

Copulata super libros Aristotelis De anima juxta doctrinam Thomae de Aquino

<https://hdl.handle.net/1874/304225>

F

Populata i libros de
anima aristotelis

Vegetabim et hys tres pōns et
quibet habet pro obiecto cōi
alimētū s; dixerim de scs

Instinctu et hys quatuor virtus
sui pōns sibi subsuictes s;
Et istius obiectum est ali/
mētus s; pōna animati.

Augmentatiua q̄ respicit ali
mētus q̄m ad bñ et indiu/
dui. et eius obiectum ē alimē
tus s; pōna animati q̄m

Beneficiua q̄ respicit nutri
mētus q̄m ad p̄sentatores
et s; p̄. et ei' obiectum ē alimē
tus s; q̄ generatiū filis i s; p̄

Erroniosas. et sunt quinq; scs

Instiores. Et sūt quatuor scs

Intellectū vt volūtas s; q̄
subsuetas s; moral' iusticia

Sciētū didit i duas pōns

Ambulatiua.

Natatiua.

Volatiua.

Intellectū possibile' ē obic
ctū ē q̄ditas rei materialis
vt cognoscibil'. q̄ ē subiectū
hūmā intelligētū q̄ s; s; vi. f.

Intellectū agētū cui' obiectum est q̄ditas rei material' vt factibile

Digestiua q̄ hys quatuor
scs. i. instrumenta sclicet

Retentiua q̄ ē i vltis trib' in
stomaco q̄ s; s; p̄ et itō m/
tritur aliq; sup̄ hūmā expellat
s; i ore et solū cbi masticato

Expulsiua et ē i s; p̄ q̄b'
sūt cephalo q̄ sūt ia vasa scs

Attractiua et ē i s; p̄. s; s; s; s;
cho epate et mēbris nutren
dis. q̄ sūt i stomacho et epa/
re p̄ et sūt i s; s; s; s; s; s; s; s; s;

Uisus cui' obiectum ē color
Audit' cui' obiectum ē son'.

Olfact' cui' obiectum ē odor
Tact' cui' obiectum ē sapor

Iactus cuius obiectum est calidū. frigidū. humidū. siccū et qualitates p̄sequentes.

Sē' cōis et pōit sup̄ apte' ocl' et obiectū ē s; se s; s; s; s; s; s; s; s; s;
Uir' imaginaria sup̄ similitū ocl' et obiecta ē s; se s; s; s; s; s; s; s; s; s;
Logitana sine est. et pōit i carie caput' et obiectū ē s; se s; s; s; s; s; s; s; s; s;
Decoratiua et organū ē i pōitōi p̄re caput' et ē ob. ē s; se s; s; s; s; s; s; s; s; s;

Inscibile cuius quinq; simp̄passiones scs timor. audacia. s; s; r/
specus boni. ita et desipario respectu mali. Et in tali appetitū irasci
bili sunt iste virtutes morales sclicet

Concupiscibilem cuius sex sunt passionē sed tres respectu boni
vt amor desiderii delectatio. Et tres respectu mali sclicet odium
fuga. tristitia. Et in ipo sunt iste virtutes morales sclicet

Fortitudo.
Dignaminitas
Danluctudo.
Pantia. Et dñr babi
Libertitas. et morales.
Astabilitas.
Uirtas.
Eurotopia
Philothopia

Sapientia.
Intellectus.
Prudentia.
Scientia.
Uirtus.
Primo.
Quibus contingit assentire falso.
Quibus dicuntur virtutes intellectuales.
Quibus contingit assentire falso.

Uena respectu humorū quia humores tranlunt per venas.
Artera respectu spirituum naturalium.

Veni cū suis intestinis nā i vētrē veit alimētū digestū i stomacho
Uasa seminalia. In quibus sumitur s; p̄ hūmā q̄re aut prope ter
cie digestiōnis qd̄ seme d; p̄ qd̄ sit generatio. Et d; s; p̄ hūmā i q̄m
titaē non ante in qualitate quia per hoc generat sibi simile.

Vena respectu humorū quia humores tranlunt per venas.
Artera respectu spirituum naturalium.

Intra
initium libri
de anima.

Que

ritur **P**rimo
Utrum de aia
sit scientia.

Dicendum q
sic. Quia de
illo est scien-

tia qd habet passiones p principia de ipso demō-
strabiles. sed sic est de aia. ergo de aia est scientia.
Maior patet quia eadem requirunt ad demō-
strationē et sciam. quia demonstratio est syllogi-
smus faciens scire. sed ista sufficiunt et requirunt
ad demonstrationē sicut p in principio primi
posterioz. **M**inor oñditur quia principia aie
sunt illa q ponuntur in diffinitione aie. et hoc est
de intentione **A**ristotelis. ij. posterioz q ponit
ad hoc duas causas. **P**rima est q idē sūt quid
et propter quid **E**t idem sunt diffinitio que est
ca diffinita. et diffinitio que est mediū demōstra-
tionis. **S**ecunda est qz dic q diffinitio ē medi-
um demōstrationis potissime. **P**assiones autē
sunt potentie aie. **P**otest enim aia dupl'r capi.
Uno mō vt gen' s'm q se credit ad aiam vege-
tatiuā sensitivā et intellectivā. et sic aie potentia
est viuificare siue vitā dare. **A**lio mō accipitur
aia s'm duersas eius spēs et sic aie potentie sunt
ei' passiones. **P**otest ergo sic fieri demōstratio
qz actus primus substantialis corporis phisi-
ci organici est viuificans. **S**ed aia est act' pri-
mus et. ergo aia ē viuificans. **E**t hoc ē qd aliq
sic demōstrant. **D**is act' prim' substantialis
et. est principiu opationū vitalium. **S**ed aia
est h'mōi ergo et.

Arguitur. **D**is passio realiter dz distingui
a suo subiecto. sed viuificare non distinguit ab
aia. ergo nō est eius passio **M**inor p qz vita
et anima idem sunt vt dicit **A**resto. in primo
elenchoz circa fallaciam s'm nō causā **D**icē-
dum q viuificare capitur dupliciter. **U**no mō
s'm q est primam vitam facere id est dare eē vi-
tale. et sic non distinguitur viuificare ab anima
Quod sic pbatur. quia nullus effectus cause
formalis realiter distinguitur a sua causa. sicut
albere nō distinguitur ab albedie sed albefacere
quia albefacere s'git ab albedine in genere cause
efficientis sed albere in genere cause formalis. sic
etiam animare non distinguit ab anima. et hoc
modo dicitur in secundo hui' q viuere in viuē

tibus est esse. **A**lio modo accipitur viuificare
vt est vitam secundā facere. i. opationes vitales
dare. et sic videre est viuere. audire est viuere. et
sic de alijs opationibus. et sic viuificare distin-
guitur realiter ab anima. **S**i ergo querat quō
debet hic capi viuificare. **D**icendum q potest h
capi vtroqz modo. **E**t ad argumentum pposi-
tu idicendum q non oportet semper qualibet
passionē distingui realiter a suo subiecto. imo
sunt multe passiones tam in realibus qz in en-
tibus rationis que non possunt realiter distin-
gui a suo subiecto. **I**n realibus patet. quia de
habet passiones que de ipso non distinguuntur
Et etiam substantia est res realis et tñ eius vlti-
ma p'prietas scilicet esse susceptibile contra-
riorum non distinguitur ab ipsa realiter. nam
si esse susceptibile contrariorum eēt accēs sub-
stantie et non ipsa substantia. tunc esset proces-
sus in infinitum in accidentibus. quia illa su-
sceptibilitas presupponeret aliam susceptibili-
tatem et illa iterum aliam et sic in infinitū. **I**n
entib' rōnis p qz vniuersali et p'dicabili.

Arguitur. **V**idetur q potentie anime non
possunt dici passiones anime. probat. quia om-
nis passio s'git ab illo quod est completū sub-
iectum. sed sunt multe potentie que non sūt in
anima tñ sed in corpore et in anima. sicut sunt
potentie vegetatiue et sensitue. ergo tales porē-
tie non possunt dici passiones anime. **D**icē-
dum q duplices sunt potentie ipsius anime.
Quedam sunt intellectiue que sunt in anima
tñ. vt intellectus agens. possibilis et voluntas
Et de illis potentijs non est dubium quin sint
perfecte proprietates anime. quia s'gunt ab ani-
ma tanqz a completo subiecto. **A**lie sunt potē-
tie que s'gunt ab anima et corpore simul. sicut
sunt potentie vegetatiue et sensitue. **E**t de illis
est dicendum. q quis tales potentie non s'gāt
ab anima sicut a completo subiecto. s'gāt tamē
ab anima sicut et completo principio et sicut et
subiecto principali. quia quis ille potentie
sint i aia et corpore tñ pncipali' in aia qz cor-
pore. et ideo demōstrantur de anima sicut de sub-
iecto principali quis non totali. **E**t per hoc sol-
uitur illud argumentum quo argui solz. **Q**uic
quid non habet eē per se non habet passiones p
se. **S**ed anima ē h'mōi. **M**aior pbatur. quia
act' secundus p'supponit actum primū. **D**i-
cendum q loquendo de aia rōnali. tunc anima
h' esse p se s'm a p'itudinem. et sic in ipsa possūt
esse p'plete passiones et p'fecte. **L**oquendo autē
de aia in cōmuni. **D**icendū est q illud qd h'z pas-
siones sicut p'pletum subiectum passionū hoc

habet esse per se, sed anime sensitiva et vegetativa non sunt completum subiectum passionum, sed sunt completum in corpore, et sic non oportet quod ille anima habeat esse per se. Et sic homo qui est subiectum risibilis per se subsistit quod homo est completum subiectum risibilis. Et potest dari simile de passionibus que principaliter fluunt a corpore quous sunt per se totum inexistentes, sicut est corruptibile, que quous sit passio totum corporis mixti, tamen principalius fluunt ex materia que est origo corruptibilitatis. Sic etiam est dicendum de istis potentiis, quod quous potentie sunt in toto proposito, tamen principalius fluunt ab anima quam corpore.

Arguitur. Omnis scientia est habitus intellectualis. Tunc sic, de illo non est scientia quod non potest per intellectum apprehendi, sed anima non potest per intellectum apprehendi ergo etc. Minor patet quod hoc non potest apprehendi per intellectum quod non potest cadere sub sensu, sed anima non potest cadere sub sensu, ergo etc. Minor probatur, quod nihil est in intellectu qui prius fuit in sensu. Dicendum quod dupliciter aliquid cadit sub sensu. Uno modo secundum se et per se, et sic non solum anima sed nulla substantia cadit sub sensu quia omnis substantia est sensibile per accidens. Alio modo aliquid cadit sub sensu secundum aliquid accidentis eius et sic substantie sensibiles cadunt sub sensu, sic patet de homine cuius substantia non videtur sed color, sic etiam dicendum est de anima, quod anima cadit sub sensu secundum effectum eius, ut est vivere quod ex sensu cognoscimus aliquem vivere, et sic infra dicitur quod anima est quedam modo difficilis cognitionis scilicet que ad quid est et facilis cognitionis quo ad quod est, sufficit ergo ad cognitionem intellectivam quod aliquid aliquo modo cadat sub sensu.

Arguitur. De infinitis non est scientia, sed anime sunt infinite, ergo de anima non est scientia. Minor patet quod tot sunt anime que sunt corpora animata, sed talia sunt infinita quod non tot quin plura, ergo de anima non est scientia. Dicendum quod anime capiuntur dupliciter. Uno modo ad numerum et sic sunt infinite, id est indeterminate, quod sic non est numerus earum determinatus, nec quo ad nos nec que ad naturam. Alio modo accipiuntur anime secundum species secundum que cadunt sub arte et sic non sunt infinite quo ad naturam, quia natura determinavit eis certum numerum, sed sunt infinite quo ad nos. Et si dicatur, ergo nos non habemus scientiam de anima. Dicendum quod de anima dupliciter potest esse scientia. Uno modo quantum ad certum numerum et sic secundum est quod nos non habemus de animabus scientiam, quod numerum specierum animarum scire non possumus. Alio modo accipiuntur anime secundum que referuntur ad suas potentias, et sic anima non habet infinitatem, quod non habet potentias infinitas sed finitas et sic de anima est scientia.

Arguitur. Anima non est species, ergo de ea non est scientia. Ans. patet, quod non est universale cum dicitur ratione uniuersal sit esse unum totum. Dicendum quod ad hoc quod de aliquo sit scientia sufficit quod habeat modum speciei, in hoc scilicet quod habeat definitiones et passionibus que fluunt ex principijs speciei. Et ideo de inuiduis non est scientia quod non habent definitiones nec passionibus de ipsis demonstrabiles. Unum etiam eodem ens potest dici species, quod habet aliquid loco definitionis et passionibus, et omne quod non est indivisibile potest dici species.

Queritur. Utrum scientia de anima sit una. Dicendum quod sic. Cuius ratio est, quod illa scientia est una que habet unum subiectum secundum unam formalem rationem considerandi, quod ex forma rationis considerandi sunt duae scilicet ut patet primo poster. Sed ista scientia habet unum subiectum secundum unam formalem rationem considerandi, ergo est una scientia simpliciter. Minor patebit inferius in assignatione subiecti.

Arguitur. Illa que sunt diversorum generum non cadunt sub aliqua scientia una, sed anime sensitiva et vegetativa sunt diversorum generum, ergo de ipsis non est scientia una. Dicitur quod genus capit tripliciter, scilicet per genere loyco, philosophico, et per genere scibili. Genus loyco est quod secundum aptitudinem predicatur de pluribus speciebus. Genus philosophicum quod habet aptitudinem ad plures formas siue substantiales siue accidentales. Genus scibile est quod habet ordinem ad multas passionibus. Per hoc ergo dicendum est, quod illa que sunt diversorum generum scilicet scilicet non cadunt sub una scientia quia in eis diversificatur formalis ratio considerandi. Sed illa que sunt diversorum generum loyco vel philosophicum potest esse sub una scientia. Sicut patet de subiecto et passione, que potest habere unam formalem rationem considerandi. Item anime sunt diversorum generum philosophicum quod habent alia propria subiecta. Est enim alia dispositio materie in qua est anima rationalis, et alia in qua est anima sensitiva, et sic de alijs.

Queritur. Utrum scientia de anima sit physica. Dicendum quod sic. Cuius ratio potest esse duplex. Prima. Illa scientia est physica que determinat de ente mobili vel de aliqua eius parte. Sed sic est de ista scientia, ergo est physica. Quamuis enim anima non sit pars subiectiva entis mobilis, est tamen pars integralis alicuius entis mobilis scilicet corporis animati, quod corpus animatum constituitur ex anima et corpore sicut ex partibus. Secunda ratio. Illa scientia est physica que considerat de forma que necessario habet esse in materia, vel fieri, sed sic est de anima quod necessario habet esse in materia, loquendo de anima vegetativa et sensitiva. Anima autem in

tellectina necessario habet fieri in materia. ergo de ill est scientia phisicalis.

Arguitur. Anima est methaphisice considerationis. ergo nō phisice. Consequētia t3. qz diuersaz sciaz diuerse sunt considerationes.

Dicendū qz aia capitur dupliciter. Uno mō generaliter put extendit se ad animā vegetatiuam sensitīuā z intellectīuā. z hoc mō **Aresto.** in hoc libro accipit aīam. z sic aia est solū phisice considerationis. qz sic aia ē forma q̄ necessario hz esse in materia. Alio mō accipit aia p̄ aīa rōnali tm̄. Et sic aia capitur dupliciter. Uno mō quo ad fieri. Alio mō quo ad esse. Si sumat quo ad fieri tunc iterū ē phisice consideratōis quia necessario hz fieri in materia. quia si extra materiā crearet nō esset aia sed substantia separata. Sed si sumatur q̄ntū ad esse. hoc est dupliciter. Uno mō sub ratione aīme fm̄ qz animat corpus z sic iterū est phisice considerationis. Et ideo anima separata non est pprie anima ab animando dicta. Alio mō accipit anima fm̄ qz est separata a corpe. z sic dicitur anima quia fuit q̄nqz anima. Et sic potest anima rōnalis cē methaphisice consideratōis. z hoc est qd̄ alij dicūt qz tertius liber de anima continuat libro methaphisice. quia ibi incipit **Arestoteles** tractare de separatis. et hoc postea cōtinuat in methaphisica

Arguitur. Illud qd̄ nō mouet nō ē phisice consideratōis sed anima non mouetur. ergo nō est phisice consideratōis. Maior pz. qz phisicus considerat de ente mobili. z sic nō cōsiderat nisi illa que hnt ordinē ad mobilitatem.

Dicendū qz quous anima pprie nō mouet. est tm̄ ps cuiusdā entis mobilis. scz corpis animati. hoc sufficit qz fm̄ **Aresto.** quarto methaphisice. scientia nō est illoz que sūt vnū imo eozū etiā q̄ sūt ad vnū. Illa ergo cadunt sub vna scientiā q̄ quocūqz mō ordinē hnt ad subiectū sufficit ergo qz anima habeat ordinem ad ens mobile sicut ps eius.

Arguitur. Scientia moralis de anima determinat. ergo nō scientia phisicalis. Ans. pbat. quia virtutes de quibus determinatur in moralibus philosophia sunt anime accidētia. mō ad eādem scientiam spectat determinare de passionibus z de subiecto. **Dicendū** qz phia moralis non tractat de aīa in cōmuni. sed solū de aīa rōnali. quia illa solū potest virtutibus informari. Et si dicatur. ergo ad mō coincidunt phia moralis z phisicalis quo ad animā rōnalē. **Dicendum** qz sub alia formali ratione considerandi determinatur de anima rōnali in phia morali z phisicali. qz in phisica determinat de aīa fm̄ qz e ps

cuiusdā entis mobilis. s. corpis aiati. Sed in phia morali determinatur de aīa fm̄ qz e in formabil' virtutibus intellectualibus z moralibus. Et sic **Aresto.** dicit in. iij. Ethicorū qz tria sūt i aīa scz potentie. passionēs. z habitus. Potentie em̄ sunt informabiles virtutibus. Passiones autem moderantur per virtutes. habitus vero refrenant potentias.

Queritur. Cui parti phie subordinat ista scia. **Dicendū** qz phie naturali. Iuxta qd̄ notandū qz vna sciam ex pre phie subordinari est eā contineri sub aliq̄ pre phie. sicut ps continetur sub toto. p hoc dicendū est qz ista scientia subordinat phie naturali z illi pti q̄ dicitur phisica qz sic phisica ē de ente mobili fm̄ se z fm̄ pres ei'. ita scientia libri de aīa ē de pre entis mobilis. s. de aīa q̄ est ps corpis aiati.

Queritur. Quē ordinē hz iste liber inter libros phisicales. **Dicendū** qz est tertius in ordine. Et hoc pz p̄ sufficientiā librorū phisicalium. Nam phisica est de ente mobili. Et hoc est dupliciter. qz aut in contracte vel contracte. Si p̄ mū sic est liber phorū. in quo agitur de cōmuni bus passionibus entis mobilis. Si scdm̄ hoc est duplr. vel contrahit ens mobile ad primaz spēm motus scz localis. et sic est liber de celo z mundo. in quo determinat de partibus vniuersi scdm̄ qz hnt ordinem z sitū in vniuerso. tal' aut sitū z ordo acquirit p̄ motū localē. Vel cōtrahitur ad formā simplicis elementi z sic ē liber de generatōe in q̄ determinatur de motibus ad formā in cōi. z hoc in p̄io. z de generatōe ipoz elementoz in scdo. Vel fit contractio ad formā mixti z hoc ē duplr. qz vel cōtrahit ens mobile ad formā mixti imperfecti. z sic est liber metheoroz. in q̄ determinatur de impressionibus q̄ nō hnt mixtionē quatuor elementoz. sed mixtionem qualitatiū quatuor elementoz. vel contrahitur ens mobile ad formā mixti perfecti. z hoc est dupliciter. Vel in aiati. et sic est liber de mineralibus in quo determinatur de mineralibus. sic sunt aurū argentū plūbum zc. Vel animati z hoc ē duplr. qz vel determinatur de principio aiato rū z sic est liber de aīa. vel de ipsis aiatis. hoc est duplr. qz vel in generali. z sic est liber puoz naturalium. Vel in speciali z sic ē liber de aiabilibus vegetabilibus z plātis. Sic ergo est ordo librorū phie naturalis. qz phisicorū est primus. de celo et mundo scdus. de generatōe z cor. tertius. Meteoroz quartus. de mineralibus quintus. de anima sextus. paruozū naturalium septimus. de animalibus vegetabilibus z plantis octavus.

Arguitur. Liber de mineralibus non est translatus. ergo liber de anima erit quintus. et etiam non debet computari inter libros naturales Aristotelis.

Dicendum quod quis non sit translatus. tamen alij inueniunt scientiam de mineralibus. sicut Albertus qui col legit ex diuersis libris unum tractatum de mineralibus. Secundo est dicendum quod isti libri possunt dupliciter ordinari. Uno modo secundum quod sunt translati. et sic liber de anima est quintus. quia non habemus librum de mineralibus translatum de greco in latinum. Alio modo ordinantur libri naturales secundum modum extractionis subiecti. et sic liber de anima est sextus et hoc est essentialiter in ordine. Primum autem est accidentale et ideo absolute dicendum est quod liber de anima est sextus.

Queritur. Quid sit subiectum librorum de anima. Dicendum quod est anima considerata secundum suam substantiam et secundum suas partes. Et ratio est. quia in primo libro et in una parte secundi determinatur de substantia anime. et in alia parte secundi de partibus subiectiuis et partibus. Unum quibus anima non habeat partes integrales quantitativas. habet tamen partes subiectiuas et partiuas. partes subiectiue sunt anima sensitiva. anima vegetativa et anima intellectiva. sed partes partiuas sunt potentie anime. scilicet intellectus. voluntas. visus. auditus. et sic de alijs.

Arguitur. Anima est subiectum cuiuslibet scientie. ergo non est tamen subiectum istius scientie. Dicendum quod duplex est subiectum scilicet inhesionis cui inheret aliqua scientia. sicut dicimus quod paries est subiectum inhesionis albedinis. quia albedo inheret parieti et sic est verum quod anima est subiectum cuiuslibet scientie. quia secundum Aristotelem in antepredicamentis. scientia est in anima sicut color in corpore. Alio modo accipitur subiectum per subiecto attributionis. et sic illud dicitur subiectum attributionis cui attribuuntur passionis in aliqua scientia. et sic anima est subiectum huius scientie sicut dicitur supra.

Arguitur. Simplex forma subiectum esse non potest. sed anima est forma simplex. ergo subiectum esse non potest. Dicendum ad maiorem quod forma dicitur quod dupliciter simplex. Uno modo simpliciter quia scilicet nullam habet in se compositionem. et sic solus deus est forma simplex. Et tunc forma est quod talis forma simplex non potest esse subiectum accidentis cum in deo nulla sit accidens. potest tamen adhuc esse subiectum compositionis. ut deus est bonus. et sic de deo est scientia ergo oportet quod sibi aliqua attribuatur per modum passionis. Alio modo forma simplex dicitur quia non est composita ex materia et forma. sic subseparate sunt forme simplices et talis forma simplex potest esse subiectum accidentis. sic est in angelo intellectus et voluntas que sunt forme de secula specie

qualitatis. Tertio dicitur aliquid simplex. quia non est mixtum ex quatuor elementis. et sic celus dicitur simplex. et quod sic est simplex potest esse subiectum accidentis materialis. sic patet de elementis. Quarto dicitur aliquid simplex. quia non includit in se multitudinem suppositorum secundum quod homini. et sic species specialissima dicitur esse simplex. et tale simplex est subiectum formarum que consequuntur corpori mixtum. per hoc ergo dicendum est quod anima non est pure simplex sive primo modo. sed secundo modo quia non est composita ex materia et forma. et sic potest esse subiectum accidentis.

Arguitur. Corpus animatum est subiectum huius libri ergo non anima. probatur quia iste potentie de quibus hic loquitur Aristoteles. sunt potentie anime vegetatiue et sensitue. et fluunt a corporibus animatis ergo corpus animatum est subiectum. Dicendum quod corpus animatum non potest esse subiectum propter duas causas. Prima est quia non est satis commune. quis enim in ista scientia consideret de potentibus conuenientibus toti animato. tamen etiam in eodem libro fit mentio de aliquibus passionibus que tamen anime conueniunt et non corpori animato. sic sunt intellectus agens intellectus possibilis et voluntas. sed anima est subiectum satis commode quia etiam ponit sensitue et vegetatiue fluunt ab anima tanquam ex principio et principio subiecto sic in prima questione dicitur est. Secunda ratio est quia huiusmodi dicitur de istis potentibus secundum quod principaliter fluunt ab anima. et hoc fit ad duos libros de sensu et de somno. in quibus tractatur de potentibus sensituis secundum quod principaliter fluunt ab anima et corpore. et ideo anima est huius subiectum. ibi autem corpus animatum.

Arguitur. De subiecto dicitur presupponi quia est et quod est. sed huiusmodi inuestigat quod est anime ut patet secundo huiusmodi. et ergo non erit subiectum. Dicitur quod subiectum alicuius scientie accipitur dupliciter. Uno modo secundum quod ponitur in demonstratione. et eo modo oportet principia presupponi que sunt diffinitio subiecti. quia ex presuppositione necessaria principiorum accipitur necessitas conclusionis. Alio modo accipitur subiectum absolute autem vel post actuali demonstratione. et sic potest etiam quod est inuestigari. In signum cuius primo posteriorum quod est ponitur per cognitionem. et in. y. posteriorum ponitur questio de scibili. Secundo potest dici quod in scientia non dicitur inquiri diffinitio subiecti ex principijs illius scientie. sed Aristoteles huiusmodi inquit diffinitione anime ex actu et potentia que sunt principia metaphysica.

Arguitur. Anima est forma. ergo non potest esse subiectum. quia subiectum est materia. Dicendum quod forma non potest esse materia ex qua. sed bene potest esse materia in qua vel circa qua. Est ergo anima materia in qua. quia in se habet passiones et potentias. et est materia circa qua. quia circa animam versatur intentio auctoris.

Arguitur. De nullo corruptibili est sciētia. sed anima est corruptibilis. ergo de anima nō est sciētia. pbat qz aīa vegetatiua ⁊ sensitua corrumpuntur ad corruptionē subiecti. Dicēdum qz corruptibile accipit duplr. Uno mō p pte put significat aptitudinē ad corruptionē actualē. et sic de corruptibili potest esse scia sic de subiecto. quia de corruptibili p̄t cognosci qz ipsum est corruptibile. Alio mō accipitur corruptibile improprie put significat actualē corruptionē. et sic de corruptibili nō est sciētia vt de subiecto. Cui⁹ rō ē. qz hoc qd̄ fm se ē corruptibile nō p̄t habere passionē que dicat incorruptibiliter de subiecto. sufficit ergo qz de aīa p̄nt dici aliq̄ passionē in corruptibiles q̄ p̄nt remōstrari p̄ p̄pria principia de ipsa

Arguitur. Si corpus aīatum nō esset subiectū istius libri. tunc ista scia nō esset subordiata phie naturali. qz sic aīa nō contrahit ens mobile sicut fac corpus aīatū. Dicēdū qz duplex est tractatio generalis subiecti. Una est ad p̄t subiecti. ⁊ sic corpus aīatū cōtrahit ens mobile et nō anima. Alia est cōtractio ad p̄t integrale. ⁊ sic etiam anima contrahit ens mobile. qz aīa est ps integralis eiusdē entis mobilis. s. corporis animati.

De honorum bonorum

Quēntur quō dīuidit̄ iste liber prima sui dīuisione. Dicēdū ē qz dīuidit̄ in p̄hemū ⁊ tractatū. Et ratio illius dīuisionis ē. qz scia opponit̄ ignorantie. fm ergo duplicē sp̄m ignorantie oportet ponere duplicē p̄t in scia. Quedā em̄ ē ignorantia negationis. Et est qm̄ q̄s nihil cognoscit de subiecto. ⁊ tal̄ ignorantia remouet̄ p̄ p̄hemū qz in p̄hemio fit quedā generalis determinatio de his q̄ in libro tractantur. ⁊ iō ex p̄hemio habetur general̄ cognitio ipsi⁹ subiecti. Et fm hoc p̄hemū sic describit̄. Prohemū ē fm̄ p̄ambuclucidās animū remouēs ignorantia negationis. S̄ tractat⁹ siue scia remouet̄ ignorantiam cōtrarie dispōis. qz si aliq̄s sit p̄ue disposit⁹ circa subiectū alicui⁹ scie tūctalis praua dispositio remouetur p̄ tractatū. Et istud p̄t intelligi de ignorantia p̄ue dispōis quocūqz mō accepta. Dicat̄ em̄ in scia aliq̄s p̄ue disposit⁹ dupliciter. Uno mō p̄trarie qz h̄s habitū p̄trariū scientie. Exēpligrā. Si aliq̄s crederet qz anima nō h̄rēt potētias ille h̄rēt habitū p̄trariū huic scientie libri de aīa. Dicitur etiā aliq̄s p̄ue disposit⁹ p̄tratiue. qz sc̄ adhuc nō dū acq̄sūt habitū scie de subiecto. ⁊ tal̄ ignorantia etiā remouet̄ p̄ tracta

tū. De p̄ma ignorantia loq̄tur Aresto. i. poster. vbi dicit qz ignorantia p̄ue dispositionis generatur in aliq̄ p̄ syllogismū falsigraphū. Item p̄hemū dīuiditur in tres p̄tes. Cui⁹ ratio est. qz p̄hemū nihil aliud est qz dispositio recipiētis illā sciam. Sed dispōni oppōitur in dispositio q̄ qm̄qz attenditur ex p̄te sciētis. Quōqz ex p̄te rei scite. Et hoc duplr. Uno modo qz res cognita p̄ponitur sine aliq̄ ordine ⁊ illa remouet̄ p̄ sciam p̄tē p̄hemū. Alio mō qm̄ res scita non h̄z difficultatē. ⁊ sic discipul⁹ nō mouetur ad attēdēdū ⁊ illa remouetur p̄ tertiā p̄tē p̄hemū. Sed p̄ma indispositio sc̄ ex p̄te sciētis remouetur p̄ p̄mā p̄tē. Vñ in p̄ma p̄te reddit̄ auditor res beniuolos. i. bene voluntatis ad audiendū libz. In sc̄da reddit̄ eos dociles. i. bene dispositos ad recipiēdū doctrinā. In tertiā reddit̄ eos attētos. i. inrētos ad audiēdū. Primū facit oñdendo vtilitatē ⁊ dignitatē istī scie. Sc̄dm facit oñdendo ordinē p̄cedendi. qz faciliter aliquis hoc p̄t sciētifice cape qd̄ p̄ponitur sibi p̄ ordinē. Tertū oñdendo difficultatē scie qz in difficultib⁹ oportet facere aduertentiā vel attentio nē. Incipit ergo sic liber de anima. Honorū bonorabiliū noticiā opinantes. Et intendit in illa p̄te oñdere dignitatē illī scientie. ⁊ hoc facit duplr. Primo in generali. Sc̄do in speciali. In generali. qz oñdit̄ istā scientiā esse de numero bonorū bonorabiliū. Et hoc nō est speāle istī scientie. sed cōe omnib⁹ scientiis speculatiuis. Et intendit istā rōnem ex p̄positione. Qz bonū honorabile inter oīa bona est dignissimū. sed scia libz de aīa est bonū honorabile. ergo fm se ē dignissima. Minorē pbat p̄ p̄positionē text⁹ qz oīs noticia. i. scia speculatiua est de numero bonorū bonorabilium. Et d̄ sic text⁹ ordinat. Nos sc̄z phisum⁹ opinantes noticiā. i. sciam speculatiuam esse bonorū bonorabilium. i. de numero bonorū bonorabilium.

Quēntur. Vt̄z oīs scia speculatiua sit bonā ⁊ honorabilis. Dicēdū qz sic. Qz autē est bona probat̄ duplr. Primo sic. D̄is p̄fectio ē aliq̄d bonū sui p̄fectibil. sed scia est p̄fectō ip̄i intellect⁹. ergo est bona. Minor p̄z. qz bonū et ens p̄uertuntur. sed q̄libet p̄fectio adducit aliq̄s entitatē ergo adducit aliquā bōitatē. Minor p̄batur ex p̄ma p̄positione methaphisice. oēs hoīes natura scire desiderant sicut tendētes ad intellectus p̄fectionē. Natural̄ at̄ appetit⁹ ē ad bonū. Etiā intellect⁹ noster ē in potētia fm se ⁊ p̄tatur ⁊ fit in actu p̄ scias. Secunda rō est. qz hoc est bonū cuiusqz rei quo vnitur suo principio. quia in hoc consistit p̄fectio rei. sed p̄ sciam

speculatiua aliquis vnus pmo principio scz vero ergo scia speculatiua est bonu ipsius intellectus? Minor p[ar]t[is]. quia no est accessus ad veni nisi p cognitione et amore. **Q**uoniam honorabilis sit p[ar]t[is] hoc est bonu honorabile qd p[ro]p[ri]e se appetit. sed ois scia speculatiua p[ro]p[ri]e se appetit. ergo est honorabilis. **M**aior p[ar]t[is] ex ratione honesti. **M**inor p[ar]t[is]. qz scia speculatiua no ordiat ad alteru sicut scia practica ordinatur ad opus.

Quoniam. Quotuplex est bonu. Dicendū q[ue] triplex scz bonu honestu. bonu delectabile. et bonu vtile. **E**t differunt sic. Quia bonu honestu est qd p[ro]p[ri]e se appetit. sicut est beatitudo. scia et virtus. h[ab]et em tale bonu in se v[er]o quietat appetitu. **S**ed bonu delectabile fm sensum. sicut dulcis potus. vl pulcher color. qz delectat visu. **S**ed bonu vtile est qd appetit p[ro]p[ri]e alteru. sicut pecunia qz appetitur p[ro]p[ri]e necessitate victualiu. **E**t p[er] se dari sufficientia. qz bonu fm q[ue] hic capitur terminat appetitu fm q[ue] dicit **A**resto. in primo ethicor[um]. Bonu est qd omnia appetunt vel ergo hoc bonu terminat appetitu fm quid et sic est bonu vtile qd est terminu appetit[us] fm ordine ad aliquod alteru. qz habet p[ro]p[ri]e alteru. **V**el est terminus appetit[us] simpliciter. hoc est dupliciter. **V**el hoc bonu spectat ad sensu et sic e bonu delectabile. **V**el spectat ad intellectu et sic est bonu honorabile

Arguitur Bonu honestu et bonu delectabile ide sunt. pbatur p **A**resto. x. **E**thico. que dic q[ue] p[ro]p[ri]a h[ab]et mirabiles delectationes annexas.

Dicendū q[ue] delectabile capitur dupliciter. **U**no mo generali h[ab]et q[ue] hoc e delectabile qd sensu delectat et intellectu. et sic coincidunt bonu honestu et delectabile. qz sunt multa bona que delectant intellectu. **A**lio mo capitur delectabile fm q[ue] aliquid delectat sensu. et sic delectabile distinguitur contra honestu. qz nunq[ue] p[ro]p[ri]e hoc esse honestu qd delectat sensum. **P**er hoc ergo dicitur est q[ue] delectatio que est in p[ro]p[ri]a e delectatio scdm intellectum.

Arguitur. Bonu delectabile et vtile coincidunt. pbatur qa portio medicinalis dulcis est vtilis et delectabilis. **D**icendū q[ue] ista tria bona p[ro]p[ri]e capi dupliciter. **U**no mo cu precisione sic scz q[ue] p[ro]p[ri]e in aliquo inuenitur honestu. et p[ro]p[ri]e in alio inuenitur vtile. **V**el p[ro]p[ri]e in aliquo delectabile. et sic realiter ab invicem distinguuntur qz aliquid reperitur qd est solu honestu sicut beatitudo et scientia speculatiua **E**t est rep[er]iri aliqd qd p[ro]p[ri]e est vtile. qd t[ame]n no est delectabile neq[ue] honestu sicut portio medicinalis amara que e vtilis et no delectabilis. **E**t aliquid est delectabile

quod nec est vtile nec honestu sicut abundans portio vini. **A**lio mo accipiuntur ista tria bona sine precisione. et tunc distinguuntur formaliter qz in eodem concurrunt materialiter. quia e alia ratio vtilis et delectabilis sicut dictum est de dulci portione que absolute accepta e delectabilis. sed relata ad sanitatem vtilis e. **E**t predictis p[ar]t[is] q[ue] illa diuisio est diuisio analogi sua analogata. qz dicit pmo bonu de bono honesto. quod est firmum et simpliciter bonu. **S**ecundo de bono delectabili quod terminat appetitum simpliciter. **T**ertio de bono vtili qd terminat appetitum scdm quid. **U**nde secundu hoc triplex est amicitia. **P**rima est que fundat in bono honesto et illa est permanens. **S**ecunda est que fundatur in bono delectabili et illa cito perit. sicut delectabile cito vertitur in amarum. **T**ertia que fundatur in bono vtili. et illa statim habet finem quia cessante tali bono cessat amicitia

Arguitur. **A**ristoteles primo ethicorum vidit bonu in decem predicamenta. ergo no est tm triplex bonum. **D**icendum q[ue] bonum capitur dupliciter. **U**no modo transcendenter p[ro]p[ri]e ut conuertitur cum ente et sic diuiditur in decem predicamenta. **A**lio modo capitur bonum p[ro]p[ri]e ut est terminus appetit[us]. et sic diuiditur in ista tria bona. quia istis tribus modis appetit[us] terminatur vt dictum est

Arguitur. **E**st etiam aliquod bonum laudabile terminas appetitum. ergo ista diuisio est insufficientis. **D**icendum q[ue] bonum laudabile reducitur ad bonu honestu. **J**urta quod sciendum q[ue] laudabile capitur dupliciter. **U**no modo vt illud dicitur laudabile quod habet in se rationem honesti formaliter. qz p[ro]p[ri]e se appetitur et sic laudamus virtutes. et isto modo manifestum est q[ue] coincidat cum honesto. **D**ifferunt enim honor et laus solum scdm ratione quia honor debetur bono honesto secundum se accepto. sed laus debetur bono honesto per comparisonem ad finem. et sic patz q[ue] bona laudabilia sunt honesta p[ro]p[ri]e finem. **A**lio modo accipit laudabile ip[ro]p[ri]e scdm q[ue] laudam[us] aliq[ue] n[atu]ralia ordiata ad finem. et sic laudabile pot[est] sit p[ro]p[ri]e sub bono vtili. sed sic ip[ro]p[ri]e accipitur. **D**icit ei **A**resto. iij. ethicor[um]. q[ue] in his q[ue] nobis a natura insunt neq[ue] laudamur neq[ue] vitupamur

Arguit. **Q**ueda honoratur p[ro]p[ri]e diuitias et t[ame]n diuitie s[un]t bonu vtile. ergo coincidunt bonu vtile et bonu honestu. **D**om q[ue] duplices s[un]t diuitie. **Q**ueda s[un]t diuitie intellectuales sic s[un]t scie et p[ro]p[ri]e. sic notat apl[us] dicens. q[ue] de[us] est diues

in omnib⁹ et ppter tales aliqui sunt honoran-
di. quia aliquae diuitie sunt bonū honestū. **A-**
lie sunt diuitie bonoz tpaliū exterioroz. et ppter
illas diuitias nudi sunt honorandi. Illi enim
qui honorant diuites ppter diuitias tpales er-
rant non diiudicando bonū honestū et bonuz
vtilē. **E**t si dicat q^d diuites honorant nec sci-
entes nec virtuosū. **D**icendū q^d diuites sunt
in duplici differentia. Quidā enī sunt diuites
et alioz rectores. sicut sunt supiores cōmunita-
tum. et tales diuites debēt etiā honorari q̄uis
non sunt scientifici nec virtuosū. qz in eis hono-
ratur tota ciuitas et cōmunitas. in qua cōmu-
nitate multi reperiunt scientifici et virtuosū.
Et sic magister cuius insciēs et inuirtuosus ho-
norari potest. Alij sunt diuites non tamen alio-
rum rectores. et illi nullo modo sunt honorandi
si tamen aliq̄ contingat hoc contingit ex errore
hoim plus diligentī bona vtilia q̄ bona ho-
nesta.

Queritur. **U**trū omnis noticia sit de nume-
ro bonoz honorabilū. **D**icendū q^d sic. q̄a
ppter se appetitur sicut dictū est. **S**ed argui-
tur q^d non. qz scientia practica nō est de numero
bonoz honorabilū. **D**icendū q^d veruz
est q^d nō oīs scia est de numero bonoz honora-
bilū. sed oīs scientia speculatiua. et hoc teno-
tatur in terris cū dicitur noticia. quia p^r noticiam
intelligit scientiā speculatiuā. **C**ur^o rō est qz si-
cut finis scientie practice est opari. ita finis scie-
tie speculatiue est cognoscere. cū ergo vnūq̄qz
tenoatur a suo fine. sic optime p^r noticiā de sig-
tur scia speculatiua.

Arguitur **M**edicina est scia practica et est
honorabilis. ergo aliqua scia practica ē hono-
rabilis. **A**ns pbat in ecclesiastico vbi dicit
Honora medicū ppter necessitatē creauit enī
eum dñs. **D**ō q^d duplex est pars medicine.
Est enī vna pars speculatiua siue theorica. et a-
lia pars est practica q^d patz ex libro **A**mphorū
moz **B**alieni qui sic incipit. **M**edicina. alia
est speculatiua. alia practica. capiendū ergo me-
dicinam quātū ad illā ptem que est de princi-
pijs infirmitatū et complexionibus. sic est sim-
pliciter speculatiua. et hoc mō est honorabilis
quia sicut dicit **A**resto. i principio paruoz na-
turaliū. **U**bi phisicus desinit. ibi medicus inci-
pit. **C**apiendū autē medicinā q̄stum ad illam
ptem que est practica fm quā docet applicare
ista principia generalia ad pticulares infirmi-
tates. sic non est honorabilis quā pprie habet
empenci. et sic illi non sunt honora-
biles. qz nō

hnt causas et principia ex quib⁹ ista cōsurgūt
Arguit **M**ulte scie speculatiue appetitur
ppter alias scias. ergo ille non sunt honorabi-
les. **A**ns pbat de loyca que est scia speculatiua
et tñ ordinat ad oēs alias scias. ergo est bonuz
vtilē. et non honorabile. **D**icendū q^d dupli-
citer aliqua scia est honorabilis. **U**no mō for-
maliter et finaliter simul. et tñc illa scia est ho-
norabilis que ppter se appetitur et non ordina-
tur ad aliquā altiorē sciam. et sic scia metaphi-
sicalis est honorabilis in lumine nature. qz in
lumine nature nō ordinat ad aliā sciam. **E**t in
lumine gratie theologia ē honorabilis. et in lu-
mine glie scia beatorū ē honorabilis. **A**lio mō
aliq̄ scia est honorabilis formaliter tm. qz in se
h3 formā honesti scz vñ appetit fm se. et sic alie
scie speculatiue sunt honorabiles. qz hnt in se
vñ appetant q̄uis nihilomin⁹ ordinatur ad a-
lias scias. et sic loyca etiā est honorabilis. **S**i-
militer p̄t dici de virtutib⁹. qz sunt aliquae virtu-
tes non ordinate ad alias sicut sapientia inter
virtutes intellectuales. et prudentia inter vir-
tutes morales. **A**lie sūt vtutes q̄ ordinant ad
alias. sicut alie virtutes morales et etiā virtu-
tes itellectuales alie a sapia ordinant ad alias
sicut ad sapiam. sicut virtutes morales ad pru-
dentiam.

Arguit. **A**liq̄ scie sūt phibite etiā speculatiue.
ergo nō sunt oēs honorabiles. **A**ns pbat. q̄a
scie magice. s. nigromātia. piromātia. astrolo-
gia q̄ sūt phibite oib⁹. **M**edicina et leges q̄ p-
hibent sacerdotib⁹. **D**ō q^d tripliciter aliq̄ scia p-
hibet. **U**no mō ex pte sciaz. qz sunt scie solū vo-
ce. et sic nigromātia et piromātia sunt phibite.
Tales enī scie cōsurgūt ex pacto inuito cū demō-
ne. et si q̄nqz aliq̄ cōtingat nō tñ sūt sicut ex ali-
qua certa scia. sed ex pre opis demonis. q̄ q̄nqz
aliq̄d facit simpliciter. et q̄nqz apparet aliq̄d face-
re qd tñ nō facit. sicut in p̄stigijs. et tales scien-
tie sunt phibite oib⁹ hoib⁹. nō enī licet aliq̄e
h̄re pactū cū demone qd sit in his sciētis. **S**e-
cūdo mō qdā scie sunt phibite ppter vsum. qz
timef de malo vsu ipaz q̄uis in se sunt bone sic
ars pficiēdi venenū. cū enī oēs hoies vt in plu-
rimū sunt mali timef de piculo abusionis il-
laz sciaz. et sic phibētur. **T**ercio phibētur aliq̄
scie p p̄p̄tōem et in ordie ad discere. q̄uis enī
tales scie sūt i se vere scie et honorabiles tñ ph-
bentur aliq̄b⁹ q̄ sunt reputati ad studiū altio-
ris scie. et sic phibētur phibiteris ne studeāt sciaz
legū et medicinaz. qz tales sūt reputati ad stu-
diū theologie. et iuris canonici q̄ sunt altiores
scie. **P**er illa dōm ad argumētū q^d nulla scia i se

est phibita. qz nigromātia et piromantia non sunt scie silter et ars conficiendi venenū. Et sic scia medicinalis non phi betur absolute. sed de terminate in ordine ad discentem.

Magis autē alterā

Dic pūter **A**resto. oñdit dignitatē huius scie in speciali. oñdendo cā esse digniorē alijs scientijs speculativis. Et prio ponit duos modos quib' vna scia speculativa ē dignior alia. Secūdo applicat illos ad ppositū scz ad istā sciētiā de aia. Dicit ergo prio q vna scia ē dignior alia ppter duo. Prio ex pte subiecti. et sic illa scia ē dignior. q ē de nobiliori subiecto. et sic methaphisica ē dignior qz alie scie. qz ipa ē de deo. et alie scie sunt de creaturis. Secūdo aliq scia est dignior ex certiori mō pcedēdi et demōstrādi. sicut scie mathematicales. Deinde applicando ad istam sciam dicit q ex vtraqz cā historia vlt scia de aia est pponenda alijs scientijs qd est verum in scientijs naturalibus. Et hoc declarat in textu. Primo quo ad primū scz ex parte subiecti quia ista scientia ē melior et mirabilior. Melior quia anima est melior omnibus formis corp'alib'. Et mirabilior quia anima hz multos effectus. de quibus merito miramur. Et sic ista scientia dignior est ex dignitate subiecti. Secūdo ista scientia est certior. qz est de his que in nobis experimur. quilibet enī in seipso scit q hz intellectum voluntatem. visum. auditum. et sic de alijs. Percipit enī in seipso q hz mltas potentias quia vna rebellat cōtra aliam.

Queritur. Utz in artibus possint inveni n iste due conditiones sicut in scientijs. Dicēdū q sic. qz sicut vna scia ē dignior alia istis duob' modis. sic etiā vna ars est dignior alia istis duob' modis. Primo enī illa ars ē dignior q hz dignius obiectū. sicut ars faciēdi aliqd circa aurū. vt ars aurifabri ē dignior arte suto rie. qz aurū est dignius coreo. Alio modo ars ē dignior ex certitudine opationis et ideo aurifaber ille est dignior qui pfectius et certius facit fiolā quā ille q min' pfecte facit. sicut ille q fm certitudine facit fiolā hz pfectius artē qz incerpertus

Queritur. Quis istorz modoz ē dignior alio. Dicēdū q simpliciter debet attendi dignitas ex pte obiecti. Et hoc pbat auctoritate et rōe **A**utoritate **A**resto. in li. de aialib' vbi sic dicit q meli' et dignius ē scire modicū et impfecte de rebus pfectis quales sunt substātie separte. qz cognoscere multū de istis inferiorib' impfectis pfecte. Et hoc ideo. qz magnū intelligibile ma

gis pficit intellectū. Rōe sic qz ab illo habz res aliquā dignitatē a quo habet suā speciē. qz dignitas essentialis sumit ex specie et natura rei. Sed scientia habet entitatem a subiecto. ergo etiā simpliciter dignitatē habet ex suo subiecto quia habet vnitatem a subiecto. vt dicit prio posterioroz. Illa ergo dignitas que est ex certitudine non est ita essentialis sicut ista.

Queritur. Quare **A**resto. vocat istā sciam de aia historiā. Dicēdū q hoc cōtingit ppter similitudinē quā habet ad historiā. que similitudo ex tribus pt attendi. Primo qz sicut i historijs tradunt et narratur quedā generalia et principalia gesta nō aut particularia. qz sic fiet nimis magna. sic etiā in isto libro de aia traduntur generalia quedā et principalia de anima et in libris posteriorib' descēditur picularius de singulis aialibus determinando. vt in libro de vegetabilib' et plantis et de animalib'. Secūda similitudo ē qz in historijs sepe prius facta posterior narratur et e contra. ita etiā in hoc libro pceditur de potentijs et opationibus aie ad eius essentiam. Tercia similitudo est. qz sicut in historijs traduntur aliqua spcialia que nobis experimur. ita scia de aia est de his que in nobis ita esse naturaliter experimur. sicut sunt opationes et potentie anime.

Queritur. Utrū historia. i. scia de aia sit in primis ponenda. Et videt q non. qz liber phisicorū est prior illo. Dicēdū q istud aduerbiū primū pt dupliciter accipi. Uno modo vt dicit ordine. et fit sic cōpatio istius scientie nō ad oēs libros phisicales. sed ad illos in quib' determinat de aialib' et aiatis. Et sic ista est vera q scia de aia est primo ponenda. Compendio aut istū librū ad oēs libros phisicales. sicut libri phisicorū de generatiōe. meteoroz et de mineralibus pcedunt istū. Alio modo capitū primū put dicit dignitatem. et sic ista ppositio textus est vera compando etiam istū librū de anima ad omnes libros phisicales. non tamē compando ad metaphisicam que est simpliciter prima et digna. Et rō est quia dignitas alicuius scientie principaliter sumitur ex subiecto. Sed liber de anima habet nobilius obiectum qz alij libri naturalis phie. quia animā que est dignior aliqua re naturali.

Arguitur. Scientia que est de toto est dignior qz scientia que est de parte. sed in libro de sensu et sensato determinatur de toto scz de corpore animato. et hic determinatur de parte tm scz de anima que est pars corporis aiat. ergo scientia libri de sensu et sensato est dignior. Dicēdū

v De Anima

quod dupliciter in aliqua scientia potest determinari de toto. Uno modo determinando de toto, et descendendo ad singulas partes, et sic scientia determinans de toto est dignior scientia de parte. Cuius ratio est, quia sic scientia de toto etiam includit scientiam de parte et cum hoc plus, et sic libri de sensu et sensato, et de animalibus non determinant de toto animato. Alio modo in aliqua scientia potest fieri determinatio de toto sub ratione totalitatis, et secundum proprietates magis convenientes toti quam parti, et sic scientia de parte potest esse dignior quam scientia de toto, quia contingit quod partes habent nobiliores et digniores passiones quam totum. Et sic dicendum est de anima, quia anima habet nobiliores passiones absolute quam corpus anima, passiones enim anime sunt intellectus et voluntas que non conveniunt corpori animato, et hoc ad minus est verum de anima rationali.

Arguitur. Scientia de genere est dignior scientia de specie, sed liber philosophorum determinat de toto ente mobili, hic autem solum determinat de anima, ergo dicendum dupliciter. Primo quod dupliciter in aliqua scientia determinat de genere. Uno modo absolute preueniendo species et sic non est verum quod scientia de genere est dignior scientia de specie, uno species est dignior genere, quia species est magis actualis, ideo etiam habet passiones digniores. Alio modo aliqua scientia simul tractat de genere et speciebus, et de proprietatibus specierum, et sic scientia de genere claudit in se scientiam de specie, et sic dignior est scientia de genere quam scientia de specie, per hoc ergo dicendum est quod liber philosophorum tractat de ente mobili secundum generales passiones, et non secundum specificas, quia de illis tractat in posterioribus libris.

Secundo potest dici quod anima non est species aut pars subiectiva, sed est pars integralis cuiusdam entis mobilis scilicet corporis animati, et sic contingit potestatis entis mobilis integrale esse digniore toto. **Arguitur.** Scientia libri de celo et mundo est dignior quam scientia de anima, ergo ad minus inter scientias naturales aliqua est scientia dignior scientia de anima. Aliis probatur, quia ibi tractatur de toto universo, modo totum universum est dignius quam aliqua eius pars. Dicendum quod universum capitur dupliciter. Uno modo per aggregationem omnium entium creatorum, et sic anime nobiliores et substantie separe comprehenduntur in universo, et illo modo capiendum universum verum est quod universum est dignius anima, sed sic in libro de celo et mundo non determinatur de universo. Alio modo accipitur universum per

toto universo corporeo, et hoc universum habet quinque partes scilicet quattuor elementa et celum, et illo modo capit **Aristoteles** universum in libro de celo. Quod sic patet, quia ibi determinatur de universo secundum quod partes universi accipiunt situm in universo per motum localem, sed motus localis convenit solum corporibus, sic ergo accipiendo universum anima est dignior universo, quia ex toto genere viventia sunt perfectiora non viventibus, cum ergo animata sint viventia per animam, sic anima est perfectior non viventibus. Unde patet quod in gradu nature anima formice est dignior celo, quia habet altiorum gradum essendi quam celum.

Arguitur. Celum est incorruptibile, sed anima est corruptibilis secundum genus, ergo falsum est quod anima est dignior celo. **Respondeo** quod in rebus potest inveniri duplex perfectio. Quaedam enim est perfectio essentialis secundum essentialem gradum essendi, et sic animata quecumque imperfecta sunt digniora inanimatis, et sic anima formice est dignior celo. Alio modo attenditur perfectio aliqua in aliquo ex parte durationis, et sic non est inconueniens quod aliqua que sunt essentialiter magis perfecta sint minus perfecta quo ad durationem. Et hoc contingit ex eo, quia perfectiones rerum sunt distribute in rebus, sic quod quandoque res minus perfecta habet aliquod accidens quod non habet res magis perfecta. Sicut homo essentialiter est dignior equo, tamen in portando pondus equus est dignior homine, per hoc ergo dicendum quod celum est dignius animatis quibusdam quo ad durationem, non autem quod ad essentialia.

Arguitur. In octavo philosophorum determinatur de primo motore, scilicet primo motore est dignior quam anima simpliciter, ergo octavo liber philosophorum est adhuc perfectior. Dicendum quod primo motore et anima alicuius animati potest comparari dupliciter. Uno modo quantum ad eorum essentialia et substantia, et sic primo motore est dignior anima, et sic determinat de primo motore in libris metaphisicalibus, et non in libro philosophorum, et sic bene sequitur quod libri metaphisicales sunt digniores scientia de anima. Alio modo comparantur primo motore et anima alicuius animati quantum ad eorum operationem que est motus, et sic anima alicuius animati est nobilior secundum substantiam quam anima nobilior quantum ad operationem. Per hoc ergo dicendum est ad argumentum quod in hoc libro determinat de substantia anime, scilicet in octavo philosophorum determinat solum de anima nobili seu primo motore in ordine ad motum.

Queritur. Quo se habent ad dignitatem et certitudinem metaphisica, mathematica et physica. Dicendum quod si iste scientie preueniunt in dignitate tunc metaphisica

ca est simpliciter dignior ex pte obiecti. qz obie
ctū suū ē a materia sepatū hz qd hmoi. Deinde
seqt phisica fm dignitatē subiecti. z vltio ma/
thematica. quia phisice res sūt digniores ma/
thematicis. Sed de certitudine sic ē dicēdum
qz metaphisica est certior fm naturam rei. quia
habet efficacissimū modū demonstrandi ex pri
mis pncipijs. Sz quo ad nos ē maior certitu
do i mathematica. qz mathematicalia sūt mul
tū hū intellectui nostro pporcionata. z sic faci
liter intelligibilia. Est tū vez qz etiā phisica est
notior quo ad nos qz mathematica. qz mathe
matica nō ē de his que experimur i nobis sicut
phisica. Et si querat vtz aliquo mō posset di
ci qz scia libri de aia sit pponenda oibus alijs
Dicendū qz sic nō tamē absolute. sed solū si ca
piat paise certitudo quo ad nos. z tūc cōingaf
certitudo dignitati. tūc pōt dici qz ista scia est
dignior et certior omnib⁹ alijs. est eni de his q
experimur in nobis. qzuis ergo metaphisica ex
cedat quo ad dignitatē obiecti. nō tū simul cū
certitudine quo ad nos

Arguitur. Aristoteles primo posteriorū pō
nit tres modos certitudis sciaz. ergo male po
nit hic tm duos. Dicēdū duplicat. primo qz
Aristo. pmo postero. ponit modos certitudi
nis qb⁹ vna scia ē certior alia. sed hic ponit mo
dos dignitatis qb⁹ vna scia est dignior alia et
honorabilior. qz tm modi certitudinis etiā spe
ctant ad dignitatē sciaz ideo. Secōdo pōt dici qz
tres modi positi in primo postero. cōprehen
dunt sub istis duob⁹. qz prim⁹ mod⁹ certitu
dinis ē qz illa scia ē certior qz cōsiderat qz z ppe
quid sit. Secūdus mod⁹ ē qz illa scia ē certior
que ē de nō subiecto. Tercius mod⁹ ē qz illa scia
est certior qz pauciora p̄supponit. Cōprehendū
tur ergo prim⁹ et tercius sub secōdo mō hic posi
to scz qz illa scia ē certior qz hz certiorē modum
pcedendi. et ergo cōtingit in illis sciētjs qz cō
siderant qz et ppter quid simul. et que paucio
ra p̄supponūt et secūdus modus coincidit cuz
primo mō. qz scia qz ē de nō subiecto. i. de re mi
nus cōtracta ad materiā hz dignius subiectū.

Videtur autem et

Hic cōsequēntē reddit auditores beniuolos o
stēdendo vtilitatē hui⁹ scie. postqz hoc fecerat
ex dignitate h⁹ scie. Et dicit qz illa scia ē valde
vtilis. qz ē vtilis ad oēs scias. et tm p̄cipue p̄
cipaliter et maxie ad cognoscendū scias qz sunt
de aiatis et aialib⁹ quoz pncipiū formale est
aia. cū ergo vniūqdqz cognoscat fm suū pnci
piū formale. sic etiā aiata cognoscunt p aiāz et

sic valet ista scia ad sciam de animatis.
Arguitur. Utrū scientia libri de anima va
leat ad omnem scientiā. Dicendum qz sic. Et
hoc pōt declarari dupliciter. Uno modo in gene
rali sic. qz ē q̄litas ipius aie. cū ergo accūs habz
cognosci p subiectū. sic omis scia hz aliquater
cognosci ex natura aie. qz ē vna cōditio imma
terialitatis vtriusqz. Itē secōdo. Aia ē quodā mō
oia sicut dicitur terciō hui⁹. et sic oia pōt cognosci
cognita aia. Alio mō accipiunt scie p̄icularitē
et sic valet scia de aia ad omnē sciam p̄icularē
Primo eni valet cognitio de aia ad scias phis
rōnalis que sūt grāmatica. loyca. rhetorica. qz
ille scie sunt de entib⁹ rōnis. sed entia rōnis nō
cognoscūt nisi in ordine ad rōnē. sed rō ē que
dam potentia anime. ergo pncipiū rōnis est
ipsa aia sicut subiectū accidentis. Secōdo valz
ad cognoscendū scias metaphisicales. quia ex
cognitōne aie rōnalis nos assurgim⁹ ad cogno
scendū immateriales substātiās. Deseruit etiā
ad mathematicā. qz mathematica considerat
formas abstractas a materia fm rōnem. Utrū
oportet etiā cognoscere qd sit ratio. et qmō ab
strahit. si debeam⁹ intelligere mathematicalia.
Etiā vtz ad cognoscendū phisicalia. qz sicut di
cit Aristot. in textu. qz magna ps phie ē de aiatis
et aialib⁹. z etiā de alijs viuētib⁹. z illorum a
nimatoz pncipiū formale ē aia. Tercio valet
ad phiam morālē. qz in phia morali determina
tur de virtutib⁹ diuersis. scz de virtutib⁹ mora
lib⁹ et intellectualibus. Virtutes autē intelle
ctuales subiectant in pte intellectina aie. Sed
morales sunt i pte appetitina. sic iusticia hz ē
in volūrate. prudētia i rōne. z fortitudo in ira
scibili. qz ergo nō cognoscit potētias aie nō pōt
debite distinguere illas virtutes abinuicē. Itē
virtutes cōsistūt in medio sicut determinat rō. si
ergo nō cognoscat rō vel intellect⁹ nō pōt cogno
sci virt⁹ moralis. Utrū necessariū ē ad cognoscē
dū virtutes morales cognoscere sciam de anima
naturam anime et eius potentias.

Arguitur. Ex isto sequeretur qz scientia libri
de anima esset de numero bonoz vtilium. quia
ordinatur ad habendūz alias scientias modo
illud dicitur vtile qd ordinatur in alterum. Di
cendū qz duplr aliq scia dicitur honorabilis. quia
mō formaliter et finaliter sit. et sic scia honora
bilis nō ordinat ad alias scias. et hoc mō solus
metaphisica i lumine naturali ē honorabilis. qz
est p̄cipue scia nō ordinata ad aliā. Alio modo
aliqua scia dicitur honorabilis formaliter tm. qz
scz habz in se formā honesti ex eo qz ppter se ap
petit. licet in aliam sciam ordinet. z sic ista scia

De Anima

etiā est honorabilis. quia habet intra se vñ ap-
petitur. etiā si non ordinetur ad alias scienti-
as. Similiter prius dictum fuit in loyca.

Inquirimus autem

Postq̄ posuit primā p̄hemij in qua reddi-
dit auditores beniuolos. Sic cōsequenter po-
nit secūda partē p̄hemij in qua reddit audito-
res dociles. Dicuntur enī auditores dociles. q̄a
sunt apti ad capiendū doctrinā. Auditor enim
faciliter capit doctrinā q̄ sibi p̄ponit. oñdit er-
go ordinē p̄cedēdi in ista scia. Et dicit q̄ vult
istū ordinē seruare q̄ primo vult determinare de
aia q̄stū ad ei⁹ essentia et substantiā. et hoc i pri-
mo libro facit s̄m opinionē antiquoz et in s̄m
cipio secūdi s̄m veritatē et opinionē p̄pria. De-
inde dicit q̄ velit inquirere q̄ accidunt circa a-
nīmā q̄les sunt potentie et passionē aie. q̄ pas-
siones sunt in duplici differētia. q̄ quedā sunt
cōmunes aie et corpi sicut sunt potentie aie ve-
getatiue et sensitiue. q̄dā sunt p̄prie ipi aie que
sunt potentie intellectiue quales sunt intellect⁹
et voluntas. Determinat ergo primo de illis q̄
cōueniūt aie et corpi simul. sicut ille q̄ sunt cō-
munes homini et alijs aialibus. et que sunt cō-
munes ideo prius determinat de eis.

Arguit. In scientijs est p̄cedendū a nobis
notioribus. sed talia sunt accidentia. ergo p̄-
us determinare deberet de accidentibus an-
te anq̄ determinat de substantia aie. Dicēdū
q̄ duplex est p̄cessus. nā quedā est quo ad nos
qui non est scientialis. et sic p̄t p̄cedi ab effecti-
bus ad causas. q̄ effectus sunt nobis notiores
causis. Alius est p̄cessus quo ad naturā et scie-
ntialis. et sic substantia est an accidens. q̄ substā-
tia est causa accidentis. scientifice ergo p̄cedit a
causa ad effectū. q̄ demonstratio p̄pter q̄d q̄ ge-
nerat scientiā p̄cedit a causa ad effectū. vt patet
primo postero. per hoc ergo dicēdū est ad argu-
mentū q̄ cū in isto libro tradit scia de aia. p̄ce-
dendū ē a substantia aie ad eius accidentia

Arguitur. In isto textu dicit Aresto. q̄ vult
determinare de natura et substantia aie. sed sub-
stantia et natura sunt idem. ergo hic est super-
fluitas. Dicēdū q̄ natura et substantia sunt
idem s̄m rem. q̄ natura est idē q̄ species rei s̄m
q̄ dicit Boe. q̄ natura ē informans vnāquāq̄
rem specifica differētia. et sic substantia est etiā
natura. differunt tñ s̄m rōnem. q̄ dicit substā-
tia absolute. natura vero relatiue. q̄ essentia rei
absolute accepta dicit substātia. sed talis essen-
tia ad opationes cōpata vocat natura. sic etiā
est de aia. q̄ aia d̄ substantia inq̄stūm dat esse

absolute corpi. Sed dicit natura s̄m q̄ ē p̄m-
cipiū opationū vitaliū. et hoc est q̄d dicit. i.
phicoz. q̄ natura ē p̄cipiū mouēdi et q̄sēdēdi

Omniū autem

Hic ponitur tertia pars p̄hemij in qua reddit
auditores attentos. et hoc facit oñdendo diffi-
cultatem hui⁹ scientie q̄ oportet in re difficili
maiorē facere attentionē. Et primo p̄ponit hoc
dicens q̄ accipe aliquā fidem. i. aliquā certitu-
dinē de ipsa aia est oñmno. i. p̄fecte et penitus
difficilimoz id est valde difficile. Deinde i spe-
ciali ponit difficultatē. Primo q̄stūm ad co-
gnitionem substantie. Secūdo quātū ad cognitio-
nem accidentiū et passionū aie ibi. Dubita-
tionem aut habent. Circa primū primo ponit
difficultatem quātū ad modum diffiniēdi
Secūdo q̄stūm ad ea que ingrediuntur diffini-
tionem ibi. Primū aut fortassis. Circa primū
dicit q̄ difficile ē cognoscere quō debet inuesti-
gari diffinitio aie. et circa hoc primo ē dubiaz
Utrū sit vna via inuestigandi q̄ditatē aie cum
via inuestigandi diffinitiones et q̄ditates alia-
rū rez. Et arguit ad hoc Aresto. q̄ sic. Et ponit
duas rōnes. quarū prima ē. De quibus est vna
questio de illis erit vna inuestigatio. sed de q̄di-
tate aie et aliarū rez est vna questio. q̄ vndiq̄
querit quid est. ergo erit vn⁹ mod⁹ inuestigan-
di omnes diffinitiones. Secūda rō est. q̄ sicut ē
vna via cognoscendi oīm p̄prioꝝ accidentium
sc̄z demonstratio. sic etiā videt q̄ oīm substan-
tiarū sit vna via cognoscendi q̄ditates earum
passiones enī indifferenter inuestigantur p̄ de-
monstrationem. ergo etiā q̄libet q̄ditas debet i-
uestigari p̄ vnā viā. Dicit aut Aresto. in textu.
q̄ fortassis ē vna via. q̄ licet diffinitio aie inue-
stigat via diuisionis. vt docet in sc̄do hui⁹. sic
etiā diffinitiones aliarū substantiarū debēt in-
uestigari. tñ partes posite in diffinitione substā-
tiarū loquēdo de toto aiato insunt intrinsece dif-
finito. tamen differenter. quia per materiam et
formam phisice. loyce per genus et differētiā
sed partes posite in diffinitione anime. nō ha-
bent se intrinsece ad diffinitum. sed habent se
sicut additamentum. quia anima diffinitur p̄
corpus. et corpus est extra intellectum anime.

Si autem est vna

Hic remouet Aresto. aliaz dubitationē. Et di-
cit. si sit vna via ad inuestigandum diffinitōnē
aie et aliarū substantiarū tunc est magna diffi-
cultas que sit illa via inuestigandi p̄ quam ille
diffinitōes inuestigant. an illa sit via demonstra-

tionis. sicut dicit **I**pocras an sit via diuisionis sicut dixit **P**lato. vlt sit aliqua alia videlicet compositio qua ponit **A**resto. ij. postterio. vbi dicitur qd diuisiones substantiarum inuestigantur per viam diuisionis non syllogisticam et compositionis. debet tamen noiam a termino. et ergo non noiat via diuisionis et compositionis

Queritur. Quare ponit hic **A**resto. tamen duos modos inuestigandi ipm qd qd est cum tamen plures sint. Dicendum qd ideo. quia iste due opiniones fuerunt tpe **A**restotelis magis famose quaz vna fuit ab **I**pocrate posita quam etiam tangit **A**resto. ij. postterio. improbando eam. Alia fuit opinio **P**latonis. qd dixit qd qui ditates essent inuestigande per viam diuisionis syllogistice. **S**ed **A**resto. etiam ponit qd diuisionem per viam diuisionis inuestigari debet sed non syllogistice. sicut dixit **P**lato. et illa via diuisionis coincidit cum via compositionis. qz in principio genera diuiduntur vt in fine componantur in diffinitione illius diffiniti. cum diffinitio inquirebat

Arguitur. **S**cientia de anima est certissima. ergo anima est facilis cognitionis. qz difficilima sunt incerta. Dicendum qd anima accipitur dupliciter. **U**no modo quantum ad quod est. et quantum ad operationes et potentias que sunt principia talium operationum. et sic cognitio de anima est certissima. imo scia de anima est de his que experimur in nobis. qz aliquis facilliter cognoscit in se habere visum auditum vel tactum. **A**lio modo accipit anima quantum ad quid est. et sic cognitio de anima est difficilima. **E**t hoc potest facilliter patere ex signo. qz antiqui philosophi habebant multas opiniones de natura anime. quia non potuerunt in eius cognitionem venire.

Sed tunc querit quare cognitio de anima quoad quid est. est ita difficilis. **C**irca istam questionem scias qd ex duabus causis contingit aliquid difficile esse cognitionis. **P**rimo ex parte rei cognoscibilis que est in se imperfecta et repressa nature non potens mouere intellectum. neque sensum. et sic materia prima. motus. relationes. et sex vltima predicamenta sunt difficilis cognitionis. **A**lio modo aliquid est difficilis cognitionis ex parte ipsius intellectus. qz scilicet intellectus est imperfectus non potens tendere in cognitionem alicuius perfecti cognoscibilis. **E**t eo modo deus et substantie separate sunt difficilis cognitionis quasi excedentes proportionem nostri intellectus. **E**t simile est de visis. qz aliquid dicitur difficiliter visibile ex parte visibilis sicut tenebrorum et obscurum. **A**lio modo aliquid dicitur difficiliter visibile. ex parte videntis et sic lumen solis est difficiliter visibile. **I**ntendebat ergo questio querere an difficultas ipsius anime

pueniat ex natura ipsius anime. vlt ex natura ipsius intellectus. **T**unc videtur qd anima capitur dupliciter. **U**no modo per animam vegetatiuam et sensitiuam. et sic anima est difficilis cognitionis ex parte anime qz ille anime sunt nimium immerse materie. et ideo quantum est ex parte anime difficiliter cognoscuntur et ideo in arboze porphiriana insensibile est differentia anime vegetatiue. qz non poterat imponi differentia affirmatiua per se cognoscibilis. **A**lio modo accipit anima per animam rationalem. et sic adhuc capitur dupliciter. **U**no modo vt est pars totius hominis. et ex illa parte habet aliquid imperfectum. et tunc est difficilis cognitionis etiam in se propter suam imperfectionem. **A**lio modo vt est accipit separabilis a corpore. et sic est difficiliter cognoscibilis ex parte intellectus nostri. habet enim vt sic proportionem cum substantiis separatis. sicut enim substantie separate sunt difficiliter cognoscibiles ex eo qd excedunt nostrum intellectum. sic etiam anima rationalis

Arguitur. **H**oc cognoscatur maxime ab alia potentia quod est pars illi potentie. sed anima nostra est pars intellectui. ergo intellectus maxime cognoscit animam. et per consequens anima est maxime cognoscibilis. **D**icendum qd dupliciter aliquid est pars intellectui. **U**no modo in esse nature et reale. et hoc contingit tripliciter. **U**no modo quia est subiectum intellectus. et sic anima rationalis est maxime pars intellectui. qz ipsa est subiectum ipsius intellectus. et intellectus est potentia anime. **A**lio modo aliquid est presens intellectui. qz est habitus intellectus. et sic scientia est maxime pars intellectui. qz scientia est in intellectu. **T**ercio aliquid dicitur pars intellectui. qz est operatio et actus eius. et sic intelligere est maxime pars intellectui. **S**ed dicendum est qd hoc quod istis modis est pars alicuius potentie non est maxime cognoscibile ab ea. **A**lio modo aliquid dicitur pars in esse proportionabilitatis et obiectaliter. et sic obiectum est pars ipsius potentie. **E**t quod sic est pars ipsius potentie maxime cognoscit a tali potentia. sic autem quidditas rei materialis est maxime pars ipsius intellectui. qz est eius obiectum. **E**t simile est de visu. qz id quod est maxime realiter pars visui non est maxime cognoscibile a visu. sicut est pupilla oculi. sed quod est maxime pars obiective hoc maxime cognoscitur a visu sicut color.

Nohuc aute habet

Postquam **A**resto. mouit difficultatem de modo inquirendi diffinitionem anime. **D**ic primo mouet dubitationem circa diffinitionem in se. et secundo quantum ad ea que ingrediuntur diffinitionem. **C**irca primum dicit qd hinc multas dubitationes

querere de principiis anime. cum enim sciam demonstrat
passiones de subiecto per principia. necesse est
tali scia cognoscere principia subiecti. cum ergo anima
est subiectus necesse est inquirere de principijs
eius. nec potest dici quod omnia sint eadem principia. quia
sunt alia principia numerorum et alia planorum. quia
principium numerorum est unitas. et principium
planorum est punctus.

Arguitur. Est unum principium omnium rerum scilicet
deus. Dicendum quod deus est principium effecti-
uum omnium rerum. et hoc est verum. **Aristo.** autem hic lo-
quitur de principijs formalibus et intrinsicis
et illa sunt diversa in diversis. quia ab illis prin-
cipijs res habent distinctionem specificam. sed
manifestum est quod multe res ab invicem distin-
guuntur.

Primum autem for

Dic consequenter movet dubitationem de anima quod
est ad ea que ingrediuntur diffinitionem. et primo
quod ad genus. **Secundo** quod ad diversitas. Et di-
cit quod difficile est cognoscere in quo genere sit anima
in principali. Sunt autem genera principalia
substantia. quantitas etc. et ideo ista difficultas
respicit animam secundum quod est totum diffinibile quia dif-
finitio est de genere et diversitas.

Querit In quo genere est anima. **Dicendum**
quod dupliciter aliquid est in genere. Uno modo
directe per se. quia est genus vel species alicuius ge-
neris principalis. et sic anima non est in aliquo ge-
nere. necesse est enim genus vel speciem esse uni-
versale. sed de ratione verius est esse quoddam totum. modo
anima non est totum sed est pars. ergo non est gen-
us vel species. **Alio modo** aliquid est in genere re-
ductivum. quia reducit ad genus illud. et sic anima
est in predicamento substantie. quia reducit ad
idem genus cum toto. scilicet cum corpore animato. **Et ad hoc**
tenotandum **Aristo.** dicit in textu. **Et fortassis au-**
tem necessarium est etc. scilicet quod anima non est directe et per
se in aliquo predicamento.

Adhuc autem ut

Dic movet dubitationem circa diversitas ipsius
anime. supposito enim quod etiam sit de genere sub-
stantie adhuc est difficultas an pertineat ad ge-
nus actus. vel ad genus potentie. **Dividitur** ei-
quodlibet genus principale per actum et pote-
ntiam. **Potest** ergo supposito quod anima sit de ge-
nere substantie dubitari an sit actus vel poten-
tia. **Et addit** **Aristo.** quod dicere animam in actu esse
et in potentia non parum differt. quia actus et
potentia non parum differunt. **Istam** autem

dubitationem solvit **Aristo.** in secundo huius probando
quod anima sit actus corporis et corpus est in potentia ad animam
Dic ei forma est actus materie. **Et est manifestum**
quod anima est forma corporis. ergo anima est actus eius.

Quentur. Ut actus et potentia multum
differant. **Dicendum** quod sic. cuius ratio est quia
illa multum differunt que habent oppositas ra-
tiones. sed actus et potentia sunt huiusmodi
ergo. etc. **Minor** patet quia ratio potentie est
recipere esse. **Sed** ratio actus est dare esse. modo
dare esse et recipere esse sunt opposita ergo mul-
tum differunt.

Arguitur. Actus et potentia non differunt. er-
go non multum differunt. **Ans** probat. quia illa
differunt que habent diversam rationem specifi-
cam videlicet que continentur sub eodem genere sed a actus
et potentia non dantur specificiter. sed generice.

Dicendum quod differre capitur dupliciter. **Uno** modo
proprie. et sic differre est ab alio distinguere diversitas
aliqua et quia diversitas solam pertinet sub aliquo genere
ideo solam illa differunt que sub eodem genere sunt.
Et sic sole spes differunt. **Alio** modo capit differre
improprie et generaliter. put idem est quod diversi sunt
esse. et sic dicimus bene quod illa differunt que in nullo con-
veniunt scilicet univoce. et sic dicitur quod predicamenta dantur
ab invicem. id est diversitate habent. non quod includant dif-
ferentias alios. **Sic** est intelligendum quod actus et po-
tentia dantur. id est distinctos vel diversitate habent.

Circa quod sciendum quod isti quatuor termini distinctio. di-
versitas. diversitas. et diversitas. habent se sicut magis eodem
et minus eodem. **Et hoc** si proprie capiantur. quia distinc-
tio dicitur quocumque non ydempritate aliquorum siue
sit realis siue rationis. et sic dicimus quod superius et inferius
sunt distincta ut animal et homo. quia sunt alia secundum rationem
Diversitas autem realis dicitur distinctioem. et sic
licet homo et animal sunt distincta tamen nullo modo
possunt dici diversa. **Sed** predicamenta dicuntur propria
diversa quia sunt realiter ab invicem distincta. **Diversitas**
autem significat diversitatem duarum specierum sub uno ge-
nere. et sic addit diversitas super diversitatem distinctos
specificam. **Ergo** proprie loquendo predicamenta non dif-
ferunt. sed sunt diversa. **Contrarietas** autem signi-
ficat diversitatem duarum specierum repugnantium. et sic
contrarietas addit supra diversitatem repugnantiam
et ideo non omnes spes sunt contrarie. sed solam spes
repugnantes. **Unum** patet quod ubicumque est contrarie-
tas. ibi est diversitas diversitas et distinctio. sed non
eccontra. quia alibi est distinctio ubi non est diversitas
sic patet in superiori et inferiori. **Alibi** est diver-
sitas absque diversitas sic patet in predicamentis. **Alibi** est dif-
ferentia absque contrarietas sic in speciebus predicam-
ti substantie. **Alibi** sunt omnia ista simul sicut patet
in formis de scia specie qualitatis. ut albam nigrum

Arguitur. Qualiscūq; accipiat differre actus et potentia non differunt. probatur quod actus et potentia in multis coincidunt quod anima est in actu et in potentia. In actu scilicet ad corpus. quod est actus corporis. et est in potentia ad scientias. Sic superficies est in actu ad parietem et est in potentia ad colores.

Quod actus et potentia capiuntur dupliciter. Uno modo simpliciter et absolute et cum precisione. sic quod inueniatur actus sine potentia et potentia sine actu. et sic valde multum differunt. et diuersa sunt. quod tunc actus est essentia diuina in qua nulla est potentia. ut deus qui est ens perfectissimum habens in se omnes plenitudines perfectionis. Et est potentia in qua nullus est actus. sic materia prima secundum se accepta que est ens imperfectissimum. Alio modo capiuntur actus et potentia secundum quod et sic inueniuntur in alijs creaturis. quod in omnibus alijs creaturis reperitur aliquid de actu et aliquid de potentia. Et sic actus et potentia adhuc possunt capi dupliciter. Uno modo secundum quod referuntur ad idem secundum idem et sic inter multum differunt. quod nihil idem est in actu et in potentia respectu eiusdem. sed solum respectu diuersorum. Et sic est de argumento tacto. quod si anima referatur ad corpus tunc est actus. Si autem referatur ad species intelligibilem et ad sua accidentia tunc est in potentia. Alio modo referuntur ad idem secundum diuersa. et sic bene possunt coincidere quod bene possunt idem esse in actu respectu unius et in potentia respectu alterius. Et hoc est quod alij dicunt quod actus et potentia bene conueniunt materialiter in eodem sed non formaliter.

Arguitur Contra Illa que non differunt sunt idem. scilicet deus et materia prima non differunt. ergo sunt idem. Sed deus est purus actus et materia prima est pura potentia. ergo actus et potentia non differunt. Maior patet per locum ab oppositis. Minor probatur. quia non habent aliquam differentiam. Dicendum quod consequentia est neganda. quia maior est falsa. non enim verum est quod quecumque non differunt sunt idem capiendo differre proprie. quia idem et differens non opponuntur. sed idem et diuersum. unde bene sequitur quod si aliqua non sunt diuersa. ergo sunt idem. per locum ab oppositis negative. et sic arguendo minor est falsa. quia deus et materia prima sunt multum diuersa licet proprie non differant.

Arguitur. Quecumque habent eandem proprietatem illa sunt eadem. sed deus et materia prima habent eandem proprietatem. ergo sunt idem. Minor patet. quod simplicitas conuenit deo et etiam materie prime. Dicendum quod duplex est simplicitas. Quedam que est per negationem compositionis. et illa est que conuenit deo. quod quous in deo sunt omnes perfectiones terminum. tam in deo tales perfectiones non faciunt

compositionem sicut in alijs. quia omnia que dicuntur de deo sunt eadem cum deo. quia sunt essentialia ipsius dei. ut deus est iustus. bonus etc. Alio modo aliquid dicitur simplex ex opposito scilicet per negationem perfectionis. scilicet quod est sine omni perfectione. quia ipsius secundum se acceptum nullas habet in se perfectiones. et sic materia prima dicitur simplex. Patet igitur quod simplicitas non est una que conuenit deo et materie prime. immo est perfecta equiuocatio secundum quod conuenit deo et materie prime.

Arguitur. Ex illis que maxime differunt non potest fieri unum. Sed ex actu et potentia fit unum simpliciter. sed non multum differunt. quod ex materia et forma componitur totum compositum ut homo ex anima et corpore. Quod ad maiorem quod dupliciter ex aliquibus potest fieri unum. Uno modo sic quod unum transeat in naturam alterius et sic est quod illa que differunt multum non possunt fieri unum. quia postquam sunt facta unum. tunc non differunt. Alio modo potest intelligi quod ex duobus fit unum tertium distinctum ab utroque. et sic maior est falsa. et sic ex materia et forma fit unum. quod aliquid tertium componitur ex eis non sic quod unum mutetur in aliud. et sic adhuc manet distinctio actus et potentie. quia actus non fit potentia nec e contra. Exempli gratia. Ex anima que est actus et ex corpore quod est potentia fit homo non tamen anima fit corpus. nec corpus anima et sic inter se multum differunt anima et corpus quous ex eis fiat unum tertium. Et sic patet quod componendo actum et potentiam inter se tunc multum differunt. sed componendo ea ad tertium quod ex eis componitur non multum differunt.

Considerandum autem

Hic mouet dubitationem de anima secundum quod est totum potentiale. Et dicit quod dubium est de anima an sit partibilis localiter et subiectaliter diuisibilis sicut dicit Plato. quod Plato posuit in uno homine quattuor animas differentes loco et subiecto. scilicet animam rationalem quam ponebat in cerebro. Locustivalem quam ponebat in corde. Nutritivam quam ponebat in epate. Et generatiuam quam ponebat in genitalibus. Et quod iste anime essent in diuersis subiectis et locis sic distinguerent loco et subiecto. Est tamen dicendum quod anima non sit diuersa in diuersis subiectis si sit in eodem homine. Et ista est intentio Aristotelis ut probat multipliciter quod est tamen una in uno corpore habens tamen diuersas potentias. Et sic anima est diuisibilis non in partes quantitativas nisi si forsan per accidens in animalibus imperfectis. Sed per se in presubiectiuas scilicet in species diuisit ei sic autem

ma in vegetatiua sensitiva et intellectiva. Et
pres praeuinas scz in diuersas potetias. de qb
psequitur **Aristo.** in scdo et terno hui?

Utrum sit similis

Hic ponit dubitationem de aia scdm qd e tota
vle. Et dubitatio stat in hoc. Utru ois aia sit
eiusde speci. cu oi aia vel no. Si no sit ois aia
eiusde speci. est qstio. An aie drant genere vel
specie. Et addit **Aristo.** q ista qstio non hebat
locu apud antiquos qz ipsi solu loqbant de aia
ronali. Dicebant em opa in alijs aiatis fieri a
natura. Et si loqmur de illa tunc manifestu est
q ois aia est eiusde speci. Dicebant em opato
nes in alijs viuentibus pcedere a natura z no
ab aia qd **Aristo.** satis reprobatur in scdo hui?
pbado q opa aie vegetatiue sunt ab aia.

Queritur Utr ois aia sit eiusde speci cu
qlibet aia. Ddm q spes capif duplr. Uno mo
pprie. z sic species est qd da vle z tota. z sic aia
no est species qz est ps z nulla ps est spes. Alio
mo accipit spes pmutiter fm q illud dz spe
cies qd est sub alio specialiter pntu. z sic i pri
bus substantiaru tam essentialibz qz integrali
bus repitur spes. Et sic distinguendu est de aia
qz vel anima accipitur p aia humana tm. z sic
oes aie sunt eiusde speci. Vel accipit pmutit
put se extendit ad aiam vegetatiua z sensitiva
z sic omnes aie sunt eiusde speci subalterne. et
no eiusde speci specialissime. Quod sic pbat.
qz omnis species sumit a forma rei. si ergo ois
aia in oibus aiatis esset eiusde speci. sequeretur q
omnia animata essent eiusde speci qd est ma
nifeste falsum. ergo illud ex quo seqtur. Ex eode
eti pbatur q aie ronales sunt eiusde speci. cum
ho sit species specialissima

Formitandū autē.

Hic consequenter mouet vnam dubitationem
circa vnitatem diffinitionis anime. Ex quo eniz
Aristoteles in textu pcedenti dixit q sunt mul
te aie z no vni? speci. sic incidit talis dubita
tio. Utru sit danda vna pmutis diffinitio aie
qz scz pueniat ydee aie. sicut fm platonē est dāda
vna cois diffinitio aialis q pueniat ydee aialis
Aut sunt dande diuersae diffinitiones p diuer
sis aiabus. sicut etiā in aiali est alia ratio canis
alia ratio hois. et alia ro dei. i. celi qd dicebant
antiqui aiatum. Quia ro aialis fm vni qd qz
animal est altera z altera. Et arguit **Aristotele**
les contra pma prem scz q non est dabilis vna
cois diffinitio q conueniat ydee aie. qz al vle ni
hil e aut posteri? suis singularibz. z n solu hoc

est fm de aiali sed de qcuqz alio vli.

Queritur. Quare **Aristo.** mouet ista dubi
tationē circa vnitatem diffinitionis aie. Dicē
dū q ppter diuersas opiniones de diffinitioni
bus. Aliqui em opinati sunt q diffinitiones
reru dantur de ydeis sepatis. z illa fuit opinio
Platonicoz q ponebant vniuersalia sepata p
se subsistentia extra oem intellectū. z q diffini
tiones reru darent de talibz ydeis. Exempligrā
Quā diffinitur ho. ho est animal ronale. tūc ta
lis diffinitio puenit ydee sepate z non homini
fm q est in singularibz. Et fm ista opinionem
est danda vna pmutis diffinitio aie pueniens
ydee aie z no singularibus. Fuerūt etiā aliqui
hntes opposita opinionē scz ptagorici q dice
batur naturales et dixerunt q no essent substā
tie vles. sed solu pculares. z sic fm illos no ē
dāda vna cois diffinitio aie. sed cuiuslibet alia
z alia. **Aristo.** aut tenet mediū scz q est danda
vna communis diffinitio de aia no q illa pue
niat ydee anime sicut posuit plato. sed q etiam
illa diffinitio conueniat singulari animalibz si
cut patet in. ij. huius. qz illa diffinitio aie con
uenit sic anime in cōmuni q etiā est vera de pri
culatibus animabz.

Arguitur **Aristo.** ponit vnā cōmunē diffini
tionē anime. ergo male dicit q no est dāda vna
cois diffinitio aie. Dicendū q duplr de aliq
pt dari diffinitio in cōi. Uno mo sic q conueni
at soli tali cōi z sic no est dāda vna cois diffini
tio de aliq re. quo mo voluit plato dare diffini
tionē cōem. Alio mo sic q talis diffinitio non
solū pueniat illi cōi sed etiā singulari contentis
sub ipso z sic **Aristoteles** dat communem diffi
nitionem de anima.

Queritur. Quō est soluenda questio Ar.
in textu. an sit danda cois diffinitio aie an non
Ddm q nec sic nec sic. qz no est danda cois
diffinitio q conueniat ydee tm. nec ē danda dif
finitio q conueniat singulari animabz tm. Sed ē
danda vna cois diffinitio anime q conuenit sin
gulari animabus. z etiā anime in cōi. Et sic dif
finitio anime data ab **Aristotele** dicitur de aia
in cōi et cum hoc conuenit singulari animabus
Simile ē de diffinitione hois qz ista diffinitio
animal ronale conuenit hōi in cōi. z singulari ho
minibz pcularibz. z ad hoc ostendendū q no
pt dari vna cois diffinitio anime q conueniat
ydee tm. **Aristo.** ponit ista autoritatē. Animal
vle nihil ē aut posteri? suis singularibz. qz qd
nihil ē no pt diffiniri.

Arguitur. Vle aliquid est. ergo male dz q
vle nihil est. Ans pz. qz de nihilo no ē scientia.

Sed de vli est scientia. ergo zc. Etia vli habet
diffinitione et essentia ergo aliquid est. Di-
cendū q ista ppositio posita ab Aresto. in textu
est diffinitiva ad cuius veritate sufficit vna pte
esse vera. Vult ergo Aresto. in ista autoritate
q al vli nihil est fm metē platonis qui posuit
vliā esse ydeas sepatas a singularibus Aut fm
veritate z peripatericos vli aliquid est. sed po-
sterius suis singularib⁹. qz vli abstrahit a singu-
laribus. iō necesse ē q sit posterius illis a quibus
abstrahit. z sic scda ps est xa.

Queritur. Et quot motiuis fuit plato mo-
tus ad ponendum ydeas sepatas. **Dom** q ex
duobus. Primū fuit ppter generationē rerum
naturalū. Et p sic sumi ratio. Optet genera-
tiones resolui in vna causaz ppetua sed pcula-
ria nō sunt ppetua. ergo optet fieri resolutiones
in alia cam q sit ppetua. z qz cā est silis effectui
suo. iō optet q illa cā sit ydea vel ppria silirudo
rerū generataz. et sic necesse erit ponere ydeas
sepatas **Scdm** motiū fuit ad saluandū sciaz
de rebus naturalib⁹. Et p sic formari rō. Scie-
tia est vliū. sed illa que sunt a pte rei materie cō-
iuncta sunt singularia. ergo o3 extra singularia
ponere vliā. de quib⁹ vlib⁹ dantur passiones fm
necessitate. z sic optet ponere ydeas vles extra
singularia. Et ad ista argumenta est dicendū.
Et primo ad primū dicendū q dicit cā vniuer-
salis z picularis. Cā em vniuersalis nō ē silis
fm spem suo effectui. Nō ergo optet ponere yde-
as in causis vniuersalib⁹ q sūt specificē simili-
tudines rerū sicut plato posuit. hnt tū iste res
generare aliquā cam ppetuā. sed illa cā non est
ydea rerū generatarū sed est motus celi. z aia
nobil q aia nobilis h3 in se silitudine rerū ge-
nerataz quā nō o3 esse simile reb⁹ fm speciem.
sed fm pportione. eo mō quo potentia cogno-
scens suū obiectū ē silis obiecto. Et quis om-
nia ista inferiora habeant ydeas exsteteshn mē-
te diuina z aia nobili. n tū fuit iste res p ydeas
p se existentes sicut dixit plato que sunt rerum
naturalū specificē silitudines de quib⁹ daren-
tur diffinitiones. qz ydee in mente diuina sunt
ipsemet reus z ydee in animab⁹ nobilib⁹ sunt
accidentia. sed nō hnt specificam silitudinē ad
singularia. Ad scdm motiū est dicendū q sci-
entia que est de vlibus nō ē de vlibus p se extra
singularia subsistentibus sed de vlibus fm q
etiā sunt in rebus ipsis. qz tales passiones rea-
les nō pueniunt nisi vlibus fm q sunt in sin-
gularibus sic tū q essentialiter pueniunt vlib⁹
z ē psequenti picularibus Sicut patet de nisi-
bili qd licet pueniat homini nō tū puenit hōi

sepato extra singularia. s3 homini qui est in sin-
gularibus Nec est verum q o3 omnē vlitatem
esse p se patione a materia qz materia potest etiā
capi vniuersaliter. vt d3. vij. methaphisice

Arguitur Videl q nullū sit vniuersale. ergo
ultima ps ppositionis est falsa. Ans pbat. qz
oē qd est. est singulare z vni numero. **Dom**
q singulare z vni numero pt capi dupli **Uno**
mō accipit singulare p singulari p se. Et d3 sin-
gulare p se qd ex sua ppria rōne aut significatio-
ne includit singularitatem sicut **Sortes** vel ma-
teria **Sortis**. Alio mō d3 aliquid singulare p
alterū. qz sc3 est singulare p h q est in alio. Et ē
qd ex sua ppria rōne vel significatione nō idu-
dit singularitatem **Tunc** dicendū q si singulare
capiat pmo mō tūc ans ē falsū. sc3 q omne qd
est a pte rei est singulare. qz nō oia sunt singula-
ria p se. sed quedā p alterū. Si aut capis singu-
lare scdo mō put se extendit ad singulare p se et
p alterū. tūc ans est fm. qz omne qd est a parte
rei vel est singulare p se vel p alterū. **Iuxta** qd
sciendū q in aliquo individuo substāiali pnt
multa p considerari. Exēpligrā. vt in **Sorte** pmo
p consideratur materia **Sortis**. deū **Sortes** **Ter-**
tio anima **Sortis**. **Quarto** humanitas **Sort-**
tis **Quinto** albedo **Sortis**. **Ista** sic se habent
q duo ex eis sunt singularia p se scilic3 materia
Sortis z **Sortes**. qz in sua natura includit
singularitatem intrinsecam **Sortes** em includit
hanc materiam p quā est singulare. **Sed** tria vl-
tima sc3 anima **Sortis**. humanitas **Sortis**.
z albedo **Sortis**. sunt singularia p alterū quia
p **Sorte** z nō p se.

Arguitur. Ergo adhuc nō ē aliqd vli a pte
rei. quia omne qd est. est singulare p se vel p al-
terū. **Dicendū** q res accipit dupli **Uno** mō
p re pcepta. et sic vli ppriissime reperit in rebus.
Alio mō accipit p re adextra. z sic est distinguē-
dum de vniuersali. qz vel vli accipit p vniuer-
sali impfecto quale est vli in re **Sic** em dicit
vniuersale qd nō est de se singulare. z sic vli sim-
pliciter est a pte rei qz a pte rei est res q de se nō
est singularis. vl accipit vniuersale p vli pfecto
s. p vli post rem z sic est fm q vli nō est a pte
rei. **Sic** em dicit **Auicenna**. q intellect⁹ ē qui
facit vniuersalitate in reb⁹ **Tūc** rō ē qz vniuer-
salitas pfecta icludit in se duas relatōes q3 su-
p addit nate. **Vna** ē relatio nate ad intellectus
fm quā natura dicitur vna **Alia** relatio ē habi-
tudo siue aptitudo ad plura inferiora fm quā
natura dicitur esse in multis aptitudinaliter.
Et illas relationes nunq3 pt h3c natura nisi qn
est p intellectū apprehensa. quia natura accep-

in intellectu est una obiectiue apud intellectum
 et plurificabilis est per multa inferiora. Ex quo
 manifeste elicitur quod vniuersalitas est accidens ra-
 tionis et non est in predicamento quod est ens rationis
 factum per rationem speculatiuam. **I**uxta illud notandum
 quod dupliciter aliquid dicitur ens rationis. Uno modo
 quod est conceptum per rationem. et sic res realis potest dici
 ens rationis. Alio modo aliquid dicitur ens rationis
 quod est factum per rationem. Et est distinguendum de rati-
 one. aut fit per rationem practica sicut domus. et
 hoc iterum potest esse reale. Aut fit per rationem specu-
 latiuam. et sic ens rationis non potest esse ens reale. Et per
 hoc potest intelligi quod communiter dicitur intellectus
 est faciens vtilitatem in rebus. quod intellectus ob-
 iectiue accipiens aliquam naturam fundat in tali
 natura ista accidentia rationis. Et ex hoc aliquid
 dicitur vtile quod habet in se accidentia ista. Ex quo
 vltimum elicitur quod sicut album est accidens rei ad ex-
 tra sine vtilitate in re. ita vtilitas est accidens rationis
 ipsius vniuersalis post rem. Ex istis dicitur etiam sequi-
 tur quod idem est predicatum dictum de multis inferiori-
 bus. **S**ortes est homo. plato est homo. et sic de alijs. quod ibi
 predicatur vtile sed vtile est vniuersale. ergo ibi predicatur
 vtile vniuersale. **S**icut si dicatur homo est animal. azim est
 animal. ibi predicatur vniuersale quod est idem gene-
 re ad hominem et ad azim.
Arguitur Contra. si hic predicaretur idem predi-
 catum Sortes est homo. plato est homo. sequeretur quod
 idem esset homo nequam et bonus. **I**tem idem saluaretur
 et damnaretur. **N**am potest stare quod Sortes est nequam
 et plato bonus. et tamen sunt idem in homine. sic idem homo
 danaretur et saluaretur. **D**icendum quod homo acci-
 pitur dupliciter. Uno modo potest esse aliquid vniuersale
 apud intellectum. et sic nec homo saluatur nec dana-
 tur nec est bonus nec malus. nec album nec niger.
 Alio modo accipitur homo secundum quod est in singularibus. et
 sic est malus bonus danabilis saluabilis. **E**t idem
 non sequitur. **S**i est vniuersale predicatum Sortes est homo.
 plato est homo. quod idem homo saluatur et danatur. quia
 talia accidentia non conueniunt homini nisi secundum quod est
 in singularibus
Arguitur Singulare nunquam potest fieri vniuer-
 sale. sed omnia a parte rei sunt singularia. quod nunquam
 potest fieri vniuersalia et per consequens intellectus nunquam
 potest facere vtile. **D**ominum quod singulare capitur du-
 pliciter. Uno modo per singulare per se. id est pro illo quod
 habet in ratione aut significatione sua singularitatem.
 et sic maior est vera et minor falsa. **Q**uia tunc est
 verum quod singulare nunquam potest fieri vtile per quamcumque
 intellectus abstractionem. quod quod est de ratione alicuius
 non potest per quamcumque abstractionem seu apprehensionem
 non ab eo separari. sed singularitas est de ratione il-
 lius quod est per se singulare. ergo etc. Alio modo ac-

cipitur singulare pro singulari per alterum quod. sed
 non habet singularitatem ex sua propria ratione. sed per
 aliud cui adiungit. sicut humanitas Sortis
 est singularis quod coniungitur Sorti. **T**unc est di-
 cendum quod sic capiendum vniuersale maior est falsa
 minor vera. quod tunc singulare potest fieri vniuersa-
 le per abstractionem intellectus. **P**ro cuius intellectu
 datur talis regula. **Q**uicumque aliquid duo sic
 se habent quod vnum non est de intellectu alterius. tunc
 contingit vnum intelligere alio non cointellecto.
Exemplum. quod quis homo et risibile semper coniungun-
 tur realiter. tamen quod risibile non est de diffinitione
 hominis coniungit intelligere hominem non cointelli-
 gendo risibile. **E**t quo sequitur quod non contingit
 intelligere hominem non intelligendo animal rationale
 quod animal rationale est de diffinitione hominis.
Per hoc dicitur ad propositum quod quod singularitas
 per se non est de ratione singularis singularitati sine
 singularis per alterum. **I**deo potest singulare singula-
 ritatem sine per alterum intelligi non cointelligendo
 singularitatem illius in quo singularisatur per se.
 quod tamen in ipsa re semper coniunguntur. **E**t hoc est
 quod dicitur solet quod vniuersale fit per abstractionem
 nostri intellectus. id est vtile fit per hoc quod aliquid abstrahi-
 tur a singulari per se. **E**xemplum. **H**omo et Sor-
 tes coniunguntur in re et tamen Sortes non est de ratione
 hominis. quod si sic tunc non inueniretur homo extra Sor-
 tem. potest ergo homo intelligi non cointelligendo
 Sortem. et sic habetur vtile. **S**imiliter est dominum de
 genere et specie. quod spes nunquam potest fieri genus
 per abstractionem quod in sua ratione includit vlti-
 mam determinatam. tamen specificatum potest fieri genus
 vtile homo nunquam potest fieri genus sed animal in homine potest fieri genus per
 abstractionem a determinata specifica hominis que non est
 de ratione animalis
Arguitur Videtur quod vniuersale in rebus sit.
 probatur quod per loquens de vniuersalibus vocat
 ipsa res. dicendo istarum rerum speculatione. **D**i-
 cendum quod vniuersale perfectum quod est vtile post res
 est in rebus fundamentaliter et non secundum illam additionem
 nisi secundum quam vocatur vniuersale. **C**apiendo autem
 vniuersale per vniuersali in rebus sic est actualiter in
 rebus. quod habet coniungitur singulari secundum quod homini. **C**ir-
 ca quod sciendum quod natura vel essentia designata per
 modum totius. vtile homo potest tripliciter considerari. **U**no
 modo secundum eius propriam rationem. et sic conueniunt nature que
 cadunt in eius propria diffinitione et passionibus et
 ortibus ex principijs essentialibus. et non conueniunt
 vtile sic nature aliquid predicata accidentalia realia
 nec rationis. **I**deo quando queritur an natura sic conside-
 rata sit vniuersalis. **D**ominum quod non. quod de ratione vni-
 uersalis est vniuersalis cum multiplicitate aptitudina-
 li quare quilibet additio superaddit vniuersali accidens

rōnis. **S**upaddit em̄ vnitas relationē rōnis ipsius nature ad intellectū. quia vt sic natura dicit vna qm̄ est obiectiue apud intellectū. **M**ultiplicitas addit etiā vnaz relationē rōnis ipsius nature ad sua singularia. **E**xempligratia. **S**i dicat. hō est spēs. ibi spēs supaddit hūane nature duas relationes rōnis. **U**nā ad intellectū scdm̄ quā relationē dicitur vna apud intellectū. **A**liā relationē supradaddit nature ad singularia scdm̄ quā dicitur multiplicabilis p̄ multa numero dicitur sicut genus dicit multiplicatē p̄ multa specie dicitur. qz ergo vltas addit accidentia rōnis p̄ qz nō p̄t puenire nature scdm̄ se acceptē. qz dicitur est qz tunc solū pueniunt nature que sunt de eius diffinitione. et natura sic accepta vocatur vltas an̄ rem. **A**lio modo accipit natura vt in re. i. in supposito et sic iterū nature nō puenit vltas. qz sic deficit nature vnitas vltatis que est solū in natura scdm̄ qz est obiectiue apud intellectū. deficit etiā sibi cōcabititas aptitudinalis. qz scdm̄ qz est in aliquo vno supposito. sic non est cōmunicabilis. **T**ertio modo accipitur natura scdm̄ qz est accepta p̄ intellectū et sic conuenit sibi vltas. sic em̄ dicitur vltas p̄ rem. i. vniuersale a singularibus abstractū. tūc em̄ conuenit nature ipsa vnitas vltatis. qz est obiectiue apud intellectū. **C**onuenit etiā sibi plurificabilitas quia potest plurificari p̄ multa individua et qz accidit nature est p̄ intellectum accepta. sic etiā accidit nature qz est vltas. vñ p̄ qz sicut albus est accidens reale hōis ita vniuersalitas ē accidens rōnis ipsius nature. i. puenit nature apprehense p̄ intellectū.

Queritur. **Q**uo possim⁹ venire in cognitōnem siue noticiā istoz vltū. **D**ōm qz istas acceptiones possim⁹ cognoscere ex ipsis p̄dicat̄ ipsi nature attributis. **Q**ūqz em̄ nature attribuitur p̄dicata realia essentialia. vt hō est aial hō est rōnalis. et tunc accipitur natura vt ē vltas an̄ re. i. accipit vt nō est in singularib⁹ neqz apud intellectū. **A**lio mō attribuitur nature p̄dicata realia accidentalia. et sic accipit vltas fm̄ qz est in re. qz illa p̄dicata pueniunt sibi fm̄ qz est in singularibus. vt hō ē albus. **T**ertio mō attribuitur nature p̄dicata accidentalia rōnis. et tūc accipit natura. vt vltas post re. qz talia p̄dicata non pueniunt nature nisi put est apprehensa p̄ intellectū. **E**x quib⁹ p̄ qz p̄prie nulla scientia est de vltis in re. **C**ui⁹ rō est qz vltis in re fm̄ qz hōmōi cōueniunt solū p̄dicata realia accidentalia que de suis subiectis nō sunt scibilia. **S**ed vltis post rem fm̄ qz hōmōi p̄t esse scientia. qz etiā illa accidentia sunt scibilia fm̄ qz hōmōi de ipsa natura.

sicut fit in libro p̄dicabiliū et p̄dicamētoz. **A**lie scientie reales sunt de vltis an̄ re. vt p̄p̄rica et huiusmodi.

Querit. **U**tz ista scia vltis distinguant realit vel modali. **D**ōm qz dicit solū fm̄ modū accipiēdi naturā. qz eadē natura p̄t tripliciter p̄siderari p̄ intellectū n̄m. **E**st em̄ eadē natura qz qūqz ē scdm̄ se accepta. et qūqz vt est in singularib⁹ sumpta. et qūqz accepta ad p̄dicata scdm̄ intentionis. **S**i tñ species intelligibilis est vltas post rem sicut quidam dicebant qd est falsum tunc esset realis distinctio inter vltas in re an̄ re et post rem.

Querit. **U**tz vltas sit generabile. **D**ōm qz vniuersale capitur dupliciter. **U**no mō vt ē acceptum in singularibus. et sic vniuersale est generabile qz etiā generat ad generationē singularis. **A**lio modo accipit vniuersale vt an̄ rem et post re. et sic generabile et corruptibile accipitur dupliciter. **U**no mō in p̄p̄ria significatōe scdm̄ qz dicit aptitudinē ad generationē et corruptiōnem et sic vltis quibusdā puenit eē generabile et corruptibile. qz corpis mixti p̄p̄rietas ē eē generabile et corruptibile. sicut dicitur lati⁹ circa subiectū libri p̄p̄oz. **A**lio mō accipit generabile improprie scdm̄ qz dicit actualē generationē et corruptibile scdm̄ qz dicit actualē corruptiōnem et sic vniuersale ante re et post re nō sūt generabilia nec corruptibilia. qz aliqd sic est generabile p̄ generatōis actionē. **U**niuersalia autē scdm̄ qz hōmōi nō hnt ordinē ad actionē. qz nō sūt termini actionū. quia actiones sunt singulariū p̄ mō metaphisice.

Queritur. **U**niuersale est prius suis singularibus. ergo male dicitur qz sit posterius illis. **A**ntecedens probatur. quia dat eis esse. **I**tem illud est prius a quo non conuertitur subsister di consequētia. vt bene sequitur. **S**ortes est. hō homo est. sed nō econtra. **D**icendū qz vltas accipitur dupliciter. **U**no mō scdm̄ p̄fectā rōem vltatis. et sic semper vltas post re est posterius suis singularibus. qz sic abstrahitur a singularib⁹ et illud qd abstrahit ab aliqz est posterius illo a quo abstrahit. **A**lio mō accipit vltas scdm̄ qz ē an̄ re vel in re. et sic est prius singularib⁹. qz dat eis esse nomē et rōem. mō ratio siue diffinitio ē prior diffinito. et ab illo nō puenit subsistendi cōsequētia. **E**st autē circa p̄dicata p̄siderandum qz res accipit p̄ singulari. qm̄ distinguit vltas ante rem in re et post rem. **S**ensus em̄ est qz est aliqd vltas an̄ rem. i. an̄ singularia acceptū. **E**t aliqd ē vniuersale in re. i. in singulari. **E**t aliqd p̄ rem. i. abstractū a singularib⁹. **E**t ratio istius ē

sunt res. Queda sunt res respectiue et in talium cognitionibus oportet circulationem mitti quia vnum cognoscitur per alterum et e contra. Sed de his non est ad oppositum cum substantia et accidens sint entia absoluta et non respectiua. Alie sunt res absolute. Et in talium cognitionibus fit circulatio secundum diuersos modos cognitionis. Sic enim aliquid potest esse principium cognoscendi alterum secundum naturam et e contra. alterum potest esse principium cognoscendi quo ad nos. sic autem est hoc. quod quod quid est et propter quod potest esse principia cognoscendi accidentia secundum naturam a priori et demonstratione propter quod. sed accidentia sunt principia cognoscendi subam quo ad nos et demonstratione quia. circulatio autem prohibita est in absolutis secundum eundem modum cognitionis.

Arguitur Omnis cognitio fit per causam sed accidentia non sunt cause substantie. **g. r. c.** Dicendum quod maior est solum vera de cognitione a priori et non de cognitione a posteriori et quo ad nos.

Arguitur Eadem sunt principia essendi et cognoscendi. sed accidentia non sunt principia essendi. ergo nec cognoscendi. Dicendum quod in isto argumento mittitur fallacia consequentis quod fortiter sic arguitur. Si aliquid se principia essendi illa sunt principia cognoscendi. si sunt principia cognoscendi etiam sunt principia essendi. quod argumentum non valet. quia ibi arguitur a positione consequentis ad positionem antecedentis. esse enim principium cognoscendi est in plus quam esse principium essendi sunt enim accidentia principia cognoscendi subam non tamen sunt principia essendi sube.

Arguitur Nulla substantia potest cognosci quod nihil est in intellectu quin prius fuit in sensu. sed substantia non potest apprehendi per sensum. ergo nec per intellectum et per consequens non potest cognosci. **Ad idem** quis non apprehendat per aliquem sensum exteriorem apprehenditur tamen per sensum interiorem scilicet per virtutes cogitativas que virtus cogitativa ex redundantia rationis facit collationem et operationem rerum particularium. ergo oportet quod cognoscat res substantiales et particulares.

Arguitur Virtus estimativa in brutis non cognoscit substantiam particularem. ergo nec virtus cogitativa in hominibus. **Consequentia** probatur. quia sunt eiusdem speciei. cum habeant eandem operationem. **Dicendum** dupliciter. primo quod dupliciter cognoscit substantiam particularem. Uno modo absolute. et sic cognoscitur a virtute cogitativa in homine. et non a virtute estimativa in brutis. Alio modo cognoscitur substantia particularis in ordine ad actionem vel passionem et sic etiam cognoscit a virtute esti-

mativa in brutis. quod omnis lupus particularem cognoscit secundum quod est principium passionis aut lesionis que est inimicitia. **Unum** potest aliter dici quod duplex est operatio virtutis cogitative. Una est que sibi venit secundum propriam suam naturam. et illa est eadem tam in brutis quam in homine. Alia est veniens. et ex redundantia rationis. et sic habet alteram operationem quam secundum suam naturam propriam. **Et** si se est de igne siue de calore ignis quod calor secundum se incinerat et corrumpit. sed secundum quod est instrumentum anime vegetative sic carnificat. **Sic etiam** virtus cogitativa habet alteram operationem secundum quod coniungit intellectum quam alias habet.

Queritur Utrum accidens necessario diffinitur per suum subiectum. **Dicendum** quod accidens capitur dupliciter. Uno modo sub ratione generis et speciei. et sic potest diffiniri absque subiecto. quod tunc est in aliquo genere predicamentali sub quo habet dicitur vera vel circumlocutiua. Alio modo accipitur accidens sub ratione accidentis. **Et** tunc est dicendum quod duplex est diffinitio. Queda est diffinitio totaliter completa. id est completa tam essentialiter quam subsistentia. **Et** sic accidens non potest diffiniri absque subiecto. quod completio accidentis subsistentialis est a subiecto quod non habet subsistentiam nisi a subiecto. **Alia** est diffinitio solum completa essentialiter. et sic potest completa diffinitio ipsius dari absque subiecto. **Quod** sic probatur. quod si non posset diffinitio essentialiter completa ipsius accidentis dari absque subiecto. tunc impossibile esset accidens esse sine subiecto. quod impossibile est aliquid separari ab illo quod est de essentia ipsius. **Si** ergo subiectum esset de essentia accidentis. tunc impossibile erit accidens esse extra subiectum. cum tamen oppositum videmus in sacramento altaris. **Et** hoc idem patet ex signo. nam accidens diffinitur per subiectum sicut per additamentum. quod scilicet subiectum additur nature vel essentie accidentis et non est de natura eius. cum essentie predicamentorum sint impure. unde est alia natura parietis et albedinis eius.

Arguitur Materia est causa intrinseca cum est materia. sed subiectum est materia accidentis ergo est pars intrinseca accidentis. **Ad idem** quod maior est vera de materia ex qua et non de materia in qua cuiusmodi est subiectum respectu accidentis.

Queritur Utrum diffinitiones dialectice sint caste et vane. **Ad idem** quod sic. quod sicut circa textum dictum est. diffinitiones dialectice dicuntur diffinitiones passionum que dantur absque subiecto. **Passiones** autem dicuntur ut dolor. timor. amor. gaudium spes. etc. **Si** ergo diffinitiones talium passionum dantur absque subiecto tunc sunt diffinitiones vane. quia vanum est quod non attingit

Prohemium

finem in quem ordinatur. cum ergo diffinitio ex sui natura ordinatur ad demonstrandum passionem de subiecto. sic ille diffinitiones que tale finem non habent dicuntur vane. Sic autem est de diffinitionibus passionum datis absque subiecto. Exempli gratia. Passiones re in ordine ad subiectum sunt pallor faciei. tremor manuum etc. Cause vero istarum passionum non possunt dari ex formali diffinitione ipsius ire. sed ex materiali que datur per subiectum. Formaliter autem sic diffinitur ira. Ira est appetitus vindicte. Sed diffinitio data per subiectum est ista. Ira est ebullitio sanguinis circa cor. et statim cognoscitur quare irati pallescent in facie quia sanguis redit immediate ad cor. et sic derelinquit membra exteriora. scilicet faciem et manus. ille autem esse non possunt sumi ex alia diffinitione.

Arguitur. Videtur quod ista autoritas non sit ad propositum. quia anima non est aliqua passio. **Q**uod si quis anima non sit passio habet tamen se per modum passionis que ad suam diffinitionem. quia diffinitiones passionum dant per additamentum quod est alterius generis. sic anima diffinitur per additamentum quod est eiusdem generis. Et ideo sicut diffinitiones passionum dantur absque subiecto sunt vane. sic et ista est de diffinitione anime data absque corpore. Et sic valet ad ostendendum quod diffinitio anime est danda per additamentum.

Arguitur Diffinitiones date per genus et dicitur sunt diffinitiones physicales. ergo non sunt dialectice. **Q**uod si genus et dicitur possunt tripliciter considerari. Uno modo secundum quod genus habet rationem potentie. et dicitur rationem actus. et sic diffinitio data per dicitur et genus est metaphysicis. In signum cuius etiam separata a materia qualia sunt substantie separate sic diffiniuntur. Alio modo accipiuntur genus et dicitur. in quantum genus habet rationem materie et dicitur rationem forme. et sic diffinitio data per genus et dicitur est physialis. Tertio modo capiuntur genus et dicitur secundum rationem generis et dicitur secundum quod genus significat conceptum extrahibilem et dicitur conceptum extrahentem. Et hoc est quod dicit sanctus thomas in de ente et essentia quod ex duobus conceptibus scilicet ex genere et dicitur constituitur tertius conceptus scilicet species. Et sic diffinitio data per genus et dicitur est localis. Pro quo sciendum est quod duplices sunt diffinitiones scilicet substantiarum et ille date per genus et dicitur sunt bone formaliter et finaliter quia sunt sufficientes cause ad demonstrandum passiones de diffinito. et sic non sunt vane. Alie sunt diffinitiones accidentium et precipue passionum. que si dantur per genus et dicitur sunt que debent bone quia dantur per ea que sufficienter ad bonam diffinitionem. sed sunt vane quia non attingunt finem ad quem ordinantur. quia non sunt sufficientes cause ad demonstrandum passiones. de subiecto.

Patet quod illa questio non habet locum de speciebus substantiarum.

Dubitatione autem.

Postquam **A**resto. posuit difficultates ex parte substantie anime. et quod quid est ipsa anima. hoc dicitur motus difficultates de anima que fiunt ex parte accidentium et passionum ipsa anima. **P**rimo movet dubitationem **S**ecundo ea soluit. **T**ertio ex solutione inferat quod cognitio de anima pertinet ad physicum. **P**rimo movet difficultatem. **S**ecundo ostendit illius difficultatis necessitatem. **E**rgo ista dubitatio. **U**trum passiones id est potentie anime sint communes anime et corpori. vel est aliqua passio propria secundum quam anima non communicet corpori. **A**d hoc dicit **A**ristoteles quod istam dubitationem terminare non est leve. id est non est facile. **S**unt enim aliquae proprietates de quibus manifestum est quod non sunt sine corpore. ut sunt irasci et sentire. et ideo in illis manifestum est quod sunt passiones in anima et in corpore simul. et hoc inferat probat. **S**i autem sit aliqua passio. id est propria potentia ipsa anima illa potentia erit intellectiva. hoc tamen est verum nisi dicatur quod intelligere sit quedam fantasia. sic enim dicebant antiqui non ponentes dramam inter sensum et intellectum. et si sic. potentia intellectiva non erit propria anime. **S**i autem intelligere non est sine fantasia tunc iterum non potest intelligere absque corpore. quia fantasia sit cum organo corporali.

Si quidem igitur

Hic consequenter assignat causam necessitatis determinationis huius questionis. quia ex determinatione huius questionis cognoscitur aliquid quod omnes homines naturaliter scire desiderant scilicet an anima sit separabilis a corpore aut non. **E**t hoc est ideo. quia si anima habet in se aliquam potentiam et operationem in qua non communicat corpori tunc est separabilis a corpore. et si non habeat aliquam tunc non erit separabilis. **E**t patent iste conditionales quarum prima est si habet anima operationem et potentiam quam non communicat corpori ipsa est separabilis. quia operatio propria rei commendet esse rei. quia operatio non potest esse perfectior quam esse. **S**i ergo operatio est separabilis a corpore ergo etiam ipsa esse est separabile a corpore. **S**ecunda aditionalis sic patet scilicet quod si anima non habeat aliquam operationem in qua communicat corpori ipsa non est separabilis. quia si anima separaretur absque operatione a corpore. tunc esset ociosa et frustraret suo fine quod est inconveniens et non contingit alicui rei naturali. **E**t **A**resto. addit in textu exemplum quod est tale. quia linea recte pervenit tangere eam speram secundum punctum. et non potest sibi competere nisi secundum quod est in

qz nos imponimus rebus noia fm q nos eas cognoscim⁹. pri⁹ em cognoscim⁹ singularia qz vniuersalia. Ideo h⁹ nome res qd significat ta vniuer sale qz singulare imponit a nobis ad si gnificandū singulare.

Queritur. Utrū rō animalis fm vnūqd/ q animal est altera z altera. **Dōm qz** **Aresto.** inducit illā autoritatē per modū dubitatis. qz dicit q querēdū est an sit vna diffinitio aie danda. vel de qualibet aia debet dari vna specia lis diffinitio sicut ratio aialis fm vnūquodqz animal est altera. Tunc dicendū est ad questio nē q nō est dubiū qn rō aialis fm vnū quod/ q aial est altera z altera. si accipiat animal fm suas species tunc em necesse est q animal habe at aliā diffinitionē in vna specie qz in alia. Jo qz diffinitio animalis in cōi possit esse vna nō tñ diffinitio aialis fm vnū quodqz aial

Arguit. Nil diffinit sic. Animal ē corp⁹ aia tum sensibile ergo aial hz vnā diffinitionē.

Dōm qz aial capis duplr. Uno mō loyce fm

q significat pceptū vnū puenientē suas species z sic aial hz vnā diffinitionē sic pbat argumē

tū. **Alio mō** accipit aial phisice fm q reperit in diuersis spēbus eius. z sic est alia z alia diffini

tio aialis. **Et est ratio illi⁹** diuersitatis. qz vnū qd qz diffinit fm q est aliqd vnū. sed aial loyce

acceptū hz vnitatē pceptus z nō hz vnitatem phisicam. qz nō est vnū aliqd fm rē. **Et sic fm**

Aresto. vij. phisicoz. in genere multe equocati ones latent. **Et si dicat.** genus etiā diffinit phisice. vt dicendo. Animal est quid ppositum ex

corpe sensitiuo z aia sensitua. **Dōm qz** ista dif

finitō nō puenit pceptui aialis fm que pceptū aial est vnū. sed puenit aiali fm q inuenitur in

suas speciebus. **Et est dīna** inter phisicā z loy/ cū ista. **Quia phisic⁹** diffinit pmuter fm cō/

manē rōnem quā hz in suis inferiorib⁹. **Loy/ cus** hō diffinit fm pmuter rōnem tñ. **Aliter tñ**

est de spēb⁹. qz spēs etiā significat vnitatē reale vt p. vij. phisicoz.

Amplius autē etsi.

Postqz **Aresto.** mouit dubitationes de anima fm q est totū potentiale. z fm q ē totum vlc.

Dic iam psequenter pmutat dubitationē de aia fm q est totū potentiale. dices q nō sint multe

aie in vno corpe. sicut dicebant platonici. q po nebāt qttuoz aias in vno corpe. sed sunt multe

pres aie. i. potentie. Tunc est qstio. **An primo** optet inquirere totā animā vel de ptribus eius.

Itē secūdo est difficile si sint multe potētie aie qno abinūce distinguuntur qz fm theomixtiū

difficile est cognoscere manifesta dīaz inter po tētiā. scz inter potētiā nutritiuā augmētatiuā z generatiuā. scz manifesta dīa inf vegetatiuā sensitiuā z intellectiuā. **Vel fm** **Cōmētatozem** difficile est cognoscere dīam inter potētiā intel lectiuā z imaginatiuā. **Aliqui em** ponebāt in tellectū esse de sensibus interiorib⁹. **Et si** optet determinare de potētijs iterū incidit questio an prius oz inquirere de potētijs vel de opationi/ bus. **Et an** prius de opationib⁹ vel obiectis po tētiāz optet determinare. **Et qz** iste questiones solūtur in secūdo huius ideo non est necesse eas h⁹ soluere

Arguitur. Potentie sunt nobis notiores qz essentia. Ideo prius determinandū est de potē/ tijs qz de essentia ipsius aie. **Dōm qz** verum ē fm ordinē nature sed nō fm ordinē q ad nos

Sed p ordinē essentie. potentie z opationis ē p siderandū q in aia inueniuntur quinqz. scilicet

essentia. potentia. habitus. obiectū et operatio

Et hnt se aliqliter vt magis cōe z minus cōe. nō fm predicationē sed fm cālitatem. qz essen/

tia ē cā z origo multaz potētiāz. z vna potētia est causa multoz habitūū sic i intellectu sūt mul

te scie z multi habitus. et vnus habit⁹ hz mul/ ta prialia obiecta que tñ in vnū reducuntur z

circa vnū obiectū sunt multe opationes. z hu/ ius precipue in intellectu nostro. qz nō intelli/

git simplici intuitu.

Arguitur Anima nō est totū ergo nō habet ptes. et p psequens nō optet ponere difficultates

istā de ptribus anime. quia est simplex forma

Dōm qz licet aia nō sit totū integrale z qstitati uū. quia nō hz ptes integrales z qntitatiuas.

Est tñ totū diffinitiuū quia hz ptes diffinitētes

Est etiam totū potentiale. quia hz ptes poten tiales scz potentias. **Est** etiam totū vniuersale

quia hz ptes subiectiuas scz aiam vegetatiuāz sensitiuā z intellectiuā. **In hoc autē** textu loqui tur **Ar.** de aia fm q est totū ptatiuum.

Uidetur autē non

Dic pmutat psequenter **Aresto.** difficultates de aia scdm q est totū diffinibile. **Et tangit** diffi/

cultates qntū ad ea que iuuant ad diffinitōes de aia **Et ponit** circa hoc duas pclusiōes **Qua**

rum prima est q ipsū q quid est. i. diffinitio nō solū ē vtile cognoscere accidētia. **Alia** pclusio.

sed etiā accidētia magnā ptē pferūt ad cogno/ sendū quod quid ē. **Prima** prem primo pbat

exemplariter. quia in mathematicis cognoscere quid curuū. quid linea. qd planū z sic de alijs.

valet multū ad cognoscendū q triangul⁹ habz

Prohemium auctoris

tres angulos cōles duob⁹ rectis. Deū pbat vtrā
qz prem rōe. **Primo** scōam. scz qz accidentia ma/
gnā ptem conferūt ad cognoscendū qd quid est
Et h sic. qz qñ habem⁹ imaginationem vel fan/
tasiā de accidētibus cōibus et pprijs alicui⁹
rei. tñc facili⁹ deyeim⁹ in cognitionē subiecti il/
lius accidētis. **Cui⁹** causa est qz nostra cognitō
orit⁹ a sensu qui sensus cognoscit accidētia. vbi
ergo habem⁹ certā cognitōnē de accidētibus. etiā
possum⁹ facili⁹ cognoscere diffinitōz. Deinde
probat p⁹maz prem. et hoc sic. qz ipm qd qd est
est pncipiū demonstratōis. sed p demonstratōem
cognoscit passio de subiecto. ergo ipm qd quid
est est pncipiū cognoscēdi accidētia. **Ex** quib⁹
infert **Aresto.** cōclusiue qz quedā diffinitōes scz
que sūt dyalectice sūt casse et vane. qz dicitū ē qz
ipm qd quid est sine diffinitōe est mediū demō/
stradi passionē de subiecto et hoc habet p sine. q
illa diffinitio est vna que nō potest demonstrare
passionē de subiecto. qz vanū d⁹ quod nō attin/
git finē ad quē ordinatur. **Et** est p⁹siderandum
qz diffinitiones de quib⁹ **Aresto.** hic intēdit sūt
diffinitiones passionū assignate absqz subiectis
z date p genus z d⁹am. **Sicut** si dicatur ira est
appetitus vindicte p illā diffinitionem nō pnt
cognosci passiones irati quare scz irat⁹ pallefit
i facie. **Hoc** aut p⁹t fieri p istā diffinitionē. **Ira** ē
ebullitio sanguinis circa cor. **Et** vocantur t⁹es
diffinitiones dyalectice qz dant⁹ p genus z dif/
ferentiā. q⁹liter dyalectice⁹ solet diffinire.

Queritur Utrū accidentia magnā pte con/
ferant ad cognoscendū quod qd est. **Dicēdū**
qz sic. **Cui⁹** ratio est qz nostra cognitio oritur ex
sensibus interioribus z exterioribus. sed accide/
tia cognoscūtur sensibus exterioribus z interi/
oribus. ergo p accidentia possum⁹ deuenire in
cognitionē ipsius quod qd est subiecti.

Arguitur. Albū z nigrū sunt accidētia z tñ
nō ducūt nos in cognitionē substantie siue ipi/
us quod qd est. **Dōm** qz duplicia sunt acci/
dentia. **Quedā** em sunt accidentia ppria qz flu/
unt ex pncipijs speciei z maxime de talib⁹ in/
telligitur textus. qz illa nos ducunt in cogniti/
onē ipsius quiditatis. **Cui⁹** rō est qz talia acci/
dentia inducūt ad cognitionē pncipiorū spe/
ciei. qz sunt adequati effect⁹ ipsius qd dicit⁹ siue
pncipiorū speciei. **Et** hoc est quod dici solet qz
ppriū sūt ex pncipijs sp⁹i. pncipia aut spe/
ciei sunt ipsū quod quid est. z sic pnt talia acci/
dentia ducere in cognitionē ipsius quod quid
est. **Alia** sunt accidentia p⁹munia z illa accipiū/
tur dupliciter. **Uno** mō fm se z sic solum indu/
cunt in cognitionē indiuidui ex cui⁹ pncipijs

fluunt. qz vniū quodqz facit cognoscere suū p⁹in/
cipiū. **Alio** mō accipiunt q ad nos. et sic pnt
taliam accidentia etiā ducere in cognitionē ipsi⁹
qd quid est. qz qñqz p multa accidentia indiui/
dualia circūloquimur vñā ppriā d⁹am. sic per/
gressibile bipes circūloquimur d⁹am z passioes
hōis. z tñ manifestū est qz tam gressibile qz bi/
pes sunt accidentia p⁹munia.

Arguitur **Aresto.** dicit. i. topicorū qz pprijs
nō indicat quid est esse rei. ergo male dicit qz ac/
cidentia magnā pte pferunt zc. **Dōm** qz dif/
ferentia est inter indicare z pferre. qz indicare ē
a priori oñdere. **Sed** pferre ē q⁹litercumqz du/
cere ad cognitionē alterius. **Quāuis** igit acci/
dentia nō indicant quid est esse rei. tñ pferunt
ad cognoscēdū qd quid est. qz a priori nō oñse/
dunt sed a posteriori manuducunt.

Arguitur. Si accidentia ppria pferunt ad
cognitionē substantiaz materialū. tñc sequit⁹
qz substantie materiales ducūt nos in cogniti/
onem substantiaz imaterialū. sed hoc est falsū
ergo illud ex quo sequitur. **Seqla** pbat⁹ qz ē
maior puenientia substantiaz imaterialū z ma/
terialū qz substantie z accidētis qz sunt diuer/
sorū pdicamentorū. **Dōm** qz est duplex pueniē/
tia siue similitudo. **Una** est inesse nature. z sic sub/
stantie materiales z imateriales hnt bñ maio/
rem puenientia qz substantia z accidens. quia
sunt eiusdē pdicamenti z ideo hnt eandē natu/
ram p⁹mune scz substantialē. **Sed** substantia
z accidens nō hnt aliquā naturam p⁹mune sed
solū pueniunt in ente quod est analogū. **Alia**
est similitudo fm esse p⁹portionis z cognitōis
q ad nos fm qz vniū est p⁹portōnatiū alii. z vniū
cognoscitur ex alio. z sic ē maior similitudo in
substantia z accidēs qz inter substantias mate/
riales z imateriales. qz cū accidens sit natural
effectus ipsi⁹ substantie. sic p⁹t ducere in noticiā
substantie. **Substantie** aut materiales nō sunt
naturales effect⁹ substantiaz imaterialū qz
bñ sunt effectus voluntarij qz ista inferiora de/
pendent ab aia nobili que est substantia imate/
rialis sicut ab agente voluntario. **Sicut** dom⁹
est effect⁹ voluntari⁹ domificatoris. ergo ex illo
effectu bñ cognoscimus artem eius sed nō sub/
stantiā. **Sic** ex cognitōe istorū inferiorū cogno/
scim⁹ artē substantiaz imaterialū et nō subaz
earū. **Et** sil⁹ p⁹t rñderi cū querit. **Utrū** plus pue/
niant hō z azim⁹. vel hō et risibile.

Arguitur. Si ipsū quod qd est valeret ad
cognoscendū accidentia et econtra. sequeretur
qz esset circulatio in cognitionibus que est p⁹hi/
bita. primo posteriorū. **Dicēdū** qz duplices

substantiali qd est subiectu accidētis. et sic patet q aresto. loqitur d' diffinitōib' accidētū. qz exēplificat hic de domo et ira que sūt accidētia rotius cōpositi.

Aut non est aliquis

Hic ostēdit dñam inter manualē. mathematīcū et metaphisicū. Et differt sic. qz metaphisic' cōsiderat de formis fm q' sūt sepabiles a materia. et ideo diffinit ab sqz oi materia. Sz mathematic' manual' et phisic' tēminat de forma fm q' est in materia. sed differēt. qz mathematic' cōsiderat de formis fm q' diffiniuntur p mathēria imaginabilē. Sz phisic' et manual' fm q' p materiā sensibīlē. sed dñt. qz phisic' cōsiderat formas quaz pncipiū est natura. sed manualis cōsiderat formas qru pncipiū ē ars.

Redeundum ē aut

Hic Aresto. reuertit ad ppositū. qz fecit digressiōez a pposito. Et dic redeudū ē ad pntinua dñ prius dicta. qz dictū ē q' passiones qles sūt dñ furor. timor. desiderū tē non sūt sepabiles a materia phisica aialū fm q' aialia sūt. Et nō hnt se tales forme sic linea. vel planū q' habent intelligi sine materia sensibīli. Deinde cōtinuat dicta dicendis. Et vult q' etiā iste passiones p dīcte cōueniāt aie. sic ergo in illo libro dēterminādū ē de aia. Et si debeam' de aia dēterminare tūc iste mod' obseruād' ē scz q' p'io ptractēre tūc iste mod' obseruād' ē tāqz vez i nra doctria dixerūt. hoc acceptādū ē tāqz vez i nra doctria si vero aliqd non bene dixerūt id ipm vitem'.

Principium at

questionis. Postqz Aresto p'misit p hemiū istius libri. Hic pnter ponit tractatū. Et tractat in hoc libro de aia fm opionē atiquoz. In scdo ponit veritatē. Et p'io ondit qno p'hi habuerūt viā inuestigādi naturā aie. Et dicit q' ex quo aiatū differt ab inaia to p motū et sensū. Ideo quidā p'hi inq'rebāt naturā aie ex motu. quidā ex sensu. Un' p'hi q' inq'rebant naturā aie ex motu. dixerūt ignez esse aiam. qz ignis maxime mouet. aliq' calozez aliqui igneos athamos. Alii aut' q' inq'rebant aiam ex sensu siue cognitione. dicebant aiaz eē cōpositā ex oib' reb'. et oia cognosceret. Plato tñ specialiter dixit aiam esse cōpositam ex numero. scz ex vnitāte. et hoc quo ad intellectum et binario quo ad sciam. ex ternario quo ad opionē. Et quaternario quo ad sensum. Et rō

istius ē. attribuebat enī intellectū ydee vnitati ex quo intellectus ē habitus principioz. Sed attribuebat sciaz dualitati. qz scia pcedit ex pncipijs ad cōclusionē q' sūt duo. et ideo i scia est dualitas scz principia et cōclusio. Sed attribuebat opionez ternario. qz opio q'uis sit ex principijs ad cōclusionē nō tñ ex principijs cōformibus sicut ē scia. qz in scia ambo principia sūt necessaria. sed in opione pceditur ex vna opinata. et alia formidata. Deinde attribuebat quaternario sensum. qz sensus ē virtus corpalis. sed prima figura corpalis ē quadrangularis sicut prima figura supficialis est triangularis. Aliqui aut' pcedebant in noticiā aie ex motu et sensu simul. et illi dicebāt aiam esse numerū mouentē seipm. i. cognitōem mouentē seipam. p numerū enī intelligebāt cognitōnem qz sola cognoscētia itellectualia pnt numerare.

Quoniam autem et

Hic mouet diuersitatem ipoz phoz loquentium de anima quo ad principia anime. Aliqui enim ponebant principia anime esse corporalia. Et alii spiritualia. Et differebant circa multitudinem. quia quidam ponebant vnum principium et quidam multa. Illi qui ponebant aiam habere principium corporale sūt diuersificati. quia quidam ponebant ignem. qui est subtilissimus. Et quicquid esset nobile haberet in se animam quia fm eos principium mouens est anima. Et dixerunt tales q' magnes haberet animam quia moueret ferrum. Aliqui enim dixerūt aerem sicut dyogenes. Aliqui vaporem. Aliqui dicebant animā esse aliqd nobilissimū et continue moueri in corpore vt mouetur corpus. et in hoc assimilari corporibus celestibus. et ista fuit opinio Anthifontis. Aliq' aut' magis rudes ponebant aquā esse principium. cui' opinionis fuit Ippus. Aliqui enim dicebant sanguinem esse animā. quia non potest anima esse sine sanguine. et istius opinionis fuit Tripias phus. quia maxime in sanguine apparet sensus. Patet ergo q' tales p'hi inq'rebant naturam anime ex tribus. scz ex motu vel cognitione. siue ex motu. et sensu et ex cognitione. Nullus aut' posuit terram esse principium anime ppter eius grossiciem.

Consi deranduz at

Hic reprobat opiones istoz phoz. Et p'mo illoz q' inq'rebāt naturā aie ex motu. qz sic dicentes nō poterāt saluare oēm motū ipi' sursū et deorsum. qz q' ponebant aiam cōponi ex igne

habebant dicere q̄ moueret sursum ⁊ ergo tolleretur motus deorsum. Specialiter tñ tollit opinio Democriti q̄ dicit q̄ corp⁹ moueret ad motū aīe. S; addit Aresto. sicut sic dicit magr̄ comediarū noīe q̄dē Dedal⁹ q̄ fecit statuā ligneam minerie. i. de sapie q̄ fuit posita sup̄ argentum viuū. mouebat ergo statua etiā fm̄ motū argentuini qd̄ suppositū fuit tali statuae. Sic etiā dicit Democritus q̄ aīa moueret ex athomis. et ex illis athomis etiā moueret corp⁹ sicut anima.

Eodem autem mo.

Hic Aresto. reprobat opiniones Platonis de cem rōnib⁹ q̄ dicit aīaz intellectiua esse magnitudinē circularē. Inter q̄s ponit vna ratio q̄ circulatio ē mot⁹ et assilatur motui. S; intellect⁹ assilatur quieti. q̄ nō p̄t aīa intellectiua esse circulatio. Et alia rō quā addit ē. qz beati tudo nō p̄t consistere in aliquo motu. qz beati tudo est facilitas. id est facilis potestas. Et i. de cima rōne dicit qz dicere aīam posse exire corpus et intrare aliud corpus. sicut nauta in nauī. est fabula pithagorica. et hoc puenit ex eo quia est debita pporcio inter aīam et corpus.

Inuestigabit autem

Hic mouet tres questiones contra Empedocle q̄ dicebat qz aīa esset armonia cōplexiois. Si enī sic tñc in vno corpe essent plures aīe. qz ibi sūt plures cōplexiones. qz est alia pporcio cōmixtionū in oculo qz in pede. et qz sic aīa fm̄ Empedoclem cōsistit in pporcione cōmixtiois elementoz. ideo etiā mouet aīa qñ ē in corpe ⁊ opationes aīe sunt mot⁹ qdā. Rñdet Aresto. ad positionē ip̄i⁹ Empedoclis. qz aīa inq̄tū aīa nō mouet sed fm̄ qz totū corp⁹ mouet. et ideo motus accidit principaliter ex pte corpis. qz q̄ dicit animā irasci dicit eā terere aut edificare. nec etiam aīa pprie intelligit. sed homo intelligit p aīam. Quā autoritate solebant aliqui male allegare dicētes. qui dicit aīam intelligere dicit eā terere aut edificare qd̄ nō est pprie ver⁹. quia nō oī qz intelligere fiat p organū corpale sicut irasci. Deinde qz iste passionēs sunt passionēs corpis pbat rōnibus antiquoz. qz multi antiquoz dixerūt qz oīs aīa esset incorruptibilis. ergo nulla passio posset prouenire rōne ipius aīe quod q̄uis sit ver⁹ de aīa rōnali nō tñ ver⁹ est de alijs aīabus. ⁊ ideo loquēdo de hoīe hñte aīam rōnalem oēs passionēs et effectus pueniūt ex parte organoz et nō ex pte aīe. et ideo si senex accipiat oculū iuuenis videbit utiqz vt iuuenis.

Ex quo p̄t qz act⁹ vidēdi nō puenit ex pte aīe sed ex pte organi visus in sene. Ex quo Aresto. elicit qz intellect⁹ ideo impedit p accidens i statu hui⁹ vite p corp⁹. qz scz necesse hz opari per organa corpalia et p̄cipue p sensus interiores. Ex quo elicit ista autoritas qz intellect⁹ corrūpitur quodā interiori corrupto. qz actus intelligēdi corrumpit qñ sensus interiores corrumpunt. ⁊ ideo debiles in capite nō p̄t bñ intelligere. Addit Aresto. qz simplr̄ intellect⁹ ē aliqd̄ diuinius corpe. et sepabilis a corpe.

Tribus autem modis

Hic disputat contra eos qui dicebāt aīam esse ex oib⁹ vt oīa cognosceret. que fuit opinio principaliter Empedoclis. Et cōtra illā inducit decem rōnes. Quaz sexta stat in hoc. qz si aīa ideo cognosceret oīa. qz cōposita ē ex oib⁹ reb⁹ tñc sequeretur qz de⁹ esset insipientissimū aīaliū. qz de⁹ est omnino simplex. sed cognoscēs cognoscit aliqd̄ fm̄ qz est cōpositū ex aliquo. Uocabant enī deū esse celū. et qz nō est cōpositus ex lite sic nō cognosceret litē. Decima rō stat i hoc. Ad hoc qz aīa cognoscat oīa. non oportet qz sit cōposita ex oib⁹. qz aliqua cognoscunt per alia. Nā priuatio cognoscit p habitū. Et rectū ē ea non. i. regula sui ⁊ obliq. cognoscit enī malū p bonum.

Quoniam autem.

In fine text⁹ mouet Aresto. duas dubitationes. Quaz priā ē. Utz opationes aīe cōueniāt cui libet p̄t aīe vel q̄libet opatio habeat determinatā pte aīe. Scda ē vtz viuere cōueniat alicui p̄tū vel toti. Et ponit circa hoc opinionē antiquoz q̄ dicebāt aīam diuisibile esse i ptes quas titatiuas. et qz essent diuerse aīe in vno corpe. Cōtra qd̄ Aresto. instat trib⁹ rōnib⁹. Quaz priā stat in hoc. Si plures sint aīe sil in eodem corpe tñc non videt vñ posset sumi cā q̄re tam multe aīe manerēt in vno corpe nō enī possunt ille aīe se mutuo cōtinere ex quo sunt diuersaz naturaz. nec etiā p̄t p̄tineri a corpe. qz aīa p̄tinet corp⁹ et nō corp⁹ animā. Qd̄ pbat a signo qz egrediete aīa a corpe corp⁹ marcescit ⁊ corrūpit. et sic corpus decedit in nihilū. sicut partes corpis manent sil virtute aīe. Ad istas q̄stiones p̄t sic rñden. Ad primā ddm̄ ē qz opationes aīe nō cōueniūt cui libet p̄t. sic qz q̄libet ps hz omnē opationē aīe. Un̄ sunt duplices opationes. Quedā sunt vni⁹ speciei circa vnū obiectū extantes. sicut sunt due opationes vidēdi. et tales sunt ab vna potentia. Alię sunt diuersaz speciez vt sunt videre et audire que fluūt a di.

corpore quia tactus est ipsius corporis. sic etiam videtur aliquibus quod intelligere non conuenit anime nisi secundum quod est in corpore sicut tactus nunquam potest fieri sine corpore.

Arguitur **Aristo.** in textu committit fallacias consequentis. quia arguit a tota conditionali cum destructione antecedentis ad destructionem consequentis. Dicendum quod dupliciter contingit arguere in conditionalibus. Uno modo in terminis conuertibilibus. et sic indifferenter potest argui a positione vel destructione antecedentis vel consequentis. quia inconuertibilibus posito vno ponitur et reliquum. et destructo vno destruitur et reliquum. et sic arguitur hic. quia animam habere potentiam et operationem propriam et esse separabilem a corpore conuertuntur. et ideo licet arguere a destructione antecedentis ad destructionem consequentis. Alio modo arguitur in terminis non conuertibilibus. et sic est necesse arguere a positione antecedentis ad positionem consequentis. vel a destructione consequentis ad destructionem antecedentis.

Arguitur **Uidetur** quod exemplum tertius sit inconueniens. quia si corpus sphericum tangeret lineam rectam secundum puncta indiuisibilia tunc linea esset ex indiuisibilibus. Pro intellectu argumenti est sciendum. quod si enea sphaera moueatur super aliquam superficiem duram tunc necesse erit tangere superficiem tangeret eneam sphaeram secundum puncta quia si tangeret secundum aliquam partem tunc enea sphaera non esset perfecta sphaera. quia haberet aliquam superficiem secundum quam tangeret rectam et hoc repugnat sphaerae. **Secundo** sciendum quod quia inter duo corpora dura est aliquod medium. ergo oportet imaginari quod enea sphaera ponatur super superficiem aque. et quod aqua non cedat.

Istis consideratis ad argumentum dicendum quod duplex est tactus. scilicet metaphysicus. siue mathematicus et physicus. **Dicendum** ergo mathematice loquendo. quod enea sphaera tangeret superficiem secundum minias superficies et non secundum puncta. nec sentitur si tangeret secundum puncta quod continuum componeretur ex indiuisibilibus. quia illa puncta quae tangit corpus sphericum non sunt in actu sed in potentia. ergo ex eis non componitur linea. quod solum componitur ex his que sunt in actu. **Et** ad argumentum dicendum quod minima vel inconsiderabilis relictio in corpore spherico non impedit sphericitatem et ideo quous in corpore sunt inconsiderabiles superficies ex hoc tamen non impeditur eius sphericitas sine figura spherica.

Queritur. **Utrum** anima sit separabilis a corpore. **Respondetur** quod capiendum animam per animam vegetatiua et sensitua. sic ille anima que sunt immerse ma-

terie non possunt a corpore separari. **Sed** capiendum animam pro anima rationali. tunc est separabilis a corpore. quia est forma potens per se subsistere. sicut patet tertio huius. ubi dicitur quod anima est id quod vere est.

Arguitur **Anima** dependet a corpore. quod non est a corpore separabilis. **Respondetur** quod anima rationalis capit dupliciter. **Uno** modo quo ad fieri. et sic dependet a corpore quod non potest fieri nisi in corpore. quod si fieret extra corpus tunc esset substantia separata et non anima. et quous anima sit in corpore tamen potest separari a corpore retinendo illam indiuidualitatem quam recepit a corpore. **Alio** modo accipit anima rationalis quo ad esse ipsam. et sic dupliciter aliquid dependet a corpore. **Uno** modo subiectiue. et sic potentie sensituiue dependent a corpore et non potentie anime rationalis. quod intellectus non subiectus in aliquo organo corporeali. sed est immaterialis sicut patet tertio huius. **Alio** modo aliquid dependet a corpore obiectiue quod corpus est obiectum eius. et sic etiam anima dependet a corpore etiam quantum ad intellectum. quod intellectus per statum huius vite non potest intelligere immateriale sicut obiectum. ergo intellectus obiectiue dependet a rebus materialibus et hoc non impedit eius separabilitatem. quod intellectus etiam actu a corpore separatus. sicut intellectus angelicus potest intelligere corpus non obstante eius separatione.

Uidetur autem et

Dic manifestat **Aristo.** quod plus presupposuit scilicet quod quidam sunt passiones communes anime et corpori. **Quod** probat tripliciter. **Prima** ratio stat in hoc. quod ille passiones sunt communes anime et corpori. quibus corpus aliquid patitur. quod si corpus aliquid patitur. ergo etiam sunt in corpore. sed multe sunt passiones anime quibus corpus aliquid patitur. sicut sunt ira. gaudium. mansuetudo. timor etc. quod in ira sit ebullitio sanguinis circa cor. ergo ille passiones sunt communes anime et corpori. **Secunda** ratio. ille passiones sunt communes anime et corpori quod diuersificantur ex dispositione corporis secundum diuersa tempora. **Sed** quous contingit quod magnis passionibus occurrentibus homo non irascitur. contingit etiam ex alio tempore quod minore passione occurrente homo plus perturbatur. facit ergo ad hoc dispositio aeris quod quous homo plus irascitur quod dicit **Aristo.** primo meteororum. quod quous cometa regnat tunc sunt multa bella inter principes. **Tertia** ratio stat in hoc. ille passiones sunt communes anime et corpori que variatur secundum diuersas complexionones quod complexio respicit corpus. sed ille passiones sunt diuersimode in hominibus secundum diuersas complexionones. quod sunt aliquid ita complexiōati quod plus irascibilis vel nullis irascibilis multum timet sic melancholici ex sola fatalia victorum timet. **Alii** sunt ita complexiōati sic quod magnis irascibilis irascibilis oio nihil timet

sicut sunt colerici. Cū ergo timor est passio aīe manifestum est q̄ aliquē sunt passiones cōmunes corpori et anime simul.

Si autem sic se ha.

Hic infert cōclusionē principaliter intentā cor relarie scz istā. qz scz dictū ē q̄ si passiones sunt cōmunes aīe et corpi. ergo etiā debent diffiniri per aīam et corpus. qz vniūq̄qz habet diffini/ri sicut hz esse. qz ergo iste passiones hnt esse in corpe. ergo hnt diffiniri p corpus. Un̄ Aristo. diffiniendo irā sic dicit. Ira ē qdā motus cor/poris aut ptis. aut potentie ab hoc r gratia hu/iusmodi. Et hz ista diffinitio quattuor causas In hoc enī q̄ dicitur motus. tangit cā formalis. qz oīs passio appetit⁹ est motus fm q̄ motus ac/cipit p exitu potentie ad actū. Diffinit enī Eu/stackius sic passionē tercio ethicoz. Passio est motus appetitus sub fantasia boni vel mali. Un̄ mot⁹ in diffinitōe ire nō pt significare for/mā fluentē. sed actū appetit⁹. sicut etiā in alijs diffinitōib⁹ passionū. qz formaliter loquendo passio est act⁹ siue opatio ipius appetitus sensiti/ui fact⁹ cū alteratione corpali. Et qz fit cū alte/ratione corpali ideo vocat passio. imponimus enī noīa a notiorib⁹ nob. qz q̄ tal mot⁹ siue al/teratio est nobis notior. ideo imponim⁹ noīa a tali passione. Ponit vltorius in diffinitōe ire corporis aut ptis. vbi tāgit cā materialis quia iste motus. siue ista opatio fit p materiā que est corpus. Deinde ponitur aut potētie in quo tā/gitur principiū efficiens. qz potentia irascibil⁹ est principiū istius motus siue passionis. Ad/ditur gratia hmōi. vbi tangit causa finalis. qz ppter appetitum vindicte.

Et propter hoc er.

Hic concludit ex dictis. qz iam dictū est aliq̄s esse passiones cōmunes aīe et corpi. q̄ ad phisi/cū spectat determinare de aīa scz in ordine ad ta/les passiones. vel de omni aīa. vel ad minus de aīa hntē tales passiones. Et rō ē. qz sicut patet scdo phicoz. phiscus hz determinare formas fm q̄ sunt in materia. Sed aīa ad minus fm istas passiones pdictas ē forma i materia. q̄ rō

Differentem autem

Hic ponit differentiā inter dyalecticū et phisi/cū cū q̄rū ad diffinitōem. Et distinguit triplicē diffinitōem. qz qdā ē q̄ dat p materiā tm. qdā per formā tm. qdā p formā et materiā sil. Ecce/pla dant in textu de ira et de timore. De ira diffi/nitio data p materiā est. Ira ē ebullitio sangui/

nis circa cor. Data p formā est. Ira est appeti/tus vindicte. Data p formā et materiā est. Ira est ebullitio sanguinis circa cor ppter appetitū vindicte. Similiter domus hz tres diffinitio/nes. Prima formalis ē ista. Dom⁹ ē cooperi/mentū phibens nos a ventis ymbribus r cau/matib⁹. i. calorib⁹. Materialis ē ista. Dom⁹ ē qd cōpositū ex lignis et lapidib⁹. Alia ē cōple/ctens vtrāqz.

Querit In quo pdicamēto sit ira. Dōm q̄ ira pt multiplicif capi. Uno⁹ put significat principiū a quo pcedit. et sic qz pcedit a poten/tia appetitiua q̄ inclinat ad rem appetitā. est in pdicamento qlitatis in scda specie. sed sic acci/pit ip̄prie. qz manifestū ē q̄ potentia appetiti/ua nō ē passio cū in vna potētia sunt multe pas/siones. r ideo qū sic diffinit ira. est appetit⁹ vni/dicte. ibi appetitus nō accipit p potentia ap/petitiua. sed p actu appetendi. Accipit ergo ira alio⁹ pprie. et sic est de pdicamēto actionis. sic enī ira nihil aliud ē qz actus potentie irascibi/lis factus cū alteratione corpali scz cum motu sanguinis ad cor. Tercio mō accipit ira q̄stus ad motū factū in corpe. et tunc iterū accipitur ip̄prie. et sic ira ē de pdicamēto vbi. qz fit i ira mot⁹ local⁹ sanguis ab exteriorib⁹ mēbr⁹ ad cor.

Que igit naturalis

Hic ondit q̄ illaz ē phisica. Et vult q̄ illa que dat p materiā ē phisica sed imperfecta. Scz data per formā et materiā sil ē phisica. et pfecta. Scz data p formā tm ē loyca. Et rō ē qz phiscus cō/siderat formas fm q̄ sunt in materia. quia sic conueniūt rebus mobilibus. cū ergo vniūq̄qz habet diffiniri sicut habet esse. ideo optet oīa phisicalia diffiniri p materiā. Q̄ ar diffinitio data tm p materiā sit imperfecta. Patet qz co/gnitio pprie nō pt sumi p materiā nisi ei adiu/gat forma illi⁹ rei tūc enī pt res pprie cognosci. Scz quia loyca abstrahit a materia r a motu. ideo diffinit per solam formā.

Arguit Materia nō pt de se notificare. ergo nō est aliq̄ diffinitio tm data p materiā. qz ma/teria ē ens in pura potētia. sed vniūq̄qz cogno/scit fm q̄ ē in actu. Dōm q̄ duplex ē mate/ria. scz materia priā q̄ ē subiectū forme substā/tialis. r ex tali materia fm q̄ hmōi nō pt fieri cognitio rei nisi capiat cū forma vel sub forma. Alia ē materia scda. q̄ ē subiectū forme accēta/lis. et sic paries est materia albedinis. r ex tali materia pt res accidentaliter cognosci. qz mate/ria priō mō accepta est ens in pura potētia. sed materia scdo modo accepta est ens in actu.

neris potentijs. Ad scđam dicendū q̄ viuere
capit̄ dupliciter. Uno modo p̄ viuere essentia
liter. et sic viuere ē ab aīa non at̄ ab aliq̄ pte aīe
Alio^o capit̄ viuere pro actu potentie aīe et tūc
generalit̄ est ab oībus potentijs. quia non solū
videre. est viuere. sed etiam audire appetere et
intelligere. et sic de alijs. **¶** Itē cōsiderandū est
q̄ ex textu in quo **Aristo.** tractat de errorib^o p̄nt
specialit̄ notari nouē autoritates. Quaz p̄ria
est. **Animal** differt a non animalī motu et sensu.
Secūda. **Hector** iacet aliud sapiens. **Tercia**
intelligere affilatur quieti. **Quarta** q̄ dicit aīaz
irasci dicit eā texere et edificare. **Quinta** si senex
accipiat oculū vt iuuenis videbit vtq̄ vt iu/
uenis. **Sexta** intellect^o corrūpit quodā inte/
riori corrupto. **Septima.** si aīa esset cōposita ex
oīb^o reb^o vt oīa cognosceret tūc de^o esset inspi/
entissimū animalī. **Octaua.** rectū est canon sui et
obliqui. **Nona.** aīa cōtinet corp^o et nō econtra.
Quaz prima sic introducitur. **Nā** cōuenienter
antiqui inquirūt aīam ex motu et ex sensu. q̄a
aīata d̄nt ab inaiatis motu et sensu. sed mani/
festū est q̄ aīata et inaiata d̄nt p̄ aīam. ideo cō/
uenienter ex motu et sensu inq̄rit aīa. **Secūda** auto/
ritas introducitur sic. qz **Aristo.** ponit d̄nāz inf/
opinionē **Anaxagore** et **Democriti.** Quia **De**
mocrit^o dicit simpliciter sensum esse intellectum
et ideo ip̄e recōmendat **Homerū** q̄ posuit istā
autoritatē **Hector** iacet aliud sapiens. et ē in/
tellect^o autoritatis. **Hector.** i. ille vir iacet sapi/
ens. i. intelligēs aliud. i. sape in **Hectore** muta/
tur s̄m diueria tpa. **Ex** q̄ autoritate sumit̄ q̄ i/
tellect^o dependet ex tpe. quicq̄d aut̄ dependet ex
tpe hoc ē corpale. hoc at̄ qd ē corpale ē sensus
ergo intellect^o ē sensus. **Sz** **Anaxagoras** di/
stinguit inter sensum et intellectū. posuit enim
ip̄e intellectū separātū segregantē oīa ex cahos
cōfuso. vtz tercio hui^o. **Tercia** autoritas sic in/
troducitur. **Ex** quo **Plato** dicit aīam intellecti/
uā esse in magnitudine circulari. **Dicit** **Aristo.**
q̄ hoc nō cōgruit aīe intellectiue. qz intelligen/
tia affilatur quieti. et ideo nō p̄t aīa intellectiua
esse mot^o circularis. **Quarta** autoritas sic in/
troducitur. qz aliq̄ dicebāt q̄ aīa moueret. **Vult**
ergo **Aristo.** dicere. q̄ mot^o q̄ cōuenit aīe nō cō/
uenit sibi ex pte sui. sed ex pte corporis. **Irasci**
enī ē mot^o. sed aīa nō irascit̄. **Quia** sicut non
possum^o dicere q̄ aīa edificet vel faciat aliquez
actu exteriorē sicut ē op^o texendi. ita nō possu/
mus dicere aīam irasci. sed hō irascit̄. **Un** p̄/
ter q̄ aliq̄ male allegabāt istā autoritatē dicen/
tes q̄ dicit aīaz intelligere dicit eā texere vl̄ edifica/
re. **Addit** tamē **Aristo.** q̄ pp̄rie nō dicit aīaz

intelligere quous hoc posset dici. sed potius di/
cendum est q̄ homo intelligat p̄ aīam sine per
intellectum. **Quinta** autoritas sic introducitur
qz vult **Aristo.** in textu q̄ defectus qui accidit
in vita animalis. sicut videndi audiendi et ope/
rādi nō pueniūt ex pte anime. sed ex indisposi/
tione organoz corporaliū. **Et** ideo si senex accipi/
at organū videndi vt iuuenis videbit vt iuue/
nis. **Et** qz posset aliq̄s dicere q̄ intellect^o quicq̄
impediatur per corp^o. ergo etiā intellect^o erit cor/
poralis. **Ideo** ponit sexta autoritas. q̄ dicit. q̄
intellectus corrumpit quodā interiori corru/
pto scz sensu interiori. nō tñ vnq̄ corrumpit es/
sentia intellectiua. sed act^o sine vsus intellect^o
Septima autoritas sic introducitur. qz **Empe/
docles** dicit aīaz esse cōposita ex oīb^o vt oīa co/
gnosceret. ergo de^o q̄ est summe simplex nihil co/
gnosceret. **Octaua** autoritas sic introducitur. q̄a
nō oportet in aīa esse compositionē ex oībus re/
bus. qz ad minus nō oportet aīam cōponi ex
priuatione. qz priuatio cognoscit̄ per habitū.
qz omne certū ē canon. i. regula cognoscēdi su/
um obliquū. i. priuatōem. **Potest** etiā ista ppo/
sitiō moralit̄ exponi. et tūc exponit̄ sic. rectū. i.
bonū et iustū ē canon. i. regula viuendi sui. id ē
ip̄ius. et obliqui. i. mali sine iusti. **Sicut** ei di/
cit **Aristo.** v. **politicoz.** virtuosī sunt optimi re/
ctores cōmunitat̄. qz virtuosī p̄nt se regere et
alios. **Ultima** autoritas introducitur sic. quia
dicebāt aliqui q̄ i vno corpore eēt multe aīe.
Et dicit **Aristo.** q̄ hoc nō ē verū. qz nō p̄t dari rō/
q̄re tales aīe sūt in vno corpore. cū corp^o non con/
tineat animā. sed anima corpus.

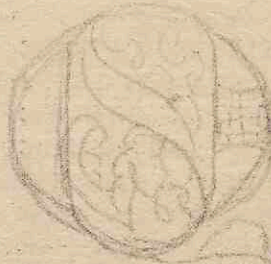
¶ Arguit **Uidetur** q̄ inaiata etiā moueātur.
ergo nō d̄nt aīata ab inaiatis motu et sensu. q̄
est p̄tra primā autoritatē. **Dōm** q̄ dupliciter
aliq̄d mouet̄. **Uno^o** aliq̄d mouetur scz ab aliq̄
separato ab illo. et sic etiā mouet̄ inaiata. sic lapis
mouet̄ a generāte sine remouēte. p̄hibens vt d̄z
octauo **phicoz.** **Alio^o** aliq̄d mouetur ab ali/
quo sibi cōiuncto. et sic mot^o cōuenit aīatis. q̄a
aīata mouetur ab aīa eis cōiuncta. **Vel** p̄t dici
q̄ ē aliq̄s mot^o q̄ nō cōuenit nisi aīatis sic mo/
tus augmētatiōis. s̄ in inaiatis ē magis pp̄rie
additiō materie ad materiā q̄ pp̄rie dicta au/
gmentatiō sicut patet in primo de generatione
nō enī fit cōuersiō in inaiatis alicui^o additi in
p̄riorē substantiā sicut in aīatis. sed generatur
noua res. **Exempli** gratia. si ignis augmētetur
p̄pter appositionem lignoz tūc ille ignis qui
p̄fuit nō cōuertat ligna in sui naturā sic alimē/
tū appositū aīali cōuertitur in naturā aīati. sed
generatur nouus ignis ex lignis appositis.

Arguit Argētū viūū p se mouetur et tñ nō habet aīam. Dicēdū q argētū viūū nō mo uet motu augmētationis p se sicut mouetur aīa lia que mouēt motu augmētationis. Et si dica tur de motu locali. Dicēdum q talis motus lo calis nō cōuenit sibi ex natura aīe sed ex natura mixtionis. qz in argento uiuo est cōmixtio siccī et humidī. et ppter humiditatē cōmixtā natu raliū argētū viūū fluit. sed ppter siccitatē ma net in numerali loco. et sic est quedā pugna inf humidū et siccū. ppter quā cōtingit argentum viūū sic semp moueri. Est etiā cōsiderādum q differre nō debet capi put dicit differētiā eēntia lem. qz sic aīata dñt ab inaiatis p intrīsecam dñā sed dñ capi hic p q̄cunqz accidētali dñā vel diuersitate. Ita enī dñā fuit data ab an tiquis que fuerūt sensibiles non cognoscentes rerum differentias

Arguitur Corp⁹ continet aīaz. ergo illa est simpliciter falsa. q aīa continet corpus. et non econtra. quia illud continet aliud in quo alte rum est. sed aīa est in corpe. ergo cōtinet a corpe re. Dñm q cōtinentia est duplex. quedā est materialis siue indiuidualis fm quā cōtinēs indiuiduat contentum. et sic corpus continet aīam. quia anima sit indiuidualis ex hoc q est in corpore. Alia est cōtinentia formalis siue specifica. et sic anima continet corpus. qz aīa dat speciem corpori et toti composito. Et ideo **A**resto. bñ loq̄tur in textu q nō pnt esse plures aīe in vno corpe. qz tunc corpus non haberet vnā speciē. sed quattuor qd est impossibile. Et si loquamur de cōtinentia q̄titatiua tūc quo dāmodo p̄t intelligi q aīa cōtinet corpus. qā dicit **A**resto. in textu q ptes quantitatiue cor poris non simul manent remota aīa a corpore Et tantū de primo libro

Nota versus in se continentes
opinioes antiquoz de anima.

Sic sunt ponentes animam primi sapientes
Ignē democrit⁹ athamos **L**eu. **P**ithagorasqz
Ponit **A**naxogoras intellectū. elementa
Empedocles. **P**lato posuit numeros et ydeas
Et **T**hales animā memorabitur esse motiūā.
Aera **D**yogenes. **E**racit⁹ esse vaporem.
Comparat **A**lmeon hāc immortalib⁹. **I**ppus
Dixit aquā. **L**uxias aīam dedit esse cruorem
Summus **A**restoteles hāc dicit corpis actū.

De quidē

a priorib⁹. Postqz **A**resto teles in primo libro dexte minauit de aīa fm opinio nē antiquoz. Hic in se cundo dextermiat de aīa fm

opinionē ppriā. Et p̄rio dextermiat de aīa q̄tus ad ei⁹ quiditatem. Secundo de eis potentijis. ibi **P**otentiarum autem anime.

Arguit **Q**uestio an est p̄supponit a questio ne qd est. ergo videt q p̄ius debeat q̄ri an aīa sit anqz diffinitio aīe ponat. Dñm q aīam esse p̄tz ad sensum. sed ars et virt⁹ sūt circa dif ficilia z circa ea q̄ nō sūt de se nota. Sic s̄ **A**resto. dicit primo topicoz q nō ē q̄rendū de illis in aliq̄ scia q̄ cadit sub sensu. Et hoc enī q̄ ali quis habet opationē vitalem q̄ cadit sub sensu sic etiā statī cognoscat aīam esse. Sile isti⁹ p̄it **A**resto. ij. phisī. vbi sic inq̄t q̄ ridiculosum fuit siue ridiculū ē naturā dēmonstrare eē qz cadit sub sensu. In primis ergo p̄tinuat **A**resto. dicta di cedis. Et dicit q̄ illa q̄ dicta sunt de aīa sūt tra dita a priorib⁹. i. antiqz phis q̄ solebāt h̄re di uersas opinioes de aīa. Et ideo nūc a p̄icipio dicēdū ē de aīa qd sit aīa z q̄ sit cōmunissima rō ip̄i aīe. In quo tria cōsiderant. **P**rimū ē q de nouo tractandū ē de aīa ac si nihil dictū est de ea. qz oīa dicta p̄ius de aīa paz vel nihil ha bent veritatis. ergo si debem⁹ de aīa veritatē di cere. tūc oportet a nouo incipe. **S**cđm cōside randū ē q̄ in textu d̄z temprates. in quo tangit difficultas dextermiādi de aīa. qz q̄uis aīa quo ad qz est sit facilis cognitōis. tñ cognitio ip̄ius quo ad qd est ē difficilis. **T**erciū qd notat ē q̄ **A**resto. vult dextermiare de aīa fm cōmunissi mā ei⁹ rōnē. **D**ō dicit **A**resto. ad excludēdū vna as opinioes. antiqz. **Q**uoz aliq̄ locuti sūt solū de aīa vegetatia et sensitua nō distinguētes in tellectū a sensu. **A**lii autē sic **P**lato solū locuti sūt de aīa rōnalit̄ nō de alijs aīab⁹. z ideo ad excludēdū vtrāqz opinioē dicit q̄ vult dare cōmunē rōnem q̄ cōuenit oibus aīabus.

Dicimus enī vtiqz

Hic p̄sequit intētū suū scz ponendo duas dif finitōes aīe. Et primo inuestigat eā que ē sic cōclusio dēmonstratōis. **S**cđo illā q̄ ē sic dēmo stratōis p̄ncipiū ibi. qm̄ at ex incertis. **C**irca primū duo facit. qz p̄rio inuestigat diffinitōes **S**cđo pbat eā ibi. vlt̄ ergo. **C**irca primū iterū duo facit. qz p̄rio p̄it diuisiōes ad inuestigan dū diffinitōes de aīa. et illū modū inuestigan

di diffinitionem ponit. ij. posterior. Secundo ex illis divisionibus concludit diffinitionem anime circa primum permittit sex divisiones. Quarum prima est entis in decem predicamenta. et illa insinuat paucis verbis in textu cum sic dicit. Nos philosophi dicimus unum genus entis esse substantiam per quod intelligitur quod ens etiam habet alias partes scilicet alia predicamenta

Huiusmodi autem:

Hic ponit aliam divisionem. Et est ista. quod substantia dividitur in materiam formam et totum compositum. Et differunt partes istius divisionis sic. quia materia per se non est hoc aliquid. id est completum ens in actu sed est in potentia tantum. sed forma est actus et species forma quod aliquid dicitur esse in actu et hoc aliquid. Totum compositum est aliquid constitutum ex materia et forma. Arguitur. Substantia dividitur in corpoream et incorpoream. ergo male dicitur quod in materia formam et totum compositum. Dominum quod substantia capit dupliciter. Uno modo generaliter per omne subiectum accidentis vocatur substantia. et sic dividitur in corpoream et incorpoream. quia substantia incorporea scilicet separata est subiectum accidentium spiritualium sicut substantia corporea est subiectum accidentium materialium. Alio modo capit substantia per substantiam physicam siue naturali. et sic dividitur hic substantia in materiam formam et totum compositum. Unde Aristoteles sicut hic est philosophus ita loquitur de substantia physica. et ideo sub ista divisione non continentur substantie separate sicut sub prima. Et si diceret aliquis quod substantie separate sunt forme. ergo continentur sub forma. Dicendum quod non sunt forme sicut forma diffinitur hic. quia forma est forma quod res est hoc aliquid. quod est falsum de substantiis separatis. quia substantie separate non dant esse materiale. quia non habent materiam per quam in physicis res est hoc aliquid.

Arguitur. Materia est aliquid in actu. ergo non est in potentia. quia ferrum est materia cultelli et tamen est ens in actu. Dominum quod duplex est materia. quodammodo est simpliciter prima que est subiectum forme substantialis. et sic materia est simpliciter ens in potentia. quia forma se accepta non includit aliquem actum siue formam. Alia est materia secunda que est subiectum forme accidentalis siue naturalis siue artificialis. et talis materia licet sit in actu simpliciter. est tamen in potentia forma quod quia est in potentia ad formam accidentalem.

Queritur. Sub quo membro substantie continentur anima. Dominum quod continentur sub forma. Arguitur tamen quod non. quia anima est hoc aliquid. ergo non est forma. Ans. probatur quod potest per se subsistere. ergo

est hoc aliquid. Dicendum quod dupliciter accipitur hoc aliquid. Uno modo aliqua res dicitur hoc aliquid quod per se subsistit ex sua propria natura. et sic substantia materialis opposita ex materia et forma vel etiam substantie separate dicuntur hoc aliquid unde anima non est tunc hoc aliquid. Alio modo accipitur hoc aliquid per omni illo quod potest per se subsistere quod vis naturaliter sit pars alterius. et sic etiam anima dicitur hoc aliquid. et precipue anima rationalis que potest per se subsistere. Et si se est de partibus substantiarum quas Aristoteles non vocat substantias sed partes substantiarum. et tamen potest per se subsistere. Per hoc ergo dicendum est quod illud quod dicitur primo modo hoc aliquid est totum compositum. sed non quod secundo modo est hoc aliquid quia tunc etiam partes substantie siue essentielles siue integrales possunt dici hoc aliquid.

Arguitur. Anima nec est prima substantia nec secunda. et per omnes anima non est substantia. Dominum quod substantia completa dividitur tali divisione. sed anima non est substantia completa sed pars substantie. Est ergo reducibilis ad tale divisionem. sic pars ad totum quia in vltima accepta est pars secunde siue. Sed anima singularis est pars parte substantie. Et ideo non oportet quod anima constituat unum gradum novum in entibus. quia non est res completa in sua natura. sic sunt substantie separate. et ideo tales siue faciunt novum gradum in entibus creatis.

Arguitur. Anima est in alio. ergo est accens. et per omnes non est substantia. Dominum quod licet est in alio non tamen sicut accens in subiecto. sicut pars in toto et non sic pars integralis. sicut pars essentialis. ipsa enim cum corpore essentialiter constituit totum compositum scilicet corpus animatum.

Et hoc quidem duo.

Hic ponit terciam divisionem que est quod actus siue forma dividitur in actum primum et in actum secundum. Actus primus est sic scia. Actus secundus est considerare. oportet enim primo scias inesse alicui antequam possit considerare vel operari forma illa scias. Ratio divisionis est quia actus dividitur in ordine ad potentiam et contra forma ergo duplicem potentiam erit duplex actus. Est enim una potentia essentialis que est ad formam essentialem que est actus primus. Alia est potentia ad operationem consequentem ipsam formam et tali potentie correspondet actus secundus. prime vero actus primus.

Arguitur. Scientia est accens. ergo est actus secundus. Dominum quod scia potest ad duo comparari. Uno modo ad formam substantialem scientis et ad scientem. et sic est actus secundus quia forma substantialis est prior ipsa scia que est illa forma. Alio modo comparatur ad speculationem siue considerationem. et sic scia est actus primus. quia necessario presupponit in aliquo antequam possit considerare sciam. Ex quo patet quod non est inconveniens aliquid idem comparatum ad diversa esse actum primum et secundum. Ex quo

sumitur q̄ oīs forma p̄t esse act⁹ prim⁹ sine sit
 substāialis sine accidentalis si competur ad o
 peratōez sequentē talē formā. sicut calor ē act⁹
 prim⁹ i ordine ad calefacere. ⁊ scia ad p̄siderare
Arguit Videtur q̄ cōsiderare p̄cedat sciam
 p̄batur q̄ ex mult⁹ actib⁹ et cōsiderationib⁹ ge
 neratur habitus et sciētia. R̄ndetur triplicif
Primo q̄ sciētia accipit dupliciter. Uno mō
 fm se fm q̄ est habitus causatus ex actibus. et
 sic est v̄ez q̄ cōsiderare p̄cedat sciam. Alio mō
 accipitur fm q̄ est in suis principijs ex quibus
 causatur sciētia que principia effectiue s̄t ipa
 potentia intellectiua. et ip̄e habitus assensiu⁹
 primoz principioz. et sic sciētia p̄cedit cōsi
 derationem. sed istud non est incōueniens. q̄a
 sciētia accepta in suis principijs est sciētia ac
 cepta analogice. quia sciētia in principijs effe
 ctius est solum virtualiter et non actualiter et
 pprie. Et ideo sic dicunt q̄ sciētia et cōside
 ratio accipiuntur dupliciter. Uno mō fm q̄ s̄t
 in eodem. Et sic cōsideratio est ante sciētiā
Alio mō fm q̄ reperiuntur in diuersis. et sic scie
 tia est ante cōsiderationē. q̄ oportet aliquid
 p̄cedere de potentia ad actū per illud q̄d est in
 actu. q̄ ergo cōsiderans est in potentia ad re
 cipiendū sciam. oportet p̄supponere illā scien
 tiā in alio scz in doctore. Sed quia actus pri
 mus et actus secund⁹ referuntur ad idēz subie
 ctum. Ideo potest tercio dici et melius q̄ du
 plex est cōsiderare scz p̄fectū q̄d procedit ex ha
 bitu et hoc necessario seq̄tur ipaz sciam. Aliud
 est cōsiderare imp̄fectū. et hoc p̄cedit sciam. et
 est causa acquisitionis sciētie. Anteq̄z enī ali
 quis habet sciētiā grāmaticē p̄ multas cōsi
 derationes imp̄fectas circa obiectum grāmati
 ce. acquirit grāmaticā. Sicut etiā est de virtuti
 bus. q̄ actus imp̄fecti generant aliquā virtu
 tem et actus perfecti qui sunt ex delectatione cō
 sequuntur ipam virtutem.

Substantie autem

Postq̄z Aresto. posuit tres diuisiones tenētes
 se ex parte aīe. Jam ponit tres diuisiones tenē
 tes se ex pte corpis. Prima est ista. Substan
 tiāz alia corporea alia incorporea. Et istā di
 uisionē tangit Aresto. dicendo q̄ corpa vident̄
 esse maxime substātie q̄d intelligit̄ non fm ve
 ritatem. q̄ cum substantia dicatur ab essendo
 ille sunt magis substātie que habent magis
 esse. Sed substantie immaterialis habent ma
 gis esse quia sunt forme tm̄. et conditio forme ē
 esse. sed substantie materiales h̄nt minus de eē
 cū sunt corruptibiles. Et ideo cōiter intelligit̄

iste textus fm opinione vulgarī ⁊ antiquoz
 phoz q̄ non ponebant aliquas substācias im
 materiales. p̄t tamen distingui. q̄ vel substan
 tia d̄r a substādo accidentibus. et tunc corpo
 ra sunt magis substātie. q̄ in corpibus sunt
 plura accidentia q̄ in immaterialibus substā
 tijs. Vel d̄r substātia ab essendo tunc imma
 teriales substātie sunt magis substātie.

Querit Quare ponitur hic diuisiones q̄
 se tenent ex pte corpis cū tamē aīa non sit cor
 pus. D̄m q̄ quīs non sit corpus tū etiam
 habet diffiniri p̄ corpus sibi p̄porcionatus. vt
 ergo deueniamus in noticiā corpis q̄d propor
 cionatur aīe. necesse est ponere istas diuisiones
 que se tenent ex parte corpis. q̄ aut̄ necesse sit a
 nimā diffiniri p̄ corpus p̄t. q̄ vnūq̄d̄z diffi
 nitur sicut habet esse. sed aīa non h̄z esse nisi in
 corpe. ergo habet diffiniri p̄ corpus. Different̄
 tamen diffiniuntur p̄ materiā forma totius. for
 ma p̄tis et forma accidentalis. Quia forma to
 tius diffinif p̄ materiā intrinsece. q̄ materia ē
 intrinseca pars illius forme. Sicut homo dif
 finitur intrinsece p̄ corpus humanū. S̄z for
 ma p̄tis diffinitur p̄ materiā sicut p̄ additame
 tum et extrinsece. q̄ materia non est intrinseca
 forme p̄tis. vt p̄z de aīa. Et i hoc etiā iam cōue
 nit forma accidentalis cū forma p̄tis. q̄ mate
 ria in eius diffinitione ponitur sicut additame
 tum. Sed in hoc est differentia. q̄ forma sub
 stantialis diffinitur p̄ additamentū q̄d est sui
 generis q̄ substātie. Sed forma accidentalis
 diffinitur p̄ additamentū alterius generis. q̄a
 forma accidentalis est de aliquo p̄dicamento
 accidentiū ⁊ eius materia de p̄dicamento sub
 stantie.

Et hoz phisica hec

Hic ponit scdam diuisionē tenentem se ex pte
 corpis scz substātiāz corpaliū quedā sunt na
 turales quedā sunt artificiales. Et p̄bat q̄ phi
 sicalia id est naturalia corpa sunt plus corpa
 q̄ artificialia. Et hoc sic. quia corpa phisicalia
 sunt principia materialia corporū artificialiū.
 ergo ipa sunt plus corpa. non enī artificialia di
 cerentur corpa nisi haberent in se aliq̄d cor
 pus naturale. Exempli gratia. domus d̄r cor
 pus q̄ habet in se lapides et ligna que sunt en
 tia naturalia. Sicut dixit Aresto. q̄ phicoz
 q̄ sicut corpa dicuntur naturalia p̄ formā na
 turale. ita corpa dicuntur artificialia p̄ formā ar
 tificialē. Et ideo quecūq̄ sunt p̄ agens natu
 rale fm q̄ h̄mōi dicuntur naturalia. quecūq̄ s̄t
 sunt p̄ intellectū nostrū dicuntur artificialia

Phisicorum autē

Nec est tertia diuisio. Et stat in hoc. Corpora
lū quedā habent vitā sicut corp⁹ hūanū. que
dā nō habet vitā sicut elemēta. ignis. aer. terra
et aqua. Deinde aresto. diffinit illa que habēt
vitam. Et dicit illa habere vitā que sumūt ali/
mētū et habēt augmētū et decremētū. et hoc p
se. i. a causa extrinseca. Ex quo cōcludit Aresto.
q⁹ corpus naturale. i. phisicū habēs vitam est
substantia pposita. quāuis enī aīa sit vitā tñ hīs
aīam est totū compositū.

Arguitur Multa habēt vitā que non sumūt
alimētū sicut de⁹ et substantie sepeate. Dōm q⁹
vita capi⁹ duplici⁹. Uno mō generaliter put
etiā vitā intellectualis que est metaphisica d⁹
vita. et sic nō loquitur phs naturalis de vitā. z
tunc est vera q⁹ multa viuunt que nō sumunt
alimētū. Alio mō capitur vitā p vitā phisica
de qua loquit⁹ naturalis phs. z sic solū viuētia
sūt que sumūt alimētum. sicut pbat Aresto.
in fine tertij hui⁹. Et quia loquēdū est sū mate
riā subiectā sic. Aresto. diffinit illā vitā. Vel p
aliter dici vt dicit sanctus Thomas. qz illud
dictū de vitā nō ponit p modū diffinitionis s⁹
p modū exempli. Sed de natura exempli est q⁹
debet pcedere ex notiorib⁹ nobis. cū ergo vitā
phisica de qua hic loquit⁹ Aresto. est nobis ma
gis nota. ergo Aristoteles exemplificat de vitā
phisica.

Arguitur Anima nō est corpus. ergo nō dūt
poni aliq⁹ diffinitiones ex pte corporis. Di
cendū q⁹ quāuis anima nō sit corpus tñ non pōt
aīa diffiniri sine corpe. Circa qd sciendū q⁹ est
duplex diffinitio. Quedā dat p pncipia intrin
seca. z sic diffinitur spēs rei naturalis p materi
am z formā. Et hō diffinitur p aīam rōnalem
z corpus humanū. z sunt ille ptes pure intrin/
sece diffinito. Alia est diffinitio data p addita
mentū. i. p intrinsecū additū diffinito qd nō ē
de natura diffiniti. Et hoc duplici⁹. Uno mō
p additamentū qd est eiusdē generis cū diffini
to. z sic diffinitur forma ptis. sicut aīa diffinit⁹
que est ps corporis aīati. et tñ corpus est eiusdem
generis cū aīa scz substantie. Alio mō per addi
tamentū qd est alterius generis p dicamētalis.
z sic diffinitur forme accidentales p subiecta
sic lymitas est nali curuitas Nasus em ē in p di
camento substantie. curuitas est in p dicamēto
qualitatis. Et quia materia z forma debent p/
porcionari oz etiā in diffinitione aīe ponere ali
quas pditiones p quas sit pportio materie ad
formā. Et ideo additur in diffinitione q⁹ anima

est actus corporis phisici que est conditio ma/
terie

Arguitur Materia est cognoscibilis per for
mā. ergo nō potest forma cognosci p materiam
quia nō sunt relatiua. Dōm q⁹ in absolutis
vnū pōt cognosci p alterum et econtra qñ hoc fit
sū diuersa genera cognitionū. qz sū naturam
rei materia cognoscit p formā. quia forma sū
q⁹ hmoi est aliquid in actu. sed potentia natura
liter cognoscitur ex actu. z nō econtra. sed tamē
quo ad nos pōt forma cognosci per materiam qz
ex dispositione materie sepe deuenim⁹ in cogni
tionē forme. sicut cognoscim⁹ aliā formā esse in
homine z in alino ppter altā dispositionē ma/
terie. Et silr est de ppria passione z suo subiecto
qz q⁹ ad nos passio ducit in noticiā subiecti. sed
q⁹ ad naturā rei econtra fit.

Arguitur Materia nō est aliquo mō pnci/
piū cognitionis. ergo nō pōt ducere in cognitio
nē forme. Ans pbat⁹ qz est ens in pura poīa

Dōm q⁹ materia pōt duplr capi. Uno modo
sū q⁹ nuda est. z sic nō ducit in cognitionē forē
etiā quo ad nos qā tūc nō possum⁹ cognoscere
materiā p sensum ex quo est nostra cognitō im
ciatiue. Alio mō accipitur materia vt est dispo
sita. z sic pōt ducere in noticiā forē. z sic ponit in
diffinitione aīe qz addit phisicū z organicū

Quoniam autem est

Postq⁹ Aresto. posuit diuisiones ad inuestigā
dū diffinitione aīe. psequēter ex diuisionibus
habitus inuestigat eā. Et pmo inuestigat ptes
Secdo eā ponit ibi si autē aliqd. Et tertio soluit
dubitationem. Primo inuestigat pncipia q⁹ te
nēt se ex pte aīe. Secdo que tenēt se ex pte corpo
ris. Ibi et hoc. Primo inuestigat q⁹ aīa est act⁹
Secndo q⁹ est p⁹. Q⁹ est act⁹ sic pbat. qz aīa
est suba⁹ vel g⁹ est materia vel forma vel totū cō
positū. Sed nō pōt dici q⁹ est corpus vel matia
qz corpus nō inest alteri. Sed alterū est in ipō
sed aīa inest corpi ergo nō est corpus. Itē si aīa
esset corp⁹ ergo oē corp⁹ hret vitā. qz aīa inquā
tū aīa est pncipiū vite. Si g⁹ aīa eēt corp⁹ tunc
omne corp⁹ viueret. Nec pōt dici q⁹ aīa sit totū
ppositū. qz aīa naturalr est ps. qā dicimus q⁹
corpus hz vitā ab aīa. z iō in viuētib⁹ significa
tur aīa z corpus. g⁹ aīa nō est totū sed est pars.
Cōcludit ergo q⁹ est actus

Arguitur. Videtur q⁹ aīa sit corp⁹ qz nihil
mouet aliter nisi moueat. viij. phisicor. mō oē
qd mouetur ē corp⁹. Dōm q⁹ duplr aliquid
mouetur. Uno mō mouetur per se z h⁹ est ppuz
corpori sic pz. vi. phisicor. Alio mō aliqd mo

uet p aliud. z sic nō corpa pnt moueri. vt aia in qntu scz est in corpe p informationē. qa motis nobis mouentur oia q sunt in nobis p iformationē. Et si dicat. corp^o p se mouet ab aia. q aia mouet p se. qa nihil dat alteri qd nō hz. Dōm negando pnam z rō est. qa in agētib^o equocis nō oz q aliq forma sit silr in cā z effectū. sic non requirit si suba sepata scz aia nobilis moueat celū q etiā mouet. Sufficit ergo ad h^o q aia mouet corp^o q aia sit actus z corpus in potentia. qa vniūq^o quod est in poña ducitur in actū p illud qd est in actu.

Arguit Aia mouet realiter corpus. q mouet phisice. Dōm qd aliqd mouet alterū phisice duplr. Uno mō p qualitates phisicas. sicut ignis mouet aquā cū eadē calefacit. z sic aia nō mouet phisice corp^o cū in aia nō sint qlitates phisice. sed solū in toto pposito. Alio mō aliqd mouz alterz phisice qz mouet ipm realiter z effectiua motioe. sic etiā aia nobil mouet celū z sic aia mouet corp^o phisice. Illō aut qd mouet alterū phisice pmo remouet ab eo qd mouebat.

Arguitur Aia intelligit corp^o q ē corp^o. qz ois cognitio fit grā silitudinis. Dōm q illā ppositio ois cognitio fit grā silitudinis p dupliciter intelligi. Uno mō de silitudine naturali z sic est falsa. qz nō oz q intellect^o z intellectū sint eiusdē nature realis. Sic tñ credebāt atiqui q cognitio fieret grā illi^o silitudinis. Alio mō p intelligi de silitudine fm spēm intelligibile q ē silitudo pportionis. z sic ē verū q ois cognitō fit grā silitudinis. qz intellect^o intelligēs lapidē hz intra se spēm z silitudinē lapidis nō fm naturā sed fm spēm intelligibile lapidis. z sic ē silitudo pportionis.

Arguitur. Quicquid tangit alterū ē corp^o sed aia tangit corpus. ergo est corpus. Minor pz. qz moues z motū sunt sil p tactū. Dicē dū q duplex est tactus. scz phisicus q est fm vltima qlitatis. z talis nō est nisi in corpib^o sic z qntitas. Ali^o est tact^o methaphoric^o et stutalis q fit fm vltima stutis. z sic nō oz tangens alterū esse corp^o. qz etiā nō corp^o hz virtute mouendi corpus. z sic p tangere corpus fm virtutē. qz q aia tāgit corp^o scdo mō scz fm stutē nō oz aiam esse corpus.

Arguitur. Anima est totū ppositū. ergo illa pticula est male posita q aia nō ē totū ppositū. Ans pbat qz ē subiectū q est totū ppositū. Dōm q duplex est subiectū. Aliqd est subiectū accidentis corpalis. z sic qd sic est subiectū ē totū ppositū. qz necesse est accidens corpale eē in corpe. sed nō p esse in solo corpe. i. in sola ma-

teria. q est sil in materia z forma. z p pns est in toto pposito. Aliud est accidens incorpale et imateriale. vt intellect^o scia spēs intelligibilis. z talia accidentia pnt esse in forma tm si forma sit imaterialis sicut est aia rational^{is}. Et q sequitur q albū z nigrū q sūt accidentia corpalia nō pnt esse in aia tm. sed accidentia spūalia pnt eē in aia tm nō obstāte q aia sit forma tm.

Arguit Quicquid ē in poña hz aliquid de materia. Sed aia ē hmōi. ergo hz in se materiā z p pns est totū ppositū. Ans pbat. qz poñalitas sigt materiā. Dōm q maior est falsa. Et ad pbarionē qn dicit poña sigt materiā Dōm q multiplex est potētia. Quedā est poña ad sciipiendū intrinsece formā subalē. z tal^{is} est solū in materia. quia sola materia pnt suscipere formas subalem. Alio mō accipit poña generalr pnt recipe est pditio potentie z silr pati. z sic aia est in potētia quia intra se recipit. loqndo de aia rō nali. habit^o et spēs intelligibiles. In cui^o signā etiā imaterialia qlia sunt substantie sepate. sūt illo mō in potētia et tñ nō hnt materiā. quia recipiūt in se spēs intelligibiles. et nouas cognitions quas prius non habuerunt. vt est illū natio angeloz.

Arguitur. Omnis actualitas est per participationem primi actus scilicet dei. ergo omnis potentialitas est a picipatione prime potentie et illa est materia prima. ergo omne quod est in poētia habet aliquid de materia prima. Dicendum q non est simile de actu et potentia. qz actualitas aduenit alicui rei ex participatione alicuius scilicet primi actus. sed potentialitas nō aduenit alicui rei ex picipatione alicuius potentie. sed ex recessu a primo actu. z ideo hoc est magis in potentia quod magis recedit a primo actu scilicet a deo. Et nō dicitur h^o esse in potentia quod participat primam potentiam.

Hoc autem dicitur.

Hic inuestigat aliam particulam diffinitionis anime. Et dicit q est duplex actus scilicet primus et secundus. Et anima est actus primus. Quod sic probat. Sicut se habet scientia ad considerare. et somnus ad vigiliam. ita se hz aia ad suas operationes. Sed scientia est act^o primus ipsius considerare z somnus in ordine ad vigiliā. ergo anima est actus primus in ordine ad suas operationes. Maior patet. quia sicut aia pnt esse in actu absqz pnsiderare et tamē habere scientiā. Ita etiā aia pnt eē in corpe z nō

operari. Ex quibus dcludit diffinitionē anime dicēs. Quia aia ē act⁹ p̄m⁹ corporis phisici vitā habentis in poña. Et subintelligitur illa particula substantialis. Quia in h̄ q̄ d̄r p̄m⁹ actus corporis etiā implicite significatur q̄ d̄r eē substantial' act⁹. Cōpleta ḡ diffinitio sic diffinitur aia. Aia ē act⁹ p̄m⁹ subalis corporis phisici organici vitā h̄ntis in poña. Et sumitur ista diffinitio s̄m̄ sex particulas ex sex diuisionib⁹ p̄m⁹ positis. q̄a ex sc̄da diuisione s̄ntur q̄ sit forma siue act⁹. Ex tertia q̄ sit p̄m⁹. Ex p̄ma q̄ sit subalis. Ex q̄rta q̄ sit act⁹ corporis. Ex q̄nta q̄ act⁹ corporis phisici. Ex sexta q̄ sit act⁹ corporis organici.

Tale at quodcūqz

Hic **A**resto inuestigat vnā p̄ncipalē particulā tenentē se ex parte corporis. s. q̄ aia est act⁹ corporis organici. Et h̄ iō. q̄a onsa illa particula oēs alie tenētes se ex parte corporis onsd̄ntur. quia si aia est in corpore organico. ḡ z in phisico. quia organici p̄supponit phisici. Et p̄p̄o nit p̄mo q̄ corpus cui⁹ aia est actus sit organici. Circa qd̄ sciendū q̄ corp⁹ dicitur organici qd̄ h̄z diuersas partes situ et figura distinctas ordiatas ad diuersas opatōes. vt corp⁹ h̄manū d̄r organici q̄a in corpe humano sunt diuerse p̄tes sc̄z caput. man⁹. p̄tes. zc. que sunt distincte situ. q̄a caput ponit sursū. man⁹ a lateribus p̄tes deorsū. Etia figura q̄a ē alia figura capit⁹ q̄z manū z pedū. Et ordinant ad diuersas opatōes q̄a alia est opatio capitis. alia manū z pedū q̄z in capite vigent sensus visus audit⁹ zc. Sed in manu sensus tact⁹. Et p̄ h̄ p̄z q̄ s̄nt aliq̄ corpa naturalia nō organica vt elementa z q̄daz mixta vt lapides. q̄a talia corpa nō h̄nt diuersas opationes in diuersis p̄tib⁹. Probat ḡ **A**resto. qd̄ p̄posuit sc̄z q̄ illud corp⁹ cui⁹ aia est act⁹ est organici. Et hoc p̄bat sic. Quia si illud qd̄ min⁹ videt inesse inest z illud qd̄ magis Sed min⁹ videt q̄ in aiat⁹ aia vegetatiua corpus sit organici. z tñ ibi est organici. ḡ s̄litter in oibus alijs aiat⁹ corp⁹ erit organici. Natōr p̄bat. q̄a q̄ ad duas p̄tes in illis aiat⁹ aia vegetatiua est minor distinctio corp⁹ q̄z in alijs aiat⁹. vt in equo z hoīe. Minor p̄z q̄a ibi sunt diuerse p̄tes corp⁹ distincte situ z figura ordinate in diuersas opationes. q̄a radices in plātis h̄nt modū oris in aialib⁹. quia sic p̄ os accipit nutrimentū in aialib⁹. ita p̄ radices in arborib⁹. z supflua nutrimentū emittunt s̄sus ramos. z ideo in ramis est alia opatio q̄z in folijs z in folijs est alia opatō q̄z in ramis z radicib⁹

quia folia coopiunt fructus arborū.

Arguitur Si radices sint ori siles. ḡ radice erit supmā in arborib⁹ sicut os in aialib⁹. Dicendū q̄ p̄tes arborū p̄nt dupl̄r cōsiderari. Vno mō ad totū vniuersū. z tunc radix ē deorsum z rami sunt sursum. q̄z sic⁹ qui est circa terrā ē deorsū in vniuerso. z sic⁹ qui ē s̄sus celū est sursū quia celū est sursū. Alio mō accipiuntur p̄tes arborū s̄m̄ naturā arborū. z sic radices sunt sursū z rami deorsum. Et h̄ p̄z. quia illud ē sursū ut ql̄bet aiatō vbi aiatō accipit nutrimentū. et h̄ est deorsum vbi emittunt supflua nutrimenti. quia ḡ in radice arboris arbores sumūt nutrimentū. ergo radix est sursū in arboribus. Et q̄ p̄z p̄mo q̄ nō bñ depingitur arbor porphiriana qñ suba ponitur circa ramos arboris. quia s̄ba d̄z poni in radice arboris q̄ est p̄ncipiū ramoz z nō ecōtra. Et ideo talis pictura arboris p̄t potē vocari hō porphirianus q̄z arbor. Secōdo p̄z q̄ si hō cadat de arbore s̄sus terrā tñc tal' hō nō cadit sursum sed deorsum. quia nō cadit s̄m̄ naturā arboris sed s̄m̄ naturā q̄tum est p̄s totū vniuersi. z iō cadēdo s̄sus terrā cadit deorsum.

Queritur Utz diffinitio aie sit bñ assignata. sc̄z aia est actus p̄mus subalis corp⁹ organici phisici. Dōm q̄ sic. Et rō est. quia aia est forma materie certo mō disposite. Et iō ōz ponere aliquid ex p̄te illi⁹. z aliquid ex p̄te matie in q̄ est illa aia. Ponunt ḡ tres p̄ticle p̄mo ex p̄te ipsi⁹ aie. Quaz prima dicit q̄ aia est act⁹. i. forma. z quia multiplices sunt forme ideo sunt necessariū addere p̄m⁹. ad sciendū q̄ corpus nō p̄t h̄re p̄ore actū q̄z aiam. Et quia qñqz act⁹ p̄m⁹ est accidentalis sicut sc̄ia. Ico addit substantial'. Tres autē alie tenent se ex p̄te matie. quia materia in qua est aia d̄z esse certo mō disposita z iō dicitur q̄ d̄z esse corpus phisici act⁹. quia in artificialib⁹ nō p̄t esse. z quia nō omne corp⁹ phisici est dispositū p̄ aia. additur organici. Et rō est quia materia z forma p̄portio nātur q̄nto ergo forma est p̄fectior. tanto habet materia p̄fectiorē. quia ergo corp⁹ organici est p̄fectissimū inter corpa. ḡ erit p̄portio nātū aie q̄ est p̄fectissima forma.

Arguitur. Anima est actus materie prime. ergo nō est actus corp⁹ organici phisici. Dicendū negādo p̄nam. quia corpus capitur h̄ p̄ materia prima. z hoc sic patet quia impossibile est animā vni totū composito. optet ergo dicere q̄ vniatur materie prime. p̄batur. quia si anima vniatur totū composito tunc multe forme substantiales essent in eadem materia qd̄ ē impossibile. Ans patet. quia hoc totū cū adue

nret aia haberet esse substāiale p aliquā for/
mā substāiale. Si ergo adueniret anima que
etiā est forma substāialis illi pposito, ergo ani
ma et prior forma sbalis in eadem sūt materia
sed hoc est incōueniēs. qz tūc illd vñū haberet
duas formas substāiales et per cōsequēs essz
vñū et non vñū quod implicat ptradictōnem

Scdō qz tūc generatio aiatī esset generatō fm
quid et nō generatio simpliciter, quia oīs forma
pma sbalis adueniēs materie dat esse simplici
ter, ergo qūqz forma alia adueniēs materie da
bit esse fm qd. Cū ergo aia adueniret post pma
formā existētem in materia, ergo ipa daret esse
fm quid

Sed arguit q nō, qz embrio pmo
vinit vita plante, et sic habet aiaz vegetatiuam
Scdō vinit vita aialis, et sic habz aiaz sensitīuā
Et vltio vinit vita intellectīua, ergo sūt ibi plu
res forme. **D**dm q qūis in embriōne succe/
dāt multe forme, vltia tñ forma adueniente de/
sinit esse inferior forma fm p priā substāiā qz/
nis adhuc maneat fm sbalem sūttem, et hoc
in altiori forma. Et sic ponit aresto, postea i ter
tu de figuris, qz figura maior includit in se mi
norē, sed nō fm actū p priā s; fm essentialē sūt
tē, sicut in qd angulo nō est formalis et actua
lis triangulus sed est ibi triangul⁹ sūtual⁹, sic eti
am in aia sensitīua est sūtualit⁹ substāialiter ip
sa aia vegetatiua et i intellectīua ē virtualit⁹ sensi
tīua. Et sic patet q nō sūt forme multe substan
tiales in eodem.

Arguitur Si prior forma desinit eē qz corrū
pitur, modo quicquid corrūpitur a suo pstrano
corrūpitur, si ergo vna forma corrūpit ab
alia hoc videtur esse incōueniēs quia vna nō
est alteri pstraria. **D**dm q dupliciter aliquid
desinit esse, Uno mō ex actione pstrarij agentis,
sicut frigiditas in aqua desinit esse p actionem
ignis calefacientis, vt sic inferior aia nō desinit
esse adueniente supiori cū nō sūt pstrarie. Alio
mō aliquid desinit esse ppter dispositionē ma
terie in qua talis forma subiectat sicut nūc aia
rationalis a corpe indisposito sepatur, et sic in
inferior forma desinit esse supiori adueniente, qā
inferior forma nō pōt esse in subiecto disposito
ad altiorē formā, ex quo quelibet forma reqrit
materiā suo mō dispositā

Arguitur Admixta forma mixtional⁹ ma
net, ergo manet forma substāialis in embrio
ne. **D**dm q qūis manet forma mixtionalis
fm spēm in quibusdā generatis et corrūptis nō
tñ manet aliquo mō fm numerū. **C**irca qd
sciendum q in vna materia phisica est solū vna
forma substāial⁹ vt dictū est. Cū ergo forma

mixta sit substāialis forma necesse ē dicere q de
sinitē q cūqz forma in aia o desinit esse forma
mixta. Ex quo p3 q nulla accidētia manent in
generatis et corrūptis. Et hoc pbatur, qz omnia
accidētia dependēt a toto pposito cū ergo totū
ppositū nō manet idē, ergo nec accidētia ma
nent eadē. **D**z ppositū nō manet idē p3, quia
forma substāialis desinit esse, et desinente p
cipali parte alicui⁹ compositi, tūc necesse est to
tū ppositū nō manere. Ex quo p3 q qñ aia
vinitur materie prime desinit esse et cessant oēs
forme substāiales priores et omnia acciden
tia et remanet ex pte corrūpti sola materia pma

Arguitur Videtur q plures forme pnt esse
in eodē viuente qz opatio arguit formam, sed
in eodē sūt plures pationes, ergo plures for
me. **D**dm q duplices sūt opationes, Aliq
sūt eiusdē speciei vt due visiones aut due au
ditiones, et tales opationes nō arguūt diuersi
tate neqz forme prime neqz formam primariā,
forma prima est potentia a qua pcedit opatio
sed forma prima est forma substāialis, quia
ergo pcedūt ab vna potentia tales actiones, et
ergo nō arguūt diuersitate specificā primaz for
maz et potentiaz, Alię sūt opationes in aiaz
diuersaz speciez sicut sūt visio auditio intel
lectio. Et tales opationes arguūt diuersitatem
specificā formaz primaz scz potētiā, sed nō
arguūt diuersitate specificā prime forme sbal⁹
quia ab vna forma substāiali habente plures
potentias pnt pcedere opationes diuersarum
speciez. Unde patet q nō optet ponere plurali
tatem formaz

Arguitur De homine dicunt multa p dica
ta substāialia, sed p dicatū substāiale signi
ficat formā substāiale, ergo in homie sūt mul
te forme substāiales. Maior p3 quia de hoie
p dicatur suba. corpus etc.

Ddm q diuersitas p dicatoz substāialiū
arguit diuersitate substāialiū formaz, sed de
hoie nō p dicant diuersa p dicata substāialia,
qz diuersitas dicit realē distinctionē, sed p dica
ta substāialia q de homie dicunt nō distin
guunt realiter, et sic nō sūt diuersa. **S**z con
tra hoc arguit, illa p dicata sūt admixt⁹ distin
cta, ergo in hoie erūt plures forme distincte. **D**i
cendū q sicut p dicata substāialia iā dicta de
homine sūt distincta fm rōnem rei rationalis
ita in homine est vna forma hñs distinctiones
fm gradus pfectionis, vnde alijs significatur
in genere generalissimo et ali⁹ in speciebus subalt⁹
nis. Et sic dicim⁹ q aia rōnalis p tinet oēs for
mas superiores sūtute, quicquid autē p tinet alre

nū ad minus habet aliquā distinctionem ab eo
ut p̄z de homine. quīs em̄ in eo sit vna anima
scz rōnalis. p̄tinet tñ p̄fectione omēs alias for-
mas inferiores scz corp̄itatis corp̄is mixti cor-
poris aīati z aīal. Et cū idē nō p̄tineat seipsuz
oz aīam rōnalē esse distinctā a forma substātia
li corp̄itatis corp̄is mixti. z sic de alijs. sed nō
oz q̄ sint diuerse.

Queritur Utrū distinctio que est in vna aīa
rationali s̄m multos gradus p̄fectionis sit real

Dom q̄ dupl̄r aliq̄ d̄r distinctio real. Uno
mō qz est diuerſar rerū z sic inter hoīem z aīi-
nū est distinctio realis. z sic nō p̄t esse distinctō
realis in vna forma nūero qualis est aīa. Alia
est distinctio realis qz est fundata in re reali. et
sic ista distinctio graduū p̄t dici realis qz ē in
re reali scz in aīa que est res h̄ns naturaliter in
in se plures gradus p̄fectionis z iō talis distan-
ctio est fundata in reali

Arguitur Aīa nō est act⁹ prim⁹. qz in corpe
prius fuerūt alie forme. **Dom q̄** aduenētib⁹
p̄fectionib⁹ formis desinūt eē inferiores forme
cū suis dispositionib⁹ q̄s habebant in materia
z eēdem dispositiones sequunt̄ formā de nouo
introducā.

Arguitur Ille dispositiones frustra sunt in
materia. qz aīa vn̄t materie nude. q̄ nō ē necē
illas dispositiones p̄uisse. **Dom q̄** hoc dici-
tur frustra qd̄ nō attingit finē in quē ordinat̄.
sed iste dispositiones attingunt finē in quē or-
dinant̄ ergo nō sunt frustra. qz iste dispositōes
ordinant̄ ad introductionem altioris forme z
etiam nō desinūt eē nisi sit talis forma introdu-
cta. **Si** ergo quererē an prius intelligant̄ di-
spositiones expelli a materia vel altior forma i-
troducū. **Dom q̄** est multiplex ordo quia aliq̄s
est ordo s̄m genus cause formalis vel efficiētis
z tunc prius intelligitur forma in materia ante
qz cessant̄ dispositōes. **Un̄** rō est qz cū forma
z finis coincidāt. efficiens intendit finē. qui est
forma et p̄pter defectū forme p̄oris deficiūt dis-
positiones. Alius est ordo s̄m genus cause ma-
terialis. sic p̄us intelligūt̄ dispositiones inferio-
ris forme qz altior forma introducāt qz tñ sunt
in eodē istatū sic nō est in ea ordo t̄pis.

Arguitur Quod nō ē nō disponit̄ sed iste dis-
positiones forme inferioris nō sūt aduenēte for-
ma superiori. ergo t̄. **Dom q̄** maior concedi-
tur illi et cōclusio. qz scz aduenēte altiori for-
ma iste dispositōes inferioris forme nec sūt nec
disponūt. qz iste dispositōes sūt dispositōes
forme introducēde et nō forme introduce. qñ
ergo forma introducā est tñc nō est necesse esse

tales dispositōes. sed tñc tales dispositōes se-
quūt̄ formā de nouo introducā.

Arguitur Aīa vn̄t corpi organico. ergo vn̄t
tur toti p̄posito. **Ans p̄bat.** qz est act⁹ corp̄is
organici. **Dom q̄** corpi organico capit̄ du-
pliciter. Uno mō s̄m q̄ habet in se diuerſas dis-
positōes organicas. et sic aīa nō vn̄t corpi or-
ganico. **Alio mō** accipit̄ corpi organico s̄m q̄
in ipso est materia habens in se tales dispositi-
ones z sic aīa vn̄t corpi organico. **P̄z** ergo qz
aīa nō vn̄t corpi organico vl̄ disposito sic q̄ il-
te dispositōes sint mediū vn̄om̄is. sed aīa vn̄t
tur materie p̄me que tñ h̄z in se dispositiones
sed vn̄t nō est ad dispositiones sed ad mate-
riam. **Sicut** in sili potentia tactua p̄ se et ime-
diatē tangit durū dispositū q̄ntitate. sic q̄ non
tangit p̄mo q̄ntitatē. z tñ sine q̄ntitate in duro
impossibile est fieri tactū. **Sic** aīa tangit nudā
materiā tactu substātia z tñ illa nō tangeret̄
nisi esset disposita s̄m p̄portione ad formam.

Arguitur Aīa mouet corpus. sed materia
p̄ma nō est mobilis. ergo corpus nō potest capi
p̄ materia prima. **Dom q̄** aīa vn̄t corpi
dupliciter. Uno mō in rōne forme substātia
z sic vn̄t corpi. i. materie imēdiate. **Alio mō**
in rōne motricis. z sic aīa vn̄t corpi p̄ disposi-
tiones accidentales. q̄a p̄ potentias z virtutes
Quia quīs aīa imēdiate informat corpi. id ē
materiā primā. nō tñ mouet materiā p̄mā abs
dispositionibus accidentālib⁹.

Arguitur Si aīa vn̄t materie prime. q̄
sequetur qz esset imperfectissima forma. **Secūda** p̄-
batur quia actus et potentia debent adinuicem
p̄portionari. **Sed** materia p̄ma est imperfectissi-
ma. qz aīa. **Dom q̄** aīa accipitur dupliciter
Uno mō s̄m in finē ei⁹ gradu essendi. i. s̄m qz
est forma substātia dāns esse substātia
ipsi materie. z sic est imperfectissima iter formas
substātiales quia tunc in aīa nō p̄siderat̄ aliq̄
p̄fectio plus qz in alia quacūqz forma substātia
li. **Alio mō** sumitur anima s̄m suos gradus p̄-
prios anime. q̄ sunt anima vegetatiua. anima
sensitiua z intellectiua. et sic anima est perfe-
ctissima inter formas substātiales. **Per** hoc
ergo dicendū est ad argumentū qz anima acce-
pta p̄mo mō scz s̄m p̄mū gradu vn̄t materie
p̄me z nō accepta s̄m vltimū modū. quia tunc
vn̄t materie p̄me disposite z organicate p̄ cer-
ta organa. **Et** quia cū anima semp̄ ē forma sub-
stātia. ideo semp̄ necesse est eā vn̄t materie
p̄me. **Et** rō ista est. quia sicut dictū est in argu-
mento. materia et forma d̄nt p̄portionari. qzto
ergo forma p̄fectior est tanto requirit materiā

perfectius disposita. et ideo materia elementorum habet pauciores dispositiones quam forme sunt minus perfecte et operando eas ad formas aliarum rerum.

Arguitur forme elementorum sunt actus primi. ergo non anima. Ans. probatur. quia anima est forma mixta sed forma elementorum est forma corporis simplicis sed forma simplex est prior forma mixta. Dicendum quod anima accipitur dupliciter. Uno modo pro ut operatur ad formas elementorum. et sic non est prior forma nec actus primus. Alio modo accipitur ut cooperatur ad suas operationes. vel etiam ad materiam quam informat. et sic dicitur esse actus primus corporis.

Unde non oportet que

Hic ostendit circa definitionem solutionem unius dubitationis que posset moveri circa textum. Prodest enim aliquis querere quod fiat aliquid unum ex corpore et anima. Respondet Aresto. quod non oportet querere quod ex corpore et anima sit unum sic nec oportet querere quod ex figura sigilli et cera sit unum quia actus unius se ipsam potentie. et non requirit medium uniens. Et hoc probatur sic. quia eodem modo aliquid est ens et unum quia ens et unum convertuntur. sed forma dat esse materie. ergo facit materiam esse ens. et ergo facit etiam materiam esse unum ens. Circa quod sciendum quod duplex est actus. quidam est actus substantialis. et talis actus facit unum cum sua materia substantialiter et essentialiter. quia talis forma dat sue materie esse substantiale. Alius est actus accidentaliter et ex tali actu et subiecto fit unum accidentaliter. quia ergo anima est forma substantialis sic ex ipsa et sua materia fit unum simpliciter.

Meritur Quare Aresto. posuit istam dubitationem. Dominum quod ideo. quia aliqui dicebant quod necesse esset animam uniri ipsi corpori per aliquid intrinsecum. Et simile dicebant in alijs ubi iungerent actus et potentia. Sed vult Aresto. quod non oportet querere tale medium intrinsecum. Ex quo etiam patet quod unio anime ad corpus est unio naturalis quia est unio cum propria potentia.

Arguitur. Actus et potentia uniantur uniter. ergo non uniantur absque medio. Ans. probatur quia oportet actum uniri potentie per aliquam causam efficientem disponentem ipsam materiam. Dominum quod duplex medium unionis actus et potentie. unum est intrinsecum et quod formaliter uniens materiam forme. et tale medium non erit aliud a forma in unione actus et potentie. Aliud est medium extrinsecum quod est causa efficiens disponens materiam ad formam. et tale medium tenet se ex parte materie. sed non vocatur proprie medium. quia medium debet unire extrinseca. sed causa efficiens non est univoca actus et

potentie.

Querit. Utz anima uniat corpori absque media dispositione. Dominum quod sic. Et ratio est. quia anima non coniungitur corpori tamen sicut motus corporis ut dixit plato. quia sic nihil prohiberet quod inter unionem anime et corporis medietur aliquid extrinsecum quia in tali unione oportet esse potentiam motivam ex parte anime que est dispositio in anima. sed ex parte corporis oportet esse abilitatem in corpore ad motum. sic quod semper movens unum mobili per aliquam dispositionem que se tenet tam ex parte moventis quam mobilis. quia ergo anima uniat corpori sicut forma substantialis. sic non potest esse dispositio media. Cuius ratio est quia materia prior est in pura potentia ad omnes actus. ergo oportet prius in ipsa intelligere actum substantialem quam actum accidentalem. sed dispositio est forma accidentalis. ergo oportet ante dispositionem perintelligere et posse formam substantialem in materia. non ergo potest prior materia uniri dispositioni quam forme substantiali.

Arguitur. Oportet materiam prius esse dispositam antequam possit forma introduci. Et ante formam substantialem sunt aliquae dispositiones in materia.

Dominum quod duplex potest aliquid esse medium unientium. Uno modo quod per ipsum sit unio sicut bitumen est medium unientium duo ligna. et sic dispositiones nullo modo sunt medium vivendi quia ipsa anima per tactum substantiali tangit ipsam materiam immediate et non per medias dispositiones. Alio modo aliquid dicitur medium in unione. quia disponit ad hoc quod unum uniat alteri quod tamen immediate uniantur. et sic dispositiones materie sunt medium unionis quia disponunt materiam ut sit apta ad suscipere formam. Sicut dicendum est de dimensionibus quantitatis que requirunt in materia antequam forma debet uniri materie non tamen sunt medium quo forma unitur materie quia forma uniat materie absque medio.

Arguitur. Substantia spiritualis ut est anima nobilis non adiungitur corpori nisi per medium. ergo etiam anima non unitur corpori nisi per dispositionem media. Ans. probatur per se. Dominum quod non est sile de substantia spirituali et ipsa anima quia substantia spiritualis non unitur corpori ut forma. sed ut motor. sed prius dictum est quod movens non potest uniri mobili nisi per virtutem media. et ideo substantia spiritualis non unitur corpori nisi per virtutem media. sed anima uniat corpori sicut forma substantialis ergo non oportet aliquid mediare inter unionem anime et corporis.

Queritur Utz anima uniatur corpori media te spiritu. Dominum quod no. Et ratio est. quia quilibet forma substantialis unitur sue materie immediate absque aliquo medio sed anima est forma substantialis. et uniat ipsi corpori absque aliquo medio. Maior patet quia forma substantialis est immediata proprie.

actus materie. Sed nō est mediū inter actū et potentia sicut dictū est in textu

Arguitur. Illud est mediū vnionis quo abstracto abstractū vnio. sed abstracto spū subtrahitur vnio inter aiā et corp⁹ q̄ rē. **Dōm** q̄ duplī subtrahit vnio aliquoz vmbilium. **Uno** mō p subtractionē mediū viuētis. sic abstractū vnio duoz lignoz subtracto clauo vnionē. et sic nō subtrahitur vnio aiē et corpis subtracto spū. **Alio** mō vnio aliquoz tollit p dispositionē vmbilium. quia scz vmbilia nō sūt disposita ad vnionē. et sic subtracto spū tollitur vnio. quia nō existente spū in corde corp⁹ nō est aptū instrumētū aiē. et sic est indispositū p susceptione eius. **Pro** quo sciendū q̄ spūs vitalis est qdā corp⁹ subtile p̄tentū in vētre cordis p quē spū cor viuificat cetera mēbra influendo motū et calorē. **Lū** signū ē q̄ qñ iste spū leditur vel infirmat tūc oīa alia mēbra reddūt debilia et inepta ad motū sicut p̄ in febricitantibus. **H** em̄ iō p̄tingit qz oīa mēbra recipiūt ab illo spū motū p̄ q̄ corpus nō est aptū ad opā dū opa aiē subtracto spū. **Secūdo** p̄t dici q̄ spū vitalis est bñ mediū in mouendo sed nō in vnione. **Jam** aut̄ dictū sūt q̄ nō est incōueniēs q̄ in vnione aiē et corpis sit mediū qñ vnio sicut motor et mobile.

Arguitur. Que plurimū distant nō p̄t vniri nisi p mediū. sed aiā et corp⁹ plurimū distant q̄ nō p̄t vniri nisi p mediū. **Dōm** q̄ corp⁹ et aiā p̄t duplī capi. **Uno** mō fm̄ pprias suas naturas. et sic manifestū est q̄ multū d̄rūt. quia natura corpis nō p̄t esse natura aiē nec econtra. **Alio** mō accipiūt fm̄ q̄ ex eis p̄stituit̄ totūz p̄positū qd̄ est vnā simpliciter. et sic aiā et corp⁹ nihil distant in ordine ad hoc tertū. qz ex eis intrinsece h̄ tertū p̄stituit̄. et iō nō p̄t esse aliqd̄ mediū inter ea q̄ si sic tūc nō esset intrinseca cōstitutio alicui⁹ tertij ex aiā et corpe

Queritur. Utz in diffinitione aiē phisicū debeat p̄cedere organicū vel econtra. **Dōm** q̄ phisicū debeat p̄cedere organicū qz ē p̄muni⁹. **Est** em̄ omne corpus organicū phisicū sed nō econtra. cū ergo determinatio debeat seq̄ sūm̄ determinabile. ergo oīz q̄ organicū seq̄tur phisicū.

Arguitur. Sunt aliq̄ corpa organica q̄ tñ n̄ sūt phisica vt statua est corpus organicū et nō phisicū. **Dōm** q̄ illa corpa artificialia nō sūt organica quia habeant similitudinē cū corpibus organicis qz corpus d̄r organicū qd̄ h̄z diuersas ptes ordinatas ad diuersas opationes. sed iste ptes i statua nō ordinātur ad diuersas opationes.

Queritur. Utz debeat addi vitā habentis in potentia. **Dōm** q̄ illa p̄ricula vitā habentis in pōna significat idē fm̄ rez cū illa p̄ricula organicū qz corpus organicū est h̄ns vitā in potentia. nā corpus h̄ns organa p̄t p̄ diuersa organa exercere diuersas opationes vitales. **Ex** quo p̄t q̄ sufficit vnā illaz p̄culaz ponere in diffinitione aiē. et ideo **Aristo.** ponit bis diffinitionē aiē. et in p̄ma addit vitā h̄ntis in potentia. **Sed** in scda nō addit illā p̄culā organici. ad tenotandū q̄ vna ex eis sufficit. **Pōt** etiā dici q̄ illa p̄ricula vitā h̄ntis in pōna p̄t capi duplīter **Uno** mō fm̄ eius ppriā significationē et sic nō oīz addi in diffinitione **Alio** mō accipit̄ expositiue. put illā p̄culā organici exponit. et tūc bñ p̄t poni in diffinitione aiē.

Uniuersaliter ergo

Postq̄ **Aristo.** posuit diffinitionē aiē manifestando aliq̄s eius p̄culas. iā manifestat totaz diffinitionē aiē. **Et** p̄mo manifestat eā cū silitudine ad artificialia. **Secūdo** manifestat eā de p̄ribus aialū. **Et** prima stat in hoc. **Sicut** se h̄z forma artificialis ad subiectū si esset substantialis. **Ita** se h̄z aiā ad corpus. sed forma artificialis esset actus p̄mus corpis si esset substantialis ergo nunc aiā est actus p̄mus substantialis corpis. **Et** ponit exemplū de dolabra q̄ si esset corpus phisicū sicut est artificiale. tunc forma eius esset forma substantialis et sepata forma dolabre a dolabra nō maneret dolabra nisi eq̄ uoce. **Nunc** aut̄ dolabra est ens artificiale. ergo sepata forma dolabre a dolabra adhuc manet artificiale vniuoce. **Ex** quo sic p̄t argui. hoc est actus substantialis alicui⁹ quo sublato ip̄sū nō manet nisi equiuoce. sed sepata aiā a corpe nō manet nisi equiuoce. ergo aiā est ei⁹ forma substantialis. **Ma**ior p̄t. qz de rōne forme substantialis est q̄ dat esse rei et spēm. qñ q̄ talis forma sepat̄ a materia tunc est alia substantia

Queritur. Quare est q̄ sepata forma substantiali alicui⁹ rei res nō manet nisi equiuoce. **Di**cendū q̄ iō qz forma substantialis dat esse specificū materie ad min⁹ originaliter quia nō cōplete. et qz spēs sūt rōez et diffinitōez rei. **Iō** sepata forma substantiali a materia fit noua spēs et qz illa natura equiuocoz est q̄ sit vnū nomē et alia rō. q̄ ibi fit equiuocatio. **Ex** q̄ etiā cognoscitur q̄ si ab aliq̄ re separet̄ forma accidentalis adhuc talis res manet res sicut p̄mus vniuoce qz tenet eandē formā substantialē. **Et** si q̄ratur quare in artificialib⁹ manifestat **Aristo.** suam diffinitionē **Dōm** q̄ ideo qz artificialia sūt no

bis notiora eo q sunt effectus intellect^o nri pra
ctici. Ideo sunt nobis notiores alijs effectibus
qui sunt ipsi^o dei.

Considerare autem

Hic notificat diffinitionē aie ex pte ptiū aialū
Et sic qz sicut se hz ps ad pte ita totū ad to
tū. sed aliq pres aie sunt actus aliqru ptiū cor
poris. ergo tota aia est actus prim^o totius cor
poris. Maior est nota. Minor onditur. quia
vifus est forma z rō oculi z remoto visu ab ocu
lo nō manet oculus nisi equoce z hoc si vifus
esset forma subalis oculi. ergo etiā sepata aia a
corpe nō manet illa res q fuit corp^o aiatū nisi
equivoce. z sic equocef corp^o. Ex quo elicif tal
regula. **Q**z vniūqz dicitur tale cū pt in suam
ppriā opationē. z qn in illā nō pt tunc manet
talis res equoce. Ex quo textu pz q non manet
eadē forma in generato z corrupto qz si mane
ret eadē forma in generato z corrupto tunc ma
neret vna res vniuoce qd est ptra textū qz ma
neret vna forma subalis.

Est aut n abiiciens

Hic dnr **A**resto. exponit vltimā pteclā scz q
aia est actus corporis hntis vitā in poña. Quia
aliquis posset dicere q aia est actus corporis ha
bentis vitā in actu. qz aia est act^o corporis orga
nica. Sed corpus organicū dz qd hz ptes ordi
natas ad diuersas opationes z tales opatiōes
sunt ab aia. ergo oz aia inesse actū corporis hntis
vitā in actu. Hoc soluit **A**resto. dicens. q du
pliciter aliquid est in poña ad alterū. Uno mō
in poña abiiciente actū. i. in potētia ad aliquā
formā quā nōdū hz sicut carēs albedine dz esse
in poña ad albedinē. Alio mō aliquid ē in po
tentia nō abiiciente actū. i. in poña ad formā
quā actu hz. sic aliqz hns albedinē adhuc dica
tur in poña ad albedinē. qz albedo existēs in al
bo est actus accidentalis albi. et albū est in po
tentia. Ddm est ergo q aia hz vitā in potentia.
nō abiiciente actū. i. aia est act^o corporis actu ha
bentis vitā z tū opatur corpus ad aiam sicut
potentia ad actū.

Queritur Quare nō ponit in diffinitione
aie q aia est actus corporis hntis vitā in actu.
Ddm q tūc idē diffiniret p seipsū. qz hns vitā
in actu est pprie totū opositū. sed in toto oposi
to inducif aia. Ad significādū igit q corp^o cō
patur ad aiam. sicut poña ad actū etiā in pūm
ctione corporis z aie sic in diffinitione dz vitam
hntis in poña. Et est silis locutio. si diceret. lu
men est actus lucidi hntis lumē in poña. man

festū est em q lucidū includit lumē in actu. qz
tū ad significādū q lucidū est materia lumis
tō pt puenienter addi in poña.

Arguitur Anima est actus corporis vitā ha
bentis in potentia abiiciente actum. pbat. qz
corpus organicū est multociens sine opationi
bus vitalibus. q caret vita in actu. Ddm q
vita capit duplici. Uno mō p vita prima. Et sic
dz in h libro. viuere in viuētib^o est esse. Et dz
in primo elencor. q aia z vita idē sunt. tūc em
nihil aliud est vita qz diffusio siue informatio
aie supra corpus. Alio mō accipit vita p vita
scda. i. p opatione vitali fm q sentire. appetere
z sic de alus dicunt vita. p hoc q dicendū est q
si vita accipit primo mō tūc necesse est oē corp^o
organicū hre vitā etiā in actu. z p pns ē in po
tentia ad vitā nō abiiciente actū sic aut loquit
Aresto. in textu. Sed accipiēdo vitā scdo mō
tūc pt corp^o organicū etiā hre vitā in potentia
abiiciente actum. i. pt nō hre opatiōes vitales
hz em se corpus subiectiue z receptiue ad vitā
primo mō acceptā z etiā se hz ad vitā scdo mō
acceptā coeffectiue. quia multe opationes vita
les nō pnt exerceri nisi p corpus. Ex quo is pz
dnr quō different alimentū ē in potentia hns
vitam et corpus organicū. Quia alimentū et
semen aialis sunt in potentia ad habere vitam
abiiciente actū. qz is actu nō hnt vitā. Sz corp^o
organicū ē hns vitā in poña nō abiiciente actū.
Ar. Videt q semē heat vitā in actu. pbat.
qz facit vitā in actu. mō oē qd fit a silis suo fit.

Ddm q duplex est agens. scz agēs principa
le vniuoctū z tale debet esse silis suo effectui. z sic
pater est agens principale z vniuoctū in genera
tione filij. Aliud est agens instrumētale vel eq
uocū z nō oz tale agens silis esse suo effectui. Si
cut sol est cā equoca qz sol z hō generant hoies
sic etiā semē est agens instrumētale habēs in se
quandam sturē impressā a principali agente grā
cui^o etiā abiente pncipali agente agit ad intro
ducendū formā pncipal agentis.

Quod quidem igit

Hic **A**resto. ex dictis infert q aia nō est sepabi
lis a corpe ad mū^o fm omnes eius poñas. qz

ille potentie q̄ requirūt certā partē corpis q̄ sc̄z sunt in determinato organo nō sunt sepabiles a corpe q̄uis tñ aīa fm aliqs potentias sc̄z fm intellectū et volūtate sit sepabilis a corpe. **L**us rō ē. qz ille potentie nō distinguūt fm certā organa in subiecto. **S**c̄dm qd̄ subiungit ē q̄ q̄uis nō sit exp̄se adhuc determinatū. vtruz aīa sit in corpe sicut nauta in nauī sicut dixit **P**lato. tñ p̄t dici ex dictis q̄ nō. **D**icēdū ē enī q̄ aīa est in corpe sicut act⁹ corpis. i. forma substantialis. sic aut nō ē nauta in nauī. **D**icit in fine q̄ figuratiter id ē cōiter dictū est de aīa. p̄stea vero specialiter descendet ad singulas aīas

Quoniam autem ex.

Postq̄ assignauit diffinitionem aīe que ē sic̄ cōclusio demonstratōnis. hic intendit inueſtigare aliā diffinitōem aīe q̄ ē sicut p̄ncipiuz demonstratōnis. **E**t intēdit demonstrare p̄mā p̄ sc̄dam. **P**rimo ponit intentū. **S**ecundo requirit hoc ibi **D**icam⁹ igit̄ rē. **P**rimo ostendit modū p̄cedēdi. **E**t dicit q̄ qz sic ē q̄ ex incertis fm naturā et tñ ex notiorib⁹ quo ad nos sic aliqd̄ certius qd̄ certum ē fm naturā. r̄ fm se notius. **I**deo sic ē aggrediēdū ad demonstrādū vñā diffinitionē p̄ aliā. **C**irca qd̄ sciendū q̄ oīs demonstratio d̄z fieri ex notiorib⁹. **S**z hoc cōtingit dupl̄. **Q**uia qdā ē ex notiorib⁹ h̄z naturā sic demonstratio p̄pter qd̄ q̄ p̄cedit p̄ causam. **Q**uedā ex notiorib⁹ q̄ ad nos sic demonstratio p̄cedens p̄ effectus. **I**n quibsdā aut̄ sc̄z mathematicis eadē sunt nobis nota et nature. **I**n phisicis aut̄ cause sunt simpl̄ r̄ fm naturā notiores. **E**ffectus aut̄ notiores quo ad nos. et ideo a certiorib⁹ q̄ ad nos. incertiora q̄ ad naturā p̄cedendū ē. **Q**uia aut̄ **A**resto. intendit hic vti demonstratōe. qz demonstrādo p̄mā diffinitionē p̄ sc̄dam in q̄ ponūt viuere sentire rē. que sunt effect⁹. sic bñ d̄z in textu a certiorib⁹ q̄ ad nos ad certiora quo ad naturā. **S**i enī loquimur de demonstratōe q̄ tenet p̄ causas tūc p̄ma demonstrat secūda. **T**ūc p̄nt ostēdit quō differēter dan̄t demonstratōes. **E**t dicit q̄ aliq̄ demonstratōnes dan̄t p̄ diffinitōnes q̄ nō dicūt causam. **A**lie sunt q̄ dan̄t p̄ diffinitōnes q̄ dicunt causam. **E**t ponit exēplū mathematicale de tetragonismo. **T**etragonismus h̄z duas diffinitōnes. **P**ria ē q̄ ē orthogoniū equilaterale. **E**t illa dat̄ p̄ effect⁹. **A**lia ē data p̄ causam. vt tetragonism⁹ ē medie linee inuēctio. **E**t ponit hic istud exēplū. qz sic vna diffinitio tetragonismi demonstrat aliā. ita vna diffinitio aīe demonstrat aliā. **Q**uenit **Q**uō sc̄da diffinitio tetragonismi dicit causam p̄rie quā d̄z tetragonism⁹ ē orthogoni

um equilaterale. i. h̄is q̄ttuor latera equalia. vel eq̄lis longitudis. et est orthogoniū idē qd̄ q̄dratū. **P**ro quo sciēdū q̄ duplex ē quadratū equilaterale. vñū ē vbi oīa latera sunt equalia. **A**lia ē q̄dratū altera p̄te longius vbi sc̄z duo latera sunt longiora. r̄ alia duo minora. sicut p̄t̄ de mēsa. **P**otest ergo ostēdi q̄ q̄dratū equilaterale ē eq̄le ad quadratū qd̄ ē altera p̄te longius p̄ vñū mediū sc̄z p̄ causam. vt inueniēdo mediā lineam inuenim⁹ q̄ superficies illaz figuraz sūt eq̄les. qz tetragonismi erunt sex pedū fm mensurā. et latera q̄drati altera p̄te longioris sic se habebūt q̄ linee longiores erūt nouē pedū r̄ breuiiores erūt q̄ttuor peduz. d̄z enī media linea inueniri inter nouē r̄ q̄ttuor. **E**t notū est q̄ illud mediū ē sex. qz sicut se h̄nt nouē ad sex. ita q̄ttuor ad sex fm p̄portōem sc̄z q̄alterā. r̄ fm illā p̄portionē ē eq̄litas nō aut̄ fm excessum. qz si illi numeri in se ducant̄ sit eq̄litas in numero accepto p̄ multiplicatōem. vt series sex r̄ q̄ter nouē. **A**rguēt **D**ictū est q̄ sc̄da diffinitio aīe demonstrat p̄mā a posteriori. **S**z sc̄da diffinitio tetragonismi demonstrat p̄mā a priori. q̄ istud exēplū nō ē cōueniēs. **D**ōm q̄ non oportet in exēplis esse omnimodā similitudinem. **E**t ideo sufficit sicut vna diffinitio tetragonismi demonstrat aliā. ita vna diffinitio aīe demonstrat aliā. **S**z in modo demonstrādū est differētia. qz sc̄da diffinitio tetragonismi demonstrat p̄mā a priori. **S**ed sc̄da diffinitio aīe demonstrat p̄mā a posteriori.

Dicamus igit̄ p̄ri.

Postq̄ phs posuit intēctōne suā. hic iā p̄leq̄t eā. **E**t intendit ponere demonstratōnem p̄ quā sc̄da diffinitio demonstrat p̄mā p̄ sequētia duo capitula. **E**t intendit talē demonstratōne. **I**d qd̄ ē p̄ncipiū viuēdi est act⁹ corpoz viuētū. **S**ed aīa est p̄ncipiū viuēdi. ergo ē act⁹ corpoz viuētū. **E**t in ista rōne sic p̄cedit. qz p̄mo determinat minorē. **S**c̄do maiorē. ibi qm̄ aut̄. **D**emde ostēdit p̄clusionē seq̄ ex p̄missis in textu sequenti.

Multipliciter aut̄.

Hic intēdit ponere minorē ponēdo p̄mo qd̄ viuētū. **S**c̄do ostēdit q̄ aīa ē p̄ncipiū viuēdi h̄z oēs qd̄ viuētū. r̄ sic minor ē h̄a. **P**ōit q̄ q̄ttuor qd̄ viuētū. s. vegetatiuū. sensitiuū. fm locū motiū. r̄ intellectuū. **E**t dicit̄ ideo qd̄ viuētū qz sūt p̄ncipia viuēdi distincta a seimicē sic sc̄z q̄ p̄oz r̄ p̄fectior qd̄ inuenit̄ sine posteriori r̄ p̄fectiori. sed non posterior et p̄fectior sine priorī. **E**st ergo triplex similitudo ad grad⁹ in realib⁹

quod sicut in gradu reali fieri potest ascensus ab inferiori gradu ad superiorem. et potest etiam fieri status. Ita etiam in gradibus vite. quod potest inferior inueniri sine gradibus alijs. et sic fit status. etiam potest inueniri cum alijs ut vegetatiuum cum sensitiuo. Secunda similitudo est. quia sicut in gradibus realibus non potest fieri ascensus ad supremum gradum sine medio. ita etiam in istis gradibus vite. quia non inuenitur vegetatiuum et sine locum motiuum sine sensitiuo quod est medium. Tercia similitudo potest addi. quod sicut in gradibus realibus superior includit virtualiter inferiorem. sic est etiam in istis gradibus quod inuenitur vegetatiuum sine sensitiuo ut in plantis. et vegetatiuum et sensitiuum simul. ut in animalibus per se affinis sicut in conchis. Aliquod inuenitur similiter vegetatiuum et sensitiuum. et sine locum motiuum ut in animalibus perfectis. Aliquod inuenitur cum his intellectiuum ut in hominibus. Et ille gradus virtualiter includit omnes alios gradus. Et istis potest sciri quod appetitiuum non est gradus vite quod ad hoc quod aliquid sit gradus vite requiritur quod sit principium viuendi alijs condistinctum. hoc est quod possit distincte et per se inueniri in aliquo aiatu sine alijs. sic autem non est de appetitiuo. quod non potest per se inueniri sine sensitiuo. et ergo non est gradus vite quod sicut sit principium viuendi.

Arguitur Intellectiuum est gradus perfectior. quod debet proponi. Dominum quod dupliciter potest ordinari gradus vite. Uno modo secundum quod sunt principia viuendi. et secundum viam perfectionis. et sic intellectiuum est primus gradus. et sic procedit argumentum. Alio modo potest ordinari secundum quod sunt gradus vite et secundum viam generationis. et sic vegetatiuum est primus gradus quod ille gradus potest inueniri sine alijs. Sed alij gradus non potest inueniri sine eo et sic vegetatiuum sub ratione gradus est primus gradus.

Unde et vegetabi.

Hic declarat istam minorem in speciali in singulis gradibus vite. Et primo quo ad aiam vegetatiuam. Secundo quo ad aiam sensitiuam. Et finaliter concludit de omnibus. Probat ergo quod aia est principium viuendi in plantis in quibus est solum aia vegetatiua. Et hoc sic. quod operationes que fiunt in plantis fiunt ab aliquo principio sed non a natura. quod fiunt ab aia. Minor ostendit. quod natura non mouet ad contraria sed determinata est ad unum. Sed alimētum in vegetabilibus mouet ad contraria loca. quod non solum nutritur plante versus sursum sed etiam versus deorsum. ergo talia opera nutritionis non fiunt a natura. quia tenet. quod aia et natura se distinguunt.

Arguitur In elementis fit motus ad diuersas differentias positionum. tamen ibi non est aia. ergo etiam natura potest mouere ad opposita loca. Et non probatur. quia ignis naturaliter mouetur sursum et terra deorsum. Dominum quod in eodem elementis

non potest esse motus naturalis ad contraria loca quod sicut hoc posset esse in diuersis elementis. In uno aiatu autem est motus alimenti sursum et deorsum. quod nutrit aiatum secundum omnem diuersam positionem. Et si replicet de celo. celum est unum corpus et mouet secundum omnem diuersam positionem scilicet sursum et deorsum ante et retro etc. Dicendum quod celum etiam est corpus aiatu et viuum secundum Arestum. quod quod non habet aiam sibi coniunctam per informationem. habet tamen aiam sibi coniunctam per assistentiam. Ideo potest in celo esse motus sicut in alijs aiatu. Et quibus partibus quod ista ratio manet in suo vigore. quod solum viuentia habent motum ad omnem diuersam positionem. sic tamen quod ille motus reperitur in uno et eodem

Separari autem hoc

Hic ostendit quod istud principium vite scilicet vegetatiuum sit gradus vite. Et hoc sic. Illud principium viuendi est gradus vite quod est separabile ab alijs principijs viuendi. sed vegetatiuum est separabile in mortalibus ab alijs principijs viuendi. sed alia non sunt separabilia ab eo. Et hoc probat exemplari ter in plantis quibus nulla alia virtus inest quam vegetatiuum. Ubique enim est intellectiuum ibi erit sensitiuum et vegetatiuum. Et addit in mortalibus propter substantias separatas in quibus est intellectus sine sensitiuo et vegetatiuo. Et ideo concludit in tertio quod per hoc principium scilicet vegetatiuum omnibus mortalibus viuentibus inest viuere.

Arguitur Propter intellectiuum etiam inest alia in viuere. quod non solum propter vegetatiuum. Alio probatur de deo et substantijs separatis que viuunt absque vegetatiuo. Dominum quod viuere capitur dupliciter. Uno modo secundum passionem aliorum graduum. id est in illis in quibus reperitur vegetatiuum absque sensitiuo et intellectu. et sic viuere est propter aiam vegetatiuam. Alio modo accipitur viuere secundum quod alij gradus vite ipsi viuere coniungunt scilicet sentire et intelligere. et sic viuere est ab altiori aia. quod sensitiuum est ab aia sensitiuam. et intelligere ab aia intellectiuam.

Animal autem pro

Hic probatur quod sensitiuum est principium vite. Et hoc sic. quod animalia habent vitam sed non habent vitam propter aiam vegetatiuam tamen sicut plante. quod habent vitam propter aiam sensitiuam. Plante vero dicuntur viuere solum. id est vitam habere absque sensu. Deinde ostendit quod sensitiuum est separabile ab alijs. et per se est gradus vite. Et hoc sic probatur. quod multa sunt animalia que sunt manantia in uno loco sic quod non mouent secundum locum sic sunt animalia affixa petris et tamen manifestum est quod illis inest sensus. ergo sequitur quod sensitiuum potest separari a motiuo. Et quod possit aliquis dubitare de

illo sensu quē hnt illa aīalia sensitua immobi-
lia. ideo **Aresto.** addit q̄s sit ille sensus. Et di-
cit q̄ sit sensus tactus. qz sicut vegetatiuū p̄t se
parari ab oibns alijs potentijs sensituis. sic
etiā tactus p̄t separari ab oibns alijs sensib⁹. Et
quibus elicit **Aresto.** tres gradus vite. scz vege-
tatiuū sensituiū et fm̄ locū motiū. Et qz ma-
nifestum est etiā intellectuiū inueniri i aliq̄-
bus aīalibus. et itez manifestū ē q̄ motiū fm̄
locū sepat̄ ab intellectu. Sic **Aresto.** in fine
cōcludit esse quattuor grad⁹ vite. et q̄ aīa ē re-
terminata et distincta his principijs viuendi. s.
vegetatiuo. sensituo. motiuo. et intellectu.

Arguit Sensus tact⁹ nō sepat̄ ab alijs sen-
sibus p̄batur. qz omne aīal habet in se sensum
tactus et gustus. ergo nō sepat̄ ab alijs. Di-
cendū q̄ gustus capit dupliciter. Uno⁹ fm̄ q̄
ē discretiu⁹ alimētū fm̄ q̄ alimētū est calidū. frī-
gidū. humi dū. et siccū. et sic simpliciter eo in-
cipit cū tactu. qz idē ē obiectum gustus et ta-
ctus formaliter. Ille enī q̄litates sunt etiā obie-
ctum tactus. Et isto modo accipiēdo gustum
sic gustus inest omnibus aīalib⁹ sicut et tact⁹
Allo⁹ accipit gustus fm̄ q̄ est discretiu⁹ ali-
menti inq̄stum est saporosum. id est dulce vel
amarū. et sic gustus realiter est distinctus a ta-
ctu et formaliter. quia habet aliud obiectum et
eo modo gustus nō est in aīalibus imp̄ctis.
Et hoc sic p̄t. qz talia aīalia plus eligūt humi-
dū cū salitudine et amaritudine q̄ cū dulcedie
sicut patet in conchis marinis.

Utrum autē vnū.

Dic **Aresto.** circa p̄dicta mouet duas dubita-
tiones. Ex quo dicitur est q̄ quattuor sunt prin-
cipia viuendi q̄ principia etiā vocant̄ gradus
sic mouet questio. An quodlibet principiorū
iam dictorū sit anima. et sic in eodē corpe eent
multe aīe. qz in aīa rōnali inueniunt̄ oīa ista
principia viuendi. et q̄a hoc non apparet verū
qz tūc in vna materia essent multe forme sub-
stantiales. Ideo mouet aliā dubitationē scz istā
Si ista principia dicta sunt p̄tes aīe. tunc est
questio an iste p̄tes sint sep̄abiles abinuicē rōe
solum. i. diffinitione et essentia. aut etiā loco et
subiecto. sicut dixit **Plato** q̄ in diuersis parti-
bus corpis essent diuersae aīe. posuit enī aīam
rōnalem in cerebro et cōcupiscibilem in corde.
nutritiuā in epate. generatiuā in genitalibus.

De quibusdā horū

Dic **Aresto.** soluit istas duas dubitatōes. Et
primo soluit sc̄dam que est difficilior. Et quia
sc̄da habet duas p̄tes. ideo primo soluit eam

quo ad vltimā partē scz an p̄tes aīe distinguā-
tur loco et subiecto. Sc̄do soluit primā scz an
distinguant̄ rōne. Quo ad primū dicit q̄ diffi-
cile est videre scz q̄ p̄tes. i. potentie distinguan-
tur abinuicē loco et subiecto in tribus. Primo
scz in plātis. Sc̄do in aīalibus entonijs. i. faci-
liter diuisibilib⁹. sicut sunt anguille serpentes.
et sic de alijs. Tercio in intellectu et sensu si ab-
inuicem non distiguuntur sicut dicebant anti-
qui. Quo ad primū dicit q̄ in plantis omnes
partes. i. potentie aīe vident̄ in qualibet p̄te
etiā diuise a toto. Quo ad primū dicit q̄ i plan-
tis oēs p̄tes. i. potētie aīe vident̄ i q̄libet parte
etiā diuise a toto. Un̄ nō p̄t dici q̄ i eis distin-
guat̄ potētie loco et subiecto q̄ si sit in vna p̄te
plāte vna potētia. et i alia p̄te plāte alia potē-
tia. Exēpli gr̄a. vt i tota arbore sūt tres potētie
scz nutritia. augmētatiua. et generatiua. Et ma-
nifestū ē q̄ si aliq̄ ps arboris vt surcul⁹ diuida-
tur a tota arbore. tūc etiā i tali sūt oēs tres po-
tentie. qz si illa ps plātes ad terrā tūc in ipa sūt
nutritiua. augmētatiua et generatiua. qz illa-
rū potentiaz opatōnes apparent in eo. Ex quo
sequit̄ q̄ in tota plāte ē vna aīa in actu. sed sūt
plures aīe in potentia. quia si planta diuidat̄
in multas partes fm̄ certā q̄titatē tunc in q̄-
libet parte manet aīa cū oibns suis potentijs.
Ex quo elici solet q̄ aīa est in toto tota. et in q̄-
libet parte eius tota. Sc̄do principaliter pro-
bat idem in aīalibus entonijs rōnalis a seini-
cem sicut anguille et serpentes. et de illis manifestū
est q̄ in qualibet p̄te sūt mlte potētie. Quod
sic p̄bat **Aresto.** qz in qualibz p̄te est sensus. er-
go in qualibz p̄te ē tristitia et leticia qz p̄fectio
discōuenientis causat tristitiā. sed vbicūq̄ est trik-
citia et leticia ibi est appetit⁹. quia appetit⁹ ē i-
clinatio ad bonū ex cur⁹ cōsecutiōe causat leti-
cia. Deinde p̄bat de tertia p̄te q̄ difficile est vi-
dere an intellect⁹ et sens⁹ differāt loco et subiecto
Et hoc si dicatur sens⁹ coincidere cū intellectu
sicut dixerūt antiqui. qz tūc in eodē subiecto et
loco sūt intellect⁹ et sensus. Sz addit **Aresto.** q̄
intellect⁹ videt̄ totalit̄ distingui a sensu tanqz
aliud gen⁹ potētie. Quia cōtingit intellectū se-
parari a sensu sic p̄petuū a corruptibili. quis
ergo in istis difficile sit videre q̄ distinguat̄ lo-
co et subiecto. In quibusdā tñ manifestū ē q̄ sepa-
rent̄ loco et subiecto sic de p̄fectis aīalib⁹. Quia i
illis diuersae potētie sūt i alijs locis et i alijs sub-
iectis. sic i hoīe p̄t. qz visus h̄z aliū locū et aliū
subiectū q̄ h̄z audit⁹. Un̄ p̄t dici ad vltimā
p̄te q̄stionis q̄ in quibusdā aīalib⁹ scz p̄fectis
qdā potētie distinguūt loco et subiecto. s̄z non
oēs. In hoīe enī appetit⁹ et sens⁹ n̄ distinguūt

loco et subiecto sicut infra patebit in tercio libro. In quibusdam autem ut in imperfectis animalibus et plantis non distinguuntur loco et subiecto. quia perfectiora animalia habent corpus perfectius organatum. Ideo in diversis organis subiectantur diversae potentie. sic autem non est in imperfectis animalibus. Ideo non possunt ibi distinguere loco et subiecto.

Arguitur Animalia entonia sunt imperfectiora aliis animalibus. ergo decisa non vivunt. probatur. quia pars hominis decisa non vivit. ergo et ipsa non vivunt.

Respondetur quod talia animalia sunt imperfectiora aliis animalibus. et ex hoc quod decisa vivunt manifestatur eorum imperfectio. quia illa animalia sunt perfectiora que habent perfectiores et plures operationes sed ad diversitatem operationum requiritur diversitas organorum. et tanto animal est perfectius quanto habet maiorem diversitatem operationum. ad quam requiritur diversitas organorum. Et ideo homo est perfectissimum animalium. quia habet diversitatem maiorem in partibus corporis. quia ergo talia animalia decisa habent parvam diversitatem. ideo sunt multum imperfectiora aliis animalibus. Et etiam ex alio probatur. quia illa animalia decisa habent maximam similitudinem cum plantis. nam etiam in qualibet parte plante reperiuntur omnes potentie. cum ergo animalia decisa sunt imperfectiora.

Queritur Utrum pars decisa ab animali sit animal vel non. **Respondetur** quod in animalibus entoniis est considerata respectu animae divisione animalis et tunc est unum animal. Alio modo potest considerari animal post divisionem partium. et tunc in illis est una anima secundum speciem. et per consequens est animal unum secundum speciem. Sed in diversis partibus est alia anima secundum numerum. et ideo etiam est aliud animal secundum numerum. Ex quo patet solutio cum quaeritur. An partes anguille decise a tota anguilla sint anguilla. **Respondetur** quod sunt anguilla imperfecte. et eius imperfectio testatur facilis corruptio. facillime enim corrumpitur pars anguille et non potest vivere. quia illa anima habet similitudinem cum plantis. ergo eodem modo iudicandum est de istis sicut de plantis. sicut ergo planta est una anima divisione speciei et numero. sic etiam animal entonium. sed per divisionem parte quilibet pars est distincta ab alia numero. Et si quaeratur unum contingit ista diversitas vel distinctio numeralis in plantis et entoniis. **Respondetur** quod ex divisione non contrahitur. quia ex tali divisione resultat diversitas numeralis.

Arguitur In diversis partibus animalis decisis non potest esse fantasia. quia fantasia est preteriti quod non est in partibus animalis decisis. **Respondetur** quod duplex est fantasia. Quaedam est fantasia determinata que est preteriti et talis fantasia significat actum sensuum

interiorum que etiam sunt respectu preteriti. et sic fantasia non reperitur in animalibus imperfectis. Alia est fantasia indeterminata que est tamen respectu presentis. et talis contingit sensui exteriori que est respectu presentis. Et sicut dicitur de appetitu. quia appetitus in talibus non est determinatus neque perfectus sed in talibus est appetitus imperfectus.

Ratione autem quod.

Hic soluit primam partem scilicet questionis scilicet an potentie anime distinguantur ab invicem ratione. Et dicitur simpliciter quod sic. Et hoc probatur. quia eodem modo distinguuntur ab invicem potentie. quo modo ab invicem distinguuntur actus. quia potentie distinguuntur per actus sed manifestum est quod actus omnium potentiarum distinguantur ab invicem ratione. ergo etiam quilibet potentia ab alia. Ex quo sumitur quod potentie distinguuntur per operationes siue actus. Unum patet quod licet diverse potentie quicquid habeat idem subiectum siue organum. tamen adhuc distinguuntur ab invicem specie. et realiter. quia scilicet habent diversas operationes et actus.

Arguitur Potentie anime distinguuntur realiter. non tamen ratione. **Respondetur** quod duplex aliquid dicitur distinguere ratione. Uno modo ex diversa comparatione rationis vel consideratione. et sic generis et species dicitur distinguere ratione quia in genere tenetur alia comparatio ad inferiora quam in specie et e contra. Alio modo aliquid dicitur distinguere ratione. i. essentiali definitione. ut homo et alius distinguuntur ratione. Per hoc ergo dicitur dandum est quod potentie anime distinguuntur non solum primo modo sed etiam secundo modo. et sic non valet argumentum. Illa distinguuntur ratione. ergo non realiter. imo sequitur oppositum. quia etiam quicquid distinguuntur ratione secundo modo distinguuntur realiter. i. essentialiter quous ab invicem realiter non separantur. quam separationem moderni dicunt distinctionem realem. que distinctio potius est laycorum quam philosophorum.

Queritur Utrum anima sit in toto tota et in quolibet eius parte tota. **Respondetur** per distinctionem. Quia vel quod intelligitur de animalibus animalium perfectorum sicut hominum et brutorum. Et sic anima est in toto tota et in quolibet parte tota secundum essentiam sed non secundum totam virtutem. Vel intelligitur de animalibus imperfectis. ut de animalibus vegetativis. et sic est dicitur quod anima est in toto corpore tota. et in quolibet eius parte tota secundum essentiam. et similiter est in quolibet parte secundum virtutem loquendo de parte secundum certam divisionem. Quod non tantum dicitur. quia posset tamen parva pars animalis imperfecti accipi quod nec maneret ibi anima secundum substantiam nec secundum essentiam. Ratio prima est. quia anima est forma substantialis corporis sed quilibet forma substantialis est in toto materia. quia si non sit in tota materia et in qualibet parte. tunc illa pars que habet animam non est pars corporis animalis sed est alterius speciei a corpore animato vel

si quis habet aridā manū. tunc manus non est
ps ipsi aialis sed est qd dā mixtū specificē disti-
ctus a qualibet pte eiusdem aialis. Secūdo pbari
pōt qz quelibet ps habet opationes. ergo in qli-
bet pte est aia. Aliis p̄tz. qz q̄suis in qualibet pte
aialis nō sit quelibet opatio aialis. tñ in quali-
bet parte ē aliqua opatio eius. Circa qd scien-
dū q̄ ē triplex totū. scz q̄sitationū. essentialer po-
tentiale. Totū q̄sitationū pprie nō cōuenit for-
mis. Sed ei⁹ cōditio ē q̄ nō est in aliq̄ pte nec
fm essentiā. nec fm virtutē. Sicut dom⁹ est to-
tum quantitatiū et non ē in fundamento nec
fm essentiā. nec fm virtutem. Totum essen-
ciale est in qualibet pte fm essentiā. sicut genus
est in qualibet specie sed non ē in qualibet pte
fm virtutē totam. Similiter dicēdū ē de toto
fm virtutē qd est etiā in qualibet parte fm es-
sentiā sed non fm virtutem nisi in aialibus im-
perfectis. Secūda pars scz q̄ aia in perfectis aia-
libus non est in qualibet parte fm omnes ei⁹
operationes. sic p̄batur quia operationes i aia-
libus p̄fectis requirunt magnā organizationē
in corpe. ex quo sunt perfecte operationes. sed ta-
lis organizatio non potest esse in qualibet par-
te corporis. ergo nec potest esse in qualibet par-
te corporis talis virtus ad operandū. sed ope-
rationes in aialibus imperfectis sunt imperfecte
ideo talia opa. nō requirunt tantā organizatio-
nem in corpe. et sic in singulis p̄tib⁹ corporis
p̄t inueniri virtus aie. **Exempli gratia.** Virt⁹
aie rōnalis operative consistit in videndo. i au-
diendo. in olfaciendo. et talia opera requirunt
determinata organa. quia visio requirit orga-
num qd est oculus. et auditio requirit aures. s̄
manifestum est q̄ oculi non inueniuntur in qli-
bet parte corporis nec aures

Arguitur Ex illo sequeret q̄ eodem mō aia
aialis imperfecti esset in aiali sicut albedo in pa-
riete. Aliis p̄tz. qz diuidunt eodē modo scz ad
diuisionē subiecti. ergo t̄c. Dōm q̄ p̄pter i-
perfectionem aie in aialibus imperfectis tales
aie h̄nt similitudinē ad formā accidentālē eē dissili-
tudine. Similitudo stat i ho. cōz sicut albedo di-
uiditur ad diuisionē parietis in quo est ita aia
aialū imperfectoꝝ diuidit ad diuisionē aialis.
Sed dissimilitudo stat in multis. Primo qz
aia aialis imperfecti dat esse substantiale aiali
Sed albedo aut alia forma accidentalis dat
esse accidentale. Secūdo ē differentia quo ad di-
uisibilitatem. quia non omnino eodem modo
diuidunt. qz albedo parietis manet etiā in mi-
nima pte fm essentiā. q̄suis forsan uō fm mo-
dum immutandi. sed in minima parte corpo-

ris entonij aialis imperfecti non manet anima
fm essentiā. Cui⁹ rō est. quia albedo est coex-
tensa q̄sitati ipsius parietis. sed aia non est p-
prie extensa in corpore fm essentiā. Etia aia
requirit corp⁹ organicū p̄ sua materia. sed mi-
nima pars non potest esse organizata. ergo non
potest ibi esse anima fm essentiā.

Arguit Aia ē act⁹ corporis organici. s̄ nō qli-
bet ps ē organica. g⁹ in qualibet pte nō est aia
Dōm q̄ dupliciter potest aia comparari ad
aliqd corpus. Uno modo ad corpus sibi deter-
minate p̄portionatū. et sic est verū. q̄ aia tñ ē
in corpore organico. quia hoc corpus est p̄pri-
um p̄fectibile ipsius aie. Alio modo aia respicit
corpus aliqd ex cōsequenti et sic non oportet a-
nima esse in corpe p̄portionato vel organizato
sicut est in qualibet parte corporis. nā primo
et principaliter est in toto. secundario et ex con-
sequenti est in partibus.

Arguit **Aristo.** in p̄rio d̄ aialib⁹ dicit q̄ aia
p̄ncipaliter ē in corde. g⁹ nō ē in toto primo

Dōm q̄ aia comparat ad corpus dupliciter.
Uno fm genus cause efficientis. i. mouentis
scz fm q̄ aia est motrix corporis. et sic principalit̄
est in corde. qz aia mouet corpus p̄ spiritū vita-
lem q̄ sp̄s est in ventre cordis. Alio comparat
aia ad corp⁹ fm q̄ est forma substantialis cor-
poris. et sic aia est principaliter in toto corpore
dans ei esse substantiale. et sic **Aristo.** hic loq̄t̄
de aia cū dicit q̄ est act⁹ corporis. i. forma lbalis.

Arguit **Uidet** q̄ aia rōnalis nō sit in q̄libet
parte fm essentiā. p̄bat. qz quicqd ē cōpositū
ex corpe et aia rōnali ē hō. sed q̄libet ps homis
est composita ex corpe humano et aia rōnali. g⁹
quelibet ps hois est homo. Dōm q̄ duplici-
ter aliquid est compositū ex corpe humano et aia
rōnali. Uno mō ex corpe p̄portionato ipsi aie
et sic maior est vera. et minor falsa. qz non qli-
bet ps hois est composita ex corpe p̄portiona-
to ipsi aie. Alio aliquid componit ex aia et cor-
pore non p̄portionato ipsi aie in quo scz est ani-
ma p̄ accns. et ex cōsequenti et tunc maior est falsa
et minor vera.

Arguit Si aia rōnalis esset in digito tunc
amputato digito remoueret aia rōnalis. Di-
cēdū q̄ in p̄fectis aialib⁹ aia nō ē diuisibilis ad
diuisionē corporis aialis p̄fecti etiā fm p̄tes p̄ri-
cipales. qz diuiso p̄fecto aiali fm principales
p̄tes relinquit aia utrāqz p̄tē informare. vt qñ ca-
put amputat in aliquo p̄fecto aiali. Et rō ē qz
nulla ps manet tñ determinatū subiectū p̄ aia
p̄pter defectū organizationis utrūqz partia.
Sic tñ est in animalibus imperfectis.

Arguitur Si aia est in qualibet pte fm es-
sentia. ergo fm virtutem etiā in aialibus pfe-
ctis. qz potētia seqtur sp eēntiā. **D**ōm qz es-
sentia aie p̄t dupliciter capi. **U**no° fm qz respicit
corpus sibi pporcionatū. 7 tūc ē vez qz potē-
tia aie seqtur eēntiā. **A**lio° accipit essentia aie
p̄t p̄tatur ad partes corpis 7 nō ad totū cor-
pus sibi pporcionatū. et tūc nō est vez qz potē-
tia sequat essentia. **E**t hoc ē qz alij sic dicunt. **U**-
biciqz ē tota essentia ibi ē tota potentia in ra-
dice et non in actu.

Arguit Si aia ē i q̄libet pte corpis tūc seq̄-
ret qz idē esset mouens 7 motū simul. et idē mo-
ueret et quiesceret. vt vna manus moueri p̄t. et
alia quiescere. et aia eadē moueret sursum et deorsum.
et idē moueret cōtrarijs motib⁹ qd ē incō-
ueniēs. **D**ōm ē dupl̄r. **P**rimo qz nōn pprie
mouet aia qdā pte corpis mota. qz quis ania
moueret moto toto corpe nō tū mouet ad mo-
tionē ptis. qz aia nō ē pprie i pte. **S**ecūdo. cō-
cesso qz aia moueat ad motionē ptis. **T**ūc dice-
dū qz nō ē incōueniēs vnū et idē p accūs moue-
ri et quiescere 7 etiā moueri cōtrarijs motibus et
hoc si motū nō ē pfecte vnū et cōtinuū. **E**xem-
plū extra. ppositū. vt aliquē cōtingit existētes
in nauī quiescere fm se et tū moueri fm motuz
nauis. **I**te cōtingit aliquē existēte in nauī mo-
ueri cōtrarijs motib⁹. qz p̄t cū nauī descendere
et p motū ppriū ascendere cōtra motū nauis.
Sile dōm ē de aia existente in pte corpis ex q̄
ptes aialis nō sunt pfecte cōtinue sic vna pars
p̄t moueri alia quiescere. et vna pars potest mo-
ueri sursum. alia vero deorsum.

Arguit Aia rōnalis ē diuisibilis vel indi-
uisibilis. qz vel ē i corpe extēsiue vel nō extē-
siue. si ē i corpe extēsiue sic ē diuisibilis. si non
extēsiue sic ē indiuisibilis. **D**ōm qz est du-
plex extēsiō. qdā ē extēsiō q̄titatiua sicut al-
bedo extēdit in pariete. et sic ania nō ē extēsa
in corpe. qz tūc diuideret ad diuisionē corpis
Alia ē extēsiō essentialis. et sic aia est extēsa i
corpe. qz essentialiter informat quālibet partē
corpis. et non oportet qz sic extēsum diuidat
ad diuisionem corporis diuisi.

Quod autē quib⁹.

Hic p̄nter soluit primā qōnē prius motam q̄
fuit. An vegetatiuū. sensitiuū. et intellectiuū
sunt ptes aie diuerse vel vna ania. **D**ōm qz
ista iā dicta s̄t vegetatiuū. sensitiuū. intellecti-
uū et motiuū capiūt dupl̄r. **U**no° p̄t inueni-
tur i aialib⁹ segregatim. et sic s̄t diuerse anime
Dō sic probat **A**resto. qz q̄n inueniūtur in di-

ueris tūc penes istas aias sumit d̄na aialitū
sed d̄ne sumūtur ex forma substāiali. **g** in di-
ueris significat formas sbales. **A**lio° accipiūt
fm qz inueniūt i vno 7 eodē. 7 sic nō significat
diueras aias. qz tūc possibile esset diueras a-
nimas eē i eodē. sed significat diueras potēti-
as. **U**n p̄t qz i hoīe nō s̄t diuerse aie. q̄uis tū
in vno hoīe s̄t vegetatiuū. sensitiuū. intelle-
ctiuū et motiuū.

Querit **U**tz aia vegetatiua. sensitiuua. 7 in-
tellectiua sit vna aia vel plures aie. **D**ōm qz
ista tria in vno numero s̄nt vna aia. numero
sicut in hoīe. **E**t hoc p̄t trib⁹ rōnib⁹ ducētib⁹
ad impossibile 7 vna rōne oñsua. **P**rima rōne
stat in hoc. **S**i plures forme substāiales eēnt
in vno subiecto id ē materia: seq̄ret qz vnū ens
in numero esset plura entia substāiali. **S**z se-
q̄la ē impossibilis. qz implicat cōtradictionem
Seqla tū p̄t. qz a forma substāiali aliqd d̄
simpliciter ens cū ipa dat simpliciter esse. **S**z aia
est forma substāialis. **g** si s̄nt plures anime in
vno hoīe s̄nt plura entia substāalia. **S**eqla
rō sumit ex mō predicandi. **E**t stat in hoc. **S**i
aia sensitiuua et intellectiua diuerse s̄nt aie tūc
ista propositio hō ē aial vel esset falsa vel p̄t ac-
cidens. quoz vtrūqz ē p̄tra intentōem **A**resto.
sc̄do postērio. **S**eqla p̄t. qz oīs p̄dicatio q̄ su-
mit ex diueris formis. vel ē falsa si forme non
s̄nt subordinate. vt albū ē dulce. ibi p̄dicatur
diuerse forme nō subordinate. vl si forme s̄nt
subordinate ē p̄dicatio p̄ accūs. vt superficies est
colorata. superficies enī subordinaat colorī. qz co-
lor ē in superficie. sicut in subiecto. primo. **S**i
ergo ista ppō hō ē aial sumit ex diueris formis
sc̄z a forma rōnali et sensitiuua nō p̄t esse in pri-
mo mō p̄ se. **T**ercia rō stat in hoc. qz si aia vege-
tatiua. sensitiuua. 7 intellectiua essent diuerse aie
in vno hoīe seq̄ret qz opatōes facte ab vna aia
nō impediret opatōnes factas ab alia aia. **S**z hoc
est falsum. ergo s̄nt vna aia. **M**aior p̄t. quia
q̄cūqz s̄nt simpl̄r diuerse vnū nō impedit alter
Minor p̄t. qz si opatio vni⁹ aie sit multū intē-
sa tūc impedit opatio alterius aie. **C**ōtingit enī
et multū intēsa imaginatōe impediri virtutem
intellectiua. cōtingit etiā ex intellectōe impediri
opatōes sensitivas. **R**ō oñsua stat in hoc sic
se h̄z numer⁹ altior 7 supior ad numerū inferio-
rē. ita se h̄z aia dignior ad minus dignā. sed su-
perior numer⁹ includit inferiōrē. **g** supior aia
includit inferiōrē. sic intellectiua includit sensi-
tiuā. et sensitiuua vegetatiua. **M**aior patet. qz
spēs rez sumit ex aia. sicut ergo spēs remū se
h̄nt vt numeri ita et aie. **E**t hoc ē qd dicit infra

Aristo. q̄ sicut trigonū est in tetragano. i. figu-
ra triangularis in figura quadrangulari. ita ve-
getariū in sensitivo. Minor p̄ exemplariū q̄
ternariū includit ternariū virtute. sic etiam
intellectivum includit sensitivum sicut infra pa-
bit manifestius.

Arguit Corruptibile et incorruptibile nō
sunt unū numero. s̄ aīa sensitiva et intellectiva
sunt sicut corruptibile et incorruptibile. q̄ non
sunt idē nūero. **Q̄d** q̄ si aīa sensitiva ca-
piat̄ s̄ se et q̄ sepat̄ ab aīa rōnali vt i bruto
sic est vtz q̄ nō sunt idē numero. sed differunt
sicut corruptibile et incorruptibile. sed si capia-
tur aīa sensitiva s̄ q̄ cōiungit̄ aīe rōnali sic
sunt idē numero. et sic aīa sensitiva est incorru-
ptibilis. In hoīe enī non est aīa sensitiva s̄
naturā ppriā sicut in bruto. sed solū s̄ substā-
tiale virtute. Et p̄ hoc solū argumentū. Si
dicat̄ corruptibile et incorruptibile plus diffe-
rent̄ q̄ genere. Vtz est de genere physico et ideo
illa auctoritas non habet veritatē de animab̄
quia anime non habent materiā s̄ se.

Arguit In hoīe sumit̄ gen̄ ab aīa intelle-
ctiva. Iā idē nō p̄supponit seipm. s̄ aīa intelle-
ctiva p̄supponit sensitivā. q̄ nō sunt vna aīa

Q̄d q̄ idē capiū dupl̄. Uno s̄ idem et
s̄ eundē gradū essendi. et sic idē nō p̄supponit
seipm. Alio s̄ accipit̄ idē s̄m diversos gradus
p̄fectōnū. et sic idē bñ p̄supponit seipm. q̄ idē
acceptū s̄m unū gradū p̄supponit seipm. acce-
ptū s̄m aliū gradū. sic aīa rōnalis s̄m q̄ h̄z i se
gradū sensitivū p̄supponit ab aīa s̄m q̄ h̄z in
se gradū rōnale. Sumitur ergo gen̄ in hoīe et
dicit̄ ab eodē. q̄ ab aīa rōnali s̄m tñ q̄ habet
in se alias aīas. Et s̄ dicit̄ est de alijs generi-
bus subalternis. q̄ etia oīa alia genera pdica-
menti substācie sumunt̄ in hoīe ab vna aīa ac-
cepta s̄m diversos gradus.

Arguit Predicata substācialia sumunt̄ a for-
mis substācialib̄. s̄ in hoīe s̄nt plura pdicata
substācialia. q̄ in hoīe s̄nt plures forme sub-
stāciales. **Q̄d** q̄ ista minor p̄t dupl̄ intel-
ligi sc̄z q̄ de hoīe pdicant̄ plures forme sbales.
Uno q̄ pluralitas significet pluralitatē reale
et sic ē fallā. q̄ pdicata sbalia nō d̄rūt realiter
abinnicē. Alio q̄ talis pluralitas significet
pluralitatē rōnis. et sic ē vera. Et p̄ hoc dicen-
dū est q̄ sicut in pdicatis est distinctio rōnis et
nō realis. ita etia in formis substācialib̄ ē di-
stinctio s̄m multos gradus. Unde eodē modo
debet argui in pdicatis sicut in formis. Et si di-
catur. de Sorte dicuntur diverse forme sbales.
ergo in Sorte s̄nt diverse forme sbales. **Q̄d**

negādo p̄nam. q̄ diversitas in portat diversi-
tatem realem que nō est in Sorte s̄m formas
substāciales.

Arguit Disticta pdicata substācialia pdica-
tur de Sorte p̄cedēdū ē. q̄ i Sorte s̄nt distictae
forme sbales. etia p̄cedēdū ē q̄ ille aīe s̄nt di-
stincte p̄ multos gradū q̄ tñ gradū nō h̄nt talē di-
versitatē sed solū distinctōem rōnis rei rōnabi-
lis. Et nō distinguūt̄ s̄m distinctōem phisi-
cam sed loycam.

Queritur Utr̄ i generatōe hoīs s̄nt mlte
forme substāciales s̄binnicē succedētes. **Di-**
cēdū q̄ sic. et hoc p̄ auctoritate Aristo. in libro
de aīalib̄ q̄ dicit̄ q̄ embrio. i. fet̄ cōcept̄ in vte-
ro materno p̄rio vivit vita plante. i. vita vege-
tativa. deinde vita aīalis. i. sensitiva. deinde vi-
ta intellectiva. S̄z vita vegetativa ē ab aīa ve-
getativa. sensitiva ab aīa sensitiva. et intelle-
ctiva ab aīa intellectiva. q̄ i hoīe s̄nt plures
aīe s̄binnicē succedētes. et sicut dicit̄ ē ad-
veniente altioriforma inferior desinit esse.

Arguit Dis forma sbalis dat sp̄m. si ergo
forme p̄les succedūt in generatione hoīs. ergo
embrio ē diversarū sp̄z. **Q̄d** q̄ quicūq̄ i
motu cōtinuo acq̄rit̄ aliq̄ forma p̄ multas me-
dias formas. tñ denotatio illi mobilis nō fit
a medijs formis sed ab vltia. Cui rō ē q̄ me-
die forme nō s̄nt pprie termini mot̄ s̄ s̄nt defe-
rētia subiectū ad principalē formā. Et s̄m hoc
dicit̄ cōmētator q̄ generatō hoīs ē translatio
a prima forma ad vltimā. Per hoc q̄ **Q̄d** ad
maiorē q̄ duplex ē forma sbalis. Quedā est q̄
pprie ē termin̄ mot̄ sine mutatōis. et talis for-
ma sbalis dat sp̄m. Alia est forma sbalis q̄ est
via ad principalē terminū mot̄. et talis forma
nō dat sp̄m. et ideo dicat̄ semia non baulare
plantam s̄z hoīem. quia ille forme p̄cedentes i
materia non denotant materiam.

Quoniam ergo quo.

Postq̄ Aristo. declaravit maiorē principalis rō-
nis. s̄. q̄ aīa ē id q̄ vivimus s̄m oēm gradū vite
hic p̄nterponit principalē demonstratōez p̄ quā
declarat̄ maior. Et stat i hoc demonstratō. Duo-
rū q̄z utroq̄ dicimur eē vlt̄ opari id q̄ p̄mo di-
citur eē l̄ opari h̄z se vt act̄ vlt̄ forma. et id q̄ se-
cundario dicimur opari h̄z se vt materia. s̄z dici-
mur vivere aīa primo et ex p̄nti corpe aiato. q̄
aīa ē act̄ et forma corpis aiati. Maiorē p̄bat
p̄ duplicē formā sc̄z s̄ scia et sanitate. q̄ nos di-
citur scietes scia. et eē dicimur scietes aīa sciete
s̄ s̄r dicimur sani sanitate et corpe s̄o s̄z p̄o di-
citur sani sanitate et ex p̄nti corpe s̄o. Et s̄r p̄

dicimur scientes scientia. ergo scientia est forma et actus scientis. est enim scientia actus scientifici et non cuiuscumque. et sanitas est actus corporis sanabilis et non cuiuscumque. Et hoc ideo quod actus actiuorum sunt in patiente disposito. id est forme sunt in suis propriis materiis. Ex quibus concludit definitiones anime que est minor principalis demonstrationis scilicet Anima est id quo viuimus sentimus mouemur et intelligimus primum. Et ex hoc sequitur quod anima est sicut forma et actus et corpus sicut subiectum.

Arguitur Non dicimur sani solum corpore. quia tunc homines infirmi essent sani. Nec dicimur scientes anima. quia tunc omnes pueri essent scientes quia habent animam. **D**icitur quod corpus accipitur dupliciter. Primum secundum se. et sic non dicimur sani secundum corpus. Et similiter non dicimur scientes anima absolute accepta. Alio modo capit corpus pro corpore sano. et sic tunc dicimur sani corpore sano. Similiter dicendum est de anima. quod dicimur scientes anima sciente. sic etiam dicimur viuere anima et corpore non absolute sed corpore aiato. et ideo prima denotatio vite est ab anima quare est actus corporis.

Tripliciter enim dicitur.

Hic consequenter ostendit conclusionem prius dictam sequi ex premissis. fuit enim prius sic demonstratum. Si anima est id quo primo dicimur viuere. ergo anima est actus. probat ergo illam conclusionem sic. quia vel anima est materia vel forma vel totum oppositum. Sed anima non est materia vel totum oppositum. ergo est forma et actus. Maior patet ex sufficienti diuisione. Minor probatur. quod tam corpus quam corpus aiatum sunt ea quibus secundo viuimus. Anima autem est id quo primo viuimus. et propter hoc inducit duo correlaria. Quorum primum est quod antiqui bene dixerunt animam non esse sine corpore. sic tamen quod non esset corpus sed actus alicuius corporis scilicet organici. Secundum quod anima non est in quolibet corpore. sed in corpore organico et disposito. Et in hoc sunt aliqui antiqui reprehendendi quod quibus dicebant animam non esse sine corpore non tamen aptabant animam ad corpus. quod non dixerunt in quali corpore haberet anima esse. Ideo sunt vere reprehensibiles. et hoc patet sensu et ratione. quod videmus quod quolibet anima non est in quocumque corpore sed in determinato corpore. Et ratione sic. quod actus cuiuscumque natus est fieri in propria materia. Et deinde recapitulat quod anima est actus corporis habentis vitam in potentia.

Arguitur Anima rationalis est proprius actus

corporis humani et non manet in materia. quod proprius actus non est semper natus esse in materia. **D**icendum quod **A**ristotelem in ista autoritate non dicit esse sed fieri licet quod sit sensus. Actus proprius semper natus est fieri in sua propria materia. Et tunc non habet exceptionem in anima rationali. quia ipsa nullo modo potest fieri extra materiam. Si enim fieret extra materiam non esset anima sed substantia separata. **S**ecundo dicendum quod si ponatur in autoritate esse sic quod sensus sit quod proprius actus natus est esse in sua materia. Tunc est verum quod diuina materia est propria potentia anime quod contingit quando per anima exercere suas operationes vitales per corpus et sic stat autoritas ista. quod actus semper manet in propria materia.

Queritur **U**trum anima rationalis debeat esse in corpore corruptibili sicut in propria materia. **D**icendum quod sic. et ratio est. quia anima debet esse in illo corpore pro quod potest recipere suas perfectiones scilicet scientias et virtutes. sed hoc non potest facere per corpus incorruptibile ergo. **M**aior patet quia deteriora sunt gratia meliorum. cum ergo anima est melior corpore oportuit corpus esse tale quod seruiret ad suas perfectiones. **M**inor patet. quod scientie acquiruntur in nobis per potentias sensitivas sed fundamentum omnium sensuum est sensus tactus. ergo oportet in corpore anime rationalis esse sensum tactus. **S**ed ubi est sensus tactus ibi est corruptibilitas. quia sicut patebit inferius sensus tactus fit ex quadam mediocritate quattuor qualitatum. sed ubicumque est talis mediocritas ibi est corruptibilitas.

Arguitur **E**x hoc sequeret quod substantie separate etiam videntur corporibus corruptibilibus. **S**equela patet quod necesse est illas habere scientias. **D**icendum est quod quibus necesse sit illas habere scientias et cognitiones rerum non tantum est necesse quod propter hoc videntur corpori. quia tales substantie habent cognitionem rerum per species a deo infusas et non per species acquisite. sicut anima rationalis.

Arguitur **I**nter formam et materiam debet esse proportio. quia actus actiuorum sunt in patiente disposito. sed anima rationalis est incorruptibilis ergo debet videri corpori incorruptibili. **E**tiam dicitur in textu. actus proprius est in determinata materia. **D**icendum quod est duplex dispositio in materia. Una est secundum quam materia est apta ipsi forme. **A**lia est que consequitur ex necessitate materie in qua est talis dispositio sicut patet exemplariter de terra in qua potest inueniri dispositio duplex. **Q**ueda est necessaria terre ut attingat suum finem sicut quod terra sit ferrea. quia oportet quod

diuidat ligna. Alia est dispositio que sequitur ad hoc quod terra sit ferrea et est quod contrahit rubiginem et hoc est propter intentionem illius qui introducat formam ferreae. Sic in proposito duplex est dispositio in materia aere rationalis. Una est quae necessario est in corpore cum debet aia uniri, et illa dispositio est quod corpus habeat sensum sic probatum est. Alia est in materia dispositio quae sequitur ex necessitate illius materiae, et sic oportet illam materiam esse corruptibilem quod in corpore incorruptibili non potest fundari sensus. Et quod corruptibilitas non est principaliter intenta ab illo qui disponit materiam pro aia rationali, sed corruptibilitas consequitur illam dispositionem quae est principaliter intenta ab agente. **L**uc rident ad argumentum quod forma et materia debet proportionari quantum ad illam dispositionem quam principaliter intendit agens in materia, et illa non est corruptibilitas sed est quod corpus habeat in se sensum et secundum hoc proportionatur aie. **S**i ergo sensum possit esse in corpore incorruptibili tunc tali corpori deberet aia rationalis uniri. **S**ecundo potest dici quod aia rationalis non est tamen rationalis sed etiam sensitiva, quoniam ergo secundum quod est rationalis non requirit corpus corruptibile tamen secundum quod est sensitiva quod necessario habet fundamentum in corpore corruptibili. **A**rguitur. Aia rationalis inter omnes formas vegetabiles naturales est maxime immaterialis ergo debet uniri corpori celesti. **D**ominum quod aia rationalis capit dupliciter. **U**no modo secundum potentias intellectuales et sic est maxime immaterialis quod opera talium potentiarum sunt sine corpore. **A**lio modo accipit secundum quod est sensitiva et vegetativa, et sic habet eadem conditionem cum alijs aiaibus, sicut ergo alie aie vegetativa et sensitiva sunt in corruptibili corpore sic etiam aia rationalis. **E**t ita hoc argumentum procedit de anima que est tamen intellectiva sic est aia nobilis. **A**rguitur. Anima est simplex, ergo debet uniri corpori simplici, et propter hunc uniret unum elementorum vel celo cum non sint plura corpora simplicia. **D**ominum quod quis sit simplex in essentia non habet dispositionem in materia et forma tamen est multiplex in virtute operativa et propter talem virtutem multiplicem etiam corrumpitur et corpus multiplex in partibus. **L**uc ratio est quod omnes illas diversas virtutes aie exercere per diversa organa, quod alia est pars per quam actus videndi exercetur quam audiendi. **A**rguitur. Anima rationalis est perfectior alijs aiaibus, ergo deberet uniri corpori habenti auxilia naturalia per que posset descendere seipsam. **D**icendum quod homo accipitur dupliciter. **U**no modo secundum eius primam institutionem scilicet in statu innocentie et sic homo non indiguisset auxilijs ad resistendum suis contrarijs, quia nihil fuisset contrarium homini quam diu seruaret rectitudinem illius status. **A**lio modo

accipitur homo secundum statum peccati et tunc etiam satis potest videri de auxilijs per quod sibi offertur ratio per quas potest seipsum munire contra impugnationem. **E**t quia animalia bruta non habent rationem qua se sic defendunt, ideo necesse fuit quod deus prouideret illis aiaibus de auxilijs naturalibus.

Arguitur. Si corpus humanum est proprium subiectum anime rationalis, ergo anima rationalis non potest separari a corpore. **S**equela probatur, quia proprius actus non separatur ab eo cuius est actus. **D**ominum quod corpus humanum accipitur dupliciter. **U**no modo secundum quod est debite proportionatum ipsi anime rationali, et sic aia rationalis nunquam separatur a corpore. **A**lio modo accipitur corpus secundum quod sit improporionatum ad animam rationalem, et sic anima potest separari a corpore, quia tunc corpus non est propria portio ipsius anime. **U**nus per quod maior simpliciter est vera quod proprius actus non separatur a propria portione secundum quod homini, id est est quod diu manet propria portio talis actus.

Queritur que sit secunda diffinitio aie. **D**ominum quod ista anima est id quo primo viuimus sentimus mouemur et intelligimus. **E**t est bene assignata, quia descriptio alicuius rei ignote potest optime dari per proprias passiones vel operationes quibus ducimur in noticiam ipsarum rerum, cum ergo iste particula, scilicet viuimus sentimus et intelligimus, sint proprie operationes aie, ergo diffinitio est bene data de aia.

Arguitur. Ista diffinitio uenit potentijs anime, ergo non est bona diffinitio anime, probatur, quia portio vegetatiua viuimus, et portio sensitiva sentimus, et portio motiua mouemur et portio intellectiua intelligimus. **D**ominum quod ista particula primo capit dupliciter. **U**no modo ut tamen valet sicut proximum et sic est verum quod potentijs primo viuimus sentimus mouemur et intelligimus. **A**lio modo primo tantum valet sicut principale, et sic uenit anime quod est id quod principaliter viuimus scilicet per animam vegetatiuam, sentimus per animam sensitiuam, et sic capitur primo in diffinitione ista, quod quis enim portio est proximum principium viuendi, id est operationum vitalium non tamen est principium principale.

Arguitur. Etiam sic capiendo primo tamen est ista diffinitio uenit anime rationali tamen, quia illa est quod viuimus sentimus mouemur et intelligimus. **D**icendum quod iste particula diffinitionis potest capi dupliciter. **U**no modo iunctim et sic solum ueniunt anime rationali, quia illa iunctim est principium viuendi sentiendi mouendi et intelligendi. **A**lio modo accipiuntur iste particula diuisim scilicet reddendo singula singulis, et sic ista diffinitio uenit omnibus animabus, quia sub prima particula scilicet viuimus intelligitur anima vegetatiua sub secunda scilicet sentimus intelligitur anima sensitiva, sub ter-

cia scz mouemur intelligitur motina. sub vltia scz intelligim⁹ intelligit aia intellectiua.

Queritur Quo ista scda diffinitio demonstret pma. **Adm** q hoc mo. qa id qd e pncipi⁹ pmi quo primo viuim⁹ sentim⁹ mouemur z intelligim⁹ est actus pmius substantialis corpis phisici organici. **Sed** aia est hmoi g⁹ zc. Est at ista demonstratio qa. **Qui** ro est qa in ipsa pcedit ab effectu ad causam. talis aut demonstratio est qa sicut pz primo posteriorz **Sunt** eniz moueri sentire intelligere effectus aie.

Queritur Que istaz diffinitionu sit materialis z que formalis **Adm** q scda e formalis z prima materialis. qa in prima diffinitione ponit aliqd qd se hz ex pte materie scz corp⁹. scz in scda ponit aliquid quod se hz ex pte forme z nihil ponit qd spectat ad corp⁹ puenienter. g⁹ pma diffinitio dicitur material. qa dat p materia. z scda dicit formalis qa dat p opatione z opatio est forma.

Arguitur. Diffinitio formalis demonstrat materiale a priori. z demonstratio ppter quid ergo scda diffinitio aie dz demonstrare pnam a priori cu sit formalis **Adm** ad pma pte assumpti q duplex est diffinitio formal. Una q est data p forma z illa hz demonstrare materiale a priori sicut ptingit in duab⁹ diffinitionib⁹ motus tertio phisicoz. quaz prima demonstrat scdam a priori. **Alia** est diffinitio formal q datur p effectum forme. z sic diffinitio formal demonstrat materiale a posteriori. z talis est scunda diffinitio aie. quia illa que ponunt in scunda diffinitione aie sunt effectus formarum qa viuere est effectus aie vegetatiue. z sentire est effectus anime sensitue. moueri est effectus aie motiue. z intelligere est effectus aie intellectiue. **Est** tn psiderandū q aliqui volentes concordare duas opiniones adinuncē scz an prima diffinitio demonstret scdam a priori vel ecotra ponit ista distinctione. **Quia** iste pncipule in scunda diffinitione scz viuim⁹ sentim⁹ zc. pnt duplt capi. **Uno** mo. put dicunt essentiam vitalem. sic q iste dictiones significant effect⁹ cause formalis sicut dicit **Aristo**. postea q viuere in viventibus est esse. z sic scda diffinitio a priori demonstrat primā. **Alio** mo accipiunt iste dictiones vt significant effectus aiaz sic q sit sensus **Anima** est id quo exercemus opa viuendi opa sentiendi zc. et tu ne prima demonstrat secundā a priori. et scda primā a posteriori. **Sed** ista cordia multipliciter desinat respiciendo oēs pncipulas **Primo** qz nō pnt ille pncipule capi fm q significant essentia aiaz. qa quis inuenit vi

uere qngz accipi p essentia vite siue p anima. tn nō pnt sic alie pncipule capi. scz q sentire lignificet essentia sensitua. et intelligere essentia intellectiua. **Sed** qa si admittat q ille pncipule sic capiant adhuc prima demonstrat scdam a priori. **Circa** qd sciendū q aia adueniens corpi intelligitur primo informare corp⁹. z p infozatione dare esse vitale corpi. pntelligitur ei q aia sit in corpe anteqz intelligat aiam dare esse vitale. qa ergo prima diffinitio dat de aia fm q absolute inest corpi. secunda fm q dat esse vitale corpi. igitur adhuc prima diffinitio lignificat scde diffinitionis fm natura

Potentiarū autem

Postqz **Aristo**. determinauit de substantia aie ponendo duas diffinitōes eius. **Dic** itaz dicitur de potentis anime siue de ptrib⁹ anime. **Quis** ordinis ratio est qa substantia naturaliter pcedit accis. sed potentie anime sunt acci dētia aie. ergo aia pcedit suas potias **Prio** dz determinat de potentis aie in generali. **Sed** in speciali descendit ad singulas ptes aie **Ibi** quare de alimento primo **Circa** primū enumerat potentias anime in genere **Et** circa h⁹ pmo ostendit quō differenter se hnt ad diuersa aia. **Secundo** ostendit quō ille potentie se hnt **Et** dicit q quedā potentie anime insunt qbuldam animatis sicut brutis insunt vegetatiuū sensitiuū appetitiuū z motiuū fm locū **Quibus**dam autem animatis insunt omnes ille potentie sicut homibus. **Quibus**dam vero inest solū vna ps anime scz vegetatiuum que est in plantis tm **Et** dicit ennumerat genera potentiarum dicens q potentie anime sunt vegetatiuum sensitiuum appetitiuum motiuū fm locum. et intellectiuū.

Inest autē plantis

Ex quo prius dictū est q tm qttuor sūt grad⁹ vite. i. vegetatiuū. psitiuū. fm locū motiuū z intellectiuū. et h⁹ **Aristo**. addidit appetitiuū **Uult** g⁹ **Aristo**. h⁹ q gnis appetitiuū sit genus potētie nō tm e grad⁹ vite. **Et** h⁹ oñt qz nō sepant ab invicē psitiuū et appetitiuū. **Dictū** autē e sup⁹ q grad⁹ vite e pncipiū viuēdi ab alijs sepabile. cu g⁹ sit sitiuū z appetitiuū nō sūt sepabilia sic faciunt vnū gradū. **Dicit** g⁹ **Aristo**. quō differēt ista genera in iunt diuersis aiatis. **Dicit** em q in plantis est vegetatiuū. **Animalib⁹** aut pfectis inē etiā sitiuū. **Qui** ro est qa spēs rerū hnt se sicut numeri sed in numeris pcedit ab imperfectioribus numeris ad pfectiores. ergo etiā oēs sic pcedere

in speciebus rerū. Quib⁹ autē inest sensitivū in
est etiā appetitivū. Et dividitur appetit⁹ in desi
deriū. i. in appetitū cupiscibile. et in iram id ē
in appetitū irascibile. et in voluntatem id est
in appetitū intellectivū quoz appetitū duo
sunt sensitivi scz irascibilis et cupiscibilis. Se/
cundus vero appetitus est intellectualis et cunctus
intellectui

Cui autē sensus est

Hic pbat principale intentū scz qd nō sepant ab
inivice sensitivū et appetitivū. Et ad hoc ponit
duas rōes. Quarū prima stat in hoc. Quibus
cunqz inest sensus illis inest et appetit⁹. qd nō se/
pantur ab invicē. pna est nota. et aīas pbat. qd
qui bulcūqz inest sensus illis inest delectatio et
tristitia. qd coniunctio pvenientis sensibilis facit
leticiā. et coniunctio discōvenientis facit tristitiā
Sed quibuscūqz insunt leticia et tristitia illis
inest cupiscencia. Quia nihil aliud est cupi/
scentia qz inclinatio in delectabile fm sensum.

Adhuc autē alimē.

Hic ponit aliā rōnē ad hoc qd appetitivū et sen/
sitivū nō sepant. Et stat rō in h. Ubicūqz ē sen/
sus alimēti ibi est appetit⁹ sed in aīalib⁹ est sen/
sus alimēti. ergo etiā appetit⁹. Maior pz. quia
ubicūqz est sensus alimēti ibi est esuries et sitis
sed esuries et sitis sunt appetitus. Quia esuries
est appetitus calidi et sicci. et sitis est appetitus
frigidi et humidi. et ideo tact⁹ est sensus alimēti
qd ipse percipit calidū frigidū humidū et siccum
Sensibilia autē alioz sensū nō pferūt ad ali/
mentū nisi forsan fm accidēs qd eis accidit ca/
lidū et frigidū. Sapor autē nō pferūt ad alimēti
sed est delectatio alimēti. Minor pbat. qd om/
ne al necessario nutritur. qd nisi sic al nō posset
pistere neqz pmanere. ergo aīali inest sensus ali/
mentū. qz alias nō posset al distinguere pvenies
nutrimētū a discōnvenienti. Ex quo pcluditur
qd oībus aīalib⁹ qbus inest tactus etiā inest ap/
petitus. De fantasia autē immanifestū est quō se/
habeat ad alias species potentiaz de qua poste/
rius intendendū est. Quibusdā inest motuuz
fm locū. Alijs autē inest intellectivū sicut hōib⁹
Et si sit aliqua natura honorabilior hūana illi
etiā intellect⁹ inest sic sūt sube sepate.

Arguitur Aliqui appetūt potū calidū. ergo
nō est appetitus semp humidū et frigidū. Dm
qd dupl⁹ p potus dici calidus. Uno mō abso/
lute. et sic nō est fm qd aliqua aīalia appetāt po/
tū calidū. Alio autē mō dicit⁹ pot⁹ calidus vel
frigidus i ordine ad p̄mitionē aīalis. et sic oīs

potus est frigidus. Cui⁹ rō est. qd oīs animata
esse mixta ex quatuor elemētis. scz calido frigido
humido sicco. et iō oīs qd vrant calido frigido sic/
co et humido. sed manifestū qd in cibo nō appe/
tunt frigidū. qd in potu.

Queritur Quot sunt aīe et qd gradus vite et
quot genera potentiaz. Dm qd sūt tres aīe
scz vegetativa sensitiva et intellectiva. Sed sūt
quatuor grad⁹ vite. scz vegetativū sensitivū mo/
tivū fm locū et intellectivū. Et sūt qnqz gene/
ra potentiaz scz vegetativū sensitivū appetiti/
vū motivū fm locū et intellectivū. Ratio istius
diversitatis est. qd distinctio aīmaz. distinctio
graduū vite et distinctio generū potentiaz sumū/
tur ex diversis. et ergo necesse est variare numeroz
illoz. Distingunt em aīe fm qd differenter exce/
dunt naturā hūe formas naturales. Sicut em
prius pbatū est. Aīa vegetativa excedit naturā
qd mouet ad p̄arias d̄as positionis. Vel qd
talis aīa vtitur q̄litatibus in sua opatione vel
nō. Si nō vtit q̄litatib⁹ sic est aīa intellectiva
q̄inquātū intellectiva nō agit p aliqz qualita/
tes. Vel aīa vtitur q̄litatib⁹. Et hoc dupl⁹. qd
vel vtitur q̄litatibus dispositivē tm et nō esse/
ctivē et sic est anima sensitiva qz talis aīa opat⁹
p organa corpalia que necesse est disponi p ali/
quas q̄litates. Exempli grā. aīa sensitiva opat⁹
visionē p oculos necesse ē autē oculos esse dispo/
sitos aliquibus qualitatibus. Vel aīa vtitur
libus q̄litatibus in sua opatione dispositivē et
effectivē sil. et sic ē anima vegetativa qd illa hz
aliqua organa p que opatur suas opationes si/
cut est stomachus epar cor et c. Et etiā i sua op/
atione agit in obiectū p tales q̄litates qz oīs p ca/
lorē alimēti decoqui. Unde pz qd nō solū or/
gana aīe vegetativē disponūt p q̄litates sic
in sensibus. sed etiā opationes sūt p medium
ipsaz q̄litatū. hoc autē nō fit in sensibus. Nam
visus nō recipit suū obiectū qd calidū aut fri/
gidum. Vel possunt anime ab invicē distingui
fm qd dant differenter esse. Anima em vel dat
esse pure sp̄iale et sic est intellectiva. vel dat esse
pure materiale et sic est aīa vegetativa. vel dat
esse partim materiale et partim sp̄iale et sic ē aīa
sensitiva. Dat em anima sensitiva esse partim
materiale quia vtitur q̄litatibus dispositivē
organā. Et dat esse partim sp̄iale quia recipit for/
mā sp̄ialem qd sensibile recipitur in sensū abs/
materia sicut infra patebit. Sed gradus vite
distinguitur ab invicē fm qd sūt differenter
sepabiles in diversis aīatis lz hoc cōtingit tm
quatuor modis scz dū vegetativū separatur
a sensitivū sicut in plātis. et sensitivū a motivo

nō est gradus vite qz nō sepatur a sensitivo sic in textu pbatū est. Sed in intellectivo oīa illa inveniunt. Sed genera potentiaz distinguunt penes operationē ad obiectū. vel ergo obiectum potentie est alqd corpus iunctū aīe fm locūz et p p̄p̄nquitatē. et sic est primū gen^o potentiarū scz vegetatiū. q̄a necesse est alimentū qd ē obiectū potentiaz vegetatiū esse iunctū aīe et alito. Vel obiectū est sepatū fm locū. et hoc cōtingit duplr. q̄a aīa duplr se hz ad obiectū. q̄n̄z em p operationē aīe res tendunt in aīam. et q̄n̄z aīa tendit in res. Exempli grā. p sensationē tendit sensibile in sensum. q̄a visio fit p h̄ q̄ visibile recipit in visum p suam sp̄m. vel ergo accipitur hoc obiectū fm q̄ res tendit in aīam. Et h̄ duplr. q̄a vel talis res est sensibilis. et sic est genus sensitivū. vel talis res est vniuersalis et intellectialis. et sic est intellectivū. v̄ tale obiectū accipit fm q̄ aīa tendit in res sicut in finē. et sic est appetitiū. vel aīa tendit in finē opis. sic est motiū. q̄a appetitus est respectu boni et bonū et finis coincidunt. sed p potentia motiū tendit aīa in aliqd sicut in terminū opis. q̄a p illa devenit ad aliqd qd ē termin^o appetitus

Queritur. Quare vocatur genera potentiaz dōm q̄ ideo dicunt genera quia continent sub se multas sp̄s potentiaz sicut gen^o vegetatiū continet sub se tres sp̄s. Sensitivū dōm continet sub se nouē species. Intellectivū continet sub se duas Appetitiū autē continet tres sp̄s

Arguit Ergo motiū nō est gen^o quia nō continet sub se plures species pbat. Nā ideo dicit aliqd gen^o q̄a hz sub se plures species. Dōm q̄ motiua potentia est duplex. Quedā est motiua impatiua que scz impat motū. et talis potēna est diuisa in multas species. quia continet sub se intellectū voluntarē appetit^o sensitivos et sensus interiores sicut infra patebit. Alia est potentia motiua localis executiua. et tunc est dōm q̄ sp̄s accipit duplr. Uno mō p reali natura specifica. et sic nō est distinctio specifica in illa potentia. quia sicut dicit **A**resto. iij. hui^o. q̄ diuersa organa nō diuersificant sp̄ ipsam potēnaz motiua. Alio mō accipit species p speciali mō et sic potentia localiter motiua executiua est diuersaz speciez in diuersis aīalibus q̄a aliqua aīalia mouent localiter reprimando sicut sunt serpentes et vermes. et aliq̄ mouentur volādo sic aues. et aliq̄ ambulando sicut hoīes.

Querit Que sit ratio ordinis istoz generaz potentiaz. Dōm q̄ genera potentiaz possunt duplr ordinari. Uno mō fm viā generationis fm quā pceditur ab imperfectis ad pfecta. et sic

vegetatiū est primū. deinde sensitivū tūc appetitiū. Deinde motiū fm locū. et vltimo intellectivū. Alio mō pnt ordinari fm ordinē perfectionis et sic est oppositus ordo. Istud autē pot esse manifestū p̄pando ista genera potentiarū ad aīata. q̄a vegetatiū inuenit in imperfectioribus qz sensitivū. deinde appetitiū. deinde motiū fm locū et tūc intellectivū

Arguitur Appetitiū etiā repitur in nō animatis. ergo nō est potēna aīe. Ans pbat. quia materia appetit formā. p̄rio phisicorū. Dōm q̄ est duplex appetitus scz naturalis qui nihil aliud est qz inclinatio nature ad finē vel opationē et talis appetitus etiā est in nō animatis nec vt sic est potentia aīe. Alius est appetit^o aīalis qui sequitur cognitionem alicui^o appetibilis et talis solū inuenit in aīalibus. et de tali appetitu hic loquit **A**resto. Appetitus em sensitiv^o sequit cognitionē sensitivā. et intellectiv^o cognitionē intellectivā.

Queritur Utū plures sint potentie in aīa. Dōm q̄ sic. Et precipue in aīa rōnali. Cui^o rō duplex est. Prima. aīa p̄cipue rōnalis est p̄fectissima inter inferiores creaturas. ergo d̄z h̄z p̄fectissimas et plures opationes q̄a opatio est finis rei. et p̄fectior res hz p̄fectiorē finē. sed nō pot habere multas opationes p̄fectas p vnam potentiaz. q̄a diuersaz opationū sunt diuersa p̄ncipia. ergo ōz q̄ illas p̄fectas opationes habeat p plures potēnas. Cui^o rō est quia illa q̄ fiunt in superiorib^o p pauca media. fiunt in inferiorib^o p plura. Dō em est ordinabilis ad eundem finē cū substantijs sepatis. sed illū finē habent substantie separe p pauca et nō p multa media sed inferiora sicut hō h̄nt illū finē p multa media. Secunda ratio stat in hoc quia homo est p̄positus ex duplici natura scz ex corpali q̄ ad corpus et spirituali quo ad animā ergo etiā habebit duplicē potēna correspondentem illi duplici nature scz spiritualem sicut est intellectus agens. possibilis et voluntas. Et alias potēnas corpales sicut sunt vegetatiue et sensitivae. Et h̄ ideo quia naturaliter potentia sequit naturam. sed in omni natura tria inveniunt. scilicet esse posse et opari

Arguitur Anima rōnalis plus accedit ad dei similitudinē qz alie forme. sed in deo nō est potēna. ergo etiam ipsa aīa rōnalis nō habebit aliquā potēna ergo rē. Dōm q̄ in aīa rōnali duo inveniunt et fm hoc duplicat sumit. Uno mō quo ad p̄fectionē opationū. Et quo ad hoc aīa rōnalis magis accedit ad diuinā similitudinē. qz sic deus p̄fecte opatur ita etiam p̄fecte

sunt operationes aie rationalis. Alio modo accipitur anima rationalis quo ad numerum potentiarum. et tunc non habet similitudinem cum deo quia in deo non est multitudo potentiarum sicut in anima rationali ea enim que fiunt per pauca in superioribus fiunt in inferioribus per multa.

Arguitur Anima est simplex in essentia. ergo etiam erit simplex in potentia et sic non erunt multe eius potentie prout probatur quia essentia et potentia debent proportionari. **Unde** quod duplex est simpliciter. quedam est simplicitas per negationem perfectionis. et sic materia prima dicitur simplex quia ipsa non habet in se aliquam perfectionem et tale simpliciter non habet anima. Alia est simplicitas per negationem oppositionis. quia scilicet res in se non est composita. et sic solus deus est simplex. quia cum summa sua perfectione nullam habet oppositionem. et sic etiam aliquo modo anima rationalis quo ad eius essentiam potest dici simplex quia scilicet non est composita ex materia et forma. est tamen multiplex in virtute operationum. et ideo requiritur ad tales operationes multitudo potentiarum.

Queritur Quot sint potentie anime rationalis communi corpore. **Unde** quod decem et octo quarum potentiarum ipsa anima est principium quibus non completur scilicet tres potentie anime vegetative videlicet nutritiva augmentativa et generativa. et quatuor potentie sensitive exteriores. scilicet visus auditus olfactus gustus et tactus. Et sunt quatuor sensus interiores scilicet sensus communis qui locatur superextremum oculi. Et sensus imaginativa qui locatur supra summitatem oculi. Et virtus cogitativa qui locatur in superiori parte capitis scilicet in cacumine. Et memorativa que locatur in posteriori parte capitis. Et sunt duo appetitus sensitivi scilicet irascibilis et concupiscibilis. **Concupiscibilis** est qui coniungitur sensui communi. Et irascibilis qui coniungitur virtuti cogitative sic patet in philosophia. **Item** in perfectis animalibus est una potentia localiter motiva per quam animal requirit motum et illa est originaliter in corde secundum quod ei coniunguntur alia membra. In quantum autem anima est intellectiva habet tres potentias scilicet intellectum agentem possibilem et voluntatem. Et separata anima a corpore iste potentie non manent actualiter. quia sunt in anima et in corpore simul.

Queritur. Utque potentie anime distinguantur ab anima. **Unde** quod sic. Et probatur triplici ratione. Prima stat in hoc. Illa distinguuntur realiter que distinguuntur predicamentaliter cum distinctio predicamentalis sit realis. Sed anima et sue potentie distinguuntur predicamentaliter. Est enim reductivum in predicamento subiecti. Sed potentie anime sunt in secunda specie quantitatatis. **Turca** maiore sciendum quod dupliciter contingit loqui de distinctione reali. Uno modo sic. quod

illa que distinguuntur loco et subiecto quia scilicet prout ab invicem separari distinguuntur realiter. Et sic layci loquuntur de distinctione reali et cum eis concordat aliqui moderni. Et sic est verum quod predicamenta non distinguuntur realiter. quia non sunt forme realiter ab invicem diverse cum necessario accidens sit in subiecto. Alio modo accipitur distinctio realis secundum quod essentia rei dicitur res. Et sic illa distinctio dicitur realis que est essentialis. Illa ergo que habent diversas essentias etiam si non prout ab invicem separari distinguuntur realiter. et sic philosophi loquuntur de distinctione reali cum dicunt quod predicamenta distinguuntur realiter. **Secunda ratio** stat in hoc. Actus et potentia dividuntur quolibet generis entis secundum Aristotem. in metaphysice. et accipit Aristotem. ibi genus secundum quod genus subiecti distinguitur contra genus accidentis ut sit sensus actus et potentia sunt eiusdem generis. id est si actus alicuius potentie sit de genere subiecti tunc etiam illa potentia erit de genere subiecti. ut patet de materia et forma. quia forma est in predicamento subiecti etiam materia est in predicamento subiecti. que est potentia eius. **Ex quo** sic arguitur. Operatio potentie est de predicamento actionis sicut videre et audire. cum ergo actus et potentie sunt de eodem genere. oportet etiam quod potentia sit de aliquo genere accidentis. Et sic necesse est dicere quod potentia sit de genere quantitatatis. Non ergo potest dici quod sit de genere substantie sic quod anima sit sua potentia. **Tertia ratio** stat in hoc. si anima sit sua potentia sequeretur quod anima semper esset in exercitio sue operationis. **Sequitur** est falsa. quia anima non semper videt nec semper audit. probatur tamen sic. quia si anima esset sua potentia tunc esset immediatum principium sue operationis sicut nunc est immediatum principium dandi esse vitale. sicut ergo anima semper daret esse vitale. ita si anima esset sua potentia semper daret operationem vitalem. et sic semper esset in exercitio operandi.

Arguitur Augustinus. dicit quod mens noticia et amor sunt substantialiter in anima. sed ista significat potentias. ergo videtur quod anima sit sua potentia. **Unde** quod ista locutio potest dupliciter intelligi. Uno modo quod sit locutio essentialis sic quod significetur quod mens noticia et amor sunt substantialiter ipsa anima. et sic locutio est falsa. Alio modo potest intelligi hec locutio ut sit obiectiva. ut sit sensus. mens noticia et amor habent substantiam anime per obiecto et sic loquitur Augustinus quia vult per istam locutionem quod in anima nostra est imago trinitatis. quia sicut una anima cognoscit per tres vires sic una essentia est in tribus personis. **Vult** ergo quod ipsa mens sine anima per memoriam et animam. noticia cognoscit animam. amore amat animam. sic quod una substantia memoriam tenet quo ad mentem. **Notat** quo ad noticia. amat quo ad amorem. **Secundo** potest dici quod ista predicatio est totius

potestatum in suis partibus. Circa quod sciendum quod totum vniuersale inest cuilibet sue parti secundum essentiam et partem sicut alibi dicitur. et ideo potest hoc totum simpliciter predicari de suis partibus diuisim superius. Aliud est totum integrale sicut domus et hoc nec inest partibus secundum essentiam nec secundum partem. et ideo tale totum nullo modo potest predicari de suis partibus sumptis diuisim. Ista enim est mala predicatio lapidis est domus lignum est domus. Sed totum partium inest cuilibet parti secundum essentiam et non secundum partem. et ideo hoc potest predicari de suis partibus iunctim acceptis ut sicut potest dici calidum leue lucidum sunt vniuersum ignis. Sic etiam potest dici quod mens noticia et amor sunt substantialiter anima. Et tamen sicut calidum leue lucidum distinguuntur ab igne realiter. sic etiam iste potest distinguuntur realiter ab anima.

Arguitur Materiam prima est sua potentia et talis non distinguitur realiter a materia. ergo anima est sua potentia prima tenet per se. Domus quod non est sile quia non est inconueniens quod aliqua res sit sua potentia passiva cum passio potest fieri per essentiam rei et non per potentiam superadditam. Sed non potest aliquid esse sua potentia actiua quales sunt potentie anime que sunt ad minus actiue postquam receperunt species sicut visus postquam recepit species visibiles tunc videt. Ratio istius diuersitatis est quia sicut dictum est quod actus et potentia sunt eiusdem generis. cum ergo forma subalterna que est actus materie prime sit de genere substantie necesse est dicere quod potentia illi actus scilicet materie prime etiam sit de predicamento subiecti. et sic nihil addit potentia materie super materiam realiter sic potentia anime super animam.

Ad. Forma accidentalis agit per essentiam suam quod etiam forma substantialis. Ans per de calore que immediate agit in aqua quia nisi sic esset processus in infinitum. Domus quod ista propositio non est vera quod forma accidentalis agit per suam essentiam. quia talia accidentia non sunt ea que agunt sed quibus aliquid agitur. et sic ignis agit in aqua per calorem sicut per primam principium non tamen calor agit. Cur ratio est quia cum operari sequitur esse eo modo uenit alicui operari quo modo uenit sibi esse. Sed iste forme accidentales per se non habent esse. et sic non proceditur quod forme accidentales agant per suam essentiam. Et si tunc replicetur. si deus crearet calorem extra substantiam tunc talis calor ageret per suam essentiam. Rndet dupliciter. Uno modo superposito quod deus crearet tale calorem propter subiectum tunc daret sibi tale actionem propter subiectum. Secundo potest dici quod non est possibile tale forma creari extra substantiam. quia creatio terminatur ad esse subsistentem. Sed calor creatur extra substantiam non esset subsistentem. quod non esset creabilis. quia esse subsistentie caloris est esse in subiecto. cum quod non habet

subiectum tunc est subsistens. et non subsistens quod implicat. Nec est sile de accidente sine subiecto subsistente. postquam per naturam productum est quod potest per se manifestari sine principali subiecto. sed tamen talis qualitas non est naturaliter absque quantitate que supplet ibi vice subiecti. **A**d. Aug. dicit quod potentie anime non sunt in anima sic accensio sic subiecta in eo cuius est substantia. Domus quod duplex est accidentis scilicet coe et propria. Iam secundum est quod potentie anime non sunt in anima sicut accidentis coe. sed sicut accidentis propria quia ipse potentie anime sunt ex essentia libere principis anime quod est propria accidentibus propriis. Accensio autem coe sunt ex principis individualibus. **A**d. Accensio non extendit se ultra suum subiectum sed potentie anime extendunt se ultra suum subiectum ergo non sunt accidentia. Dicendum est ad maiorem quod accidentis non extendit ultra suum subiectum potest intelligi dupliciter. Uno modo subiectiue et sic est verum quod accensio non potest esse subiectiue nisi in suo proprio subiecto. Alio modo potest intelligi effectiue vel obiectiue. et sic est falsum quia accensio extendit se effectiue ultra suum subiectum. sicut calor ignis agit ultra suum subiectum scilicet in aquam. sic etiam obiectiue potest accensio ultra suum subiectum agere quod visus potest obiectiue tendere in colores extra se existentem.

Arguitur. Forma simplex subiectum esse non potest. sed anima est forma simplex ergo non est subiectum accidentium. Dicendum quod maior est vera de forma simpliciter simplici que nullam admittit compositionem sicut est essentia diuina. sed anima non est forma simplex sed est simplex quia non est composita ex materia et forma ideo potest haberi in se accensio etiam ab ipsa realiter distincta.

Arguitur. Sensibile et rationale sunt differentie anime. ergo significant substantias anime sed sensibile sumitur ex sensu. ergo sensus est substantia anime et per se non est potentia. Dicendum quod sensibile capitur dupliciter. Uno modo secundum esse propria significatione. et sic sensibile significat aliquid quod compositum ex corpore sensitivo et anima sensitiva. et illo modo sensibile est diuina constituta animalis. sic significat idem realiter cum animali. Alio modo capitur sensibile prout sensibile significat habere sensum. et sic sensibile est accidentis et non differentia. quia sensus est qualitas extra essentiam animalis.

Queritur. Utriusque potentie anime sint in anima ut in subiecto. Dicendum quod quedam potentie anime sicut intellectiue sunt in anima sicut in subiecto. Sed alie potentie sunt in anima et corpore simul. Cur ratio naturaliter potest sic sumi quia semper eiusdem est potentia cuius est operatio. sic

patz p **A**resto. in libro de somno z vigilia. **I**le eni potētie sunt potētie aie tm qz opatōnes tm sūt p aiam. s; ille potētie sunt aie et corpis quaz opationes sūt p aiam et corp^o sil. s; manifestū ē qz opationes intellectiue sūt p aiam tm opatōnes autē sensitīue z vegetatiue sūt p aiam et corp^o sil. ergo etiā potētie vegetatiue z sensitīue sūt in anima et corpe simul.

Arguit **U**idetur qz sūt aliq potētie corpis tm pbaf. qz sic aia ē tm subiectū potētiarū spīritualiū. ita corp^o erit tm subiectū potētiarū corporalium. pna tenet a sil. **D**dm qz nō est sil. qz nō eq̄liter se hz corp^o ad potētiarū sic aia. qz aia ē principū oīm potētiarū etiā corporalium q̄uis nō cōpletū subiectū. s; corp^o nō ē principū oīm potētiarū. z sic nō ē aliq potētia i corpe tm. **C**ui^o rō ē. qz potētie q̄ ponūt i aia sūt potētie actiue. sed actio est a forma. ergo etiā a forma fluūt potētie potius qz a materia. Et ideo nulla ē potētia q̄ tm corpi conuenit.

Arguit **A**ug^o. dicit qz aia quedā sentit sine corpe. q̄ aia hz aliq̄ sensū sine corpe. **D**dm qz aiam sentire sine corpe p̄t dupliciter intelligi. **U**no^o obiectiue. z sic ē vez qz aia quedā sentit que nō sūt in corpe ipius aiati. sicut qn̄ ouis sentit inimiciā lupi. qdā tm sentit cū corpe sic sentit aliquis vulnus. vel dolorē in corpe proprio. **A**lio^o intelligit qz aia sentit sine corpe subiectiue. z sic est simpliciter falsum. qz oportet sensum organū et sensitīuā opatione semp esse in corpe sicut in subiecto.

Arguit **A**ccidētia dūt esse pporcionata suo subiecto. sed potētie aie nō sūt pporcionate aie ergo nō sūt accētia ipius aie. **M**inor pbaf. qz in aia rōnali q̄qz ē potētia auditiua sicut i surdo. **E**tia in ceco nō ē potētia visuā. **D**dm qz potētie aie capiūt dupliciter. **U**no^o generaliter sic cōuertunt cū aia et sūt pprie passiōes aie in generali. **A**lio^o accipiūt p̄culatim. z sic non oportet qz adequent aiaibus. **E**xempli grā aie vegetatiue pporcionant potētia nutritiua. augmentatiua. et generatiua. z ille potētie pporcionant aie vegetatiue sūt qz hmoi. **S**ilr sensus in cōi pporcionant aie sensitīue z nō ille sensus vel iste. et ideo oēs sensus sūt in aia sensitīua pfecti aialis si nō sūt defect^o ex pte corporis. qz aut pfectū aial q̄qz nō hz viliū non puenit ex defectu aie s; ex defectu organi corporal.

Querit **U**trū potētie aie fluant ab ipa anima. **D**dm qz oēs potētie aie fluūt ab ipa aia sicut a principio effectiue. sicut inferus patet. sed intellectiue potētie fluūt ab ipa aia rōnali sicut a completo subiecto. et vegetatiue

et sensitīue fluunt ab anima sicut a principali subiecto. **C**ui^o ratio est. quia principū in vno quoqz genere est causa illoz que sub tali genere cōtinent. **S**ed aia ē prior sū naturā suis potētis. qz omne subiectū forme accidentalis ē prius naturaliter in actu p formā substantialē aīqz sibi p̄t inesse accēs. sū qz tale subiectū est in actu substantiali. sic est principū pductiū accidentis si ipm accēs sit intrinsecum subiecto id est ortum ex natura subiecti. **S**i ac accēs sit ab extrinseco inductū tunc subiectū ē susceptiū talis accidentis sed nō pductiū. z sic est principū subiectiū sed nō effectiū.

Arguit **A**b vno non p̄t fluere plura. s; aia est vñ qdā ergo non hz plures potētiarū. **D**dm qz dupliciter est aliquid vñ. **U**no^o substantia et virtute simul z ab illo nō pcedūt plura. **A**lio mō aliqd ē vñ in substantia multiplex tm in virtute et ab illo possunt plura pcedere sū aliq̄ ordinē. sic aut est de ipa aia. qz aia est multiplex in virtute et ideo pcedunt ab ipa multe potētie sū quendam ordinem.

Arguit **A**ia est subiectū potētiarū ergo nō est principū neqz causa efficiēs. qz materia et efficiēs nō coincidunt. **D**dm qz materia ex qua nō coincidit cū efficiente sed bene materia in qua. **E**t rō ē qz materia ex qua sū qz hmoi ē pura potētia. efficiēs autē scdm qz hmoi est in actu sed implicat aliqd esse in potētia et i actu. sed materia in q̄ ē etiā in actu. ergo illa p̄t esse simul efficiēs et materia. sic aut est de aia. qz aia est materia in qua id est subiectum potētiarū. ex quo p̄t qz aia est principū potētiarū in triplici genere cāe scz efficiēs materialis et finalis. qz aia p̄fic̄ p potētiarū. et sic pfectio q̄ est i potētis ordinat ad aiam sicut ad finem. **E**st tm p̄siderādū qz efficiētia q̄ aia efficit potētiarū nō ē p̄ trāsmutatōem s; p̄ simplicē emanationem.

Manifestum autēz

Postqz **A**resto. posuit diffinitōes aie ienumerādo ptes aie. i. potētiarū in generali. hic p̄nter ondit qn̄ se habeat cōis diffinitio aie assignata ad ptes aie in speciali. **E**t dicit qz q̄uis sūt multe ptes aie sicut dictū est. tm manifestū erit ex infra dicendis qz vna erit diffinitio aie sicut et figura. qz sicut figura nō est p̄ter illā et illam figurā. ita etiā nec erit vna cōis diffinitio aie q̄ nō conueniat singulis aiaibus. **C**irca qd̄ scie dū qz **P**lato posuit ydeas vles in singulis reb^o non se hntib^o p̄nter. z in illis reb^o quaz vltia cōstituit ex priori sicut sūt numeri et figura. cō

ponit enim posterior numerus ex priori numero et posterior figura ex priori figura. in illis ergo que se habent inter non ponit Plato ydeas. Cuius ratio est quod ydee ad hoc ponuntur que sunt cause illarum rerum que fiunt de nouo. sed in illis que se habent inter primum est causa posterioris. sicut binarius est causa ternarius et ternarius est causa quaternarius. et ideo non oportet ibi ponere eandem ydeam ad causandum spiritum sic in alijs. Vult ergo Aristoteles. in textu que sicut secundum Platonem non est dabilis aliqua diffinitio figure que conueniat ydee cum ydea non sit in illis ita non est danda aliqua diffinitio corporis anime que conueniat ydee anime et non particularibus aiabus. Est tamen verum que sicut in diffinitioibus figurarum primo datur vna corporis diffinitio que conuenit singulis figuris. Ita etiam est danda vna corporis diffinitio anime que conuenit singulis aiabus. Secundo sicut prater eandem diffinitioem figure dantur singule diffinitiones de singulis figuris. Ita etiam sunt dande singule diffinitiones de singulis aiabus. Et sicut est in oibus illis que habent se inter. que autem partes animarum et figurarum se habeant inter. sic probatur quod illa se habent inter quorum posterior est in prior sed sic est de singulis aiabus. Maior patet ex ratione illa quod est posterior. Minor probatur sic. quia illud quod est in potentia includitur in eo quod est in actu. scilicet posterior et perfectior anima siue figura se habet. ut aliquid in actu. ergo includit in se priorem que habet se ut aliquid in potentia. Ex quo concludit Aristoteles. que sicut trigonum est in tetragono. id est triangulus in quadrangulo. ita vegetatiuum in sensitio. Arguitur Si vegetatiuum est in sensitio. ergo plures anime erunt in vno corpore quod est inconueniens.

Respondetur quod in vno composito non sunt plures anime actuales sed est vna actualis et alie virtuales ut in homine est tamen anima rationalis actualiter. sed in eo sunt etiam vegetatiua et sensitua virtualiter. Sed contra hoc arguitur. homo tenet substantialem ab anima vegetatiua et sensitua. ergo anima vegetatiua et sensitua sunt in homine substantialiter. Respondetur quod dupliciter aliquid est substantialiter in alio. Vno substantialiter actualiter. id est secundum proprium actum. et sic anima vegetatiua et sensitua non sunt in homine. quia sunt ibi sub actu anime rationalis. Alio aliquid est in alio substantialiter virtualiter. et sic etiam anima vegetatiua et sensitua sunt substantialiter in homine. Sunt autem ille anime in homine non sub proprijs substantijs sed sub substantia anime rationalis. Et ideo dicuntur esse substantialiter virtualiter in anima rationali. Simile est in figuris. quia in superiori figura et perfectiori est inferior et imperfectior figura non actualiter. quia tunc vna figura esset diuersarum specierum sed substantialiter virtualiter et non solum virtualiter accidentaliter sic di-

cinus que ignis per calorem est in aqua virtualiter. non virtualiter substantialiter. sed virtualiter accidentaliter.

Queritur Utrum adueniente anima rationali anima sensitua corrumpatur. Respondetur quod non proprie corrumpitur. Vides tamen que sic. Illud corrumpitur que non manet. sed adueniente anima rationali anima sensitua non manet. sed Respondetur quod hoc proprie corrumpitur quod non manet substantialiter. quibus ergo anima sensitua non manet substantialiter actualiter. tamen manet substantialiter virtualiter. ergo non dicitur corrumpi. Et sicut est de elementis in mixto. de quibus dicit Aristoteles. in primo de generatoe. que non manet neque corrumpitur sed saluat virtus eorum scilicet substantialis.

Quare et secundum

Hic quod Aristoteles dixit que prater eandem diffinitioem anime etiam oportet dare particulares diffinitioes de singulis aiabus. Id hoc ipsum concludit correlarie dicens que oportet querere que sit vniuscuiusque rei anima. scilicet anima plante hominis et bestie. Circa quod sciendum que dupliciter contingit descendere determinando de singulis aiabus. Vno manendo in genere vegetatiuo. sensitio. motiuo. et intellectuuo. Et sic descendit Aristoteles. in hoc libro de anima ad tractandum de singulis aiabus. Alio contingit descendere etiam ad particulares species animatoe secundum animam vegetatiua. sensitua. et intellectuua. et sic de aiabus determinat in libro de animalibus vegetabilibus et plantis. Et per hoc intelligitur prius textus. Quia Aristoteles. in hoc libro non vult inquirere que sit anima hominis plante et bestie. sed hoc facit in libro de animalibus et plantis.

Propter quas autem.

Hic ostendit quod restat determinandum. Et dicit que declarandum est que sensitiuum non est sine vegetatiuo et tamen contra ut in plantis. Deinde querendum est quare animal non potest esse sine tactu. et tamen tactus potest esse sine alijs sensibus. sunt enim animalia multa que neque habent visum. neque auditum sic animalia affixa petris et etiam alia que mouentur secundum locum. In perfectissimis igitur animalibus est vltimum et minimum quod est rationatiuum sicut in homine vel in alijs corporalibus etiam est rationatiuum. sic in corporalibus celestibus. non tamen in oibus animalibus est rationatiuum. quia quedam animalia viuunt solum imaginatoe. id est fantasia. oportet igitur inquiri de vnoquoque specialiter. Et hoc ideo. quia si indistincte de istis determinaretur tunc esset doctrina confusa. Illa enim possunt faciliter teneri que distincte et per ordinem traduntur.

Queritur Quare in quibusdam animalibus reperitur vegetatiuum absque sensitio. Respondetur quod ideo quod

natura pcedit ab imperfecto ad perfectum. cum ergo vegetatiuum sit imperfectius sensitiuo dicitur in quibusdam inueniri vegetatiuum absque sensitiuo. et sensitiuum absque motiuo. quia que secundum naturam sunt ordinata sunt. sicut dicitur viii. phisicorum. quod in naturalibus pcedere ordinate ab imperfectis ad perfecta. **Queritur** Quare tactus inuenitur in omni animali et non alij sensus. **Respondetur** quod ideo. quia sine tactu animal non posset diu permanere in esse quod sic patet. quia per tactum cognoscitur diuina in nutrimento. nisi ergo animal haberet tactum statim concideret animal aliqd nutrimentum quod esset corruptiuum animalis. ideo animal non posset consistere sine tactu. Alij autem sensus non sunt necessarij animali secundum quod animal. sed de necessitate. Sunt enim animalia quaedam que necessario habent querere nutrimentum in distantia. quia scilicet non habent nutrimentum coniunctum. et talia etiam habent alios sensus quibus percipiunt nutrimentum in aliqua distantia. **Queritur** Quare intellectiuum vocatur vltimum et minimum in textu. **Respondetur** quod dicitur vltimum secundum viam generationis. et ideo est perfectissimum. quia via perfectionis includit omnia alia. Sed vocatur minimum ex tribus. Primo quia est immateriale. et ergo habet minimum de compositione. Secundo vocatur minimum. quia non diuiditur in tot potentias sicut sensitiuum. Sunt enim in anima intellectiua tres potentie scilicet in sensitiuo animalis perfecti sunt noui sensus et duo appetitus. Tercio dicitur minimum per comparationem ad subiectum. quia intellectiuum inuenitur in paucioribus subiectis quam sensitiuum vel vegetatiuum. Inuenitur enim solum in hominibus loquedo de intellectu quod est rationatum. quoduis enim Aristoteles. loquatur conditio naturaliter in textu. quia rationatum inest hominibus. et etiam si est aliqd corporali cui inest rationatio. sicut corporibus celestibus. secundum veritatem tamen anima corporis celestis scilicet anima nobilis non est rationata sed intellectiua per simplicem intuitum.

Necessarium est autem

Postquam Aristoteles dixit quod de partibus anime sit determinandum sic quod non sit danda vna conditio diffinitio de anima. Jam prout ostendit quo ordine determinandum sit de partibus siue potentijs anime dicens quod ille qui vult facere perscrutationem. id est perfectam inquisitionem de his partibus. debet primo cognoscere quod sit vnaqueque pars. et post hoc debet determinare de habitibus. id est de illis que consequuntur ipsas partes. sicut sunt accidentia potentiarum siue partium. Et superposito quod primo debeat determinare de potentijs quo ad quid est. tunc ante quiditatem oportet adhuc per determinare de aliquibus scilicet de actibus. **Quia** rationem ponit. quia actus et operationes potentiarum sunt priores ipsis potentijs secundum rationem. id est secundum diffinitiuam cognitionem. quia scilicet potest

tie diffiniuntur per actus. cum ergo partes diffinitionis cognoscantur prius ipso diffinito. ergo etiam oportet prius determinare de operationibus quam de potentijs. Et si de operationibus est de terminandum prius quam de quiditate potentiarum tunc oportebit adhuc de aliquo prius determinare quam de operationibus. quia de obiectis que sunt adhuc priora ipsis operationibus cum obiecta etiam diffiniant operationes. Arguendo ergo de primo ad vltimum iste est ordo determinandi de partibus anime. prius enim debet determinare de obiectis. quia obiecta diffiniunt actus. Deinde de operationibus. quia operationes diffiniunt potentias. Deinde de potentijs. et vltimo de accidentibus potentiarum. Ex quo infert Aristoteles. correlari quod oportebit primo determinare de alimento quod est obiectum partis vegetatiue. Deinde de sensibili quod est obiectum partis sensitiuę. Deinde de intelligibili quod est obiectum partis intellectiue.

Queritur Utrum potentie anime distinguantur per actus et obiecta. **Dicendum** quod potentie immediate distinguuntur per actus. et actus vltimus per obiecta sicut dictum est. **Quod** probatur auctoritate et ratione. **Auctoritate** Aristoteles. in hoc libro quod supra dixit quod sentire et opinari sunt diuersa etiam sensitiuum et opinatiuum sunt diuersa. Ex quo datur intelligi manifeste quod potentia sensitiuo et intellectiua distinguuntur per actus. **Ratione** autem potest sic declarari. **Primo** quod distinguuntur potentie per actus. quia vniuersumque distinguuntur per hoc quod habet diffinitionem. quia diffinitio est principium distinguendi a quolibet alio. **Sed** potentie diffiniuntur per actus. ergo distinguuntur per actus. **Minor** patet. quia vniuersumque diffinitur secundum quod est in actu. sed potentia est in actu per operationes. ergo habet diffinitionem per operationes. **Ratio** secundi est scilicet quod actus distinguuntur per obiecta. quia omnis actio habet suam distinctionem a principio aut a termino. sic enim dicitur domesticatio et albefactio. quia domesticatio est a domesticante sicut a principio ad domum sicut ad terminum. **Sed** albefactio est ab albefaciente ad album. **Sed** obiecta sunt vel termini vel principia potentiarum. ergo actus distinguuntur per obiecta. **Circa** minorem scilicet dicitur est quod sunt duplices potentie anime. **Quaedam** sunt potentie actiue sic sunt potentie anime vegetatiue. **Et** dicuntur actiue quia agunt in obiecta sic potentia nutritiua agit in alimentum transmutando ipsum. **Alię** sunt potentie passiue que sunt receptiue quia scilicet in se recipiunt obiectum. sic potentia visiua recipit in se colorem secundum similitudinem. **Est** ergo ista diuina in istis potentijs. quia obiectum potentie passiue est principium actus. sic color est principium visio-

nis. Ex hoc enim fit visio quod color mouet visum. sed in potentijs actiuis obiectum est terminus actus sine fine. ut obiectum potentie nutritiue est alimentum secundum quod est potentia alimentum. sed ipsa potentia nutritiua ad hoc operatur ut obtineat nutrimentum alimentum. Tunc enim cessat nutritio quoniam alimentum est aggregatum alio. Ex quo patet quod obiectum non est principium potentie secundum naturam sed secundum quod in potentia est aliqua operatio. Exempli gratia Color non est principium potentie visive secundum quod homo sed est principium potentie visive secundum quod ipsa potentia est visio. et ideo quousque potentia videndi potest esse absque obiecto non tamen operatio visus.

Arguit Unum huiusmodi tamen unam distinctionem. ergo potentie non debent distinguere per actus et obiecta. **Respondetur** quod immediata distinctio alicuius rei est tamen per unam. sed mediata distinctio potest esse per plura. sic ergo immediate distinguuntur potentie per actus et mediantibus actibus distinguuntur ulterius per obiecta. sicut homo distinguitur ab asino immediate per rationale. sed mediate per risibile distinguitur ab ipso.

Arguit Si distinguerentur potentie per obiecta et actus sequeretur quod sensus visus esset duo sensus. **Sequitur** probatur. quod huiusmodi duo obiecta. quod sensus visus est albi et nigri. **Respondetur** quod duplex est obiectum alicuius potentie scilicet per se et per actus. Obiectum per se alicuius potentie est quod ad eam se habet ad potentiam. sic quod nec excedit nec excedit a potentia. per oppositum dicitur obiectum per actus quod excedit vel excedit a potentia. Exemplum primi. ut color per se est obiectum visus. extendendo colorem ad lumen quod tunc omne quod videtur est color. et omnis color est visibilis. **Albus** enim color non est adequatum obiectum visus. quod quousque visus percipit colorem nigri. Per hoc ergo dicitur quod quilibet potentia habet tamen unum obiectum per se et a tali obiecto per se specificatur potentia quousque habeat multa obiecta per actus. ab illis enim non sumitur species potentie. quod obiecta habent se in potentijs sicut differetie in substantijs sed non est inconueniens unam substantiam habere unam dicitur per se sicut animal sensibile. sed habere multas per actus scilicet album nigri sanum et egrum.

Arguit Contraria maxime distant. ergo illorum non erit una potentia. et per consequens non poterit cadere sub una potentia. **Respondetur** quod potentia non respicit per se unam partem contrariorum. quod si sic tunc alterum contrariorum spectaret ad aliam potentiam sed potentia respicit duo contraria sub aliqua communi ratione sicut visus respicit album et nigri sub ratione coloris. per hoc ergo dicitur ad argumentum quod quousque contraria maxime distant in ordine ad subiectum in quo sunt. quod non possunt esse in uno subiecto. non tamen maxime distant quo ad po-

tentiam cognitiuam. quod potest per unam potentiam cognoscere. accipiendo enim duo contraria putant referuntur ad sensum sic non habent contrarietatem sicut species albi et nigri non sunt contrarie. quod potest simul esse in uno medio et in uno organo. sed non in uno subiecto. Et si accipiantur contraria quo ad potentiam intellectiuam tunc non solum non sunt contraria sed unum est principium cognitionis alterius. quod dicitur Aristotele. vi. topicorum. tunc definitio unius contrarium est bene posita quoniam ex illa definitione potest alterum cognosci. et ideo patet quod non maxime distant quo ad sensum. aut quo ad intellectum.

Arguit Illud non distinguit alterum quod est posteriorius eo. sed obiecta et actus sunt posteriores potentijs. ergo non distinguuntur potentias. **Respondetur** quod actus capiuntur dupliciter. Uno modo secundum quod sunt in executione operis. et sic actus sunt posteriores ipsis potentijs. quod ut sic potentia est principium actus. et ideo actus consequuntur potentiam. Alio modo accipiuntur actus secundum quod sunt in intentione agentis. et sic sunt anteriores potentijs. sicut finis est prior agente secundum intentionem. Et sic dicitur in textu quod actus et operationes sunt anteriores potentijs secundum rationem et definitionem. De obiectis sicut dicitur est quod ea que sunt ad finem proportionantur fini. ideo oportet etiam obiecta proportionari actibus. Unde patet ista distinctio potentiarum per actus est a priori et tamen extrinseca. Prima pars patet. quod causa finalis est prior illo quod est ad finem. cum ergo actus et obiecta sunt fines potentiari. ideo distinctio a fine est distinctio a priori. Secunda pars patet. quod distinctio per causam extrinsecam. et ideo est extrinseca sicut distinctio per causam intrinsecam est intrinseca.

Arguit Distinctio debet fieri per intrinsecam dicitur. ergo male datur ista per extrinsecam. **Respondetur** quod est duplex distinctio. Quaedam est distinctio essentialis per intrinsecam. et illa debet fieri per propriam dicitur loyce. et per intrinsecam principia philosophice et illa distinctio non distinguuntur potentie per actus et obiecta. Alia est distinctio circumlocutionis que scilicet circumlocutionem dicitur nobis ignota et talis distinctio potest fieri per extrinsecam. Exempli gratia. rugibile distinguitur a sinu ab homine et tamen manifestum est quod rugibile est extrinsecum a sinu cum sit de alio predicamento. Sic etiam ad oppositum dicitur quod ista distinctio potentiarum est circumlocutionis et non intrinseca quod per actus circumlocutionem dicitur potentiarum. habent enim potentie proprias differencias in proprijs generibus accidentium. sed quod tales differencie sunt nobis ignote. ideo oportet eas circumlocutionem per ordinem ad actum et obiectum. Nec valet quod alij dicunt quod relatio ad obiecta sit extrinseca ipsis potentijs. quod tunc potentie essent de p-

dicamento relationis. qz semper differentia in
trinseca e de eode genere cu illo cui est differen
tia intrinseca sed manifestu est qz potentie sunt
de genere qualitatis. no eni significant potencie
ipsas relationes sed connotant.

Arguit Idem est obiectu diuersaz poten
tiaz. ergo potentie non distinguuntur per obie
cta. Ans pz. qz idem e obiectu potentie cogni
tue et appetitiue. **Qdm** qz potentie non di
stinguuntur per obiecta materialiter accepta. sz
formaliter. p hoc g^o **Qdm** e qz quis e idem ob
iectu materialit potencie cognitive et appetiti
ue sibi coniuncte. no tn e idem obiectu formaliter
qz hoc obiectu sub rone cognoscibilis refertur
ad potentia cognitua. et sub rone boni refertur
ad appetitiua potencie. qz omnia bonu appetit.
qd si e bonu delectabile fm sensum tuc in ipm
feret appetitus sensitius. Si est bonu simpli
ter appetitus intellectius.

Arguit Si obiecta distinguunt potencias. g^o
vbiz distinguunt ipas et sp. Sed hoc no quia
ide e obiectu sensu exterior et sensus cois.

Qdm qz obiecta no qlitercuz accepta sz a
dequata distinguunt potencias. sed qz obiecta p
ticularit accepta adequant sensib^o exteriorib^o.
ideo distinguunt sensus exteriores abinuic si
ent color adequat visu. et sonus auditui. et sic
et alijs. Ita tn sil accepta adequant sensu coi
et ideo distinguunt sensus coem ab oib^o alijs sen
sib^o. **Un** pz qz sensibilia p se sunt drnter obiecta
sensu exterior et sensus cois. qz si accipiuntur
singulariter tuc sunt obiecta sensu exterior. Sz
si accipiunt sil coiter tuc sunt obiecta sensu cois.

Querit Utr potentie sensitive in diuersis
aialib^o diuersaz spsz sint vni^o spei vel diuer
faz. **Qdm** qz sunt eiusde spei vt potentia vi
sua in homie et i asino vni^o spei. **Qd** pt pbari
auctoritate et rone. Auctoritate **Aresto**. qz p ea di
cit i capitulo de odore. qz olfact^o e eiusde spei in
oibus olfacientib^o p coopculu et sine coopculo.
id est in respirantibus et in non respirantibus
Et hoc probat ibi. quia ex diuersitate organo
rum non sumitur drntia specifica sensuum.
sed ex drntia obiectoz. **Rone** sic. qz sic dictu est
potencie distinguunt p actus et obiecta. sed sunt
eadem obiecta potenzaz in oib^o aialib^o specificce
distinctis. g^o etia sunt eede potencie fm spem vt
visus in hoie pcipit colore sicut visus in asino.

Arguit Accidētia ppria hnt distinctiones
ex principijs. sed sunt alia pncipia i diuersis a
nimalibus. ergo etiam potentie sunt diuersaz
speciez. **Qdm** qz duplices sunt passionēs.
Queda sunt passionēs pprie alicui^o speciei et
tales fluunt ex principijs speciei. et p consequē

distinguuntur fm pncipia speciei. sicut risi
bile distiguit a rugibili per pncipia vtriusqz
Alia est passio qz fuit ex principijs alicui^o co
munis. et non ex principijs speciei et tales pas
siones possunt esse vni^o speciei in diuersis spe
ciebus. sic est de potentia sensitua in homine et
in bruto. quia tales potentie fluunt ex princi
pijs anime sensitive fm qz hmoi.

Arguit Ex hoc sequeret qz esset vna poten
tia sensitua fm genus in homine et in bruto.

Qdm qz non est inconueniens ab aliquo pn
cipio generis fluere aliqua forma specifica. sic
patz de dyaphaneitate et albedine. dyaphanci
tas eni fluit ex principijs aeris. et aque fm ali
qd coe innominatu. sicut dicit **Aresto**. in capi
tulo de visu. et tn manifestum est qz dyphanci
tas e forma specifica. Itē albedo est forma spe
cifica. et tn est in diuersis specificce distinctis. sic
quis aia sensitua in hoie et in equo sit alteri^o
speciei. tamē ex ea fluit vna forma specifica scz
potentia visua.

Arguit Omnis distinctio fit p pncipia
ergo male dicit qz no debet sumi distinctio per
pncipia. **Qdm** qz duplicia sunt pncipia. s.
formalia. et penes talia ont res specificce distin
gui. et sic distiguit pone p ppas dras qz dras
qa n cogscuntur circuloqmur p ppatōez ad act^o
et obiecta. Alia sunt pncipia materialia. et penes
taliam pncipia accidentia non distinguuntur ni
si materialiter. et sic potentie no distinguunt pe
nes pncipia subiectoz. sz penes pncipia ppria

Ar. Nihil fluit phisice ab aliq coe. g^o no pe
dici qz iste potencie sil fluat ab aia sensitua qz est
aliqd coe i hoie et i asino. **Qdm** qz coe caput
duplr. Uno^o fm intētionē coitatis. et sic e vez
qz a coe nihil fluit phisice. qz tuc loy^o tractat de
coe et no phisice. **Alio^o** accipit coe fm qz etia in
uenit i suis inferioribus. et sic a coe aliqd fluit
phisice. fm g^o pprie dicta locutōne possz sic di
ci qz phisice fluit aliqd a pncipijs contractis. sed
no fm coem rone. **Exempli gra.** **Visus** i hoie
fluit ex principijs hois. **Visus** in asino a princi
pijs asini. sz no fm illa rone fm qua sunt prin
cipia hois et asini. sed fm alia generaliore rone
scz fm qz illa pncipia sunt pncipia aialis. sed
manifestu e qz aial est res phisica.

Quare pncipio de ali.

Postqz **Aresto**. dixit de potētijs aie i coe qz ordi
ne de eis sit determinadu. **Hic** determinat singu
lati de potētijs aie. **Et pncipio** de potētijs vegetatis
Secdo de sensitis ibi. determinat. **Ar** **Tercdo** de intel
lectia. et h^o i. iij. li. ibi. de pte at. **Quarto** de potē
tia motiua fm locu et hoc ibi. de mouente aie.

Arguit **Clidē** q̄ ista determinatio nō sit cōueniens. qz p̄mittit potentiā appetitiuam.

Dōm est duplici. **Primo** q̄ **Aresto**. p̄ncipaliter determinat hic de istis p̄tib⁹ s̄m q̄ cōstituit gradus vite sed appetitiuū nō constituit gradū vite sicut dictū est. **Scōdo** p̄t dici q̄ de terminatio de appetitiuo simul fit cū determinatio de motiua. qz appetitiuū est principium motiui sicut infra dicit **Aresto**. ergo determinat in tercio hui⁹ diuersos esse appetitus quibus differenter possunt aialia moueri. **Determinatio** ergo de potentijs aie. **Primo** determinat de vegetatiuo p̄pter duas causas positas i textu. **Quaz** prima est. **Illa** aia est prior que ē fundamentū aliaz aiaz. **Sed** aia vegetatiua est h̄mōi. g^o rē. **Maioz** p̄t qz fundamentū p̄cedit fundatū. **Minoz** p̄t qz organa sensuum fundant in p̄tib⁹ uiuentibus aia vegetatiua. **Scōda** rō stat in hoc. **Illa** aia est prior que est cōmuniōr scz que in plurib⁹ inuenit. sed aia vegetatiua in pluribus inuenit. **Minoz** patet qz inuenit in sentientibus et non sentientibus. **Et** deinde **Aresto**. in textu adiungit diffinitio nem aie vegetatiue. **Et** dicit q̄ aia vegetatiua est s̄m quā rebus inest uiuere. **Et** hoc ideo q̄a p̄ncipiū r̄ p̄ncipale p̄ncipiū uiuendi ē aia vegetatiua. **Deinde** enumerat opa istius aie scz generare et uti alimento. **Et** est cōsiderādū q̄ sub ista p̄cula uti alimento comprehendunt duo opa scz opus nutritionis r̄ augmentatiōnis. **Sicut** ergo sunt tres potentie aie vegetatiue. ita etiā sunt tria opa aie vegetatiue scz generare. nutrire augmentare.

Arguit **Aia** intellectiua est prior. qz est p̄fectior alijs aiaib⁹. ergo aia vegetatiua nō est prior. **Dōm** q̄ aia intellectiua ē prior s̄m viā p̄fectionis. sed nō s̄m viā generatiōnis. imo ut sic aia vegetatiua est prior ut p̄batū est.

Naturalissimū enī

Quia nūc dictū est q̄ generare et alimento uti sunt opa aie vegetatiue. p̄nter p̄bat primā partem scz de generare r̄ non fuit necesse p̄bare aliā partem. qz **Aresto**. circa primā diffinitio nē aie q̄ diffiniuit vitā habere posuit duo opa scz nutritionem et augmentatiōnē. fuit ergo nūc necesse hic p̄bare aliud opus videlicet generare. **Uel** p̄t etiā dici q̄ in textu sequēti scz **Est** autē aia **Aresto**. p̄bat generaliter. q̄ aia vegetatiua ē p̄ncipiū uiuendi quo ad oīa opa. **Probat** g^o sic de generare. **Illa** opatio que p̄tinet ad omēs uiuētes est opatio aie vegetatiue. **Sed** generare est opus qd̄ spectat ad oēs uiuētes tanqz naturalissimū nūc talia uiuentia sunt imp̄fecta sicut

pueri qui scz nondū uenerunt ad p̄fectū statū uiuendi. ut aialia nouiter genita. vel or̄bata. i. p̄uata p̄ncipijs generatiōnis. vel genitalib⁹ siue hoc contingat ex natiuitate siue ex imp̄dimento sup̄ueniente ut castratione. vel nisi habeant spontaneā generatiōnē. i. que uident p̄ priē et sponte generari. **Dicit** spontaneē p̄ similitudinē. qz uident ex p̄pria uolūrate generari et non agens p̄ticulare extrinsecū adiunctū. generant enī talia p̄ solā influentiā corporū celestium ex materia ad hoc disposita. **Maioz** p̄bat qz aie vegetatiue ē vitā dare. **Illud** ergo qd̄ cōuenit oībus uiuentib⁹ hoc ē ab aia vegetatiua q̄ facit vitā. **Minoz** p̄bat **Aresto**. qz unum qd̄ ens creatū appetit assimilari diuino eē. sed talis assimilatio fit p̄ generatiōem. g^o ē natura le uiuentib⁹ appetere generatiōem. **Maioz** p̄t qz oīa q̄ agūt p̄ naturā agūt p̄pter talē assimilatiōnē. **Lui⁹** rō ē. qz oē ens creatū ē imp̄fectus in ordīe ad diuinū eē cū g^o. oē imp̄fectū appetit p̄fici aliq̄ p̄fectōe quā nō h̄z. cū ergo oēs p̄fectiōnes sint in deo sic appetit assimilari diuino esse. **Circa** qd̄ tū **Aresto**. distinguit q̄ duplex est finis rei scz finis quo et grā ē. **Intēdit** g^o **Aresto**. q̄ res uiuētes appetūt generatiōem sicut finē q̄ ē forma acq̄sita p̄ generatiōem. sed appetūt diuinā similitudinē sic finē grā cui⁹ et vltima tū. **Minoz** p̄t qz duplex ē additiō diuini esse. **Una** ē q̄ diuinū esse ē p̄petuū. **Scōda** ē q̄ diuinū eē ē cā oīm alioz. **In** his g^o duob⁹ uiuentia sūt filia deo p̄ generatiōem. **P̄rio** quo ad p̄petuitatē essendi. qz uiuentia nō p̄nt manere eadē numero cū sint corruptibilia. g^o oīz q̄ p̄petuitas i eis sumat penes sp̄m. qz g^o p̄ generatiōem sp̄s diffundit. g^o p̄ generatiōem aliqd̄ acq̄rit p̄petuitatē q̄ ē cōditio rei. **Itē** p̄ generatiōem aliqd̄ est cā geniti. **Et** iō sic de⁹ ē cā oīm rez. ita generatiō est cā geniti. **Ex** q̄ p̄cludit **Aresto**. q̄ p̄ generatiōnē aliq̄ res manet quodāmodo perpetua vel fit p̄petua nō s̄m idē i numero. s̄ s̄m idē in specie. **Quērit** **Utrū** naturalissimū opus i uiuentibus sit generare sibi sile. **Dōm** q̄ sic. **Et** hoc p̄bat trib⁹ rōnib⁹ s̄m q̄ tres sūt modi nature. **P̄rio** capit natura ut ē p̄ncipiū mouēdi rē. **Scōdo** capit p̄ specie. **Tercio** capit ut opponitur huic qd̄ ē uolētū. **Est** g^o p̄ma rō. **Illud** est naturalissimū qd̄ cōuenit uiuentib⁹ r̄ etiā alijs reb⁹ naturalib⁹. **Sed** generare etiam cōuenit alijs rebus naturalib⁹. ergo est naturalissimū. **Minoz** p̄t. q̄a ignis generat ignē. aqua aq̄m que sūt pure naturalia. **Scōda** rō. **Illud** opus dicit naturalissimū p̄ qd̄ lacquirit natura. **Sz** p̄ opus generatiōis acquirat natura siue species ergo est naturalissimū. p̄ nutritiōem enī p̄seruat

indiuuū. p augmētationē acquirē pfecta q̄sti
tas indiuuū. cuius ḡ indiuuū nō sit natura.
sic illa opa nō vocant naturalissima ex pte ter
minoz. qz nō terminant ad specē. Tercia rō ē
Hoc est naturalissimū ad qd natura magis in
clinat. Sed ad opus generationis natura ma
gis inclinat. ḡ est opus naturalissimū. qz qnqz
natura in detrimentū siue corruptōez indiuuū
nutrē cōseruare spēm. sic Aristo. dicit de lōgitu
dine z breuitate vite q aialia multi coitus sūt
breuis vite vt passerēs. Et sic op^o generationis
dicit naturalissimū triplr. Primo ex pte mate
rie siue subiecti. qz in rebus pure naturalib^o in
uenit. Secdo ex pte termini. qz natura siue spe
cies acquirē p generatōez sic dicit scda rō Ter
cio ex pte finis qz ad eā natura inclinat vt ad
finem sicut dicit tertia ratio.

Arguitur Si generatio repit̄ in reb^o pu
renaturalib^o. ergo nō est opus aie vegetatiue.

Dōm q generatō accipit̄ duplr. Uno mō
generalit̄ z sic nō solū repit̄ i reb^o viuētib^o s̄ et̄
in nō viuētib^o. z sic nō d̄r generari esse op^o aie
vegetatiue. Alio mō accipit̄ generatio specialit̄
s̄ q fit a pncipio intrinseco z sic est op^o aie vege
tatiue. Triplicit̄ ḡ differt generare qd inuenit̄
in viuētib^o ab illo generare qd ē in pure natu
ralib^o. Primo qz generatō in viuētib^o est a p̄n
cipio intrinseco. qz semen excisū ab aiali est in
prima potētia ad h̄ q sit ps ipsi^o viuēt̄ z itco
sibi d̄r intrinsecū nō s̄ actū sed s̄ potētia primā
qz qd paz̄ d̄est nihil d̄esse videt̄. Circa qd sciē
dū q in hoīe l̄ in aiali pfecto ē triplex digestio.
Una est digestio que est i stomacho z ibi sepa
rat̄ pur̄ ab impuro z impurū mittit̄ ad intesti
na. pur̄ at̄ mittit̄ s̄ ep̄ar. in epate ḡ sit scda di
gestio z itez sepat̄ pur̄ ab ipuro z a tli ipuro ge
nerat̄ crines z vngues in aiali. h̄ aut̄ pur̄ sic re
lictū mittit̄ in via s̄ cor. z tūc s̄ cordis z po
tētia nutritia vl̄ s̄ distributua fm̄ medicos
in cor. de ex̄is distribuit̄ illd̄ nutrimentū sic col
lectū fm̄ q cōgruit̄ sigul̄ membr̄is. Ista ḡ mate
ria sic collecta ē i prima potētia ad h̄ q vniatur
cuilibet membr̄o aialis. Quia igit̄ natura ma
gime intendit̄ p̄seruationē speciei sic mittit̄ vnā
ptē illi^o materie q̄ debuit̄ aggenerari cuilibet p̄ri
aialis vl̄ viuēt̄. ad vasa seminalia vt ex ea fiat
generatō. Dicit̄ ḡ illa materia seminalis a qua
fit generatio intrinseca ipi generati nō fm̄ actū
qz nōqz fuit̄ ps generant̄ sed fm̄ primā poten
tia. qz illa materia est sic disposita q̄ nisi fuisset
transmissa ad vasa seminalia ipsa fuisset vnita
cuilibet p̄ri viuēt̄. Et ista est causa. qz ista s̄
seminalis pot̄. pducere hoīem similit̄ genera

ti h̄ ei sit p virtutes in tali semine existentem.

Arguit̄ In oi generatōe fit resolutio vsqz
ad materiā primā. ḡ ista s̄tus formatiua in se
mune corrupit̄ z p̄ p̄is nō pōt fieri generatō s̄
tute alic^o seis excisi. Dōm q in generatōe vi
uentis sūt duo pncipia scz passiū qd est mā.
ex qua fit generacō. z h̄ in viuētib^o ammiss̄
traf a matre vl̄ ab illo qd habet cōditionē ma
tris ex tli pncipio fit substātia geniti z tūc ē ve
rū q fit resolutō in tali embriōne vsqz ad mate
riā primā. Alia ē ps effectiue cōcurrēs ad gene
ratōez z ammiss̄traf a p̄re. z illa materia sic am
miss̄traf nō intrat subaz geniti s̄ solū agit ad
hoc q forma introducat̄ i materiā si sit forma
introducibilis p agēs naturale sic sunt aia ve
getatiua z sensitiua. vel disponit̄ materiā ad h̄
q p agēs supior forma introducat̄. sic cōtingit̄
in generatōe hoīs. Exēpluz ad istā ē. vt in ouo
pull^o generat̄ ex vitello oū sic ex materia. z al
bumē oū ē nutrimentū pulli. Urt^o at̄ forma
tiua cōiungit̄ vitello z tal̄ s̄tus cōsistit̄ in qdā
hūido qd humidū pducto pullo euanescit̄ ex
expirat̄. Ex h̄ p̄nt̄ aliq̄ correlaria elici. Primū
ē q sicut i nullo effectū intrat cā efficiēs fm̄ s̄
stātiāz. ita nec etiā in generatōe aialiu^o s̄ for
matiua intrat subaz geniti. Secdo pōt elici qre
ples plus sequit̄ q̄stiatē m̄ris qz patris. qz m̄
admiss̄traf materiā ex q̄ t̄z se q̄stiatas. Scda d̄ia
pncipialis qz generatio i viuētib^o fit p̄ excisi
onē semis. sicut plāte generat̄ur ex semie plāte
poris. sic at̄ non ē in generatōe pure naturaliu^o
sed i illis generatio fit p̄ cōuersionē vni^o i alte
rū. vt ignis generat̄ ignē in lignis p̄ cōuersionē
lignoz i igne. Tercia d̄ia est. qz s̄tus p̄ qua fit
generatio i viuētib^o manet p̄ corruptōez p̄n
cipal̄ agētis. z iō h̄z eundē effectū que haberet
si pncipale agēs nō esset corruptū. Sicut at̄ n̄
est in inaiatis. qz cessante pncipali agēte nō p̄t
fieri generatō. qz talis s̄tus generat̄is nō p̄t ēē
separata a generatōe sic in viuētib^o.

Arguit̄. Hoc qd ē naturale oibus viuēti
bus cōuenit oibus viuētib^o. sed generatō nō
cōuenit oibus viuētib^o sed nutrire. qz vt d̄r
in textu. imperfecta viuētia nō generat̄. neqz or
bata neqz illa que h̄nt spōtaneaz generatōez. ḡ
actus nutritōis d̄z esse naturalior. Dōm q
aliqua opatō pōt dici naturalior duplr. Uno
mō extēsiue qz extēdit̄ ad plura in quib^o in
uenitur. z sic opatō nutritōis ē naturalior qz
generatio. qz est coior. Alio mō d̄r aliqua opa
tō naturalior intēsiue. qz. s̄. natura magis incli
nat ad talē opationē. z sic generatio ē naturali
or. In quibus enī omia ista opa simul inueni

unfibi generatio est opus pfecti. tñ a genera
tōe tria excipiuntur scz imperfecta orbata z habe
tia spontanea generationem.

Arguit. Operatio intellectiva est naturalior
q̄ generativa. qz hō est maxime suus intellcūs
q̄ est sibi magis naturalis. Dōm q̄ genera
re nō d̄z cōparari ad opatōes cuiuscunqz pōne
sed ad opatōes pōnaz anime vegetative vt sit
sensus generare sibi sile est naturalissimuz ope
ruz inter ista opa. s. nutrire. augmentare z gene
rare. z sic cōcedit argumentuz qz nō est p̄ppo

Arguit. Nutritio est naturalior.
qz ē magis necessaria cū aīal sine nutritōe esse
nō pōt. sed bene sine generatōe. q̄ natura est ma
gis sollicita circa nutritiōē q̄ generatōē.

Dōm q̄ natura duplici ē sollicita circa aliqd
Uno mō absolute. z sic est magis sollicita cir
ca generatōē. qz q̄nqz p̄ defectū nutritiōis dispo
nit natura materiā p̄ generatōē. Alio mō natu
ra est sollicita circa aliqd ex suppone. z sic est
magis sollicita circa nutritōē qz nutritō subser
vit ad generatōē. z ideo natura ē sollicita pro
nutritōe vt posset fieri generatō. Et hoc est qd̄
sub alijs s̄bis dicit q̄ nutritio capit duplici

Uno mō absolute z sic natura nō est sollicita
p̄ nutritōē. Alio mō accipit s̄m q̄ subseruit ge
neratōi. z sic natura est sollicita p̄ nutritōē. Et
per hoc soluit replica q̄n arguit. natura p̄ gene
ratōē totalit̄ corrupit. vtz in multis. q̄ natu
ra nō erit sollicita p̄ generatōē sed p̄ nutritōē

Dōm q̄ natura accipit duplici. Uno mō
s̄m q̄ est in individuo. z eo mō corrupitur per
se. z sic ē vez q̄ q̄nqz generatio tendit i corrup
tione nature s̄m q̄ est in individuo. Alio mo
do accipit p̄t significat sp̄m. z sic natura nun
q̄ destruit p̄ generatōē sed p̄servatur p̄ eam.

Arguitur. Magis naturale est q̄ aliquid
conseruat seipm q̄ alterum. sed p̄ nutritiōem
aliquid conseruat seipm z p̄ generatōē al
terum. Dicendum q̄ aliquid conseruat se
ipm dupliciter. Uno modo in numero. z h̄
fit p̄ nutritiōē. Alio modo conseruat seipm
in specie. z hoc fit p̄ generatōem. Tunc dicē
dum est q̄ magis naturale est in omnibus vi
uentibus q̄ aliquid conseruat seipm in specie.
qz impossibile est seipm conseruare in numero
et ergo inclinatio naturalis est ad hoc q̄ aliqd
conseruet seipm in specie. quia tñc potest res
in specie p̄peruari. qd̄ nullo mō potest fieri in in
diuiduo corruptibili. Et nota q̄ omnia ista ar
gumenta p̄cedit cōtra terciā ratiōē positā ad
hoc q̄ naturalissimū opm i viuentibus zc.

Queritur. Quis sit ordo istoz actū. Et
que est ratō ordinis. Dicēduz q̄ in istis ope

ratōibus potest assignari duplex ordo. s. gene
ratōis s̄m quē procedit ab imperfectis ad per
fecta. z sic actus nutritiōis p̄cedit actum aug
mentatōis. z actus augmentatōis p̄cedat
actum generatōis. Sed s̄m ordinem p̄fecti
ōis est ecōtra. Et ratio ordinis sumitur ex tri
bus rōnibus. Prima est qz actus nutritiōis
ordinatur ad conseruandū indiuiduuz. actus
augmentatōis ordinatur ad p̄ficiendū indi
uiduū s̄m determinatā quantitātē. Actus ge
neratōis ordinat̄ ad conseruandū rem in spe
cie. sicut q̄ species ē dignior z prior indiuiduo
s̄m viam p̄fectiōis. Ita etiaz generatio q̄suis
generatio p̄supponat nutritiōē z augmentati
ōem. Secunda ratio qz nutritio est prius
actus s̄m viam generatōis ex q̄ p̄supponit
a generatōē z augmentatiōē. q̄ generatō est vlt
tima opatio s̄m viam p̄fectiōis z non ecōtra
Tercia ratio stat in hoc qz p̄ actionē generati
uā ipsa anima vegetatiua habet cōuenientiam p̄
cum aīa sensitua. quia sicut anima sensitua p̄
suas potētias se extendit extra suū subiectum
qz agit in colorem p̄ pōnaz visiuā que est extra
subiectū. sic etiā p̄ potentia generatiua ipm vi
uens se extendit vltra suū subiectū p̄ducendo
genitū qd̄ est extra substantiā generatiōis.

Est autē anima cor

Postq̄ Aresto. ostendit q̄ operatio vegetatiua
est ab anima vegetatiua. Jā consequenter esse
dit hoc de omnibus operationibus anime ve
getatiue. Dicebant eni antiqui q̄ iste operatio
nes scz nutritiua z augmentatiua non p̄ueni
rent s̄ anima. sed ex natura. Et hoc sic p̄babat̄
qz sicut natura vtis in suis opationibus quali
tatibus actiuis z passiuis. sicut ignis calefacit
calore. ita etiā aīa vegetatiua facit suas opati
ōnes p̄ qualitates naturales. Probat q̄ Aresto
ti. q̄ aīa est principium corporis viuentis in tri
plici genere cause. scz formalis. finalis. z efficiē
tis. Primū probat duabus rōnibus quarum
prima est. Illud qd̄ dat eē corpi est forma cor
poris. sed aīa dat esse corpi. Glia est forma cor
poris. Maior p̄z ex diffinitōe forme. qz forma
est que dat esse rei. Minorēz p̄bat i ter. qz aīa
dat viuere. sed viuere i viuentib̄ est esse. Pri
ma ps patet qz sepata aīa a corpe corpi nō vi
uit. Scda rō est. Illud qd̄ est act⁹ corpi ē for
ma corporis. sed aīa est act⁹ corpi. q̄ aīa est cau
sa formalis corporis. Maior p̄z qz ois forma
est actus. Minorēz p̄z ex diffinitōe aīe in qua
dicit q̄ aīa est actus corporis zc.

Arguit. Viuere i viuentib̄ ē opari. q̄ n̄ ē ēē.

Dom q' viuere accipit dupl'r. Uno mō p vi
uere vita pma. et sic sigt effectū formale ipius
aie. z nihil aliud ē tunc viuere qz esse aiaz i cor
pore et informare corp'. **U**n dicit **A**resto. pmo
elēchoz. q' aia et vita idē sūt z sic viuere i vine
tibus ē esse. **A**lio mō accipit viuere p opatōe
vitali cōsequente aiaz existentes in corpe. z sic
viuere est opari vitalit'. z sic videre ē viuere. au
dire est viuere z sic de alijs.

Manifestum autem

Consequēter pbat scōdam partē scz q' aia est cā
finalis ipius corpis. z h' pbat. Sicut se habet
intellectus practic' in disponēdo materiā arti
ficialē. ita se hz natura ad materiā naturalez. s3
intellectus pcticus disponit materiā artificia/
lē ppter formā artificialem. g' natura dispoit ma
teriā naturalez ppter formā naturalez. **S**ed h'
qd est ppter alterū est finis e'. g' aia est finis di
spōitōis materie. **E**t addit **A**resto. q' nō soluz
aia est finis corpis s3 etiā oīm naturaliu. **E**t h'
sic pbat. qz sp' pncipale est finis instrumētōz
Sed oia naturalia ordinatur in aiam sic que
dā instrumta quib' viuāt aiatā. g' aia est finis
oīm naturaliu. **M**inor pz. qz plante nutriūt
ex mixtis. z g' mixta ordinatur in plātas. z aia
lia nutriūtur plātis. sic plāte ordinatur in aia
lia. z homo nutriūt ex aialib'. sic aialia ordināf
in hominē. z sic pz q' homo ē finis oīm natu/
raliu. **S**3 addit **A**resto. q' duplex est finis. s. q'
et grā cui'. **P**er quā distinctōem intēdit q' aia
nō est finis simpl'r vltimat' ipōz naturaliu si
cut finis grā cui'. sed ē finis q' mediāte natura
lia tendāt in deū sicut i fines grā cui'. **U**n dicit
ecclesiastico. **O**mnia pp' seipm creauit dñs. z sic
ipē est simpl'r finis oīm naturaliu qz omnium
rerum creatarū.

Querit **U**trū hō possit dici finis oīm re/
rū. **D**om q' sic. qz quodāmodo oīs res cre
ate sunt ppter hoies. **S**unt ei in rebus quedā
res artificiales. qdaz naturales. qdaz supnatu
rales siue spuales. **S**3 oīs iste res sunt pp'
hoies. g' hō est finis oīm rez creatarū. **D**e reb'
artificialibus dicit **A**resto. q. phoz. q' hō est fi
nis oīm artificialiu. **E**t rō illius ē. qz artificia
lia sunt ab intellectu huāno. z iō sūt in iua
mentū naturaliu. g' vbi naturalia deficiūt arti/
ficialia iuuāt. **E**t iō si sūt aliqua p arte quib'
hoies nō iuuāt. vel qstuz ad subaz artificia/
lia. vel qstuz ad modū faciēdi artificialiā nō
debent dici artes sed abusiones. **E**t iō ars faciē
di taxillas ē phibita qz illis hoies vt in pluri
mū abutiūt. **I**n hoc scōdo **A**resto. dicit q' ho

mo est finis oīm naturaliu. qz hō ex omnibus
naturalibus iuuat **I**uuat ei ex celo z terra z ex
alijs elemētis z oibus mixtis. **S**3 q' hō est fi
nis subaz spūalium nullubi poitur ab **A**resto.
Sed scūs **T**homas hoc idēz pbat sic in scōdo
scōto. qz sube spūales vel sūt bone z in bono
pfirmate. z sic admīstrant hoibus z sic sūt pp'
ter homines sicut mīstrū. **E**t hoc est qd dicit
ap'ls q' ille sube admīstratorū spūs sūt pp'
ter eos q' hereditatē capiunt salutis. **A**ut sube
sūt in malo obstinate. z tunc tales sube p'nt
hominī p accūs ad exercitia qz p hoc q' homo
restitit tem p'atoribus z malicijs talū spūum
sic acqrit bonū victorie z meriti

Stuero et vñ prin

Hic consequent **A**resto. pbat terciā ptes scz q'
anima est pncipiū z cā efficiēs corpis. **E**t hoc
sic pbat. **O**mnis forma corpis natural' est p'
cipiū corpis. **S**3 anima est forma natural'. g'
est pncipiū corpis s'm q' in corpe est motus.
Maior pz exemplari'. qz forma ignis est pnci
piū motus ignis. **S**3 minor est manifesta.
Sed posset aliq's dicere q' mot' q' sūt in cor
pore animato sūt a natura. **S**ic addit **A**re/
sto. q' isti motus sūt solū in viuētib' z ha
bētib' animā. **E**t q' sic arguit. **I**lli motus sūt
ab anima q' solū inueniūtur in hūtib' animā
sed isti motus solū inueniūtur in hūtib' aiam
scz mot' local' pgressiuus z mot' s'm augmen
tū z decremētū qz nihil sentit nisi qd hz aiaz
neq' aliqd auget z decrescit nisi quod aliē. **E**t ni
hil aliē qd nō coicet vita. g' de pmo ad vltimū
hoc aliē soluz qd habet animā.

Querit **U**trū anima sit cā z pncipiū
corpis in triplici genere cāe. **D**om q' sic vt
patz in textu. scz in genere cāe efficiēti for/
malis z finalis.

Arguit. **F**ormaz efficiēti nunq' coincidūt
in vñ numero. g' si anima est forma corpis
non pōt esse cā efficiēs eius. **D**om q' forma
et finis nō coincidūt in idēz numero in ordie
ad eundēz effectū sed bene in ordine ad diuer/
sos effectus sicut est hic. **E**t hoc sic pz. qz cor
pus accipit dupl'r. **U**no mō s'm q' est absolu/
te animatū. z sic anima est e' cā formalis. qz h'
esse aiatuz est ab anima. **A**lio mō accipit qstuz
ad eius organizatōez augmentū z pfectōes se/
cūdas q' etiā sūt in corpe z sic est cā efficiēti
Et hoc est qd ali' dicūt. q' anima est causa for
malis corpis qstuz ad actuz primuz sed est cā
efficiēti in ordine ad actuz scōm.

Arguit. **A**nima nō est causa efficiēti pfecti

tionū scđarum in corpe. qz tunc esset aia causa suarū potētiarū qđ est impossibile. qz nihil agit p suā essētiā effectiue p̄tā primū principium.

Dōm qđ duplex ē causa efficiēs creata. Que dā est principalit̄ efficiēs. Alia autem est min⁹ principaliter efficiēs siue subeffectiua. Loquēdo ḡ de p̄ncipali cā efficiēte. sic nulla cā efficiēs creata p̄t agere p suā essētiā s̄ bene subeffectiua cā. i. scđarie effectiua sicut est de aia qz pōne aie fluit ab aia nō sicut a cā principalit̄ actiua. sic enī deus ē cā potētiarū aie rōnalis sic etiam est cā aie. Iuxta regulā p̄mētatoris. viij. phoz. dans formā dat p̄na formā. cuz ḡ deus dat aiam s̄ rōnalez s̄l cōcreat illa que natu- raliter sequuntur aiaz rōnalem qualia sunt po- tentie aie. Dicif̄ at aliqua cā effectiua qđ p̄nci- paliter et p̄prie agit effectū. Et d̄r cā subeffecti- ua p̄ cui⁹ mediuz effectus p̄ducif̄. sic ḡ deus nō p̄ducit pōnas nisi p̄ aiam. ḡ p̄t anima dici cā subeffectiua. Vel aliter dōm qđ dupl̄r aliqd p̄- cedit ab alio. Uno mō p̄ reale transmutatōem et sic nō p̄t ab aliq̄ ente creato aliquid p̄cede- re nisi p̄ pōnas medias. Alio mō aliqd ab alio p̄cedit p̄ simplice emanatōez. et sic p̄t etiā ab aliq̄ ente creato aliqd effectiue p̄cedere sicut po- tentie aie fluit ab aia.

Arguit. Causa efficiēs p̄supponitur suo ef- fectui. sed aia nō p̄supponit corpi. ḡ nō est cau- sa efficiēs corpis. p̄bat qz materia est ante for- mā. **D**ōm qđ corpus accipit̄ duplicif̄. Uno mō fm suaz subaz et sic corpus p̄supponit aie. qz aia vnitur corpi disposito aliquibus dispo- sitōibus. que dispōnes nō sunt nisi in materia forme p̄supposita. Alio mō accipit̄ corpus qz- tū ad debitiū augmentū. et sic aia p̄supponit corpi. qz aia est aī p̄lētā q̄titatē corpis.

Arguit. Anima est intrinseca forma corpis ḡ nō est causa final̄ corpis. **D**ōm qđ aia ac- cipitur duplicif̄. Quo mō fm eius essētiā. et sic aia ē extrinseca corpis. qz essētiā et natura aie multū distant a natura corpis. sicut sup̄dicit **A**ristote. qđ actus et pōna nō parz d̄rnt. Alio mō accipit̄ aia fm qđ informat corpi. et sic aia est cā formalis corpis et intrinseca. P̄rio autē mō est cā finalis et extrinseca corpis.

Empedocles enim

Postqz **A**risto. posuit veritatē s̄z qđ aia est p̄- cipiu effectiuū opationūz vitaliū. i. illarūz ope- rationū que sūt in corpe viuentē. Cōsequēter excludit duos errores qđ sunt p̄riū ad tales veri- tatez s̄z ipsius **E**mpedoclis et **D**emocriti. Dixit enī **E**mpedocles qđ opatōes nutritōis nō fie-

rent ab aia sed a natura ignis et terre. **D**emocri- tus autem dixit opationes aie esse a natura ignis tm. **F**uit ḡ opinio **E**mpedoclis qđ augmē- tatio et nutritio fierent in plantis ex hoc qđ in plantis esset quedā terrestris natura p̄ quā na- turā terrestrē nutrentur radices. et illa que sunt inferius i arbore. et nutrentur plante sursum. p̄- ter ignē qui naturalit̄ aliqd mouet sursum. qz et **E**mpedocles dixit effectus puenire i rebus ex necessitate materie. iō dixit qđ nutrimentū ne- cessitate materie moueret sursum et deorsum. **T**ūc reprobat istā opinionē duabus rōibus quarū p̄ma est. **Q**uia **E**mpedocles male accepit sur- sum et deorsum in plantis. qz hoc qđ dixit esse sur- sum h̄ est deorsum. qz nō eodē modo sumitur sur- sum et deorsum in plantis sicut i toto vniuerso. qz in toto vniuerso hoc ē sursum qđ est versus celum. sed in viuētibus hoc ē sursum vbi viuēs sumit nutrimentū. qz ḡ p̄ radices plate sumit nutrimentū manifestū est qđ radices sunt sursum in plantis. **E**t hoc ē qđ dicit **A**risto. qđ sicut se- habet caput in aialibus. ita radices in plantis. **E**t hoc iō. qz illa instrumenta h̄nt se eodē mō q̄bus sūt eadē opa. s̄z eadē opa sūt p̄ radices i arborib⁹ et p̄ caput i aialib⁹. i. acceptō nutrime-

Quenit. **U**tz in omnib⁹ eodē mō **C**ū sumatur sursum et deorsum. **D**ōm qđ nō. qz in quibusdā rebus sumatur differentie positionū quo ad nos. in quibusdā at fm naturā rei. et in vtrūsqz est d̄rnta. **U**n quo ad nos sumit d̄rnta positionū triplicif̄. s̄z p̄ iuxtapositionē. et p̄ con- trapositionē. et p̄ similit̄ positionē. **P**er iuxta- positionē hoc dicit d̄rnta qđ ponit iuxta dextrū nostrū. **E**t hoc sinistru qđ ponit iuxta sinistru nostrū. **P**er p̄positionē sicut in imagine resul- tate in speculo. qz in imagine hoc d̄rnta d̄rnta qđ cōtraponit dextro nostro. **E**t hoc sinistru qđ p̄- ponit sinistro nostro. **E**t hoc iō est. qz imago in speculo p̄rio mō resultat i speculo qz in imago- ginato. **P**er similit̄ positionē sicut in imaginibus siue statuis illa manus d̄rnta d̄rnta qđ habet similitudine cū dextera nostra. **D**icuntur at sumi- d̄rnta positionūz qđ ad nos qñ ptes rei in quib⁹ sunt tales d̄rnta nō distinguuntur fm diuer- sas p̄tates. **Q**n̄ at ptes sumunt fm diuer- sas p̄tates. tunc sumunt d̄rnta positionūz fm na- turā rei instali re. sicut p̄t in hoie. qz alia ē vir- tus in hoie fm sursum deorsum ante retro dextre et sinistruz. sed hoc nō est in statua. **A**lio mō tunc different inueniunt d̄rnta positionū in celo in vniuerso corruptibili s̄z in elementis et in aiatibus. **I**n celo inueniunt s̄z d̄rnta positionūz

nus fm q ptes hnt aliā z aliā influentiam ad influentiam aie nobilis. z ideo i celo sumūtur ille dr̄ne que sunt fm diuersas stutes i diuersis ptibus. Est enī alia stus in polo artico et antartico fm quas sumit̄ sursuz z deorsuz. Itē est alia stus in oriente z occidente fm quas sumantur dextrā z sinistrā. Itē alia est stus i meridie et septentrione fm qs sumūtur an̄ z retro. sicut ptz scdo celi. Sed i vniuerso corruptibili sicut in elemētis sumit̄ sursuz z deorsum fm motū localem grauiū z leuiū. Sed in aiatis sumit̄ iste dr̄ne positionū fm opa vitalia. sumūtur enī sursuz z deorsuz fm motū alimentū. qz hoc ē sursuz vbi aiatus recipit nutrimentū. et hoc est deorsuz vbi mittitur supflua. Sed an̄ hoc est sumūtur fm motū sensatōis. qz hoc ē ante vbi viget sensus. z hoc ē retro vbi non viget sensus. Sed dextrā z sinistrā sumūtur fm motū localem in aiati. qz hoc est dextrā vbi naturaliter incipit motus. Et hoc sinistrā vbi naturaliter desinit motus. Ex qbus pz in quib⁹ inueniuntur iste dr̄ne positionū. qz in oibus hntibus nutrītōez inueniuntur sursuz z deorsuz. z i oibus hntibus sensuz ante z retro. z in oibus habentib⁹ motū localem dextrā z sinistrā. In quibus at̄ sil̄ inueniuntur sicut i pfectis aiatibus ibi etiā inueniuntur om̄s dr̄ne positionū. Secūda rō est. si in aliq̄ viuēte sunt sil̄ ignis z terra. tunc seq̄tur qz hoc viuēs nō possit pmanere in sua p̄sistētia. Qd sic pbat. qz ignis z terra sunt tria. z naturaliter mouētur ad contraria loca nisi aliqd cōtineat ea. opz q̄ aliquid ponere in viuēte qd p̄tinet illa tria sicut aiāz. q̄ aiāz dicit̄ cā augmentatōis nō ignis z terra.

Arguit. Nutrimenta mouetur deorsuz. salte grossiora z subtiliora sursuz q̄ seq̄t qz ex natura terre z ignis fiat nutrītō. Qd̄m q̄ dispositio nutrimentū fm calidū z frigidū subseruit bene nutrītōni. qz oz grossiora p̄ grossiora nutrimenta nutri. tñ nutrītōis cā non est dispositio nutrimentū sed aiā que mittit nutrimenta ad diuersa loca.

Videtur autem qui

Videtur p̄nif scd̄s error circa aiāz vegetatiāz qui est Democriti q̄ dixit qz nutrītō z augmentatō sūt a natura ignis z n̄ p̄ aiāz vegetatiāz. Difert̄ q̄ hec opinio ab opinione Empedoclis qz ip̄e dixit nutrītōez fieri ab igne z terra sil̄. Sz Democritus dixit nutrītōez fieri solū ab igne. Et hoc sic pbat. qz nutrītō z augmentatō sūt p̄ calozē naturale. oportz ei alimentum decoqui anteq̄ vniat̄ substātie aliti. sed caloz ē ab igne

q̄ ignis est cā nutrītōis z augmentatōis.

Hic autem concau

Videtur Aresto. reprobare istū errorem Democriti. z dicit qz ignis siue calor ignis ē bene cōcausa. i. instrumentalis cā nutrītōis. qz sicut dictū ē. necesse est cōcurrere calozē ad nutrītōez. sed non p̄t dici qz ignis siue calor sit p̄ncipal̄ cā nutrītōis z augmentatōis. qz tūc viuēs naturaliter accipet quācumqz indetermiatāz q̄titates per nutrimentū. qz ignis crescit i infinitū appositō p̄bustibili. sz h̄ est impossibile. Qz oim̄ natura cōstantiū certus ē t̄m̄ magnitudinis et augmenti. Est q̄ tal̄ certitudo siue determinatō q̄titatis nō ab igne. qz ignis fm se non h̄ certū terminū est q̄ ab aiā. determinare q̄ rem non spectat ad materiā que est de se incerta sed spectat ad formā que est de se determinata z p̄fecta.

Arguit. Entia naturalia sunt determinata ad minimū z maximū. h̄mo p̄hoz. q̄ non p̄t ignis crescere in infinitū. Qd̄m qz ignis capit̄ tripliciter. Uno mō ex pte sue materie. z sic ignis nō p̄t crescere in infinitū. qz est determinata materia i vniuerso q̄ est ignibilis qz materia que p̄t fieri ignis est materia elemētōz et mixtoz. z supposito qz illa essent p̄uersa i igne adhuc ignis eet̄ finitus. Alio mō capit̄ ignis fm q̄ est ps totius vniuersi. z sic itez non p̄t esse infinitus. Et hoc id̄ qz si ignis esset infinitus tūc destrueret totum vniuersū. qz conuerteret om̄s ptes vniuersi in suā naturā. Et qz vniuersū p̄sistit in ordine partū diuersaz sic cessaret vniuersū z solūz esset ignis. Tertio mō capit̄ ignis ex pte sue forme z sic ignis nō habet determinationē ad certā q̄titates. z sic loq̄tur hic Aresto. sic autē h̄z omne aiatus. materiam determinate q̄titatis. qz in aiatis non p̄t ee materia indeterminate q̄ta qz si eet̄ indeterminate q̄ta tūc aiā nō informaret illā materiā. Ex empl̄i ḡa. Repugnaret hōi ex pte aie huāne qz suūz corpus eet̄ indeterminate q̄titatis. qz n̄ haberet opationes suas. sed h̄ non repugnat igni. qz ignis ex pte sue forme nō restringitur ad certā materiā seu ad certā q̄titatē materie. Intellectus q̄ tertus ē. qz ignis crescit i infinitum ex pte sue forme. qz non repugnat siue forme qz sit in materia indeterminate q̄ta. sed aiata requirunt certā materiā ex pte forme. Etiaz d̄m qz ista p̄pō est cōditionalis ē ambe ptes sunt false. z tñ tota p̄ditionalis est fa sicut illa. si alin⁹ volaret zc. cui⁹ ambe ptes sunt false. z tñ tota p̄ditionalis est fa. Similiter etiā si igni apponeret̄ p̄bustibile infinitū ignis cresceret i infinitū

Quæritur. Utrum calor qui est causa nutritiois sit eiusdem speciei cum calore ignis. **Respondetur** quod est idem calor specie et numero qui facit nutritioem instrumentalem ut calor ignis in ipso aëre. **Et hoc probatur** quod omne mixtum perfectum quod est mixtum aëreum habet in se calorem ignis. si ergo præter tale calorem ignis esset alius calor tunc duo acciderent in numero differenteria essent in eodem subiecto. non enim potest calor faciens nutritioem esse alterius speciei. quod sicut plus deum est aëre vegetativa utitur naturalibus qualitatibus etiam effectiue. utitur ergo calore ignis ad efficiendum nutritioem. et ideo calor qui nutrit instrumentalem est calor ignis.

Arguitur. Nos distinguimus res penes actiones et proprietates. sed est alia actio caloris ignis et aëris. quod calor ignis incinerat. calor autem aëris carnisificat. **Respondetur** quod calor ignis potest dupliciter capi. Uno modo absolute et secundum se. et sic calor ignis incinerat et comburit. Alio modo capit secundum quod est instrumentum alio modo altioris agentis scilicet aëris. et sic potest habere altioris operationem quod si per se ageret et sic habet carnisificare. Tunc enim contingit aëre vegetatiue quod est forma perfectior forma naturali. **Et sicut est in artificialibus.** quod securis secundum se accepta non facit domum sed si coniungatur artifici tunc potest facere domum.

Quoniam autem ea

Postquam Aresto. promissit quedam necessaria que exiguntur ad intelligendum determinationes de aëre vegetatiua. **Dicitur** primo persequitur determinationes de parte vegetatiua. **Et primo** determinat de obiecto. **Secundo** de operationibus. **Tertio** de potentijs. **Et hoc** facit iuxta ordinem prius promissum. **Dicitur** ergo primo quod potentie vegetatiue dunt ab alijs potentijs quod circa alimentum sunt. ideo prius determinandum est de alimento. quo ad hoc enim scilicet circa alimentum esse conueniunt omnes potentie aëris vegetatiue. **Et dicitur** Aresto. in textu quod sunt eadem potentie aëris nutritiue et generatiue quod est verum secundum genus. quod habent idem obiectum secundum genus sicut infra patebit.

Videtur autem alii

Dicitur Aresto. persequitur determinationem de alimentum. **Et ponit** tria que alimentum conueniunt. **Unus** est quod alimentum est prius alito. **Et hoc** ideo quod alimentum conuertitur in substantiam aliti. **Sed** omnis mutatio fit de prius in contrarium. **Secunda** conditio est quod alimentum est ex his prius que habent generationes ex se invicem. **Sunt** et alij tria que unus non generat ex alio. sic sanus non generat ex laborate. dunt ergo nutritiua est talia quod potest generari ex suo prius. **Tercia** conditio est quod alimentum debet facere augmentationem in alito. quod augmentum habet sequitur nutritioem.

capiendo augmentum coniter. **Addit** Aresto. quod alij sunt que habent ex se invicem nutritionem sic quod unum nutrit alterum et e contra. et sic potest esse idem alimentum et alitum respectu diuersorum sicut in animalibus homo potest esse alimentum lupi et e contra. sed in quibusdam hoc non contingit. quod aqua alit ignem sed ignis non alit aquam. **Et hoc** est in simplicibus et sic apparet quod alterum est alimentum et quod alitur.

Arguitur. Aqua extinguit ignem ergo non nutrit ignem. **Respondetur** quod aqua accipit dupliciter. Uno modo ut est simplex corpus et sic aqua extinguit ignem et non nutrit. Alio modo accipit aqua secundum quod est aliquid mixtum habens plus de elemento aque quod est aliquid elemento ut oleum. et sic aqua nutrit ignem. manifeste enim apparet quod oleum et pinguedo nutriunt ignem.

Arguitur. Si ignis nutrit ergo habet potentiam nutritiuam. et sic potentia nutritiua erit in inanimatis. **Respondetur** quod nutritio capit dupliciter. Uno modo hoc dicitur nutritio quod conseruat per nutritum idem in numero. et sic inanimata non nutriunt. et in quibus sic inuenitur nutritio in illis etiam reperitur potentia nutritiua. **Exempli gratia.** Idem homo per nutritioem seipsum conseruat. Alio modo capit nutritio improprie secundum quod per nutritioem non conseruat eadem res in numero sed in specie. et sic etiam in inanimatis inuenitur nutritio. et tales nutritioes non oportet fieri per potentiam nutritiuam. **Sic** enim dicitur nutritio ignis quod sibi apponuntur ligna noua. tunc ei manifestus est quod noua ligna apponuntur quod non manet idem ignis in numero sed est alius ignis in alijs lignis. **Si** multi potest dici de augmentatione. quod quicumque est in alio augmentatio sic quod ipsum augmentet in numero in quo dicitur esse augmentatio hoc est per potentiam augmentatiua. sed quod per apponens alio noue se fit augmentatio talis est in non uiuentibus. fit enim alit generatio in uiuentibus et non uiuentibus sic deum est.

Dubitationem autem

Postquam Aresto. posuit conditiones alimentum. conuenienter mouet unam dubitationem de alimento. **Et est** hec. **An** sicut alit per sile. id est an alimentum sit simile alito vel dissile. **Et obijcit** Aresto. ad utramque partem. **Secundo** soluit. **Prius** arguit quod sic. **Et statim** hoc. **Sile** auget per sile. ergo sile alit per sile. **Ans** probat. quod augmentatio fit per hoc quod aliquid aggenerat illi quod augmentat. sed quod alicui aggenerat est sile illi cui aggenerat. **Prima** igitur. quod ad omnem nutritioem sequitur augmentatio quod postquam res nutrita est. est maior quam prius fuit.

Aliis autem sicut dicitur

Dicitur arguit ad oppositam partem duabus rationibus. **Quarum** prima est. **Omnis** mutatio est de contractione

in contrarium s; ipm alimentu mutat in sub/
stantia aliti. ergo est contrarietas in alimentum
z alitum. Maior pz. v. pbor. Minor pbatur
q; oportet alimentum decoq; p calore stomachi z
alioz mebroz. Secda ro e. Dis passio fit a co
trario. q; sic pz p Aresto. pmo de generatõe. file
non patitur a sili s; a contrario. s; alimentum pati
tur ab eo qd alitur. g; alimentu e contrariu ali
to. h; se ergo alimentu ad alituz sic materia ad
edificatore. q; sic materia patitur ab edificato
re ita alimentum ab alito. sed pprie edificator
non patitur sed ducit de ocio ad actum.

Utruz autem alime

Hic soluit questione pri^o mota. Et vult q; qli
bet illaz opinionu h; aliqd veritatis. capitur
enim alimentum duplr. Uno mo quado in prin
cipio coniungit alito an decoctione. z tuc alimtu
est contrariu alito q; h; in se aliqs qlitates q; s
oportet expelli anq; vniat alito. Alio mo capif
alimentu fm q; ia decoctu est p calore naturaler
pparatu conformit ad dispoes aliti. z sic alim
tum est simile alito. qa tunc habet coformes q/
litates.

Arguitur. Substantie nihil est contrariu. g;
alitu no est contrariu alimeto. Ddm q; substã
tie capiunt duplr. Uno mo fm suu ee paise sub
stantiale. z sic substantie no est aliqd contrarium.
Alio mo capiunt substantie fm qlitates q; in eis
sunt. z sic substantie est aliqd contrariu. sic eni dic
Arest. scdo de generatõe q; elementa sunt contraria
q; qlitates que in eis sunt sunt contrarie.

Quoniam autem ni

Postq; Aresto. determinavit in generali de alim
to coseq;nter determinat de alimeto in spæali fm
q; s; puenit diuersis potetis z opationib; ipi^o
aie vegetatiue. Et pmo qno est obiectu pone
nutritiue. Secdo quod est obiectu pone augme
tatiue. Tercio quod pone generatiue. Intendit
ergo q; obiectu pone nutritiue est alimentu fm
q; pona animatu. Et hoc pbatur sic. q; i potetis
actius tale est obiectu in pona qlis est ipa po
tentia actiua in actu. S; ipm vides hns po
tentia nutritiua est actu aiatu. ergo etia ei^o obie
ctu erit alimentu fm q; pona aiatum. Circa ma
iore consideranduz e q; est dõna inter pona ac
tius z passiuas q; potetie actiue ducunt ipm
obiectu ad hoc q; obiectuz fiat file pone. Exem
pli gra. pona nutritiua q; est actiua facit nutri
mentuz qd pona est aiatus ee actu aiatum. S;
in potetis passiuis obiectum ducit pona ad

actus. z id tale est obiectuz in actu qlis e virt^o
in pona. Exempli gra. Uius est talis pona q/
lis est color in actu.

Est autem alterum

Hic Aresto. ont quod alimentuz e obiectuz pone
augmentatiue. Et vult q; alimentuz fm q; est aima
tuz qstuz e obiectu pone augmentatiue. Dd sic pz
q; alimentuz e alterz fm q; in se h; substantia z h;
q; in se h; aliqua qstitate. Secdo ei q; i se h; ali
qua substantia sic e obiectu pone nutritiue q; mu
tat alimentuz in substantia aliti. Secdo at q; i alim
to est aliq; qntitas sic pmet alimentuz ad pona
augmentatiua sic e obiectuz. q; sic augmentat ipm
alitur z id nutrimentum no sp se h; ad alituz vt
obiectuz pone augmentatiue. q; oportet sp vi
uens nutrir. sed no semp augmentari.

Et generationis

Hic pnr ont quod alimentuz est obiectuz pone
generatiue. Et vult q; alimentuz fm q; est factiuu
sillis in specie est obiectum pone generatiue. Et
hoc id q; p generatõnem no pt aliqd seipm ge
nerare sicut aliqd alit seipm z augmentat seipm.
Sed oportet q; p pona generatiua generet
aliq; alia substantia. q; nihil generat seipm sed
saluat. q; dum aliqd est. no generatur. sed tunc
generat qn no est ergo oportet dicere q; alimen
tum fm q; est factiuu simil in specie sit obiectu
potentie generatiue.

Arguit. Hoc qd est factiuu simil in specie
no est alimentu pbatur q; est supfluu alimeti si
ue semẽ. ergo no est alimentu. Ddm q; virt^o
semialis q; est factiua similis in spæ accipit du
plr. Uno mo fm sua ppria natura. z sic e ali
mentu. q; illa materia sicut pus dictu est i sua
natura fuit disposita q; fuisse diuncta cuilibet
pri animalis. q; est materia terciæ digestiõnis z
vocat fm medicos chylus. Alio mo accipit h
semẽ ex ordinatõe nature z tuc d; supfluu ali
mentu. q; nafa segregat illa materia ab alia ma
teria que est nutrimentu fm re sic pus dictu est

Quare huiusmodi

Postq; determinavit de obiecto pona vegetati
uaz. Hic pnr determinat de ipsis potetis. Et
diffinit pona nutritiua. q; ex illa diffinitõe
facilis pt haberi diffinitio augmentatiue z etiaz
generatiue. Potetia nutritiua est potentia po
tens saluare suum subiectu fm q; huiusmodi. si
cut eni dictu est. pone diffinit p act^o. cu ergo
actus pone nutritiue sit cõseruare indiuiduuz
ideo pona nutritiua sic bene diffinit. Et ex illa

diffinitione pnt etiā dari diffinitōes pōne au-
gmentatiue ⁊ generatiue. Quia pōna augmē-
tatiua est potētia pducēs suū subiectū ad debi-
tā q̄ritatē. Sed potētia generatiua est poten-
tia generans sibi sile s̄m q̄ h̄mōi.

Alimentum autem

Hic qz possz aliqs obijcere q̄ alimētuz saluat
ipm alitū ⁊ nō potētia nutritiua. Soluit taci-
tū dubiū ⁊ dīc q̄ quis alimētū pferat ad salu-
tē uiuētis tanqz pparans op̄ vl̄ opatōez nutri-
tōis. ideo absqz alimēto nutritō esse nō pōt nō
tū alimētū est p̄cipalis causa nutritōis sed
ipsa aīa ⁊ pōna nutritiua. Circa hoc pōnit tria
que cōcurrūt ad nutritōz. Unū est qd̄ alitur. s.
corp̄ aīatū. Scdm̄ est q̄ aliqd̄ alitur. s. alimē-
tū. Tercuz est alens. s. aīa vegetatiua vl̄ potē-
tia vegetatiua.

Quoniam autem a

Postqz Aresto. diffiniunt potētiās vegetatiās
Hic p̄r diffinit ipam aīaz vegetatiua. Et uult
q̄ aīa vegetatiua est q̄ est generatiua similis
quale est ipm generās. Et illā diffinitōez sic p̄-
bat. qz oīa a fine appellari iustū est. sed finis si-
ue finalis p̄fectio ipsi⁹ aīe vegetatiue est gene-
ratio sibi similis. ergo pōt talis aīa vegetatiua
a tali p̄fectōe diffinitue denoiari.

Arguit. Ista diffinitio puenit pōne genera-
tiue qz illa est generatiua sibi silis q̄le est ipm
generās. Scdm̄ q̄ generare sile q̄le est ipm ge-
nerās p̄t intelligi duplr̄. Uno mō appropate
sic q̄ non puenit alicui plus qz illa opatō. ⁊ sic
generare sibi sile est opatio pōne generatiue qz
ei nō puenit plus qz illa opatio. Alio mō acci-
pīf generate sibi sile pnt p̄supponit alias opa-
tōes scz nutritiua ⁊ augmētatiua. ⁊ sic puenit
aīe vegetatiue.

Arguit. Ex hoc seq̄ret q̄ aīa debet diffiniri
p̄ alias opatōes scz p nutritiua ⁊ augmētatiua
qz aīa vegetatiua est ec̄ p̄cipiū illaz opatio-
nū. Scdm̄ q̄ quis aīa vegetatiua sit p̄cipiū
ūm nutritōis ⁊ augmētatiōis. diffinitue tū de-
noiat a generatōe. qz p generatōz etiā includū-
tur q̄dāmodo alie opatōes. sicut posteri⁹ inclu-
dit in se p̄ora. ⁊ iō si aīa vegetatiua ē p̄cipiū
generatōis etiā p̄supponit q̄ sit p̄cipiū aug-
mētationis ⁊ nutritōis. ⁊ ideo diffinit aīa ve-
getatiua p generatōez ⁊ nō p alias opatōes.

Querit. Utz oīa a fine appellari iustū sit.
Scdm̄ q̄ sic qz finis hic in textu significat fi-
nalē p̄fectōez s̄z a finali p̄fectōe sumit̄ dīna ali-
cui⁹ rei. a dīna aut̄ aliqd̄ denoiat̄ diffinitue qz

dīna cōplet diffinitōez rei. ut hō nō d̄z denoiari
ri ab aīalitate q̄ ē p̄fectio generica ⁊ nō final. s̄z
debet denoiari a dīna finali. s. a rōnali.

Arguitur. Finis hominis est corruptio ei⁹.
sed homo nō debet denoiari a corruptione. ergo
nec a fine. Dicendū q̄ duplex est finis scz cō-
sumptōis qn̄ res finaliter p̄sumit ⁊ a tali fine
nō debet res denoiari. qz ex cōsumptōe res redit
in nō esse sed a nō esse nihil denoiat. Ali⁹ est fi-
nis cōsummatōis s̄m quē res est consummata
i. in se p̄fecta p̄ vltimā dīnam ⁊ a tali fine in se
res denoiat. talis at̄ finis in aīa vegetatiua est
opatio generatiua. qz nihil generat nisi sic p̄se-
ctū ⁊ in se cōsummatū.

Est autē quo alitur

Hic Aresto. exponit hoc qd̄ p̄us dictū est. qz
calor est id quo aliquid alit ⁊ etiā alimētū. Di-
cēs q̄ quo aliqd̄ alit̄ est duplex. Qz. s. aliqd̄
est mouens ⁊ motū sil̄ ⁊ est calor. Aliqd̄ ē mo-
tū tm̄ ⁊ est ipm alimētū. Ipsa at̄ aīa vegetati-
ua est solū mouens. Qd̄ sic p̄bat. quia oportz
alimētū prius decoqui p̄ calorē. ⁊ ideo mouet
calor ab aīa vegetatiua ⁊ mouet nutrimentū
alterando ipm. Circa qd̄ sciendū q̄ ad nutri-
tionē quattuor cōcurrūt scz aīa vegetatiua que
est p̄mū ⁊ p̄cipale p̄cipiū nutritōis. Deinde
cōcurrūt pōna vegetatiua que mouet ab aīa ve-
getatiua. Deinde pōna vegetatiua mouet calorē
naturalē. ⁊ calor naturalis mouet nutrimentū.
Un̄ patz q̄ aīa vegetatiua est mouēs tm̄. ⁊ nu-
trimentū motū tm̄. ⁊ pōna vegetatiua ⁊ calor
sunt mouens ⁊ motū simul.

Queritur. Utrum tm̄ tres sint potentie aīe
me vegetatiue. Dicendū q̄ sic. Et rō est du-
plex. Prima est. tot sunt potentie aīe vegetati-
ue quot modis cōtingit obiectū variari ip̄saz
potentiaz anime vegetatiue. Sed hoc cōtin-
git tm̄ trib⁹ modis ergo. 2c. Maior est nota.
qz pōne distinguūt p̄ actus ⁊ obiecta. Minor
p̄bat. qz alimētū qd̄ est obiectū aīe vegetatiue
accipit̄ triplr̄. Uno mō vt potentia aīatū. ⁊ sic
est obiectū pōne nutritiue. Alio mō vt est potē-
tia aīatum q̄stuz. ⁊ sic est obiectū pōne augmē-
tatiue. Tercio modo accipit̄ s̄m qd̄ est factū
similis i sp̄ez sic est obiectū potētie generatiue.
Scda rō qz aīa vegetatiua est aīa corp̄is uiuē-
tis. tot ergo necesse est esse pōnas in aīa vegeta-
tiua quot contrigit esse opationes corp̄is uiuē-
tis. qz p̄pter opationes ponunt̄ potētie in ali-
qua aīa. Sed est triplex opatio. Prima est p̄
quā acq̄rit esse ⁊ illa spectat ad potētiā genera-
tiua. Scda est p̄ quā conseruat se in esse. ⁊ illa

spectat ad potentiā nutritiā. Tercia est p qua ducitur ad esse perfectum et hoc fit p potentias augmentatiua.

Arguitur. Iste potēte sunt naturales ergo nō sunt potēte anime que est supra naturā. Dicendum q dupliciter aliqua potēte dicitur natural. Uno modo quia oritur ex re pure naturali. et sic potēte calefaciendi in igne dicitur naturalis. Et sic est verū q nulla potēte aie dicitur natural. Alio modo dicitur aliqua potēte naturalis p similitudinē cū potētis pure naturalibus. et sic potēte vegetatiue pnt dici naturales. qz iste potēte habent effectus similes cū effectibus naturalibus. Primo iste potēte hnt effectus siles in tribus. Primo iste potēte hnt effectus siles cū effectibus naturalibus qz sicut natura dat eē cōseruatōem et cōseruatōem sic etiā anima vegetatiua p tres potētes sicut dicitur est. Uerū est tñ q ille opationes sunt altiori modo in aiatu qz in pure naturalibus. Secūda similitudo est quia iste potēte aie in suis opationibus vtuntur qualitatibus naturalibus sicut potēte nutritiua vtit calore ad dirigēdū cibū in stomacho. Tercio dicitur potēte naturales qz nō obediūt rōni sic alie potēte sentitiue que ad minus nate sunt ad obedire rōni. Potēte enim homo videre et audire si velit. nō autē nutrirī si velit.

Arguitur. Plures sunt potēte anime vegetatiue qz tres. pbatur qz est aliqua potēte retētiua attractiua digestiua et expulsiua. pbatur qz vbiqz sunt diuersi actus ibi sunt diuersi potēte sed hic sunt diuersi actus ergo. et dicendum q duplices sunt actus. Quidā sunt oīno disparati et diuersi sicut sunt videre et audire et sic de alijs. et sic est verū q tales diuersi actus spectant ad diuersas potētes. Alij sunt actus adiuncti subordinati qz sicut reducuntur ad vnū actus pfectū et tales nō diuersificāt potētes vt recipe spēm sensibilem et diiudicare p eā spectat ad vnā potētem scilicet visiuā. Per hoc ergo dōm ē q isti actus sicut reducuntur ad nutritiōem. necesse est ei q si aial debeat nutrirī q retineat cibū in loco digestiōis. Secūdo requiritur qz digerat cibū. Tercio requiritur qz cibū digestū trahatur ad partes aliti. Quarto requiritur expulsiō supfluoꝝ. qz ergo oēs isti actus subordinati cōcurrūt ad nutritiōem sic nō diuersificāt potētem nutritiua.

Arguitur. Ex isto sequeretur q potēte augmentatiua et nutritiua essent vna potēte. qz actus illaz semp adiunctim cōsequuntur. Dicendum q augmentatio capitur dupliciter. Uno modo ppriet sic hoc dicitur augmētari qd recipit maiore qritate qz vnqz prius hnt

et illa solū est in viuētibus vbi plus cōuertitur i substantiā aliti qz amissus fuit. et sic accipitur h augmentatio. Alio modo accipitur improprie sicut qz dicitur augmētari qd est maius qz immediate an hoc fuit. et sic est verū q ad oēm nutritiōem sequitur augmentatio. qz post cibū acceptū aial ē maius qz immediate an hoc fuit. et illo modo augmētatio nō est actus potēte augmentatiue. Patet ergo q augmentatio pprie dicta et nutritio inseparabiliter se nō cōsequuntur. Si tñ cōsequatur ad inuicē adhuc nō tenet argumētū. qz illa opa q in nutritiōe inueniuntur respectū obiectū sicut vna rōez. respiciūt enī obiectū sicut q potēte aiatū. sicut augmentatio et nutritio non respiciūt eodē modo alimentū qz nutritio respicit alimentū sicut q potēte aiatū. Sed augmentatio respicit alimentū sicut q potēte aiatū qritas. sed qz qritas distinguitur a substantiā ergo nutritio et augmentatio distinguntur.

Queritur. Utrum ad omnē nutritiōem sequitur augmentatio. Dicendum q capiēdo augmentatiōem improprie tunc ad omnem nutritiōem sequitur augmētatio vt prius patuit.

Queritur. Quot sunt in nutritiōe et quid significat nutritio. Dicendum q quattuor sunt in nutritiōe ex parte alimenti sicut obiecti. Primum est alteratio nutritiōis que fit per calorem naturalem ipsius animati. et fit in aliquo determinato tpe. Secūdo in fine alteratiōis est expulsiō forme alimenti qz alteratio p calorem disponit alimentū ad corruptiōem. Tercio est introductio forme aliti. Quarto est vnio ipsius nutritiōis ad formā aliti. Et ista tria vltima sunt in instati tpe qz vnus pcedat alterū sicut ordinē nature. Dōm est ergo ad qritum q nutritio significat vltimūz puta vnionē nutritiōis ad nutritū. Et hoc est qd dicitur solet q nutritio est quedā partialis generatiō. qz sic p generatiōem acquiruntur tota sicut ita p nutritiōem p se.

Arguitur. In inaiatis eadē virtute datur substantia et qritas ergo in aiatu p eadē potētem. datur virtus generatiua et etiā nutritiua. cōtra tenz a simili. Dicendum q non est simile qz generatio in animatis est a principio intrinseco. sicut a semine qd in proxima potēte sunt ad hoc q vniretur corpi. oportet ergo esse vnā potētem in animatis p qua hoc semen pparat. sicut potētem generatiua. Sed sic nō est in inanimatis qz in animata nō generat p dēcisionē seminis sed p hoc q cōuertit alter in suam naturam. et ideo non oportet ibi persistere aliquā potētem generatiua. et sic p vnā potētem dantur substantia et qritas.

Queritur. Quē ordinē habēt iste poñe.
Dōm q̄ fm viā generatōis nutritiua est p̄ma.
Sec̄da est augmētatiua. ⁊ Tercia generatiua.
Sed fm viā p̄fectōis ecōtra est.

Arguitur. Potētia nutritiua h̄z digni^o ob/
iectū q̄z augmētatiua q̄z potētie nutritiue ob/
iectū ē substantia ⁊ augmētatiue q̄zitas ergo ⁊c.
Dōm q̄ potētia augmētatiua nō h̄z nudā q̄zti/
tatē p̄ obiecto sed substantiaz q̄zta q̄zuis ergo s̄b/
stantia sit dignior quātitate tñ substantia q̄n/
ta est dignior ipsa substantia q̄z q̄ntitas addit
aliquā p̄fectōem ipsi substantie.

Queritur. Utrū iste potētie vegetatiue i di/
uersis aiatis sint vni^o sp̄ci vel diuersaz sp̄cuz
vt in hoīe ⁊ in asino. Dōm q̄ sint diuersaz
sp̄cuz q̄ potētie distinguūt p̄ obiecta. sed ē aliū
obiectū potētie nutritiue in hoīe ⁊ in asino et
in alijs aiatis q̄z in hoīe obiectū poñe nutriti/
ue est alimētū fm q̄ est in poña aiatū aīa rōna/
li. Sed in asino obiectū poñe nutritiue est ali/
mentū poña aiatum aīa rudibili ⁊ sic de alijs
aiatis. Potētia autē nutritiua in arborē ē h̄ns
obiectū q̄d ē alimētū fm q̄ poña aiatū fm spe/
ciē illius arboris. Silt̄ est dōm de poña augmē/
tatiua ⁊ generatiua. Est enī manifestū de poña
generatiua q̄z in hoīe est poña generatiua hoīs
⁊ in asino est poña generatiua asini.

Arguitur Potētie augmentatiue in diuer/
sis h̄nt idē obiectū ergo nō distinguūt sp̄e pro/
bat. q̄z q̄ntitas est euidem sp̄ci in diuersis aīa/
tis Dōm q̄ nudā q̄ntitas nō est obiectū potētie
augmētatiue s̄z corp^o aiatū q̄ntū. Jā manifestū
est q̄ est aliq̄d corp^o aiatū in aīat^o diuersaz spe/
ciez. Sec̄do pōt dici q̄ quātitas accipitur du/
plici^o. Uno mō fm se ⁊ absolute ⁊ sic quātitas
nō respicit poñam angmētatiuā sic enī p̄t esse
vni^o sp̄ciei in diuersis aiatis Alio mō q̄ntitas
accipitur fm q̄ habet ordinē ad diuersas figu/
ras resultātes ex q̄ntitatib^o in diuersis aiatis
⁊ sic q̄ntitas in diuersis aiatis est diuersaz spe/
ciez q̄z q̄ntitas h̄z aliā figurā in hoīe q̄z in asi/
no vel in leone. Et sic poña augmentatiua res/
picit quantitatem.

Arguitur. Potētia localit^o motiua in aīali/
bus diuersaz sp̄ciez est euidēz sp̄ciei. ergo iste
poñe vegetatiue. p̄na tenet a sibi Dōm q̄ nō
est sile. q̄z poñe localit^o motiue h̄nt idem p̄mūz
principiūz q̄d est cor vel aliq̄d p̄portionabile
cordi. sed nō h̄nt eadez instrumta q̄z p̄ alia in/
strumta sit ambulatō ⁊ p̄ alia natatio ⁊ vola/
tio. Sed in potētijs vegetatiuis p̄cipiū di/
stinctiū est obiectū ⁊ hoc nō est euidēz rōnis
in aiatis differētib^o sp̄cie. sicut dictū est.

Determinatis autē

Postq̄z Aresto. determinauit de aīa vegetatiua
⁊ de potētijs eius. Hic p̄nt vult determinare de
potētijs sensituis. Et dimidiit in duas p̄es
q̄z primo determinat de sensu ⁊ sensibili in coi.
Sec̄do de sensibilibus in sp̄ali. Et hoc ibi. Lu/
ius sensus visus. Circa primū p̄mo cōtinuat
dicta dicendis. Et dic q̄ determinatis his. i. dic
to de potētijs vegetatiuis. Dōm est de oī sensu.

Sensus autem in

Hic p̄nt Aresto. ponit cōem cōditōez p̄ueniē/
tem oī sensui. Et dicit q̄ sensus est virt^o passiuā
q̄z sensatio videt esse quedā alteratio sed altera/
tio est cū quadā passione. ergo sensus est virt^o
passiuā. Et circa hoc Aresto. ponit alioz p̄hoz
errores q̄ dicebant simile p̄ sile sentiri. ⁊ p̄ p̄ns
sensus haberet actu in se sensibile aīq̄z sentiret.
Quā quidem opinionez reprobat Aresto. dua/
bus rōnib^o p̄ quarū intellectu est sciendū. Q̄d
antiq̄ dicebant q̄ res sensibiles existerent i sen/
sibus fm esse naturale. Exempli grā Visus est
realiter composit^o ex oib^o colorib^o sic q̄ actu ha/
beret albedinez nigredinez ⁊ sic de alijs colorib^o
Et si sic tūc sensus nō esset virt^o passiuā q̄z non
oporteret sensum suscipere similitudinez a sensu/
bili. Aresto. ergo p̄cedit duab^o rōnib^o p̄tra illaz
opinionez. Quaz p̄ma est. Si sensibilia actu
sunt in sensu. tūc ipoz sensum erit sensus. i. sen/
sus fm se accepti deberent sentiri sicut visus de/
beret sentire seipm. q̄z tūc sensus sentit q̄n h̄z su/
um obiectū p̄ns S̄z fm antiq̄s sensibile sp̄ est
p̄ns sensui ergo. ⁊c. Sec̄da rō est si sensibilia ac/
tu essent in sensib^o tūc fieret sensatio sine sensu/
bilib^o exteriorib^o. Sed hoc patz esse manifeste
falsum. q̄z visus nō videt sine exteriori colore.
Reprobata ista opinione cludit veritates. i.
q̄ sensibilia nō sunt actu i sensu s̄z tñ in poña
Et hoc p̄bat p̄ simile. q̄z sicut cōbustibile non
cōburit a seipo sine cōbustiuo q̄z si sic tūc non
oporteret ignez applicari ad cōbustibile. sic cō/
sensus nō sentit seipsum absq̄ exteriori sensibi/
li. oportz ergo q̄ sensus sit virt^o passiuā ⁊ moue/
atur ad actum p̄ exterius sensibile. sicut visus
p̄ colorem. ⁊c.

Arguitur. Simile p̄ sile cognoscit q̄ antiq̄
bene dixerit q̄ in oī cognitōe sile a suo sibi cog/
noscatur. Dicendum q̄ duplex est silitudo.
Quedā est in natura specifica sic ignis est silitudo
igni. ⁊ sic est falsum q̄ aliq̄d cognoscitur p̄ silitudo
simile ⁊ iō intellectu istū reprobat Aresto. q̄z nō

est verus q̄ realis & naturalis color sit in visu. ymmo si pupilla coloraret colore reali nō vide-
ret. Quia int̄ existes phibz exteri⁹ vt d̄ in ter-
cio h̄. Alia est similitudo fm̄ p̄ portōz sine int̄tō
nalis fm̄ quā spēs sensibilis d̄r silis sensui. et
sic cognitio bñ sit p̄ silē qz nō p̄t color cognos-
ci nisi eius similitudo prius sit in oculo.

Queritur. Utz sensus sit virtus passiva.
Dm̄ q̄ sensus capis triplr̄. Uno mō p̄ actu
sentiendi. & sic dicim⁹ q̄ dormiens n̄ hz sensus
exteriores qd̄ est vez de actu s̄z nō de poña. Se-
cūdo mō accipit̄ sensus p̄ organo sentiēdi. Et
d̄r organū sentiēdi qd̄ ē p̄ priuz subiectū poñe
sentiētiē. sic ocul⁹ ē organū visus & miringa au-
dit⁹. & visus p̄rie nō est in hoīe s̄z in ocul⁹. Et sic
dicat̄ Aresto. p̄rio de generatōe. q̄ sensus sunt de
natura q̄r tuoz elem̄toz & istis duob⁹ modis nō
capit̄ hic sensus. qz istis duob⁹ modis sensus ē
virt⁹ actiua. Tercio mō accipit̄ sensus p̄ poña
de sc̄da sp̄e ql̄itatis. & sic sensus ē vt̄ passiva. i.
talis poña hz se passivē ad suū obiectū sic. q̄
sensus nō agūt in obiecta sic poñe vegetatiue.
s̄z qz recipiūt spēs ab obiectis sic obiectū agit
in poñam & facit eā esse in actu. Et poñe dicūt̄
actiue qz agunt in obiecta. & dicuntur passivē
qz patiūtur ab obiectis.

Arguitur. Sensus ē virt⁹ actiua qz iudicat
& iudicare ē agere. Dm̄ q̄ sensus capis du-
pliciter. Uo mō fm̄ se & fm̄ suā naturā. & sic sen-
sus est receptiv⁹ & passiv⁹. qz in se recipit similitu-
dinē obiecti. Alio mō accipit̄ sensus fm̄ q̄ est
actiua p̄ spēs sensibilē. & sic sensus ē actiua qz
diu iudicat de sensibili. Et si dicat̄ q̄re nō veno-
mīat̄ a diiudicatōe sicut a receptōe. Dm̄ q̄ iō
qz venoariatio erit ab illo qd̄ venit̄ alicui fm̄ se
& nō fm̄ alterū s̄z sensui venit̄ fm̄ se q̄ sit vt̄
passiva iō ab illo venoari d̄z nō ab aliquo ex-
trinsēco sicut est diiudicare qd̄ cōvenit̄ sensui
p̄pter spēm ab extrinsēco acceptā. Et hoc ē qd̄
aliq̄ dicūt̄ q̄ sensus habz se actiue in ordine ad
actū. sed nō in ordine ad obiectū. S̄z dictū ē
q̄ illa ē poña passiva q̄ patit̄ ab obiecto. & illa
actiua q̄ agit in obiectū. Ex hoc nūc seq̄t̄ q̄ vi-
dere est de p̄dicam̄to actōis. q̄a videre nō signi-
ficat receptionē speciei qz si sic tñc speculū vide-
ret qz recipit̄ i se ymaginarie spēs sensibilē. l̄ le-
pus dormiēs videret qz recipit̄ in se spēm sen-
sibilē sed qz nō diiudicat de re ideo nō videt.

Arguitur. In quibusdā aīalib⁹ visus ē vt̄
actiua p̄bat̄. qz in muliere mēstruosa & in ocul⁹
cattoz vel basilisci qz ipa inficiūt visu. q̄ agūt
visu. D̄z q̄ visus quqz capis p̄ organo. quz
p̄ poña. si capiat̄ p̄ organo tñc visus agit quia

tñc est de p̄dicam̄to substantie & ps aīalis. & hoc
mō p̄cedūt argum̄ta qz oculus basilisci inficit
aerē & aer p̄nt̄ hoīem. qz ab oculis ei⁹ emittunt̄
venenosi humores qui inficiūt hoīes. Sic eē
oculi cattoz emittūt lumē cū oclī eoz sint ml̄-
tū porosi sed tal̄ emissio lūis nō est visio s̄z p̄ qz
lumen est emissiv⁹ & mediū illūiatū tñc recipit̄
color in potentia visiva. & iudiciū de tali colore
vocatur visio.

Arguitur. Si sensus est passiv⁹ ergo oportet
ponere sensus actiū. h̄na p̄bat̄. qz sic po-
nitur intellectus passiv⁹ & actiū ita etiam
ponet̄ sensus actiū. Dm̄ q̄ nō est simile
de intellectu passivo & sensu passivo qz si ponit̄
intellectus possibilis etiā oportet ponere intel-
lectum agentē qz intelligibilia non sunt actu
intelligibilia a pte rei. & ideo oportet q̄ fiant ac-
tu intelligibilia p̄ aliqd̄ agens. & sic oportet po-
nere intellectū agentē qui facit actu intelligibi-
le. sed illa que movent sensus sunt actualiter a
pte rei & ideo nō oportet ponere aliquē sensum
qui faciat talia sensibilia actu sensibilia.

Arguitur. Color nō est eodē mō in subiecto
sicut in sensu. ergo oportet ponere sensum sp̄i-
tualisante colore. Dm̄ q̄ spiritualisatio nō
fit p̄ sensum sed p̄ mediū quia sensibile positū
supra sensum nō facit sensatōem. Sed de intel-
lectū oportet alit̄ dici qz intelligibile ē totalit̄
alterius nature qz res ad extra ideo necesse est po-
nere intellectū agentē q̄ facit intelligibilia i actu
Arguitur. Ex isto sequeretur q̄ poñe vegetati-
ue essent digniores potentis sensitivis. Seq̄-
la p̄bat̄ qz agens est dignius passivo sed pote-
tie vegetatiue sunt actiue ergo. &c. Dicen-
dum q̄ si accipiant agens & passivum in eodē or-
dine. tñc semp agens est dign⁹ passivo sic ignis
agens est dignior aqua passiva. Sed nō est inco-
veniēns q̄ patiens alicuius ordinis sit dign⁹
agente alterius ordinis. qz poñe sensitivē pati-
unt̄ passione p̄fectiva que passio est p̄fectio rei.
Sed poñe vegetatiue agūt actōne corruptiva
qz realiter corrupunt̄ ipz nutrimentū. qz in eodē
ordine nutrimentū patit̄ & poña vegetatiua agit
s̄z corruptivē.

Arguitur. Sentire est agere ergo sensus est
actiū. oña tenet p̄ locum a cōiugatis. Di-
cendū q̄ sensus nō est abstractū de sentire s̄z sen-
satio. Et ergo sic debet argui. sentire est agere er-
go sensatio est actio qz sensatio importat iudi-
ciū qd̄ sit post receptōem speciei in sensu. & hoc
iudiciū est agere.

Quoniam autē sen

Postq̄ Aresto. pbavit q̄ sensus est virt^o passi-
ua p̄r vult ostēdere q̄no reducitur de potentia ad
actū. et hoc de duplici pōna. Quidit enī inferi-
us q̄no pōna sensitiva reducitur ad actū de pōna
remota et p̄pinq̄. et q̄ pōna cognoscitur ex actu.
Iō distinguit q̄ dupl^r aliqd̄ ē in actu Vult q̄
q̄ ad p̄mū q̄ dupl^r d̄r aliqd̄ sentire. Uno mō
q̄ h̄z pōnam sensitivā sic auditivā v̄l visivā ec-
si aīal fm̄ illas pōnas nō oparet sicut dormiēs
d̄r videre audire. et c. Alio mō d̄r aliquid senti-
re q̄ actu sentit p̄ sensum vt ille d̄r videre qui
actu opatur p̄ pōnam visivā diiudicādo de co-
lore. et q̄ sentire p̄mo mō h̄z pōnam ad sentire
sc̄do modo. ideo sentire primo modo pōt etiā
dici in potentia.

Primum quidē igi

Hic Aresto. remouet vnā tacitā q̄stionē q̄ pōt
set aliquis dicere q̄ sensatio ē q̄n̄ sc̄sus actu pa-
titur. nūc at̄ dictū ē q̄ sc̄satio fit q̄n̄ sc̄sus ē i ac-
tu. R̄ndet aresto. q̄ sc̄sus et̄ fit i actu p̄ aliquā
passionē. Et h̄ pbat. q̄ in phisicis eadē est for-
ma fm̄ quā agēs agit et patiens patit. q̄ ergo ob-
iectū agit i pōnaz sensitivā iō est eadē forma q̄
agit ab obiecto i sensū et fm̄ quā ipse sc̄l^o patitur

Omnia autem pati

Hic ex p̄dictis ostēdit q̄no positio antiquoz p̄
ec̄ vera sc̄z q̄ sile patit a suo sili. Et intēdit q̄
sensus et̄ sensibile habet similitudinē in fine s̄z
nō in p̄ncipio. Et rō illi^o ē q̄ patiens in p̄nci-
pio est dissimile agenti in fine at̄ est ei simile si-
cut pater de aqua postq̄ calefacta est similis
est igni. sed in p̄ncipio est frigida. et tūc ē dissim-
ilis ei. et sic etiā est de sensu q̄ anq̄ obiectum
veniat ad sensū ē dissimile sensui. vt pōna visi-
ua nō est similis colori p̄ speciem anq̄ color im-
mutat visum. Et rō ē q̄ quicqd̄ trāsmutatur i
aliquid nō h̄z in p̄ncipio h̄ ad qd̄ trāsmutat.
quia tūc trāsmutatio esset frustra. et tū q̄ omē
agens agit sibi simile oportet q̄ p̄ trāsmuta-
tionē agens fiat simile patienti.

Arguitur. Ista inferiora sūt effect^o dei et aīe
nobil. et tū nō sūt similia deo nec aīe nobili. q̄
nō omē patiens ē simile agēti in fine. D̄m
q̄ duplex ē similitudo. quedā ē p̄p̄e dicta q̄ ē in
esse nature siue in esse specifico. et sic agens vni-
uocū est sile patienti et ec̄tra. sicut hō generās
ē similis homini genito. Alia est similitudo in
causis equinocis ad effectus. sicut sunt deus et
anima nobilis et in illis non est similitudo q̄ ē
in esse nature. sed est similitudo fm̄ proportio-
nem ydealem. q̄ talis causa habet in se ydeam

p̄ quā assimilatur ipi effectui et sic illo mō dici-
mus q̄ dom^o est sili^o edificatori nō eedē modo
sic fili^o p̄i. q̄ fili^o ē sili^o p̄i in natura specifica.
Dom^o at̄ ē sili^o edificatori fm̄ p̄portōz ydeale
Arguitur. Celum nullo modo est ens simi-
le istis inferioribus q̄ nec habet ydeam nec na-
turam istis similem. Dicendū q̄ celum non
est causa p̄ncipalis istoz inferioroz sed instru-
mentalis. quia anima nobilis agit in celū. mō
in causa instrumentali non erit aliqua similitu-
do. Similit^o securis nullā habet similitudinē
cum scamno qd̄ facit domificator q̄ securis so-
lum est agens instrumentale.

Diuidendum autē

Postq̄ Arest. ostēdit q̄ sensus ē in potētia p̄r
intēdit dicere q̄no ducatur de pōna ad actū. Et
p̄mo distiguit multiplices pōnaz circa intellēz
ostēdens q̄no d̄r ducitur intellēz de illis po-
tentijs ad actum. Sc̄do applicat hoc ad sensū
Circū primū vult q̄ intellect^o est in tripli^o di-
spositiōne. q̄nq̄ est simpliciter in actu sic q̄n̄ actu
considerat vt cū cōsiderat illā l̄raz a. Sc̄do mō
intellect^o est in pōna et ille mod^o subdiuidit in
duos et sūt tres modi. Q̄nq̄ enī est in potētia
remota sic aliquis d̄r sciens q̄ pōt scire. et sic
homo ydeota d̄r sciēs q̄ est de numero habēti-
uz sciāz Alio modo aliquid est in potētia p̄p̄i
qua sic aliquid d̄r sciens q̄ iā h̄z scientiā h̄ nō
cōsiderat p̄ eā sicut philosophus dormiēs d̄r
sciens q̄ habet habitū. sed nō cōsiderat p̄ illū
habitū. Et ponitur d̄ma in textu inter istas po-
tentias. q̄ qui est in potētia remota nō pōt exi-
re in actū quādo vult. sed necesse est ipsum p̄i-
mo mutari in habitū. et tunc ex habitū. p̄cede-
re in actū. Et iō dicitur se habere sicut materia
prima Sed qui est in potētia p̄p̄inqua potest
cōsiderare quando vult nisi cōtingat aliqd̄ im-
pedimentū exterius. s. dolor vel ebrietas. et c.

Arguitur. Substantie separe sunt de genere
habentiū scientiaz. ergo nō homo solū habz sci-
entiā. D̄m q̄ scientia capif^o dupliciter Uno
modo fm̄ q̄ est habitus p̄clusionis p̄ demon-
stratōem acquisitus. fm̄ q̄ scire d̄r rē p̄ causam
cognoscere p̄mo posterior et sic solus homo h̄z
potētiā scientie. quia solus homo vtitur dis-
cursu demonstratiuo. nō aut̄ substantie separe.
Alio mō accipitur sc̄i p̄o certa noticia alie
siue illa sit accepta p̄ demonstratōnez siue nō. et
tunc in deo et substantijs separatis est sc̄ia. P̄rio
modo accipiēdo sc̄iaz tunc sc̄ia significat quan-
daz ip̄fectōz q̄ in deo nō ponit nec in substantijs
separatis. q̄ vt sic significat aliquid acquisitus et

monstratur. sed deus intelligit simplici intuitu et etiam substantie separe.

Queritur. Utrum ebrietas impediat sciam. **Dom q sic.** Arguit tñ q nō. qz intellectus ē immaterialis. ebrietas aut nō respicit aliqd immateriale sed corpale. ergo. rē. **Dom q scia** qntū ad habitū scie q ē acq̄situs ex multis actibus nō impeditur p ebrietatem qz in ebriō manet habitus scie si pfuit in eo. **Sed qñ** capitur q ad vsum hoc cōtingit dupl. Uno mō p se. et sic iterū motus corpales nō pnt agere in sciam. Alio mō p accūs scz qñ impediuntur sensus interiores et pntur batur. et sic ex tali p̄turbatione siue indispositōe tales passiones corpales sciam bñ impediunt. **Cur rō ē.** qz intellectus nō in sua opatōe vtiť sensibus interioribus. qz sic dī terciō hui⁹ oz quēcunqz intelligentē fantasmatā speculari. cū igit p ebrietate indisponitur sensus interiores. adeo impedit vsum scientie. **Per hoc ergo** videt. q qñ intellectus sit immaterialis fm ei⁹ essentia vtiť. tñ organo sit immaterialibus qñtum ad eius operationes quib⁹ organo impeditis impeditur eius opus

Ambo quidez ergo

Hic Aresto. ostendit qñō fit reductio de duplici potētia ad actū. **Et vult** q aliqd reductū de potētia ad actū qñ ducit ex alteratōe p doctrinā ad actū et multotiens a cōtrario. sicut puer nō hñs sciaz ducit p alteratōez ad sciam. et h qñqz cōtingit ex ignorantia cōtrarie dispositōis q cōtrariatur scie. **Sz ille** q ē in potētia propinq̄ ducit ad actū p h q pcedit de ocio in actū. et nō agere i agere. et sic sibi nō pueniūt p̄me due cōditiones.

Querit. Utrum scia acq̄rat p motū aut p alterationē. **Dom q dupl** aliqd acq̄rit p motū. Uno mō p se qz ē tñm⁹ motus. et sic scia nullo mō acq̄ritur p motū. qz mot⁹ phisicus solū ē in re naturali sed res naturalis ē materialis cū g intellectus sit immaterial non respicit alteratōz. Alio mō acq̄ritur aliqd p motuz ex p̄nti. qz seq̄tur motū factuz in alio. et sic scia acq̄ritur p motū factū in sensibus interiorib⁹ qz i acq̄sitiōe scie oz fantasmatā aliter disponi. **Un doctor** generās sciam in discipulo disponit sibi ordiate fantasmatā qbus dispositis intellectus recipit sciam. **Ex quo** p̄z qñō scia aliqñ in aliqd corrūpitur qñ scz fantasmatā ordiatur cōtrario mō ad aliquā sciam. tñc enī elicitur habitus cōtrarius scie.

Arguit. Quicqd mutat de cōtrario i cōtrariū hui⁹ alteratur. sed intellectus accipit sciaz

ex cōtrario errore. g alterat. **Dom q dupl** mutatur aliqd de cōtrario in cōtrarium. Uno mō p se qz scz sp mutatur de cōtrario in cōtrariū. et sic intellectus nō mutatur qz qñqz fit immutatio ex ignorantia dispositōis. **Qñqz vero** fit mutatio ex ignorantia negatōis q ē cōtraria scie. **Etia** alteratio nō respicit intellectū sz fantasmatā. Alio mō aliqd mutatur de cōtrario i cōtrariū p accūs qz scz nō sp mutat de cōtrario i cōtrariū. sic qñqz intellectus mutatur ex ignorantia dispositōis q ē cōtraria scie. **Alteratio** ei⁹ prope dicta p se fit de cōtrario in cōtrarium. **Et hoc est** qd dicit Aresto. in textu q multotiens fit mutatio scientie ex cōtrario in cōtrariū quia non semper acq̄ritur scientia ex errore cōtrario scientie. sed qñqz acq̄ritur ex ignorantia negatīua.

Nō est autēz simili

Ex quo Aresto. prius dixit q pcedens de potētia remota ad actū in se habet quandā alterationē et alteratio est passio. adeo req̄rit Aresto. vltorius. **Utrum** reductio de potētia ad actū fiat fm passionē prope dictā. **Et intendit** dicere q non. **Distinguit** enī duplicē passionē. qz quedā ē passio corruptīua que fit a cōtrario agente et fit p remotionē forme cōnaturalis sicut aqua dī calefieri qñ frigus recedit. Alio mō accipitur passio pro passioe pfectīua fm q ali quid ducitur de potētia ad actum et talis nō est passio proprie dicta. sed potius quedam perfectio qua passione tñc dicitur aliquid p̄ti qñ ducitur de potētia remota ad actū quia talis alteratio. exempli grā. vt scia non fit p se ad remotōez alicui⁹ forme cōnaturalis qñis qñqz ex ignorantia dispositōis.

Arguitur. Pati nō est corruptio p se qz corruptio fit p progressū de esse ad non esse sz passio fit per qualitātē. **Dom q duplex** est corruptio sicut duplex est actio. **Est enī** corruptio simplr dicta que remouet esse simpliciter dictū. **Alia** est corruptio fm quid que remouet esse fm quid. **Quāuis ergo** in proprie dicta alteratione non fit corruptio proprie dicta. fit tñ corruptio fm quid qz forme accēntalis. **Et sic** dicit Aresto. in textu. q aliud est pati quod est corruptio qdam sicut est passio corruptīua.

Speculās enim fit

Hic Aresto. ostēdit an reductio de potētia p̄pinq̄ua ad actū fiat fm alteratōz. **Secō** facit hoc idē de potētia remota. **Quo ad p̄mūz** dī. **Si** aliqd pcedit de potētia propinq̄ ad actuz

tunc non alteratur. **Ad** sic probatur. quia quicquid procedit de potentia ad actum accipiendo suam perfectionem hoc non alteratur. Sed quod mutat de habitu scientie in usum scientie hoc procedit de potentia ad actum et accipit suam perfectionem ergo etc. Maior pars ex premissis dicitur. quia procedere de potentia ad actum non est alterari. quia hoc perficitur quod in actu suo recipit. Tunc ostendit idem de potentia remota. et cuius processus est potentia remota ad habitum fiat a didascalio. id est ab extrinseco non tamen intellectus alteratur quando recipit novam scientiam. Et quia **Aristoteles** dicit quod procedens de potentia remota ad actum est alteratus. Ideo hoc distinguit duas alterationes. quia aliquid est alteratio perfecta scilicet secundum acquisitionem et tali alteratione intellectus alteratur quando recipit scientiam. Alia est alteratio proprie dicta que fit secundum contrarias dispositiones quod modo intellectus accipiendo scientiam non alteratur. Quia alterare est proprie rem alteram facere. ergo illa res fit altera que remouetur a suo naturali perfectione quod quando in aliqua res perficitur non alteratur. Unde pars quod dicitur ille est bonus et tu es alter non debet exponi. id est melior. quia alterari est remoueri a perfectione et non perfici. quod debet exponi alter. id est prior.

Arguitur. Non oportet sapientiam capi a didascalio. quia aliquid potest per se inuenire scientiam. ut dicit **Aristoteles** primo metaphisice. quia sensus visus plures res rerum dominas nobis ostendit. **Unde** quod in acquisitione scientie aliquid cooccurrit per se sicut habitus assensuum principiorum et intellectus agens. Et hoc ideo quia per intellectum agere abstrahunt species a fantasmatibus et per habitum assensuum principiorum assentimus principiis ex quibus fit deductio conclusionum quarum est scientia. Aliud est quod cooccurrit in acquisitione scientie per accidens. sicut doctor quia non se cooccurrit in acquisitione scientie. Per hoc dicitur ad argumentum quod in quolibet acquisitione scientie debet cooccurrere interiore didascalio siue magistro scilicet intellectum agente et habitum assensuum principiorum quibus non semper oporteat cooccurrere exteriori didascalio sicut patet in illo quod per propriam inuentioem accipit scientiam. Et ratio illius est. quia nihil procedit in actum nisi ab illo quod est in actu. Sed cum intellectus non sit in potentia ad scientiam antequam habeat illam. ergo oportet ponere apud intellectum aliquid quod agit ad scientiam acquirendam. Et potest sciri **Thomas** sile in medicina. quia oportet semper infirmum duci ad sanitatem per aliquod actu sanum sibi coniunctum. et sic quando alia membra sunt infirma et cor sanum possunt membra infirma per cor sanum ad sanitatem reduci et non est necesse concurrere medicum exteriori quibus tamen ille posset iuuare instrumentaliter ad acquirendam sanitatem. Sic etiam est in acquisitione scientie quia doctor siue didascalus potest instrumentaliter agere

ad scientiam scilicet formando fantasmata in discipulo oportet tamen discipulum principaliter et proprie abstrahere species a fantasmatibus a doctore formatis.

Hesitini autem quia

Postquam **Aristoteles** posuit duplicem potentiam circa intellectum scilicet remotam et propinquam. Et dicit quod dicitur intellectus ducit de duplici potentia ad actum. prout applicat ad sensum. Et vult quod etiam circa sensum est duplex potentia scilicet remota quod aliquid non habet sensum. et propinquam quod aliquid habet sensum. sed actu non sentit sicut dormiens. Et tunc potest sibi dicitur reductio intellectus de potentia ad actum et sensus. Et vult quod circa intellectum aliquid ducit ad scientiam de potentia remota ab alio et per alterationem sic etiam aliquid ducit de potentia sentiendi remota ab alio et per generationem ad actum. quia aliquid generans facit aliam sensum in alio et per sensum etiam facit sensum. Et sicut aliquid de potentia propinquam intelligendi procedit ad actum sine alteratione contra dicta. sed per nudum processum de ocio ad actum. sic similiter fit circa sensum quia habens sensum incipit per se sentire ab aliis alterationem sed procedit de ocio ad actum.

Differt autem quia

Postquam **Aristoteles** posuit inuentiam reductioem ad actum intellectus et sensus. id est prout ostendit differentiam reductioem utriusque ad actum. Et vult quod illud quod ducit sensum de potentia ad actum sentit. id est extra ipsum sensum sicut visibile audibile et silia. Et rationem addit quia sensus secundum actum est singularis sed singularia sunt a parte rei ad extra ergo etiam sensibilia. Sed obiecta facientia intellectum in actu sunt in anima. Cuius ratio est quia scientia et intellectus sunt vniuersalia sed vniuersalia sunt quod dicitur modo in anima. ergo obiecta intellectus sunt quod dicitur modo in anima. Ex quo ulterius **Aristoteles** elicit aliam dicitur scilicet quod intellectus potest intelligere quando velit. sed sensus non potest sentire quando velit. Ex quo enim intellectus habet suum obiectum proprie se sic dicitur est. sequitur quod intellectus potest intelligere quando vult sed sensus non potest sentire nisi prius sit exterius sensibile.

Arguitur. Sensus est vniuersum. quia ista autoritas est illa. An s. probat quod auditus non est istus soni sed soni in communi. Nec visus est istius coloris sed coloris in communi.

Unde quod sensus accipit duplicem. Uno modo secundum quod copat ad suum actum et sic se singularium sicut videre est istus coloris. Alio modo accipit sensus secundum quod copat ad suum obiectum absolute. et sic etiam sensus est vniuersum. quia non fert in suum obiectum sub particulari ratione talis obiecti. sed sub communi ratione sicut visus non fert in colore secundum quod est iste color quia tunc

nō videret aliū colorē. sed intellectus utroq; mō est vniuersaliū qz etiā actus intelligēdi est circa vniuersale. Et iō hic dicit **Aresto.** notanter qz sensus fm actū sunt singulariū.

Querit. Utrū vltia sunt in aīa. **Dōm** qz dupl'r dicit aliqd esse in aīa. Uno mō subiectiue sic accēns est in subiecto. 7 sic spēs intelligibiles 7 scīe sunt in aīa. Alio mō aliqd ē in aīa obiectiue qz scz obijctū intellectui. Et sic vniuersale accipit mltis mōis. Uno mō p vli pfecto scz pro natura put substat intēioni vltitatis. 7 sic vlt ē simpl'r in aīa obiectiue. Alio mō accipit natura fm se 7 nō fm pfectā rōez vltitatis. 7 tūc etiā ē a parte rei. Si at accipit vltē p scda intēione sic significat relatōes rōnis que sunt in ipa natura sicut in subiecto 7 nō in intellectu nisi ex pnti. Pōt ei intellectus nī ea ab inuicē separe quoz vniū nō est de racōe alterius qz ergo singulare nō est de rōe vltis. p̄ intellect' noster cōcipere vltē. nō intelligēdo singulare sicut dictum est in prohemio.

Arguitur. Cōtingit etiā sentire absqz sensibili ergo pōt aliqs sentire qn̄ vult. pbat qz per memoria sentimus in absentia sensibilū.

Dōm qz duplex est sensus scz interior 7 exterior. **Loquitur ergo Aresto.** hic de sensibus exterioribus qui nō tenēt species sensibilū sic faciunt sensus interiores que tenēt sensibilia p memoria sensitiaz. Et ideo exemplificat de audibili 7 visibili que etiā sunt obiecta sensuū exterioroz.

Hunc autem tantū

Hic recapitulat ea que p̄us dicta sunt. Et dicit qz nūc dictū est qz esse in pōna non dicit vno modo sed multipli. Et exemplificat de pōna militandi qz aliqs pōt militare fm pōnaz remotā sicut puer. Et aliqs pōt militare in pōna propinqua sicut existens in etate. Est em̄ militare exercere opa milicie. Et quis ista dīna inueniatur etiā in sensib' fm duplicē pōnaz vt aliqs dicitur senties fm pōnaz propinquā 7 remotā tant nō sunt propa noīa imposita istis potētis 7 ergo vtinur istis noībus circūloquuntur dicētes qz aliqd est in pōna ad actū p̄mū 7 aliqd ē in pōna ad actū scdm 7 qz p hoc sensus est in actu qz sensibile mouet ipm sensum. Ideo ponitur ista autoritas in textu qz sensitūm. i. sensus est talis in pōna quale est sensibili in actu. Et rō istius p̄us dicta ē scz de obiecto pōne vegetatiue qd est alimētū. qz om̄e agens agit sensible 7 om̄e agens est tale in actu quale ē passum in pōna. Cū ergo sensibile agat in sensum manifestum est qz sensibile est tale in actu qua-

lis est sensus in potentia.

Arguitur. Si sensus reciperet formā sensibilibis tunc sequeretur qz visus posset dici colorat' qz recipit i se formā coloris. **Dōm** qz quis visus recipiat in se colorē fm substantiā coloris 7 p hoc visus est similis coloris sicut hic dicit nō tū recipit in se formā coloris fm pfectū modū 7 ideo nō pōt visus p colorē denoiari. quia ad hoc qz accēns denoiat subiectū requirit qz tale accēns insit satis intense. i. satis pfecte quod nō ptingit de colore. Et hoc est qd alij sic dicunt qz triplex est actio alicui' forme. Quedā ē pure vniuoca tam fm formā qz fm modum forme 7 sic agit ignis in aquā qz agit in aquā suā formā 7 etiā suā pfectionē. 7 talis forma p̄t denoiare suū subiectū. Alia est actio pure equiuoca. vbi agens nec cōmunicat formā nec modū forme 7 sic sol dicitur generare ista inferiora. quia nec generat suā formā essentialē nec modū ei' Alia est actio partim vniuoca 7 partim equiuoca qn̄ scz agens coīcat formā 7 nō modū forme. 7 sic sensibile agit in sensum qz color mouet visum. sic essentialiter color est in visu. sed tam̄ habet impfectiorē modū in visu qz in subiecto quare visum non denominat.

Dicendum est autē

Postqz Aresto. determinauit de sensu in cōmuni scz quo se habeat sensus ad sensibilia. **Hic** incipit determinare de vno quoqz sensu. Et circa hoc p̄mo distinguit sensibilia. Et hoc idō qz sensus distinguuntur nō penes quecūqz sensibilia. sed penes sensibilia propa. P̄mo ergo ponit diuisionē. Scdo exposit mēbra diuisionis. **Diuisio** stat in hoc qz triplex est sensibile qz duo sūt p se 7 vniū ē sensibile p accēns. Est ḡ triplex ē sensibile scz p se propriū. p se cōe 7 sensibile p accēns. **Querit.** Quare **Ares.** p̄us dēmiat de sensibilib' qz de sensib'. **Dōm** qz iō qz pōne distinguunt p obiecta. sed obiecta sunt p̄ora sensib' fm rō em̄. cū ergo p̄ncipia distinguēdi p̄no scunt qz distinctū idō prius oportet dicere de sensibilib' qz de sensibus.

Dico autē propriū

Hic declarat mēbra p̄dicte diuisionis. Et p̄mo dicit qd sit sensibile p̄prium. Et ponit hic duas p̄ditōes sensibilis p̄prij 7 postea ponit vnā aliā. P̄ria cōditio. sensibile p se p̄prium est qd nō contingit sentiri altero sensu qz ab illo a quo sentit. sicut color ē obiectū propriū visus qz nō pōt sentiri ab alijs sensib'. Scda cōditio est sensibile p se propriū est circa qd nō cōtingit

Liber

sensum errare. sicut color est obiectū visus so-
nus auditus et hūores gustus. s; tactus habz
multa obiecta scz calidū frigidū humidū et sic
cū. Et isti sensus nō decipiuntur circa obiecta s;
circa loca obiectoz v; circa subiecta obiectoz.
Exēpli grā. vt auditus p se pcepit sonuz fm. q
sonus sit et non decipitur circa sonum. sed qd
sit sonozans et vbi sit sanozans circa hoc deci-
pi pot qz talia nō sunt sensibilia propa.

Arguit. Color sentit a plurib; sensib;. q nō
tm a visu. Ans pbat. qz sentit a visu et a sensu
cōmuni. Dōz q pma cōditio intelligit de sen-
su extiori sic q sit sensus q hoc est sensibile per
se propriū sensus exterioris qd solū a sensu ex-
teriori pcepit scz ab vno sic q nō ab alio sensu
exteriori. Et sic exemplificat **Aresto.** in terru. n
ei dubiū ē qn sensibilia propa pceptur a sen-
sib; exteriorib; et interiorib;. Et s; poss; ar-
gui de sensibilibus alioz sensuum.

Arguit. Cōtra scōdam ppetatē **Sēsus** sepe
errat circa propriū obiectū. qz visus indicat ce-
lū esse rubē q est falsum. et audit; indicat cā-
panā sonare aliter qz sonat. et febricitans iudi-
cans dulce amarū decipit. Dōm q sensus
nunq; decipit circa propriū obiectū licet sepe
decipiat circa aliqd sibi circūstās v; circa cōe-
obiectū scz circa sensibile cōe l' p accūs. Dōm
est q ad argumentū q visus indicat celū esse
rubē et tū nō decipit circa rubedine. s; circa sub-
iectū rubedinis qd ē sensibile p accūs. qz iudi-
cat talē rubedine esse in celo que ē in nube rori-
da. i. aquosa. **S; audit;** non decipit circa so-
nū s; circa corp; sonās qd itez ē sensibile p ac-
cūs. **S; febricitās** indicās dulce amarum
decipit circa sensibile p accūs. qz indicat illam
amaritudinē esse in cibo que ē in salina lingue
bz ei illā amaritudinē i hūore lingue sue. **S;**
milit; tact; indicās vnā fabam esse duas digi-
tis cācellatis nō decipit circa propriū obiectū
qz nō decipit circa duriciē fabē q est propriū
obiectū s; circa nūez fabaz qui ē sensibile cōe.

Sic etiā visus indicās arbores moueri in lit-
tore etis in navi nō decipit circa propriū ob-
iectū scz colorē s; decipit circa motū. **Ponit tñ**
Theophrastus tres p dices qb; obseruatis nū-
q; sensus decipit. Quaz pma ē bona dispositō
organi scz q nō sit defectus in organo. Et p p
hoc deficit febricitās indicās de sapore. Scōda
ē q mediū sit bñ dispositū. et iō nō p q bñ
indicare de colorib; in tenebris qz mediū nō ē
illuminatū. **S; si** aliquis videret hominem
p rubē vitrū diceret hoies eē rubē q tū p eē
albus. **Tercia** p dicio ē q nō sit nimia distātia

Secundus

inter sensuz et sensibile. et propt hoc nō indicat
bñ visus de cōditionib; stellarū. qz dē solē esse
bipedalis qritat; ppter nimia distātia; qui
tū maior est tota terra. Et s; l'iter indicat colo-
rez esse in celo q est in nubibus

Comunia autē qui

Hic pñr declarat aliā pte diuisionis scz q qnq;
sūt sensibilia cōmunia. Scōdo ponit cām qre
dicūt sensibilia cōmunia. Dicit q sūt qnq;
scz mot;. qes. magnitudo. nūer;. et figura. Et di-
cunt cōmunia p oppositū ad sensibilia ppria.
Sic em aliq; dicūt ppria qz nata sūt pcepti ab
vno sensu. Ita dicūt aliqua sensibilia cōmuni-
a qz nata sūt pcepti ab oibus sensib; sic motus
nūer; et quies. Aut a multis sic magnitudo et fi-
gura. qz magnitudo et figura pcepti a tactu et
visu nō ab alijs sensibus. Ex quo p; q non
dicūt illa sensibilia cōmunia. qz sensu cōi pcepti
pcepti s; qz a plurib; sensibus extiorib; pcepti.

Queritur. Que sit rō q visus et tact; pcepti
pcepti ista duo sensibilia scz magnitudinē et figu-
rā et nō alij sens;. Dōm q ideo qz vis; est pnci-
cipalissim; sensus in hoie. ideo ex dignitate ei
cōtingit q pcepti aliqua sensibilia q alij sen-
sus nō pcepti et tactus ē pncipiū oim alioz
sensuum. et inuenit s; cū organis cuiuslibet alte-
ri; sensus pcepti quā cōmunitatē tactus pcepti a
liqua sensibilia que alijs sensus nō pcepti.
Arguitur. Auditus etiā pcepti magnitudi-
dinē q nō soluz visus et tactus. Dōm q du-
plex est magnitudo scz molis siue extensionis
s; qntitate. sic aliqd dē lōgū l'latū et sic magni-
tudo est sensibile cōe et hoc mō auditus nō pcepti
magnitudinē. Alia est magnitudo scz q
cōsistit in virtute alteratiua ipius corporis so-
nātis. et talē magnitudinē pcepti auditus non
at pma. **Qu;** rō est qz sonus nō pproportional
magnitudini corporis sonātis. et ergo sonus pot
esse magnus in paruo corpe sonate et ecōtra

Secundum accidens

Hic pñr declarat tertiu mēbz p dicit diuisioni-
nis scz sensibile p accūs. Et ponit tres p diti-
ones sensibilib; p accūs. Pria est q sensibile p
accūs cōiungit sensibili p se vt **Dyarr** fili; dē
sensibile p accūs. qz cōiungit albo qd ē sensibi-
le p se. Scōda est q sensibile p accūs bz se extri-
sece ad illud qd sentit p se. sic substantia pnci-
pialis cōiungit albo homi extrinsece. **Tercia** cō-
ditio ē q sensus nihil patit a sensibili p accūs
nec q ad immutationē sicut patit a sensibili p
se ppro. **Nec** quo ad modū immutadi. sic pa

titur a sensibili a se comuni. Pro cuius intelle-
ctu est sciendum. qd sensibile p se propriu p pro-
pria spes immutat sensum sic qd eius propria
similitudo est in sensu vt similitudo coloris e
in visu sed non propa similitudo sue figure qa
talis similitudo e alterius speciei no at color. sic
tu sensibile coe ad modu immutandi. qz aliter
immutat corpus habens vna figura qz corp
habens alia figura. Et si corpus no habeat ma-
gnitudinē non immutat sensum sz substantia
particulari nihil facit ad vtrūqz. qz siue hoc qd
sentitur sit lignū vl lapis nihil refert.

Bensuū enim secū

Dicuntur ponit diffinitōez sensibilis r h iō qz
p hoc sensibile postea distinguimus omis sen-
sus. Et iō de nouo aliqd dicit de ipo. Vt pot dici
qz h bonatētia propteratē sensibilis propriū. sz
ergo sensibile p se propriū ad qd vnusquisqz
sensus habet essentialē habitudinē r qz vnū
quodqz distinguit per suā essentialē dnam. er-
go singuli sensus distinguuntur penes eius sen-
sibilia propria.

Queritur Que sit rō q triplex est sensibile.
Ddm q ista qz tot sunt sensibilia qz mōis con-
tingit sensum alterari. Sed h cōtingit tribus
mōis. qz vlt sensus alterat p propria speciez
r sic est sensibile p se propriū. vel hoc sensibile
facit ad modū immutandi r nō ad speciez im-
mutatōnis. r sic est sensibile p se coe. vl deficit
vtrāqz cōditio r sic est sensibile p accns. Et q
p q ista e diuisio analogi in ma analogata.
qz pmo dicit de sensibili p se propo. Snt g qua-
litates de scia specie sensibilia p se propa Qua-
litates et que ex eis dependēt sensibilia comu-
nia. Et substantie pticulares r que ab eis depē-
dent sensibilia p accns. Dō at qntitates sunt
sensibilia comunia oñdit. qz sunt propria sub-
iecta ad talia sensibilia propa. iō proprie cū ta-
libus qlitatib⁹ sentiuntur. Et ergo dicuntur sen-
sibilia p se comunia. Aliter p etia capi distun-
ctio fm Egidii de roma. qz ome sensibile im-
mutat sensum r h est vl fm q hmōi. r sic e sen-
sibile p se propriū vl fm aliqd coe in sensib⁹
reperitū. r sic est sensibile p se comune. Exem-
pli gra. visus r tactus percipiunt magnitudinē
nō fm q visus aut tact⁹ qz visus fm q visus
percipit colorē. sed fm q in eis est aliqd comūe
immutatū. vel illud sensibile hz se oino accnta-
liter ad sensatōez r sic e sensibile p accns. Si-
mile p inueniri in qlibet specie rei naturalis
q pot ab alia distinguī tripli scz p dnam pro-
pria sicut distinguit hō ab alino p ronale. vel

p dnam comunē. sicut hō distinguitur a plan-
ta p sensibile. Aut p dnam p accns. vt hō distun-
guitur ab alijs per albū vel nigrū.

Arguitur. Hoc nō est sensibile qd non im-
mutat sensum sed qualitates sensibiles snt hu-
iusmodi ergo rē Ddm q dupli aliqd dicit age-
re siue immutare. Vno mō qz est tota rō actio-
nis siue immutationis r sic qlitas nō immu-
tat sensum sed subiectū acceptū cui qlitate sic
color nō immutat sed coloratū. Alio mō dici-
tur aliqd immutare qz e pncipalis rō immu-
tandi. r sic qualitas dicitur immutare. qz est pnci-
palis rō immutadi. Et siue est in formis rerū
naturaliu. qz dicimus q forma est pncipiū ac-
tionis non qz agit. qz nō p se subsistere. sed
quia est pncipalis rō qre res naturalis agit.

Sic ergo color dicitur sensibile per se propriū. qz
scz est pncipalis rō immutadi visum. Sz col-
loratum est totalis causa immutatōis.

Arguitur. Dicitur p accns reducitur ad p se. si er-
go est aliqd sensibile p accns. g reducitur ad
sensibile per se. Maior ptz qz sicut malū fun-
datur in bono ita p accns non subsistit nisi in
illo qd e p se. Sicut ista. homo est albus fun-
datur in ista homo est ronalis. Ddm q per
accns non reducitur ad p se. vt fiat idē cū ipo
ad qd reducitur sz p cōiunctionē. r sic intelligit
maior. qz p accns cōiungitur p se sicut substā-
tia particularis cōiuncta albedini vocatur sensi-
bile p accns. qz cōiungitur albedini que e sen-
sibile per se.

Arguitur. Dicitur sensibile e per accidēs. qz
qcqd est sensibile e sensibile per qlitate. se qli-
tas e accns iō ome sensibile erit sensibile per ac-
cidens. Ddm negādo minozē q ome sensi-
bile sit sensibile per qlitatē. qz qlitas sensibi-
lis nō e sensibile per qlitatē. qz sic est pcessus
in infinitū. Scdo pt dici q sensibilis qlitas
accipitur dupli. Vno mō p cōpatōz ad sensū.
r sic simpli e p se sensibilis. qz qlitas pmo r p-
prie immutat sensum. Alio mō qlitas sensibi-
lis cōparatur ad suū subiectū r sic subiectū nō
e sensibile nisi p qlitatē iō subiectū accnt⁹ vo-
catur sensibile per accns. Et iō quis sensibi-
le per se sit accns non tū e sensibile per accns.

Arguitur. Quicqd hz in se eam sensatiois
h e sensibile per se. Sz subiectū habes in se q-
litate sensibile hz eam siue sensatiois. g e sensi-
bile per se. Maior probatur. qz qlitas e cau-
sa qre aliqd e per se sensibile. sic homo habet i-
se albedinem r albedo significat eam siue sen-
sationis. Ddm q quis subiectus qlitatis
heat in se eam sensationis gra qlitatis non tū
fuit.

gratia sui. Et per hoc dicitur ad minorem q̄ subiectū accētis sensibilis accipit̄ duplīciter vno modo fm̄ se. et sic nullo modo habet in se causam sensationis. Alio mō gratia qlitatis. et sic habet causam sue sensatōis. Sensibilitas enī attribuitur qualitati et non subiecto. et sic qualitas est sensibilis per se qz̄ habet in se causam sue sensationis.

Arguitur. Tempus est sensibile cōmune et tamen non enumeratur hic. ergo plura sūt sensibilia cōmuna q̄ q̄nqz. Dd̄m q̄ tempus ē sensibile cōmune et cōprehenditur sub motu. quia fm̄ phm̄ quarto phoz̄ p̄cipiendo tēpus percipimus motū et e contra. Sicut p̄t̄ de tormentibus q̄ nō p̄cipiūt motū q̄ nec tempus.

Cuius quidē visus

Postq̄ **A**resto. determinavit de sensu in cōmuni et sensibilib⁹ in cōi. Hic p̄nter determinat de sensib⁹ et sensibilib⁹ ī speciali. Et p̄mo de sensibili visus. Sc̄do de sensibili auditus. Tercio de sensibili olfactus. Quarto de sensibili gust⁹. Quinto de sensibili tact⁹. Sc̄dm̄ ibi. nūc aut̄ Terciū ibi. de odore et olfactu. Quartum ibi. De gustabili autē. Quintū ibi. De tangibili autē. Circa primū ostendit quid sit visibile. Sc̄do quō visibile videatur ibi. nūc aut̄ iterum manifestū est. Circa primū dicit generaliter quid sit visibile. Sc̄do distinguit visibilia ab invicem. Et tercio determinat de utroqz̄. Dicit ergo q̄ visibile est cuius ē sensus visus. In illa enī diffinitione diffinitur obiectū per potentiā quia visus est pōna et visibile est obiectum eius.

Arguitur. **A**restote. prius dixit q̄ potētie distinguantur penes obiecta ergo male diffinit hic obiectū per potentiā. Dd̄m q̄ ista diffinitio est descriptiva siue a posteriori quia ap̄m obiectū diffinitur per potentiā. Illa aut̄ diffinitio qua pōna diffinitur per obiectū est diffinitio a priori. quia obiectū est p̄us pōna fm̄ rōem et fm̄ gen⁹ cāe finalis vt̄ dicitū ē p̄us.

Queritur. Utrū in potentijs aie sit ordo. Dd̄m q̄ sic. quia vbiqz̄ multa procedunt ab aliquo vno. necesse est q̄ procedant ab illo vno quodam ordine. Sed ab vna aia sūnt plures potētie ergo oportet q̄ procedant ab ip̄a quodā ordine. Ad sciendū q̄s ordo inveniatur in potentijs aie est considerandum q̄ triplex reperitur ordo in potentijs aie. Unus ē fm̄ dependentiā vni⁹ pōne ab alia fm̄ ordinē nature. et sic pōne intellectiue sūnt p̄ores alijs potentijs sensitivis qz̄ sūnt p̄fectiores cū dicitur

gant potētijs sensitivas et eis impant. Uel pt̄ sumi in eis ordo generatōis et sic ecōtra potētie sensitive sūnt p̄ores intellectivis et ante eas sūnt vegetatiue qz̄ sūnt fundamētū sensitivā et sensitive intellectivaz̄. Tercio p̄t̄ sumi ordo in eis penes ordinē obiectoz̄ et fm̄ talē modū ordinātur pōne sensitive ad invicē. qz̄ visibile ē digni⁹ audibili. Et q̄ soluit̄ alia q̄stio in q̄ q̄rit̄ de ordine sensuū. Et d̄r q̄ ex triplīca cā vni⁹ sensus p̄cedit aliū. P̄ia causa ē p̄opt̄ dignitatē obiecti. et sic visibile ē digni⁹ qz̄ in digniorib⁹ corpibus reperit̄ sc̄z̄ ī celestib⁹ et nō obiecta alioz̄ sensuū et iō ē etiā cōmuni⁹.

Sc̄do sumit̄ rō ordinis ex mō immutādi. q̄a ei visus h̄z̄ digniorē modū immutādi q̄ audit⁹. et audit⁹ q̄z̄ alij sensus. Dd̄ p̄z̄ qz̄ visus immutat̄ sine oī motu et ī instāti. S̄z̄ audit⁹ immutat̄ p̄ motū locale q̄ ē p̄mus mot⁹ et dignior oībus motib⁹. Alij at̄ sensus immutat̄ p̄ motū alteratōis q̄ motus seq̄tur motū locale et minus dignus. Tercio sumit̄ ordo ex situatiōne organoz̄. qz̄ ille sensus ē p̄or et dignior ī aīali. cui⁹ organū ē dignius situatū. S̄z̄ organū visus situat̄ dignius qz̄ alij ī aīali. vti auditus et sic de alijs. qz̄ oculi modicū ponuntur sup̄ aures et miringa et aures supra nares. et nares sup̄ linguā. et linguā supra alias p̄tes corpis in q̄bus ē tactus. Sūt ei oculi organū visus cum nervo optico. et aures cum miringa sūnt organū auditus.

Arguit. P̄ne aie sūt vni⁹ generis s̄z̄ species sūt coeque sub suo genere. q̄ īnt̄ pōnas non est ordo. Dd̄m q̄ spēs alicui⁹ generis p̄nt̄ duplīciter cōpari. Uno mō in ordīe ad gen⁹ qd̄ dividit̄ et sic nō h̄nt ordinē. Alio mō cōparant̄ ad invicē et tūc īnt̄ spēs eiusdē generis p̄t̄ esse ordo. Cui⁹ rō est qz̄ tūc cōparant̄ gra d̄nāz̄ s̄z̄ d̄nā p̄stituta ens vna spēs p̄t̄ ee dignior d̄nā p̄stituere alia spēm. et sic hō ē dignior asino qz̄ h̄z̄ digniorē d̄nām. Et s̄līter ē d̄m de potētijs aie q̄ sūt inter se cōparantur. tūc vna est dignior alia.

Arguitur. In dispatis nō est ordo qz̄ nulla dispata h̄nt ordinē. S̄z̄ pōne aie sūnt dispate q̄ nō h̄nt ordinē. Dd̄m ad maiores q̄ duplex ē ordo. sc̄z̄ fm̄ gen⁹ et spēm et tūc maior est vera qz̄ talis ordo nō ē inter dispata. Ali⁹ ē ordo fm̄ minns p̄fectū et magis p̄fectū. et talis ordo h̄nt p̄t̄ esse inter dispata et talē ordinem h̄nt pōne aie. Uñ multe spēs sub vno genere sūnt dispate et tū h̄nt illū ordinē. ordinantur ergo pōne aie q̄ntū ad hoc q̄ aliq̄ue respiciūt cōmuni⁹ obiectū sic pōna visiva respicit colorē qui est cōmuni⁹ qz̄ alia sensibilia.

Querit Utrum vna potētia aīe oriatur ex aīa mediāte alia. **D**ōm q̄ sic. Et rō est qz q̄cūqz fm naturalē ordinem pcedūt ab aliq̄ vno ibi temp̄ p̄mū est cā posterior. **S**z iā dictū est in pcedenti q̄stioe qz potētie aīe pcedūt ab aīa p̄r quēdā ordinē. ergo ille potētie q̄ prius fluunt ab aīa sunt cāe q̄re posteriores fluunt ab aīa et sic posteriores oriunt̄ ab aīa p̄ potētiās p̄ores et p̄ p̄ns vna potētia oriūt̄ ab aīa mediāte alia. **A**d sciendū tñ que potētie fluūt p̄ns ab aīa ē sciendū qz duplex est ordo in potentijs scz p̄fectōis q̄ ordo accipit̄ fm gen̄ cāe final̄ et efficiēt̄. et sic potētie intellectiue sunt p̄ores et p̄ p̄ns sunt cā aliaz potētiarū qz sensus ē quēdā p̄ictio patio intellectus. qz cognitio superior virtualit̄ est inferior. **A**lio modo p̄nt ordinari potētie fm viā generacōis et fm gen̄ cāe material̄ et sic potētie vegetatiue sunt p̄ores et fluunt ab aīa alie potētie scz sensitivae et intellectiue mediantibus vegetatiuis.

Arguit. quēcūqz sunt sil̄ vni nō oriūt̄ ab altero. sed potētie aīe sunt sil̄. ergo vna nō oriūt̄ ab alia. **D**ōm ad maiorē qz dupl̄r aliq̄ sunt sil̄. scz t̄per natura. q̄cūqz aut̄ sic sunt sil̄ vni nō oriūt̄ p̄ alter. sed potētie aīe sic nō sunt sil̄. qz vna potētia naturalit̄ pcedit̄ aliā. **A**lio mō aliq̄ sunt sil̄ t̄pe sed nō natura et in ill̄ pōt̄ esse ordo natural̄ q̄suis sit sil̄tras t̄pis. **E**t sic est de potētijs aīe qz q̄suis simul fluūt t̄pe ab aīa nō tñ in t̄pe sed in instanti qz potētie aīe nō fluunt ab aīa p̄ aliquā trāsmutacōem realē que necō habet esse in t̄pe et in motu sed p̄ naturalē emanacōem que fit in instanti temporis.

Arguit. Una potētia nō pōt̄ esse subiectus alteri. ergo vna nō fluūt ab aīa mediāte alia. **D**ōm qz vna potētia nō pōt̄ esse subiectū p̄cipale siue qd̄ aliaz potētiarū sz bñ pōt̄ eē subiectū min̄ p̄ncipale siue q̄. qz fm ordinē intellectiue et cāe material̄ potētie vegetatiue sunt subiectū quo potētiarū sensitivarum.

Arguit. Nulla opposita oriunt̄ a se invicē. sed potētie sunt oppositae q̄ nō oriunt̄ a se invicē. **D**ōm qz duplex est oppositio. **Q**ue dā est p̄fecta oppositio scz p̄trarioz v̄ p̄tradiarioz et sic minor est falsa et maior est vera. **A**lio mō accipit̄ oppositio p̄ oppositōne que est fm p̄fectū et ip̄sectū et sic spēs sub vno genere opponūt̄ scz oppositōne disparata et sic maior est falsa. qz sic opposita p̄nt ex se invicē oriiri si cut p̄z de spēs̄ numeroz q̄ opponunt̄ oppositōne disparata sub vno genere et tñ vna spēs̄ oriūt̄ ex alia. **S**ilic̄ est dōm de potētijs aīe q̄ opponunt̄ oppositōne p̄fecti et imp̄fecti que dicitur

oppositio disparata

Visibile autem est

Quia **A**resto. dicit qz visus est ip̄ visibilis. **C**onsequenter distinguit visibile qz vult t̄vtrō qz determinare dices qz visibile est duplex. **Q**d dā est manifeste visibile sicut color q̄ est manifeste visibil̄ ex p̄pria rōe. **A**liud est visibile in noiātū qd̄ scz nō habet vni cōenomē ipositū sicut putredines quercū squame piscium etc. vident̄ em̄ ista nō sub rōe coloris sed sub rōne alie inoiati nec ī die vident̄ lucētia sz ī nocte.

Querit. Quid sit obiectus visus. **D**ōm qz color. **A**rguit qz nō. qz in textu dicit̄ qz obiectū visus est color vel aliqd̄ inoiātū visibile. ergo color tñ nō est obiectū visus. **D**ōm qz color accipit̄ duplicit̄. **U**no mō generaliter put̄ extendit̄ se ad lūmē sicut dicit̄ **A**restol. in p̄ncipio de sensu et sensato. qz oīa corpa colore p̄cipant. colore. i. lūmine vel colore p̄prie dicto als nō esset verū de corporibus celestib̄ q̄ nō habēt̄ colore p̄prie dictū. **E**t qz color sic acceptus sit adequatū obiectū visus. probat̄ sic quia h̄ est obiectū alicuius potētie qd̄ se habz adequate ad illā potētiā sic qz nec excedit potētiā nec excedit. **S**ed sic se habet color ad visum. qz omne visibile est color et oīs color ē visibilis ergo etc. **A**lio mō accipit̄ color p̄prie fm qz est q̄litas causata ex lūmie ignis et dya/phaneitate aeris et aque et ex opaco terre et sic color est solū in corporib̄ mixtis. et tñ verus est qz color nō est obiectū visus. et sic accipit̄ **A**resto. colorem in textu cū dicit̄ qz est duplex visibile scz color et aliquod inoiātum.

Arguit. Visibile est obiectū visus ergo nō color. **A**ns p̄bat̄ quia visibile mouet visus. **S**ed illud est obiectus qd̄ mouet potētiā.

Dicendū qz tripliciter pōt̄ assignari obiectū alicuius potētie. **U**no mō fm coitatem p̄dicacōis. et sic illud dicit̄ obiectū alicuius potētie qz predicatur de oibus que cognoscūt̄ p̄ talem potētiā et sic ens pōt̄ dici obiectum intellectus et visibile obiectum visus. qz quēcūqz per visum cognoscunt̄ p̄prehendunt̄ sub visibili. **A**lio mō pōt̄ capi fm formalit̄e rōnis obiectalis. qz scz obiectū mouet potētiā sub aliqua formali rōne. et sic verū est obiectū nr̄ intellectus. quia intellectus mouet̄ ab aliquo sub rōne veri. et sic etiā lūmen est obiectum visus. **S**ed istis duobus modis nō accipitur obiectum alicuius potētie p̄prie. qz h̄ debz eē obiectū alie potētie p̄prie qd̄ per p̄pria spēm immutat potētiā qd̄ nō fit in p̄dictis modis.

quia sub visibili includit visibile p accns qd no hz spem in visu. Sumit g terciõ mõ obiectu alic potencie fm pncipalitate appropacois qz scz obiectu tale est appropatu z adequu potencie. Et sic dz illd obiectu alic potencie cui sps est in potencia. z sic color est obiectu visus et quiditas rei material est obiectu intellcs. quia color mouet visum p ppria similitudine et etia no extedit se visus vltra colore nec ecõtra color vltra visu m

Arguit Hoc est obiectu alicui potencie qd imutat potencia sz colorõn immutat visum g no color. qz accna no agnt sine subiecto. **Di** tendu q duplicat aliqd imutat potencias. Uno mõ qz est tota causa imutadi potenciam. z sic subiectu acceptu cu qualitate sensibili imutat potencia sicut coloratu visus. **Alio** mõ dz ali quid imutare qz est pncipalis rõ imutandi al teru z sic obiecta imutant potencias. z sic color est obiectu visus qz est pncipalis rõ immutadi visum

Arguit Nec iste color nec iste color est obiectu visus. g nec color erit obiectu visus. qz nihil est i genere qn sit in aliq spex. **Nul** lus color est obiectu visus g nec color. qz ibi arguit ab vli negatia ad sua indiffinita. **Di** cendu q hic e fallacia figure dictois arguendo a suppone psonali ad simplices. vel a discreta ad simplice. **Qz** si dicat null color est obiectu visus. color suppoit psonalit cofuse. z h color est obiectu visus supponit simplicit. **Et** si dicat arguit ab vli ad indiffinita. **Negadum** est q ista ppositio color e obiectu visus sit idif finita sed e singularis singularitate nature sicut ista homo est dignissima creaturaz

Arguit In obiecto visus inueniunt plures pstrarietas. sed vni sensus e tm vna pstrarietas. z p dñs visus no est vni sensus. pbat **Qz** inueniunt albu z nigrũ. tenebrosũ z luminoso. **Dm** pmo q tenebre no cõprehendunt sub obiecto visus qz illd no cõtinet sub potencia qd no immutat potencia neqz mouet potencia. sed tenebre no mouet visus sicut silenciu no comprehendit sub obiecto audit. **Secõ** dicat q iste cõtrarietas sunt adinuicẽ redutibiles qz lumẽ reducit ad colore albu. qz in albo est multũ de lumie. **Et** tenebre reduciunt ad colorem nigrũ qz tenebre sunt puatio luminis.

Visibile ei e color

Postqz Aresto. distinxit duplex visibile. **Hic** cõsequẽt terminat de vtroqz. z pmo de manifesto visibili. s. colore. **Secõ** de inuainesto. **Et** h ibi

Non aut oia. **Circa** pñũ intedit ista conclusio/ ne q color fm se sit visibilis z tm non videt se ne lumie exteriori. **Propo**nit g pñã pte z dicit q color e visibilis p se non i pñio mõ pñe tatis sic q visibile sit de roẽ coloris. sz color e visibilis p se in qrtõ mõ pñe tatis. **Est** ei qrtõ modõ qn subiectu hz in se cam qre pdicatu si bi test sz sic e de colore qz color hz i se cam qre e visibilis. **Et** h pbat i textu qz aliqd e visibile fm q est motiu dyaphani fm actu sz color fm se e motiu dyaphani fm actu. g e de se visibilis. **Ma**ior pte qz color ex h videt qz mouet dyaphanu illuatiũ et dyaphanu illuatiũ mouet visum. **Mio**r pte qz medio illuatiũ diffundat colores. **Ex** q textu pz q sicut se hz visibile ad hoieũ qd est ppria passio hois ita visibile ad colore qd est ppria passio coloris **Addit** tm **Aresto** in textu q quis color fm se sit visibilis tm no videt sine lumie z qz lumen recipit in dyaphano. idõ de lumie z de dyaphano dicendu est. **Ex** q textu accipit q in eodẽ non e potencia z actõ ex eodẽ pncipio. qz potencia sine pprietas orit ex pncipijs reiz conuenit sibi p se. **Sz** actõ p oriri ab aliq extrinseco. sic est de visibili z de videre qz visibile oritur et pncipijs intrinsec hois. **Sz** videre ex admiracione **Et** sile est de mobilitate z de motu actuali. qz mobilitas oueit enti naturali p se z idõ de illo fm q hmõi est sciencia sed no de actuali motu. **Querit** vtz lumẽ reqratur ad vidẽdu ppi colores aut ppi mediũ. **Dm** q quis color fm se sit visibilis sine lumine non tamẽ videt actualit sine lumine quia oportet mediũ esse illuatiũ anteqz colores possunt se diffundere ad mediũ. **Mouetur** g talis questio. an lumen tale reqratur ad vidẽdu ppter ipsos colores sic scz q colores de se non sunt visibiles nisi apponatur lumẽ l reqratur ppi mediũ sic scz q si mediũ non sit illuatiũ colores non diffundat se ad mediũ. **Est** g mĩcendũ q e duplex lumẽ in colorib. **Unũ** est intrinsecũ qd e de substantia coloris. **Circa** qd sciendũ q color est qlitas scõa causata a luminoso ignis et ex pspicuo aeris z aque z ex opaco terre. **Dm** no est sic intelligendũ q iste qlitates p se veniant ad ppositionẽ sine subiecti. **Sed** p hoc q elemẽta adinuicẽ miscetur etia miscetur qlitates q sunt in elemẽt. **Exempli** grã quãdo miscetur ignis aque z aeri tũc luminositas ignis etia miscetur pspicuo aeris z aq et opaco terre. **Qñ** ei est multũ de lumie in aliqua mĩxtione tũc est color alb. et qñ multum de opaco terre tũc est color niger sic tamẽ q iste qlitates non

manet sicut substantia sicut sicut dicitur. Requirit ergo hoc lumen intrinsecum propter colores quia constituitur in colores formaliter sicut anima rationalis requiritur propter homines quia est pars constitutiva hominis. Aliud est lumen extrinsecum sicut diffusum ab alio corpore illuminare sicut est lumen solis et de tali dicitur. Et dicitur quod tale lumen simpliciter requiritur propter medium et non propter colores. **¶** **D**icitur probatur dupliciter. Primo auctoritate **A**ristotelis in tertio ubi dicitur quod color per se est visibilis. id est visibilitas provenit colorum sicut se tenet ab extrinseco. Si enim color esset visibilis per lumen tunc visibilitas adveniret per aliquid accens extrinsecum. **S**ecundo probatur quia unaquodque forma requiritur ad disponendum suum proprium subiectum. sicut lumen extraneum est in dyaphano sicut in proprio subiecto ergo requiritur lumen extraneum propter medium. Et sic patet quod color ex sua natura potest se diffundere. sicut quod quicquid se non diffundit hoc est propter indispositionem medij quod non est illuminatum. medio ergo illuminato statim diffunditur colorum. Et sic patet quod lumen requiritur propter medium. **A**lii tamen dicunt quod lumen requiritur propter colores. et hoc ideo quia dicunt quod color existens in aliquo subiecto de se non posset mouere dyaphanum nisi exercitaretur a lumine exteriori. exterius ergo lumen requiritur ex parte colorum ut colores sint visibiles. Et simile ponunt de intellectu et fantasmatibus quia sicut lumen intellectus agentis requiritur propter fantasmata ita etiam requiritur lumen corporale propter colores. **S**ed istud est manifeste contra **A**ristotelis qui dicit quod color est per se visibilis. quia in se habet unde videatur. Et sic quod color se quicquid diffundit et quicquid se non diffundit hoc est propter medium quod non recipit colorem nisi sit illuminatus. **F**uerunt tamen aliqui volentes concordare istas opiniones dicebant quod duplex esset esse coloris scilicet esse primum et substantiale et sic manifestum est quod lumen extrinsecum non requiritur propter colores quia colores habent hoc esse in tenebris quia nisi sic aliquid adducens lumen extrinsecum de nouo faceret colores quod est falsum. Aliud est esse secundum colorem sicut quod est diffusum ad visum. et sic lumen extrinsecum requiritur propter colores. **S**ed ista concordantia non valet quia etiam capiendo colores quod ad esse secundum. sic lumen extrinsecum non requiritur propter colores quia etiam colores ex sua natura se possunt se diffundere ad medium nisi esset defectus ex parte medij. ergo oportet quod medium sit illuminatum antequam diffundant se colores. **¶** **A**rguitur. Color per se est visibilis ergo non oportet ad visibilitatem coniungere lumen extrinsecum. **D**icitur quod visibile capitur dupliciter. Uno modo sicut propria est significatio scilicet sicut quod significat aptitudines ad visi-

ibilitatem. et sic color sicut se acceptus est visibilis sine lumine extrinseco. Alio modo accipitur visibile improprie sicut quod importat actum visionis et sic color non est visibilis sine lumine defectus enim est ex parte medij quo illuminato etiam colores diffundunt se et actu videntur. Et simile potest dari in alijs passionibus quia multa sunt entia habentia passiones naturales sed non habent actum illarum nisi per aliquid extrinsecum. ut risibile convenit homini ex sua natura et tamen actus ridendi convenit homini per aliquid extrinsecum scilicet per admirationem quod admirationis surgit ex alio extrinseco. Simile est de corruptibili quia quicquid corpus mirum sit per se corruptibile non tamen corrumpitur nisi per extrinsecam qualitatem. Sic etiam quicquid color sicut se visibilis sit non tamen videtur nisi per lumen extrinsecum. **¶** **A**rguitur. Sicut se habet lumen intellectus ad fantasmata ita se habet lumen extrinsecum ad colores. sed lumen intellectus agentis requiritur ad intelligendum propter fantasmata. ergo lumen extrinsecum requiritur propter colores. **D**icitur quod in hoc est simile. quia sic lumen intellectuale requiritur ad intelligendum ita lumen corporale requiritur ad videndum. **S**ed in alio est dissimile quia lumen corporale requiritur propter medium. sed lumen intellectuale requiritur propter fantasmata que cum sint species rerum particularium non possunt mouere intellectum nisi prius depurentur. tales ergo depuratio fit per lumen intellectus agentis. Sic autem non est de colore quia color etiam acceptus sicut sua natura ad se depuratio potest mouere sensum. et sic non oportet ponere lumen corporale propter colores ut lumen intellectuale propter fantasmata. **C**um enim fantasmata sint de tertia specie qualitatis non possunt de se diffundere immaterialem ymaginem de prima specie qualitatis qualis est species intelligibilis oportet ergo quod per intellectum agentem prius depurentur. **S**ed obiectum visus et species visibilis sunt de una specie qualitatis quicquid sunt alteri modo. **¶** **A**rguitur. Stas in tenebris potest videre illud quod stat in luce et non e contra. ergo lumen requiritur propter colores. **D**icitur negando prius probatur tamen quod non videtur alia causa nisi quod colores illius qui stat in tenebris non exercitatur sed colores illius qui stat in luce exercitatur. **D**icitur quod colores illi qui stat in tenebris non diffunduntur. hoc autem non est ex parte coloris sed ex parte illius in quo immediate color recipitur scilicet ex parte medij. ex quo enim medium circa illud quod stat in tenebris non est illuminatum ideo colores non diffundunt se ad tale medium sed colores illius qui stat in luce diffundunt se. et sic videtur quod medium est dispositum per diffusionem colorum. **E**t si dicatur stas in tenebris non videbitur illud in luce quia medium circa eum non est illuminatum

Ddm q̄ stans in tenebris videt stantes in luce et nō ecōtra. qz nō est simile in prima diffu-
sione colorz et in cōtinuatōe diffusi coloris ad
visuz. qz ad diffusionē requirit lumē magnuz
sed ad cōtinuatōz nō requirit magnū lumē post
qz color diffusus est sed sufficit puuz.

Arguit. In vno q̄qz genere p̄mum ē cā om-
nū sequētiuz. Sed lumē est p̄mū oīm visi-
biliū. ḡ lumen ē causa colorz. **D**dm q̄ ē du-
plex lumen scz imbibitum siue intrinsecum co-
loribus qd̄ est p̄ncipiuz formale colorz et h̄ lu-
men est causa oīm colorz. qz est p̄ncipiū p̄nci-
pale cōstitutiuū. Aliud est lumen extrinsecū et
illud lumē nō requiritur p̄pter colores sed p̄p̄
mediū. Cuius cā pōt esse qz est duplex agens
Aliqd̄ est qd̄ inducit formā cuius p̄mā dispo-
sitōe sicut ignis introducit in ligna siccitatem
et formā ignis. Aliud est agens qd̄ introducit
formā et tñ p̄requisitō dispositō i subiecto et sic
color d̄z agere i visuz. qz p̄supponit ipm lumē
in aere anteqz se diffundat ad aere.

Arguit. Dyaphanū recipit sonū sine lumi-
ne. ḡ recipit colores sine lumine. Tenet conse-
quentia a simili. Dicendū q̄ non est simile
de colore et alijs qualitibus. qz alie qualita-
tes p̄ter colorem non sunt in dyaphano sub-
rōne dyaphaneitatis sicut color. scz fm̄ aliqua
altiam rationē. qz sonus est in aere fm̄ q̄ aer est
faciliter mobilis. Odor autē est i eo vt ē faci-
liter alterabilis. Lumē ḡ color respicit dyapha-
nū fm̄ q̄ h̄mōi ideo est i eo vt dyaphanū. Co-
lor enī nō diffunditur nisi i dyaphanū illu-
natū. Nō autē sic dicendū est de sono qz diffū-
dit sonus fm̄ q̄ aer est faciliter mobilis.

Arguit. Odor nō diffundit se nisi corp̄
odoriferū excitetur. ḡ sic erit de colore q̄ sit cor-
pus coloratum excitatum ad diffundendum
colores. **D**dm q̄ non est simile de colore et
odore. quia odor immutat p̄mum aere rea-
liter. et ideo oportet realem mutationem fieri i
corpore odorifero anteqz odor diffundat. Scz
colores immutant p̄ximū aere sp̄nālī.
ideo non oportet in illis fieri aliquā alteratio-
nem anteqz se diffundant et sic non oportet q̄
colores excitentur.

Arguitur. Eiusdem est aptitudo cuius est
actus. ḡ si color p̄ se est visibilis sine lumine ex-
teriori. etiā videtur sine lumine exteriori.

Dicendū ad maiorem q̄ licet eiusdem sint ap-
titudo et actus. tamē aptitudo et actus nō sunt
eiusdem fm̄ idem. qz q̄qz aliquid plus requi-
ritur in eodem subiecto p̄ actu qz p̄ aptitudine.
q̄uis tñ eiusdez subiecti sint act̄ et aptitudo.

Exemplū extra p̄positū vt eiusdem est visibili-
tas cui⁹ est ridere scz hominis tamē risibile et ri-
dere p̄ueniūt homini fm̄ diuersa. Et enī homo
risibilis fm̄ suā naturā. Scz ridere p̄uenit hōi
ex amuratōe que p̄surgit ex extrinsecō effectu cui⁹
causa ignorat. Similiter est hic dicendū q̄ visi-
bile ē cōuenit colorz h̄z sua intrinsecā p̄ncipiaz tñ
videri fm̄ actū cōuenit sibi p̄ lumē extrinsecū.
Sicut pōt dici de corruptibili et corrupti. qz cor-
ruptibile ē cōuenit corp̄i mixto h̄z sua p̄ncipia
intrinsecā. Scz corrupti fm̄ actū cōuenit sibi ex
qualitatibus suis.

Est igitur aliquid.

Quia **A**resto. dixit se definiturū de luce et sub-
iectū lūis est dyaphanū. ergo p̄rio determinat de
dyaphano et postea de luce dices. **D**dm dyapha-
nū est qd̄ est susceptiuuz coloris extranei. i. qd̄
suscipit in se colorem sp̄nālīter et nō p̄manenter.
Exēpli gr̄a. aer illūat⁹ recipit in se colores p̄p̄
quos tali aere. Et iō dyaphanū nō est fm̄ se vi-
sibile. sed ē visibile p̄pter colorem extraneū. Deinde
addit q̄ corpa sunt dyaphana. Et dicit q̄ aer et
aq̄ et multa alia sic viz. et cristall⁹. Deinde addit
quō ista p̄p̄ietas p̄uenit istis corp̄ib⁹ dices q̄
dyaphaneitas nō p̄uenit istis corp̄ib⁹ fm̄ p̄p̄a
naturā qz si sic tunc dyaphaneitas esset alteri⁹
sp̄i in diuersis corp̄ib⁹ qd̄ ē falsum h̄z p̄uenit eis
fm̄ aliqua cōem naturā quā h̄nt cū corp̄e cele-
sti et ideo dyaphaneitas in illis corporibus est
eiusdem sp̄i. Ex quibus pōt elici q̄ pōne aie in
aialibus diuersaz speciez possunt esse vni⁹ sp̄i
cui⁹ qz tales pōne fluunt ab ipis animalib⁹ fm̄
aliquō cōmune reptum in illis.

Arguit. Corpa celestia sunt dyaphana et tñ
sunt visibilia fm̄ se. ergo dyaphanū ē fm̄ se vi-
sibile. **D**dm q̄ dyaphanū accipit dupl̄. **A**no-
mō absolute fm̄ rōez dyaphani et sic nō est visi-
bile sic aer in tenebris nō videt nec etiā corpa
celestia. **A**lio mō accipit dyaphanū fm̄ q̄ ē illu-
minatū et sic ē duplex dyaphanū. **D**dm ē qd̄
est in corp̄e aliq̄ denso siue firmo sicut sunt cor-
pora celestia et aqua. et tunc etiā dyaphanū est
visibile. Est enī manifestū q̄ aqua ē visibilis et
corpa celestia in quibus nō est color. sed p̄pter
densitatē taliū corp̄oz sunt visibilia. Aliud est
dyaphanū actuatū in corp̄e subtiliori sic in ae-
re et sic dyaphanū nullo modo est visibile nisi p̄
extrinsecū colorem. Et ideo nō diffinit dyaphanū
qualitercūqz acceptū sed dyaphanū actuatū et
illuminatū quia diffinit dyaphanū qd̄ facit ad
visionē. hoc autē est dyaphanū illuminatū
cū hoc sit mediū videndū.

Arguitur Contra diffinitionem. Ex ista diffinitione sequitur quod lignum vel murus est dyaphanum quod recipiunt in se colores extraneos. **Dom q** duplex dicitur aliquid alteri extraneum. Uno modo quod est extra naturam illius cui inest. et sic omnis color dicitur extraneus subiecto. et sic iterum omne accidens. scilicet sic non accipitur hic extraneum. Alio modo dicitur extraneus quod est facillime ab eo separabile cui inest. et sic color dicitur extraneus dyaphano. quod colores sunt in dyaphano quod dyaphanum est illuminatum. recedente ergo lumine recedit et color.

Queritur In quo predicamento sit dyaphaneitas. **Dom q** est in secunda specie qualitatibus et est naturalis potentia recipiendi lumen. Sicut enim risibile est naturalis potentia ad actum ridendi. ita etiam dyaphaneitas est naturalis potentia per receptionem luminis. et ideo corpora non dyaphana non possunt recipere lumen sicut sunt corpora opaca siue imitata.

Queritur utrum ista dyaphaneitas in diversis corporibus sit unius speciei. **Dom q** sic. Et ratio est quod distinctio aliquid ex parte subiecti non variat speciem rei quod ex subiecto sumitur distinctio numeralis accidentis et etiam distinctio secundum magis et minus. sed dyaphaneitas in diversis corporibus distinguitur ex parte subiectorum. Alii enim sunt corpora dyaphana per totum. In quibus tamen est densitas. quod aliquid sunt per totum luminosa sic quod de se diffundunt lumen et alia illuminant. et sic planete in corporibus celestibus habent dyaphaneitatem. Alia sunt dyaphana per totum que habent luminositatem et tamen non illuminant sicut ignis elementaris. quod si talis ignis illuminaret tunc semper esset lumen circa terram quod semper aliqua pars ignis esset super nos. Alia sunt dyaphana per totum que tamen non illuminant que ad primum nec habent in se naturalem luminositatem que ad secundum. sed solum recipiunt ab extrinseco lumen sicut sunt aer et aqua. Alia sunt dyaphana que recipiunt lumen solum in superficie sicut sunt corpora colorata. Et ideo dicitur **Aristo.** quod color est extremitas perspicui. id est dyaphani in corpore terminato.

Arguitur. Corruptibile et incorruptibile dicitur plus quam genere ut dicitur. x. metaphisice. et ista corpora inferiora et corpora celestia non possunt in se habere unam formam. **Dom q** ibi genus accipitur pro genere physico. id est materia. possunt tamen corpora et ea que sunt in corporibus convenire genere logico ymo specie logica et sic corpora inferiora et corpora celestia sunt simul in predicamento subiecti et accidentis eorum possunt esse unius speciei sicut dicitur de dyaphaneitate.

Arguitur. Gravitas et leuitas aeris et aque dicitur specie. et etiam dyaphaneitas aeris et aque dicitur specie. Alio exemplum. risibile et rudibile dicitur specie. ergo etiam albus in homine et azino. **Dom q** non

est simile quod gravitas et leuitas in elementis sunt ab ipsis elementis secundum ipsorum proprias naturas. Sed dyaphaneitas sic non sunt ab eis sed secundum aliquid commune reatum in ipsis. et ideo potest talis forma sic fluens esse unius speciei. Similiter risibile et rudibile sunt diuersarum specierum quia fluunt ex propriis naturis hominis et azini. Sed albedo in homine et azino sunt ab eis secundum aliquid commune. quia scilicet secundum quod sunt corpora mixta et ergo sunt eiusdem speciei.

Queritur Utrum lumen et color differant specie. **Dom q** sic. Cuius duplex est ratio. Prima est quia simplex et mixtum nunquam sunt eiusdem speciei ut aer et lapis quia aer est corpus simplex et lapis est corpus mixtum. Sic in proposito lumen est qualitas simplex sed color est qualitas secunda causata ex luminoso ignis. perspicuo aeris et aque et ex opaco terre et sic mixtio coloris ex permutatione elementorum adinuenitur ut dictum est. Secunda ratio est. quia illa sunt distincta specie que habent diuersa sibi opposita quia contrarietas est diuersum secundum speciem. ergo oportet quod quecumque habent eadem opposita sunt unius et eiusdem speciei. et per oppositum quecumque habent diuersa opposita non sunt unius speciei. Sed iste qualitates habent diuersa opposita quod oppositum luminis est tenebre que non opponuntur coloribus quorum oppositio est albus et nigrum.

Arguitur. Si color est qualitas opposita ex quatuor elementis. ergo non est simplex. **Dom q** bene sequeret si ille qualitates maneret actualiter formaliter sed hoc non est verum quod tamen manet virtualiter. Et ideo est dicendum eodem modo de istis qualitatibus quo ad colores. et de elementis quo ad mixtum. **Un** patet quod color est qualitas simplex secundum naturam habens tamen virtutem aliarum qualitarum et non substantiam.

Arguitur. Calidum humidum frigidum et siccum sunt qualitates prime ergo non lumen. **Ans** patet quia ille sunt qualitates primorum corporum. **Dom q** dupliciter aliquae qualitates dicuntur prime. Uno modo comparando eas ad qualitates tangibiles. et sic calidum et frigidum humidum et siccum sunt qualitates prime. Alio modo dicuntur qualitates prime in ordine ad qualitates visibiles et sic lumen opacum et perspicuum sunt qualitates prime. Et principaliter lumen est qualitas prima propter duas causas. Prima causa est quia est qualitas primi corporis scilicet celi. Secunda causa est. quia cum alijs qualitatibus elementorum constituit alias qualitates visibiles ut puta colores. **Gr** cuius sciendum quod color constituitur ex tribus qualitatibus scilicet ex lumine

uolo ignis. ex dyaphano aenis r aq r ex opaco terre. In qua constitucioe lumē habet se vt prin-
cipiū formale. r alia vt pncipia materialia. Et
si arguit q̄litates nō possunt venire ad mixti-
onē. ergo nō pōt mixtio fieri ex q̄litatib⁹. Dicē
dñ q̄ q̄uis q̄litates fm se nō pcurrāt ad mixti-
onē tñ q̄litates cū suis subiectis pcurrunt ad
mixtionē sicut i generacōe mixtoꝝ sibi q̄ pcur-
rit multū de luce fit mixtū albū. r vbi multūz
de terra fit mixtū nigrū. Un qñ elemēta vniū
tū vniūnt q̄litates tāgibiles ex q̄rum vniōne
resultat forma mixtionalis. Etia vniūtur q̄li-
tates visibiles ex q̄rū vniōe resultat color etiā
in eodē. r sicut i mixto sequit forma mixtional
grā q̄litatū tāgibiliū sic etiā sequit color sic q̄
ome mixtū est coloratū grā q̄litatū visibiliū.

Arguit Lumē est suba r tota ypostasis co-
lor. q̄ nō est alter⁹ spei a colore. Dñm q̄ du-
pliciter aliqd dicit suba alter⁹. Uno mō qz in-
trinsece ipm pstituit. r sic gen⁹ r dīa sunt suba
spei. r sic vtz est q̄ suba nō est alter⁹ spei q̄ illd
cui⁹ est sed tñc lumē nō est suba coloris. Alio
mō quia est pncipalissimū in constitucōe rei. et
sic lumē dicit suba coloris quia est pncipalissi-
mū in constitucōe coloris. Alie em q̄litates a
lumie scz opacū r pspicū pcurrūt vt pncipia
materialia r lumē vt pncipiū formale. Forma-
le aut est digni⁹ ipo materiali. Ex his pōt itel-
ligi diffinitio coloris data in libro de sensu et
sensato scz color est extremitas pspicui i corpe
terminato. i. dēso. Pōt em sic intelligi. Color ē
extremitas nō quātitatiua sed q̄lificatiua quia
color seqtur ipm pspicū qd est natural potē-
cia. Et iō addit pspicū. Debz tñ hoc pspicū
nō esse totalit pspicū. qz nō fm p̄fundū r iō
addit in corpe terminato. i. dēso. Itē lux lumē
radius r splendor dñt abinūice fm rōem scz
sunt idē fm rem. qz lux est q̄litas fm q̄ est i lu-
cido. Et dicit lumē fm q̄ pncipat a dyaphano
Et dicit splendor fm q̄ redit a corpe illmiato.

Lumen ergo est hu

Hic Aresto. diffinit aliā qualitātē pcurrētē
ad visionē scz lumē. Et pmo ponit veritatē de
lumie. Scdo excludit errores. Primo q̄ dicit
q̄ lumē est act⁹ dyaphani fm q̄ dyaphanum.
Et hoc pbat sic. qz p̄traria sunt apta nata fieri
circa idē. Sz lumē r tenebre p̄trariant exten-
dēdo p̄trarietatē ad p̄uatiūā opposicōez ergo
hñt fieri circa idē subiectū. Sz subiectū ipaz
tenebray est dyaphanū q̄ etiā dyaphanū est
subiectū lumis. r sic lumē est act⁹. i. forma dya-
phani. Et addit Aresto. q̄ lumē est sicut color

dyaphani. i. actus ei⁹. r istud lumen causat in
dyaphano ab igne scz fm ponentes corpa cele-
stia esse ignea vel ab igne. i. ab aliq̄ illmiante ig-
neo sicut est cādela vel ignis mixt⁹ vel causat
lumen a corpore superiori. i. celesti

Arguit Dyaphanū est act⁹ ergo lumē nō
est in dyaphano sicut i subiecto. Dñm q̄ dul-
plex est subiectū ipi⁹ luminis. s. q̄ mediante lu-
mē est in aliq̄ subiecto r sic dyaphanū est sub-
iectū lumis qz p dyaphaneitatē lumē recipit
in aliq̄ corpe. Aliud est subiectū qd. r tale sub-
iectū nō pōt esse act⁹. r sic subiectū luminis
est corpus dyaphanū. sicut em quātitas ē sub-
iectū quo q̄liratū corpalitū. sic etiā vna q̄litas
pōt esse subiectū quo alterius qualitatis. r sic
dyaphanum est subiectum luminis.

Arguit Dicitū est pus q̄ dyaphanū est sub-
iectū coloris. q̄ nō est subiectū lumis. Dñm
q̄ dyaphanū accipit dupl⁹. Uno mō fm dya-
phanū. i. absolute absqz aliq̄ addito. r sic lumē
est actus dyaphani. qz lumē est p̄ma r p̄tima
forma actūas ipz dyaphanū. Alio mō accipit
dyaphanū fm q̄ est actuatū p lumē r tñc dya-
phanū suscipit in se colores. r sic est subiectus
coloris. et itco bñ dicit Aresto. hic q̄ lumē sit
actus dyaphani fm q̄ dyaphanū. Unde p̄z
q̄ lumē est actus lucidi sicut cā formalis r est
actus dyaphani sicut forma p̄tima r est actus
corpi sicut forma remota. qz corpus ē subiec-
tū remotū lumis. Primū patz qz lumē r luci-
dū dñt sicut abstractū r concretum

Arguit Color est actus terminari corpi vt
dicit in de sensu r sensato. ergo male dicit h q̄
sit actus dyaphani illuminati. Dñm q̄ col-
lor dupliciter accipit. Uno mō fm esse reale r
sic color est actus corpi terminati. i. corpi de-
si qd nō pōt visu penetrari. Et sic loquit Ares-
to. diffiniendo colorem in de sensu r sensato qz
color est extremitas pspicui in corpe terminato
Alio mō accipit color fm eē intēciōale r sp̄a-
le. r sic color est actus dyaphani illmiati. quia
color fm eē sp̄nale recipit in medio qd mediū
est dyaphanū illuminatum.

Arguit Si lumē est act⁹ dyaphani fm q̄
hmoi. q̄ lumē sp̄ est i dyaphano qd est fm. Di-
cendū q̄ h argumētū vtz pcludit. qñcūqz ei⁹
est lumē tñc ē in dyaphano. est ei corpus dya-
phanū hñs i se lumē q̄uis nō hēat naturalit
lumē est tñ dyaphanū. q̄ lumē est sp̄ i dyaphano

Quod quidem dia

Postqz Aresto. posuit diffinicōez lumis. Hic
dñt ex illa diffinicōe excludit flām opinionē

Ex quo ei dicitur est qd lumē est act⁹ dyaphani sic satis pz qd lumē non est corpus. Corpus ei nō est actus. i. forma aliē. Dicebat ei antiqui. qd lumē esset ignis ponētes triplicē ignē scz ignem carbonē. ignē flammaz. et ignē lucē. Aliq⁹ sicut Democritus dicebant qd lumē eēt flus corpus et si sic tunc eriaz lumē eēt corpus. Dicebat ei Democritus qd lumē esset defluxus quādam corporū athomaliū i dyaphano. et sic lumē esset deflux⁹ corporū. i. lumen esset corpora athomalia defluentia a corpe illuato in dyaphano. Et qñ d eos arguebat sol sp illuminat terrā. et si sic emittit illa corpora athomalia tūc sol iā esset valde puus. Rūdet ipē qd sol vltēr⁹ nutriet p vapores. sed h est magis inconueniens qz qēquid sic nutrit est corruptibile.

Neqz enim possibi

Dic Aresto. reprobatur ista opinione. Et vult qd impossibile ē lumē esse corpus. Et hoc sic qz si lumē esset corp⁹ tūc multa corpora essent sil in eodē loco. Sz h est impossibile. qd illud ex q se quit. Maior pz. qz aer ē corpus et lumē ē cur nere sil. q duo corpora essent sil. q at lumē sit in aere pbat Aresto. qz tenebre sunt in aere. sed tenebre et lumē sunt tria que hnt fieri circa idē subiectū. q etia lumē est in aere. Maior pz ex qro phoz. qz si duo corpora essent i eodē loco tūc esset penetratō dimensionū. Est at p sidera dūz q trietas capit hic generalit⁹ put se extēdit ad priuatiuā oppōem. sic em lumē et tenebre cōtrariātur. i. priuatiue opponūtur. Et per h nō ipedit argumētuz ter. qz non solū tria pprie dicta hnt fieri circa idē sed etiam priuatiue op⁹ posita.

Et non recte empe

Dic reprobatur Aresto. quādam solutōez ipius Empedoclis. qz aliqui volētes pbare qd lumē nō esset corp⁹ sic arguebat. Si lumē esset corpus tūc illuatio nō fieret in instāti. qz nullū corpus mouet i instāti. vtz. vi. phoz. Rūdebat Empedocles qd etia illuatio nō fieret i instāti sed fieret successiue et tū illa successio lateret nos. Ista solutōez reprobatur Aresto. di. qd dicere lumē moueri successiue et illa successio nō nos latere est d ratōez et d sensuz. Primuz patz. qz licet tal successio posset nos latere i puo spacio. tū in magno spaco quale est ab oriēte in occidēs nō posset nos latere successio motus. Scdm pz. qz videm⁹ ad sensuz qñ sol venit ad ptes orientālē sup nostz emisperiū tūc etiam illuminat occidēs.

Arguit. Lumē successiue mouet ab oriēte in occidēs vt maifeste pz. q male repbat Empedocles. Dm q duplr aliqd mouet successiue. Uno mō p se qz scz in ipō mobili est naturaliter talis successio. et sic lumē non mouet scz corpus illuminās. et sic fm talē intellectū excludit opinio Empedoclis. Alio mō aliquid mouet successiue p accūs. i. p aliud qz scz ipm de se habet mutatoez instantaneā. sz pūgit illi qd mouet successiue. et sic etia lumē mouet successiue. qz non pōt esse lumē in dyaphano nisi p aduentū corpus illuminātis. et iō illuatio est mutatio simplr instantanea psequēs tū successiū motū. Sile est de aliq portate candelā p aliquā plateā val stratā ciuitatis ibi maifestuz ē qd apportatō candelae est successiua. sed postqz candela est apportata in instāti p aeres sit diffusio lumis in locz vbi candela successiue

Querit. Utz lumē sit corpus. *Corporat* Pro intellectu qstionis ē sciendū. qd de natura lumis fuerūt. v. opiniones. Pria ē q lumē eēt et mouebatur ex hoc. qēquid hz in se passioēs corpis ē corp⁹ sed lumē hz i se passioēs corpis q est corp⁹. Maior pz. qz passio nō derelinqt suū subiectū. Mior pz qz redire reflecti et verberari sunt passiones corpis. qz hnt p motū locale qui mot⁹ soluz cōuenit corporibus vtz sexto phoz. Sed ista opinionez repbat Aresto. in tertū. Etia nō apparet vñ possz lumē corrip i aere si esset corp⁹. qz p absentia corpis illu minātis nō pōt corp⁹ corrip qzuis bene accūs corrupat. Alia fuit opinio qd lumē esset forma spūalis qd sic pbabat. qz illa est forma spūal q vtimur in spūalibus et i immaterialib⁹. sed i immaterialib⁹ vtimur luine. Dicim⁹ em q est aliqd lumē intellect⁹ agētis. et tū manifestum est q intellect⁹ agēs est aliqd immateriale. sil r dicim⁹ de intellectu angelico. Sz ista opinio nō valet. qz nulla forma imaterial pfecti facit effectū materialē. sed lumē facit effectū materialē et realē q nō est qlitas imaterialis. Et licet aia rōnalis faciat effectū materialē et realē. nō tū p se sed p mediū. s. p corpus suuz et aia nobilis p corp⁹ celeste. Tercia opinio fuit. qd lumē esset euidentia coloris. qz h est euidentia coloris sine q color nō est euidens. sz sine lumine color nō est euidēs q lumē est euidentia coloris. Ista opinio nō valet. qz qñqz videt luminosuz n sub rōe coloris. sicut i nocte. Quarta opinio ē qd lumen eēt forma subalis qz pducit forma substantiale. qz pducit multa mixta et mineralia. sicut pz de luine celi. sz sile a suo sili pducit. Ista opinio nō vz. qz nulla forma subat pcepit

sensu qz tunc esset in tertia spe qualitatis. 7 sic esset forma accidentalis qd est impossibile. sz lumen percipit sensu g rē. Quia opinio fuit 7 dicit qz lumen in aere habeat esse intentionale i corpore sō lūinoso habeat eē reale. Probato ē qz oīs forma realis dōz habere pmanētiam in suo subiecto. sz lumen nō hz pmanētiam in aere sz perit lumen p recessu solis. Sz ista opinio reprobat. qz nulla forma intentionalis denoiat suuz subiectū. qz oīs forma intentionalis est impfecte i suo subiecto. sz lumen denoiat aerē realiter. qz dōz aer lūinosus qn hz in se lumen 7 iō color i aere nō denoiat aerē. qz hz ibi esse intentionale tm. Pro veritate est scienduz qz lumen est qlitas de tertia spe qualitatis 7 pprū subiectū ē dya phano sine pspiciū. Et hoc pz. qz qualitates que sentiūtur sensu exteriori sunt de tertia spe qlitatis. sed lumen sentit sensu visus. g lumen ē de tertia spe qualitatis. Restat g solvere qnz argumēta pbantia qnz opiniones pdictas. Ad p̄mūz g dicendū qz duplr alicui cōueniūt passionēs corpis. Uno mō pprie 7 tunc est verū qz hoc cui cōueniūt passionēs corpis ē corpus. qz passio nunqz derelinq̄t suuz subiectuz sed sic nō cōueniūt lumini passionēs corpis. Alio mō alicui cōueniūt passionēs corpis si multitudinarie. 7 sic lumini cōueniūt passionēs corpis. 7 hoc nō oportz esse corpus. Et sic qd multiplicat circa obiectū sibi oppositū qd ē purz 7 politū dōz reuerberari 7 redire put redire valet tm sicut seipm multiplicare. qz lumen multiplicat circa corp⁹ politū sic si ponat cancella ad celum lumen ei⁹ dōz reuerberari 7 redire a celū. Ad scdm dōz qz lumen accipit duplicat Uno mō put ē pncipiuz manifestandi alteruz sine tal res sit sp̄nalis siue corpalis. 7 sic lumen etiā inuenit in sp̄nibus. qz i sp̄nibus etiā inuenit pncipiū qd vocat lumen 7 sic diam⁹ in hoie esse lumen intellect⁹ agētis. 7 sic lumen reperit pprie in sp̄nibus 7 metaphorice in corporibus. Alio mō accipit lumen fm qz est pncipiū manifestandi colores corpales 7 sic lumen est qlitas materialis 7 in materia etna. 7 isto mō nunc loq̄mur de luce. 7 sic est act⁹ dyaphani illuati. 7 sic pprie inuenit in materialibus 7 metaphorice i sp̄nibus. Ad terciū dicendū qz quis color nō videatur sine luce non tm lumen est euidētia coloris qz i quibusdā est euidētia absqz colore sicut lumen est absqz euidētia coloris sicut i corporibus celestib⁹. sed qz sunt idē non pnt ab invicē separari. Et licz aliq sp̄ cōiungant ad invicē non tm seq̄tur qz sunt idē. sicut hō 7 risibile. Ad quartū dicendū qz duplex ē

cā alie⁹ sube. quedā est pncipalis 7 vniuoca. 7 sic effect⁹ est filius cāe fm naturā. vel etiā fm pportione sicut filius est filius patri. vl domus est filius ydee qz est i mente artificis. Alia est cā instrumentalis alie⁹ effectus. 7 tales cāz nō oīz eē siles effectui sicut semen ē cā instrumentalis geniti ex semine. mō lumen ē cā instrumentalis sbe qz eo mediāte aia nobil⁹ pducit inferiora 7 mediāte celo sicut pncipio instrumento. Ad qntū dicit dū qz nō oīz formā esse intentionales qz non sp̄ ē in subiecto qz duplex ē forma realis. quedā ē que orit ex pncipijs essentialib⁹ subiecti vt risibile ex hoie. vl ex cōmitionib⁹. vt albedo ex hoie. 7 tal forma est sp̄ pmanēs in subiecto fm dispōez quā hz. Alia ē forma real⁹ qz oritur ab extrinseco 7 etiā cōseruat ab extrinseco sic calor in aqua qz accipit ab extrinseco scz ab igne et cōseruat ab extrinseco. sic est dōm de luce qz aduenit dyaphano p pntiam corpis illuiantis. Et iō lumen differēter est in corpe lucido vt in sole 7 in aere aut dyaphano quous ei vtrobiqz sit realiter tm non vtrobiqz pmanēter. Cul⁹ est qz lumen in corpe lucido fluit ex pncipijs illius corpis. non at fluit a pncipijs illius corpis in qz est realiter trāseunt.

Arguit. Lumen ē qualitas fluxus a corpe g est refluxus corpis. 7 si sic tūc est corp⁹. Dōm qz ista p̄pō lumen est refluxus corpis intelligit duplicat. Uno mō qz lumen sit pue pncipule corp⁹z refluxus a corpe. ac si diceretur lumen in aere nihil aliud est qz multa pua corpa athomalia resoluta a corpe solis. 7 sic **Aristo.** repbat istā p̄pōez. Alio mō p̄pō intelligit qz lumen sit refluxus corpis. i. qualitas refluxus a corpe. 7 sic p̄pō est fa. qz lumen est qlitas naturalis ipius corpis lūinosi nā ab ipō corpe lūinoso naturaliter fluit.

Arguit. Oīs qualitas sensibilis hz p̄rius sed lumen non hz p̄rius. g nō est qualitas sensibilis. Dōm qz duplex est qualitas sensibilis. quedā est que reperitur i ipsis elemētis 7 elemētatis sicut sunt calidū frigidū rē. 7 sic **Aristo.** bene loq̄tur dī. qz oīs qualitas sensibilis hz p̄riū. Alia est qualitas sensibilis qz inuenit i celo qd omnino est incorruptibile. 7 tales qualitate non oīz hie qualitatem p̄riā nisi extendat p̄rietas ad p̄uatiā oppōez. 7 sic tenebre sunt p̄riē lumini. Vel breuit dōz qz oīs qualitas sensibilis sensu tactus hz p̄rius. sed hoc nō oportz de qualitatibus sensibilib⁹ alioz sensuuz.

Arguit. Lumen est corp⁹. qz **Aristo.** distinguit tres spēs ignis in scdo topicoz. qz sunt ignis carbo. ignis flāma. 7 ignis lux. sed ignis ē

corpus. & etiā luc sine lumē erit corpus. **Di-**
cendū q̄ **Aresto.** loq̄tur ibi exēplariter fm̄ opi
monē antiq̄z qui distinxerunt triplicē ignēz.
Exēpla em̄ debet p̄cedere ex notioribus. cum ḡ
fm̄ antiq̄s fuit notū z p̄suppositū q̄ tres eēt
spēs ignis sic etiā exēplificat ibi **Aresto.**

Querit. Utz lumen equaliter reperiat in
oibus. **D**ōm sicut pus dictū est de dyapha
nitate. Aliq̄ em̄ sunt dyaphana p̄ totū. z illa
recipiunt lumē p̄ totū. Alia ḡo sunt dyapha
na fm̄ sup̄ficies. z illa recipiunt lumen fm̄ vlti
mā eoz sup̄ficies. **L**uī rō est. qz p̄p̄riuz subie
ctū ipius luminis est dyaphanuz. illa ḡ que
sunt dyaphana p̄ totū sunt susceptiua luīs p̄
totū. z illa que sunt dyaphana fm̄ sup̄ficiem
sunt susceptiua luīs fm̄ sup̄ficies. **I**n p̄mis ē
tū ista d̄na qz aliq̄ h̄nt de se lumen sic est cor
pus solis. Aliqua h̄nt lumen ab extrinseco sic
aer z aqua.

Est autem coloris

Postq̄ **Aresto.** oñdit quō se habeat color ad
videndū qui nō videt sine luie. **D**ic̄ dic̄ quō
se habet dyaphanū ad videndū. z p̄mo quō
se habet ad colorē. **E**t p̄dit s̄ile de sono di. q̄ si
cut se h̄z aer ad sonuz. ita dyaphanuz ad co
lorē. z qz dyaphanuz est sine colore sic est sus
ceptiuis coloris. sic etiā qz aer est sine sono ḡ
est susceptiū soni. z rō istius ē. qz om̄e suscipi
ens d̄z esse denudatū a natura suscepti als nō
capet ipm. cūz ḡ dyaphanū recipit i se colorē
oz q̄ sit denudatū a colore z s̄ilr aer a sono. **E**t
p̄ hoc soluit argumentuz q̄ arguit q̄ dyapha
nū est sine colore z tñ suscipit colorē. qz in p̄
cipio dyaphanuz est sine colore. sed in visione
est cū colore. qz suscipit in se colorē. z sic etiā
aer est sine sono z nō suscipit in se sonū anteqz
immutet̄ auditus. **D**einde dicit quō dyapha
nū videt. i. p̄ visuz ḡnoscat. z vult q̄ dyapha
nū ḡnoscat sicut tenebrosuz. **E**x q̄ em̄ ḡnos
cimus aliq̄ d̄ eē pus lucidum z postea tenebro
suz p̄cipim̄ q̄ est dyaphanū qz ē eadez natura
ex p̄te subiecti q̄ sic q̄z in se h̄z tenebras z q̄
q̄ lumē sicut manifeste p̄z p̄ sensuz.

Non autem omnia

Postq̄ **Aresto.** determinat de manifestis visi
bilibus q̄ vident p̄ lumē extrinsecū. **H**ic p̄nt
determinat de visibilibz innotatis di. q̄ nō oīa
sunt visibilia p̄ lumē exterius. sed solū illa q̄
tñ est p̄p̄riuz color. sunt em̄ aliq̄ que i luie ex
teriori n̄ sunt visibilia sub rōe luīs. sicut sunt
lucentia de nocte. sed ista sunt visibilia i tene

bris. ista at̄ nō sunt noiata vno noīe coi sicut
sunt putredines quercū. capita pisciū. squa
mē pisciū. oculi cattoz. z oculi lupoz. **R**ō at̄
quare ista vident i nocte z nō in die stat in ḡ.
qz sunt duplicia corpa q̄dāz sunt q̄ h̄nt p̄fecte
lumē p̄p̄riuz ab opaco z etiā corpa p̄nt soluz
videri p̄ lumē exterius sicut sunt corpa colora
ta. in coloratis em̄ corpibus lumē est p̄fecte p̄
p̄riuz ab opaco. Alia sunt corpa q̄ nō sunt
p̄ se termiata vbi sc̄z lumē n̄ est p̄fecte compre
hēsiuz ab opaco. z talia corpa p̄nt etiāz videri
sine luie exteriori. qz p̄ p̄p̄riuz lumē p̄nt aliq̄z
partē mediū illuare. ista tñ nō videt̄ lumiosa
in luie exteriori. qz hoc lumē exterius obfus
cat min⁹ lumen ḡ in die nō vident̄ talia luio
sa sicut in nocte. **P**ro intellectu oim̄ istoz est
sciendū. q̄ est triplex ḡdus visibiliuz. quedāz
sunt q̄ vidētur sub luie alieno z colore p̄p̄rio.
et ista visibilia soluz vidētur i die z nō in no
cte. alia sunt q̄ vidētur sub lumine p̄p̄rio z co
lore alieno. z ista eq̄l̄iter vident in die z in no
cte sicut ignis. alia sunt q̄ se h̄nt medio mō. qz
vident in die sub luie alieno z colore p̄p̄rio. z
in nocte sub lumē p̄p̄rio z colore alieno. sicut
sunt oculi cattoz. putredines quercū z silia
que vidētur i die alba z ḡ vidētur sub colore
p̄p̄rio z sub luie solis. sed i nocte vidētur sub
p̄p̄o luie z nō videt̄ talia corpa alba s̄z luiosa

Hunc autē intātuz

Quia **Aresto.** dicit de duplici visibili **H**ic of
fedit quō vtrūqz videat̄ z p̄nt sumi due p̄du
siones. **P**ria est de colore z est ista. **C**olor ē vi
sibilis qz mouet dyaphanū pus illuatiuz sed
innotata sunt visibilia qz mouet dyaphanuz
.i. ipm̄ actuandō p̄ lumē z iō in eis lumē non
p̄supponit sicut in p̄mis visibilibz. **D**icit ḡ
Aresto. q̄ iā dēn̄ ē q̄ color n̄ videt̄ sine luie. lu
mē at̄ est in dyaphano. mouz ḡ color dyapha
nū actu illuatiuz qd̄ vlt̄erius mouet organū
sibi aliquatit̄ cōtinuatū. qd̄ p̄bat rōe z signo.
Rōe sic de rōe coloris est mouere dyaphanuz
fm̄ actuz. i. actu illuatiuz. ḡ color pus mouet
dyaphanū illuatiuz anteqz visuz moueat a co
lore. **S**ignū stat i hoc qz si aliq̄ h̄ns in se co
lore. i. coloratus ponat sup̄ visum tunc tal res
nō videt̄. z iō oz q̄ sit mediū inter oculuz z vi
sibile qd̄ mediū pus moueat anteqz mouet̄
Querit. **Q**uare color pus mo
Coitus.
uet mediū qz sensuz visuz. **D**ōm q̄ iō. quia
sensus q̄nis sit material̄ tñ etiāz est vitalis po
tēs recipe formas ab extrinseco. qz ḡ non p̄t ta
les formas recipe fm̄ illam materialitatē fm̄
quā sunt i subiecto. iō oz q̄ tale sensibile spiri

trahit in medio ut sic posset recipi in sensu
 q̄ oꝝ q̄ p̄ mediū diffundat ad sensu ut in ip̄o
 medio spiritualiset.

Arguit. Visio fit ī instāti sicut pbat Ares-
 to. in sine de sensu et sensato. q̄ nō p̄mo color ī
 mutat mediū et postea sensum. **Dōm** q̄ q̄
 visio fiat ī instanti t̄p̄is t̄n̄ in visione p̄cur-
 runt plura q̄ h̄nt ordinē nature. q̄ vnum ē cā
 alterius. in vno em̄ instanti color īmutat me-
 diū et organū t̄n̄ s̄m naturā color p̄us īmu-
 tat mediū et mediū vlt̄er̄i īmutat organū.
 P̄nt em̄ in vno instanti t̄p̄is plura ēē instan-
 tia nature. Aresto. q̄ intelligit q̄ color p̄us ī-
 mutat mediū s̄m naturā q̄ ip̄m organū nō
 at s̄m tempus.

Arguit. Si color eēt in aere seq̄ret q̄ aer
 eēt coloratus et s̄l̄iter oculus q̄d ē falsū. Se-
 quela pbat. q̄ vbiq̄q̄ ē forma ibi ē etiā de-
 noiatio forme. **Dōm** q̄ ad hoc q̄ aliq̄ for-
 ma denoiat subiectū nō sufficit q̄ insit subie-
 cto immo req̄rit q̄ insit subiecto satis p̄fecte
 et satis intēsie. et p̄pter hoc calor ī aqua tēpi-
 da nō denoiat aquā calidā. color at̄ n̄ est ī me-
 dio et in organo s̄m esse p̄fectū. q̄ etiā nō deno-
 minat mediū neq̄ organū.

Querit. Ut color sit vnius sp̄ci s̄m q̄ ē
 in obiecto medio et organo. **Dōm** q̄ sic. Et
 ponit rō in comēto doctoris circa lib̄ de sen-
 su et sensato. q̄ diversitas subiectoꝝ nō facit ī
 formis diversitatē specificā sed solū numera-
 lē. sed ista diversitas q̄ est ī colore s̄m q̄ est in
 subiecto medio et organo sumit solū s̄m d̄r̄z
 dyaphaneitatis q̄ est subiectū primū coloris
 q̄ color ex̄ns in subiecto est in dyaphano ter-
 minato. color ī medio est ī dyaphano simpl̄
 indeterminato. sed color in organo ē ī dyapha-
 no p̄t̄m terminato et p̄t̄z indeterminato. Et rō
 est q̄ oculus ē de natura aque ut d̄r̄ in de sensu
 et sensato. sed aqua q̄dāmodo terminat p̄pter
 sp̄ssitudinē suā sp̄s coloris et iō sp̄s rez vis̄i-
 bilis apparēt in aqua.

Arguit. Color ī aere nō denoiat. sed color ī
 pariete denoiat. q̄ nō sunt vnius sp̄ci. cōsequē-
 tia t̄z. q̄ eade forma h̄z eundē modū denoiari
 di. **Dōm** q̄ forma vni sp̄ci nō sp̄ equaliter
 denoiat diversa subiecta si insit talibus subie-
 ctis s̄m diversis modū. Exēpli gr̄a. licet in ig-
 ne et aqua tepida calor sit vnius sp̄ci t̄n̄ ille ca-
 lor nō denoiat aquā tepidā calidā sicut ignis.
 sic s̄l̄iter est ad p̄positū quis em̄ color sit vni-
 us sp̄ci in subiecto et ī medio nō t̄n̄ h̄z eundē
 modū inessendi. et iō nō equaliter denoiat.

Arguit. Color h̄z etiā in medio esse reale q̄

debet denoiare mediū. **Ans** pbat. q̄ h̄z ēē sp̄-
 cificū q̄ h̄z esse reale. Itē color ex̄ns in medio
 ē in p̄dicamēto de tertia sp̄e qualitatis. q̄ h̄z ēē
 reale in medio. **Dōm** q̄ dupl̄r d̄r̄ habere ali-
 quid esse reale. Uno mō q̄ h̄z esse specificū. et
 sic vtriq̄ color h̄z esse reale in medio. q̄ ē in eo
 de p̄dicamēto sicut color ī subiecto. **Alio** mō
 d̄r̄ aliqd̄ habere esse reale et reali mō. i. p̄fecte. et
 sic color solū h̄z esse reale in subiecto et nō ī me-
 dio neq̄ in organo. Et h̄ est q̄d̄ dici solet q̄ co-
 lor in medio h̄z esse intentionale. nō t̄n̄ accipit̄
 de intentione p̄ intentione loyca. q̄ talis inten-
 tio nō est sensibilis sed d̄r̄ habere esse intentio-
 nale. i. inspectū q̄d̄ esse est sepatū a materia. i.
 a cōditionibus materie phisice ut infra dicit̄.
 et iō in medio p̄nt esse colores q̄ in subiecto ef-
 sent s̄r̄y. q̄ s̄m hoc esse q̄d̄ habet in medio nō
 p̄trahatur. In istis cōsonat cōe dicit̄ q̄ color
 h̄z triplet esse sc̄z in subiecto in q̄ h̄z esse phis-
 cū et reale. et in aere est sicut ī deficiente. et in or-
 gano tanq̄ in p̄ncipio cognitōis.

Non enim bñ dicit

Dicit Aresto. excludit erroꝝ Democriti circa
 predicta qui dicebat q̄ si totū mediū a terra
 vsq̄ ad celū esset vacuū. i. sine corpe. tunc s̄m
 maximā certitudinē videremus ea q̄ sunt cir-
 ca celū etiā si formica esset circa celū q̄ nihil
 obstarēt int̄ rez videntē et rē vis̄az. sed dicit Ares-
 to. q̄ hoc est ip̄osibile. q̄ si nō esset mediū int̄
 rē videntē et rē vis̄az tunc nihil oīno viderē-
 tur. **Qd̄** pbat Aresto. ex dicit̄. q̄ dicit̄ est q̄
 obiectū p̄mo mouet mediū. et mediū in ortū vl-
 terius mouet sensū. si q̄ non ē mediū ip̄m n̄
 p̄t̄ moueri. et si mediū non mouet etiā sensū
 nō mouet a medio.

Ignis autē in vtr̄is

Dic ponit aliā p̄tem sc̄z de mō videndi corpa
 lucida siue innoīata visibilia dicens. q̄ ignis
 et alia innoīata visibilia vidēt̄ nō in lumie
 sed in tenebris. et iō sicut color est visibilis q̄
 mouet dyaphanū p̄us illuiatū. ita innoīata
 visibilia sunt visibili a. q̄ mouet dyaphanū
 ip̄m actūado p̄ lumē. et hoc iō. q̄ talia lucētia
 in nocte q̄ dicunt̄ visibilia innoīata h̄nt in-
 tra se lumē ibitū q̄ lumē p̄nt etiā dyaphanū
 in p̄te illuiare et hoc cōtingit ī eis p̄pter cōmpe-
 tionē nature ignis a q̄ igne est luciditas vel lu-
 men ī micis. Alia eī elemēta nō sunt de se lu-
 cida.

Arguit. Si ista innoīata visibilia
 eēt lucētia p̄t̄ ignē seq̄ret q̄ etiā eēt calidā

propter ignem. **D**icitur quod hoc non oportet. Cuius ratio est quod quicumque due forme sunt in aliquo quod a se una naturaliter est per aliam. tunc potest talis res manere in aliquo secundum primam formam et non secundum ultimam sed non est. cum si luciditas sit per formam caliditas. si per ignis reperiri in aliquo secundum luciditatem et non secundum caliditatem. quod autem luciditas sit per formam per ignis coiccat lumine cum corporibus celestibus que sunt prima corpora.

Eadem autem ratio

Hic **A**ristoteles. redit ad materiam de qua prius fuit locutus scilicet quod color positus super sensum non facit sensationem de qua hoc non solum verum est de colore sed etiam in aliis sensibilibus. quod etiam alia sensibilia posita super sensum non faciunt sensationem. Et primo declarat hoc in his in quibus est manifestum scilicet in quibus reperitur medium extraneum sicut sunt auditus et olfactus. quod in illis oportet prius medium moveri antequam moveatur sensus sicut sonus prius immutat aerem antequam immutat auditum et odor prius diffundit se per aerem antequam immutat odoratum. et quoniam hoc non appareat de gustu et tactu. quod videtur absque medio immutari tamen est ibi etiam sicut infra dicitur. quoniam enim gustus et tactus non habent medium extraneum tamen habent medium intrinsecum. Deinde ostendit quid sit medium in sensibus. **D**icit autem medium per quod sensibile deferretur ad sensum. Et vult quod medium in sensu visus auditus et olfactus sunt aer et aqua. et hoc probat specialiter de odore. quod ibi videbat esse manifestum. quod et odor percipitur per aerem manifestum est in respiratoribus quod non odorant nisi per respiratores in aere. quod etiam fiat respiratio in aqua per quod animalia aquatica sicut sunt pisces habent utique sensum odoris. et sic in eis deferretur odor per aquam.

Arguit. Medium et sensus dicitur proportionari. si est idem medium in illis tribus sensibus non erunt sensus distincti. **D**icitur quod quoniam sit idem medium materialiter in ipsis sensibus per quod sensibilia referuntur ad ipsos sensus tamen est aliud formaliter. **S**unt enim aer et aqua capi tripliciter. Uno modo secundum transparentiam et dyaphaneitatem. et sic sunt medium in visu. quod sic color deferretur per aerem et aquam. Alio modo accipiuntur secundum quod sunt corpora factiliter mobilia secundum locum. et sic sunt medium in auditu. quod sonus causatur per motum localem aeris et aquae. Tercio modo accipiuntur secundum quod sunt faciliter alterabilia. et sic sunt medium in olfactu et gustu. quia odor alterat aerem antequam veniat ad odoratum et sicut alterat aquam.

Querit. Utque sensibile positum super sensum faciat sensationem. **D**icitur quod non et ratio est. quod oportet

obiectum esse spiritualitatem antequam possit movere sensum. si enim sufficeret quod uterque potentia forme ad cognitionem tunc etiam res naturales cognoscerent illas formas quas in se habent. requiritur ergo ad cognitionem aliam forme quod talis forma sit spiritualis. sed spiritualis non potest fieri nisi per medium ergo obiectum per medium diffundi. **M**aior pars ex ordine entium. quod si aliquid res in se habet formam magis spirituales tunc talis res magis cognoscit. sunt enim quedam entia que habent formas materiales ut sunt entia pure materialia sicut panes habent in se colorem. quedam vero sunt entia que habent in se formas materiales cum quibusdam spiritualitate. habent autem prout dupliciter. **U**no modo quod recipiunt tales formas absque materia et tamen cum additionibus materie mathematice qualia sunt sententia et talia cognoscunt singularia. **A**lia autem sunt que recipiunt in se formas absque materia et etiam absque additionibus cuiuscumque materie. et talia cognoscunt res non solum singulares sed etiam universales. ex quibus patet quod causa cognitionis est ex hoc quod aliquid recipit formam absque materialitate et cum spiritualitate. **C**irca quod sciendum quod tripliciter potest impediri sensus a sua sensatione. **P**rimo ex potentia maioris sensibilis. et sic impeditur visus nostra visione stellarum in die propter maius lumen superveniens scilicet lumen solis. **S**ecundo impeditur sensus propter indispositionem organi. sicut ligna febricitantis infecta amaro humore iudicat omnia amara. et isti motus non sunt ad propositum. **S**ed tertio impeditur ex suppositione sensibilis super sensum. et illius modum persequitur hic **A**ristoteles.

Arguit. Sensibile non potest poni super sensum si tunc est falsus. **A**ns probat. quod positum est solum corporum. sed sensibile non est corpus sed quibusdam qualitas. **D**icitur quod quoniam tamen sufficit quod sensibile accipit dupliciter sicut et sensus. **P**rimo accipit sensibile secundum quod est principalis ratio immutandi sensum. et sic sensibile est accens. **A**lio modo accipit sensibile per illo quod est tota ratio immutandi sensum. et sic accens acceptum cum subiecto vocatur sensibile. et eo modo accipit hoc sensibile. et tunc sensibile est corpus et ponit super sensum. **S**imiliter igitur sensus accipitur dupliciter. **U**no modo per potentiam sensitivam. et sic sensibile non ponit super sensum. **A**lio modo accipit per organum in quo est sensus. et tunc sensus est corpus sic sensus visus sunt oculi cum nervo optico. et eo modo sensibile dicitur poni super sensum. **U**n in priori tunc **A**ristoteles. notant dicit si aliquid ponat habes colorem. id est corpus coloratum super visum. id est super organum non facit sensationem.

Ans. **O**mne movens dicitur esse immediate cum motu septio phorum. sed sensibile movet sensum. ergo dicitur esse sicut cum sensu. **D**icitur quod duplex est movens. scilicet

principale et primū. Aliud ē mouēs primū p hoc q̄ dōm est q̄ obiectū fm q̄ est i subiecto p p̄rio sic nō est sil' curz moro. s. sensu. qz sic ē mo uēs primū. sed obiectū fm q̄ ē in medio ē mo uēs primū. et h̄ mō ē sil' cū sensu. et sic etiā sen sibile agit i sensu p cōtactū sicut h̄ n̄ q̄stiatz
Arguit. Videt q̄ tāgibile positū sup tactū aciat tactū. ḡ ista auctoritas nō est vniuersālī da. **Ans.** pbat. qz si aliter inferat vuln' tunc i loco vuln' ē tact' et tū ibi al' sentit ḡ sensibile positū sup sensu facit sensationē. **Dōm** q̄ in illo casu etiā nō fit tactus i illo loco in q̄ po nit tāgibile sup tactū realit. sed i loci p̄pinqs vbi ē tactus integer circa positōes sensibilib' su pra tactū. qz i illis locis nō est tactus lesus et iō in illis pōt fieri sensatio.

Hunc autem primū

Postq̄ **Aristo.** determinauit de obiecto visus. **Hic** vult determinare de obiecto sc̄d̄i sen sus. qd̄ sc̄z sit obiectū audit'. q̄ at visus p̄us sit auditū p̄us pbatū est trib' rōib' de visibili
Arguit. Auditus ē p̄fectior visu ḡ d̄z p̄ce dere. **Ans.** pbat. qz plus valet audit' ad sc̄iaz q̄ visus. nā plus addiscimus audiendo q̄ vi dendo. In signū ē dicit **Aristo.** in principio p̄ uoz naturalū. q̄ ceci a natuitate sunt p̄udē tiores surdis et mutis. **Dōm** q̄ visus et au ditus p̄nt dupl'r adinuicē compari. **Uno** mō q̄stuz ad ea q̄ eis p̄ se cōueniūt. et sic visus ē di gnior auditū. qz p̄ se cōparatur ad obiecta. s. obiectū visus ē dign' obiecto auditus. **Alio** mō cōparant adinuicē q̄stum ad aliqd̄ acc̄ns qd̄ eis cōuenit sc̄z q̄stuz ad receptōes disc̄pli ne. et sic auditus ē dignior visu. qz plura ad disc̄im' audiēdo ab alijs q̄ inueniēdo p̄ nos qd̄ fit p̄ visu. sed h̄ nō arguit dignitatē audi tus simpl'r s. fm qd̄. **Sic** est de hoie et equo qz homo est simpl'r dignior equo. sed fm qd̄ sc̄z in cursu vel ad portandū onera equus est dignior hoie. possit etiā dici q̄ q̄stuz plura ad disc̄imus audiēdo q̄z videndo tū ē maior cer titudo in visu q̄z in auditū. et iō sc̄ia accepta p̄ visu est certior ea q̄ accipit p̄ auditū. **Inte** tens ḡ **Aristo.** de sono determinare. **P̄rio** deter minat de sono in cōi. **Sec̄do** de q̄dam sp̄s̄ soni sc̄z de voce. **1°** **Uox** at est sonus. **Circa** p̄mum p̄mo determinat de generatōe soni. **Sec̄do** de im mutatōe soni. **Circa** p̄mū p̄mo determinat de ge neratōe soni directi. **Sec̄do** reflexi ibi **Echon.**
Queri. Quare **Aristo.** determinat **Cautē** hic de generatōe soni et tū p̄us nō determinat de generatōe coloris nec p̄ ea determinat de gene

ratōe obiectoz alioz sensū. **Dōm** q̄ ideo qz obiecta sensū exteriorz p̄sideratur duplici ter. **Uno** mō fm q̄ generatur i suis sp̄ibus. et sic de eis determinatur i libro p̄uoz naturalūz ibi em̄ determinatur de generatōe coloris quo sc̄z generatur ex luīne et ex opaco et dyaphanei tate. **Sil'r** determinatur ibi de generatōe odorū et sapoz. **Alio** mō p̄sideratur obiecta fm q̄ i mutat ip̄os sensus. et sic in h̄ libro determinat de eis. **Per** hoc ḡ d̄z ad q̄stuz q̄ illa duo sc̄z exētia specifica soni et imutatō sensus p̄ sonū nō distant i sono. qz q̄n son' existit in sua sp̄. tūc immutat sensū et c̄. et iō non sunt alia det minatō habēda de generatōe soni et e' immuta tōe. sed alia determinatō habet de alijs obiec tis q̄stuz ad generatōes et q̄stuz ad immutatō nez. qz tales q̄litates sunt p̄manētes fm natu rā. et iō p̄nt esse et nō immutare. nō at est sic de sono. **Intendit** ḡ **Aristo.** p̄mo determinare de generatōe soni. et p̄mo distiguit quō aliqd̄ se h̄z ad sonū. et vult q̄ tripl'r aliqd̄ se h̄z ad so nū. **Uno** mō p̄uatiue. qz neqz h̄z sonū in ac tu neqz in pōna. vt sp̄ogea vel lana. qz nō p̄nt facere sonū. et iō non habet sonū in pōna. **Alio** mō aliqd̄ se h̄z ad sonū positine. et hoc p̄tigit dupl'r. qz vel h̄z sonū in pōna sicut sunt es cā pana. et quecūqz sunt plana et lenia qz habet i se potētiaz faciēdi sonū. **Alia** dicuntur h̄re so nū in actu sicut ip̄m mediū in q̄ est sonus rea liter fm aliqūa p̄tez. i. circa corpus sonans. et auditus in q̄ est sonus intētiōnal'. **Circa** h̄nc tertū est p̄siderādus. qz sonus differt ab alijs sensibus qz sonus nō est i actu nisi i medio qz in corpe sonate nō est sonus nisi effectiue et nō formaliter nec subiectiue. sed alia sensibilia n̄ sunt tū i medio actualit et formaliter s. etiāz sunt in alio subiecto actualiter. et hoc intēdit **Aristo.** in hoc tertū di. q̄ i medio est solum so nus fm actū.
Arguit. **Mediū** sicut aer etiā habet sonū in pōna. ḡ nō bene d̄z qz corpus sonans habet sonū in pōna et mediū in actu. **Dōm** q̄ du p̄lec est potētia sc̄z effectiua q̄n sc̄z aliqd̄ pōt fa cere aliter de se sicut edificator d̄z esse in pōna ad domū. s. effectiue et eodē mō corpus sonans est in potētia ad sonū. qz pōt de se facere sonū sc̄z in aere. **Alio** mō aliqd̄ est i potētia subiec tiue. et sic etiā mediū est in pōna ad sonū. quia mediū est subiectus i quo recipit son'. h̄z ḡ me diū q̄nqz sonū in actu q̄n sc̄z p̄nt corpus so nans et q̄nqz h̄z sonū in potētia sc̄z anteqz p̄enti tur corp' sonans v'l postq̄ ip̄m ē p̄cussus
Ans. Sic p̄ colorē dicit nos videre coloratū.

De *xlvi* Anima

sic p' auditū dicim' nos percipere sonū. ergo sic color est subiective in colorato sic et son' erit subiective in corpe sonante. **Dōm** q' t'les locutiones nō sunt e'q'lit intelligēde in sono z obiectis alio nō sensu. qz tales p'dicationes sunt subiective in alijs sensib'. **Exempli** grā. vt si dicam' video coloratū sensus ē video corp' h'ns in se colorē subiective. s'z iste p'dicationes de sono sunt effectiue. vt si dicatur audio cāpanā sensus ē q' cāpana effectiue facit de se sonū. z sic cāpana ē sensibile p' accūs sicut z corpn's coloratū.

Querit tūc **Lū** in aere sit son' subiective. q' re nō dicim' audio aerē. **Dōm** q' rō est qz son' nō h'z eē pmanēs i aere sic alia sensibilia h'nt eē pmanēs in suis subiectis. s'z s'm laycos forma q' trāsēnt est in subiecto nō denoiat ipz subiectū sic p'z de rubedine causata ex verecūdia q' nō denoiat suū subiectū sic etiā son' nō denoiat aerē. **Tūc** querit q're causa efficiēs coloris nō denoiat a colore sic cā efficiēs soni a sono. vt q' re nō dicim' video pictorē q' facit colorē sic dicim' audio cāpanā q' facit sonū. **Dōm** q' nō est s'ile qz son' qn' est tūc sp' cōiungit actuali sue cāe efficiēti qz nō est son' nisi qn' corp' sonās actualiter facit sonū sed nō semp' cōiungit color cāe efficiēti ergo. zc.

Arguitur. Eiusdē est po'na cui' ē act' z e contra sed nunqz est son' actu in sonāte ergo nec in po'na. **Dōm** q' act' accipit dupl'r. Uno mō p'nt significat opationē. z sic eiusdē est potētia opatiua cui' ē act'. i. opatio. z sic son' est in corpe sonāte tā in po'na qz in actu. Alio mō actus significat formā z tūc eiusdē est act' cui' est potētia passiuā siue subiectiuā. z sic corp' sonās nec est in po'na ad sonū nec h'z actu sonū sic cā son' actu est in medio z etiā in po'na qz in medio est vt in po'na subiectiuā z etiā quandoqz actualiter.

Arguit. Si aer eēt mediū seq'ret q' idē esset mediū z subiectū. **Dōm** q' duplex ē ps aer' circa corp' sonās. qdā est p'pinq' z in illa ē son' subiective sicut accūs in subiecto. z ibi ē son' realiter. Alia est ps aeris distās a corpe sonante z in illo aere est son' intēcionaliter sic etiā in organo siue in potētia

Fit autem qui secū

Quia **Aresto.** dicit q' son' qnqz est in actu qnqz vero in po'na. **Hic** p'nt ont' quō fit son' in actu. **Et** p'rio ont' q' requirunt ad hoc q' son' fiat i actu. **Secūdo** ont' q' h'nt illa eē. ibi. sic at' dicimus. **Quid** ergo q' tria requirunt ad sonū. s. pcutiēs percussus z mediū. z hoc pbat qz percussio alicuius

ad aliqd est cā soni sic p'z in sono cāpane vbi baptillus pcutit ad cāpanā. s'z in percussioe tria requiruntur. s. aliqd qd' pcutit z aliqd qd' pcutit z qz nō fit percussio sine motu locali z mot' local' nō fit sine medio. ergo oportet aliqd eē mediū z in tali medio sit sonus.

Arguit. Qnqz fit son' vbi nō sunt pcutiēs percussus z mediū. p'z in trib'. **P'rio** in virga pcutiēte aerē. **Secūdo** in fensa cui' q' auriga dirigit equū. **Et** in panno rupto. **Dōm** q' in istis casib' aer h'z rōez mediū z etiā percussus. z hoc idō qz qn' aliq' virga velociter mouet p' aerē tūc ex tali veloci motu vnif' aer z p'densat. z tal' aer condensat' pcutit p' ipam virgā siue p' ipam fensā aurige. vñ pcutiēs est fensa siue virga percussum vero est aer p'densatus z mediū est aer subtilis circa aerē p'densatū. **De** panno rupto dicitur q' due pres aer' extranee se mutuo pcutiētes sūt cā illi' soni qz p' rupturā illi' p'ani oportet subito intrare aerē ad replendūz locū in q' p'z erat pann' ex q' motu pres aeris adinuicē collidūt z generat' sonus. **Tūc** **Aresto.** ont' q' h'nt eē que requirunt ad sonū. s. pcutiēs z percussus. **Secūdo** q'le erit mediū. **Circa** p'mū ont' q' pcutiēs z percussus in sono dūt eē corpa dura. z hoc idō qz son' fit p' violētā motionē aeris s'z mollia cedunt pcutienti z nō fit son' p' corp' molle qz nō fit diuisio aeris. **Secūdo** requirunt q' sint leuia qz si acus pcutiatur acui nō fit son' qz nō fit diuisio aeris. **Et** ad hoc q' sit magn' z pfect' son' requirunt q' corpa sint p'caua qz corpa p'caua p'nt p'tinere multū aeris z ex illa p'tinētia multū aeris fit magn' son' qz fit violētā magna aer' inclusi in tali p'cauitate. z ista ē cā q're si pcutiāt manus adinuicē fit magnus sonus.

Querit. Utz son' pueniat ad auditū p' motū locale. **Dōm** q' son' in p'ncipio necessario h'z fieri per motū locale qz causat' ex motu locali aeris s'z in p'gressu nō est necesse sonū fieri per motū locale. z sic nō multiplicat' son' vsqz ad auditū per motū locale. **Prima** pars sic p'z qz dicit **Arest.** i. secūdo meth'eoroz q' visus anticipat auditū in tonitruo z in choruscatione qd' sic intelligit' quia quis siml' tēpore fiat tonitruū z choruscatio tū videm' p'ius choruscationē an qz audim' tonitruū qd' esse nō posset nisi ex hoc q' son' defert' per motū localem z visio fit in instanti. **Secūda** rō est qz auditio impeditur p'vētum nō autē visio s'z ergo multiplicatio soni p' mediū impeditur per motū locale ergo fit per motū locale. **Secūda** pars patz trib' rōibus. **Prima** est quia dicit **Arest.** in hoc secūdo. q' sensibile positus sup' sensum nō facit sensationem. s'z

ergo p realē motū sensibile veniret ad sensus tūc nō faceret sensatōez. Itē son^o factus in aere audit^o in aq̄ sicut patet de piscib^o qui mouētur p sonū illū q̄ stat in littore s; nō p̄t dici q̄ real^o mot^o fiat sub aq̄. Et in hoc casū in aq̄ soluz sit intentionalit son^o. Tercio si real^o mot^o fieret sp̄ cū sono tūc aer realit^o moueret contrarijs motib^o realib^o. qz p̄tingit sonū fieri a duob^o statib^o in oppositis locis qz vnusquisqz audit alterū si ergo mediū moueret realit^o tūc ille aer moueret oppositis motibus. Uerz ergo est q̄ in p̄ci pio circa corp^o sonās est realis mot^o. s; in aliq̄ distātia circa auditū nō oportet eē motū realē. sed solū sp̄m sine intēctōem soni.

Arguit. In oi sensatōe sufficit p̄ntia sensibili. ergo nō oportet auditōz fieri p motū localē. Dōm q̄ dupl^r aliqd̄ facit ad sensatōz. Uno mō qz immutat sensum. 7 sic sensibile facit ad sensatōz. qz immutat sensus. Alio mō aliqd̄ facit ad sensatōez p̄abularit. s. sine q̄ nō fieret sensibile p̄ns sensui. P̄uo mō color req̄rit ad vidē dū qz p̄prie immutat vīū. s; scdo mō lumē req̄rit ad vidēdū sicut illū sine q̄ nō est color p̄ns vīū. sic ad p̄posituz dōm q̄ son^o req̄rit ad audēdū sicut qd̄ immutat auditū. sed mot^o localē cōcurrat sicut sine q̄ nō p̄ntat sonus auditū.

Amplius autem au

Postqz Aresto. determinauit de pcutiēte 7 pcutso q̄ req̄runt ad sonū p̄nt determinat de mediōz dicit q̄ mediū soni est aer 7 aq̄. tū aer est pfectus mediū qz aq̄. Cui^o rō est qz son^o causat ex diuisiōne violenta mediū. sed aer ē mediū facili^o diuisibile qz aq̄. ergo in aere magis sit son^o qz in aq̄. Addit tū Aresto. q̄ neqz aer neqz aq̄ h̄nt in se p̄p̄riū sonū qd̄ sic intelligit qz sunt mediū sonā di. sed mediū d; esse denudatū a forma obiecti sicut prius dictū ē. req̄rit etiā q̄ mediū pcutiatur ad alterū qz si aer maneat nō pcutus tunc nō sit son^o. Itē si aer fortiter pcutiat tūc est fortis son^o 7 pfect^o. 7 hoc ē iō qz in veloci motu aeris causat son^o. si ergo aer tarde mouet tūc non fortiter diuidit 7 ergo fit paru^o sonus.

Querit. Uerz son^o sit forma natural. Dicendū q̄ sicut hoc pbat^r dupl^r. P̄uo sic. omis forma q̄ est phisice cōsideratōis est natural. s; son^o est forma q̄ est phisice cōsideratōis ergo ē forma natural. Scdo sic. illa ē forma natural q̄ p̄ficiat naturalē potētiā sed son^o est huiusmodi quia p̄ficiat audituz. Maior patet qz inter obiectum 7 potētiā debet esse proportio similitudinem.

Arguitur. Sonus habet cām violentā qz vi

olentia fractura aeris est causa soni. ergo nō est forma naturalis. Dōm q̄ duplex est cām soni scz intrinseca q̄ est materia vt vox. 7 forma q̄ est sensibilis q̄litas. Alia est cām extrinseca scz cor^o p̄sonās 7 pcutiēs quib^o ergo cām extrinseca soni scz cām efficiēs soni sit violenta tūc cām intrinseca est naturalis. nec sp̄ req̄runt ad hoc q̄ aliquid sit naturale q̄ efficiēs sit naturale. sed suffic^o q̄ aptitudo materie ad formā sit naturalis. 7 hoc est qd̄ dicit Aresto. tercio Ethicor^o. q̄ violentuz est qd̄ est extrinsecū. sed hoc nō sufficit sed additur cui passum nō cōferunt vim. sufficit ergo q̄ aer q̄ est subiectū soni habeat in se aptitudinem naturalē ad talē motū. Itē q̄nqz cōtingit aliquaz substantiā naturalē generari ex motu violento sicut ignis generat^r ex motu lapidis ad ferrū sine calibem.

Echo autē fit quā

Postqz Aresto. determinauit de sono p̄cipali. hic p̄nt determinat de qdā sono scdario q̄ dicitur echo. Et p̄mo determinat de e^o generatōe. Scdo de e^o diuinitate. q̄ ad p̄mū vult q̄ Echo generat^r q̄ ab aere moto p̄ncipalē sonū sit son^o scdario ex hoc scz q̄ tal^o aer mot^o inuenit aliqd̄ corp^o obstās 7 a tali corpore obstāte aer itez redit ad suū p̄cipiū son^o ergo fact^o in tali reditōe vocat^r echo. Et exemplificat Aresto. de spha^o siue de pila. qz pila p̄cuta ad aliqd̄ obstās resilit itez ad p̄cietē. Pōt et dari exēplū extra textuz de aq̄ mota. qz si aliqz p̄ciet lapidē ad aquā stagnalē tūc tal^o motus facit circulatōes q̄ durāt donec veniat ad linē. Et itez a littore fiūt nonne circulatōes p̄rie cū cūlatōib^o p̄orib^o. i. illa q̄ reditōe fit son^o echo.

Videtur autē sem

Hic ponit diuersitatē 7 dīnas in sono echo. 7 vult q̄ duplex ē son^o echo. s. manifest^o 7 certuz talis solū fit q̄n mouet aer ad aliqd̄ corp^o p̄cutiū 7 a tli corpore p̄cano repercutit. Ali^o ē son^o echo immanifest^o 7 talis fit in q̄libz sono p̄cipali qd̄ sic ont^r Aresto. qz aialia facientia sonū sunt circa terrā. qz ergo dictū est q̄ in factōe soni aer mouet circularit^r sic oportet ad min^o aerē a terra repercuti. Et ponit sile de luce qz sp̄ sit repercutio luminis qz nisi sic tūc solū ibi esset lumē vbi dicitur recte mittūt radiū sed nō est sp̄ tal^o repercutio nobis manifesta. in illo aut^o loco est nobis manifesta vbi directe mittūt radiū ad aliqd̄ corp^o.

Querit. Uerz son^o echo sit son^o. Dōz q̄ sic. Arguit tū q̄ nō qz ibi nō sunt pcutiēs pcutsum 7 mediū. Dōm q̄ son^o echo accipit dupl^r Uno

modo fm q̄ includit p̄cipalē sonū & sic acci-
pitur ip̄ op̄e. & tunc p̄t dici q̄ aer p̄cedēs ē per-
cuss. obstaculū ē percussus & aer circumstās est
mediū. Alio mō accipit̄ p̄cise p̄ sono rediūte
& ille ē son⁹ echo p̄prie qz p̄prie sc̄dario imutat
auditus. Tunc ē dōz q̄ ps aeris resiliēs ē per-
cuss. & aer q̄ n̄tebat p̄cedere ad corp⁹ ē percussum
& aer subtilior est mediū. & sic aer ē percussus p̄
cussus & mediū. Simile ē de aq̄ qz q̄nqz aq̄ tē-
dēs ad litus mouet aquā etiā volētē tēdere ad
lit⁹ & in illa motione causatur ec̄ q̄dā son⁹ qui
est similis sono echon ille aut̄ son⁹ causatur ex
cōcussione partī aq̄e adimicē.

Queritur. Utz son⁹ echon sit idē sonus
cū sono p̄cipali. **Adm q̄ sic.** Et hoc ē vez
si son⁹ echon realit̄ causetur ex reali motu aeris

Arguitur. Mor⁹ direct⁹ & mor⁹ reflex⁹ non
sunt vn⁹ mot⁹ n̄. ro vt dz. viij. phoz. q̄ nec sō-
n⁹ p̄cipalis & son⁹ echon est vn⁹ son⁹. qz sonus
p̄cipalis sit in motu recto & son⁹ echon ī mo-
tu reflexo. **Adm q̄ nō oportet sonū echon si**
erit p̄ motū reflexū. qz tūc p̄cederet argumtū. s̄
p̄ talis son⁹ fieri p̄ motū circularē & in tali nō
est necesse interuenire q̄tē. ergo ē sic ymaginan-
dū q̄ in accessu aeris ad aliq̄d obstaculū. aer n̄
directe redit p̄ eādē viā p̄ quā exiit. s̄ q̄n aer
venit ad obstaculū tūc in alio circulo siue sitū
incipit redire. S̄ p̄t alit̄ dici q̄ nō oportet so-
nū echon fieri realit̄ p̄ realē motū aeris. sed spēs
p̄cipalis soni redētis p̄t dici sonus echon.

Circa q̄ sciēdū q̄ q̄nqz in sono p̄cipali sit
vehemēs mor⁹ aeris & tūc son⁹ echon causat̄ ex
reali motu aeris redētis a corpe obstate. Alio
mō son⁹ p̄cipalis nō mouet̄ ita vehemētē et
tūc son⁹ echon nō causat̄ p̄ realē motū aeris. s̄
p̄ hoc q̄ spēs p̄cipalis soni iterum redit ad
auditiū.

Querit̄. Utz son⁹ echon fiat in aere realit̄
vel intētonalr. **Adm q̄ q̄nqz p̄t eē in aere**
realit̄ & q̄nqz intētonalr & hoc sub ista dīna qz
q̄n corp⁹ obstans paz̄ distat a p̄cipali corpe
sonāte tūc p̄t etiā fieri realis motio aeris in re-
ditiōne siue reflexione aeris. s̄ si corp⁹ obstans
multū distat a p̄cipali corpe sonāte tūc reflex-
io aeris nō fit fm motū realē sed solū intētona-
lē. & tūc son⁹ echo est solū intētonal. Et ponūt
doctores sile qz nō est incōueniēs q̄ aliq̄ yma-
go faciat nouā ymaginē. vt si q̄s videat in sp̄-
culo ymaginē alicui⁹ ymaginis q̄nis ergo p̄ria
ymago causata sit a corpe nō tamē sc̄da qz illa
causat̄ ab ymagine. sic etiā p̄tingit in sono ech-
on qz p̄cipalis son⁹ ip̄ causat̄ ex motu reali ae-
ris sed ymago illi⁹ soni potest ex nouo p̄ducere

sonū echon qui est intentionalis.

Vacuum enim rec

Postqz **Aristo.** determinauit de duplici sono.
hic cōsequenter determinat de immutatōne au-
ditus ab ipso medio & postea de immutatōne
organi a sono. & primo determinat de ipso me-
dio p̄ quod fit immutatio. **Secundo** determi-
nat de organo quod immutat. **Quartū** ad p̄-
mū dicit q̄ p̄prium mediū audiendi recte di-
citur vacuū. antiqui enī dixerunt q̄ ibi essz va-
cuū vbi est aer. & dicebant cōformiter ad opi-
nionē laycorū quā opinionē reprobat **Aristo.**
quarto phoz. **Quo** autē aer sit mediū sic p̄bat
quia illud est mediū in sono quod aptū est frā-
gi p̄ motum localem. sed aer maxime est frangi-
bilis. ergo aer est mediū in sono. **Maior** patz̄
qz ex fractura aeris moti causat̄ sonus sicut di-
ctum est & sonus referit̄ ad auditiū p̄ aerem con-
tinuatū. q̄uis enī in aere circa corpus sonans
sit realis motus. non tamē oportet talē motus
cōtinuari vsqz ad auditiū vt dicit̄ est.

Arguitur. Sonus facit audire ergo nō aer
quod est cōtra tertium. **Dicendū** q̄ duplici
aliquid facit audire. **Uno** modo quia est prin-
cipalis ratio mouendi potentiā audituā & sic
obiectū vniuersali⁹ potētie mouet ipam potē-
tiā & sic est vez q̄ sonus facit audire & nō medi-
um. **Alio** modo aliquid mouet potentiā quia
est mediū p̄ qd̄ fit motio potētie ab obiecto sic
aer facit audire. **Loq̄tur** ergo **Aristo.** de illo mō
quo mediū facit audire.

Arguitur. Videt̄ q̄ nō. quia sonus nō facit
audire sicut obiectū p̄batur. quia circa sonum
decipimur sed circa obiectum non decipimur.
Maior patet. quia quādoqz iudicam⁹ sonū re-
missum qui tamē est intensus & ecōtra **Adm**
q̄ hoc iudiciū quo aliquis iudicat sonū inten-
sum vel remissum nō accidit ex p̄te soni sed p̄te
corpis sonantis. sed illa que accidunt ex p̄te sub-
iecti nō sunt sensibilia p̄ se p̄pria & ideo nō est
incōueniēs sensum circa talia decipi. **Vel** p̄t ali-
ter dici & melius q̄ talis deceptio accidit ex di-
stātia ipsius corporis sonantis ab auditu. **Sicut**
sicut accidit in visu quia visus iudicat aliq̄
colorem p̄nū qui est magnus p̄pter distantia
visibilis. **Est** ergo intensio som. i. magnitudo
soni potius sensibile cōe q̄ sensibile per se p̄pri-
um quia sicut se hz magnitudo mot⁹ ad visibile
ita se hz intensio & remissio ad sonū. **Querit̄**

Q̄. Utz sit idē son⁹ q̄ p̄cipit in aurib⁹ dī

audientia. **D**om q son^o accipit dupl^r Uno mo fm q fit in aere circa corp^o sonas. z sic son^o est vn^o n^o n^o qz vna ps aer^o cotinua recipit in se sonu vt fit a corpe sonate. **A**lio mo accipit son^o n^o p^o q imutat diuersas po^onas n^o n^o diuersoz audietuz. z sic e ali^o son^o n^o n^o. qz son^o est in aere sic p^o dictuz e. s^z e alia ps aer^o in auri b^o diuersoz audietuz. g^o e ec ali^o son^o n^o n^o. **S**i null^o pt m^oderi d^o vnitate man^o. qz man^o pt du^o pl^r capi. **U**no mo ex ea pte q^o coniungit brachio z sic e vna n^o n^o. **A**lio mo accipit fm illas pres a brachio distates z sic diuidit i qnqz digitos z sic man^o no est vna n^o n^o sed multa numero

Auditus autem est

Postq^o **A**resto dixit de imutatioe sensus auditus q^o ad mediu. p^o n^o r^o definit de imutatioe ei^o q^o ad organu. z vult q^o organu ip^o audit^o est aliqd^o conatural^o aeri. hoc at d^o organu audit^o in q^o imediate subiectat^o audit^o. p^obat g^o **A**resto. sua int^oroez. qz sic se h^z humidu pupille i visu ita se h^z aer^o conatural^o in auditu. s^z humidu pupille e organu visus. g^o aer conatural^o e organu audit^o. **M**aior p^obat. qz vbi e humidu pupille ibi e visio. z vbi e aer conaturalis ibi e auditio z io no vbiqz z vbiqz audit anial. i. no in oi pte s^z solu in illa pte vbi aer extenor mouet aerem conatural^o hoc at e in aurib^o. qz ibi est qda pellicula interior q^o vocat miringa q^o p^otinz in se aer^o conatural^o tal^o g^o aer cu miringa e organum audit^o. qz in ipo aere cu miringa fundat i subiectat^o imediate po^ona auditina.

Per se ergo quidem

Hic p^o n^o o^ont q^olis d^z e iste aer q^o appropat^o auditui. z ponit duas coditioes istius aer^o. **P**ria est q^o tal aer coplatatus auribus d^z e conatural^o sic q^o no possit facilt remoueri ab ip^oaurib^o z hoc d^z ad d^onam aer^o extenor^o qz tal^o e facilt remouibilis. **S**eda coditio e q^o talis aer d^z e immobilis. i. insonabilis z hoc p^o p^obatioe adiueta. qz dicit **A**resto. q^o iste aer d^z e immobilis vt sentiat oes d^onas mot^o. i. soni. no ei audit^o p^ocipit d^onas motu nisi accipit mot^o p^o sono nec e tal^o expositio abusina qz son^o sp^o fit cu mo^o tu sez locali. **E**x qbus vltren^o **A**rest. concludit duplex ip^oditu ip^o audit^o. qz ei dicit q^o duplex coditio req^orit ad organu auditus. sic n^o concludit q^o ex defectu vtriusqz coditiois ip^odit^o audit^o. **P**rio g^o ip^odit^o auditus p^o hoc q^o aer conaturalis corripit. z ista e ca q^o non audimus in aq^o qz existet in aq^o recipit ad se aqua p^o qua cor

ripit aer conaturalis. e tu verz q^o no facilt intrat aq^o ad ip^om aer^o conatural^o z hoc p^o p^o reflecta on^o. i. tortuositate carnu in auribus. z io sile accidit si miringa laborz. i. infirmet q^o ad auditu sic si pupilla oculi laboret. i. infirmet in visu sine in oculo. **S**edo ipeditur auditus ex h^o q^o aer conatural^o h^z in se sonu. z io si aures sonat sic cornu tuc no bn audimus. z hoc e q^o h^ont omis sensus sile cu auditu qz nullus sensus p^o in se h^z e qlitates sui obiecti fm re z phisice. si g^o auditus h^z in se sonu reale tuc no p^o audit^o. **S**i mile e de pupilla oculi qz si h^z in se macula tuc visus destruitur

Arguitur. **A**er e mobilis ad motu hois. g^o aer edificat^o in aurib^o no est simplic^o immobilis. **D**om q^o immobile p^o dupl^r accipi. **U**no mo accipitur p^o p^o z p^o se z sic aer talis est immobilis p^o se sic p^o ex p^oria coditioe qz aer talis e naturaliter coplatat^o aurib^o q^o qd at p^o e mouet accipit nonu locu z io no naturalit coplataret aurib^o si e^o p^o se mobilis. p^otin p^o accns e^o local^o mobilis ad motu hois. **A**lio mo accipitur immobile put ide est q^o isonabile z sic accipitur immobile in textu. q^o ad scdaz coditione qz aer d^z e immobilis in aurib^o. i. insonabilis sic q^o in se no habeat aliquas d^onam soni qz si sic tunc ipeditur a p^oceptione alioz sonoz sicut ia dictu est.

Utrum autem sonat

Hic mouz circa p^odicta q^onda dubitatz q^o stat in hoc. vtz p^oberas. i. p^ocuties faciat sonu vel verberatu vel vtz qz. z vult p^o solutioe q^o ca soni e s^z p^oberas z ip^om p^oberatu s^z d^ont qz p^oberas causat sonuz qz mouet aer^o ad aliquod. verberatum z p^oculsum causat sonu quia resistit motu p^ocutientis z ex tali resistentia diuiditur aer mediu in quo fit talis sonus. **E**x quo manifestu est q^o si haberetur solu verberans z no verberatus vel ecotra no causaretur son^o. **A**ddit tamen **A**resto. q^o non omne verberans z verberatu causant sonuz qz si acus acui obijciatur no fit son^o sed oportet illud qd p^ocutatur esse regulare. i. planu z latu. quia sic aer diuiditur z illo motu violento aeris causatur son^o vt dictuz est.

Arguitur. **S**i ad sonum cocurrerent verberans actinet verberatum passiu^o. tunc scdaretur q^o sonus esset in p^oculso z no in aere medio qd est falsum. **S**equela patet. quia actio phisica siue naturalis est in corpore passo. tercio phisicorum. **D**icendum dupl^r. **P**rio q^o p^oculsus no cocurrit ad sonuz solu passiu^o s^z etia actiu^o. qz

et aere resiliere a corpe obstate generat sonus
sed ad tale motionē aeris etiā concurrunt ipm p
cussum effectiue qz percussus etiā facit tale resili
tōdem aut diuisione aeris. **S**ecūdo p̄t dici p̄cesso
qz p̄currat percussus passiue. tūc ē dōm qz duplex
est effectus agētis. vn̄ ē q̄ causat soluz ab agēte. z
ille ē solū in passo subiectiue sic calor p̄cedēs
ab igne in aqua est solū in aq̄ z nō in igne. Ali
us ē effectus agētis q̄ fit sil̄ ab agēte z patiēte et
illuz nō oportet eē in patiēte sed p̄t esse in aliq̄
tercio. z sic ē de sono qz causa soni sil̄ ē p̄cussus
z percussus q̄ideo sonus nō est in percusso nisi effecti
ue sed est in aere formaliter.

Differentie autem

Postq̄ **A**resto. determinauit de sono q̄st̄n ad i
mutatōes tā ex p̄te mediū q̄ ex p̄te organi. **D**ic
terminat de differentiis sonoz. **E**t p̄rio dicit quō
dōndū. i. p̄cipiunt d̄ne sonoz z vult qz nō p̄ci
piunt d̄ne soni in reb̄ sonatis q̄n sonus ē so
lus in pōna in reb̄ sonatis. s̄z q̄n fit sonus fm
actu. sil̄ est de colorib̄ q̄ nō manifestat sine lu
mine fm actu. p̄t t̄n ibi eē similitudo z dissimilitu
do qz etiā colores sunt. i. actu p̄mo absqz luce s̄z
soni nō sunt in corpib̄ sonatis. etiā fm actu
p̄mū capiēdo sonū. **D**eīn d̄t quō sumūt noia
in differentiis sonoz. z vult qz sumūt fm sil̄itu
dine ad q̄litates tāgibiles. **L**uius rō est qz tactus
est nobis notior z sil̄ q̄litates tāgibiles. **D**icit
tur ergo aliq̄ soni graues z aliq̄ acuti. **D**icit ei
acutum quod iu pauco tpe mouet multū. **E**t dicit
grauē quod in multo tpe mouet parū. z hoc si
milis fit in tactu z in auditu qz acutum multum
mouet sensus tactus z sil̄ sensus auditus z hoc est
quod dicit **A**resto. vij. p̄hoz. z sil̄ p̄mo topicoz
qz acutum est equocū ad acutum quod est in stilo quod
p̄ngit tactū z ad acutum quod est in voce quod mouz
auditū z ad acutum quod est in vino quod p̄ngit gu
stū. nec t̄n veloz motus est acutus quous sonus acutus
causat ex velocitate motus z hoc est v̄z q̄n sonus
causat ab vno motu s̄z q̄n aliq̄s sonus causat ex
diuersis motib̄ tūc velocitas motus nō causat
acutum s̄z frequentia. i. cōtinuitas motus sic patz in
corda multum extensa q̄ q̄nto plus est extensa
tanto frequentius mouet si nō frangatur.

Vox autem sonus

Postq̄ **A**resto. determinauit de ipso sono in cōi.
p̄n̄r vult determinare de voce q̄ est species soni. et
vult qz vox est solū sonus aiati. **E**t q̄ statim cognos
cit qz vox est spēs soni sonus enī est cōior voce qz
inuenit tā in aiatis q̄ in aiati. **E**t rō illi d̄ter

minatōis ē qz gen̄ est de diffinitōe sp̄ci z iō p̄
ponit tractat de genere z postea subiūgit trac
tat de sp̄ci p̄bat ergo quod p̄positū est. s̄. qz vox est
sonus aiati. z hoc sic qz ad vocē tria cōcurrūt scz
extēsiō. i. cōtinuitas. melos. i. melodia siue con
sonātia fm distictōez grauis z acuti. t̄rco re
q̄nt locutio. i. discretio. s̄z ista tria nō inueniūt
in sonis inaiatoz nisi p̄ similitudinē sic z tuba
vel lyra d̄z vocare. i. voces facere. ergo etiā vox
ibi inuenit solū fm similitudinē.

Queritur **Q**ue sit rō qz ista tria req̄runt ad
vocē. **D**ōm qz rō est qz vox d̄z a vocādo z iō
p̄ vocē exp̄mitur affectus. s̄z talis affectus nō p̄t ex
p̄mi nisi p̄ sonū h̄ntē in se ista tria qz si nō fiat
cōtinuatio in voce tunc nō exp̄mit affectus. **S**i
militer qz sunt diuersi affectus in aiatis oportet
qz ad exp̄mendū diuersos affectus d̄n̄r p̄ferant
voces z req̄runt melodia z ec locutio in diuer
sis vocib̄ z ergo ista tria req̄runtur ad vocem.

Arguitur **I**sta tria etiā repiuntur in instr̄is
musicalib̄ z t̄n illoz soni nō sunt voces. qz d̄i
cit t̄rco qz vox soluz in aiatis sit. **D**ōz qz q̄s
uis in instr̄is musicalib̄. inueniāt ista tria p̄
dicta p̄ similitudinē. t̄n ibi nō repiuntur sicut
in voce qz voces significāt affectus. s̄z talia non
repiuntur i instr̄is musicalib̄ p̄ exp̄sione affec
tus. **E**t rō illi est. qz talis distinctio nō fit per
instrumenta naturalia qz instrumenta natura
lia sunt nata exp̄mere affectū illius cuius sunt
instrumenta.

Queritur **Q**uot modis differant sonus z
vox. **D**icendum qz tribus modis. **P**rimo ex
parte cause efficientis. secundo ex parte materie
z t̄rco ex parte finis. **E**x parte efficientis quia
sonus causatur p̄ illa que nō habent in se prin
cipia suoz motuum. quia sonus causatur ex vi
olenta fractura aeris. sed principia vocis sunt
ab aia que naturaliter mouet corp̄ z illa mem
bra quibus generatur vox. **S**ecundo differunt
ex parte materie quia oportet in voce esse attracti
onē aeris. z ideo in nō respirantib̄ non fit vox
vt infra patebit hoc autē non semp fit in sono
Tercio d̄nt ex parte finis quia vox significat
affectōem aie nō autē sonus. **E**t nō d̄nt p̄prie
ex parte forme quia habent se sicut superi z in
ferius z illoz est vna forma.

Multa autē anima

Quia nunc dictū sit qz vox est sonus aiati. hic
Aresto. remouet quādā dubitatōem q̄ aliquis
querere posset. **A**n oia aiata habeāt vocem. **E**t

vult **Aresto.** qd nō qz animalia nō hñtia sangui-
nē nō faciūt vocē sicut cancri ostree z testudines
Nec oia aialia hñtia sanguinē faciūt vocē sed
solū illa que habēt calidū sanguinē Et rō hui⁹
est qd vox generat in aere p attractōz z respira-
tōem aeris. sed aialia nō hñtia calidū sangui-
nē nō attrahūt neqz respirāt aerē ergo nō faciūt
vocē. Et qzuis qdā pisces videat facere sonū si-
cut sunt pisces in achileo. i. tali flumio q bran-
chys. i. suis fancib⁹ expellūt aquā z attrahunt
iter aquā sed nō faciūt sonū vocē in tali attrac-
tione. qz in voce reqrit locutio. i. discretio vt
dictū est s; nō sunt infra in piscib⁹ qd talis di-
cretio fiat z ideo nō faciūt sonū vocē.

Querit. Quare solū aialia hñtia calidum
sanguinē faciūt sonū vocē **Dōm** q rō est qz
vox causat ex aere inspirato. sed aialia nō habē-
tia calidū sanguinē nō respirāt ergo. z **Moz**
pz qz respiratio aeris valz ad refrigeriū cordis
vt infra dicet. s; aialia que nō hñt calidū san-
guinē nō indiget tali refrigerio ergo etiā nō re-
spirāt. **Pro** declaratione maioris est sciēdū q
vox est son⁹ discretus z fm certā discretōz fac-
tus. Illud ergo qd reqrit ex pte soni etiā reqri-
tur ex parte formate vocis z cñ hoc aliqd plus
Ad sonū autē tria requirūt s; pcutiēs pcutiū
z mediū. ergo etiā ista tria requirūt ad vocem
In aere igit inspirato lingua aialis est pcuti-
ens. pallatū pcutiū. z aer inspirat⁹ est mediū.
qz tñ ex pte vocis etiā reqritur certa discretio.
ideo oportet qz cōiungat aliq instrumenta natu-
ralia quib⁹ vox certo mō distinguat. Et sic ad
hoc qz erit vox requirūt qz fiat in aere inspirato
z qz cōiungat instrumentis naturalib⁹ distinguē-
tib⁹ talē vocē. z ad hoc valēt labia z dentes. qz
dentes iuuāt ad hoc vt aer nō sil expellatur per
expiratoem qz si sunt expelleretur tñ nō fieret
distinctio in aere que requiritur ad vocē.

Arguitur. Tullis sit p instrumenta naturalia
z in aiali z tñ nō est vox. **Dōm** q in tulli nō
est discretio soni p instra naturalia z ergo p h
excluditur a diffinitōe vocis qd d; plat⁹ quia
platio fit p discretionē

Arguitur. Et hoc seqretur qz alia aialia ab
homine nō facerēt vocē qz ibi nō est discretio.
Dōm q duplex est discretio in voce. Una ē
simpfr pfecta qz ua pfecta est qz pōt scribi litte-
ris. z talis vocatur vox lrata. z talis vox solum
reperitur in hoib⁹. Alia est discretio que est ipse
cta in ordine ad pdictā discretionē. est tñ talis
distinctō in voce que sufficit ad expmēdū affe-
ctū aie. z talis est etiā in vocib⁹ brutoz aialiu
qz voces aialium etiā significāt effect⁹ aialium

vt qñ canis latrat significatur affectus eius

Vox autem sonus

Quia **Aresto.** nūc oñdit in qb⁹ repit vox hic
vult oñdere qd sit organuz ipsi⁹ vocis z instrū-
p qd vox immediate generat. Et pzo dic qd idē
est organuz vocis z respiratois z hoc sic probat
Quia qzuis vox sit son⁹ aialis nō tñ in qlibet
pre aial facit sonū vocem s; soluz in illa pre in
qua animalia recipiunt aerē inspiratuz. Et sic
sic arguitur. hoc ē organū vocis vbi aialia respi-
rāt aerē. sed vbi aialia respirāt aerē hoc est or-
ganuz respiratois. ergo ē idē organuz respiratō-
nis z vocis. sit enī vox in aere respirato sicut
dictuz est. Et qz posset aliqz arguere qz aer in-
spiratus valeat aialib⁹ ad refrigeriū caloz cor-
dis. z sic videtur qz nō valeat ad faciēdū vocē.
Rūdet **Aresto.** qz natura vtitur inspirato aere
ad duo s; ad esse aialis qz aial nō pōt esse sine
tali aere inspirato z sic aer inspirat⁹ valet ad re-
frigeriū caloz cordis. z nō aialia nō respirant
tia qz nata sunt respirare nō pnt viuere absqz in-
spiratoe. **Secdo** vtitur natura respiratoe ad
faciēdū vocē. z sic vtitur aere inspirato qd
bñ ēē. Et ponit **Aresto.** silē de lingua in animato.
Quia natura vno mō vtitur lingua ad gustū
vt discernat int pueniēs z discōueniēs nutrimē-
tum. **Secdo** vtitur lingua ad locutionē. qz lin-
gua ē qz facit distinctōz aeris inspirati. z tal di-
stinctio est de ratione vocis.

Arguitur. Natura ē dēmiata ad vnuz qz nō
vtitur natura lingua ad duo **Dōz** q hoc sic
intelligitur qz natura est dēmiata ad vnuz sic
qz nō ad opposita p se. Et hoc pbatur duplici
qz nisi sic ignis nō esset ens naturale qz ignis
calefacit naturalit z etiā ericcat z eleuat z bene
facit. **Secdo** pz idē qz ista ppō pōnt i assignatōe
dine int naturalia z voluntaria qz voluntaria nō sūt
dēmiata ad vnuz sed hñt ordinē ad opposita
sicut homo pōt aliqd opari vl opposituz. s; na-
tura est dēterminata ad vnuz qz nō ad opposi-
ta. pōt etiā ista dina assignari int naturā z aiam
vt sup patuit de anima vegetatiua. Per hoc qz
dicitur qz ista duo non opponuntur.

Organum autē res

Hic declarat quid sit organuz respiratois qz
ex hoc scitur qd ē organuz vocis. Et vult qz orga-
nuz respiratois ē vocalis arterea. Et hoc sic
oñditur. qz hoc ē organuz respiratois in qz aia-
lia recipiunt aerē inspiratuz. sed hoc est vocalis
arterea **Moz** est manifesta **Moz** pz qz vo-

De xlx anima

calis arterea ordinat circa pulmonē in aīali. z pulmo cōiungit cordi. qz g aīalia respirantia habēt magnā calozē in corde z sic indigent in spiratōe p vocalē artereā vt sic aer inspiratus cōiungat cordi. **C**irca qd sciendū q in collo pfecti aīalis est duplex vena. qdā est p quā trāseunt cibus z potus q vena est sine coopcu lo z pīnat stomacho. Alia ē vena i collo ha bens coopculū qd rēponit cū inspiratōe. z ista est magis arta qz pīa. z iō vocat arterea qī ar ta vena ad dīnaz alterius. Ista ei vocalis ar terea claudif ne cibus illā artereaz iuret. qz si cibus intraret tūc impediret respiratōz z aīal suffocaret ppter calozē cordis. z iō piculosuz est tpe sumptōnis cibi illā venā artaz aperire. Sic g fit vox qū aer inspiratus ē in pulmōe tūc em p vocalē artereā vel respiratōez expel lit itez vi qz ad palatū. qz g in ore est quedaz cōcavitās. z iō talis aer ibi colligit z reseruat. qū igit p linguā talis aer certo mō diuidit fit vox. Ex q patet q vox est i aere respirato sicut in subiecto.

Quare repercussio

Dic cōcludit ex p̄dictis diffinitōnez vocis z vult q vox ē repercussio aeris inspirati ab aīa ad vocalē artereā facta cū imagine significadi. et quia illā piculā nō ponat **A**resto. in diffini tōe nō addit eā postea i rex. di. q nō oīs son⁹ aīalis ē vox qz sufficientes faciūt sonuz lingua. vtz z tū tūllis nō est vox. qz nō fit ab aīato s̄m qz aīatuz est. qz fit p membra reseruetia aīe ve getatiue z nō sensitive. illa em que sūt p aīaz sensitivā subijciūt rōi. tūllis at nō subijciūt rōi. nec etiā fit cū imagine aliqua. i. cū imagi ne significadi.

Signuz autē est nō

Dic dñr declarat aliaz p̄tem diffinitōis scz qz repercussio p quā fit sonus sit in aere inspirato. Et ad hoc pōit duo signa. Prīmū est q si ali qz retinet aerē z nō respirat nō facit vocē. Se cūduz signū. p̄ces sunt sine voce qz nō respi rāt aerē. z q dicūt p̄ces respirare peccāt s̄m intellectū. i. falsuz dicūt. Et dic̄ **A**resto. qz p̄ nere ppter quā cāz p̄ces non respirāt spectat ad libz de aīalibus.

Arguit. Aliqui p̄ces respirāt. g nō bene dicit q p̄ces non respirāt. pbat qz **C**hama leon viuit i aere g respirat. **D**ñm q nulluz aīal viuit ex puro elemēto sicut p̄z p̄ **A**resto. sedo de generatōe q sic dicit. ex eisdez sumuz z

nutrimur. cuz g nullū aīal possit consistere ex puro elemēto g nulluz aīal p̄t viuere ex puro elemento. **D**ñm g ad metristam q sic dicit **S**unt tria que puris vitam ducūt elemētis. **A**llec vnda fouet **C**hamaleon aere viuit zc. **S**ciendū est q aliqd nutrimentuz p̄t dici aer vel aqua vel terra duplr. **U**no mō qz non hz mirtionē alioz elemētoz. z sic nullū aīal nu trit puro elemēto. **A**lio mō d̄r aliqd nutrime tū aer vel aqua. qz aer excedit alia elemēta in tali nutrimento. z sic p̄t dici q **C**hamaleō vi uat ex aere. i. viuit de illo nutrimento qd p com positōez ad nutrimenta alioz aīalium hz plus de cōpositōe aeris qz de alijs elemētis. z sic aq fouet allec qz h nutrimentuz hz plus de aqua qz de alijs elemētis.

Arguit. **A**qua cōgelata p̄ces suffocātur z moriūtur nisi glacies aperiat. g videt q p̄ces respirēt. **D**ñm q p̄ces nō moriūt in aq z gelata ex defectu inspiratōis aeris. s̄ ex frigiditate aque. qz si aq sit degelata sine qlitercumqz apra ita q radij solares p̄t tpare frigus aque tūc etiā tpat frigus in corpibus p̄ciumz. **I**n signū ē p̄ces in hyeme manēt circa funduz aque vbi ē maior caloz p̄ anchiparistelin. ma nifestuz est em q aqua ē gravior aere. g aer nō p̄t esse i aqua. g si p̄ces indigerēt inspiratōe tūc oporteret p̄ces sp̄ esse sup aquā. **E**tia p̄t dici q aq stagnalis putrefit. z ex putrefactōe aque p̄ces moriūtur.

Querit. **U**ry ista diffinitō vocis sit bene assignata. **D**ñm q sic z rō est. qz res natura lis pprie diffinit p suas cās vtz. y. p̄oz. sed i hac diffinitōe ponūtur quatuor cāe vocis g dif finitō est bene assignata. **I**n hoc em q d̄r reper cussio tāgit cā formalis. p̄cussio em pprie for mar voce. **I**n h em q d̄r aeris inspirati tangi tur cā material. i. subiectū vocis. qz subiectuz vocis est aer inspiratus. **I**n h at q d̄r facta ab aīa ad vocalē artereaz tāgunt cā efficiens pri ma z etiā prima. **P**ria em cuz d̄r ab aīa z eti am prima cuz d̄r ad vocalē artereaz. **D**einde tangit causa final cū d̄r cuz imagine signū qz finis vocis ē sigtio affectus vt d̄m est.

Arguit. **R**epcussio est actio. s̄ vox nō est a ctio sed qlitas. g nō est repercussio. **E**t itez actō nō est causa formal ip̄tis vocis. g male d̄r qz repercussio sit cā formal vocis. **D**ñm qz repcus sio capif triplr. **U**no mō passive z sic nō ē ad ppositū. **A**lio mō active s̄m q sigt actū repcu tiendi. z sic ista diffinitō ē causal z nō ydemp tica. qz vox causat ex repercussione aeris p natu ralia instrumēta. **T**ercō mō sumit repercussio

neutralis put significat motu siue aliqd causa
tum ex actiua percussione sicut calefactio signifi
cas motu importat aliqd causatu ex actiua ca
lefactioe et sic significat calore. **S**iliter etiā p
cussio pt significare sonu causatu ex percussioe et
tūc est predicatio simpliciter ydeprica. qz pdicat
genus de sua specie. percussio enī vt sic signifi
cat sonu qui est gen^o ad vocē. **E**t p hoc soluit
argumentu quo arguit. qz actio nō est causa for
malis qualitatis. ergo percussio nō pt esse causa
formal vocis. **D**ōm qz accipiēdo formā p
ut dicit a formādo tūc percussio actiue accepta
pt bene esse forma. qz format. i. efficit vocem
Si aut forma dicat ab informādo tūc percus
sio neutralit accepta est forma quia idem signi
ficat qd sonus.

Arguit. Si diffinitō esset bona sequerē qz
omnis vox eēt signiua qd ē falsus. pbat. qz dic
diffinitō cū imagine signi. **D**ōm qz sigre
capit duplr. **U**no mō fm illud qd ē aliqd ali
ud a se pntare. et sic nō ois vox ē signiua qz ali
que voces nihil repntant. **A**lio mō accipit si
gnificare generalit put ē quocūqz mō aliqd p
sentare et sic ois vox ē significatia. qz admin^o
pntat seipam pns imaginatā. et isto mō hic lo
quit **A**resto. et iō pntent dicit. cū imagine sig
nificādi et nō cuz significatōe. qz ois vox sigt
aliqd imaginatū prius s3 nō sp sigt rem.

De odore autem et

Postqz **A**resto. determinauit de obiecto audit^o
sc3 de sono. hic pnt vult determinare de obiecto
olfactus sc3 de odore. **E**t rō ordinis qre prius
determinat de odore qz de sapore sumit ex trib^o.
Prio ex situatōe organi. qz organū olfact^o est
situatū sup organū gustus infra organū audi
tus. **S**ecūda rō sumit ex pte obiecti. qz obiectū
olfactus spūalius diffundit qz obiectus gust^o
qz p mediū extraneū et tū minus spūalr qz ob
iectū auditus. qz sonus diffundit p motū lo
calē et odor p motū alteratōis. sed motus loca
lis est spūalior motu alteratōis vt manifestus
est. **T**ercia rō ponit ab **A**resto. in libro de sen
su et sensato. qz olfactus h3 pueniētiaz cuz vi
su et auditu. qz diffundit p mediū extraneū. eti
am h3 pueniētiaz cū gustu et tactu. qz ē sensus
alimēti sicut gustus et tactus. **D**eterminando
qz de odore pmo determinat qd ē odorabile. **S**e
cūdo determinat de ipō qd immutat sensum sc3
olfactū ibi. videt em. **P**rio pbat difficultates
determinationis de odore. **S**ecūdo de quō acci
pit cognitō de odore. **Q**uo ad pmo dicit qz
nō pōt aliqz taz facilliter et bene determinare de

odore sicut pns determinatus est de colore et
sono. et hoc ideo. qz odores nō sunt nob mani
festi sicut soni et colores. qd sic pbat. qz illd ob
iectū impfectissime percipim^o p aliquē sensum
vbi cōditio obiecti et sensus hnt repugnātiā.
sed sic est in hoie qz tuz ad eius olfactū. p dicitō
em obiecti ē habere caliditatē et siccitatē. quia
odor ē siccus et calidus. sed organū ipius ol
factus in hoie est humidū et frigidū. qz em ol
factus ptingit cerebro qd est humidus et frigidus
sic phit naturā ex natura cerebri. et hoc est qd
dicit **A**resto. qz hūc sensus habem^o priore mul
tis aialibus. vnde hō solus percipit excellentes
odores et nō odorat sine leticia aut tristitia. et
sile est q ad visus. in qbusda aialibus. qdam
em hnt fortes oculos sicut pisces q non habet
coopcula sup oculos. et i illis nō sunt colores
pmanifesti. i. pfecte cogniti qz nō percipiūt nisi
excellētes colores ex qbus terretur. **E**t qd^o su
mit vna generalis regula sc3 ista. qz quocūqz i
aliq aiali organū sensus ē male dispositus tūc
impfecte cognoscat sensibilia illi^o sensus.

Querit. **Q**ue sit causa qz hō h3 pmanus ol
factus. **D**ōm qz ista qz ad hoc qz sensus hū
percipiat suus obiectū requirit qz sit pporco sen
sus ad obiectū. qz ex obiecto et sensu fit aliqd
vnū. sed illa q debet vniri adinuitē debet eē p
porcōnata. sed organū olfactus h3 p dicitōnes
omnino trias obiecto sui sensus. qz obiectus
est calidū et sicū. et olfactus ē humidus et frigi
dus ppter ppinq̄tates ad cerebrū. sed hō hab3
magis cerebrū q malū habet olfactū.

Arguit. **A**resto. dicit i libro de sensu et sen
sato qz organū olfactus ē ignee nature. q nō ē
humidus. **D**ōm qz olfactus accipit dupli
ter. **U**no mō fm qz h3 in se actualiter suus ob
iectū. et sic ē de natura ignis ppter obiectus. et
sic loq̄tur **A**resto. in de sensu et sensato. qz non
dicit ibi qz olfactus sit de natura ignis s3 odo
ratū. odoratus s3 sigt actū e^o. **A**lio mō accipi
tur olfactus fm se et sic est de natura aq. ppter
ppinq̄tates ad cerebrū cui^o naturas phit quia
ei cōiungitur.

Arguit. **T**unc sequet qz oē aial haberet pra
mū olfactus. qz in oī aiali olfactus ē situat^o car
ca cerebrū. **D**ōm qz quis i aialibus brutis
etiā impediāt odor ex ppinq̄tate olfactus ad
cerebrū nō tū sicut in hoie. qz in hoie est maxi
mū cerebrū fm q̄titate sui corpis et iō impedit
olfactus plus i hoie qz in alijs aialibus.

Querit. **Q**ue sit cā qz hō h3 manus cerebrū
qz alia aialia. **D**ōm qz rō est duplex. **P**ria ē
qz hō h3 calidissimus cor int oīa aialia. qz h3

maximū cerebz. p̄na p̄z. qz calor cordis miti-
gat p̄ frigiditatem cerebz. vbi ḡ maior est ca-
lor ibi req̄rit̄ maior mitigatio caloris cordis
eiusdez. ⁊ illa fit p̄ manus cerebz. Sc̄da rō est
qz hō h̄z p̄fectōres sensus interiores q̄ aliqd̄
aliud aīal. qz sensus interiores i hoīe subserui-
unt intellectui. ḡ oportz eē maiore distantiaz
sensuz interiorz adinuicē q̄ distantia nō pōt
esse absq̄ magnitudine cerebz.

Querit̄ Quare hō h̄z calidissimuz cor inē
cetera aīalia. **Ḍm** q̄ p̄pter duas cās. Pri-
ma est p̄pter directā staturā. qz hō inter cetera
aīalia directius ābulat habēdo caput versus
celū. alia āt aīalia h̄nt staturā obliquā v̄ late-
ralē. in signū eē deficiente calore deficit recta
statura. ⁊ iō recta statura deficit i senib⁹. Se-
cūda rō qz in hoīe sunt plures opatōes vita-
les q̄ in alijs aīalibus. sed opatōes vitales ex-
ercēt̄ p̄ calorē. vbi ḡ sunt plures opatōes vi-
tales ibi req̄rit̄ maior calor.

Arguit̄ Si p̄pter humiditatem cerebz olfac-
tus impediret̄ tunc debuisset natura ip̄m or-
dinasse i alio loco. **Ḍm** q̄ p̄pter duas cās
necesse est olfactuz poni iuxta cerebz. P̄na est
p̄pter ip̄m sensuz qz necesse est om̄es sensuz im-
pari ad cerebz in q̄ est sensus coīs. in sensu ei-
cōi est terminus sensuz exteriorz ⁊ iō oīs om̄is
sensus eē cōiunctos i cerebro vt vult **Aresto.**
infra. Sc̄da rō est p̄pter cerebz qd̄ h̄m se eē m̄l-
tū frigidū. sed illa frigiditas t̄patur p̄ odores
et iō dicit **Aresto.** in de sensu ⁊ sensato. q̄ odo-
res nō nutrimentales cōferunt ad sanitatē cere-
bz. p̄ accēs t̄n pōt ledere cerebz.

Arguit̄ Homo percipit odores tā nutrime-
tales q̄ nō nutrimentales. ḡ h̄z meliōrē odorē
et certiorē olfactū q̄ alia aīalia. p̄na t̄z. qz alia
aīalia soluz percipiunt odores nutrimentales.
Circa argumentū est sciendū q̄ odores dicūt̄
nutrimentales q̄bus percipit nutrimentuz. vel q̄
sunt i nutrimento sicut odores carniū bulitaz
sed odores dicūt̄ nō nutrimentales quib⁹ nō
percipiunt̄ nutrimenta sicut sunt odores floruz
ex qb⁹ aīal nō nutrit. aīalia ḡ bruta vt canes
solū percipiunt odores nutrimentales ⁊ etiā nō
nutrimentales s̄z nō percipiunt tales cū delectatō-
ne aut tristitia. **Ḍm** eē ḡ ad argumentuz q̄
hō percipit plures odores extēsiue q̄ alia aīalia
t̄n alia aīalia magis cognoscūt̄ intēsiue vt p̄z
de canib⁹ qui p̄pter colericū cerebz qd̄ est in-
tēsius siccū p̄fectius percipiunt odores. Vel di-
cendū q̄ etiā alia aīalia percipiunt odores nō nu-
trimentales sicut hō sed nō cūz delectatōe aut
tristitia sicut hō. qz cerebz nō p̄fortat̄ in aīali

bus brutis et odoribus sicut in hoīe nisi for-
san odor corripat aīal sicut est odor sulphu-
rius vel carbonū

Videtur enī et ana

Quia dictū est q̄ odores h̄m se sunt nobis ig-
nori. **Hic** ostendit p̄ quē moduz accipiat̄ cog-
nitio odorz. Et vult q̄ d̄ne odorz innotescūt̄ no-
bis p̄ cōparatōez ad d̄naz saporz. Sc̄do ost̄
quō adinuicē correspondēt̄ ibi. ⁊ ap̄d. **Primū**
ḡ sic p̄bat. Ignota notificāt̄ p̄ nota. sed sp̄s
saporz sunt nob̄ note h̄m se ⁊ sp̄s odorz ignote
ḡ sp̄s odorz notificāt̄ p̄ sp̄s saporz. Maior
ē manifesta. qz oīs p̄gnitō fit p̄ aliqd̄ manife-
stius. Minorē p̄bat p̄hs. qz obiecta illi⁹ sen-
sus sunt nob̄ notiora q̄z sensuz habem⁹ certio-
rē. qz p̄ sensuz p̄gnoscūt̄ obiecta. sed sensum
gustus habem⁹ certiorē. ḡ etiā certius cognos-
cimus obiecta gustus. Minor itez p̄bat. qz
gustus ē quidā tactus ⁊ tactū habem⁹ certiorē
et certissimū. qd̄ sic p̄bat. qz i illo aīali est cer-
tior tactus qd̄ ē magis ingeniosum ⁊ pruden-
tissimuz. s̄z hō est prudentissimū aīaliuz ⁊ ma-
gis ingeniosuz. ḡ h̄z p̄fectissimū tactū. **Minor**
est manifesta. Maior p̄bat. qz p̄ tactū aliq̄ di-
cunt̄ ingeniosi ⁊ non ingeniosi. qz molles car-
ne. i. habētes bonū tactū sunt apti mente ⁊ for-
tes carne. i. habētes grossum tactuz sunt inepti
mente.

Querit̄ Quare hoīes indicāt̄ potius in-
geniosi penes tactū q̄ penes alios sensus.

Ḍm q̄ iō qz tactus p̄stituit̄ ex mixtione q̄t-
tuoz qualitatuū p̄maz sicut i capitulo de tactu
patebit. **Mixtio** āt quattuoz elementoz facit
cōmixtionez i aīali. vbi cūq̄ ḡ est meliōr tact⁹
ibi ē meliōr cōmixtio. ⁊ ad bonitatē cōmixtōis
seq̄tur bonitas oīm organoz ip̄oz sensuū. vbi
cūq̄ ḡ est bonus tactus ibi naturalr̄ om̄es sen-
sus sunt bene dispositi ⁊ p̄cipue sensus interio-
res. qz ḡ sensus interiores subseruiunt̄ intelle-
ctui. vbi cūq̄ ḡ sunt boni sensus interiores ibi
intellectus pōt exercere suas opationes debite
et ex h̄ dicūt̄ur aliqui ingeniosi qui h̄nt bonā
dispōez sensuū interiorz. quis em̄ aīa rōnalis
h̄m essentiā sit eq̄liter i q̄libet hoīe non t̄n h̄m
opationē. qz h̄m p̄h̄m aīe sequunt̄ corpa in q̄-
bus sunt. qd̄ ē vez q̄stuz ad opatōez.

Arguit̄ P̄rio methaphisice dicit **Aresto.**
q̄ visus ē certissim⁹ sensus. ḡ male hic d̄z q̄ ta-
ctus sit certissimus. Et itez auditus ē sensus
discipline ḡ penes sensuz visus vel auditus de-
bet aliq̄s indicari ingeniosus. **Ḍm** dupl̄r
Uno mō q̄ ex bonitate sensus visus nō sumit̄

bonitas intellectus sicut ex bonitate tactus. qz sensus visus nō immediate inservit intellectui sicut sensus interiores. cū g̃ ex bonitate tactus indicatur sensus interiores et iō nō ex bonitate visus sed ex boitate tactus aliq̃s d̃r in geniosus vel bone mēris. et ex bonitate visus indicat intellectus bonus s̃m q̃d. sed ex bonitate tactus simplr. qz ad bonitatē tactus seq̃t bonitas oīm sensuū s̃z nō ẽs. **S**ec̃do p̃t dici qz hic nō fit cōparatio tactus ad alios sensus in hoīe. qz visus ẽ certior tactu. qz q̃nqz corrigat tactū sicut p̃z i digitis cācellatis. nā digiti cācellati iudicat vna fabā esse duas. visus at̃ corrigat iudiciū tactus. sed h̃ fit cōparatio tactus in hoīe ad tactū alioz aīaliuz. qz tactus i hoīe est certissimus.

Arguit. Aranea excellit hoīez in tactu. g̃ tactus nō est certior in hoīe q̃z in alijs aīalibus. **A**ns p̃z in istis metris. **N**os aper̃ auditu p̃cellit aranea tactu. **U**ltur odoratu. **L**ux visu s̃ymea gustu. **D**ōm qz tactus capis duplicat. **U**no mō q̃stuz ad p̃ceptōnez tangibilis. et sic aranea excellit tactu hoīez. qz q̃ncunqz tāgitur rethe vel tela aranee. tūc aranea statim p̃cipit talē motū p̃pter p̃tinuatōez tele ad corp⁹ aranee sicut hō statim p̃ciperet si traheret p̃ crimes. **A**lio mō accipit tactus q̃stuz ad iudiciuz tangibilis. et sic hō certius iudicat de sensibili tactus q̃z aranea ṽl aliq̃d aliud aīal.

Arguit. Ex h̃ seq̃ret qz mulieres essent aptiores ad studiuz q̃z viri qz sunt magis molles carne ipsis viris. **D**ōm qz duplex est mollicies. q̃daz ẽ aq̃tica siue flegmatica. et illa mollicies nō facit bonuz ingeniuz. et illa mollicies abundat i mulieribus et etiā in pueris qui nō sunt apti ad studiuz. **A**lia ẽ mollicies aerea q̃ est bene receptiua et cū h̃ iudicariua. et tal̃ mollicies arguit bonitatē tactus. et iō nō repit nisi in bene dispositis. et p̃t vocari mollicies sanguinea.

Arguit. Suplatiu⁹ p̃supponit positū suū et p̃patiuū. sed alia aīalia ab hoīe nō sunt prudētia. g̃ homo nō est prudētissimū aīaliū.

Dōm qz prudētia accipit duplr. **U**no mō p̃prie p̃ habitu intellectuāli s̃m qz est recta rō rez agibilis. et sic nō p̃t repiri in brutis cuius ibi nō sit recta rō rez agibilis. **A**lio mō accipit p̃ quadā naturali industria ad aliq̃d op⁹ faciendū. et sic etiā aīalia bruta h̃nt prudētia qz h̃nt naturalē industriā ad opanduz. qz s̃m **A**resto. p̃mo methaphisice quedā aīalia sunt disciplinabilia sicut q̃ habet audituz vt canis docetur corisare.

Querit. Quare magis sumuntur d̃r̃ne odorū penes d̃r̃naz saporū q̃z penes q̃litates tangibiles cū ille sint nob̃ notissime. **D**ōm qz iō qz qualitates tāgibiles sunt simplices cū sint simpliciū corpōz. sed saporē sunt mixti qz s̃o lū sunt i corpibus mixtis. **E**t iō dicit **A**resto. in libro de sensu et sensato qz tā odor q̃z sapor causant̃ ex hūido calido et sicco. sub ista tamē d̃r̃na. qz sapor est passio facta in hūido p̃currētibus calido et sicco. s̃z odor ẽ passio facta in sicco cōcurrētibus calido et hūido.

Est autem sicut hu

Quia nūc dicitur est qz spēs odorū detent sumi penes spēs saporū. **H**ic dicit quō corrident ad iuicē di. qz corrident tā in extremis spēsibus q̃z in medijs. qz sicut extremi saporē sunt dulce et amarū. sic etiā extremi odorē sunt dulce et amarū. **E**tia corrident i medijs qz sicut est sapor acer austerus acutus et pinguis. ita etiā sunt tales odorē. **E**t q̃ patz qz corrident quo ad noīa. s̃z addit **A**resto. qz nō corrident q̃ ad subiecta. qz ẽ aliq̃d subiectū in q̃ iuuenit bon⁹ sapor et malus odor. et ẽs. **E**t rō istius est extra textū. qz sicut statū dicitū est. sapor ẽ passio facta in hūido. et odor ẽ passio facta i sicco. vbi g̃ est hūidū temperatū et debite digestū p̃ calidū est bonus sapor. et vbi ẽ siccū bene digestum p̃ calidū in hūido ibi est bonus odor. et iō que sunt multū exsiccata h̃nt bonū odorē. sed nō bonuz saporē.

Arguit. Spēs saporū immutat̃ suaz p̃nāz absqz medio. s̃z spēs odorū immutat̃ suaz p̃nāz tūcuz medio. g̃ nō est similitudo. **D**ōm qz spēs saporū et odorū non h̃nt similitudinez q̃stuz ad modū immutadi nec etiā q̃stuz ad subiecta sicut d̃r̃ in textu. sed soluz q̃stuz ad siles nōminatōez. et h̃ intēdit **A**resto. in textū.

Adhuc autēz sicut

Consequēter ont̃ **A**resto. que p̃cipiuntur p̃ olfactū. et intēdit qz sicut alij sensus sunt oppositō rū vt visus ẽ visibilis et nō visibilis. auditus ẽ audibilis et nō audibilis. sic olfactus ẽ odorabilis et nō odorabilis. **E**t qz possit aliq̃s dicere qz obiectū debet p̃porcōnari sue p̃nē. g̃ olfact⁹ n̄ ẽ ipsi⁹ odorabil et n̄ odorabil. iō **A**resto. distiguit de nō odorabili dicēs. qz nō odorabile duplr accipit. **U**no mō negatiue. qz nullo mō natū est h̃re odorē sicut lapis. et illo mō olfactus nō est ipius n̄ odorabil. qz sic nō odorabile nō p̃tinet sub obiecto qd ẽ odor. **A**lio mō accipit nō odorabile p̃uatiue. p̃ illo qd h̃s

parū odorē sicut corpus odorabile pue quā
titatis et sic olfactus est ipsius non odorabilis
Dicunt etiā tercio modo inodorabile contrarie. qz
corrupt olfactū. et tale inodorabile etiā cōri
netur sub olfactu.

Arguit. Odorare etiā puenit inaiatis. er
go non solū cōuenit aiatis. qz dicunt. pomū be
ne odorat. **Dōm** q odorare accipit duplici
ter. Quo modo sūm qd est odorē facere. et sic po
mū dicunt odorare. qz de se facit. i. odorē emit
tit. Alio modo odorare idē ē q odorē pcepit siue d
odore iudicare. sic odorare nō cōuenit inaiatis
sed solū pōne olfactine vel alicui alteri pōne si
ue sensui interiori. sicut qn aer recipit in se odorē
nō dicunt odorare id est odorē pcepere.

Est autem olfactus

Hic determinat de immutacōe odorat⁹ ab ipso
odorabili. Et pmo qstuz ad mediū. Secdo qz
tū ad organū. In fine autē de obiecto. qstuz
ad mediū intēdit q mediū ipi⁹ olfact⁹ ē aqz
aer. Et hoc pbat de aqua. qz aialia viuētia in
aquis sentiunt odorē. qz p odorē mouentur ad
alimētuz distans. q odor ibi diffundit p me
diū aque et q ibi aq est mediū. Sicut pbat q
aer ē mediū qz aliqua aialia hūta sanguinem
sicut volucres. et aliq alia aialia sine sanguine
vt apes pcepit odorē i aere. qz qdaz aues cō
currunt ad alimētuz alonge. ppter qd mouētur
ab odore diffuso in aere.

Querit. Utz odores sint in aere realiter
intentionaliter. **Dōm** q odor hz duplex esse
scz i aere ppinqz circa corp⁹ odoriferū. et ibi hz
esse reale et sic saluat opinio Auicēne q dixit q
odor eet realiter i aere. Aliud ē esse ipius odo
ris in distātia a corpore odorabili et ibi est odor
sūm esse spūale. **Pria** ps pbat qnqz rōibus si
ue signis. **Pria** stat i hoc. odor pfortat realit
cerebrz alterādo ipm ad oppositā qualitātē. scz
forma intentionalis nō agit realit qz odorē
esse realiter i aere. **Secda** est qz odor qnqz inter
ficat aialia vt odor carbonū et sulphuris qd nō
cōtingeret si nō esset odor realiter i aere. **Ter
cia** ē qz frigus ipedit odores et nō impedit colo
res. qz colores diffunduntur solū spūalit p me
diū. **Itē** odor impedit p aeres vel p ventuz. q
signū est q odor mouet cuz aere et q ē realiter i
aere et nō spūalr. **Itē** corpora odorifera minuit
tur ex h q emittunt odores et sūt rugosa. **Se
cūda** ps pbat qz ois sansus ē susceptiuus spū
nū sine materia. qz q odor q est circa sensum
recipiat i sensuz absqz p dicitōib⁹ materie. i. intē
tionalr. Et hoc pz ex signo qz legit de bello tro

yano q vultures venerūt circūquāqz a qngen
tis miliaribus vt hētur i historia. scz impossi
bile fuit q odor de illis corpib⁹ fuisset delatus
p tantā distātia realit. qz si corpora fuissent re
soluta i fumos adhuc nō potuissent fumi extē
di ad tantā distātia.

Arguit. Odor hz esse i sicco pphēto ab hu
mido. scz i aere et aqua nō est sicco. q ibi nō pōt
esse odor. **Dōm** q sicut nūc dicitur ē q odor
hz duplex eē. scz esse spūale et sic nihil impedit
odorē esse in huīdo absqz sicco. qz sic pōt esse i
puro aere in q tū nullū est sicco. Alio modo acci
pit odor sūm esse reale et sic impossibile ē odorē
esse absqz sicco sicut pbat argumētuz. Et iō in
illo aere q est circa corp⁹ odoriferū in q ē odor
realit est qdaz fumalis euaporatō q euaporatō
fumal est calida et sicca naturalr. et i tali ē odor
sicut i primo subiecto. Et iō poma sūt mino
nora postqz emisērūt odores. Sicut ex istis pōt
fumi cā qre aliq locus odorat etiā substract⁹
odoriferis corpibus. qz i tali aere in q fuerūt
corpora odorifera manēt fumales euaporatōes
in qbus etiā realiter ptenet odor. Et si arguat
accūs nō migrat de subiecto i subiectū. q odor
nō pōt esse i fumali euaporatōe q prius fuit in
corpore odorifero. **Dōm** q iste odor nō est idē
numero q est i corpore odorifero et i fumali ana
poratōe. sed iste odor q est i fumali euaporatō
ne ē causatus ab odore exēte in corpore odorife
ro. sed idē nō causat seipm. Ex qbus pōt solui
alia questio q queri pōt vtz odor sit fumalis
euaporatō. **Dōm** q nō qd sic pz. qz fumal
euaporatō ē corpus resolutū a corpore odorife
ro ad modū fumi q est de pdicāmto sube exis
immediatū subiectū ipius odoris. scz odor est
q̄litas de terciā spē q̄litas et i tali fumali eua
poratōe subiectat. Et si arguat odor et fumalis
euaporatō sp adinūcē p̄gunt. q sūt idem.
Dōm q est duplex ydemptitas numeral scz
essentialis et accētalis. modo licz sūt idēz nume
ro accētali nō tū essentiali. ymmo distinguūt
pdicāmētaliter vt dēū est. Et sile est de hoīe et
risibili q licet sūt idem numero accētali non
tamen essentiali.

Unde et dubiū vi

Hic cōsequēter **Aref.** circa pdicta mouet vnā
dubitacōez que stat i hoc. Utz oia odorātia
sūt odorēt sic scz q habeāt vnū sensuz odoris
sūm spūz. Et pmo arguit q nō sit vnus olfact⁹ i
oibus odorātib⁹. et h sic qz aliq aialia odo
rāt p respiratōez sicut aialia hūta calidū san
guinē vt hō. qz illa nō odorāt nisi alonge. qz

si odorabile pōnat sup̄ olfactū n̄ odorāt. Alia sunt aialia nō habētia calidū sanguinē vt aialia aq̄tica z illa nō odorāt p̄ respiratōez s̄ absq̄ respiratōne. q̄ videt̄ q̄ nō sit vnus olfactus in oibus animalibus.

Secundum impossibile est

Hic pbat̄ duab⁹ rōibus q̄ olfact⁹ sit vn⁹ sensus s̄m spēs in oibus aialib⁹. Quaz̄ p̄ma stat in h̄. sensus distinguuntur penes obiecta. s̄ ē idē obiectū in respirātib⁹ z n̄ respirātib⁹. qz odor ab vtrūq̄ p̄cipit̄ q̄ ē eadē pōna s̄m spēs. Scda rō stat in h̄ qz ille pōne sunt vn⁹ spēs q̄ h̄nt ea de⁹ corruptia. s̄ olfactus tā in respirātib⁹ q̄ n̄ respirātib⁹ h̄z eadē corruptia qz vtrōq̄z corripit̄ olfact⁹ a fortibus odorib⁹ sic ē odor sulphure⁹ q̄ corripit̄ organū tā in respirātibus q̄ in nō respirātibus. Maior p̄z qz diuerse res h̄nt diuersa tria sic q̄ idēz triuz olfactū respirātū z n̄ respirātū q̄ est s̄m ē idē s̄m spēs

Videtur autem in

Hic soluit̄ q̄oz p̄us motā di. q̄ olfact⁹ ē vn⁹ spēs tāz in respirātibus aialibus q̄ in nō respirātibus. z h̄ pbat̄ sic. qz sicut se h̄z visus i habētibus duos oculos z molles. ita se h̄z olfactus in aialibus respirātibus z nō respirātibus s̄ visus i habētibus duos oculos z molles ē vnus spēs. q̄ etiā olfact⁹ in aialibus respirātibus z nō respirātibus. Maior p̄z. qz sicut aialia h̄ntia molles oculos h̄nt palpebras sup̄ oculos q̄bus nō remotis nō sit visio sicut i hoiez in alijs aialibus p̄fectis. sic etiā aialia q̄ olfaciunt p̄ respiratōez h̄nt coopculū sup̄ organū respiratōis q̄ non remoto non sit respiratio nec actus olfaciendi. sed illa q̄ nō habent coopculū sup̄ organū respiratōis etiāz respirāt absq̄ remotione coopculi. z p̄ p̄ns etiā olfaciunt. sic q̄ h̄ns fortes oculos statū videt̄ ea q̄ sunt i lucido absq̄ ablatōe coopculi. sic s̄m aialia coopculū nō habētia sup̄ organū olfactus statū odorant p̄nte odorabili.

Arguit̄. Diuersa conditio forme arguit diuersitatē spēs in forma. s̄ ē alia p̄ditō olfactus in respirātib⁹ z in nō respirātibus. q̄ etiā in illis olfactus erit diuersarū spēs. Dōm̄ ad maiorē q̄ duplex ē p̄ditō forme. quedā est que orit̄ ex ipa forma s̄m se accepta z talis si est diuersa arguit distinctōez in forma. Alia ē cōditio forme orta ex pte subiecti. z illa non arguit diuersitatē forme. qz si sic tūc albedo in homine p̄fecte albo z nō p̄fecte albo essent diuersarū spēs. p̄ hoc q̄ d̄z. q̄ illa diuersitas i olfactu

tener se ex pte organi qd est p̄m̄ subiectum pōne. spēs at̄ potētie sumit̄ p̄ cōpationē ad ip̄z obiectū. s̄ material sine modalis distinctō sumit̄ ex pte subiecti. Ex q̄bus pōt sumi q̄ manifeste Ares. hic int̄dit omēs pōnas in diuersis aialibus esse eiusde⁹ spēs. vt visus i hoiez i piscibus q̄ h̄nt duos oculos. S̄m̄ auditus olfactus gustus z tactus i diuersis aialib⁹ sunt eiusde⁹ spēs sicut prius dictū est.

Est autem odor siccus

Hic determinat de instrumēto siue de organo olfactus. Et vult q̄ organū debet ēē siccū. z h̄ pbat̄ sic. In potētis passiuis organū d̄z esse tale in pōna quale ē obiectū in actu. qz obiectus agit i pōnaz. z q̄ pōna sit s̄lis obiecto. s̄ odor cū generet̄ ex q̄dam fumo i actu calido z siccō q̄ etiā organū d̄z esse tale in pōna. s̄ caliduz z siccū quale ē ip̄m obiectū in actu. Est t̄n̄ circa textuz p̄siderandū sicut dictū est q̄ organū olfactus p̄pter p̄pinq̄tatē ad cerebrū est actu humidū z t̄n̄ iu potētia siccū z sit i actu siccū p̄ hoc q̄ odor actu immutat ip̄m.

Gustabile at̄ quod

Postq̄z Ares. determinauit de visibili. audibili. et olfactibili. n̄r vult determinare de gustabili. Et rō ordinis q̄re gustus p̄cedit tactū est duplex. P̄ria est qz gustus p̄prie dicitur inuenit̄ in p̄fectōribus aialibus q̄z tactus. h̄z ei omē aial tactū. s̄ p̄fectiora aialia solū h̄nt gustum p̄prie d̄m̄. Scda rō est qz gust⁹ ē sensus in n̄ material q̄z sensus tact⁹. qz tāgibile immutat tactum q̄dammodo sicut ē in ip̄o subiecto tāgibile nō at̄ gustus immutat sic a gustabili. P̄rio q̄ determinat de gustabili in cōi siue de sapore. Scdo de spēs e⁹ ibi. spēs at̄. Circa p̄m̄ duo facit. p̄mo inq̄rit an gustabile p̄cipiat̄ p̄ mediū. scdo oñt qd p̄cipit̄ p̄ gustuz z de organo e⁹. Circa p̄m̄ intendit dicere q̄ gustabile. s̄. sapor nō p̄cipit̄ p̄ mediū extraneū sicut alia sensibilia de q̄bus d̄m̄ est q̄uis b̄n̄ p̄ mediū intraneū. Circa qd sciēduz q̄ mediū extraneū ē qd ē sepatuz ab aiali z n̄ ē ps aial sic aer vl̄ aq̄. Et p̄ t̄le mediū diffūdūtur color son⁹ et odor. S̄z mediū intraneū ē qd ē p̄inctuz animali. rest pars animalis sicut sup̄ior caro ipsius lingue vocatur mediū intraneū. qz ē conuinctum organo gustus s̄z inferiori carne ipsius lingue que est organū gustus. Probat̄ ergo Arestote. quod dictum est s̄z q̄ gustabile non percipitur p̄ mediū extraneum. Et h̄ sic quia gustus ē quidā tactus sed tactus nō p̄ci

presunt obiectum per medium extraneum. quod nec gustus.
 Minor est manifesta Maior probatur. quod gustabile
 est quod dicitur tagibile quod gustus et quod dicitur tactus. una tenet.
 quod dicitur ponitur sumitur ex obiectis. Ans probatur
 in textu. quod sic humidum est tagibile cum sit una de
 quatuor qualitatibus primis sic et humidum est gustabile

Unde et si in aqua

Hic excludit tacitam questionem quod possit fieri circa pre-
 dicta quod possit aliquid dicere quod pisces in aqua existunt
 testes percipiunt saporis per aquam sed aqua est medium ex-
 transeum quod sapor est per medium extraneum percipitur. Respondeo
 quod talis receptio saporis non fit per aquam
 sed per medium. sed contingit quod sapor realiter misceatur cum
 aqua sic nunc in potu contingit. unde sic sapor potus
 realiter coniungitur lingue et potest percipi. sic et contingit quod
 aliquid contingit aqua quod pisces percipiunt sic at non est
 de visu et de aliis sensibus quia visus non contingit rea-
 liter medio sed solum spiritualiter.

Arguitur. Gustus et tactus sunt sensus specificiter
 distincti. sed unus non potest de alio predicari. Ans probatur
 quod alii non essent quatuor sensus exteriores. Di-
 cendum quod gustus accipitur dupliciter. Uno modo secundum quod est
 sensus discretivus alimentum secundum quod alimentum est
 calidum frigidum humidum vel siccum. et sic gustus est re-
 aliter tactus quod sic habent eadem obiecta. Et sic dicit
 Aresto. in fine huius tertii et in principio de sensu et
 sensatio quod omni animali inest gustus sic et tactus. Alio modo
 accipitur gustus proprie secundum quod est discretivus alimentum
 secundum quod tale alimentum est saporosum. Et sic gustus
 potest capi tripliciter scilicet ratione organi. ratione medii. et ratione
 obiecti. Si autem capiatur primo modo tunc inter gustum et
 quod dicitur tactus. quod tactus est expansus per totum corpus et gustus
 est solum in lingua. huiusmodi gustus quidam parte tactus
 ratione organi. Si autem capiatur ratione medii immuta-
 di tunc inter gustum et quod dicitur tactus quod uterque sensus huiusmodi
 medium intraneum. Sed si accipiatur ratione obiecti est
 distinguendum quod vel accipitur sapor ratione sui funda-
 menti et sic inter gustum et tactus quod gustabile est tagibi-
 le. fundatur enim sapor in humido quod est qualitas tagi-
 gibilis. et sic loquitur Aresto. in textu. Alio modo ac-
 cipitur obiectum secundum suam propriam speciem. et sic simpliciter est
 aliud gustabile et tagibile quod tagibilia sunt quatuor
 qualitates prime et alie qualitates tagibiles ex ipso
 causate. de quibus dicitur in secundo de generatione. Et quod gu-
 stabile est sapor quod manifeste distinguitur a qualitatibus
 tagibilibus. sic sequitur quod sunt diversi sensus.

Arguitur. Sensibile positum super sensum non facit
 sensationem. sed non potest sapor percipi nisi per medium.

Respondetur quod est duplex medium. scilicet extraneum. et per
 tale medium sapor non percipitur. quod necesse est corpus
 saporis coniungi lingue. Aliud est medium intraneum
 et per tale medium etiam fit sensatio in gustu. Circa

quod sciendum quod in lingua est duplex pars Una super-
 or quod est porosa huiusmodi in se humidum quod dicitur salina/
 le. Alia est pars infra superiorem partem. et illa pars est organum
 nunc in quod subiecta ponitur gustativa. sic exprimitur
 habetur in lingua bouis bullita. quod superior pars
 exponitur. scilicet pellis. ista ergo pars superior est medium in-
 transeum. sapor ergo immutat primo tale medium. et hoc
 medium ulterius immutat ipsam partem. et sic non ponitur
 sensibile realiter super sensum sed super medium.

Arguitur Medium dicitur esse separatum a parte. sed istud
 medium non est separatum ab organo sine parte quod non
 est medium. Respondetur quod duplex est separatio. quod dicitur
 est per localem distantiam. et sic medium in visu ol-
 factu et auditu est separatum ab organo non autem
 in gustu et tactu. Alia est separatio per realem
 distinctionem sic medium in gustu etiam est separa-
 tum ab organo quia una pars realiter est di-
 stincta ab alia sicut illa pars quod est medium est alia
 ab illa parte quod est organum et sic ibi est realis di-
 stinctio.

Arguitur Videtur quod collum sit organum gustus quod non
 lingua. Ans probatur auctoritate Epicurorum quod ap-
 petebant colla sicut grues. Respondetur quod in collo
 nullo modo percipitur gustus alicuius alimentum sed so-
 lum in lingua. est enim in collo quod dicitur delectabilis
 tactus causatus ex coniunctione nutrimenti delectabilis
 ad partes que sunt in collo. Et sic etiam
 dicit Aresto. tertio Ethicorum quod transpirantia est cir-
 ca gustum. accipitur enim tunc gustus ut est quidam
 tactus ut dictum est.

Quid autem facit.

Postquam Aresto determinavit de conditione ipsius
 ponit gustus. Hic primum ostendit quid requiratur ex parte
 obiecti. scilicet gustabilis. et vult quod ex parte obiecti re-
 quiritur ad hoc quod se diffundat in partem quod gusta-
 bile sit humidum actu vel parte. Et hoc sic probatur.
 quod sicut se huiusmodi lumen ad videndum ita humidum ad
 gustandum sed lumen requiritur ad videndum quod re-
 quiritur humidum ad gustandum. Cuius ratio est quod per hu-
 midum quod est in gustabili ipse sapor coniungitur hu-
 mido saluiali quod est in medio sic per humidum
 saluiale deferretur sapor ad gustum sic per lumen in me-
 dio deferretur color in visum.

Sicut autem visus

Consequenter Aresto ostendit quid percipiatur per ipsum
 gustum. Et intendit dicere quod sicut visus est ipse
 visibilis et invisibilis ita gustus est ipse gustabilis
 et ingustabilis. Invisibile ei capitur dupliciter. Uno
 modo aliquid dicitur invisibile per excessum quod excedit pro-

portionem organi visus. Alio modo dicitur aliquid inuisibile per defectum visibilitatis sic tenebre dicuntur inuisibiles quia non possunt mouere visum. Sicut autem est de audibili et non audibili quia aliquid est non audibile quia corrumpit auditum sicut magnus sonus. Aliud est non audibile quia deficit a mouendo auditum sic parus sonus et istis duobus modis inuisibile capitur per naturam. Potest etiam inuisibile capi negatiue et sic dicitur inuisibile quod nullo modo potest videri sic de substantiis sepe. Sicut dicitur ingressibile Uno modo quod nullo modo potest ambulare. Alio modo dicitur per ut idem est quod difficulter potest ambulare Et per hoc applicando ad oppositum dicitur Aristoteles quod gustus est gustabilis et ingustabilis. Et dicitur ingustabile. Uno modo per raritatem. Alio modo per naturam. Contrarie dicitur ingustabile dupliciter. scilicet quod habet partem gustum vel quod est corruptiuum gustus. Per naturam dicitur ingustabile quod habet partem gustum.

Arguitur. Nulla pars extendit se ultra suum obiectum. sed gustabile est per partem obiectum gustus. ergo gustus non extendit se ad non gustabile. **Respondetur.** quod ingustabile capitur dupliciter. Uno modo negatiue et sic dicitur ingustabile quod nullo modo potest gustari et sic ingustabile non potest sub obiecto gustus. neque est per gustum cognoscitur et sic lapis potest dici ingustabilis Alio modo dicitur ingustabile per naturam vel per raritatem quia scilicet habet partem gustum et sic est ingustabile potest tunc sub obiecto ipsius gustus et cognoscitur per gustum. Similiter dicendum est de inuisibili inaudibili et inodorabili.

Quonia[m] autem hu

Postquam Aristoteles determinauit de parte et obiecto gustus. **Dicitur** per Aristoteles de organo gustus. **Et** vult quod organum gustus non dicitur esse humidum et saporosum in actu nec etiam dicitur esse dispositum ita quod impossibile sit ipsum humectari. **Cuius** ratio est quia si esset organum actualiter humidum humiditate saporosa. tunc ille sapor intus existens prohiberet extraneum et sic non possit recipi aliquid alius sapor in gustum. **Ratio** scilicet est quia sensus est virtus passiva. oportet ergo sensum esse tale in parte que est obiectum in actu. cum ergo obiectum sit actu saporosum oportet organum esse tale in parte. **Et** hoc manifestat Aristoteles per signum quia non contingit illi bene gustare quia habet linguam nimis siccam quia illa non est faciliter humectabilis sapore. neque contingit illi bene sapere quia habet linguam nimis humidam et ideo laborantibus et infirmantibus omnia apparent amara. quia habent linguam plenam tali humiditate. scilicet saporosa. id est humiditate amara.

Arguitur. Lingua est sepe actualiter humidum ergo sequitur quod organum gustus erit sepe actualiter humidum. **Respondetur.** quod est duplex humiditas. scilicet non saporosa et tali humi-

ditate lingua est semper humidum quia oportet humiditate saporosam coniungi tali humiditate sic fiat sensatio saporis et sic salina supra linguam est semper humidum in gustu bene disposito. Aliud est humidum saporosum. et tali humore non dicitur esse organum humidum nisi in gustu male disposito sic in gustu laborantium. id est infirmantium.

Species autem hu

Consequenter determinat Aristoteles de speciebus saporis. **Et** vult quod species saporis dicitur sumi sic species coloris quia sic extremi colores sunt contrarii et simplices sic quod non causantur ex medijs coloribus sed contra medij ex ipsis. sic etiam est de saporibus quia extremi saporosus sunt contrarii et etiam simplices sic quod non causantur ex medijs sed medij ex ipsis. **Sunt** ergo extremi saporosus dulcis et amarum medij autem sunt saporosus pinguis. salisus. acer. auster. potius et acutus. et potius. **Et** habent istum ordinem dulcis sapor quia causatur ex humido bene digesto est per se. deinde est pinguis quia causatur ex humido non bene digesto. Deinde est acetosus. sed sapor acutus est medius quia habet tres partes dulces et tres sequentes. Deinde sequitur potius et stipticus. Deinde salisus. et ultimo amarum. **Et** dicitur extremi simplices non ex eo quia non causantur ex mixtione aliquid immo causantur ex mixtura calidi et frigidi. sed dicitur simplices quia non causantur ex alijs saporibus. hoc tamen puenit medijs saporibus quia causantur ex extremis non per se sed per eorum combinationem enim saporis dulcis est humidum et cum amari saporis est sicci. medij ergo saporosus causantur ex humiditate et sicco. et dicitur causari ex extremis quia sunt ex causis extremorum saporis. **Concludit** ergo Aristoteles in fine quod organum gustus est tale in parte que est ipsius obiectum in actu.

De tangibili autem

Postquam Aristoteles determinauit de quatuor sensibus exterioribus et eorum sensibilibus. **Dicitur** per Aristoteles de tactu et tangibili. **Et** ratio ordinis est quia tactus est immo spiritualis inter omnes alios sensus quia quodammodo recipit suum obiectum eodem modo quo est in materia. **Itaque** tactus est in omnibus partibus animalis. alij autem sensus sunt principaliter in cerebro sicut ergo sensus alij sensus sunt digniores tactu.

Arguitur. Tactus est fundamentum omnium sensuum sed fundamentum est prius fundato ergo. **Respondetur.** quod dupliciter sumitur ordo in aliquibus. Uno modo per viam generationis et sic imperfectiora sunt priora.

z sicut fundamentum pcedit suū fundatū et illo
mō tact⁹ pcedit alios sensus. sic pbat argumen
tū. Alio modo sumit⁹ ordo aliqz sicut viā pfecti
ōnis z sic alij sensus sunt priores. qz visus est
pfectior auditu z audit⁹ olfactu. zc.

Arguitur. Tact⁹ est in nobis certissim⁹ z p
fectissim⁹. q̄ erit p̄or alijs sensib⁹. Hinc pbat in
capitulo de odore. **Q̄m̄ q̄ tact⁹ in hoīe p̄or**
duplī cōpari. Uno mō ad tactū in alijs aīali
b⁹ z sic tact⁹ in hoīe est certissim⁹ qz hō hz meli
orē p̄plexionē qz aliqd aliud aīal sicut in bonitate
p̄plexionis fundat⁹ bonitas tact⁹ sic pri⁹ dictus
est. Alio mō p̄bat tact⁹ in homine ad alios sen
sus z sic est falsum qz visus est pfectior cū cor
rigat tactū. **Aristo.** ergo dēmiat de tactu et
tāgibili. z qz possit aliqz arguere q̄ pri⁹ erit de
terminatū de tāgibili qz de tactu. idē **Aristo.** p̄re
mittit q̄ q̄tum ad illa de q̄b⁹ ē inq̄rendū nō re
fert an dētermiet pri⁹ de tāgibili qz de tactu qz si
tāgibilia sunt plura necesse ē plures tact⁹ eē et
eōtra si sunt plures tact⁹ etiā necesse est plura
tāgibilia esse.

Habet autem dubi

Hic remouet duas dubitatōnes qz priā est.
Utrū tactus sit vn⁹ sensus vel plēs. **Secūda** est.
utrum organū ipsi⁹ tact⁹ sit caro exterior vlt aliqd
p̄portionabile carni sic est in nō hntib⁹ carne.
aut organū tact⁹ sit aliqd positū infra supiores
carne. **Pri⁹** ergo pcedit ad p̄mā dubitatōem.
Arguit pri⁹ q̄ tact⁹ nō sit vn⁹ sensus sicut plēs
Et hoc sic pbat qz oīs sensus est vn⁹ cōtrarie/
tatis q̄ ad suū sensibile. sic visus ē albi z nigri
audit⁹ grauis z acuti. z gust⁹ amari z dulcis sicut
in tāgibili sunt multe p̄trarietates. sicut calidus
frigidū. humidū. siccū. durz z molle. z alie p̄tra
rietates q̄ ponūtur in sc̄do de generatōe vbi po
nūtur septē p̄trarietates.

Habet autem solu.

Hic ponit solutionē ad p̄cedens argumētum
quā solutōez postea reprobat. z idē est solutō ap
parens. **Et** p̄pter hoc dicit in textu q̄ ista p̄di
cta ratō habet quandā. i. apparentē solutioez
Et stat solutio in hoc. alij sensus q̄ veraciter et
simpliciter sunt vn⁹ sensus tūc eē hnt multas
cōtrarietates in suis obiectis z tūc ex hoc nō i
pedit vnitas sensus ergo nec multe cōtrarieta
tes in obiecto tact⁹ impediūt vnitatē sensus ta
ct⁹. **Ans** p̄z in visu vbi sunt albi nigz pulchrū
turpe. tenebre z lumen z sic de alijs. **Et** de sono
vbi sunt acutū graue pūm magnū asprez z leue

Bed quod sit vnū

Hic excludit solutōez nūc datā. **Et** vult q̄ nō est
sile de sensu tact⁹ z de alijs sensib⁹. qz q̄uis i ob
iectis alioz sensuū p̄tineat multe p̄trarietates tūc
sunt reducibiles ad vnū cōe subiectū. i. gen⁹ qd
p̄tinet tūc sub se vnā p̄cipalē p̄triatē ad quā
alie p̄trarietates reducūt. **Exēpli** grā. in visu p̄ri
nētur albi z nigz. tenebre z lumē. z lumē vide
tur sub rōe albi z tenebre sub rōe nigri. **Etiā** ē
vnū cōe gen⁹ sicut color sub q̄ oīa alia p̄tineat. z ad
qd oīa alia reducūt. sed sic nō ē de tactu qz ob
iecta tact⁹ nō sunt reducibilia ad vnū cōe gen⁹
qd sub se p̄tineat tūc vnā p̄cipalē p̄triatē qz
iste p̄trarietates calidū z humidū frigidū siccū
nō sunt adinnicē reducibiles z ideo sensus tac
tus est duo sensus.

Arguit Sensibilia oīm sensuū p̄nt eē vnū
subiecto q̄ male dicit q̄ q̄nqz p̄nt eē in vno sub
iecto z q̄nqz nō. qz oēs q̄litates sensibiles p̄nt
eē in hoīe. **Q̄m̄** q̄ subiectū p̄t capi duplī.
Uno mō p̄ subiecto inhesionis qd ē substātia
z sic oīs sensibilia p̄t eē vnū subiectū. Alio mō
accipit subiectū p̄ genere loyco p̄pter similitudi
nē quā hz subiectū cū genere loyco in hoc. sicut qz
sic gen⁹ loyco est in pōna ad multas dīnas ita
subiectū inhesionis est in pōna ad multa accīa
z idē subiectū p̄t etiā capi p̄ genere loyco vt dēz
est z sic accipit hic.

Querit. **Utrū** tact⁹ sit vn⁹ sensus vel plēs.
Q̄m̄ q̄ tact⁹ p̄t capi duplī. Uno mō mate
riālī. sicut organū in q̄ fundat⁹ z sic tact⁹ ē vn⁹
sensus. Cui⁹ rō est qz organū tact⁹ ē p̄positū. ex
medietate q̄litarū tāgibilīū sic infra patebit q̄
medietas p̄surgit ex mīxtōe q̄ttuor elemētōz. cū
ergo q̄libet ps aīal hz in se mīxtōz q̄ttuor ele
mētōz q̄ q̄libet ps hz in se tactū oīm q̄litarū
tāgibilīū vt manifeste p̄z. z sic nō est in vna p̄e
aīalis tact⁹ frigidū z calidū z in alia humidū et
siccū. z sic p̄z q̄ nō distinguūt sicut organa. i. ma
terialī. Alio mō accipit tact⁹ formalī z sicut suā
p̄p̄riā dīnam q̄ sumit p̄ p̄p̄tōez ad obiecta et
sic sunt duo sensus tact⁹. Cui⁹ calidū z frigidū.
alius humidū z siccū. Cui⁹ ratio est qz q̄nqz
sunt obiecta alicuius sensus nō reducibilia ad
vnū genus qd hz sub se vnā p̄cipalē p̄triatē
tūc nō est vnus sensus sed plēs. sicut obiecta i p̄ac
tu nō sunt reducibilia ad vnū genus qd hz
sub se tūc vnā p̄cipalē p̄triatē qz in obiecto
tact⁹ p̄tinetur due p̄trarietates nullo mō adinnicē
reducibiles. sicut calidū frigidū humidū z siccū
z ideo ponūtur formaliter duo tactus. sicut vnus
calidū z frigidū. alius humidū z siccū.

Arguit. Omnes contrarietates existentes in obiecto tactu reducuntur ad unum genus. scilicet tangibile. Et sensus tactus erit unum sensus formaliter sic alij sensus. **Dom.** quod ad unitatem sensus requiritur quod omnes contrarietates sub obiecto potestate reducantur ad unum cōe genus quod est per se obiectum illi. sic quod adequate respiciat illi sensus sic est de colore et visu et sono et auditu scilicet sic non est de tangibili et tactu quod tangibile etiam se extendit ad tangibile cōe et per accūs de quibus manifestum est quod non continetur per se proprie sub obiecto tactus.

Arguit. Tunc ad unum reducuntur obiecta sensus tactus ad hoc genus quod est tangibile per se. quod hoc est adequatum obiectum ipsius sensus tactus. **Dom.** est duplex. Primum quod non est aliquid unum nomen ipsi ad quod potest reduci omnia tangibilia sic in alijs sensibus est unum nomen genericum impositum sub quo continetur omnia respicientia tale ponatur per se. Secundo est dicendum et melius quod etiam si haberet unum nomen genericum comprehendens sub se omnia propria tangibilia adhuc non potest tactus esse unum sensus. quod non solum requirit unitas nominis secundum genus. sed propter hoc requiritur quod tale genus contineat sub se solum unam contrarietatem principalem ad quam alie contrarietates sunt reducibiles et hoc propter ordinem ponatur quod quidam ponere ut ponere naturales sunt unum partis contrarietatis reputa ignis est calidus. Alie sunt ponere que sunt totius contrarietatis sed non sunt plurimum contrarietatum ut ponere sensitivae exteriores. alie sunt que sunt plurimum contrarietatum ut sunt sensus interiores.

Alie autem sunt que sunt omnium contrarietatum ut intellectus. sed tangibile per se continet sub se duas contrarietates eque principales et ad invicem nullo modo reducibiles. quibus enim omnes qualitates tangibiles reducuntur ad calidum et frigidum. humidum et siccum. ut dicitur in secundo de generatione in iste due contrarietates non possunt ad invicem reduci.

Arguit. Humidum et siccum reducuntur ad calidum et frigidum. Et iste contrarietates reducuntur ad invicem. **Ans.** probatur. quod unum est causa alteri quod frigida sunt humida et sicca sunt calida. **Dom.** quod iste quatuor qualitates possunt dupliciter capi. Uno modo quod ad esse causalitatis et hoc dupliciter. Uno modo secundum quod repiuntur in primis corporibus scilicet elementis et sic non continent se invicem sic enim dicitur Aristotele. secundo de generatione quod iste quatuor qualitates sunt principia elementorum sicut si unum elementum non causat ab alio sic qualitates unum elementi non causant ex qualitatibus alterius nec forma unum elementi causat ex forma alterius. Alio modo accipiuntur secundum quod repiuntur in quibusdam mixtis. et sic calidum et frigidum possunt esse causa sicca et humidum. scilicet istis modis non loquimur nunc de istis quod

litatibus. Alio modo accipiuntur secundum esse imutatiolem scilicet quod immutat tactum et sic nullo modo unum causat ex alio. sic autem non contingit in obiectis aliorum sensuum quod lumen et tenebre visu percipiuntur sub ratione albi et nigri. et sic non potest dici de tactu quod humidum et siccum percipiuntur sub ratione calidi et frigidi. **Ex.** quibus omnibus concluditur quod duplex est tactus formaliter sumptus. Unus est calidi et frigidi. Alius est humidum et sicca. **Arguit.** Ex hoc sequitur quod essent sex sensus exteriores. quod sunt duo sensus tactus. **Dom.** quod sensus tactus acceptus secundum organum est unus sensus. quod ubicumque est unum tactus ibi etiam est alius ut dicitur in secundo de sensibus obiectum sunt duo. Quia si organum est nobis notum ideo penes organum nominatur sensus esse diversos et non penes obiecta. Et sicut facit Aristoteles distinguens quatuor sensus exteriores distinguit eos secundum organa.

Arguit. Ex hoc sequitur quod essent tantum quatuor sensus quod gustus et tactus sunt in uno organo. Dicendum quod quis in eodem organo sunt gustus et tactus non convertitur quod ubicumque est tactus quod ibi sit gustus. sic autem est de duobus tactibus ex parte organum. quod ubi cumque est tactus frigidi et calidi ibi etiam est tactus humidum et sicca.

Utrum autem sensus

Hic Aristoteles determinat aliam questionem primum motam. Et vult quod caro exterior non est organum tactus. quod tunc sensibile positum super sensum faceret sensationem. sed aliqua alia caro interior. Et hoc probat Aristoteles solvendo aliorum argumenta. arguebant enim alij sic. hoc est organum alie sensus ad esse imutatiolem fit sensatio. sicut oculi sunt organum visus quod quando oculi imutatur colore tunc fit visio sic quod secundum imutatiolem carnis exterioris fit tactus. **R.** dicitur Aristoteles ad istud argumentum quod non valet. quod sicut dicitur possent. si alius quis per manum circumponeret quandam pelliculam tunc statim ad imutatiolem pellicule fieret tactus. sed tamen manifestum est quod pellicula non esset organum tactus.

Propter quid tales

Hic Aristoteles ponit duo ad manifestatolem solutiolem prime questionis ubi dictum fuit quod tactus est unum sensus materialiter sed sunt duo formaliter. Primum est quod si aer qui est circa nos fieret nobis conaturalis tunc idem esset organum visus visus auditus et olfactus materialiter. quod aer est medium in illis sensibus et tamen apparet esse organum. et tales sensus sentiret per medium intermedium. sicut si

tunc dicerem⁹ qd esset vn⁹ sensus visus audit⁹ et olfactus ppter unitatē organi. ita ec est nūc dicendū qd duo tact⁹ sunt vn⁹ sensus materialiter. Addit tñ Aresto. qd pur⁹ aer et pura aq̄ nō pnt esse in nobis. q̄a impossibile est qd ex puro aere et ex pura aq̄ existeret corp⁹ aiatū cū corp⁹ ania tum debeat ee fixū et firmū qd nō fit sine terra. p̄tū ille text⁹ referri ad solutioēz scde q̄stionis tñc sic exponit. qz si aer fieret naturalis nob tūc appareret nobis qd aer esset organū in visu et auditu et tñ est natural^r mediu. ergo sic e in supiori carne q̄ apparet esse organuz tact⁹ et tamen est mediu.

Demonstrat autēz

Hic ponit scdm qd valet ad maiestatoz solutionis p̄te q̄stionis. Et dicit qd gust⁹ et tact⁹ videt ee vn⁹ sensus qz hnt vnū organū. s. lignā qz nō tñ hnt se p oia pueriblr sit nūc distinctum gustū a tactu etiā penes organū s. si simpliciter pcurreret in oī organo tñc etiā nō esset distinctio inter gustū et tactū sic nūc nō ponit distinctio inter duos sensus tactus.

Dubitaret autē ali

Postqz Aresto. dixit de unitate tact⁹ et organi. Hic p̄t inq̄rit an in tactu etiā req̄rat mediu extraneū. Et arguit qd sic qz necesse ē duo corpa dura se tāgere p mediu. sed q̄nqz sit tact⁹ cor porz diuersoz durorū ergo oportz ibi ee mediu extraneū. sicut ei est in aq̄ ita d̄z ee in aere quia aer est humidior aq̄ q̄uis ei hoc lateat nos p̄t de aere qz de aq̄. manifestū ei est si aliq̄s tangat aliquid p aquā tñc aq̄ est mediu inter tangēs et tactū. ergo hoc idēz erit in aere sed in aere nō est nobis ita manifestū ppter duas causas. Pri ma est qz nos sum⁹ continue in aere et ideo non percipim⁹ qn tāgim⁹ aliq̄s rez p aerem. Scda cā qz aer est subtilior aq̄ et ergo est min⁹ pceptibi le qd aer mediat qz aqua.

Querit. Utz aer sit humidior aq̄. Ddm qd sic. et hoc p̄z ex diffinitōe humidū data in se/ cūdo de generatōe q̄ est. Humidū est qd est facili ter terminabile termino alieno et male termino proprio. sicut est qd est bene terminabile termino proprio sed nō alieno. et capit hic terminare put est figurare q̄stiatē humidū qd capit figurā q̄stiatū ex vase vel ex corpe alieno. et ideo humidū nō figurat ex se sed ex illo in q̄ repiūt. s. sic ea hnt figurā ex se et nō ex alio. sicut labis non hnt figurā ex aliq̄ vase in q̄ ponit. q̄uis at tā aer qz aq̄ terminant termino alieno. s. ad figurā al

teri p̄t tñ aq̄ terminari termino proprio sicut quā do aqua est congelata sed hoc nō contingit in aere.

Arguitur. Humectare est p̄p̄ū humidū s. aer nō humectat plus qz aq̄. ergo aer nō est humidior aq̄. Ddm qd humectare ē accidētalī cōditio humidū et nō essentialis ideo nō est in cōueniēs qd aq̄ ppter grossiciē materie plus humectet qz aer. aer enī nō humectat nisi p̄uertat in aquā humectare enī est cōditio illi⁹ humidū qd alteri adherz sic aut nō est de aere ppter subtilitatē materie.

Queritur. Utz inter duo corpa se tangētia necesse sit ee mediu. Ddm qd inē duo corpa dura se tāgētia necesse est esse mediu. s. hoc nō est necesse si ambo corpa sint mollia vel si vnū durū et alterū molle quia tñc corpa molle statim cōiungit sup̄ficiē corpis duri. sic p̄z de ligno posito in aq̄ qz aq̄ imediate tangit sup̄ficiē ligni. Rō primi ē qz si duo corpa dura imediate se tāgerēt vel pmitteretur vacuū vel mot⁹ localis fieret subito sed utz qz istoz est incōueniēs ergo illd ex q̄ seq̄tur. Seq̄la p̄z qz cōtingit duo corpa dura iuxta se iunice poni p cōtactū sicut p̄t asser p̄iungi asseri si ergo asser diuidat p motū locale ab asserē tñc nō p̄t aer intrare ita subito sicut diuidit asser ab asserē. ergo sunt aer ibi medi⁹ vel pmitteret vacuū qz aliq̄ tpe erit loc⁹ sine corpe. Signuz ē isti⁹ qz si ponat asser latus in aq̄ et aliq̄s conetur asserēz leuare eq̄lib̄ fm oēs partes tñc seq̄tur aq̄ ad motū asseris. et hoc venit ex eo qz nō p̄t ita subito intrare aer sic seq̄tur aq̄ donec possit aer intrare. s. si p̄tingat in aere et p̄tingeret visibiliter si aer esset visibil⁹.

Arguit. Si inē duo corpa dura eet corpus mediu s. aer. tñc seq̄retur qd aer sculperet lapidē qd est ipossibile. Seq̄la p̄bat qz aer imediate tāgit lapidē. Ddm qd duplex ē mediu. Aliqd est mediu causale qd causat effectū i illo corpe in q̄ mediat sic aer calefact⁹ calefacit manus. Aliud est mediu inter duo solū situale qz. s. iniponitur inter aliq̄ duo corpa q̄uis nihil causet. Et illo mō aer ē mediu in sculptura lapidis. et ideo aer nō est causa sculpture lapidis sic ferz vel acuties ferri.

Arguit. Cōtingit lapidē descēdere et diuidere terrā. cū q̄ in tra nō sit aer id ibi nō ē mediu in lapidē et terrā. Ddm qd in descēsu lapidis lapis secū aliq̄nā p̄te aerz ducit et tal⁹ aer ee p̄tinet sub terra cū terra ē diuisa et id inē illū lapidē et terrā est aer medi⁹ nō qd aer ibi pus fuit s. qz de nouo aer cū lapide descēdit ad talē locum. Simile eet si lapis descēderet per aquā.

Arguitur. Idē nō est mediū r obiectus. sed ista corpa .s. aer r aq̄ sunt obiecta ergo nō sunt media. **D**ōz q̄ aer r aq̄ capiūtur duplr̄. **U**no mō fm̄ q̄ facill̄ mobilia r hñtia humiditates r sic sunt mediū i tactu corpiū duroz. **A**lio mō accipiūnt̄. put̄ in se hñt̄ q̄litates tangibiles que sunt calidū frigidū humiduz r siccū r sic sunt obiecta. .i. hñt̄ in se q̄litates q̄ sunt obiectū tac-
tus.

Arguitur. **O**mne mediū dōz eē denudatū a q̄ litatib̄ sui obiecti. sed aer r aq̄ nō sunt denuda-
ta a q̄litate obiecti ergo nō sunt mediū. **D**ōz q̄ aer r aq̄ accipiūnt̄ duplr̄. **U**no mō fm̄ q̄ in se hñt̄ q̄litates tāgibiles fm̄ eē rparū r remissuz r sic sunt mediū in tactu qz sic nō p̄cipiūtur a tactu vt qn̄ aer est rpar̄ .s. rparte calid̄ r frigid̄ tñc nō p̄cipit̄. **A**lio mō accipiūnt̄ aer r aq̄ fm̄ q̄ hñt̄ istas q̄litates fm̄ eē intēluz. r sic sunt obiecta tact̄ r imutat̄ tactū p̄ q̄litates. **P**er h̄ dōz est q̄ mediū in tactu est denudatū a q̄litatibus obiecti acceptis fm̄ excellētiā r hoc iufficit i ta-
ctu. qz mediū dōz eē denudatū a q̄litatib̄ obiecti fm̄ illū modū fm̄ que obiecta p̄cipiūnt̄ ab ip-
sis sensib̄. **C**irca qd̄ est sciēdū q̄ cōmētator. **A**uerrois dicit q̄ mediū in tactu debet eē oīno denudatū a q̄litatib̄ tāgibilib̄ r iō dicit q̄ illa corpa q̄ locat̄ in aere nō sentiūnt̄ q̄litates aeris r illa aialia q̄ naturalr̄ locant̄ in aq̄ nō sentiūnt̄ q̄litates aq̄. **E**t ergo si qñqz corripant̄ vt alte-
rant̄ hoc accidit p̄pter admixtionē aliaz q̄lita-
tū exterior̄. **E**t q̄ sequūt̄ duo incōueniētia. **P**ri-
mū est q̄ corpa nō patiāt̄ in suis locis qd̄ eē cō-
tra **A**resto. in q̄rto phoz. **S**cōdōz incōueniēs est q̄ aer r aq̄ nō alteratur admixcē nisi p̄ admix-
tionez alicuī extranei qd̄ est cōtra phm̄ scōdo de
generatōe q̄ dicit q̄ etiā elemēta alterāt̄ se si ac-
cipiāt̄ fm̄ p̄pria sp̄m̄. **P**robauit autē cōmen-
tator opinionē suā sic. qz loc̄ nō est cōtrarī lo-
cato sed eē locati cōseruatiū q̄ loc̄ nō p̄t altera-
re locatū. **A**d qd̄ argumētū sic rñdetur q̄ locus accipit̄ duplr̄. **U**no mō fm̄ q̄litates actiuas q̄ sunt in loco. r sic loc̄ bñ p̄t esse cōtrarī locato. sicut p̄tz de aere q̄ aer locas aqua est calid̄ r aq̄ est frigidā. **A**lio mō accipitur loc̄ fm̄ suā virtu-
tē locatiūā quā recipit a corpiibus celestibus r sic loc̄ est cōseruatiū locati qz fm̄ illū modum locus est p̄portionatus locato

Utrum igitur om.

Quia nūc **A**rest. dicit q̄ qñqz etiā in tactu re-
q̄ritur mediū extraneū. **P**nter ponit differētiāz
inter alios sensus sentiētes p̄ mediū extraneuz
r inter gustū r tactū. **E**t p̄mo excludit dīnam

estimata ab alijs. **E**t fuit ista q̄ alij tres sensus
scz visus audit̄ olfact̄ sentiūnt̄ p̄ mediū multū
distās ab ipō sensibili. sed gust̄ r tact̄ sentiūnt̄
p̄ mediū extraneum cōiunctū ipsi sensui. **D**icit
Arest. q̄ hec dīna nō valet. qz etiā mediū i alijs
sensib̄ statī cōiungitur ipsi sensui qz eē aliq̄s aer
circa oculū in q̄ est sp̄s visibilis fm̄ eē sp̄iale
r ille aer p̄prime imutat̄ visuz. **S**ile eē in auditū

Ued differt tangibi

Hic ponit verā dīnaz int̄ visibilia sonatiua r
tāgibilia. **E**t colligūtur due dīne int̄ tactū r ali-
os sensus sentiētes p̄ mediū extraneū. qz tact̄
bz mediū extraneū situale r nō causale sicut in
alijs qd̄ sic intelligitur qz mediū in sentiētib̄
p̄ mediū extraneū est cā immutatiois sensui qz
admir̄ fm̄ naturā p̄rio imutatur mediū r me-
diū causat̄ imutatioē in sensib̄. sicut aer hñt̄ i
se colorē sonū vel odorē causat̄ sensatōz in visu
auditū r olfactū. sed aer nō causat̄ sensatōz tac-
tus qz sil̄ fm̄ naturā mediū imutat̄ r tact̄. **S**e-
cūda dīna eē qz mediū in sensu tact̄ solū cōcur-
rit p̄ accēs ad imutatioē qz nō sp̄ cōcurrit me-
diū extrinsecū s̄ solū in tactu duroz corpiū s̄
mediū in alijs sensib̄ cōcurrit p̄ se quia semper
concurrit.

Arguitur. **I**n visu siml̄ immutat̄ mediū
r sensus. ergo nō est mediū causa immutatiois
sensus. **A**ns probat̄. quia visio fit in instanti.
Dicēdum q̄ siml̄ capitur dupliciter. **U**no mō
pro simultate tempis r sic est ver̄ q̄ siml̄ im-
tantur mediū r sensus visus. **A**lio mō accipit̄
sil̄ p̄ simultate nature r sic est falsum r illō mō
loq̄tur hic **A**resto. qz sic immutatio mediū cau-
sat̄ immutatioē in sensu r p̄cedit immutatio-
nē sensus fm̄ naturam. **I**n alijs tamē sensibus
immutatio mediū p̄cedit immutatioē sensus
fm̄ tps. **E**t ideo bene dicit **A**resto. q̄ mediū in
visu est etiā causa quia causat̄ immutatioē
in sensu.

Tangibilia vero nō

Postqz **A**resto. determinauit de vnitare sensus
tactus r de locatione organ. **H**ic p̄nt̄ determi-
nat̄ de ipso sensu tactus quoad mediū organū
r obiectū. **E**t vult q̄ sicut se hñt̄ aer r aqua ad
visum auditum r olfactū qz tuz ad h̄ qd̄ est esse
medium. ita se hñt̄ caro exterior ad sensum tactū
quia est mediū quous sit mediū intraneū. **E**t q̄
vlterius elicit̄ q̄ eodē mō sicut in alijs sensib̄
sensibile positū supra sensum nō facit̄ sensatōz
ita similiter accidit in tactu quia tāgibile p̄t

sine cōditōibus materie phisice sed cū cōditō
nibus materie mathematice. Dicuntur ei cōdi
tōes materie mathematice q̄ sequuntur materi
am ex pte quātitat̄. sicut sunt figura 7 situs et
illas cōditōes h̄z etiā spēs sensibilis in sensu.
Et p hoc soluit istō argumētū. propter nō de
relinq̄t suū subiectū ergo si sensus recipit suū
sensibile cū cōditōib⁹ materie q̄ etiā cū mate
ria. Dōm q̄ propter nō derelinq̄t suū pro
priū subiectū. 7 iō sic sensibile recipit in sensū
cū cōditōib⁹ materie mathematice ita etiā reci
pitur cū materia mathematica. i. cum materia
h̄ntē quātitatē. Recipiunt ei spēs sensibiles in
materiale organū qd̄ in se h̄z situm 7 figurā 7
aliā q̄ requiritur ad materiā mathematicā 7 cō
similes cōditōes h̄z spēs sensibilis in organū
recepta.

Arguit. Sēnsus ē material' q̄ suscipiet obie
ctū materiale qz inē obiectū 7 sensum debz eē
proportio. Dōm q̄ organū sensus accipit
dupl'r. Uno mō fm q̄ ē materiale. i. h̄ns ma
teria 7 sic recipit suū obiectū cū cōditōib⁹ ma
terie mathematice. Alio mō accipit vt ē vita
le. i. fm q̄ ē pncipiū opationū vitaliū. 7 sic re
cipit suā formā supra modū entū pure natu
raliū qz q̄ pure naturalia recipiunt formas cūz
materia. i. cū cōditōib⁹ materie phisice. sic sen
sus dz recipe suā formā sine cōditōib⁹ materie
phisice.

Arguit. Nil agit ultra suā spēs s̄z sensibi
le ē materialiter in subiecto. q̄ nō p̄t agere suāz
spēm sp̄nalē in sensum. Dōm q̄ sensibile h̄z
eandē spēm in subiecto 7 sensu s̄z h̄z impfectio
rem modū in sensu qz in subiecto. 7 iō sensibile
agēs suā spēm in sensum nō agit ultra suā spe
cie s̄z pot' infra ipam qz agit formā h̄ntē imp
fectius eē qz habuit in subiecto. sic aut nō ē de
specie intelligibili qz spēs intelligibilis est p
fectior fantasmate a q̄ diffundit 7 ergo nō p̄t
fantasma diffundi nisi p̄ intellectū agentē. sic
dicitur tercio huius.

Arguitur. Om̄e agēs assimilāt sibi passūz.
s̄z materia sensibilis cū forma sensitua agit i
sensum. ergo dz fieri similitudo tam ex pte mate
rie qz ex pte forme. Minor patz. qz color nō
agit in visum s̄z coloratū vt p̄us dictū est.

Dōm q̄ agēs nō assimilāt sibi passum fm su
um totū esse. sed fm formā fm quā agit sic p̄z
in calefactione aque. qz ignis calidus agit in
aquā 7 tñ nō agit igne in aquā sed calorem. sic
etiā est in actōe sensibilis in sensum. qz quīs
materia sensibilis cū forma sensibili agit i sen
sum. nō tñ fit assimilatio nisi respectu forme 7

nō respectu materie.

Arguit. Suscipe formā sine materia etiā
cōuenit medio. q̄ nō est propriū ipius sensus.
Ans pbat. qz etiā i medio nō ē cōditio mate
rie phisice. Dōm q̄ mediū nō prope susci
pit formā sensibilis qz in medio nō terminat
susceptio talis forme. s̄z fit relacō ad sensū p
mediū. Sile ē si p̄familias dat famulo dena
riū ad deferendū paup̄i tñc famulus nō prope
dz suscipe denariū s̄z paup̄. Et q̄n̄s contraria
fm eē reale nō possunt esse in eodē tñ bñ fm eē
intentionale. sic enī sunt in medio 7 i organo.
s̄z si cōtraria simul referātur ad intellectū tñc
vnū est pncipiū intelligendū: reliquū.

Sensitivum autēz

Postqz Aristo. posuit cōditionē sensus in cōi.
Dic p̄nter dt qd̄ sit organū sensus in cōi. 7 h̄
iō qz recipe spēm absqz materia videt eē cōdi
tio intellectus 7 sic videt q̄ sensus esset intel
lectus sic antiqui opinabant 7 iō assignat or
ganū ipi sensui p qd̄ exp̄sse distinguit a b ipso
intellectu. Dicit ergo p̄mo q̄ organū sensus ē
in q̄ p̄mū ē pōna sensitua q̄ s̄z ē suscipitua
spēs sine materia. 7 iō sensus 7 organū nō di
stinguuntur subiecto s̄z rōe. i. essentia p̄dicamēta
li. qz organū ē in p̄dicamēto substātie 7 sensus
in p̄dicamēto q̄liratis. In descriptōe organi
notāter dicebat. P̄rio qz si organū esset illud
in q̄ ē pōna sensitua absolute tñc seq̄ret q̄ to
tū aīal essz organū sensus qz sensus ē in aīali
sicut in subiecto s̄z nō est p̄mo in aīali. i. sic in
p̄mo subiecto licet sit p̄mo in aīali sic i p̄n
cipali subiecto.

Queritur. Quare sensus sit d̄tus in orga
no. Dōm q̄ propt̄ tres causas. P̄ria sumit
est pte sp̄ci sensibilis qz nisi spēs sensibilis re
ciperet in aliq̄ organo materiali seq̄ret q̄ rep̄sē
taret v̄le 7 p̄ sensum cognoscerem' v̄le qd̄ ē sim
pliciter fallum. Seq̄la p̄z qz forma immateri
alis rep̄ntat v̄le sic p̄z de sp̄e intelligibili q̄ q̄s
uis sit singularis apd̄ intellectū propt̄ singu
laritē aīe est tñ immaterialis 7 iō rep̄ntat v̄le.
Secda cā ē. quicūqz act' orit̄ ex dispositōe cor
pali tē necē ē actū eē corpale 7 materiale. s̄z act'
ipoz sensū sit p̄ dispositōz ipoz organoz et
go necesse ē illū actū eē corpale 7 materiale.
Et tñc ex isto sic arguit. quicūqz ē act' corpalis
tñc oz spēm a q̄ talis act' est etiā eē corpalem.
S̄z iā pbatū ē q̄ act' sensatōis ē corpalis et
go oz spēm eē corpale. Tercia cā sumit̄ ex pte
immutatōis qz agēs 7 paties d̄nt proportio
nari. s̄z obiecta s̄nt corpalia sic albedo q̄ recipit

in sensu cū situ. ergo o3 etiā pōnas eē corpales sed pōne corpales suscipiunt spēm corpale. ergo o3 sensum esse pōtū in organo.

Arguit. Sicut se h3 sensus ad sensibile ita intellectus ad intelligibile. s3 intellectus ē pōtus incorpalis ergo etiā sensus ē pōtus incorpalis.

Dm qd ē duplex cōpatio. Quedā ē in forma vniuoca et sic non cōpant adinuicē sensus et intellectus q3 sensus ē materialis et intellectus immaterialis. Alia ē cōpatio aliq3 fm cōuenientiā proportōis fm q3 illa cōpant adinuicē q3 sunt diuersoz generū sicut forma substantialis et accidētalis et sic cōpant adinuicem intellectus et sensus q3 cōpant adinuicē fm pōrtionē agētis et patiētis. sicut ei se h3 sensus passive ad sensibilia sic intellectus se h3 passive ad intelligibilia nō aut pueniūt q3 ad naturā q3 tūc in eis est cōpatō vniuoca fm formā vnius speciei.

Arguit. Intelligibile agit in intellectum et actio ē p cōtactū. s3 cōtactus solū puenit corporibus. s3 intellectus est pōtus corpalis. **Dm qd duplex ē cōtactus.** sc3 phisicus et ille ē corporeus. Alius ē cōtactus pōtū et methaphoricus. et sic etiā tangūt se q3 nō sūt corpora. sic ei dicimus q3 aia rōnalis tāgit corpus et tūc manifestū ē q3 ipa aia nō est corpus. sicut etiā aia nobilis tangūt celū q3 nō est corpus.

Manifestum autem

Ex iam dictis concludit Aresto. duas solutiones duarū dubitationū. Et pma solutio sumitur ex hoc q3 sensus est pōtus in organo. et scda ex hoc q3 sensus recipit spēs sine materia. Quaz dubitationū pma ē. q3 sit cā q3 sensus corrūpitur ex excellentib3 sensibilib3. et dicit q3 h3 ex eo ē q3 sensus pōstit subiectiue in organo corporeo q3 organū h3 certā armoniā cōplexionis q3 armonia corrūpta corrūpit sensus q3 ē in tali organo sic excellens visibile corrūpit visū. Et dicit Aresto. q3 sile ē in instrumentis musicalib3 q3 bonitas soni impedit ex forti tractiōe cordaz.

Arguit. Sensibile pōficiat sensus. s3 nō corrūpit sensum. **Dm qd idē eodē mō sumptum nō pōficiat et corrūpit s3 bñ idē diuersimodē s3 pōtū pōficiat et corrūpit.** sic ē de sensibili nā sensibile fm eē reale et excellens corrūpit sensum. s3 fm eē spūale et proportionatū pōficiat sensus sic cibus debite et proportionate acceptus pōnuat aial. s3 cibus in abūdantia acceptus destruit et corrūpit aial.

Et propter quid

Hic soluit aliā dubitatōz sc3 q3 re plāte nō sentiunt. Et pōit talē rōem. q3 ois sensus suscipit spēs sine materia. s3 nō pōt plāte suscipere spēs sine materia q3 nō hnt sensus. Minor p3. q3 plāte recipiūt q3litates in se eodē mō sic hnt eē in subiecto et i agere. et iō recipiūt formas cum materia. i. cū cōditōib3 materie phisice. et h3 contingit ex eo q3 plāte sūt res pure naturales q3 tū ad receptōes aliaz formaz q3 nōdum hnt nō em recipiūt i se cognitiue aliq3 formas sic hnt aiam sensitiuā et iō nō recipiūt formas altiori mō q3 alie res naturales.

Dubitabit autem

Quia iā Aresto. dixit q3 etiā plāte recipiūt in se q3litates tangibiles et tamen non habent in se sensum tactus iō mouet aliā dubitatōz. Utz sc3 nō hnt sensum tactus possit etiā pati ab alijs sensibilib3 q3 a tāgibilib3 sic plāte patiūt a calore et frigore. vtrū etiā possint pati ab odore. Et arguit Aresto. p pte negatia duab3 rōibus. q3 pma stat i h3. Dm olfactibile facit olfactū q3 nō hnt olfactū nō pōcipit olfactibile. i. odore. Scda rō stat i q3dā expmto. q3 videm3 q3 lumē et sonū nō agūt i corpora nō hntia sensū visus et auditus nisi forsan p accūs sic q3 tonitruum diuidit lignū q3 nō accidit a sono s3 ab arre moto. Pro solutiōe intēdit Aresto. q3 oia alia sensibilia a sensibilib3 tactus agūt i q3dā res inaiatas si tales res sūt facilliter alterabiles sic aer et aqua. q3 patiūt ab odore et sono s3 tāgibilia pōt idifferēter agere i q3cūq3 corpora siue sūt facilliter alterabilia siue nō. et h3 ptingit prop3 pmutatē et generalitatē illaz q3litarum pmax. nec tū seqt q3 illa corpora inaiata sentiāt. q3 tles q3litates nō agūt i illa corpora apphēsiue immutādo ipa sic tū apphēsiue immutat sensū s3 recipiūt in corpora fm phisicā alteratōez. et iō licet aer patiāt ab odore nō tū sentit odore. q3 odor nō apphēsiue immutat aerē sic apphēsiue immutat olfactū s3 solūmō alterat aerē.

Quod autem nō sit

Postq3 Aresto. dextermianit p3iculariter de sensib3 exteriorib3 et pōsuit vnā cōmūne cōditōez cōuenientē oib3 sensib3. iā pnter vult dextermiare de sensib3 interiorib3. Intēdit q3 Aresto. istaz pclusionē q3 pter q3q3 sensus exteriores. necessē ē pōnere aliquē sensum interiorē. et iō Greci h3 incipiūt terciū libzū de aia. Et hoc iō q3 fm ois distinguētes libzōs de aia. tercius liber incipit vbi Aresto. incipit dextermiare de intellectu. s3 fm antiq3 intellectus ē sensus in

terioz ergo fm antiq̄s hic incipit tercius liber
 Et iō fm dñm **Albertum** terci⁹ liber incipit vbi
Aristo. ponit dñam inter sensum z intellectū
 ibi. qm̄ aut. **Sz** sc̄tus **Thomas** incipit terciū
 librū vbi **Aristo.** incipit dēterminare de intelle
 ctū fm se. Et h̄ ibi. de pte aut̄ aīme. Quia ergo
Aristo. in cōclusionē pdicta vñū psupponit sc̄z
 q̄ q̄nqz sunt sensus exteriores. iō **Aristo.** nunc
 hoc p̄mo pbat. et hoc sic. Tot sunt sensus ex
 teriores. i. sensus pceptiui sensibiliū exteriorū
 q̄t sunt organa q̄bus apta nata sunt sensibilia
 cognosci. sz in aīalib⁹ pfectis sunt tm̄ q̄nqz or
 gana z tm̄ pfectū aīal h̄z oīa organa sic manife
 ste p̄t. Maior p̄t rōe z inductōe. Rōe sic. qz
 q̄libet sensus ē p se pceptiū oīm q̄ nata sūt p ta
 le organū cognosci. z ergo ē eīlis multiplica
 tio sensū z organoz. Ans pbat. qz sensus et
 mediū dñt proporcionari p qd̄ mediū sit sen
 satio. sz q̄libet sensus p̄cipit oīa q̄ p tale mediū
 pnt cognosci fm illā rōem fm. quā ē mediū.
Exēpli gr̄a. Uisus cognoscit oīa illa que nata
 sunt cognosci p aerē fm q̄ ē dyaphanus. et au
 ditus cognoscit oīa q̄ nata sunt cognosci p ae
 rem fm q̄ ē mobilis localiter **Inductiue** pbat
 qz tactus ē pceptiuis oīm aq̄bus organū na
 tū ē immutari. Silr ē de alijs sensibus.

Querit. Que sit rō istius q̄ sensus pnt di
 stingui p organa. **Dñm** q̄ ista qz accidētia
 numerat̄ ad numerū suoz subiectoz sz sensus
 sunt accētia organoz ergo rē.

Arguit. Accētia hnt numerū a subiecto. sed
Aristo. loq̄t hic de specifica distinctōe sensū.
 ergo male hic inq̄rit p organa q̄ quinqz sunt
 sensus. **Dñm** q̄ licet accētia cōmunia solū
 habeat dñam numeralē a suis subiectis tam̄
 accētia propria cuiusmodi sunt sensus respec
 tu organoz hnt etiā speciē a subiectis i. circūlo
 cutiue. qz possumus p subiecta circūloqui di
 stinctione specificā talū accidētū. Et rōest.
 qz talia accētia sunt specificē diuersa i. diuersis
 organis. qz oriūt̄ ex pncipijs organoz vt risi
 bile in hoīe z rudibile in asino distinguūt spē

Arguit. Dicitū ē q̄ distinctio ponaz sumit̄
 penes obiecta ergo male h̄ d̄r q̄ sumat̄ penes
 organa. **Dñm** q̄ ponē distinguuntur penes
 obiecta a porz sic p̄ns dicitū est. sz q̄ ad nos z a
 posteriori distinguuntur penes organa in q̄b⁹
 sunt. Ex q̄ p̄t q̄ distinctio penes organa ē ma
 terialis z materia ē nobis notior sz distinctio
 penes obiecta est formalis. Uñ nō ponit hic
 sex sensus exteriores quīs **Aristo.** p̄ns dixit. q̄
 tactus sit duo sensus formalr qz distinguēdo
 sensū penes organa sc̄lus tact⁹ ē vn⁹ z nō duo.

Arguit. Aliq̄ aīmalia hnt organa sensus z
 tm̄ nō p̄cipiūt oīa sensibilia illi⁹ sensus. vt sūt
 pisces hntes duos oculos q̄ solū p̄cipiūt ex
 cellētes colores. **Dñm** q̄ duplicia sunt aīa
 lia. quedā hnt pfecta organa sensitina. Et ta
 lia pnt p̄cipe oīa sensibilia q̄ nata sūt p̄cipi a
 tali organo. Alia sunt aīalia hntia organa im
 pfecta z talia nō pnt cognoscere oīa sensibilia.
 sz h̄ nō p̄cipit eis fm se sz ex impfectōe organi.

Simplicium autēz

Hic manifestat sc̄dam ppōnez quā p̄ns sup
 ponebat. Et ē q̄ aīalia pfecta hnt omīa orga
 na q̄bus nata sunt sensibilia cognosci. pbat̄
 qz aīalia sunt cōposita ex q̄ttuoz elemētis sed
 oīa organa etiā cōponūt̄ur ex q̄ttuoz elemētis
 z p̄cipue ex aere z aqua. ergo aīalia pfecta ha
 bet oīa organa. Circa minorē oñdit cui⁹ natu
 re sint organa. Et vult q̄ sint de natura aeris z
 aque **Cur⁹** rō est. qz organa sūt de natura q̄ttu
 oz elemētōz. sz nō pnt esse de natura fire z ignis
 ergo sunt de natura aeris z aque. Minor p̄t
 qz sensus d̄z ē passiu⁹ et receptiuus. sz terra n̄
 ē receptiua prop̄ eius grossiciē. z ignis nō est
 passiuus sz actiuus. Addit tm̄ **Aristo.** q̄ ignis
 ē cōis oibus sensibus. i. organis sensū. z hoc
 sic p̄bari p̄t. qz nihil ē sensitiuū sine calore. sz
 calor ē ex igne q̄ aliqd̄ ē sensitiuū ex igne. sz ter
 ra maxie miscet̄ in tactu. Ex q̄bus cōcludit q̄
 oēs sensus sunt in aīalibus pfectis z nō orba
 tis. qz talpa videt̄ sub pelle h̄re oculos.

Arguitur. Iste textus ē cōtrariū textū de
 sensu z sensato. vbi d̄r q̄ odoratus ē de natura
 ignis. z gustus z tactus sunt de natura terre

Dñm q̄ organū olfact⁹ accipit̄ dupliciter.
 Uno mō fm se et sic ē de natura aque propter
 propinquitatē ad cerebrū sic p̄ns dictum est.
 Alio mō accipit̄ organū olfactus fm q̄ factū
 est in actu p odorē. z sic ē de natura ignis pro
 pter naturā odoris q̄ ē de natura ignis. causat̄
 enī odor a fumo igneo. Et iō **Aristo.** nō d̄r in
 de sensu et sensato q̄ olfact⁹ sit de natura ignis
 sz odoratiū. i. organū odorandi factū in actu ē
 de natura ignis. De gustu et tactu dñm ē q̄
 gustus et tactus accipiuntur duplr. Uno mō
 fm se et sic sunt de natura aeris et aque a domi
 nio. qz nisi sic nō recipient in se spēs sensibiles
 Alio mō accipiuntur per cōparatiōnē ad orga
 na alioz sensū. z sic sunt de natura terre quia
 plus hnt de mixtione terre qz organa aliozum
 sensū. Et hoc ē qd̄ dicit **Aristo.** in textu. q̄ in
 tactu maxie miscetur terra.

Arguit. Nihil facit deus frustra sed si talpa

habet oculos sub pelle ergo potest videre. **D**icitur quod potestas anime ex duplici causa est in anima. Una est ad significandum perfectionem anime. Alia est ad operandum per tale potestas. quibus quod talpa non habet potestas visiva secundam causam habet tamen secundam primam. quod potestas visiva in talpa significat perfectionem anime sensitivae. **S**icut est de potentibus vegetativis post ultimam resurrectionem mortuorum. quod tunc tales potestates non erunt in actu secundo. sed significabunt perfectionem nature humane.

Stuero neque communi

Dicitur **A**ristotele. respondet vni tacite questioni in qua quod possit obijcere quod quibus non sunt nisi quibus sensus exteriores percipientes sensibilia per se propria. tamen adhuc possit esse alius sensus exterior percipientis sensibilia communia. ad hoc ergo excludendum probatur. quod non est exterior sensus cuius obiectum sit sensibile per se commune. **E**t sic. quod quod sentimus ab alio sensu exteriori prope habet sentimus per alios sensus exteriores per accens sicut color percipitur per accens ab auditu. sonus per accens a visu. si ergo sensibilia per se communia sentirentur ab alio sensu exteriori sic proprium obiectum eius quod ab alijs sensibus sentiretur per accens quod est falsum. **E**t dicitur notate de sensu exteriori quod sensibile per se proprium alius sensus exterioris potest etiam percipi per se a sensu interiori sed non ab alio sensu exteriori.

Sic enim erit sicut

Dicitur ostendit quod suppositum scilicet quod sensibilia communia percipiuntur per se a sensibus exterioribus et statim ratio in hoc. **I**llud sensibile per se sentit quod facit per se ad immutandum sed sensibilia communia per se faciunt ad immutandum ergo per se sentiuntur. **M**aior pars. quod de ratione sensibilis est immutare sensus. **M**inor ostendit percipue de magnitudine. quod qualitates non agunt sine subiectis. sed magnitudo est propria subiectum qualitatis sensibilis. ergo non agit sine magnitudine.

Inquiret autem alii

Dicitur **A**ristotele. inquit pluralitatem sensuum exteriorum. **E**t dicitur quod pluralitas sensuum exteriorum est vtilis. ad hoc ut sciamus distinctionem inter sensibilia per se communia et per se propria. si enim esset tamen vni sensus puta visus tunc non cognosceret differentiam inter colorem et magnitudinem. quod si per vno sensu sentirentur sed nunc apparet nobis manifesta differentia. quod color solus percipitur a visu. sed magnitudo etiam percipitur a tactu. ex quo statim cognoscitur et arguitur distinctio inter colorem et magnitudinem. **E**t

quo etiam arguit distinctio predicamentorum. si tamen color et magnitudo habent diversitates quantum ad cognitionem sensitivam sensuum exteriorum. ergo etiam ex cognitione sensitiva sequitur contra modernos quod predicamenta realiter distinguuntur.

Queritur. **U**trum sint quibus sensus exteriores. **D**icendum quod sic. **E**t sufficientia potest sic sumi. quod ponere distinguuntur per obiecta. vel ergo obiectum immutat potestas per medium coniunctum vel separatum. si per medium coniunctum hoc est dupliciter. quod vel sensus indicat et cognoscit illas qualitates ex quibus consistit anima et sic est tactus. quod alii consistit ex quatuor qualitatibus. vel indicat convenientiam alimeti ex quo alii preservat. et sic est sensus gustus. **S**i autem obiectum immutat per medium extraneum hoc est dupliciter. quod vel immutat cum motu vel sine motu. si sine motu et sic est sensus visus. quod color in instanti diffunditur ad visum. **S**i cum motu. hoc est dupliciter. quod vel cum motu locali et sic est auditus. vel cum motu alterationis et sic est olfactus. quod olfactus alterat medium per fumalem evaporatum precedentem a corpore re odorifero.

Arguitur. **N**ullus est sensus exterior. quod sensus sunt intra corpus sic visus est intra oculum non extra oculum. **D**icitur quod esse aliquem sensum exteriorum potest dupliciter intelligi. **U**no modo quod est in exteriori parte corporis et sic nullus sensus est exterior. quod sensatio principaliter attenditur pernes iudicium sensus sed hoc iudicium fit infra exteriorem partem animalem. ut iudicium de visibili non fit in exteriori parte oculorum sed fit in quodam nervo coniungente duos oculos in carne quod nervus dicitur opticus. id est iudicij. **S**icut est de alijs sensibus. **A**lio modo dicitur sensus exterior quod immediate cognoscit sensibilia exteriora sine media cognitione. et sic dicimus aliquos sensus exteriores esse ad differentiam sensuum interiorum. quod sensus interiores non cognoscunt sensibilia nisi media cognitione sensuum exteriorum.

Arguitur. **D**is differentia per se potest distinguere species. sed sensibilia communia sunt per se sensibilia. ergo per sensibilia communia potest distinguere sensus. **D**icitur quod est duplex differentia per se. **Q**ueda est generica et illa non potest distinguere species specialissimam sic sibile non distinguit speciem sed genus. **A**lia est differentia per se propria et talis constituit et distinguit speciem cuius modi non sunt sensibilia communia. quod talia habent se sic differentie generice. sed sensibilia per se propria sic differentie specificice.

Arguitur. **S**ensus est respectu accidentium sed sunt plura genera accidentium quibus quibus. ergo sunt plures sensus quibus quibus. **D**icitur quod sensus non distinguuntur penes quocumque accidentia. sed penes

accidentia que sunt sensibilia per se propria. sed sunt solum qnqz genera talium. sensibili/ um que sensibilia sunt de tertia specie qltatis z ideo penes alia accidentia no distinguuntur sensus.

Arguit. Dme p accns reducit ad p se. sed sunt aliqua sensibilia p accns. g illa dnt redu ci ad aliquem sensum a quo per se cognoscuntur.

Ddm q e duplex reductio alicui ad alteru quedam est reductio p ydeptitatē. z sic no redu citur p accns ad p se q si fieret idē cū p se. Alia est reductio p cōiunctionē. qā p accns ptingit illi qd e p se z h e vez de sensibili p accns. qz n dr sensibile p accns nisi ptingat sensibili p se.

Arguit. Snt duo oculi in hoie. g snt duo visus. pna pbat. qz pōne distinguunt p orga na. sz duo sunt organa visus. ergo sunt duo vi sus. Ddm q oculi accipiuntur duplr. Uno mō fm q apparēt in exteriori parte corporis. et sic sunt duo z no sunt organa visus. Alio mō accipiunt vt cōiunguntur i vno nervo optico. et sic snt organū visus z sunt aliqd vnu. Sille e de auditu. qz due aures cōiunguntur in aliquo tercio in quo hnt vnitatē.

Quoniam autē

Hic Aresto. psequitur alia pte aduisi onis pns pōre dicēs. q pter sensus exteriores sunt aliqui sensus interiores z hoc pbat ex duabus opatōibus sensuū q no pnt attribui sensibus exterioribus z sic necesse est q dicatur actus sensuū interiorū. Pna opatō e cognoscere actus sensuū exteriorū. Et primo mouet Aresto. qstioz vtrū cognoscere actū sen suum exteriorum ptineat ad sensus exteriorem vel ad aliquem sensum interiorem. Et arguit primo dnabus rationibus ad vnam partem scilicet q visus videat se videre. Et stat prima rō in hoc. manifestū ē q hō sentit se videre sed hoc no pt alio sensu esse qz sensu visus. g h fit sensu visus. Minorē pbat. qz si alio sensus se rit se videre. g duo sensus hnt vnu obiectū qz qcunqz sentit se videre pcpit colorē. qz vide re est colorē sentire. g ille sensus alio cognoscit colorē sic visus exterior.

Amplius autē et si

Hic pōit scōdam rōem. z stat in hoc. Si visus no videt se videre sz alius sensus. tūc est pces sus in infinitū. qz sp supior sensus cognosce ret actū inferioris. sz talis pcessus e impossibi lis g erit aliqs sensus q cognoscit suū actū.

z si sic pari rōne visus cognosceret suū actum.

Habet autēz dubi

Hic Aresto. obijcit in ptranū vnica rōe. z stat in hoc. Si sensus visus videat se videre. ergo visus est coloratus. qz qd videt se videre h vi det colorē qz videre e sentire colorē. si ergo vi sus videt se videre ergo videt in se colorē. sz h est falsum. ergo illud ex quo sequitur.

Manifestū est igit

Hic ponit duas solutōes qstionis ppositē. q rum pma e. q visus accipit duplr. Uno mo do fm immutatōez organi ab exteriori sensibi li z sic nihil pcpit a visu nisi color. Alio mō accipit visus post immutatōem factā a visibi li. z sic etiā visus sentit se videre. qz postqz im mutatō e facta a sensibili tē pt cognoscere actū q actus e ex cognitōe sensibilibus ad sensum.

Amplius autem et

Hic ponit scōdam solutōz z dicit q etiā oclus vidēs e qdāmō coloratus. z h sic pbat. qz i ab sentia sensibiliū aialia indicat de sensibilibus sz no fit iudiciū de sensibilibus nisi sensibile sit pns sensui. ergo necesse est q sensibile maneat pns sensui in absentia sensibilibus. Ex q sequit. q idē e actus sensus z sensibilibus fm rem dr nō fm rōem. qz est vna forma q diffundit a sensi bili z accipit in sensum qzuis alia rōne. qz est alio mō in subiecto z in pōna. Et h pnt pbat Aresto. in textu z h sic. Un e actū mouētis et mobilis tercio phoz. sz sensibile mouet z sen sus mouet. ergo e vn actū z rō e vna forma q diffundit a sensibili z in sensum recipitur.

Quoniam autē vnus

Hic Aresto. ex pdictis soluit duas qstioes. q rum pma e. Vtrū sensus z sensibilia simul cor rumpant. z vult pro solutōe q si sensus z sensi bile accipiatur prout sunt simul in actu. et sic simul corrūpunt z saluatur. vl si accipiatur si mul in pōna. tūc etiā sil sunt z no sunt. si autē vnu eoz accipiatur vt e in actu alterū. sz vt i pōna sic no simul corrūpunt z saluantur. quia tūc sensibile pōt esse absqz sensu. z sic Aresto. i libro pdicamētoz pbat duab rōib q sensibi le pōt esse sensu non existente. z etiā pōt esse si sensus sit corruptus. z ex hoc pōt solui questio quā mouet Aresto. ptra illā pōprietatē relati uoz. Relatiua snt sil natura. qz si sensus z sen

sibile accipiatur vniformiter scz fil in actu vl
fil in poña. tñc dicuntur relatiue z mutuo se po
nunt z pempta se pñunt. Sed si capiat vnũ in
actu z aliud in poña. tñc nō sunt fil sic Aresto.
ibi pbat. Ex hoc elicit Aresto. q̄ antiqui dice
tes nihil esse albũ vel nigrũ nisi dñ videretur
quodamō recte dicebat et quodamō nō. Non
dicebat recte loquēdo de sensu z sensibili i po
tentia. qz sic albũ est z iam si nō sentiret. Sed
loquēdo de sensu z sensibili in actu tñc nō est
color nisi sentiatur.

Bicut in simplici

Dic Aresto. ponit aliã questionē et ē ista. q̄ re
quedã sensibilia delectat sensum z quedã cor
rumpunt ipm. Ad h̄ rñdet. qz organũ sensus
pñit in quadã proportione z armonia. sz ex
cellēs sensibile corrumpit talē armoniã. q̄ excel
lens sensibile corrumpit sensus. sz sensibile pro
porcionatũ delectat sensus. Et sic est in eupho
nijs in ordine ad auditũ. qz corde in instrum
to musicali si proportionate ordinatur tñc faci
unt armoniã z delectat auditũ. sz si excellenter
tãgant impediunt armoniã z cōtristat auditũ.
Ad istũ textũ in fine terciũ addit Aresto. q̄ ali
qua sunt sensibilia que nō solũ corrumpunt sen
sum sz etiã totũ aial sic sensibilia tactus. Pñt
ergo in summa h̄e triplicia sensibilia Aliqua
sunt sensibilia q̄ corrumpunt sensum et non al.
sic son⁹ fact⁹ in cornu p̄t corrũpe auditũ non
tũ totũ al. Aliq̄ sunt q̄ p̄tristat sensum z non
corrumpunt ipm sic lumē solis. Alia sunt sensi
bilia excellentia q̄ nō solũ corrumpunt sensum
sz etiã totũ al sic sensibilia tact⁹. calor c̄i excel
lēs nō solũ corrumpit organũ tact⁹ sz totũ aial
Querit circa textũ phabitũ. Utrum visus
videat se videre. Dñm q̄ visus accipit du
pliciter. Uno mō fm q̄ significat quendã pri
cularē sensum respectu coloris. z sic nō p̄t dici
q̄ visus videat se videre. Quis rō ē. qz nulla
poña corp̄al p̄t se flectē sup seip̄as qz h̄ fieri mō
corp̄ali z si mō corp̄ali tē vna ps penetrar̄ aliã
z est penetratio dimensionũ. Et iō aliter ē di
cendũ de poña immateriali q̄lis ē poña intelle
ctua. nã talis p̄t se reflectere supra seip̄as
Alio mō accipit visus pro suo termino ad quē
terminat sic alij sensus exteriores z tñc visus ac
cipit p̄ sensu cōi. qz in sensum cōem terminã
tur om̄s sensus exteriores. z sic visus videt se
videre. qz sensus cōis q̄ supior est ad alios sen
sus exteriores p̄t cognoscere actus sensuũ ex
teriorũ. Per h̄ p̄t dici ad duo argumta q̄ tac
ta sunt in textũ qz p̄mũ fuit Si alius sensus

p̄ter visum videat se videre. tunc vnũ erit ob
iectũ diuersaz poñaz. qz quicũqz sensus perci
pit se videre. etiam percipit colorem.

Dicendum. nō est incōueniēs q̄ due poñe
subordinate p̄cipiāt idē obiectũ dñmō tñ il
lud obiectũ n̄ fit adequatũ z propriũ vniciũ
qz sensu sic color p̄cipit a visu z a sensu cōmū
ni. qz ē supior poña. sz color nō ē obiectũ pro
priũ sensus cōis sic ē propriũ obiectũ sensus
visus. sz obiectũ propriũ sensus cōis ē sensibi
le p̄ se sensatũ qd̄ p̄phendit sub se colore z aliã
sensibilia p̄ se prop̄a om̄ exteriorũ sensũ Ad
scdm̄ q̄ arguebat q̄ si alius sensus a visu vide
at se videre tñc est p̄cessus in infinitũ. Dñm
q̄ ē stat⁹ in intellectu. Et si dicat q̄ poña cogno
scit actũ intellectu. Dñm q̄ ipemet intellectu.
qz n̄ ē incōueniēs q̄ poña imaterialis cogno
scat suũ propriũ actũ.

Unusquisqz autem

Postqz Aresto. p̄banit aliquē sensũ eē interio
rē ex h̄ qd̄ ē cognoscere actũ sensus exterioris.
Dic p̄nt inq̄rit aliquē sensũ eē intiorē ex h̄ qd̄
ē discernere int̄ sensibilia diuersoz sensuũ. Et
circa h̄ p̄mo oñdit ad q̄tũ se extēdat cognitio
sensus exterioris z h̄ fac iō vt oñderet ad q̄ nō
p̄t se extēdere. Et vult q̄ sc̄sus extior p̄t discer
nere int̄ dñas sui propriũ sensibilibis. sic visus
p̄t discernere int̄ albũ z nigrũ. z gustus intet
dulce z amarũ.

Quoniam autem al

Dicoñdit ad quã poñaz p̄tinet discernere int̄
diuersa sensibilia diuersoz sensuũ. Et p̄mo p̄
bat q̄ h̄ spectat ad sensũ. Secdo q̄ ad vnũ sen
sus. P̄mũ sic p̄bat. qz op̄atō circa sensibilia
spectat ad sensũ. sz ponere dñam int̄ sensibilia
diuersoz sensuũ ē op̄ari circa sensibilia. ergo h̄
spectat ad sensũ. nō eī p̄t p̄tinere ad intellectu.
qz intellectus est vniuersaliũ. z ponit dñam
inter vniuersalia z nō p̄ticularia.

Neqz utiqz in sepa

Dicoñdit scdm̄ scz q̄ discernere int̄ sensibilia
diuersoz sensuũ spectat ad vnũ sensũ. possz eī
sic aliq̄s dicere q̄ ponere dñam int̄ sensibilia
diuersoz sensuũ etiã spectat ad sensũ extiorē
qz discernere int̄ colore z saporem spectat ad
visũ z gustũ. Dñm est igit̄ q̄ necesse ē vnũ sen
sũ eē q̄ h̄ fac. z h̄ sic p̄bat Aresto. qz n̄ p̄t aliq̄ d
int̄ q̄cũqz duo discernere nisi p̄gnoscat vtrũqz
cũ ḡ null⁹ sc̄sus extior possz cognoscere vtrũqz

scz sensibilia diuersoz sensu. ergo necesse est propi
tale actum ponere vnu sensum interiore qui
discernit inter sensibilia diuersoz sensu.

Quod autem neqz

Hic Aresto. ondit q iudiciu de sensibus diuer
soz sensu no fit in tpe diuisibili ab vna pote
tia sz in indiuisibili qz si fieret in tpe diuisibi
li tnc fier et relatō ad diuersas poñas. sz qz per
vna poñaz ista fiut iō fiut in indiuisibili tpe.

Atuero impossibile

Hic obijcit in cōtrariū scz q p eandē poñaz n
pōt fieri iudiciū de sensibilib⁹ diuersoz sensu
um z stat rō in hoc. Vnū z idē nō pōt moneri
diuersis z oppositis motib⁹. ergo nō pōt dici
q vna poña iudicet inter sensibilia diuersoz
sensu Aresto. soluēdo dōt q quis talis poña
fit vna subiecto. ē tñ alia z alia rōe z sic qdam
mō est plures. Quā solutōz sic reprobat. Illō
qd est idē subiecto z plura rōe pōt in se suscipe
diuersa z cōtraria fm poñaz z nō fm actū. sed
ista poña hz in se cōtraria fm actū ergo non ē
vna subiecto.

Bed sicut quod vo

Hic poit Aresto. verā solutōez. z vult q sensi
bilia diuersoz sensu qzuis habeāt oppositōz
z diuersitate z disparatōz fm q sunt in diuersis
subiectis. nō tñ hnt illā disparatōz oppositōem
fm q sunt in poña cognitiua. Et iō dōt Aresto.
q iste sensus interior hz se sic punctū in q cō
iunguntur diuerse linee. qz quis tale punctum
fit diuersum in ordine ad lineas ad punctum
pcedentes tñ oīs linee in puncto iungunt
z sunt vnu in illo. sic etiā diuersa sensibilia ha
bent vnitatē in ordine ad sensum cōmunē.

Querit. Utrū necesse sit ponere aliqs sensus
interiores. Dōm q sic. z h propi duas cās
positas in textu. Pria ē. qz nullus sensus exte
rior pōt se reflectere sup suū actū cognoscēdo ip
sum sz cognitio ipius sensus exterioris cur sit
aliqd singulare. oz q etiā cognoscat p sensum
aliqū z qz nō p sensū exteriorē pōt cognosci q
cognoscat p sensū interiorē. Secda rō posita in
textu ē. qz ponere dñaz inē sensibilia diuerso
rum sensu spectat ad sensū cū iudiciū sensibi
liū diuersoz sensu spectet ad sensum. sz h nō
pōt fieri p sensus exteriores. qz nullus talis co
gnoscat sensibilia diuersoz sensu q oz h fieri
p sensū interiorē. Tercia rō pōt adingi quā et
Aresto. tāgit licz nō sub mō rōis z ē ista. quā

sensibilia picipiuntur in eoz absētia. q oz q ma
neāt similitudines sensibiliū i sensu p qz fit tal
cognitio. sz ille similitudies nō maneat i sensibus
exteriorib⁹. q in sensibus interioribus.

Arguitur cōtra scdam rōem sic. Sensus ex
teriores pōt cognoscere sua obiecta. ergo non
oz ponere sensū interiorē. Dōm q licz sen
sus exterior cognoscat suū obiectū nō tñ cog
noscat sensibilia diuersoz sensu. Circa q
sciendū q quis sensus ponat dñam int sensu
bilia sui obiecti tñ h nō fit nisi p cōtactuz ad
sensū cōez. pōt ei sensus exterior etiā fm se psec
te iudicare de suis sensibilib⁹ sz ponere dñaz
cōuenit sibi p tractū ad sensum cōem.

Arguit. Ponere dñam int res puenit intel
lectui q nō puenit sensui. Dōm q ponere
dñam int aliq vlt h spectat ad intellectuz. sed
ponere dñam int sensibilia spectat ad sensum
quis em intellect⁹ cognoscat qnz singularia
hec tñ cogtō nō ē directa sz reflexa vt pz scio h

Arguitur cōtra pma rōem. Sensus exterior
pōt pcipe suū obiectū ergo etiā suū actuz. pna
pbat. qz act⁹ ē mediū int poñam z obiectū. q
si cognoscat obiectū etiā cognoscat suū actuz

Dōz q obiectū alicui⁹ sensus capif dupli
Uno mō fm eē materiale qd hz in suo subiecto
z sic plus distat obiectuz a poña qz act⁹. qz sic
actus ē in poña z ē mediū cognoscēdi obiectū
p poñaz. Alio mō accipit obiectū fm eē spūa
le fm qd unmutat sensum. z sic obiectū ē pro
pinqui⁹ poñe qz actuz. qz oportet obiectū pzi
us recipi in poñaz. anqz fiat actuz. Expli gra
oportet puz spēm visibile recipi in visum an
qz fiat visio. z illa spēs visibilis ē obiectū acci
ceptum fm esse spirituale.

Querit. Utrū necesse sit ponere plures sen
sus interiores. vlt vtrū sit tm vñ sensus interi
oz. Dōm q nō sufficit vñ sensus interior.
sz requirunt qttuoz sensus interiores. Cui⁹ rō ē
qz oīs opatio ē ab aliq poña cum nihil circa
pma agat p suā essentia. quicūqz ergo sūt ples
opatoēs ad idē pncipiū opatiū sine ad eadē
poñaz non reducibiles. tñc oportz ponere plu
res poñas siue plura pncipia illaz nō operatio
nū. sed in aialibus pfectis inueniunt plures
opatoēs ad idē pncipiū nō reducibiles. Pzio
ei inuenit opatio in aiali qua cognoscat senti
bilia sensata p sensus exteriores i absentia sen
sibiliū ergo oportet ponere vna poñaz q app
hendit sensibile absens. In sensibus aut exte
rioribus soluz cōphendit sensibile pns. ergo
oz ponere aliū sensum scz sensum cōem q app
hendat sensibilia absentia. Et qz in materialib⁹

eadem poña nō est bene receptiua sp̄eruz rēte
 tiua qz humida sūt bene receptiua. r sicca sunt
 bene retentiua. ergo oportet p̄ter sensum app̄
 hensiū qui est receptiū sp̄eruz ponere poñaz re
 seruatiua sp̄eruz r talis est s̄t̄is ymaginatiua
 que reseruat has sp̄es p̄ quas cognoscit sensus
 cōmunis. Et qz in aīalib⁹ p̄fectis inuenit̄ vna
 alia opatio sc̄z elicere intentōes nō sensatas ex
 rebus sensatis que opatō nō p̄t reduci ad sen
 sus nūc dictos. ergo oz adhuc ponere sensum
 altiozem. Prima ps assumpti p̄z exemplariter
 quia ouis ex sp̄cie lupi cognita r visa elicit h̄
 al' esse inimicū sue nature que inimiciā n̄ po
 tuit esse sensata per sensus exteriores. Patz qz
 nō est obiectū alicui⁹ sensus exterioris r qz ni
 hil percipitur per cōem sensū nisi sensibile sen
 satum p̄ se v̄l cōiter p̄pter immediatā cōiunctō
 nem sensū exteriorē ad sensum cōem. ideo nō
 p̄t tali ini micia esse cognita p̄ sensus cōem
 ideo oportet ponere sensum supiozem. r ille sen
 sus in brutis vocat̄ s̄t̄ estimatiua r in hoīb⁹
 s̄t̄us cogitatiua que est vni⁹ sp̄i in homie r in
 brutis s̄z habet diuersa noīa qz homo habz al
 tiozem opatōem p̄ illā poñam qz brutaz quia
 oportet isti poñe app̄hensiue cōiungere vna po
 teniā reseratiua sp̄eruz ideo quarta poña aditū
 gīt sc̄z memoria que cōsuar illas ymages p̄
 qz s̄t̄us cogitatiua cognoscit

Queritur. An p̄t haberi ex **Aresto.** q̄ sint q̄t
 tuoz sensus interiores. **Dom.** qz de sensu cōi
 manifestū ē cū **Aresto.** ponat duos act⁹ ei⁹ vt
 dictū est. Etiam fundamentū virtutis ymagi
 natine p̄t haberi ex isto textu qz dicit **Aresto**
 q̄ abeuntibus sensibilib⁹ adhuc manet sensus
 Ex quo arguit̄ qz sensibilia manēt in sensib⁹ in
 eoz absentia. sed n̄ manēt nisi in s̄t̄ute ymagi
 natina ergo rē. Duo ad alios sensus p̄t dici
 qz **Aresto.** de eis loq̄t in fine capli seq̄nt̄ circa
 diffinitōes f̄at̄is vbi **Aresto.** d̄t qz aīalia ml
 tum opant̄ s̄m fantasia. fantasia aut̄ determi
 nata p̄ncipaliter est act⁹ s̄t̄utis cogitatiue seu
 estimatiue r quia oportet circa quēcūqz sensū
 cognitiū etiā adūgere poñaz reseratiua ergo
 oportz adhuc ponere aliū sensū q̄ reseruat tales
 sensus p̄ quas fit talis fantasia r ideo q̄uis in
 hoc textu **Aresto.** solū ponat fundamentū duo
 rum sensū sc̄z sensus cōmunis r s̄t̄utis yma
 ginatiue tñ i sequētib⁹ ponit estimatiua sen
 cogitatiua r memoriā

Queritur. Quid sit obiectū sensus cōis
Dom. qz q̄sto aliqua poña est altior t̄to hz
 cōmuni⁹ r alt⁹ obiectū. cū q̄ sensus inūiores
 sint altiores exteriorib⁹ etiāz h̄nt cōmuniōra

obiecta. **Obiectū** aut̄ sensus exterioris ē sensib⁹
 le p̄ se p̄p̄ū q̄ obiectū sensus cōis erit sensibi
 le p̄ se sensatū. r addit̄ p̄ se p̄p̄t substantiā p̄ticu
 larem que est sensibile p̄ accūs qz talis nō cog
 noscīt p̄ sensus cōem s̄z p̄ s̄t̄utem cogitatiua
Eui⁹ obiectū est sensibile in cōi qd̄ etiā p̄tinet
 sub se sensibile p̄ accūs. quia talis poña cogno
 scit sensibile p̄ accūs. **Obiectū** s̄o intellect⁹ hu
 mani ē q̄ditas rei material' **Obiectū** intellect⁹
 āgelici est ens creatū. **Obiectū** aut̄ intellect⁹
 diuini ē ens inq̄tū ens. **Sz** si querat̄ de ob
 iecto s̄t̄utis ymaginatiue. r de obiecto s̄t̄utis
 memoratiue. **Dom.** qz virtus ymaginatiar sen
 sus cōmunis h̄nt idē obiectū sub diuersa rōe
 quia p̄ se sensibile p̄ se sensatū vt est app̄hēsi
 le. i. cognoscibile est obiectū sensus cōis. sed vt
 reserabile ē obiectū s̄t̄utis ymaginatiue. Sic
 etiam idem est obiectū s̄t̄utis memoratiue r co
 gitatiue sub diuersa tñ rōe vt dictū est d̄ sensu
 cōmuni r de s̄t̄ute ymaginatiua. Et rō isti⁹ est
 quia illa que cognoscit sensus cōmunis illare
 suat s̄t̄us ymaginatiua r q̄ cognoscit virtus
 cogitatiua illa reseruat s̄t̄us memoratiua r sic
 habent idem obiectum.

Queritur. Qui sint act⁹ istoz sensū. Et
 p̄rio q̄s sit act⁹ sensus cōis. **Dom.** qz hz tres
 act⁹. **Prim⁹** ē cognoscere act⁹ sensū exteriorē
Secūds est ponere differētiā inter sensibilia di
 ueris sensū. **Terc⁹** ē cognoscere sensibilia
 p̄ se cōmunia r ideo magnitudo. motus r nu
 merus p̄ se cognoscunt̄ p̄ sensū interiorē etiā
 p̄p̄e. p̄ sensū āt exteriorē cognoscūt̄ p̄ se s̄z nō p̄p̄e
 act⁹ em̄ s̄t̄utis ymaginatiue ē reserare illas sp̄es si
 ue ymages q̄bus cognoscit sensus cōis. ē et
 illa ps maḡ sicca in q̄ ē s̄t̄ ymaginatiua qz illa
 i q̄ ē sensus cōis r ideo ē aptior p̄ reseratiue sp̄eruz

Querit̄. Quot sint act⁹ s̄t̄utis cogitatiue
Dom. qz q̄tuoz qz p̄m⁹ ē cognoscere oīa illa
 q̄ p̄ sensū cōem aliq̄ mō cognosci p̄nt qz q̄cūqz
 pot̄ s̄t̄us inferior h̄ p̄t s̄t̄us superior r cū h̄ pl⁹
Secūds act⁹ ē elicere. ex sp̄ibus sensat⁹ intentōes
 nō sensatas. **Terc⁹** act⁹ ē cognoscere s̄bas p̄ti
 culares. Et iō illius ē qz p̄p̄t supioritatez s̄t̄u
 tis cogitatiue sp̄es sensibiles p̄ qz sensus cogno
 scit sensibilia p̄p̄a r cōmuniā delata ad illaz
 poñaz ē p̄ncipiū cognoscendi s̄bām p̄ticulares
Quart⁹ act⁹ est q̄ p̄uenit̄ s̄t̄uti cogitatiue s̄z qz
 est cogitatiua id ē s̄z qz ē in hoīb⁹ cognoscere sc̄z
 naturā idiniduatā siue singlaritatā sic hoīem
 in forte. **Ista** etiam s̄t̄us cogitatiua ex redūdā
 tia rōis etiā cōponit̄ sp̄em cū intentione v̄l sp̄e
 tiem cū sp̄e r intentōes cū sp̄e r elicit̄ ex vno p̄
 ticulari alterū. lex quo actu vocat̄ p̄ticula
 ns sicut̄ p̄z in actu reminiscētie

Querit Quid sit spes et quod interio
 cendū q̄ spes sensibilis de q̄ hic loq̄mur est si
 multitudo rei sensate relicta in sensib⁹ exteri
 bus. sicut em̄ pri⁹ dictū est q̄ res visibilis ex
 terior facit suā similitudinē in visu q̄ similitudo
 ulterius facit nouā nūerale similitudinē i sensu
 cōi. et ab illa similitudine diffundit alia similitudo
 ad virtutē ymaginatiuā. illa ḡ spes sic existēs
 in sensibus interioribus vocat̄ spes sensata qz
 est spes rei sensate et p̄ sensus p̄sentate. **E**licere
 ḡ spēm nō sensatā ex spēs⁹ sensat⁹ est elicere ali
 quod intus tentū in spēs⁹ qd̄ p̄pter spūalitates
 et efficaciam sensus superioris ḡnoscat̄ a sensu su
 prioris et nō ab inferiori. **E**xempli grā. Illa spes
 q̄ fuit p̄us reseruatā in virtute ymaginatiua dif
 fundit aliā nūerale ad virtutē cogitatiuā et ibi
 eris representat aliqd̄ alti⁹ qz p̄us representabat
 in sensu cōi. vt om̄s h̄ns spēs lupi i sensu cōi
 p̄ talem spēm representatur figura lupi et color.
 sed illa spes existēs i virtute estimatiua ouis
 representat inimicitia. et inimicitia d̄z intētio qz
 elicet̄ ex spēs sensata p̄ sensum inferiorē. **E**x qui
 bus p̄t etiā intelligi vltima opatio virtutis
 cogitatie q̄ sc̄z est p̄ponere spēm cū intētioe aut
 intencōem cū spēs. qz p̄ponere intētioem cū spēs
 est p̄ponere aliqd̄ intus tentū in spēs nō rep̄nta
 tum p̄ spēm cū illo quod est rep̄ntatū p̄ spēm
 sicut per speciem lupi representatur figura et
 magnitudo lupi si ḡ illa magnitudo p̄ponatur
 cū inimicitia q̄ inimicitia est intētio et figura
 dicit̄ spes qz est aliqd̄ rep̄ntatū p̄ spēm et tunc
 p̄ponitur intentio cū specie.

Arguit Virtus estimatiua nō ḡnoscat sub
 stantia p̄ticularē. ḡ tertia opatio nō est b̄n po
 sita. **D**ōm q̄ suba p̄ticularis dupl̄ ḡnoscat
Uno mō absolute et s̄m se. et sic ḡnoscat soluz
 p̄ virtutē cogitatiuā in hoibns. **A**lio mō acci
 pit̄ suba p̄ticularis in ordie ad actionē et passi
 onē. et sic etiā brutū ḡnoscat subam p̄ticularē
 p̄ virtutē estimatiuā. sic em̄ ouis ḡnoscat lu
 pū nō s̄m se et absolute sed s̄m qd̄ conat̄ infer
 re incōmodum oui. et iō etiā q̄rta actio p̄uenit
 virtuti cogitatie in hoie et nō virtuti estima
 tiue in brutū. **E**t si arguat̄ vire⁹ estimatiua in
 brutis et cogitatiua i hoibus sunt vni⁹ spēs. ḡ
 habebūt eandē opacōem. **D**ōm q̄ nō est incō
 nueniēs aliquā formā eiusdē spēs habere altiorē
 opacōem s̄m q̄ iungit̄ diuersis p̄ncipijs agē
 tibus sicut calor i igne et calor in viuente sunt
 vni⁹ spēs et tū calor in igne h̄z incinerare s̄z ca
 lor in viuente h̄z carnificare. **P**er h̄ d̄z ad p̄po
 sitū q̄ virtus estimatiua in hoie q̄ vocat̄ cogita

tina iungit̄ ip̄i intellectui et ex tali iunctōne
 h̄z altiorē opacōem qz si s̄m se acciperetur

Arguitur. Nihil agit ultra suas spēs ergo
 spes sensibilis q̄ ē accēs n̄ p̄t representare substantiā

Dōm q̄ representare p̄p̄e nō significat agere s̄z
 p̄tē ē disponere ad agere sc̄z ad cogitacōes. vñ
 quis color nō agat in sbaz p̄ducēdo ip̄az p̄t
 tamē sbam representare. et hoc itēo quia spes colo
 ris recipit̄ in sensu et iā cū figura rei colorate
 sed figura est p̄pria cōditio substantie. et p̄t sta
 tum sbam representare. ergo etiam tal̄ spes p̄t sub
 stantiā representare. **S**imile est de ymagine regis
 q̄ ymago si est cū figura p̄t representare substan
 tiam regis. sed si ymago esset ibi solū ex parte
 coloris tūc nō representaret substantiam regis

Queritur. Ubi sint organa istoz sensuum

Dōm q̄ organū sensus cōis ē in anteriori
 pte capitis sup̄ dextrū oculū. **E**t organū s̄tutis
 ymaginatie ē in anteriori pte capitis sup̄ sinistrū
 oculū. **O**rganū aut̄ s̄tutis cogitatie ē in supio
 ri pte capitis sc̄z i cacumie. **E**t organū meoz
 tiue ē i posteriori pte capitis sc̄z in sincipite. **E**t
 rō ist̄ ē qz s̄m **A**resto. in textu sensus cōis est
 sic cōmune centrū ad qd̄ terminat̄ oēs sensus
 exteriores. et ergo oportet suū organū poni vbi
 omnes sensus exteriores habent aliquales ter
 minationē et hoc est in anteriori parte capitis

Ratio sc̄di est quia pōna ymaginatiua est res
 uatiua illarū spēs q̄b⁹ cognoscit̄ sensus p̄mu
 nis ergo oportet q̄ sensui cōmuni cōiungat̄ sua
 pōna reseruatina qz oportet q̄nqz spēs sensibi
 les diffundi ab ymaginatiua ad sensū cōmune.
 cū ergo sensus p̄munis ponat̄ in anteriori pte
 capitis ex vna pte. similis s̄tutis ymaginatiua
 ponitur in anteriori parte capitis ex alia pte

Ratio tertiū sc̄z quare organū s̄tutis cogitatie
 est in superiori pte capitis. qz q̄sto aliquis sen
 sus est altior tanto habet organū altius situa
 tum in aiali vt oculi supra aures. aures supra
 nares et sic de alijs. cū ergo s̄tutis cogitatiua sit
 altior sensus sequit̄ q̄ habeat altius organū ḡ
 altissimū in aiali est organū s̄tutis cogitatie
Et licet intellectus sit altior tū nō est s̄tutis or
 ganica de qua hic intelligit̄ **R**ō q̄rti est qz s̄tutis
 memoratiua est quedā pōna reseruatina illaz
 spēs q̄b⁹ cognoscit̄ s̄tutis cogitatie. ergo necesse
 est tale organū coniungi organo s̄tutis cogi
 tiue ergo locatur in posteriori parte capitis

Arguit. Oēs s̄sus s̄nt i corde sic i organo
 ḡ nō i capite. **A**ns p̄bat̄ dupl̄. **P**riō qz oēs
 act⁹ ip̄oz s̄sū veniūt ex calore s̄z p̄ncipiū ca
 lor ē cor. **S**c̄da qz cor ē nobilissimū in aiali.

Dicitur quod sensus capiunt dupliciter. Uno modo quantum ad organum et quantum ad ipsam operationem secundum se acceptam. et sic sensus sunt in capite quia ibi habent sua organa et operationes. Alio modo accipiuntur quantum ad efficaciam operandi et sic principium operationis est ex corde quod efficacia operandi est ex spiritu vitali existente in corde. et ideo corrupto seu lesio spiritui vitali cessat operatio in animali. ideo omnis operatio est in corde sicut in principio non autem sic in organo. Ad aliud dicitur quod in animali sunt duo consideranda scilicet vitalis operatio et cognitio quantum ad vitam operatorem cor est nobilissima pars. sed quantum ad cognitionem caput est nobilior pars quod cognitio plus est in capite quam in corde.

Arguitur. Cerebrum ex toto est humidum et non potest esse organum potentie reservatiue. consequentia tenet quia humida sunt male retentia sed bene receptiva. Dicitur quod cerebrum sit humidum a domino tamen est distinctio in partibus cerebri quo ad humores. quod maior siccitas est in una parte quam in alia. ergo in parte sicciori sunt potentie reservatiue. et in parte humidiori sunt potentie continue. per hoc soluit argumentum quod est non sit distinctio cerebri per ossa. est tamen distinctio cerebri per humores et nervos. et in illis diversis humoribus est distinctio localis ipsorum sensuum.

Arguitur. Comune non distinguitur per principium ut animal non distinguitur per hominem. ergo sensus communis non distinguitur contra particulares sensus.

Dicitur quod duplex est commune. aliquid est commune loquenti et per predicatores. sic genus dicitur commune in ordine ad suas species. et sic commune non distinguitur realiter per principium et sic non est aliquid sensus communis quod ille non potest predicari de aliis sensibus. Aliud est commune per causalitatem siue per influentiam causalem sicut dicitur dicitur de ordine ad ista inferiora. et sic aliquid sensus est commune in ordine ad sensus exteriores quod omnibus eis influit.

Arguitur. Sensus communis cognoscit omnia sensibilia exteriora. et alii sensus sunt superflui. Dicitur quod quod sensus communis cognoscit omnia sensibilia exteriora sensuum habet tamen nullo modo fieret nisi per sensus exteriores quod illi immutati ulterius immutant sensus interiores. et ideo obiectum sensus communis est sensibile per se sensatum. non autem potest sensibile esse sensatum nisi per sensus exteriores. Et ideo aptius esset arguendum. si sensus communis debet cognoscere sensibilia sensuum exteriorum tunc oportet ponere sensus exteriores quibus deferant sensibilia ad sensum communem.

Arguitur. Omnes sensus debent sentire. sed

duo sensus non sentiunt sed tamen reservant. et videtur quod sint tamen duo sensus interiores. Dicitur quod non oportet quod sensus dicat a sentire aut cognoscere sensibilia sed illa potentia sensitiva dicitur sensus que aliquid facit ad se referens et sic cum isti duo sensus referunt species sensibiles quibus alii sensus interiores cognoscunt res sensibiles veniunt et dicitur sensus. Et simile est de intellectu quod non semper dicitur hoc intellectus quod intelligit quod tunc non est aliquid intellectus agens sed etiam dicitur intellectus quia facit species quibus intellectus possibilis intelligit.

Arguitur. Memoria intellectiva non differt ab intellectu ergo nec memoria sensitiva differt a sensu. Dicitur quod non est simile in potentia materialibus et immaterialibus quod in materialibus una potentia non potest esse cognitiva et reservativa quod cognitiva dicitur esse receptiva imaginum sed reservativa dicitur illas reservare. Sed in immaterialibus idem potest faciliter recipere et retinere. sic memoria que est reservativa non differt ab intellectu que est potentia cognitiva.

Arguitur. Si memoria est specialis sensus et est remiscetia et sic non erunt tamen quatuor sensus interiores. Dicitur quod memoria accipit dupliciter. Uno modo per actum memorandi. et sic diffinitur ab Aristotele in libro de memoria et remiscetia sic Memoria est habitus vel passio primi sensitivi cum fuerit tempus. i. memoria est actus sensus communis que est primus sensitivus. i. primus sensus interior. et sic memoria non est potentia sed actus potentie sensitivae interioris. et sic in eodem libro diffinitur Aristotele. remiscetia dicitur. Remiscetia est resurrectio alicuius lapsi a memoria per aliquid tentum in memoria. manifestum est autem quod resurrectio non dicitur potentia sed operatio et ideo remiscetia non est potentia sed operatio sicut cogitativa. Alio modo accipitur memoria secundum quod est potentia reservativa specierum per quas cognoscit habitus cogitativa. et sic est specialis potentia habens speciale actum scilicet reservare tales species speciale organum quia est in posteriori parte capitis. Sed remiscetia non capit sic dupliciter sicut memoria. sed solum per actum et ideo nunquam significat potentiam sicut memoria.

Queritur. Utrum fantasia sit una potentia ab aliis distincta. Dicendum quod non.

Arguitur. Dicitur sic quod Aristoteles. postea definit de fantasia quod ponit speciale sensus. Dicitur quod Aristoteles ponit fantasia ut est actus sensuum interiorum quod dicitur quod est motus factus a sensu secundum actum.

Arguitur. Est una operatio in animalibus que non venit alicui predictorum sensuum sed opponere species cum specie et intentionem cum specie. et erit una nova potentia scilicet fan-

tafia. **D**dm q illa opatio reducif ad hntute cogitativa z hoc sic pty. qz tales opatoes no fiunt in oib' aialib'. sed folu in hoibus. si em fi erent in oibus alijs aialib' cu fantaia fit pnci piiu mot' sequeret q aialia indeterminate mo/nerent. no em pnt h iudicare esse fantaia sic cotingit in homibus. z ideo fm oem fantaia mouerent z p pns indeterminate. **F**int g iste opatoes per hntute cogitativa in qtu cogitatiua. qd dz notater qz sic i ea est redndaria rois z ppe tales redundancia habet altiozem operat ionem qz estimatiua in brutis.

Queritur **U**tru sensus interiores sint pfectiores exterioribus vl' econtra. **D**dm q interiores sint pfectiores. qz tato aliqua pona est pfectior qto habet comuni' obiectu. quia omnis pona ferit in oia illa q continent sub ei' obiecto g si obiectu est comuni' in plura ferit sensus. **S**ed sensus interiores habent dignio ra obiecta z communioza vt dictum est prius ergo tales potentie sunt digniores

Arguitur. **A**ges e digni' passo. sz sensus extiores agut i intiores gertiores sut digniores finfib' interiorib'. **D**dm q duplr alqd agit in alterz. **U**no mo actione phisica z reali quo mo ignis agit in aqua z sic ages e sp digni' pa tiete. **A**lio modo aliqd agit i alterz actoe inte tionali sicut sensibilia agut i sensus. z sic no o por tet ages digni' ee patiete. **E**t ro illius est qz tuc paties recipit forma digni' qz e in age te z sic sensus extiores sut pncipia immuta di sensus interiores fm spem intentionales z ideo spes sensibili' digniori mo e in sensu supio ri qz i sensu inferiori. **E**t si isti pot sumi de sensibili z sensu qz manifestu e qz sensibile agit in sensu z tu sensus est iperfectior sensibili

Quoniam autē dua

Postqz **A**resto. determinauit de sensib' interio ribus. **H**ic int endit ondere dmas inter sensu z intellectu z hoc ppter atiquos qui dicebat sensum z intellectum esse ide. **P**rimo g ponit opiniones atiquoz. **S**edo ponit ppria sente tia ibi. de pte aut anime. **P**rimo ponit opinio nez. sedo reprobat eam. z ex eius reprobatione inquirat quid sit fantaia. **F**uit g opinio anti quoz q intellectus esset sensus. **E**t pmo pbat h p opinionē oim atiquoz. **S**edo adducit au toritates aliquoz antiquoz in speciali. **C**irca pmiu ponit roez oim atiquoz. qz sic e q aiata z inanimata dnt motu z sensu. arguebant an tiqui q intelligere esset sentire. **E**t hoc sic qz in tellectus indicat z cognoscit. z etiam sensus er

go intellectus est sensus. quia potentie distin guuntur z ydemprificantur penes actus

Arguit **C**ontra suppositu. **S**ut mltra aia lia q no hnt sensu g suppositu e fallu scz q ani mata dnt ab inaiatis motu z sensu. **D**dm q **A**resto. h loquit de pfecti aiatis qualia sut animalia quia oia animalia habent sensum. de motu spialiter est ddm quia etiam aialia oia hnt in se motu z licet no habeat motu pgressi uū z locale habent tu motum alimentu z nutri menti ad omnem dnam positionis

Queritur. **U**tru argumetu atiquoz qd ponit in textu valeat. **D**dm q no. qz arguit ex puri affirmatis i scda figura z io est fallacia accidet. no em oz q si aliqua duo qliterenqz pueniat i vno tercio q illa duo pueniat int se e em magna dma int cognitione intellectiaz z sensitiaz. qz no omne iudiciu spectat ad sensu sed iudiciu de sensibilibus. z no omne iudiciu spectat ad itellectu sz iudiciu de itelligibilib'

Et p h soluit argumetu qn sic arguit. **U**biu qz est vn' actus ibi est vna pona. sz sensus z in tellectus habent vnuz actū. g sunt vna pona. **D**dm ad maiorē q quecuqz hnt vnū actū pp uz illa sut vna potentia. sed iudiciu est act' co muni' ipsi' sensus qz etia conuenit intellectui iudicare autē de sensibilib' est pprius act' sen sus sic dictu est. si em distingueret pone p act' communes tunc visus z auditus essent vna po tetia quia ambo iudicant qd tu est falsus. qz visus iudicat de colore z auditus de sono

Et atiqui sapere et

Hic ondit specialiter de quibusda atiqs quo dicebant sensu z intellectu esse ide et adducit duos scz **E**mpedocle z **H**omenu. **D**icebat em **E**mpedocles q voluntas augeret in hominib' z in alijs scz brutis ad pns. **E**t tep' pstat altera sapere. i. voluntas z intellectus hnt alia z alia opatoem ppe influyuz copozuz celestiu. **D**em allegat dictu **H**omeni q dixit q tal' est intelle ctus i terrenis homibus quale inducit in ore paterviroz deornqz scz sol. i. tal' est intellectus in hoibus qlem inducit stus copozuz celestiu que stus hic intelligit p sole. sol. em dz pater virozum. quia sol z homo generat homines. z etiaz deozuz. i. planetaruz qui planere dicebat dy apud antiquos. **E**t istis autoritatib' vole bat sic arguere. **I**llud e in organo corporeo qd subdit istuzni copozuz celestiu. qz copozuz cele stia no pnt agere nisi in corpa. sed fm istas au toritates intellect' z volutas subdunt corpi bus celestib' qz immutatur alio et alio influ.

ni. ergo intellectus et voluntas sunt in organo corporali. illud autem quod est in organo corporali est sensus ergo intellectus est sensus

Queritur Utrum voluntas augeatur in hominibus? **Respondetur** quod voluntas potest dupliciter capi. Uno modo per habitum et sic augeatur per comparationem ad obiectum quod quicquid voluntas vult plura quam prius habuit et illo modo intellectus etiam potest augeri. Alio modo accipitur voluntas per potentiam et sic voluntas proprie non augeatur. **Utrum** autoritas Empedoclis non est vera que voluit quod voluntas augeatur influxu corporum celestium que autoritas sic intellecta est omnino falsa sicut infra patebit

Queritur Quis dicat pater viros et deos? **Respondetur** quod antiqui intellexerunt per patrem viros et deos ipsum solem. Et ratio est quia sol dicitur pater viros et hominum sicut patet secundo philosophorum ubi dicitur sol et homo generat homines. Est tamen verum quod per solem non intelligitur corpus solare sed influxus omnium corporum celestium qui potest convenire significari per solem. Ex duabus causis. Prima est quod influxus sit principaliter per planetas et sol est principium planetarum quod illuminat omnes alios planetas et per lumen sit influxio siue actio in ista inferiora. Secunda quod influxus solis est nobis notior quam influxus aliorum planetarum. Videmus enim quod per motum et fluxum solis ista inferiora alterantur quod per eius accessum crescunt terrenascentia et per recessum decrescunt sed a notioribus nobis alia denotamus. Secundo dicitur sol esse pater deorum id est aliorum planetarum quod planetas antiqui dixerunt esse deos quod habent causalitatem istorum inferiorum proprie participatorem actionis divine quod planete sunt principales cause aliquorum effectuum sic deus est causa vltima omnium rerum. Item quod credebatur corpora universi esse animata per informatorem deorum. Est ergo veritate sol pater deorum id est planetarum non secundum substantiam quod alii planete non causantur a sole secundum substantiam sed secundum aliquid quod accenduntur scilicet lumine quod omnes planete recipiunt lumen a sole.

Queritur Utrum corpora celestia possint agere in nostrum intellectum? **Respondetur** quod dupliciter aliquid dicitur agere in alterum. Uno modo directe et per se et sic corpora celestia non possunt agere in nostrum intellectum quod hoc dicitur directe et per se agere in alterum cuius propria actio directe recipitur in passum. **Exempli gratia** nos dicimus quod ignis agit directe in aquam quod aqua recipit formam ignis directe scilicet calore quod autem corpora celestia non possunt sic agere in nostrum intellectum patet quod forme et actio corporum celestium sunt corporales scilicet tales forme non possunt esse in intellectu qui est incorporeus et ideo nulla forma corporis celestis potest per influxum eius duci in intellectum. Item ex alio omne agens debet esse

dignus passio sed ex tota natura intellectus est dignior corporibus celestibus quod immaterialia et incorporea si digniora corporalibus et materialibus. Alio potest aliquid agere in alterum indirecte et per accidens et hoc contingit quando aliquid agit in alterum per se cui coniungitur aliquid quod virtute actio eius in quod alterum per se agit et sic corpora celestia agunt in nostrum intellectum in quantum sunt corpora celestia agunt in virtutes sensitivas quibus coniungitur intellectus et eisdem virtutibus in ministerium. **Utrum** actio intellectiva potest impediri ex turbatione sensuum interiorum sicut patet in eo qui ambulat ministerio baculi in quo potest impediri ambulatio sine eo quod operatio fiat circa eum sed solum per abstractionem baculi potest impediri ambulatio eius.

Est tamen sciendum quod dicitur agunt corpora celestia in intellectu et voluntate quibus indirecte quod intellectus potest omnino impediri a sua operatione proprie impedimentum virtutis sensitivam quod impedimentum quod potest fieri a corporibus celestibus id est corpora celestia sunt per accidens impedire omnino operationes intellectivas sic autem non est de voluntate quod quibus voluntas possit aliquoties inclinari ex virtutibus sensitivis non tamen potest omnino impediri. **Et ratio** ista est quod intellectus proprie virtute sensitiva quod voluntas. Necessario est enim quicquid intelligere fatamata speculari sed non oportet in actu voluntatis fieri conversionem ad fatamata. **Ex** quo sequitur quod dicitur ab aliquo mouet voluntas intellectus fantasia et corpus quod voluntas efficaciter mouetur a solo deo et hoc ideo quia ex quo solus deus est summum bonum sic potest efficaciter voluntatem inclinare sed intellectus mouetur a bono angelo sed non voluntas saltem efficaciter. **Fantasia** autem mouetur a malo angelo sed non intellectus nec voluntas sed corpus immediate mouetur a celo et etiam ab aliis precedentibus scilicet a deo et a bono angelo et a malo angelo.

Arguitur Omne multiforme habet reduci ad unum forme scilicet operationes humane sunt multiformes que habent reduci ad actiones unum forme scilicet corporum celestium. **Respondetur** quod in istis inferioribus sunt duplices actioes. **Quedam** sunt naturales et tales actioes reducuntur ad unum forme motum celi qui motus celi est causa omnium talium actionum. **Alie** sunt actiones spirituales et tales reducuntur ad aliquid immateriale et incorporeale sic est intellectus divinus. **Per** hoc ergo dicitur ad argumentum quod omne multiforme reducitur ad unum forme sibi proportionatum sic multiforme spirituale reducitur ad unum forme spirituale. **Arguitur** Utrum quod corpora celestia etiam possunt influere in aliquid spirituale quod corpora celestia mouentur ab intelligentiis immaterialibus ergo gratia talium substantiarum immaterialium possunt influere in aliquid immateriale

Dom q̄ substantia sp̄nal̄ p̄t agere i aliq̄
duplr. Uno mō absq̄ instrum̄to medio cor
pali. z sic vtiq̄ suba sp̄nalis p̄t agere i imma
teriale. sic em̄ dictū ē q̄ intellect̄ moueat a bo
no āgelo. Alio mō substantia sp̄nalis agit i alte.
rū p̄ mediū corpale quo vti sicut instrum̄to
et sic solū substantia sp̄nal̄ p̄t agere in corpale
qz tūc effect̄ nō sequit̄ naturā p̄ncipal̄ agēt̄
sed naturā ip̄i instrum̄ti. sic p̄z in fili q̄uis
artifer per intellect̄z praeticū faciat domū tū
qz in tali opatōe vti instrum̄to materiali sic
facit aliq̄ materiale scz domū. cū igit̄ intelli
gētia opet̄ p̄ mediū corpale qd̄ ē celū. sic per ta
le influēciā nō p̄t influere nisi i aliq̄ corpale

Arguit̄ Astrologi iudicāt de intellectib̄
humanis ex corpib̄ celestibus. q̄ ac̄ hūani
subdūf̄ corpibus celestib̄. **D**ōz q̄ ē duplex
iudiciū. aliq̄d est iudiciū certū qd̄ sumit̄ a c̄ta
cā vera. z tale iudiciū de actib̄ hūanis nō p̄t
sumi ex corpibus celestib̄ qz corpora celestia
nō sūt cā hūanarū actionū sic dictū est. Aliud
ē iudiciū cōiecturale qd̄ ē multū incertū. z sic
p̄t astrologi ex corporibus celestib̄ cōiectura
re de opibus hūanis. Cuius rō ē qz hoies ple
rūqz p̄sequūt̄ inclinātes causatas ex passio
b̄ sensitivis sic hoies irati naturalit̄ appetūt
bellāz lites qz ergo corpa celestia p̄t agere i or
gana sensitiva. ideo p̄t incliare hoiem ad ali
quā passionē. z qz hoies sequūt̄ passiones vt
dictū ē. q̄ p̄t cōiecturalit̄ p̄dicere ill̄s qd̄ na
turalit̄ p̄sequūt̄ tales passiones. Ita tū natura
lis inclināto nō necessitat hoies ad agēdū sic
nec hō necessario sequit̄ passioēs qz iratus nō
sp̄ litigat. Et sic d̄t **P**tholomeus in centilo
gio. sapiēs d̄nabit̄ astris. i. incliationi causate
ex astris. Ex quo p̄t elici q̄ duplices sūt opa
tōes i rebus. Quedā sūt pure naturales z sup̄
tales opatōes corp̄ celeste hz plenū dominū
z ideo p̄t astrologus iudicare d̄ ill̄ opatōibus
sic de futura pluuia. Alie sūt opatōes q̄ depē
dēt ab intellectu z voluntate z ill̄ solū p̄t in
dicare cōiecturaliter z ideo vanum z superstiti
osū est iudicare de actionibus voluntariis.

Omnes enī h̄ intel

Hic p̄nter **A**risto. oñdit̄ cāz positionis ātiq̄z
q̄re scz dixerūt̄ intellectū esse corporalēz in or
gano corporeo. fuit em̄ rō eoz ista. Omne si
mile cognoscit̄ p̄ sile. Sed intellectus cognos
cit̄ res corporales q̄ habet naturalē similitudi
nē ad res corporales. Exempli grā. vt intelec
tus cognoscēs asinū habet in se naturalem si
militudinē asini. Sed dōm q̄ duplex est sili

tudo. Quedā ē similitudo aliq̄z in natura sic
filius ē siliis patri. z omne genitū est sile gene
rātū z sic intelligebāt antiq̄ istā p̄pōem q̄ mō
ē simplr̄ slla. Alia est similitudo p̄portōnis que ē
fm̄ sp̄m illius qd̄ cognoscit̄. z sic ē vez q̄ sile
a siliis cognoscit̄. qz intellect̄ cognoscēs hoies ha
bet in se sp̄m intelligibilē z immatateriale ip̄
suis hois z sic intellect̄ ē siliis hois fm̄ p̄por
tōnem quia fm̄ sp̄m intelligibilem.

Et tamen oportuit

Hic p̄bat opinionez ātiq̄oz. **P**rio q̄tū ad
cām positionis. **S**cdo q̄tū ad ipaz positionē
Et p̄mo q̄tū ad cām dices. q̄ ātiq̄ assignātes
cām cognitōnis esse similitudiez cognoscēt̄ ad
cognitū insufficiēt̄ locuti sūt. qz etiaz debebant
assignasse cām receptōnis. z h̄ ideo qz ignorā
tia vl̄ receptio est maḡ p̄pā hoibus q̄ cogni
tio. **P**rio qz hō nascit̄ in ignorantia ideo ma
iori tpe inest hoibus. **I**te ignorantia hz hō a
se. sciam aut̄ ab alio. q̄ maḡ p̄pūū ē hois habe
re ignorātiā q̄ sciam. **N**ec p̄t dici q̄ cōtact
tus rei similis sit scientia et contactus dissimi
lis sit receptio qz cadē est scia p̄rioz z sic erit
idē mediū de scia z ignorātia sine de receptōne

Quod quidē igitur

Hic **A**risto. impbat apimonē ātiq̄oz fm̄ se
postq̄z eā ip̄batit̄ hz snā cāz. Et h̄ facit **A**risto
ex tribus. **P**rio p̄bato q̄ sapere nō ē sentire. q̄
intellectus nō est sensus. qz sape spectat ad in
tellectum et sentire ad sensū. **S**ecundo senti
re z intelligere differunt. q̄ sensus z intellect̄
Tertio. qz ea que sequūt̄ intellectum d̄nt̄
ab his que sequūt̄ sensū. ergo etiā d̄nt̄ sensus
z intellect̄. **P**rimū ergo sic p̄bat qz sentire in
est omnibus animalibus. sapere autem inest
paticis aialibus. i. hominibus. **V**el etiā inest
alijs aialibus per similitudinē. p̄t em̄ dici q̄
aialibus disciplinabilibus inest sapere

Intelligere aut̄ con

Hic p̄bat duabus rōnib̄ q̄ differant̄ sentire z
intelligere. **Q**uarū p̄ma stat in hoc. quia cōtin
git intelligere recte z nō recte. i. vere z false. qz
quidā sūt habitus quibus nō p̄tigit assentire
falso sicut sūt prudentia z scia. **A**liqui sūt ha
bitus quibus contingit assentire falso sic opi
nio z suspiciū q̄b̄ cōtingit intelligere nō recte
id est false. s̄z sensus ois est verus qui est circa
proprium sensibile.

Arguitur. **I**sta probatio non differt a
p̄rioz quia sapere z intelligere idem sunt.

De **h**ry Anima

Dom q sapere & intelligere pueniunt in hoc q sunt actus intellectus sed tñ in alio dñt. qz sapere significat iudiciũ de ipso intelligibili. sz intelligere significat apphensionẽ ipsi intelli gibil. & ideo aliquis habitualit̃ intelligit aliqd quod tamen non sapit.

Arguitur. Contra p̃mã p̃ez r̃ois Intellectus est sp̃ ver̃ q̃ male dicit̃ q̃ intellectus aliqui sit ver̃ & aliqui falsus. **D**om q̃ intellectus accipitur dupl̃r. Uno m̃o vt significat habitũ intellectuale & sic intellectus est vñ habitus ex his habitibus quibus nõ contingit assentire falso. Alio m̃o accipit̃ intellectus p̃ p̃ona intellectiua. Et sic intellectus p̃t̃ tripl̃r capi quo ad tripl̃cẽ op̃atõem. **C**apiendo q̃ intellectus quo ad p̃mã ei op̃atõem. **D**om est q̃ intellectus in p̃ma op̃atõẽ p̃ se semp̃ est ver̃. i. fm̃ q̃ fert̃ in p̃p̃riũ suũ obiectũ qd̃ cõuenit sibi p̃ se sic circa q̃ dicitur rei material̃ nõ recipit̃ intellectus. Alio m̃o capit̃ intellectus in p̃ma op̃atõẽ p̃ accũs in q̃tũ scz̃ misceat̃ intellectui aliq̃ cõpositio qd̃ accidit̃ intellectui in p̃ma op̃atõẽ intellectus et tũc etiã intellectus p̃t̃ esse falsus in p̃ma op̃atõẽ. **H**oc aut̃ cõtingit dupl̃r. Uno m̃o qñ diffinitio vñ rei attribuit̃ alteri sicut si diffinitio a fini attribuat̃ hoi. hoc aut̃ fieri non p̃t̃ absqz cõpositõẽ. Alio m̃o cõtingit falsitas in p̃ma op̃atõẽ qñ p̃tes diffinitõis inepte adinuicẽ cõponit̃ sic si aliquis p̃ diffinitõẽ hois cõponat̃ al̃ rudibile. **S**i h̃o loq̃mur de sc̃da op̃atõẽ intellectus tũc est distinguendũ qz vlt̃ r̃al se cũda op̃atõẽ intellectus versat̃ circa p̃ncipia vlt̃ circa cõclusiones. **S**i circa cõclusiones tũc p̃t̃ esse falsitas in intellectu sicut p̃t̃ in cõclusio nib̃ syllogismi dyalectici vlt̃ sophistici. **U**t tal̃ op̃atõẽ versat̃ circa p̃ncipia. hoc iterum cõtin git dupl̃r. quia vlt̃ sũt talia p̃ncipia p̃p̃ria. i. sp̃alia vlt̃ cõmuna id est ex cõib̃ terminis cõposita. **P**riõ cõtingit deceptõẽ fieri circa p̃ncipia qz vt dicit̃ **A**resto. p̃riõ p̃sterioz. **N**õ est necesse quilibz̃ docẽdũ p̃ cognoscere sup̃pões. i. p̃ncipia sp̃alia. sed necesse est eñ p̃ cognoscere dignitates. i. p̃ncipia cõmuna. **A**lio m̃o versat̃ intellectus noster circa p̃ncipia cõmuna in eius op̃atõẽ sc̃da & sic sp̃ est ver̃ qz assentit̃ absqz errore p̃ncipijs speculabiliũ p̃ habitũ innatũ intellectui speculatio q̃ dicit̃ intellectus. & assentit̃ certitudinalit̃ p̃ncipijs practicijs p̃ habitũ innatũ intellectui practico q̃ dicit̃ sinderes. **S**i intelligat̃ de intellectu fm̃ tertiã op̃ationẽ. tũc est q̃druplex discursus scz̃ demonstratiũ dyalectice sofisticẽ. falsigraphus. **N**õ q̃ dicit̃ intellectus accipit̃ in tertiã op̃atõẽ in discursu demonstratiõis sz̃

bene decipit̃ i alijs & sc̃p̃ in sophistico & falsig pho & qñqz in dyalectico. **E**t q̃ sumit̃ intellectus tert̃ q̃ loquẽd o de op̃atõẽ sc̃da ipi intellectus tũc intellectus quodãmodo cõtranat̃ sc̃sui i m̃o cognoscẽdi. qz̃ intellectus m̃l̃to cõies recipit̃ circa p̃p̃riũ suũ obi e etiã. qz̃ circa p̃p̃ria p̃ncipia et cõclusiones. sz̃ sensus nõ recipit̃ circa p̃p̃riũ obiectũ licet̃ circa sensibile cõmune. **S**c̃da r̃õ stat in h̃ qz̃ sentire in est oib̃ aialib̃. sz̃ intelligere inest solũ aialibus q̃b̃ inest r̃õ. i. aialibus r̃õnalibus. & sic inest solis hominibus. **E**t quo potest sumi tale argumẽtũ qz̃ illa nõ sũt eadẽ que abinuicẽ sepant̃ & in diuersis repiũt̃ sed intelligere & sentire abinuicẽ sepant̃ & in diuersis repiũt̃ur. ergo non sũnt idem.

Fantasia autẽ alte

Hic p̃sequẽter p̃bat sc̃dm̃ scz̃ sensũ nõ est intellectus p̃ ea que sequũt̃ sensũ & intellectũ. **E**t p̃t̃ sic sumi r̃õ. illa sũt diuersa q̃rũ p̃p̃rietates sũt diuersæ sz̃ alia est p̃p̃rietas p̃sequẽs intellectũ scz̃ opinio & alia est p̃p̃rietas p̃ns sensũ scz̃ fantasia q̃ intellectus & sensus nõ sũt idẽ. q̃ aut̃ fantasia nõ sit opinio p̃bat duabus r̃õnibus. **P**riã est. fantasia habem̃ cũ volumus. sz̃ opinionẽ nõ habem̃ cũ volum̃. q̃ fantasia nõ est opinio. **R**õ est qz̃ fantasia. vt infra dicit̃ etur est op̃atõẽ sensũ interioz̃ & p̃cipue vtur̃ cogitatiue. sz̃ vtur̃ cogitatiua p̃t̃ cõponere sp̃es rez̃ sensibilibz̃ ad inuicẽ. & sic p̃t̃ fantasiari qñ vult. sz̃ opinio i aliquo generat̃ p̃ aliquã r̃õẽ vlt̃ autoritatẽ. sz̃ tal̃ r̃õ nõ habet̃ ad placitũ ergo nõ possumus opinari quando volumus.

Arguitur. **O**pinio nõ separat̃ a fantasia q̃ sũt idẽ. **D**om q̃ p̃na nõ ṽz̃ p̃p̃i duo. qz̃ quis opinio nõ posset̃ separari a fantasia cũ op̃atio intellectiua depeccat̃ a sensitiua tñ fantasia p̃t̃ separari ab opinione sicut in bruti. **S**c̃do est dicit̃ q̃ quis etiã nũqz̃ separat̃ adhuc nõ sequit̃ q̃ sũnt idẽ. sic p̃t̃ i simili de hoie & risibili.

Amplius autẽ tamẽ

Hic ponitur sc̃da r̃õ q̃re fantasia nõ est opinio & stat in hoc. **I**lla sũt diuersa que habet̃ diuersas p̃ditões. sz̃ opinio & fantasia habet̃ diuersas conditões qz̃ ad opinionẽ sequit̃ passio i appetitu. qz̃ si aliq̃s opinet̃ aliqd̃ terribile vlt̃ sperabile tũc statim speramus vlt̃ timem̃. sic aut̃ non est de fantasia quia si fantasiemur aliquod terribile tũc nõ timem̃. sz̃ p̃sideram̃ illa q̃ sũnt fm̃ fantasia ac si appareret̃ nobis in picturis. **I**n picturis aut̃ tribiliũ nõ terremur. **D**em̃ enumerat̃ **A**risto. illa que spectat̃ ad op̃atõẽz̃

intellectuale. Et ponit tria scz sciam, opinioez
et prudētia. Rō dīe posita in scda rōe p̄m̄s
sa iter opinioem z fantasia est ista. qz appetit
nō mouet ad simplicē apphēsiōez rei q̄le signi
ficat fantasia. sed si appetit^r debeat moueri opz
qz aliqd apphēdat. sub rōe boni vel mali. hoc
aut facit opinio scz p̄ponēdo aliqd fantasiatū
esse terribile vel sperabile. z h̄ idō est qz p̄ opi
nionē nos iudicam^r aliqd ita eē sicut opinat.
sed p̄ fantasia nō iudicam^r ita eē sicut fantasia
mur q̄ fantasia non mouet appetitū. Circa qd
tū sciendū est qz in brutis ex fantasia sequit^r pas
sio i appetitū. z h̄ est iō qz virt^r estimatia opat
in eis sicut opinio in hoibus. z iō qn fantasia
tur bruta tūc nō p̄gnoscut talē fantasia eē fan
tasiaz. h̄ aut fit in hoibus in qbus rō iudicat
fantasiam sensibilem esse fantasiam.

Arguit Uidet qz in hoie fantasia seqtur ap
petitū sicut in melācolicis. tales em̄ hnt fanta
sia de rebus quā sequit^r z fm̄ quā opant. Di
cēdū qz fantasia accipit^r duplr. Uno mō put
apphēdit fantasiam sub rōe fantasmatū. et sic
nunqz ad fantasiam sub rōe fantasmatū seqtur
passio. Alio mō accipit^r put apphēdit fantas
ma sub rōe veri boni aut mali. z sic melācolici
apphēdit fantasiam qz eoz organa sunt mul
tū sicca qz sunt de natura terre ex dominio. i sic
cis aut organa spēs multū firmatur idō indi
cāt de spēsbus sicut de rebus apphēsis. q̄ fanta
sia in eis accepta illo mō pōt h̄re appetitū con
formē ad tale fantasma.

Querit Quare Aresto. solū enumerat tria
p̄ncipia p̄gnoscedi. Dōm qz p̄ncipia cog
noscedi pnt̄ multiplr̄ capi. Uno mō fm̄ gene
ralē rōem iuentā in p̄ncipijs cognoscēdi. z sic
sunt solū tria. qz oīs p̄gnitio est de re certa vel
de re dubia. Si de re dubia sic ē opinio sub q̄
p̄phēditur suspiciū. Si est de re certa l̄ ē circa
p̄ncipia vl̄ circa p̄clusiōes. Si circa p̄ncipia
sic est itellēns sub q̄ p̄phēditur sinderesis et
sapia. Si ē circa p̄ncipiata. i. p̄clusiōes sic est
scia sub q̄ p̄phēditur prudētia z et̄ ars. Alio
mō pnt̄ capi p̄ncipia p̄gnoscedi fm̄ relacōem
ad originē. i. in ordie ad illa ex qbus oriūtur.
et sic fm̄ platōnē sūt q̄ttuoz p̄ncipia p̄gnosce
di. qz plato attribuebat itellēn̄ ydee vnitatis
sicut p̄ncipio. z attribuebat sciam dualitati et
opinionē trinitati z sensum attribuebat q̄ter
nario. Tertio z vere pnt̄ p̄ncipia p̄gnoscedi
ordinari p̄ p̄pacōem ad obiecta z sic sunt sep
tem. qz sunt qnqz qbus nō p̄tingit assentire fal
so. i. qz obiecta nō recipiūt in falsitate. z sunt
intellectus. sapia. scia. prudētia. z ars. qz circa

obiecta scie nō recipimur. si em̄ aliqd scia^r tūc
circa h̄ recipi nō possum^r. Sūt aut̄ duo quib^r
p̄tingit assentire falso sicut opinio z suspiciū.
Et sufficientia illoz sic sūt. Dis habitus
intellectual̄ aut sic informat itellēn̄ qz circa
eius obiecta nō p̄tingit assentire falso vl̄ p̄tin
git assentire falso. Si scdm̄ h̄ est duplr. qz vl̄
itellēns tenet obiectū talis habit^r cū formi
dine debili de opposito z sic est opinio. vl̄ cum
formidie de opposito sic ē suspiciū. Si p̄m̄a
h̄ est duplr̄ vel est circa p̄ncipia vl̄ circa cōclū
siones. Si p̄m̄a. vl̄ est circa p̄ncipia eēdi z sic
est sapiētia. qz sapia est de p̄mis causis effēdi
rem̄ sicut sunt deus z itelligētie vl̄ est circa
p̄ncipia p̄gnoscedi z sic est itellēns sub quo
p̄phēditur sinderesis. qz sicut itellēns ē ha
bitus p̄creatus circa p̄ncipia speculabiliū ex
stans in intellectu practico in ordine ad p̄m̄
cipia practica siue rem̄ opabiliū. vl̄ est circa
p̄clusiōes z h̄ est duplr. qz vel tales p̄clusiō
nes sunt necessarie vel p̄tingētes. si sunt necessa
rie sic est sciētia. si sunt p̄tingētes h̄ est dupli
ter. qz vl̄ circa agibilia aut circa factibilia. Si
circa agibilia sic est prudētia que ē circa illa q̄
fiūt p̄ opationē immanētem. Si aut̄ est circa
factibilia et circa illa que fiūt per opationē trā
seuntem sic est ars.

Arguitur. Intellect^r est potētia ergo nō est
habitus. Dōm qz itellēns sumit^r qnqz mo
dis. Primo mō p̄ tota substātia anime intel
lectiue z sic dicim^r qz itellēns est sepabilis a
corpe. i. tota substātia aie itellētiue est sepabi
lis a corpe. Alio mō accipit^r pro potētia intel
lectiua z sic dicimus qz duplex est itellēns
in anima rationali scz agens z possibilis. Ter
tio mō sumit^r intellectus p̄ habitu itellēn̄ali q̄
est in tali potētia. z sic dicim^r qz sunt qnqz ha
bitus intellectuales. i. qnqz sunt habitus qui
sunt in intellectu. Et hoc dicit^r ad drām habi
tū moralium quia virtutes morales nō sunt
in intellectu sed in appetitū. Quarto mō ac
cipitur intellectus pro actu itelligēdi z sic
dicim^r petrū habere bonū itellēn̄. i. bonū
actū itelligēdi. Quinto mō accipitur intel
lectus pro re itellecta. z sic dicim^r qz Iohes
et petrus habent vnum itellēn̄ id est vnum
obiectū itellēctus. vel vnā rem itellectam.
et sic Aresto. tertio hui^r dicit qz secūda opatio
intellectus est compositio itellēn̄ id est re
rum itellectarum. Per hoc ergo dicēdū est qz
intellectus qnqz significat potētia qnqz habi
tū. Cui^r rō est qz qnqz aliq̄ potētia fert in
aliq̄ qdā ordine tūc illō p̄ncipiū latōis pōne

in primū in qđ fertur talis poñā vocat̄ nomie
pone qz ergo intellect̄ pri^o fert̄ in principia qz
in p̄clusiones ideo habit̄ quo fert̄ in principia
vocatur noie poñe. Sile est de voluntate qz ille
actus quo voluntas fert̄ in finē vocatur volun-
tas sed ille actus siue illa actio qua voluntas
fert̄ in media vocatur electio

Arguit Intellectus noster vnica relatōe fert̄
in principia et p̄clusiones. q̄ nō oz ponere plu-
res habitus. Dōm q̄ intellectus n̄ p̄t ferri in
principia dupl̄t̄ fm̄ q̄ p̄cipia capiunt̄ dupl̄t̄
Uno mō absolute et sic nō fert̄ sil̄ in principia
et p̄clusiones sed in principia tm̄. Alio mō acci-
piunt̄ p̄cipia cū applicatione ad p̄clusionē. et
sic fert̄ intellect̄ sil̄ in p̄cipia et p̄clusiones. p̄-
mā sit p̄ habitū intellect̄. scđm sit p̄ habitū sci-
entie quia aliq̄s p̄ intellectū assentit̄ p̄cipijs
et p̄sciam sil̄ cognoscit̄ principia et p̄clusiones
q̄a cognoscit̄ totā demonstrationē

Querit Quare nō est aliq̄s habit̄ in volū-
tate inclinās ad bonū sicut ē habitus intellect̄
inclinans ad verū. Dōm q̄ voluntas de se si-
gnificat inclinationē ad bonū v̄le et ideo nō oz
q̄ sibi p̄iungat̄ habit̄ inclinans ad bonū. sed in-
tellectus nō significat inclinationē ad verum
et iō oz q̄ sibi p̄iungatur habitus inclinans ad
verū. si igitur hoc verū est speculatiuū. tunc est
ip̄e intellectus. si aut̄ hoc verū est practicū tūc
est habit̄ q̄ vocat̄ sinderis̄.

De eo aut̄ q̄ intel.

Postq̄ **Aresto.** determinauit q̄ fantasia nō sit
opinio. n̄r incipit̄ determinare quid sit fanta-
sia. Et dicit q̄ cū fantasia sit p̄tus fm̄ quam in
nobis fantasia dicim̄ fieri. ergo fantasia erit
habitus aut potentia quib̄ discernim̄ fm̄ a
falso cuiusmōi sūt q̄ttuor fm̄ **Platonē.** s. s̄sus
intellectus. scientia et opinio. Intellectū s̄o at̄
buebat̄ ydee vnitatis. qz intellect̄ est circa p̄nci-
pia tm̄. Scientiā attribuebat̄ dualitati. qz p̄ce-
dit ex p̄cipijs ad p̄clusionē. Opinione attri-
buebat̄ trinitati quia opinio p̄cedit ex vna sci-
ta et alia opinata. Sed sensus attribuebat̄ q̄ter-
nario quia inter figuras corpales quadrāgul^o
est prima figura. p̄ h̄ soluit̄ argumentū si dicat̄
q̄ sint plura principia qz q̄ttuor. Dicendum q̄
Arestoteles ponit tantum h̄ principia cogno-
scendi fm̄ **Platonē.**

Quod quidem non

Quia **Aresto.** dixit q̄ fantasia p̄tineat̄ sub aliq̄
genere poñaz siue habitū. h̄ n̄r intendit̄ in-
quirere sub quo genere p̄tineat̄. Et p̄bat̄ q̄ sub
nullo iam dicto. **Primo** q̄ nō p̄tinet̄ sub sensu.

Secundo q̄ nō sub scia vel intellectu. **Tertio**
q̄ nō sub opinione. Quo ad primū oñt̄ q̄ fan-
sia nō sit sensus neqz fm̄ actū neqz fm̄ poñam.
Non primū qz dormienti apparent multa fm̄
fantasiam. sed in dormiente non est sensus fm̄
actū. et hoc est verū de sensu exteriori q̄a somn^o
est ligatio sensuū exteriorū. Deinde oñdit q̄ nō
est sensus fm̄ poñam q̄a sic semp̄ adest sensus
q̄a aial semp̄ h̄z sensum. i. poñam sensitiuā. sed
fantasia nō sp̄ adest aialib̄ ergo fantasia nō est
sensus fm̄ poñam.

Si vero ei idē non

Hic p̄bat̄ q̄ttuor rōibus q̄ fantasia nō ē sen-
sus. **Prima** stat in hoc. **Sentire** p̄uenit omni-
bus aialibus quia p̄ sensum aial differt a non
aiali. sed fantasia nō inest omnibus animalib̄
quia nō p̄uenit formice api nec verm̄. q̄ fanta-
sia nō est sensus.

Arguit **Aresto.** dixit in p̄ncipio hui^o sed i q̄
fantasia oib̄ aialib̄ insit. q̄ male dicit̄ h̄ q̄ aliq̄
bus nō insit. Dōm q̄ fantasia cap̄t̄ dupliciē
Uno mō p̄ fantasia determinata tm̄ et sic solū
p̄fectis animalib̄ inest fantasia et sic nō imp̄fe-
ctis. Est em̄ fantasia determinata que sit in ab-
sentia sensibilis sicut p̄tigit in hominib̄. quia
q̄ sensibilia sunt absentia adhuc h̄o si vult h̄z
de ipsis fantasiam. Alio mō accipit̄ fantasia ge-
neraliter p̄t se extendit̄ tā ad fantasiam deter-
minatā qz indeterminatā. et sic omnib̄ aialibus
inest. tūc em̄ nihil aliud est fantasia qz app̄rehē-
sio sensibilis in eius p̄ntia. et sic imp̄fectis aiali-
bus inest fantasia.

Arguitur. **Uidet̄** q̄ apes et formice habeat̄ de-
terminatā fantasiam. q̄a in absentia sensibilū re-
deūt ad locū v̄n̄ exiuerūt. Dōm q̄ apes nō re-
deūt ad loca a quibus exiuerunt p̄pter cognitō-
nē loci quā seruāt in memoria. sed p̄ ordinatio-
nē autoris nature qui ordinat talia animalia in
suos fines. etiā absqz cognitione. h̄nt em̄ ordi-
nē ad talē finē ex naturali inclinationē q̄ p̄uenit
eis ex instinctu nature. Sile est de aranea faciē-
te telā q̄ ei p̄ talē telā capiat muscas nō intēdit̄
sed facit̄ telā ex naturali inclinationē et tūc absqz oī
cognitione tal̄ tela ordinat̄ in suū finē

Postea hi quidem

Hic ponit̄ scđam rōem et stat in h̄. **Sensus** sūt
sp̄ veri circa p̄pria sensibilia. sed multe fantasie
sunt false. q̄ sensus nō est fantasia. q̄ aut̄ fanta-
sie sunt false p̄z. qz res nō sp̄ cor̄r̄ndēt imaginati-
oni n̄re in q̄ fundat̄ fantasia

Amplius aut̄ non

Liber

Hic ponit tertiam rationem. Et stat in hoc quod quoniam manifeste fantasmur tunc non dicimus hoc est sed hoc apparet nobis. sed quoniam manifeste sentimus tunc dicimus hoc est et non dicimus apparet nobis. sed fantasia non est sensus. Et dicebat notanter quoniam manifeste fantasmur quod quoniam in nobis est fantasia que non apparet nobis fantasia ut in somno tunc enim iudicamus de speciebus sicut de rebus. sed in vigilia intellectus cognoscit hoc esse fantasia. et ideo nullo modo admittit intellectus ut homo quod per fantasia appet nobis

Et quod quidem dicitur.

Hic ponitur quarta ratio et est ista. Quoniam in aliquo est fantasia et tamen non sensus ergo non sunt idem. sic patet in dormientibus. quod in ipsis est fantasia et tamen in eis non est sensus exterior

At vero neque sepe

Hic probat aliam partem quod fantasia non est intellectus vel scia unica ratione. et stat in hoc Intellectus et scia sunt semper verorum. sed fantasia quoniam est falsa. ergo non sunt idem.

Reliquitur ergo si

Hic inquit de tertio membro an fantasia sit opinio. Et probat quod non duabus rationibus quarum prima est. Ad opinionem sequitur fides cum unusquisque credit quod opinatur. sed in multis animalibus est fantasia quibus non inest fides credulitas vel assensus. Secunda ratio. ad opinionem sequitur fides et ad fidem sequitur persuasio ad persuasionem sequitur ratio. ergo de primo ad ultimum in quibus est opinio in illis est ratio. Sed multa sunt animalia in quibus est fantasia sine ratione. sed habent fantasia sine opinione.

Arguit. fides non semper sequitur opinionem quia fides est circa aliquid certum. opinio vero est sine certitudine. **Q**uoniam quod fides capit dupliciter. Uno modo per quacumque adhesionem intellectus ad aliquid cognitum siue sit necessarium siue probabile. Et sic dicitur in quanto tractatu petri hispani quod argumentum est ratio rei dubie faciens fidem. id est assensum probabilem. **A**lio modo accipit fides per adhesionem firmam alicui. et sic fides dicitur adhesionem articuloz fidei. et sic non capit hoc. **P**er hoc dicitur ad argumentum quod fides debet hoc capi primo modo. Est tamen considerandum quod in adhesionem articuloz fidei est aliqua convenientia cum opinione et aliqua cum scientia. In hoc enim quod fides est firmitas adhesionis sic convenit principaliter cum scientia. in hoc autem quod non est convenientia perfecta in his quibus assentimus per fidem convenit cum opinione.

Secundus

Manifestus igitur

Hic ponit duas rationes ad probandum quod fantasia non sit aliquid compositum ex opinione et sensu. **P**rima est si fantasia proponeret ex sensu et opinione sequeretur quod eadem opinio sit in eodem esset vera et falsa. sed hoc est impossibile cum contraria non possunt simul esse in eodem. **S**equela tamen patet quia contingit quod aliquis de eadem re habet iudicium secundum sensum quod est falsum et iudicium secundum opinionem quod est verum ut solem esse maiores tota terra tenetur per opinionem quantum ad intellectum et solem esse bipedalem quantitatis tenetur cognitivum per sensum. ergo non potest fantasia proponi ex opinione et sensu. **S**ecunda ratio stat in hoc. Si fantasia proponeret ex opinione et sensu sequeretur quod aliquis amitteret veram opinionem non oblitus. saluata re neque discredens. quia sensus indicat oppositum quod tenetur pro opinione ideo ex iudicio sensus variaret veram opinionem manente re. **E**xempli gratia. **I**sta opinio solem esse maiorem tota terra potest mutari ex iudicio sensus. sicut hoc quod mutetur sol sine hoc quod obliuiscatur opiniones. et etiam absque hoc quod discredat

Et quoniam est motus

Postquam **A**risto. dixit quid non sit fantasia quod non est sensus nec scientia nec opinio nec aliquid compositum ex sensu et opinione. contra vult ostendere quid sit fantasia ponendo eius definitionem. **E**t antequam hoc facit permittit aliquas suppositiones quarum sunt quinque. **P**rima est quod contingit aliquid movere alterum quod est primo motus ab alio. et est. suppositio respicit motum sensum exteriorum et interiorum quia si sensus exterior sit primo motus a sensibili tunc potest alterum movere sensum interiore quod species sensibilis accepta per sensum exteriorem facit novam speciem in sensu interiore. **S**ecunda suppositio est. fantasia videtur esse quidam motus et hoc est verum capiendum fantasia per actu fantasiam dicitur. **T**ertia. fantasia est solum in habentibus sensum. **Q**uarta est quod contingit fieri aliquem motum in sensu facto in actu quoniam scilicet sensus est primo motus a sensibili tunc etiam in absentia sensibilis potest esse in sensu aliquis motus et hoc in sensu interiore. **Q**uinta suppositio est. motus in quo sensus exterior movet interiore est similis illi motui secundum quem sensibile exterior movet sensum exteriorem. et hoc ideo quia est una species sensibilis secundum essentiam que primo est in sensu exteriori et postea in sensu interiore.

Et multa autem est

ponit duas proprietates fantasie. Prima est qd aialia multu opant fm fantasiam. Secunda qd fantasie qnqz e vera z qnqz falsa. Et in istis proprietatibus sic pcedit. primo pbat scdam proprietatem interponedo diffinitione fantasie. z post diffinitione probat primam. Probat qd scdam proprietate sic. qz fantasie est motus factus a sensu. sed sensus qnz decipit circa suu sensibile z qnz no decipit. qz circa sensibilia propria sensus no decipit id circa talia est sp vera fantasie. sed sensus sepe decipit circa sensibilia coia z per accidens id fantasie q e circa talia sensibilia pt ee falsa. Itē sensus decipit etiā propter magna distantia a sensibili id fantasie q est de reb absens pt esse qnqz falsa.

Si quidem igitur

Hic pcludit diffinitione fantasie z dicit Si illa q dicta sut in suppositionib sut vera scz q fantasie est sola in habentib sensum in actu et q exterior sensus mouet interiorē. Tūc fantasie est motus factus et sensu fm actū.

Quonia autē visus

Hic Aresto. assignat rōnem vocis quare fantasie dicitur hoc noie fantasie. Et dicit q fantasie dicitur a phos grece qd est lumē latine. lumē autē ē pncipiū sentiendi in sensu visus. cuz ergo sensus visus sit principalissimus sensus inter sensus exteriores ideo fantasie bene denominat a lumine z a sensu visus quia a principaliori debet fieri denominatio.

Et quonia imaneit

Hic ponit rōem pme proprietatis scz qre aialia multa agunt z patiunt fm fantasiam. Et est ista. Species sensibiles manent in sensib interioribus in absentia sensibiliū. Ex quo sic arguitur sicut sensus fm actum mouet appetitū in pntia sensibilibis qd ex hoc q aliqs cognoscit aliqd statim appetit illud. ita fantasie mouet appetitū in absentia sensibilibis. sed ex motione appetitus aialia agunt z patiunt. ergo originaliter fm fantasiam agunt z patiunt. Un pz q aialia agunt fm fantasiam z sequitur fantasie. z sibi homines habentes intellectū velatū id est impeditū passione infirmitate vel somno. sed homines veteres ratione agunt et patiunt p iudiciū rōis siue intellectus.

Queritur Utr ex isto textu posset elici q sit aliquis sensus altior sensu pmoni. Ddm q sic qz Arestoteles in textu capituli pcedenti solū efficaciter pbant q sit aliqs sensus interior

habens illos duos actus de quibus dictum est. z ideo nihil ibi pbant de virtute cogitativa z estimativa. sed in isto textu dicit Aresto. q aialia multu opant fm fantasiam z qnqz hnt opatione circa illa q no pnt cognosci p sensum pmoni id ē dicit q sit sensus altior sensu pmoni vt est virtus cogitativa.

Querit Utr intellectus posset velari p infirmitate passione a somnū. Ddm q sic. qz intellectū velari est ipsum impediri in suo iudicio. sic hō dicit velari oculis qn impedit iudiciū visus de visibilibus. qz ergo ptingit intellectū impediri ex passione infirmitate vel somno ideo intellectus dicitur ex eis velari.

Arguit Materiale nō pot agere in imateriale sed egritudo sine passio aliq respicit aliqd corpale. q nō pot impedire intellectū qui est imaterialis. Ddm q aliquid dicitur impediri dupliciter. Uno modo p se qd scz impedimentū intrinsece tangit illā rem q impedit. z sic intellectus nō potest impediri p aliqd materiale vt pbat argumētū. Alio modo aliqd impedit p accidens qd. s. sit impedimentū in illo qd alteri ptingit sine quo ei opatio esse nō pot. z sic impedit intellectus ex impedimento sensus. qd necesse est intellectū opari p virtutes sensitivas. sensus autē impediunt p se ex passione infirmitate z somno. Et hoc est qd soler dicit q amor et odiū puerit iudiciū. qd tales passiones trahūt ad se iudiciū rōnis.

Querit Utr diffinitio fantasie sit bñ assignata. Ddm q sic. Arguit q nō. fantasie est quedā cognitio sensitiva interior. ergo nō ē motus. Ddm q motus capit tripliciter. Uno modo p pntē fm q diuidit p suas spēs. z sic nō est h ad ppositū quia nec est motus augmentationis nec generationis z sic de alijs. Alio modo accipit motus p diffusionē speciei sensibilibis ex vna pōna scz referatiua in pōnam cognitiuā. z sic ē p dicitio calis. qd fantasie causat ex tali diffusionē speciez. Tertio modo accipit motus p actione quā hz sensus post diffusionē speciei ad pōnaz cognitiuā. z sic est p dicitio ydemptica qd h est ydemptice fantasie. Circa qd sciendū q fantasie significat cognitionē sensuū interior z pncipue virtutis cogitativę estimatię. talis autē cognitio se qd motū speciei sensibilibis a pōna referatiua ad cognitiuā. pcurrunt em omes sensus ad fantasiam quia oz q species sensibilibis referat a pōntia referatiua ad cognitiuā quia tū cognitio est principalis significatū p fantasie ideo sensus cognitui pncipaliter pcurrūt.

Arguitur Ex ista diffinitione sequeret q virtute esset fantasie qz est motus factus a sensu fm

actū. **D**ōm q̄ nō omnis motus ⁊ cognitio facta a sensu ⁊ fantasia. sed motus factus a sensu interiori. Et hoc pbatur ex textu **A**resto. q̄a dicit q̄ aialia multu opant̄ fm̄ fantasia qd̄ ē verū de cognitione sensuū interiorū. qz passiones appetitūū p̄iungunt̄ sensibus interiorib⁹ sicut ⁊ ipse appetitus

Arguitur fantasia est poña. ergo nō est opatio qz est poña media inter virtutē cogitativam in memoratiua. **D**ōm dupl̄r. **P**rimo q̄ nō est aliqua potētia media inter potētia cogitativā et memoratiua sicut pus pbatur est. quia opatio que fm̄ aliquos attribuit̄ fantasiae fm̄ veritatē cōvenit̄ virtuti cogitative. **S**ecundo **D**ōm q̄ posito q̄ sit vna potētia media adhuc nō accipit̄ hic fantasia p̄ tali potētia. sed accipit̄ hic p̄ actu fantasiandi. **S**ile est de memoria. qz quis significat vna poñam ab alijs distinctā tñ **A**resto. diffiniendo memoriā in libro de memoria ⁊ remiscencia nō accipit̄ memoriā p̄ potētia sed pro actu. Et tantū de scdo libro.

Incipiunt copulata tertij libri de aia

E parte at

anime. **I**ste est tertius liber de anima fm̄ sanctū **T**homa in quo postq̄ **A**resto. determinavit de potētis sensitivis ⁊ de eoz obiectis. **C**onsequēter determinat de ipsa potētia intellectiva siue intellectu fm̄ substantiam eius. **R**atio ordinis est q̄a ex quo in ista pte incipit̄ pprie determinare de intellectu fm̄ ei⁹ naturā. **E**t hoc sic arguit̄ p̄miora sunt priora vt habet̄. i. phisicorū. sed poñe sensitivae sunt p̄miores intellectivis q̄a repiunt̄ in plurib⁹. ergo determinatio poñarū sensitivaz p̄cedit determinationē potētie intellectivae. **S**ecunda rō. qz poñe sensitivae subseruiunt poñe intellectivae. q̄ oꝝ p̄cognoscere opationē poñarū sensitivaz anteq̄ opatio intellectus cognoscatur

Querit̄ q̄ sit rō ordinis q̄ potētie intellectivae p̄cedit poñam fm̄ locū motiva. cū tñ poña motiva sit generalior. ⁊ fm̄ naturā p̄miora sūt priora. **D**ōm q̄ duplex est ordo scz quo ad nos ⁊ quo ad naturā. **O**rdine quo ad nos illa sunt priora que sunt nobis notiora. ⁊ sic poña motiva p̄cedit intellectivā tanq̄ nobis notior. **O**rdo aut̄ nature est duplex scz generationis. fm̄ quē ordinem imp̄fectiora sunt priora. ⁊ sic

iter poña motiva ē prior intellectiva. **E**t hoc ex duobus quia p̄miora sunt priora. sed potētia motiva est p̄mior poña intellectiva. sed materialia a toto genere sunt imp̄fectiora in materialibus. **A**lius est ordo nature p̄fectois ⁊ sic p̄fectiora sunt priora ⁊ sic poña intellectiva p̄cedit poñam motiva tanq̄ p̄fectior. **E**t hoc p̄ ex duob⁹ q̄a potētia intellectiva est imaterial vt dictū est. ergo est p̄fectior. **S**cdō qz potētia localiter motiva principiā ab intellectu. sed fm̄ naturā principiū p̄cedit principiū. q̄ rō. **E**tia p̄siderandū est q̄ ordine doctrine potētia intellectiva debet p̄cedere motiva. **E**t hoc p̄pter duas causas. **P**rima est q̄a debet imediate p̄i apud potētia sensitivā cū potētia sensitiva sit etiā cognitiva sicut intellectiva sed motiva exercitiva nō est cognitiva. **S**ecunda est qz potētie sensitivae subseruiunt intellectui. q̄ imediate post determinationē de sensu debet fieri determinatio de intellectu. **A**resto. ergo. q̄a nunc p̄siderandū est de pte aie qua cognoscit et sapit anima. mouet talē questionē. **U**trū talis ps anime sit sepabilis ab alijs p̄tib⁹ siue fm̄ magnitudinē. i. loco ⁊ subiecto sicut **P**lato qui posuit animā intellectivā esse in capite. vel ista ps sit sepabilis ab alijs p̄tib⁹ fm̄ rōnem. **E**t iter p̄siderandū est quā d̄r̄iam h̄z illa ps ab alijs. **E**t iterū quō fiat ⁊ quid sit intelligere. i. quis sit act⁹ intellectus ⁊ quō p̄pleat

Querit̄ **D**e q̄ determinat̄ in isto tertio libro **D**ōm q̄ p̄mo de pte intellectiva. scdo de pte motiva. ⁊ in fine hui⁹ tertij p̄panē pres aie ad inuicē. **S**cdō ps ibi de mouete aut̄ **T**ertio ps ibi **V**egetabile quidē. **Q**uerit̄ **Q**uare dicit **A**rist. de pte aie. **D**ōm q̄ dicit̄ p̄tra op̄inione antiquorū. ⁊ precipue **A**uerrois ⁊ **A**uicenne qui dixerūt q̄ intellect⁹ esset substantia sepata ⁊ p̄tinuaret̄ ipsi aie p̄ fantasia m̄ata ⁊ p̄ talē p̄tinuationē aima intelligeret. **C**ontra qd̄ dicit **A**restoteles q̄ est ps ⁊ nō tota substantia. **A**rguit̄ **A**ia ē simplex forma q̄ nō h̄z p̄tes integrantes. **D**ōm q̄uis aia nō habeat p̄tes integrantes ⁊ q̄titativas sicut habet̄ res materiales neq̄ h̄z p̄tes essentielles phisicas quia nō p̄ponit̄ ex materia ⁊ forma q̄uis bene habeat p̄tes essentielles diffinitivas h̄z tñ p̄tes potestativas ⁊ subiectivas. qz h̄z potētiās que sunt p̄tes potestativae et p̄tes eius subiectivae sunt aia vegetativa sensitiva ⁊ intellectiva. **A**rguitur **I**lle particulē cognoscere et sapere idem sunt. ergo in h̄ loco ponunt̄ sup̄flue. **D**i

Querit̄ **D**e q̄ determinat̄ in isto tertio libro **D**ōm q̄ p̄mo de pte intellectiva. scdo de pte motiva. ⁊ in fine hui⁹ tertij p̄panē pres aie ad inuicē. **S**cdō ps ibi de mouete aut̄ **T**ertio ps ibi **V**egetabile quidē. **Q**uerit̄ **Q**uare dicit **A**rist. de pte aie. **D**ōm q̄ dicit̄ p̄tra op̄inione antiquorū. ⁊ precipue **A**uerrois ⁊ **A**uicenne qui dixerūt q̄ intellect⁹ esset substantia sepata ⁊ p̄tinuaret̄ ipsi aie p̄ fantasia m̄ata ⁊ p̄ talē p̄tinuationē aima intelligeret. **C**ontra qd̄ dicit **A**restoteles q̄ est ps ⁊ nō tota substantia. **A**rguit̄ **A**ia ē simplex forma q̄ nō h̄z p̄tes integrantes. **D**ōm q̄uis aia nō habeat p̄tes integrantes ⁊ q̄titativas sicut habet̄ res materiales neq̄ h̄z p̄tes essentielles phisicas quia nō p̄ponit̄ ex materia ⁊ forma q̄uis bene habeat p̄tes essentielles diffinitivas h̄z tñ p̄tes potestativas ⁊ subiectivas. qz h̄z potētiās que sunt p̄tes potestativae et p̄tes eius subiectivae sunt aia vegetativa sensitiva ⁊ intellectiva. **A**rguitur **I**lle particulē cognoscere et sapere idem sunt. ergo in h̄ loco ponunt̄ sup̄flue. **D**i

Querit̄ **D**e q̄ determinat̄ in isto tertio libro **D**ōm q̄ p̄mo de pte intellectiva. scdo de pte motiva. ⁊ in fine hui⁹ tertij p̄panē pres aie ad inuicē. **S**cdō ps ibi de mouete aut̄ **T**ertio ps ibi **V**egetabile quidē. **Q**uerit̄ **Q**uare dicit **A**rist. de pte aie. **D**ōm q̄ dicit̄ p̄tra op̄inione antiquorū. ⁊ precipue **A**uerrois ⁊ **A**uicenne qui dixerūt q̄ intellect⁹ esset substantia sepata ⁊ p̄tinuaret̄ ipsi aie p̄ fantasia m̄ata ⁊ p̄ talē p̄tinuationē aima intelligeret. **C**ontra qd̄ dicit **A**restoteles q̄ est ps ⁊ nō tota substantia. **A**rguit̄ **A**ia ē simplex forma q̄ nō h̄z p̄tes integrantes. **D**ōm q̄uis aia nō habeat p̄tes integrantes ⁊ q̄titativas sicut habet̄ res materiales neq̄ h̄z p̄tes essentielles phisicas quia nō p̄ponit̄ ex materia ⁊ forma q̄uis bene habeat p̄tes essentielles diffinitivas h̄z tñ p̄tes potestativas ⁊ subiectivas. qz h̄z potētiās que sunt p̄tes potestativae et p̄tes eius subiectivae sunt aia vegetativa sensitiva ⁊ intellectiva. **A**rguitur **I**lle particulē cognoscere et sapere idem sunt. ergo in h̄ loco ponunt̄ sup̄flue. **D**i

cedū q̄ quis sape & cognoscere sint idem sub-
 lecto quia spectant ad intellectum differunt tñ
 rōe. Et h̄ dupliciter q̄ aia d̄r cognoscere q̄stū
 ad apprehensionē simplicē. & d̄r sape q̄stū
 ad iudiciū. vel dicitur cognoscere q̄stū ad intel-
 lectū practiciū. & dicit sape q̄stū ad intellectū
 speculatiū cui⁹ principalis habitus est sapia
Querit Quare Aresto. mouet istā questio-
 nē & nō soluit eā & quō debeat solui. Dōm q̄ in
 tellectus capit̄ dupl̄. Uno mō p̄ tota essentia
 aie intellectiue & sic Aresto. prauis soluit istā q̄-
 stionē in scōo hui⁹ vbi dicit. sepatur aūt h̄ ab
 hoc sicut p̄petuū a corruptibili. Alio mō acci-
 pit̄ intellectus put̄ significat potentiam et tñc
 ipsū intellectū esse separātū vel sepabilē a corpe
 est ipsū nō vti organo corpeo. & sic Aresto. pa-
 stea p̄bat intellectū esse separātū.

Queritur Utrū intellectus sit sepabilis ab
 alijs potētis magnitudine. i. loco vel subiecto
 vel ratione. Dōm q̄ intellect⁹ differt ab alijs
 potētis aieratione. i. essentiali diffinitione
 sed proprie nō differt ab eis subiecto id est ma-
 teria. quia intellectus non ē in aliquo subiecto
 sicut in materia.

Si igitur est intelli

Dic soluit q̄stionem vltimo motā scz quō fiat
 ipsū intelligere. Et vult q̄ intelligere sit sic sen-
 tire. sic em̄ sentire fit p̄ h̄ q̄ scibile mouet p̄sum
 & sensus patitur a sensibili. sic intelligere fit per
 h̄ q̄ intelligibile mouet intellectū & intellect⁹
 patitur ab intelligibili. **D**istinguit tñ Aresto.
 passionē in textu. Et vult q̄ ipsa passio q̄ intel-
 lect⁹ patit̄ ab intelligibili nō est passio pprie di-
 cta que fit p̄ abiectiōnē alicui⁹ p̄fectionis a pa-
 tiente. Loquendo ergo de passione pprie dicta
 tñc intellectus habet oppositā p̄ditionē scz q̄ ē
 impassibilis. quia passio pprie dicta est princi-
 pū corruptibilitatis. sed intellectus est incor-
 ruptibilis ergo nō pōt pati passione pprie di-
 cta licet bene improprie dicta que nihil aliud
 est q̄ reductio de pōna ad actū. & ideo intellect⁹
 est in pōna ad intelligibilia sicut sensus ad sen-
 sibilia. Ex quo p̄cludit Aresto. istā p̄clusionem
 Sicut se h̄z sensitū ad sensibilia ita intelle-
 ctū ad intelligibilia.

Arguitur. Iste p̄ditiones sunt opposite scz
 q̄ intellectus sit passibilis & impassibilis. ergo
 nō pōt vni p̄uenire. Dōm q̄ si passio capiat̄
 eode modo tñc nō pōt aliq̄d esse sil̄ passibile
 & impassibile. h̄ aut̄ capit̄ Aresto. passiones di-
 uersimode. dicit em̄ intellectū eē passibile pas-
 sione improprie dicta que est passio p̄fectiua. &

dicit intellectum esse impassibile sed tunc loq̄-
 tur de passione corruptiua que solā p̄tingit in
 habentibus materiam. Circa qd̄ sciendū q̄ pati
 capit̄ tripliciter. Uno mō fm̄ q̄ fit cū abiectiōe
 forme naturalis & sic dicim⁹ q̄ aqua patit̄ ab
 igne q̄n̄ abijcit̄ frigiditas. Alio mō dicit̄ pati
 q̄n̄ abijcit̄ forma ab aliquo subiecto siue talis
 forma sit naturalis siue nō naturalis. sic abie-
 ctio calor̄is in aqua calida dicitur passio quia
 abijcitur calor qui non est forma naturalis aq̄
Tertio mō oīs reductio de potentia ad actum
 d̄r passio. & illa dicit̄ passio p̄fectiua cū actio sit
 p̄fectio pōne. Et istā tertiā passionē habet tam
 intellectus q̄ sensus

Necesse ē itaqz quo

Dic Aresto. ex p̄dicta p̄ditione intellect⁹ scz q̄
 est passibilis passione p̄fectiua p̄cludit natura
 intellect⁹ scz q̄ intellectus est immixtus ex re-
 bus corp̄alibus id est nō compositus ex natu-
 ris rerū corp̄alium sicut dicebant antiqui Ar-
 guebant em̄ sic. necesse eē intellectū eē compo-
 sitū ex omnibus reb⁹ vt omnia cognosceret. q̄a
 simile a sili cognoscit. **S**z Aresto. arguit p̄ise
 oppositū sic. Si intellectus d̄r cognoscere oīs
 res sicut cognoscit q̄ est necesse q̄ nō habeat cō-
 p̄sitionē in se aliaz rerū. quia int⁹ existens pro-
 hibet extraneū. i. si intellect⁹ haberet in se com-
 p̄sitionē ex aliquib⁹ rebus intelligibilib⁹ tñc
 impediret ne posset alia intelligere. & sil̄ est de
 sensu quia si sensus eēt compositus ex reb⁹ sen-
 sibilibus tunc impediretur a cognitione sensi-
 bilium sic si pupilla oculi eēt colorata aliq̄ color
 re tñc nō videret alios calores. & id̄ vult Ar. q̄
 intellectus nō pōt eē alicui⁹ p̄terminata na-
 ture materialis. nec etiaz pōt eē compositus ex
 omnibus rebus quia ex vtroqz impediret ab in-
 telligibilitate aliaz rerū. Et in h̄ etiam concor-
 dabat Anaxagoras qui posuit intellectum esse
 immixtum. dixit em̄ Anaxagoras q̄ intellect⁹
 eēt immixtus ex omnibus rebus corp̄alib⁹ vt
 ipsis imperaret. i. suo impio omnes res corp̄ales
 moueret. **C**irca qd̄ notandū q̄ Anaxagoras
 posuit p̄ p̄cipio toti⁹ entis vni calos p̄fusū
 in quo sil̄ p̄tinerent̄ p̄fuso. i. sine ordine oīa q̄ sūt
 in vniuerso. ad hoc aut̄ q̄ ex illis reb⁹ p̄stitueret̄
 vniuersum requirebat q̄ haberent ordinē adinu-
 cem sicut iam h̄nt elementa admixta. istā autē
 ordinē acquirebāt ab vno intellectu segregate
 talia corpa ex calos p̄fuso. Ex quo p̄z q̄ iste in-
 tellectus habuit impium supra omnes alias res
 corp̄ales. si em̄ iste intellectus esset corp̄alis tñc
 nō haberet impium supra res corp̄ales quia par-

in parem non hz imperiū vt dicit regula iuris
Queritur **U**trū positio **A**narogore possit
 aliquāli eē vera. **D**ōm q̄ positio **A**narogore
 nō pōt eē vera de intellectu humano de q̄ **A**ri.
 loq̄tur hic. quia ille nō p̄t oibus rebus natura
 libus imperare cū nō sit supra res naturales vl'
 corpales sed naturaliter p̄iunct' corpi. **P**otest
 tū illa opinio eē vera de intellectu diuino quia
 intellectus diuin' hz imperiū supra oia corpa
 z etiā in principio res fuerūt p̄ducte absqz illa
 distinctione quā iam hnt z postea fuerūt trib'
 dieb' distincte. vel pōt dici loq̄ndo de intelle
 ctu diuino q̄ res fuerunt in cahos p̄fuso. id est
 in nihilo ante p̄ductionē rez z ex tali cahos .i.
 nihilo res sunt p̄ talē intellectu p̄ducte. **D**eficit
 ergo **A**narogoras in hoc q̄ dixit in cahos p̄fu
 so res peristere s̄m subaz q̄ est falsū quia sunt a
 deo ex nihilo p̄ducte.

Dico at intellectu

Dic **A**resto. exponit de q̄ intellectu intelligat
 dictū suū. **E**t dicit q̄ suū dictū debeat intelligi
 de intellectu quo aia opinat. i. cognoscit p̄tingē
 tia que subduntur opinioni. z intelligit q̄ ad
 necessaria que cadūt sub scientia vel sub intelle
 ctu. z hoc dicit ad excludendū intellectu diui
 nū de quo loquitur **A**narogoras **D**einde p̄clu
 dit contra antiquos q̄ aia est nihil actu corz q̄
 sunt ante intelligere. i. q̄ aia nō est in actu ali
 qd̄ intelligibiliū anteqz intelligit q̄a q̄n̄ intelli
 git tunc intelligibilia sunt in aia s̄m suas spēs
 z ideo postqz intelligit tunc sunt res in aia sed
 nō ante intelligere. in hoc enī differt intellect'
 noster ab intellectu diuino q̄a intellectus diui
 nus etiā anteqz intelligit est in actu. q̄a nō in
 telligit p̄ spēs acceptas a reb' sed intelligit oia
 p̄ suā eētā in qua oia vident.

Arguit. **I**ntellectus est alicu' determinate
 nature. s̄ nullas als res p̄t intelligere **D**ōm
 q̄ natura accipit̄ dupli. **U**no mō p̄ natura cor
 pali. z sic est verū q̄ si intellect' haberet aliquā
 determinatā naturā corpale tūc nō posset oia i
 telligere. **A**lia est natura spiritual' z illa nō ipe
 dit intellectionē. **E**t rō est quia q̄ro aliqd̄ est
 plus segregatū a materia tanto est pl' capax ali
 az formaz. qz ergo intellectus est imaterialis
 s̄ p̄t in se recipe formas z spēs. intelligibiles om
 nū rez corpaliū

Arguitur **I**ntellectus est aliquid̄ intelli
 biliū ante intelligere ergo **A**resto. in cōueniēter
 pōnt istā p̄positionē p̄batur qz intellectus p̄t
 seipsum intelligere **D**ōm q̄ duplicia sunt in
 telligibilia. **Q**uedā sunt que p̄zimo z p̄prie p̄

intellectū cognoscunt z s̄nt illa cui' spēs intel
 ligibiles sunt in intellectu. z de talibus loquit'
Aresto. q̄a sic intellect' anteqz intelligit nō est
 aliqd̄ taliū intelligibiliū. talia enī intelligi
 bilia sunt q̄ditates rerū materialū. **A**lia sunt
 intelligibilia que nō p̄mo sed ex p̄sequēti z se
 cundario cognoscūtur sicut sunt ipsa pōna intel
 lectiua habitus intellectualis actus intellect'
 z eētā aie. z tunc p̄positio est falsa quia in
 tellectus est vel hz in se talia intelligibilia ante
 qz incipiat intelligere z q̄a seipsuz intelligit id
 ē aliqd̄ intelligibiliū an̄ intelligere

Neqz misceri ē ra.

Dic p̄r **A**resto. oñt q̄ intellectus nō sit virt'
 organica z hoc ideo q̄a p̄mus dictum est q̄ sicut
 se hz sensibile ad sensum sic se hz intelligibile
 ad intellectu. cū ergo sensus sit virtus organi
 ca idē videt̄ dōm de intellectu. hoc ergo exclu
 dit **A**resto. z vult q̄ intellectus nō miscet̄ cor
 porū s̄z s̄m organū. qd̄ sic probat **S**i intelle
 ctus esset in organo corpeo tūc nō posset oia
 corpalia intelligere. sed intellect' intelligit oia
 corpalia. ergo nō est i organo corpeo. **M**inor
 p̄z q̄a quiditas rei materialis est obiectū nri in
 tellectus. z sic intelligit omnē quiditatē mate
 riale **M**aiore probat **A**resto. q̄a q̄libet potē
 tia organica p̄format organo. z ideo si organū
 in se habeat aliquā formā obiecti tunc non pōt
 aliqd̄ obiecti cognoscere. vt si oculus habeat in
 se aliq̄nē colorē tūc nō pōt pōna visua videre
 aliquem colorē.

Arguit **O**culus q̄nqz est calidus z q̄nqz fri
 gidus z tū pōt cognoscere oia visibilia. ergo nō
 est verū q̄ organū hūs in se aliquā qualitatem
 impediatur a cognitione alioz obiectoz. **D**i
 cendū q̄ nō est sic intelligendū q̄ organū hūs
 in se formā cuiuscūqz obiecti impediatur a cog
 nitione alioz. sed organū hūs in se formā sui ob
 iecti impedit̄ a cognitione alioz. sic ad p̄posit
 tum obiectū intellect' est q̄ditas rei materialis
 in cōmuni. si ergo organū eius esset q̄litercūqz
 p̄positū ex aliqua re materiali tunc impediret
 intellectus a cognitione aliaz rez materialūz
 quia quelibz res materialis p̄iunct' sub obiecto
 intellectus.

Et bene iaz dicētes

Dic p̄r adaptat hoc qd̄ dictū est de opinione
 antiquoz quia enī dictū est q̄ intellect' nō pōt
 esse in organo corpali ex hoc q̄ tunc nō recipe
 spēs aliaz rerū. bene dicebant antiqui q̄ aīma
 esset locus spēz intelligibiliū nō tū quelibet s̄

an̄ intellectiva q̄ intellect⁹ nō est habēs orga-
nū. sed alie potētie vegetatiue ⁊ sensitīue sūt in
aliqb⁹ organis corpālib⁹. q̄nis ergo possit di-
ci de sensib⁹ particularib⁹ q̄ sint loca speciez. qz
visus recipit spēs visibīlī. audit⁹ spēs audi-
bīlī. et sic de alijs. nō tū potest vlr̄ dici q̄ ali-
quis sit loc⁹ vlr̄ omnīū speciez q̄ intellect⁹.

Queri. Quē erroze hic excludit. **Aristo.**
Cū dicit aīas esse locū spēz. **Dōm q̄** hic ex-
cludit opinio **Auicēne.** qui dicit q̄ i intellectu
nostro nō maneat spēs itelligibiles post actua-
lem itellectionē. hoc aut̄ est cōtra naturam loci
qz loc⁹ habet cōseruare locatū. si ergo spēs itel-
ligibiles nō reseruarēt in intellectu nostro impri-
neter diceret q̄ intellect⁹ esset locus speciez.

Arguit. Si intellectus esset loc⁹ spēz. seq̄-
retur q̄ species nō essent subiectate in intellectu
qz locatū nō est subiectatū in loco. **Dōm q̄**
ista locutio est metaphorica et similitudinaria et
ideo nō oportet q̄ sit similitudo fm̄ omnia. s; suf-
ficiat similitudo fm̄ aliqua. **Est ergo quadruplex**
similitudo. **Prīa** est. sicut loc⁹ terminat p̄ locatū
ita intellect⁹ terminat ad opandū p̄ species intel-
ligibiles. qz ppter̄ diuersas spēs itelligibiles
opatur diuersa. **Potest etiā vn̄ loc⁹** successiue
multa locata in se recipe. ita intellectus suscipe
pōt successiue plures species itelligibiles. **Itē**
locus hūis in se vnū locatū nō pōt naturaliter
aliud recipe. sic etiā intellectus nō pōt recipere
plures species itelligibiles illis simul vtendo
quia qū vtitur vna specie itelligibili nō pōt
simul alia vti. **Secunda similitudo** est. sicut loc⁹
est cōseruatū locatū ita intellectus est cōseruatū
us specierū itelligibīlī. ⁊ ideo dicitur intel-
lect⁹ memoria quia cōseruat species itelligibi-
les. ⁊ istā similitudinem tangit **Aristo.** in textu.
Tertia similitudo est. sicut locus est principium
generationis rez genitaz. sic intellect⁹ agēs est
pncipiū generationis speciez itelligibilium.
Quarta est. sicut vnūq̄qz tendit in suū locus
naturalē ita spēs sensibiles accepte sub lumie
intellectus agentis naturalr̄ tendūt ad intelle-
ctū possibilē. **Est tñ dīna** inter intellectū ⁊ locū
⁊ spēm itelligibīlē ⁊ locatū. quia locatū nō est
in loco subiectiue. sed spēs itelligibilis est in
intellectu subiectiue.

Arguitur Species itelligibiles sūt singu-
lares. ergo sūt i aliqua pōna organica. vna tñ
quia indiuiduatio fit p̄ materiā. **Dōm q̄** du-
pliciter aliquid dīr̄ singulare. **Uno mō pmo** et
p̄ se ⁊ qd̄ sic est singulare hoc ē in materia. **Alio**
mō aliquid est singulare ex cōsequēti qz scz est in
aliquo qd̄ vltērius est in alio qd̄ est in materia

⁊ q̄nis talis singularitas originaliter fit ex ma-
teria. nō tñ est prime ex materia. ⁊ sic est de spē
itelligibili qz species itelligibilis prime est
i intellectu q̄ ē imaterialis. ⁊ vltēri⁹ intellect⁹ ē in
anima. et aīa in corpe. aīa ergo imediate indi-
uiduat ex corpe. sed intellect⁹ habet indiuiduati-
onē mediata ex corpe quia per animā.

Queri. **Utrū** spēs itelligibiles semp̄ ma-
neat in intellectu. vlr̄ vtrū ille species sic recepte
corrūpant. **Dōm q̄** postqz spēs itelligibiles
sūt semel recepte in intellectu nō pōt corrūpi
qd̄ sic patz. qz forma existēs in subiecto triplici-
ter pōt corrūpi. sed nllō istoz modoz species in-
telligibilis corrūpit. **Corrūpit enī** p̄rio for-
ma existēs in subiecto a suo cōtrario. sicut frigi-
ditas existēs i aqua corrūpit ex calore ignis. et
sic spēs itelligibiles nō possūt corrūpi cū non
habēt cōtrariū. **Secūdo** aliqua forma existēs i
subiecto corrūpit ad corruptionem subiecti. sic
albedo existēs in hoīe corrūpit ad corruptionē
hominis. et sic species itelligibiles nō possūt
corrūpi. qz sūt i intellectu qui est corruptibi-
lis. **Tercio** corrūpit aliqua forma existēs in
subiecto p̄ defectū cōseruatis. et sic lumē i aere
corrūpit d̄ficiēte sole. et sic spēs itelligibiles
nō possūt corrūpi. qz lumen intellectus agentis
est semp̄ presens intellectui possibili. et p̄ cōse-
quēs semp̄ illuminat species ibi existētes.

Arguit. Spēs sensibiles corrūpūt in sen-
su ergo etiā species itelligibiles in intellectu. cō-
sequētia tñ a sili. **Dōm q̄** nō est sile. quia spe-
cies sensibiles sūt in organis corpālib⁹. quia
sūt in sensibus interiorib⁹. cū ergo accidēs cor-
rūpāt ad corruptionē subiecti pōt spēs sensi-
biles corrūpi ad corruptionē organoz sensiti-
uorū. et ideo corrupto corpe non corrūpūt spe-
cies itelligibiles sicut species sensibiles. pōt
sūt etiā spēs sensibiles corrūpi p̄ indispositio-
nem organoz manētib⁹ tñ organis icorrūptis.
vr̄ patet ad sensū.

Arguit. Ex hoc sequeret q̄ sciētia semp̄ ma-
neret in nobis. qz p̄ species itelligibiles nos cog-
noscim⁹ res sed sp̄ manēt spēs itelligibiles er-
go semp̄ manēt sciētia. **Dōm q̄** nō est sile de
speciebus itelligibilib⁹ et de sciētia. qz species
itelligibiles sūt simplices forme existētes i in-
tellectu nō habētes p̄tranū vr̄ dictū est. **In se-**
cūda aut̄ opatione intellect⁹. et in tertia inue-
nit cōtrarietas. in scda in qua est verū vlr̄ falsū
falsū opponit vero. et ideo intellectus in scda
opatione pōt corrūpi q̄rum ad eius obiectū. sic
scz q̄ intellect⁹ assentiat falso qui prius assenti-
ebar vero. **Etiā** in tertia opatione intellectus

per quam in nobis generatur scientia potest in
 intellectus corrumpi et hoc dupl'r. Uno mō p
 ceptionē argumentatōis false. q̄a sicut per syllo
 gismū demonstratū generat in nobis scia fm
 tertiā operationē intellect'. ita per syllogismū
 falsigraphū q̄ p̄triat syllogismo demonstrati
 uo generat in nobis error p̄trarius scientie. et h̄
 nō fit per alterationē in intellectu factā. s; per
 alterationē factā in fantasia. per h̄ em̄ q̄ aliter
 disponūtur fantasinata eliciunt alie p̄positōes
 fm ordinationē fantasinatū. q̄a ergo per falsā
 argumentationē fantasinata inordinate dispo
 nunt. sic eliciunt false p̄pōes in intellectu et fit
 ceptio. Alio mō p̄tingit sciam periri ab intel
 lectu per obliuionē. Ratio illius est q̄a sic ali
 quid generat ita etiam p̄seruat et per illi' oppo
 situm corrumpit. sed scientia in nobis generat
 per vsum et operationē q̄a ex actibus sepe reite
 ratis generat habit'. qm̄ ergo aliq̄s nō vtit sci
 entia habita perit habitus ab intellectu. et q̄a
 q̄nq; p̄tingit q̄ nō possum' vti scientia p̄pter in
 dispositionē sensum interior' ideo dicit scia cor
 rumpi per egritudinē

Quoniā autē non.

Quia dictum est q̄ intellectus est virtus passi
 ua sicut sensus. Hic Aristoteles ponit differen
 tiam inter passibilitatem sensus et intellectus.
 Et intendit Aristoteles q̄ q̄uis tam sensus q̄
 intellectus patiantur a suis obiectis passione
 perfectiua. est tamen differentia q̄tum ad obie
 ctum excellenter acceptum. quia excellens sensi
 bile corrumpit sensum. sed excellens intelli
 gibile non corrumpit intellectum sed magis per
 ficat ipsum. Ratio diuersitatis est. quia sensus
 est virtus in organo corporali et ideo excellens
 sensibile corrumpit proportionem organi. sed
 intellectus est virtus immaterialis et ideo non
 potest corrumpi ad corruptionem organi quia
 non habet organum. et ideo maxime intelli
 gibile magis perficiunt ipsum intellectū Quia
 dicitur textus sensitiuū nō est sine corpore sed intel
 lectus est separatus.

Arguitur Intellectus non est separatus. p/
 batur quia ab essentia coniuncta non fuit po
 tentia separata sed anima est essentia cōiuncta
 corpori. ergo ab ea non fuit aliqua potentia se
 parata. Dicendum q̄ dupl'r aliqua eētia est
 p̄iuncta corpori. Uno mō per informatōz tm̄ et
 nō per imersionē et sic aia rōnalis ē p̄iuncta cor
 pori. et a tali forma p̄iuncta bene p̄t fluere potē
 tia separata. quia q̄uis talis forma sit in corpo
 re nō tm̄ habet legem corporis quia est immate

tialis. Alia est essentia p̄iuncta corpori p̄ info
 mationē et imersionē simul quia sequit legē cor
 poris sicut essentie brutor' et alior' inaiatorum
 et ab essentia sic p̄iuncta p̄ imersionē nō fuit
 pōna sepata.

Querit' Utr' aia debeat pl' dici sepata a cor
 pe vel intellect'. Dm̄ q̄ aia rōnalis accipit
 dupl'r. Uno' put includit in se pōnas p̄sitas
 et vegetatiuas. et sic aia est min' sepata q̄ intel
 lectus. Alio mō accipit aia fm potentias in
 tellectiuas tm̄. et sic aia est plus sepata q̄ intel
 lectus. q̄a tunc intellectus separatur ad sepatio
 nē anime. et ideo sepabilitas prius est in aia et
 postea in intellectu. quia quicqd̄ reperit in caus'
 et in effectibus hoc potiori mō p̄uenit causis q̄
 effectib'. sed sepabilitas p̄uenit aie sicut causē.
 ergo pl' p̄uenit aie q̄ intellectui.

Arguitur Si intellectus esset separat' ab ho
 mine tunc seq̄ret q̄ hō nō esset intellectual'. q̄a
 qd̄ est separatū ab aliquo nō denoiat ipm̄. Dm̄
 q̄ dupliciter aliqd̄ est separatū ab alio. Uno mō
 fm esse et opationē summl. et hoc nō denominat
 illud a quo est sic separatū. sicut albedo sepata ab
 homine nō denoiat hominē. Alio mō aliqd̄
 est separatū ab alio fm opationē q̄uis sit ei p̄iun
 ctū fm esse. et sic intellect' est separat' a corpe. q̄a
 intellect' nō opat p̄ aliqd̄ organū corpale tanq̄
 in eo existens subiectiue q̄uis vtr' organis sen
 sum interior' sicut ipsis sensib' p̄ misteriuū. si tm̄
 intelligat de essentia aie rōnalis tunc illa etiam
 dicitur sepata a corpe q̄a nō dependet a corpe in esse
 q̄uis bene in fieri. et hoc ideo est q̄a ipsa non est
 forma educta de pōna materie s̄tute agent' na
 turalis sicut alie forme naturales. et id sicut nō
 est facta s̄tute materie seminalis ita nō dependet
 in suo esse a materia. secus est de alijs animab'
 q̄a alie aie virtute seminis p̄ducunt. ergo etias
 cū materia corrumpunt

Arguit' Intellect' impedit a corpe. s̄t' repen
 det a corpe et p̄ p̄ns nō est separat' a corpe. Dm̄
 q̄ dupl'r aliqd̄ impedit p̄ alterū. Uno mō p̄ se
 et qd̄ sic impedit a corpe est in corpe. et sic sens'
 impedit a corpe sicut visus impedit si oculi in
 disponant. Alio mō aliqd̄ impedit p̄ accūs
 q̄a s; in sua opatione vtit corpore ministeriali
 ter q̄uis nō sit in corpore subiectiue. et qd̄ sic i
 pedit a corpe nō est necesse esse in corpore. et sic
 intellect' impedit a corpe q̄a s; intelligit p̄ mi
 nisteriuū sensum interior'

Dr. Utr' intellect' possibilis de q̄. Ar. hic
 loquit' sit substantia separata. Dm̄ q̄ Ar.
 manifeste h̄ p̄parat intellectū ad sensum. vult
 ergo q̄ sensus nō est sine corpore. i. sine organo

De *lvij* Anima

corpali. sed intellectus est separatus scz ab organo /
no corpali. qz aut nō posset dici q intellectus pos-
sibilis sit substantia separata. Patet primo per
periciam. qz qlibet in seipo cognoscit se intelli-
gere qz qz i ipo sit principiu illi opatois. Se-
cūdo qz nihil dicit agere formaliter nisi per for-
mā que ē in agente. sed homo dicit formaliter intel-
ligere. qz qz principiu illi actōis sit in hoīe
ergo nō ē separatu ab eo sic qz sit substantia sepa-
ta. Et si ē. nam aqua nō dicit calefacere calore
ignis qz ē extra ipm. sed calore proprio qz est i ipo
Tercio. qz sequeretur qz homo nō esset intel-
lectualis vel rōnalis. tūc in hoīe pfectissima
aīa ēē sensitua. nō enī pōt forma separata aliqua
rem tenuare. Quarto si intellectus possibilis
esset substantia separata sequeretur qz vno hoīe intel-
ligente oēs hoīes intelligerent. Sequela patet
qz vnitatis operationis sequitur vnitatem operan-
tis. cū ergo sit vna substantia separata qz est intelle-
ctus possibilis. sequitur qz illa substantia intelli-
gente omnes intellectus intelligerent. verū ē tūc
qz **Auerrois** soluebat istud vltimū argumētū
qz ipse quibz sit intellectio sunt actu in intelle-
ctu separato et potentia in fantasmatibus. et ideo
posset intellectus mouere fantasmatia vni hominis
et nō alterius. t sic vni homo intelligeret alio
non intelligente. sed istud ē magis incōueniēs
qz cū spēs intelligibilis sit actus vni actus ei-
set in diuersis subiectis scz in intellectu separato
et in diuersis fantasmatibus

Arguit Nisi intellectus sit separatus sequere-
tur qz intellectus erit corruptibilis. Sequela
patet. quia si intellectus numerat ad numerū
corporū tūc pereunte corpore perit intellectus.

Dōm qz dupliciter aliqua forma dependet ab
aliqua materia. **Uno** in fieri et conseruari. et
sic aīa brutorū dependet a materia. qz necesse ē
tales aīas et fieri et conseruari a materia. **Alio**
dependet aliqz forma a materia sūm indiuidua-
tione qz tū ad fieri sed nō qz tū ad conseruari. et
sic aīa rōnalis in corpore dependet. qz nō pōt fieri i
principio nisi a corpore. qz si deus crearet aīas rō-
nālē extra corpus tūc esset substantia separata
et nō aīa. Simile est de intellectu qui indiui-
duatur p actus a corpore. vt supra dictū est.

Arguit. Si spēs intelligibiles essent in in-
tellectu singularitate tūc non representaret vlt
qz essent indiuidue. **Dōm** qz species intelli-
gibiles capiunt dupliciter. **Uno** put compant
ad subiectū in quo sunt. et sic sunt singulares.
qz intellectus est in aīa singulari qz indiuiduat
ad indiuiduationē corporis. **Alio** mō compant
spēs intelligibiles ad obiectū qd representant et

sic sunt vltē qz representant vlt. Simile ē de
statua regis. qz statua regis nō representat hūc
vel illū regē sed regē in cōi. et hoc cōtingit ideo
qz intellectus noster ē immaterialis. et ideo spe-
cies intelligibilis immaterialis pōt representare
aliqz vniuersale qd non potest species sensibi-
lis que est in organo corpali.

Ar. Plures hoīes intelligūt vni obiectum
ergo hnt vnā intellectionē. nō tenet. qz vni-
tas opatois sequitur vnitatem obiecti. **Dōm** qz
cōceptus siue intellectus capitur dupliciter. **Uno** p
actu cōcipiendi. et sic plures hoīes nō hnt vnū
cōceptū. actus enī variat ad vnitatem princi-
pio. sic qz sunt plures intellectus numero. ita sūt
plures cōceptus numero. **Alio** accipitur cōceptus
p re concepta siue p obiecto. et sic plures hoīes
pōt hē vnū cōceptū siue intellectū. qz pōt con-
cipere vnū obiectū. et si ē de visu qz plures ho-
mīes pōt hē vnū obiectū visus. nō aut vnū
actū vidēdi. Nec ē vltē qz vnitatis opatois sequitur
vnitatem obiecti. s; sequitur vnitatem forme opantis.

Lum autez sic sin.

Postqz **Aresto** determinauit de natura intelle-
ctus possibilis. hic cōsequēter determinat quō
intellectus ducit de potētia ad actū. Et pōt quō
ducit ad actū p spēm intelligibile. scdo quō du-
citur ad actū p obiectū. **Primo** dicit qz tūc
intellectus possibilis sit in actu qn sit singula-
id ē qn recipit in se spēs intelligibiles oīm rez
et qn recipit tales spēs tūc pōt opari p seipm. et
ideo tūc intellectus ē in actu et in potentia. Est
enī in actu p spēm intelligibile. et sic est i actu
primo. sed ē in potētia ad opationem. et ideo est
in potētia ad actū scdm. Ex quo sequitur qz intel-
lectus ē differēter in potētia qn hz specie intelli-
gibile. et anqz recipit ea. qz anqz recipit specie i-
telligibile scz ante addiscere vel inuenire est in
potentia simpliciter. qz ē in potētia tā quo ad
actū primū qz quo ad actū scdm. Sed habēs
speciem intelligibilem est in potentia ad actū
scdm. et habet actū primū. qn ergo intellectus
sic est in actu. tūc potest seipm intelligere.

Quenit Quot dispositōes pōt hē intellectus
noster. **Dōm** qz tres. qz qnqz intellectus ē sim-
pliciter i potētia qn nōdū acquisiuit spēs intelli-
gibiles. sicut est intellectus pueri anqz hz vsuz
rōnis. qz in intellectu pueri nulla est spēs intel-
ligibilis. **Alio** accipitur intellectus put ē simplr
in actu qn scz vltē specie intelligibili quā in se
hz. sicut p3 in pso cōsiderante aliquid i psta
Tercio modo intellectus est primū in actu et par-
tim in potentia scz qn hz spēm intelligibile s;

per ipsam non considerat. sicut p3 in p3o dicitur /
 miene. et sic intellectus dicitur esse in potentia p3o qm
 Aresto. scdo huius. Tunc ergo intellectus dicitur
 in actu qm h3 spem intelligibilem sic in actu dicitur
Quare Aresto. dicitur in actu q intellectus
 h3 spem non e eode modo in potentia sicut an-
 te addiscere aut an inuenire. Dicitur q hoc dicitur
 ad denotandum q aliqs dupliciter potest reduci ad a-
 ctum sciendi siue ad habendum spem intelligibilem
 Uno p p3ia inuentione. et talis modus prin-
 cipaliter fit p sensum visus. Scdo contingit per
 hoc q aliqs ab alio addiscit. et talis modus atq
 rendi sciam fit p auditum. et hoc e qd dicit A-
 resto. q sunt duo sensus discipline scz visus et au-
 ditus. qz p illos sensus possumus disciplina recipere
Querit Tunc nature sit spes intelligibilis.
 et ut sit substantia vel accidens. Dicitur q spes i-
 telligibilis e accidens exis in intellectu sic in sub-
 iecto qd pbat duabus rationibus. Prima e. illud est
 forma quo aliquid est in actu. quia actus et for-
 ma idem sunt. Sed p spem intelligibilem intel-
 lectus e in actu. g spes intelligibilis e forma
 ipsius intellectus. sed non potest esse forma substantia-
 lis. qz non dat esse substantiale alicui materie. g
 e forma accidentalis. Scda ratio e. intellectus non fit
 Aresto. e in potentia. g e in potentia ad aliquam formam in-
 formantem. g spes intelligibilis e forma infor-
 mans intellectum et non potest esse talis forma substan-
 tialis. ergo est accidentalis.
Querit In q predicamento sit illa forma acci-
 dentalis. Dicitur q e accidens de prima spe qualitatis.
Ad q non. qz si sic tunc esset habitus vel di-
 spositio. sed nulli illorum e dicitur. Dicitur q est
 habitus qz e qualitas difficulter mobilis cu prius
 dicitur sit q sp maneat i intellectu. Et qm arguitur
 disponit hoiem ad sciam. g e dispositio. Dicitur
 q spes intelligibilis accipit dupliciter. Uno mo-
 do fit se et absolute. et sic est habitus. qz est qualitas
 difficulter mobilis. qz non potest remoueri ab intel-
 lectu. Alio accipit spes intelligibilis in ordine
 ad sciam q resultat ex speciebus intelligibilibus
 sil cu lumine intellectuali. et sic potest dici dispositio
 qz disponit intellectum ad hoc q talis habitus
 resultat in intellectu. Et qd p3 q realiter diffe-
 runt spes intelligibilis et scia quis enim spes intel-
 ligibilis et scia sunt de vna spe qualitatis. tñ dif-
 fert sicut origo et originatus qz species intel-
 ligibilis e origo scie resultantis ex spe et lumine
 intellectus.
Ad. Species sensibilis e eiusdem nature cum
 re sensibili. g spes intelligibilis erit eiusdem na-
 ture cu re intellecta. sed res intellecta e substan-
 tia. ergo spes intelligibilis e substantia. Dicitur

q nullo modo e simile de specie intelligibili et sen-
 sibili. quia species sensibilis a toto genere e ac-
 cidens. et ideo potest esse eiusdem nature in organo
 sicut in subiecto. sed species intelligibilis e ne-
 cessario accidens. qz dicitur esse in intellectu sic forma
 s3 intelligibilia sunt qm qz ibe. et sic e impossibi-
 le q species intelligibilis sit eiusdem nature cu re
 intellecta. quia accidens non est eiusdem natu-
 re cum substantia.

Arguitur Si species intelligibilis est acci-
 dens. ergo accidens erit principium cognitiois sub-
 stantie. Dicitur q duplex e principium cognitio-
 nis. Aliquod est qd tenet se ex parte cognoscentis et
 hoc semper erit accidens. qz debet esse in cognoscen-
 te. et sic species intelligibilis e principium cogni-
 tionis. qz nisi intellectus habeat specie intelligi-
 gibilem non erit in ipso intellectu cognitio.
 Aliud est principium cognoscendi ex parte rei co-
 gnite siue ex parte rei cognoscibilis. et sic quidi-
 tas seu diffinitio rei dicitur principium cognoscendi.
 et sic dicimus q vnusquisqz cognoscimus p sua
 diffinitionem. et illo modo accidens non e prin-
 cipium substantie.

Arguitur Nihil agit ultra sua spem. g accidens
 non e principium cognitiois substantie. Dicitur q
 agere accipit dupliciter. Uno p p3ie fit q age-
 re est aliquem effectum pducere. et sic nihil agit ul-
 tra sua spem qz effectus cause efficiens non potest
 esse dignior causa. Alio accipit agere comuniter
 put se extendit ad repntare. et sic aliquid potest age-
 re ultra sua spem siue natura. qz effectus sunt
 repntatiui suarum causarum. et tñ causa excedit spes
 effectus. vt imago regis representat regem. et
 tamen imago est accidens.

Quoniam at aliud

Postq Aresto. dicitur quo intellectus fit in actu
 per spem intelligibilem. hic pnter determinat quo
 intellectus fit in actu p obiectum. Et intrinsecus q qd
 rei materialis e obiectum nri intellectus. Et h
 sic pbat. qz aliud e magnitudo. i. suppositum in
 mathematicis et magnitudinis ee. i. qditas
 siue diffinitio. et etia aliud e aqua. i. suppositum
 in rebus phisicalibus. et aque esse id est quiditas
 in rebus phisicalibus et silr e in oib3 alijs rebus
 mathematicis q3 phisicalibus hoc tñ non est
 vlt. vt cu in oib3. scz q aliud sit suppositum et a-
 liud qditas. qz in quibusda scz i separatis a mate-
 ria. id e est caro et carnis esse. i. idem est supposi-
 tum et qditas. Et ponit ibi caro p exemplo in sepa-
 ratis. qz separata sunt nobis ignota sub suis
 proprijs noib3. ergo oportuit circuloq talia se-
 parata p aliq materialia nobis nota. Et h3

ergo sic dicitur **Aristo.** qd aliud sunt suppositum et natura in materialibus aliud scilicet in ordine ad potentiam cognitivam. sicut ergo suppositum cognoscitur per sensum. ita quantitas cognoscitur per intellectum quicquid autem cognoscitur per aliquam potentiam est eius obiectum. et sic alia potentia in nobis que cognoscuntur singularia scilicet sensus que per se directe cognoscuntur hoc calidum hoc frigidum et alia particularia. **Aut** si sic eadem potentia cognoscens utriusque tunc illa potentia habet se aliter et aliter. quia tamen illa potentia directe cognoscit universale scilicet intellectus sed reflexe cognoscit singulare

Iterum autem ex his

Dicit Aristoteles. respondit uni tacite questioni. quod possit aliquid dicere quod mathematica sunt abstracta a materia sic dicitur. **ij. phisicorum.** ergo videtur quod etiam in eis idem sit suppositum et natura sicut in aliis separatis et videtur **Aristoteles.** quod quibus mathematica sunt abstracta a determinata et certa materia. quod non sunt in materia sensibili secundum rationem. non tamen sunt separata ab omni materia sicut metaphisicalia. **Distinguerunt enim mathematica a phisicalibus.** sic referuntur enim mathematica a phisicalibus. sic referuntur enim a symo. quod rectum determinat sibi materiam non tamen determinata et certa. sed symon determinat sibi materiam certam scilicet numerum. oportet ergo quod si debeant mathematica intelligi quod etiam separata a materia singulari imaginabili. **Ex quo concludit Aristoteles.** unam autoritatem quod sicut res sunt separabiles a materia. ita sunt intelligibiles. quod est verum si materia accipiat per materiam individuam sine signata. quod res existentes in tali materia non sunt intelligibiles directe. sed directe sunt sensibiles. oportet ergo quod res intellecta separata a materia. **Unde patet quod illa que sunt simpliciter separata a materia sunt simpliciter intelligibilia et nullo modo sensibilia.**

Queritur **Utrum** idem sint essentia et suppositum. in natura et supposito **Respondetur** quod suppositum et natura prout dupliciter capiuntur. **Uno modo** prout referuntur ad potentias cognitivas sic **Aristoteles.** accipit hic naturam et suppositum in textu. **Et sic differunt natura et suppositum in materialibus.** quod per aliam et aliam potentiam cognoscuntur cum supposito cognoscatur per sensum et natura per intellectum. sed non in immaterialibus. quod ibi natura et suppositum per eandem potentiam cognoscuntur. **Alio modo** capiuntur natura et suppositum absolute. scilicet absque comparatione ad potentias cognitivas. et sic vel inveniuntur natura et suppositum in ente increato scilicet in deo. et sic sunt simpliciter idem propter simpliciter divinam que nullam secundum partem compositionem vel intelligitur de natura et supposito in creatis et tunc natura et suppositum prout dupliciter.

Uno modo precise secundum quod reperiuntur in predicamento substantie secus omnibus accidentibus que sunt in supposito et tunc natura et suppositum solum distinguuntur secundum rationem et non realiter. quod tunc se habent sicut superius et inferius que sunt idem realiter. **Alio modo** accipiuntur secundum quod suppositum accipitur secundum ea que sunt in supposito. et sic differunt realiter suppositum et natura. quod multa sunt accidentia in supposito tamen in materialibus que in immaterialibus que realiter distinguuntur a natura. **Exempli gratia.** in substantiis separatis sunt ista accidentia intellectus et voluntas que realiter distinguuntur a natura substantie separate. **Et si arguatur.** ex hoc sequeretur quod non erit maior differentia inter naturam et suppositum in separatis quam in materialibus quod est contra **Aristoteles.** **vij. metaphisicorum.** **Dicitur** etiam quod natura et suppositum in materialibus et separatis accipiuntur dupliciter. **Uno modo** quantum ad res distinctas. et sic est eadem distinctio manens in predicamento substantie in separatis et materialibus inter naturam et suppositum quia est solus distinctio rationis. **Alio modo** accipiuntur natura et suppositum quantum ad illa que faciunt in ipsis distinctio nem. et sic est maior differentia nature et suppositi in materialibus quam in separatis et hoc propter duo. **Primo** quod inveniuntur realis distinctio in toto contra quolibet parte comparatam ad totum quod est quantitas vel natura in materialibus. **Exempli gratia.** tam anima quam corpus separatim accepta distinguuntur realiter ab homine. hoc autem non est in separatis cum ibi non sint partes constituentes totum. quod sunt forme tamen. **Secundo** quod accidentia in materialibus que sunt in supposito gratia quorum suppositum distinguuntur realiter a natura non sunt de ratione nature nec spectant ad naturam secundum quod homini. scilicet accidentia in separatis que reperiuntur in supposito etiam consequuntur naturam secundum quod homini. **Exempli gratia.** in substantiis separatis sunt intellectus et voluntas que consequuntur naturam et suppositum in separatis. ex quo quodlibet suppositum habet in se totam suam naturam. sed in materialibus accidentia individualia non consequuntur naturam nec accidentia propria sequuntur suppositum.

Queritur **Utrum** quantitas rei materialis sit obiectum nostri intellectus. **Respondetur** quod sic quod probatur duabus rationibus. **Prima.** illud est propria obiectum alie potentie quod per propria speciem imutat tale potentiam. scilicet quantitas rei materialis imutat intellectum per propriam speciem. **Mayor patet** in singulis potentis. quia hoc est obiectum sensus cuius propria spes recipitur in sensu ut color in visum. sonus in auditum. et sic de aliis. **Minor probatur** quod illi spes intelligibilis est apud intellectum cuius fantasma est apud sensum sed manifestum est quod solum res materialis habet fantasma apud sensum. ergo solum talis res habet

spem intelligibilem apud intellectum. **M**aior probat. quod spes intelligibilis aduenit intellectui possibili ex resultatione fantasmatum per lumen intellectus agentis. si ergo resultat spes intelligibilis a fantasmate. ergo cuius fantasma non est apud sensum illius spes intelligibilis non est apud intellectum. quod deficere causa deficit et effectus. sed fantasma est causa quare spes intelligibilis est apud intellectum. **M**inor probat. quod immaterialia non habent propria fantasmata cum fantasmata diffundantur per aliquam quantitate quam non potest esse in immaterialibus cum ibi non sit materia. **S**ecunda ratio stat in hoc obiectum et potentia dicitur proportionari. sed intellectus est forma coniuncta materie scilicet corpori licet non sit in organo corporeo. ergo eius obiectum debet esse aliquod materiale. sed non potest esse materiale singulare quod hoc solum cognoscitur per sensum. ergo debet esse materiale vel siue quidditas rei materialis. **M**aior patet quod obiectum coniungitur ipsi potentie. scilicet inter illa que sunt coniungibilia adinueni necessesse est esse proportionem. **E**x quo sequitur quod intellectus solum habet apud se similitudines specierum specialissimarum et non generum. cuius ratio est ex dictis sumenda. quod ex fantasmatibus resultat spes in intellectu et fantasmata sunt species singularium. ergo ille spes resultat a fantasmatibus que repuntat vltra propriam similitudinem ipsius singularium. sed illa est similitudo speciei specialissime. ergo apud intellectum solum sunt similitudines specierum specialissimarum.

Ad. **E**x hoc sequeretur quod solum intelligeremur specie specialissima quod est falsum. **S**equitur patet quod solum hoc precipimus per aliquam potentiam cuius similitudo est apud illam potentiam. **D**ominus quod ista spes intelligibilis speciei specialissime etiam est imago representans omnia superiora essentialiter ad spem specialissimam. quod quicquid sunt realiter eadem per eandem imaginem representant. sic patet de imagine regis. que representat hominem. animal. corpus animatum. corpus. et sic de alijs. **S**ic igitur est dominus ex quo superiora sunt realiter eadem cum inferioribus. ergo etiam imago siue spes intelligibilis speciei specialissime representat omnia superiora que sunt essentialiter eadem cum spe specialissima.

Queritur **Q**uare tunc non intelligimur primo specie specialissima per talem imaginem. sed primo intelligimur per eam ens. **D**ominus quod hoc puenit ex defectu intellectus. ex quo enim intellectus noster est in potentia sic etiam primo intelligit illa que sunt magis potentia et illa sunt magis communia. **S**ic est de sensu quod sensus visus per imaginem visibilem alienam determinate rei primo precipit aliquod singulare ipsius corporis. sic aliquis videns hominem venientem primo cognoscit eum esse substantiam animam cognoscit eum esse Sortem. et tunc in visu suo habet

spem visibilem Sortis. **I**n signum cuius ubi est perfectus intellectus. sicut in substantijs separatis ibi primo intelligit per talem imaginem spem specialissimam quod contingit propter perfectionem intellectus eorum.

Ad. **S**i solum similitudines specierum specialissimarum sunt apud intellectum. ergo quidditas rei materialis non est obiectum nostri intellectus. quod quidditas non est species sed genus. **D**ominus quod ista locutio similitudines specierum specialissimarum vel quidditatis sit apud nostrum intellectum potest dupliciter intelligi. **U**no modo secundum quod ibi accipiat quidditas secundum suppositionem personalem. sic quod vna quidditas rei materialis sit apud nostrum intellectum. et sic est locutio falsa. **A**lio modo potest intelligi secundum suppositionem simplicem. et sic est vera. quia species illius quidditatis. et illius sunt apud nostrum intellectum. quod quilibet quidditas rei materialis si est intellecta habet suam propriam speciem apud nostrum intellectum.

Arguit **S**ubstantie separate precipiunt per nostrum intellectum et non continentur sub quidditate rei materialis. quia talem non habent. ergo quidditas rei materialis non est obiectum nostri intellectus sed aliquod commune. **D**ominus quod non omne quod quocumque modo cognoscitur per aliquam potentiam est obiectum illius potentie. sed quod cognoscitur per talem potentiam secundum eius propriam speciem. sicut visus cognoscit magnitudinem que tamen non est obiectum visus. quod species magnitudinis non venit ad visum sed coloris. **S**icut est hic dicendum quod substantie separate non cognoscuntur per intellectum sic quod species eorum sunt apud intellectum. sed ex cognitione rerum materialium nos manuducimur in cognitionem rerum immaterialium. et hoc patet tripliciter. **U**no modo per viam similitudinis siue relucencie. **A**lio modo per viam remotionis. **T**ercio modo per viam proportionis. **P**er viam similitudinis. quod quicquid inuenimus in istis inferioribus aliquam similitudinem ad substantias separatas. et per totam similitudinem dicimus hoc idem esse in substantijs separatis. quod est in istis inferioribus. sicut cognoscimus deum intelligere ex hoc quod homo intelligit. **P**er viam remotionis. sicut dicimus deum non esse lapidem. quia lapis est imperfectus. **I**tem per viam proportionis cognoscimus numerum substantiarum separatarum per numerum motuum celestium.

Ad. **I**n intellectus est immaterialis. ergo eius obiectum erit immateriale. **D**ominus quod materia capit dupliciter. **U**no pro materia signata. id est determinata et sic obiectum intellectus est immateriale. id est abstractum a tali materia. quod talis materia facit in rebus singularitate siue indiuiduatione. scilicet singulare materiale non potest directe intelligi per intellectum. ergo

talis materia impedit directā intellectionē in-
tellectus. **Alio** accipit materia p materia i spe-
cie siue in cōi. 7 sic etiā materia ē aliquo mō for-
male. 7 h3 se sic aliqd imateriale p compatōnē
ad materiā signatā. Et sic dicit **Aristo.** in scdo
phicoz. q ptes diffinitōis sunt formales 7 per-
pns imaterialis. p hoc d3 q qditas rei materi-
alis ē imaterial. qz n̄ includit matiā idiuidualē
Arguit maior ē ppō immaterialiū ad ima-
terialia q3 immaterialiū ad materialia. sed itel-
lectus ē imaterialis. g^o ei^o obiectū erit qditas
rei imaterialis. **Dm** q duplex ē pportio. q/
dam est in natura. 7 talis pportio nihil facit
ad cognoscibilitatē. qz illa q sunt similia in na-
tura non sp abinvice cognoscunt. **Alia** ē ppor-
tio fm spem rei cognite fm q dicim^o q similitu-
do rei cognite ē in cognoscente. 7 talis similitu-
do facit ad cognitōez alicui^o. 7 talē similitudi-
nē hnt materialia ad intellectū nostrū. qz pos-
sunt esse in intellectu fm spem intelligibilem.
Simile p̄t inueniri in sensu. qz illud non co-
gnoscat p visum qd ē ei simile in natura. quia
tūc visus cognosceret auditū. qz auditus ē na-
turalis pōtia sic visus. s3 visus mag3 cognoscit
illud qd ē in ipō fm spem visibile sicut ē color
Arguit **Uidet** q ens sit obiectū intellectus
qz illud ē obiectū nostrū intellect^o qd primo ca-
dit in nostrū intellectū. sed fm **Auicennā** ens
primo cadit in intellectū. ergo ē ei^o obiectum.
Dm q illud nō ē obiectū alicui^o potentie
qd q̄literaq3 cognoscit p talē potentiā sed qd
cadit in ipam p ppriā spem. sed spēs entis non
cadit in nostrū intellectū. sed species intelli-
bilis quiditatis rei materialis. cum talis stati-
diffundatur a fantasmate vt dictum est.
Arguit **Obiectū** alicui^o habitus nō p̄t ex-
cedere obiectū potentie in q̄ est talis habitus.
sed ens est obiectū sapie q̄ est habitus intelle-
ctus. ergo etiā erit obiectū intellectus. **D3**
q obiectū alicui^o potentie p̄t tripliciter assigna-
ri. **Uno** fm cōmunitatē pdicatōis fm q illd
dicif obiectū alicui^o potentie qd quocūq3 mō-
do p talē potentiā p̄t cognosci. et sic visibile p̄t
dici obiectū visus. 7 ens obiectū intellectus.
Alio assignat obiectū alicui^o potentie fm pri-
mitatē appropriationis 7 tūc illud d3 obie-
ctū alicui^o potentie qd primo appropriat tali
potentie. i. qd p ppriā specie immutat potētiā
et sic color est obiectū visus 7 qditas rei mate-
rialis ē obiectū intellect^o. **Tercio** assignat ob-
iectū penes formalitatē obiectalis rōis. 7 tūc
d3 illud obiectū sub cui^o rōe referē res cognita
ad ipam potētiā. 7 sic lumē p̄t dici obiectū vi-

et vez obiectū intellect^o. qz oīa que vident sub
lumine vident. et oīa que intelligūtur sub rōe
veri intelligūtur. Per hoc ergo ad argumentū
dicif q obiectū alicui^o habitus nō p̄t excedere
obiectum siue potentie vel ppriū vel cōmune
q̄ntis ergo obiectū sapientie excedat obiectum
ppriū intellectus sc3 quiditatē rei materialis.
non tñ excedit obiectū qd sumit fm cōtatem
pdicatōis qd ē ens. **Vel** p̄t dici q quiditas
rei materialis capif duplicif. **Uno** fm se. 7 sic
ens multū excedit quiditatē rei materialis. **A-**
lio mō accipit fm illa q aliquo modo sunt re-
ducibilia ad quiditatē vel sicut p̄ncipia vel
sicut p̄ncipietates vel sicut effectus. 7 sic omne
ens cōprehendit sub quiditate. qz de^o 7 substa-
tie separte sunt p̄ncipia qditatis 7 accna sunt
p̄ncipietates quiditatis. ergo oīa entia p ipam q̄-
ditatem cognosci possunt.

Arguit **Uidet** q vez sit obiectū nostrū itel-
lectus. p̄bat qz sicut se h3 bonū ad appetitum
ita se h3 vez ad intellectū. sed bonū ē obiectū
appetit^o. g^o vez erit obiectū intellect^o. **D3**
q vez capif duplicif. **Uno** mō formalif fm q
est passio entis. 7 sic nō ē obiectū nostrū intelle-
ctus ppter duas causas. **Prima** ē qz nimis ex-
cedit nostrū intellectū cū cōuertat cū ente. **Se-**
cūda cā ē. qz est conditio circa rem intellectam
et nō ē res itellecta. **Alio** accipit vez materia-
liter p illo qd ē vez. 7 sic adhuc capif duplici-
ter. **Uno** incōtracte 7 sic excedit intellectū no-
strū. qz sic etiā inuenit in immaterialib^o q nō
p̄t cognosci a nobis. **Alio** accipit p vero cō-
tracto ad vez materiale. 7 tūc itez excedit itel-
lectū nostrū fm primā eius opatōnem. si ergo
vez d3 esse obiectū pporcionatū intellect^o fm
primā ei^o opatōnem. oportet accipē vez materi-
aliter cōtractū ad vez materiale qd ē simplex
et sic ē idē qd quiditas rei materialis. qz tñ ve-
rū significat quandā conditionē circa obiectū i-
tellect^o. g^o n̄ p̄ueniēter p̄t poni obiectum intel-
lectus.

Ar. **Ule** ē obiectū intellect^o. qz nihil intelli-
git nisi v̄le saltē directe. **D3** q v̄le capif du-
plicif. **Uno** formalif. put significat quedā in-
tentionē scdaz factā p intellectū. 7 sic v̄le nō p̄t
esse obiectū intellect^o. qz sic sequit cognitōnem
primā intellect^o ex hoc enī q qditas cognoscit
vt cōicabilis multis intellect^o sibi attribuit se-
cūndā intentionē vt esse gen^o vel specie. **Alio**
capif v̄le materialif et sic significat naturā cui
p̄t attribui scdā intentio. et sic iterum capif du-
pliciter. **Uno** modo cōiter. put se extendit ad oē
v̄le. 7 sic est nimis cōc. qz v̄le in immateriali-

bus nō immutat intellectū p propria spēm. Alio accipit vltē pro vlti materiali. et sic ē idem q quiditas rei materialis. et ideo pōt poni obie ctū sicut quiditas sed nullo modo formaliter. sed tñ cōuenientius ponit quiditas pro obie cto. qz vltē materiale etiā extendit se ad genera sed genus nō habet suā spēm in intellectu sicut spēs specialissima.

Querit **U**trū singulare posset cognosci per nostrū intellectū. **D**ōm q duplex est singu lare. qōdam ē materiale vt **S**ortes. qōdā est immateriale vt hic **B**abriel. **S**i ergo intelli gat qstio de singulari imateriali. **D**ōm ē q di recte p intellectū cognosci pōt qz nō proprie cognoscat ab intellectu nro propter defectū in tellectualitatis nre. **E**x quo p q singularitas p cise nō impedit intellectionē directā. sed sin gularitas cū materialitate. **S**i vero intelligat de singulari materiali tñc dōt q singulare mate riale nō pōt directe cognosci p intellectū sed re flecte. **I**llud aut cognoscat directe per aliquā po tentiā cui spēs ē i potētia cognoscēte sicut co lor p visum. qz ergo spēs intelligibilis quidi tatis rei materialis ē apud intellectū sic quidi tas directe cognoscat p intellectū. sed spēs ipi rei singularis nō ē apud intellectū. q singulare nō intelligit p intellectū directe. s; reflecte. **E**st enī cognitio reflecta qñ intellectus nri applicat speciē intelligibilē immaterialem ad fantasma ta alicuius rei singularis et in tali specie appli cata cognoscat singulare.

Querit **U**trū eodē mō cognoscant natura et suppositū. **R**ndet q loquēdo de natura et supposito materialiu tñc suppositū qstūm ad sua acciā p se cognoscat p sensuz exteriorē. sed suppositū acceptū substātiāli cognoscat p sen sum interiorē scz cogitatiuā vel estimatiuam. **N**atura aut cognoscat directe p intellectū. pōt etiā intellectus cognoscere singulare sed reflecte scz p hoc q reflectit supra fantasmata. sunt aut fantasmata forme qb fit fantasia. fantasia aut est act⁹ sensuū interiorū. et ideo species reserua te in sensibus interiorib⁹ dicūt fantasmata. cū ergo intellect⁹ redit supra illas species tñc intel ligit singulare.

Ad hoc sequit q intellect⁹ sp cognosceret singulare. qz intellect⁹ nri in intelligēdo semper vtit fantasmatib⁹. s; fantasmata repntat singu lare. g intellect⁹ sp intelligit singulare. **D**ōt q intellectus nri duplicat vtit fantasmatibus. **U**no cōuertēdo se ad fantasmata. i. qñ cogno scit vltē et videt intelligibilit hoc vltē in fantas matib⁹. et nō manet apud fantasmata sed intel

ligit hoc qd repntat p spēm intelligibile. et sic est vtz q sp intellect⁹ intelligēdo etiā aliqd vltē cōuertit se ad fantasmata. vtz p exemplum infra positū de triangulo. **A**lio vtit intellect⁹ fantas matibus reflectēdo se supra fantasmata. et hō est habere ordinē ad fantasmata sic ad termi nū cognitōis. et hoc cōtingit qñ intellect⁹ iam respicit fantasmata fm q hmōi. et sic nō intelli git vltē sed p culare et indiuidū. **E**xemplum hui⁹ pōt dari de triangulo. qz demonstrans pas sione trianguli inesse triangulo accipit triangu lum in cōi. qz passio trianguli nō conuenit isti triangulo. et tamē exēplificat de aliquo p cula ri triangulo. qz intendit talē p cularē triangu lum sed qz ondē hoc qd dōt de triangulo in cōi inesse ibi p culari triangulo.

Ad. **T**erminus cognitōis dōt correspondere pncipio cognitionis. sed intellect⁹ intelligit na turā p compatiōē ad fantasmata. g intellect⁹ natura vt in singulari et nō in vlti. **D**ōm q duplicat intellect⁹ vtit fantasmatib⁹. **U**no sic termino sic q fantasia habeat se vt directe re p sētans ipm cognitū p intellectū. et sic intelle ctus intelligit singulare. qz sic fantasia habet se vt terminus cognitōis nō absolute sed re spectu illi⁹ qd repntat p fantasmata. **A**lio in tellectus vntur fantasmate nō sicut termino s; sicut medio quo inuat ad cognitōē vltis. et sic intellect⁹ etiā vtdo fantasmatib⁹ itelligit vltē. **A**rguit **S**ensus nō cognoscat vltē. g nec in tellectus singulare. **D**ōm q nō est simile. qz quicqd pōt potētia inferior hoc etiā pōt superior et cū hoc plus sed intellectus ē superior sensu igit.

Dubitabit aut vti

Postqz **A**resto. posuit cōditiones intellectus et qno fiat in actu p obie ctū et speciē. **D**icō sequenter mouet duas dubitationes circa p dī cta. ex quo enī dictū est q intellectus patit ab i telligibili. arguit **A**resto. sic. **Q**uicqd patit ab alio cōicat cū eo in materia. vtz pmo de genera tione. sed intellect⁹ nō hz materiā. ergo nō pōt pati ab aliquo.

Simplius autem si

Hic mouet secūdā dubitationē et orit ex hoc. qz dictū ē q qñ intellect⁹ ē fact⁹ in actu p speci em intelligibile tñc p seipm intelligere. est g ista qstio. **A**n intellect⁹ sit cognoscibilis absqz specie intelligibili sibi cōiuncta. et si sic tñc ē q stio quare alia intelligibilia nō intelliguntur sicut intellectus. si aut intellectus est intelligi bilis p speciē intelligibile alioz. tñc intellect⁹

esset intelligibilis. sicut alia intelligibilia. quia illa intelliguntur per speciem intelligibilem.

Sicut patitur de s'm

Hic soluit primam questionem distinguendo de passione et actione. quia aliquid est passio quae fit ab actione physica et in tali ordine esse coactionem in materia. quia in tali actione materia patientis recipit in se formam agentis. quod est eadem materia agentis et patientis. Alia est passio perfecta quae nihil aliud est quam reductio alicuius potentiae ad actum. et talis potentia non requirit materiam. et illa passio patitur intellectus ab intelligibili quod sic patitur. quia hoc patitur ab aliquo passione perfecta quod ab eo ducit de potentia ad actum. sed intellectus non est in principio in potentia ad intelligibilia. quia intellectus non in principio est sicut tabula rasa in qua nihil est depictum et sic est in potentia et reductio ad actum per intelligibilia.

Quaeritur Quot errores vel opiniones excludit **Aristoteles**. per hoc quod dicit intellectus non est sicut tabula rasa. **Secundo** quod duas quae prius est antiquorum dicitur intellectum fore compositum ex omnibus rebus ut omnia intelligeret. quia si se per simile cognoscit. sed hoc non est quia intellectus noster sic non esset tanquam tabula rasa. quia haberet actu in se omnia intelligibilia.

Secunda fuit opinio **Platonis** quod dixit scias non bis esse coeatas et impediret usum earum in nobis propter conjunctionem aie ad corpus quod iterum est simpliciter falsum. si anima est tabula rasa in qua nihil est scriptum. In illa autoritate addit quod est tabula rasa in qua particula duo notant scilicet non existetia species intelligibilium in intellectu. **Secundo** notatur appetitudo recipiendi. quia in tabula rasa. id est plana non sunt imagines litterarum ex hoc tamen quod rasa est potest faciliter recipere litteras.

Arguitur Intellectus noster patitur ab aliquo materiali. quia a fantasmatibus. quod patitur passione corruptiva. **Secundo** quod fantasmata capiunt dupliciter. Uno modo sunt in se habent conditiones materiales. et sic non possunt mouere intellectum possibilem quia ille est immaterialis et per se non potest recipere speciem materiale. Alio modo capiunt fantasmata sunt deputata a conditionibus materiae per intellectum agentem. et sic mouent intellectum possibilem et hoc est quod dicitur solet quod intellectus agens abstrahit species a fantasmatibus. quia illuminando fantasmata resultant species immateriales in intellectu possibilem.

Arguitur Intellectus noster non est sicut tabula rasa. probatur quia in principio habet habitum principiorum sibi connatum scilicet speculativum et practicum. **Secundo** quod intellectus noster potest ad duo comparari scilicet ad ipsos habitus. et sic non est in principio

rasus id est primatus habitibus. quia habet duos habitus connatos scilicet unum in intellectu speculativo qui vocatur intellectus. et alium in intellectu practico qui vocatur sinderis. Alio modo comparatur intellectus noster ad species intelligibiles. et sic intellectus noster est in principio sicut tabula rasa. quia nullam speciem intelligibilem habet. sed illas accipit per ministerium sensuum. Et quia proprie loquendo rasa respicit imagines et non qualitates alias tabulae. ergo proprie dicitur tabula rasa vel intellectus rasus. quia non habet in se imagines species intelligibilium quibus habeat in se habitus.

Arguitur Tunc ibi habitus sunt frustra in intellectu. quia illi habitus sunt ad assentiendum principijs. sed assensus principiorum non est sine cognitione principiorum. quia non assentimus nisi cognito. cognitio autem originaliter fit per species. **Secundo** quod quis non videtur illis habitibus in principio sufficit tamen quod videtur eis postquam recepimus species intelligibiles. hoc autem frustra est quod non potest quibus habere suum finem sine usum. sufficit ergo quod isti habitus habeant suos fines siue operationes postquam species intelligibiles sunt in intellectu.

Quaeritur Utrum scie sint nobis concretae. **Secundo** quod non. et hoc patet ex duabus autoritatibus in primo posteriorum positus. quia in principio dicitur quod omnis cognitio intellectiva fit ex per se habenti cognitione. scilicet sensitiva. quod non nouo generatur in nobis scia. **Secunda** ponitur infra in eodem libro cum dicit **Aristoteles**. quod deficiente aliquo sensu a natiuitate necesse est sciam illi sensibilibus deficere. Et quibus manifeste patet quod cognitio intellectiva habetur per sensitivam.

Arguitur Dans formam dat animam formam. sed de dat animam rationalem. ergo dat animam scias.

Secundo ad maiorem quod dans formam dat etiam consequentia formam si sequantur per modum naturalis sequele. sicut generans hominem generat risibile. quia risibile sequitur hominem per modum naturalis sequele. et generans ignem generat leuitatem. Sed scientia non sequitur ad animam rationalem per modum naturalis sequele. quia non est naturalis proprietas intellectus sed scia aduenit aie ministerio sensuum sicut patet primo metaphysice. et in fine secundi posteriorum.

Arguitur Optimum est optimum adducere. sed de optimum. ergo dat aliquid optimum scilicet ipsam sciam aie.

Secundo quod optimum est optimum adducere optimis rebus. Cuius ratio est. quia deus maxime vult totum vniuersum conservari. totum autem vniuersum conservatur ex ordine rerum distinctarum secundum perfectum et imperfectum ergo oportet aliquas res esse perfectiores alijs. et illis perfectis rebus etiam inducuntur op

time conditiones. Per hoc ergo ddm e q sub/
stantie sepate hnt scias cōcreatas. qz sicut opti
me creature quo ad naturā sed homo que e il/
lis inferior habet ex rebus scias colligere.

Arguit Cū Platone qui habuit iuuenē q
nō fuit instruct⁹ in scia cui pponēbat sciaz ad
quā optime rñdebat. ergo scie fuerūt sibi con/
create. **Ddm q p ordinatā interrogatōne** p
in aliquo generari scia ex quo ergo Plato ppo
suit iuueni mathematicalia que sunt maxime
nobis pporcionata. sic potuit iuuenis primen/
ter rñdere. et ergo nō habuit sciam cōcreatā sed
acquisiuit eam p ordinatam interrogatōnem.

Et ipse autem intel

Hic soluit scdam dubitatōne prius motam.
Et primo dicit quō intellectus sit intelligibil⁹
Secōdo soluit obiectionē in illa questione motā
Quo ad primū dicit q intellect⁹ sit intelli/
bilis p species intelligibiles aliaz rez sicut et
alia intelligibilia. qz anteq intellectus habet
species intelligibiles rez intelligibiliū apud se
non p̄t intelligere alias res intelligibiles nec se
ipm. et hoc sic pbat **Aresto**. Quia in his que
sunt sine materia idem e intelligens et illud qd
intelligit. qz scia speculativa e eadē cū ill⁹ qd
e speculabilis scibile qd itelligit fm pporcionē
vlt⁹ p̄formitatē ex q sic arguit. si itellens et qd i/
telligit sunt idem scz p specie intelligibile ipi⁹
rei intelligibilis. ergo p speciem q e in intelle/
ctu accidentaliter possum⁹ deuenire in cognitō
nem intellectus sicut per speciem sensibilē re/
tentā in sensu aliq̄lit deuenim⁹ i noticiā sens⁹.

Non antez semper

Dic Aresto. excludit obiectionē factā in cōtra
riā in dubitatōne prius mota. fuit enim sic du
bitatū. **Si intellectus est intelligens et etiaz**
intelligit tñc videt⁹ dubiū quare alia intelli
bilis non intelligit sicut intelligunt. illam ob
iectionē soluit dicens q duplices sunt res. que
dam sunt intelligibiles in potētia tm. sicut res
materiales et in talib⁹ nō e idem intelligens et
qd intelligit. tales enī res intelligunt et non in/
telligunt. **Aliud e intelligibile fm actū** qd scz
fm actū e imateriale et hoc intelligibile sit cū
eo qd intelligit etiaz intelligit. sic aut est de intel
lectu q est actu imaterialis. **Et rō istius e** qz
q̄to aliqua res est plus separata a materia tanto
plus recipit in se formas aliaz rez. et ideo res
pure naturales vt ignis et terra nō p̄nt in se re
cipe nisi formā p̄p̄riā et essentialē. res aut aliq̄
liter supra materiā eleuate sicut sunt forme sen

sitive recipiunt etiā aliaz rez formas. qz antia
sensitiva recipit in se formas aliaz rez scz obie
cta sensibilia. hoc aut ens qd est omnino sine
materia sicut intellectus p̄t recipere in se formas
omniū entiu. et sic postea dicit⁹ in textu q antia
est quodāmodo omnia.

Querit Utr in his que sunt sine materia
idem sit intelligens et qd intelligit. **Ddm q**
illa p̄p̄o p̄t dupliciter intelligi. **Uno⁹ fm ydem**
p̄p̄ritatē realē sic q sit sensus. in sepatis a mate
ria idem sunt realiter intelligens et res intelle/
cta. et tñc illa p̄positio est simplicit̄ vera in co
qz i deo idē e itelligēs et qd itelligit. qz de⁹ itel
ligit seipz et itelligēdo seipz itelligit oia alia. s
in substantijs sepatis ista p̄p̄o e vera q̄stū ad h⁹
qd p̄mo itelligit a substantia separata. qz substa
tia separata p̄mo itelligit seipam p essentialē. cū
ergo substantia separata sit etiā itelligēs. sic etiā
in substantijs sepatis idē e intelligens et qd in
telligit scz primo. **Sz in aia rōnali p̄p̄o e ve**
ra q̄stū ad id qd vltimo p ipam itelligit. qz in
tellect⁹ noster vltimo itelligit suam essentialē.

Circa qd sciendū q intellect⁹ aie rōnalis p̄
mo itelligit suū obiectū. qz hoc sibi representat
per spēm intelligibile. **Secōdo itelligit suam**
actū qui actus est circa obiecta. **Tercio itelli**
git habitū siue spēs itelligibiles. qz ex illis spēs
ciebus et habitibus p̄cedit actus. **Quarto in**
telligit potētiā intellectiua. qz spēs itelligi
bilis e in potētia sicut in subiecto. et vltimo i/
telligit suā essentialē que e primū principū sub/
iectiū aut effectiū oim p̄dictoz scz potētie
habituū actus et obiecti. cū ergo essentialē anie
vltimo itelligat. sic in aia rōnali idē est intel
ligens. et qd vltimo itelligit. **Alio⁹ p̄t ista p̄o**
p̄p̄ositio intelligi fm q idem dicit ydem p̄p̄ritatē
p̄p̄orcionis. et sic de quolibet intelligibili rez
est q intellectus e idē cū eo qd itelligit. qz in
tellectus itelligēs habet similitudinē siue spe
cie rei intellecte q spēs intelligibilis e eadē fm
p̄p̄orcionē ad rem intellectā. et ideo intellectus
hūs i se talē spēm d̄r idē eē cū tali re fm p̄p̄o
tionē. **Sile e si dicam⁹ q paries hūs i se ima**
ginē regis sit idē cū rege. illa enī e vera loquē
do de idem p̄p̄ritatē p̄p̄orcionis siue assimilatio
nis qz p̄ies hz in se p̄p̄riā imaginē ipi⁹ regis
sic etiā dicēdū est de intellectu.

Querit Utr intellectus sit p se intelligibi
lis. **Ddm q nō**. **Cui⁹ rō e**. qz sicut se hz ma
teria prima in genere rez materialiu in ordine
ad opari. ita se hz intellectus possibilis in ge
nere intelligibiliū in ordine ad itelligere. si
cut ergo materia prima nō p̄t agere nisi habita

forma substantiali quia sicut se est in sola potentia ita intellectus noster non potest intelligere nisi habeat in se speciem intelligibilem que est forma intellectus. non ergo potest intellectus seipsum intelligere absque specie intelligibili.

Arguitur. Species intelligibiles aliarum rerum non representant intellectum sed res intelligibiles ergo non potest intellectus per illas species cognoscere.

Respondetur. Quod duplex est similitudo alicuius ad alterum. Quedam est similitudo proprie dicta. et sic species intelligibilis non est similis intellectui sed rei in intellectu. Exemplum. species intelligibilis hominis est similis homini et proprie hominem representat. Alia est similitudo analogice accepta siue ordinis aliquid ad inuicem. et sic species intelligibilis potest dici similis intellectui quia ordinatur ad intellectum sicut accens ad subiectum. et sic per illas species intellectus etiam cognoscitur. Verum tamen est quod est duplex cognitio intellectus. Una est cognitio ad quam est quod scilicet aliquis habet intellectum et illa cognitio habet ex specie et actu intellectus. quod aliquis sciens se intelligere scit etiam se habere intellectum. Alia est cognitio quo ad quid est et ad tale cognitionem oportet devenire per multas inquisitiones. sicut autem per modum aliquis cognoscit intellectum in particulari sicut per modum aliquis cognoscit intellectum in universali quod essentia intellectus sed essentia est solus universalium et non particularium.

Queritur. Utrum anima intelligat se per suam essentiam. **Respondetur.** Quod nec anima nec intellectus per se intelligere per suas essentias. Ratio est quod unumquodque est cognoscibile sicut quod est in actu. sed intellectus sicut se est in potentia et ideo vocatur possibilis quod passibilis et pati est a potentia. sed non potest se intelligere nisi fiat in actu per species. Et ideo per oppositum intellectus divinus qui est purus actus seipsum et omnia alia intelligit per seipsum. sed intellectus substantialiter separatus habet se medio modo quia est actus sed non est purus. ex eo ergo quod est ut actus in genere intelligitur sic potest se per suam essentiam intelligere. quia tamen non est actus purus sic intelligitur alia per species aliorum. Et per hoc soluitur argumentum quod arguitur. Angelus intelligit se per suam essentiam. sed anima rationalis. **Respondetur.** Quod non est simile quod essentia angeli etiam in principio sui habet species creatas. sed anima rationalis in principio sui nullam habet speciem. et ideo est solus potentia intelligibilis et intelligit solum per speciem acceptam a rebus. Unde quia angelus in principio est in actu ergo potest seipsum intelligere per suam essentiam.

Queritur. Quid sit habitus intellectus et unde resultat siue oriatur. **Respondetur.** Quod habitus intellectus acquisitus est quedam qualitas de prima specie re-

sultans ex specie intelligibili et lumine intellectus agentis et ideo simpliciter est alterius essentie quam species intelligibilis vel lumen intellectus agentis quia species intelligibilis et lumen intellectus agentis presupponuntur ad habitum. idem autem non potest presupponit seipsum. Itaque contingit etiam habere species intelligibiles et lumen intellectus agentis absque habitu acquisito. Itaque species intelligibiles et lumen manent in habitu virtualiter et non actualiter sicut elementa in mixto. vel in medijs extremi colores.

Arguitur. Tunc de una re esset tamen una scientia quod est tamen una species de una re et absolute est tamen unum lumen intellectus. **Respondetur.** Quod lumen intellectus dupliciter. Uno modo sicut se et sic est simpliciter unum quod lumen intellectus agentis est ipse intellectus agens quod est aliquid unum. Alio modo accipitur lumen intellectus agentis potest est incorporata diversis speciebus intelligibilibus acceptis sicut diversas rationes formales sicut lumen diversificatur. quod species accepte sunt alia ratione formali etiam aliter et aliter incorporant lumen. Et hoc ex illo contingit quod scientia proprie loquendo est plerorum quia de conclusionibus demonstratis est scientia. ideo potest contingere quod de aliqua re representata apud intellectum per unam speciem fiat diverse compositiones in se de operatione intellectus sicut ordine et respectum illius rei ad diversas passiones habentes originem a diversis principijs. Unde ex specie intelligibili sub tali ratione accepta et lumine intellectuali resultant de eadem re multe scientie siue multi habitus. et quod ipse habitus est de prima specie qualitate sic informat lumen subiectum ad bene vel male operandum et hoc speculative si sit habitus speculativus. vel practice si sit habitus practicus. Exemplum de habitu artis quod ars disponit artificem ad bene operandum opera artis. sicut domesticator disponit per arte domesticandi ad bene apandum opus domesticationis. Similiter habitus speculativus disponit intellectum ad bene speculandum circa obiectum talis scientie.

Queritur. Quomodo cognoscatur habitus. **Respondetur.** Quod per actum. **Quid** ratio est. quia cum habitus sit aliquid medium inter actum et potentiam et nihil cognoscatur nisi sicut quod est in actu ideo habitus quod est in actu per operationem etiam cognoscatur per operationem quod habitus per actum habet suam completam siue finale perfectionem. Istud patet per experientiam quod aliquis cognoscit se habere habitum grammaticum ex hoc quod cognoscit se habere actum grammaticum scilicet congrue loqui per causas. Est tamen considerandum quod dupliciter habitus potest cognosci ex actu. Uno modo quo ad quod est. quia cognoscit actum procedere ex habitu. et sic cognoscit se habere habitum quod habet actum. Alio modo quo ad quod est quod aliquis ex consideratione actus inquit naturam ipsius habitus. et sic

fit p diligere inquisitionem. et sic etia possum?
Distinguere habit⁹ ab invicem ex natura actum.

Arguit Aliquid cognoscit fm q est pns in
tellectui. sed habitus sunt pntes intellectui per
eentia. ergo no cognoscunt per actum sed per eentia
tia. **Dm** q dupliciter aliquid e pns intelle
ctui. Uno mo per modum obiecti. et qd sic e pns
intellectui cognoscit pprie ab ipso intellectu si
cut quiditas rei materialis. Alio modo e aliqd
pns intellectui sicut principiu quo intellectus
intelligit. et illud no maxime cognoscit ab intel
lectu. Simile est de visu qa aliquid e pns vi
sui duplr. Uno mo sicut obiectu vt color. et h
pprie cognoscit per visum. Alio mo sicut prin
cipiu quo cognoscit visus vt pupilla vel lumē
et quod sic e pns visui non pprie cognoscit
per visum.

Arguitur Propter qd vnuqdeqz tale et illud
magis. sed res cognoscunt p hitus et spes. ergo
spes et habit⁹ magis cognoscunt. **Dd** q illa re
gula hz veritate de illis q sunt vni⁹ ordinis. sic
si dicat sanitas appetit⁹ ppter vita in genere ce
final. ergo vita magis appetit⁹. sed sic non est de
habitu qa habit⁹ no est id qd cognoscit pmo sz
est bn illud q aliquid cognoscit. **Un** si accipia
tur duo quoz vnuqdeqz est illud qd p se cogno
scit. tunc si vnu cognoscit p alteru tuc alterum
magis cognoscit sicut conclusiones cognoscuntur
p pncipia q pncipia magis cognoscuntur.

Querit Quo cognoscit act⁹ intellectus
Dm q cognoscit ex obiectis qd pbat autori
tate et ratone. **Autoritate** **Aristo.** dicentis q act⁹
et obiecta sunt priores potentis fm rōnem. sic
ergo pōna cognoscit ex actu. ita actus ex obiectis
qa illi actus sunt distincti q sunt circa diversa
obiecta sicut videre distinguit ab audire quia
videre est circa colorē sed audire est circa sonum.
Sed rō stat in hoc. qz omnis actus p iunctus
potentie pt ab eadē pōna intelligi si pōna refle
ctat sup seipsam. sed actus intelligendi e actio
p iuncta pōne qa est actio imanes ergo pt p ipaz
pōnam intelligi cū pōna intellectiva reiectat
super seipsam.

Arguit Illud no cognoscit p aliquā pōnaz
qd no pntet sub obiecto illius pōne. sed actus
no pntet sub obiecto intellectus. ergo no pt co
nosci p intellectū. **Dm** q duplr aliqd cogno
scit p aliquā pōnam. Uno mo pprie et pmo. et
sic maior est vera. qz tūc solū cognoscit obiectū
p aliquā pōnam et hoc qd pntet sub obiecto.
Alio mo aliqd cognoscit p pōnam aliquā non
pmo sed secundo. et sic multa cognoscuntur
p aliquā pōnam que no pntent sub obiecto ei⁹

sicut magnitudo cognoscitur p visum que tam
no pntet sub obiecto visus. sic etia est de intelle
ctu. qa intellectus pmo cognoscit suū obiectū.
Deinde ex cognitione illius obiecti pcedit ad
cognoscendū actū. et ex cognitione act⁹ pcedit
ad cognoscendū habitū. et ex habitu pcedit ad
pōnam. et tūc ex pōna procedit ad cognoscendū
essentiam.

Arguit Quicquid intelligit aliq actu itelli
git. si qact⁹ intelligit ergo aliq actu intelligit
et ille iterū alio actu. et sic esset processus in infi
nitū. **Dm** q intellect⁹ noster pt se reflectere
supra suū actū fm infinitas opatiōes syncate
gorematicae quia sp potest cognoscere suū actū
et iterū de nouo aliu actū et sic deinceps. sed illa
infinitas syncategorematicae accepta est possibi
lis in rebus sicut dicitur tertio phoz. no em pt
intellectus intelligere tot actus qn plures.

Arguit Sensus no cognoscit suū actū. ergo
nec intellectus. pna tenet a sili. **Dm** q no e
sile qz sensus est virtus in organo et ideo no pt
redire supra se quia hoc fieret mo materiali qd
est impossibile qa sic fieret penetratio dimensio
nū. sed qa intellectus est immaterialis sic pt redi
re supra se immaterialiter.

Querit Ut intellect⁹ posset itelligere actū
voluntatis. **Dm** q sic. **Rō** est qz qquid est
intelligibiliter apud intellectū hoc p intellectū
cognoscit. sed voluntas et sili eius act⁹ sunt apud
intellectū intelligibiliter. ergo tam voluntas ac
cepta pro potētia qz voluntas accepta pro actu
cognoscuntur p intellectū. sed qz voluntas nihil
aliud est qz inclinatio sed inclinatio est in re ad
modū rei cui coniūgit. quia ergo voluntas con
iūgit intellectui ergo est in intellectu. et p cose
quens ab eo cognoscitur.

Arguitur. Nihil cognoscitur ab intellectu
ni si sit presens intellectui sed actus voluntatis
no est presens intellectui. ergo no potest cogno
sci p intellectū. **Dm** qz dupliciter est ali
quid presens intellectui. Uno mo subiective et
sic species intelligibilis et habitus et actus in
tellectus sunt presentes intellectui. et sic e verū
q actus voluntatis no est presens intellectui. qa
actus voluntatis est in voluntate sicut in sub
iecto. Alio modo aliquid est pns intellectui co
gnitive. et sic actus voluntatis etiam e pns in
tellectui. et hoc ideo quia voluntas et actus ei⁹
radicant in eadē eentia anime cū intellectu et
vnum est principiu alterius quia intellectus
principiat voluntatem finaliter. et voluntas pnt
cipiat intellectum efficienter.

Arguitur Obiectum intellectus est totalit

De *lxiii* Anima

Diversam ab objecto voluntatis. ergo etiam actus eorum sunt diversi prout talia objecta. ergo intellectus non potest intelligere actum voluntatis. **Dom** quod obiectum intellectus et voluntatis accipiuntur dupliciter. Uno modo formaliter. et sic est simpliciter aliud obiectum intellectus et voluntatis. quod obiectum intellectus est verum et obiectum voluntatis est bonum. Alio modo accipiuntur obiecta materialiter et sic unum apprehendit sub alio quod verum est quoddam bonum et contra bonum est quoddam verum. et sic ex cognitione obiecti intellectus aliquantulum dicitur in cognitione obiecti voluntatis. et quia ex obiectis resultat actus ideo etiam actus ex eis cognoscitur. **Unde** patet quod quis actus voluntatis non sit apud intellectum per suam speciem intelligibilem. est tamen apud intellectum sicut principium apud principium quod actus voluntatis est principium ab actu intellectus.

Querit **Utr** species intelligibilis sit id quod intelligitur vel id quo aliquid intelligitur. **Dom** quod species intelligibilis est id quod primario intelligitur et tamen species intelligibilis potest esse aliquid secundario intellectum. **Prima** pars probatur quattuor rationibus. **Prima** stat in hoc. Sicut se habet sensibile ad sensum sine species sensibilis ita se habet species intelligibilis ad intellectum. sed species sensibilis est id quo cognoscimus et non id quod sentimus ergo etiam species intelligibilis est id quo intelligitur et non id quod intelligitur. **Secunda** ratio est quia eadem intelligimus de quibus sunt scientie. sed manifestum est quod scientie sunt de rebus intellectis et non de speciebus intelligibilibus. ergo etiam intelligitur res extra animam et non species intelligibiles. **Minor** est nota quia scientia est habitus intellectualis. **Minor** pars quia de illis est scientia quibus proveniunt passionibus. **Veritate** in tali scientia. sed passionibus reales proveniunt rebus extra animam existentibus. ergo de illis sunt scientie. **Tertia** ratio est si species intelligibilis est id quod intelligitur. et species sensibilis id quod sentitur ergo omne quod apparet esset verum quod potentia indicans de illa passione quam apud se haberet diceret verum. et sic contradictoria centum filii. **Exemplum** si species saporis est id quod sapitur ergo id est abis esset dulcis et amarus. quia habes linguam infectam habet speciem amarum de cibo. et habes linguam sanam habet speciem dulcem de cibo. si ergo species est id quod sentitur. ergo id est dulce et amarum quod implicat contradictionem. **Quarta** ratio ad idem est. **Omnis** actio fit per aliquam formam que est principium quo res agit per quam formam habet similitudinem ad obiectum. sed intellectus agit actione inmanente. ergo habet formam per quam agit. que forma non est id quod agit. **Minor** pars per similitudinem

in actionibus transeuntibus. sicut in igne est forma per quam ignis agit in aqua que non est id quod agit. quous sit filius ad id quod agit. **Itud** etiam per opinionem antiquorum dicitur simile a simili cognosci quod est verum de similitudine accepta secundum speciem intelligibilem quo ad intellectum ut secundum speciem sensibilem quo ad sensum. **Secunda** pars probatur quia actus procedens ab aliqua potentia necessario procedit ab illa per aliquam formam mediam que est principium agendi in alterum. sed intellectus habet aliquem actum ergo potest ex cognitione talis actus provenire ad cognoscendum speciem intelligibilem que est principium illius actus sicut ergo dicitur est quod habitus cognoscatur ex actu ita etiam dicitur est de specie intelligibili quod cognoscatur ex actu. et sic species intelligibilis potest esse aliquid secundario intellectum.

Arguit **Intellectus** in actu et intellectum idem sunt. sed nihil est idem intellectui nisi species intelligibilis ergo species intelligibilis est id quod intelligitur. **Dom** ad minorem quod aliquid est dupliciter idem intellectui. **Uno** modo subjective quod se habet idem intellectui sicut accens suo subiecto et sic est forma quod species intelligibilis est eadem intellectui. **Alio** modo aliquid est idem intellectui secundum proportionem vel analogiam. et sic etiam res intellecta est eadem intellectui quia intellectus habens in se speciem intelligibilem habet similitudinem vel proportionem cum re intellecta. **Si** mile potest dici de imagine regis in pariete que imago regis est eadem numero accidentali ipsi parieti sed est eadem regi secundum proportionem quod proportio ad figurem et magnitudinem regis.

Arguit **Intellectum** in actu debet habere esse quod habet movere intellectum. sed intellectum in actu non debet esse quia nihil habens esse a parte rei est velle sed nihil cognoscitur per intellectum nisi velle igitur etc. **Dom** quod intellectum. id est res intellecta est a parte rei sicut pars de homine et de asino. sed quod addit intellectum in actu ibi denotat abstractionem que fit ex parte intellectus. **Per** hoc ergo dicitur est ad primam partem assumptam se habet quod intellectum. id est rem intellectam esse in actu distinguendo. quia vel sic intelligitur quod intellectum esse a parte rei in actu absolute. et sic est verum vel sic intelligitur quod intellectum ipsum esse eodem modo quo actu intelligitur et sic est falsum. quia non est eodem modo a parte rei. sicut sensibile non est a parte rei eodem modo quo sentitur ut pars de colore. color enim est a parte rei cum odore sapore et cum duritie sic autem non sentitur a visu cum illis qualitatibus. sic etiam est de intellectu quia quis homo sit a parte rei secundum conditiones materiales que sunt hic et nunc tamen homo intelligitur secundum quod est abstractus ab illis conditionibus materialibus. quia intellectus recipit formam ab his conditionibus materialibus.

Arguit. Obiectū debet pcedere ipsaz pōnaz
 ⁊ mouere ipam. ergo obiectū debet eē a pteri.

Dōm q̄ necesse est pōnam passiua qual est
 intellect⁹ possibil' moueri ab aliquo obiecto p/
 existente. sed nō oꝝ q̄ obiectū peristat illo' quo
 mouet sicut pꝛs de visu. q̄a oꝝ colore peristere a
 pte rei anteq̄ cognoscat p visum sed nō oꝝ q̄ co
 lor peristat eo mō quo visum mouet.

Arguit Pꝛio piarmemas dicit q̄ voces sunt
 signa passionū aie. sed passionē aie sūt spēs in
 telligibiles. ergo voces significant spēs intelli
 gibiles. sed hoc intelligit qd̄ p vocē significat
 ḡ rē. **Dōm** q̄ passio capit dupl'r. **Uno** pas
 sio significat speciē intelligibilē. ⁊ sic ppō ē sim
 pliciter falsa. q̄ voces sunt signa passionū. q̄a tē
 ois vox significaret accēs cū spēs itelligibil' sit
 accēs. **Alio** accipit passio p re intellecta siue
 pcepta. ⁊ sic est verū q̄ voces sunt signa passio
 nū. i. rerū pceptaz. ⁊ vocat **Aresto.** res pceptas
 passionē ptra **Platonē** qui dixit scias eē nob
 concreatas. ⁊ sic nō aduenirent res intelligibi
 les extrinsecō qd̄ est de rōne passionis. **Si** aut
 querat quid significet voces **Dōm** q̄ rē pceptā
 .i. pbn̄ itelligibile qd̄ nihil aliū ē q̄ res pcepta
 itelligibiliter apud intellectū ⁊ nō est spēs itel
 ligibil' nisi forsan fm̄ pportione vel analogiaz
 ⁊ hoc est pbn̄ qd̄ significat p voces.

Quoniā at sicut

Postq̄ **Ar.** determinauit de intellectu
 possibili ponendo eius pditiones ⁊
 dicendo quo diuersimode reducitur de potentia
 ad actū **Dic** determinat de intellectu agente. **Et**
 pmo ponit necessitatē ponēdi intellectū agentē
Sedo ponit pditiones eius. **Primo** ḡ pbat
 q̄ necesse est ponere intellectū agentē ⁊ hoc sic.
In quacūq̄ natura inuenit qd̄ est oia posse fie
 ri ibi etiā inuenit q̄ oia pōt facere. sed in aīma
 rōnali inuenit aliquid qd̄ pōt oia fieri. ergo etiā
 erit aliquid qd̄ pōt oia facere. ⁊ hoc est intellect⁹
 agens qui facit pōna itelligibilia actu intelli
 gibilia. ergo necesse est ponere intellectū agentē
Et addit noiationē ipsius intellectus pōnen
 do tria noia dicens q̄ vocat ars habit⁹ ⁊ lumē
 quia sicut ars disponit materiā ad hoc q̄ for
 ma introducat. ita intellectus agens disponit
 fantasmata vt recipiant in intellectu possibile
Vocat etiam habitus quia est aliquid pfectū
 in ordine ad intellectū possibile q̄ est in pōna
 sed pfecta entitas pparā ad impfectā habet se
 vt habit⁹ ad pꝛuationē **Vocat** etiā lumē q̄a

sicut lumē facit ad hoc q̄ colores diffundant ad
 p̄sū visus. ita intellect⁹ agēs facit ad h̄ vt fanta
 smata diffundant ad intellectū possibile

Querit **Que** sit ratō maioris rationis p̄di
 cte ad pbandū q̄ necesse est ponere intellectus
 agente. **Dōm** q̄ rō maioris ē. qz cuiuslibet pōne
 passiue naturali corrdet sua pōna actiua natu
 rural. **Cui** ratio est. qz nisi sic tūc tal' pōna pas
 siua eēt frustra. q̄a illa d̄ pōna passiua natural'
 q̄ p agens naturale p̄t duci ad actū si ergo non
 haberet potentia passiua naturalis potentiam
 actiua naturalē ergo talis pōna passiua natat'
 nō posset duci ad actū qd̄ est impossibile qz d̄
 ⁊ natura nihil faciūt frustra. ⁊ sic pōna passiua
 natialis nō p̄t eē frustra

Arguit **Deus** pōt plura facere q̄ iste res in
 feriores possunt recipe ḡ nō corrdet adinuicē
 pōna actiua ⁊ passiua **Dōm** q̄ ista regula nō
 puerit scilz q̄ pōne actiue corrdet sua pōna
 passiua ⁊ rō diuersitatis ē. qz pōna passiua fm̄
 q̄ h̄mōi nō p̄t subsistere sine actu sicut nec mate
 ria sine forma. ⁊ id pōna passiua est frustra q̄ nō
 h̄z potētia actiua sibi corrdentē. sed potentia
 actiua aliq̄ pducit q̄ cadūt sub suo obiecto sed
 nō oia q̄ cadūt sub suo obiecto

Arguit. **Videt** q̄ ista regula non sit vera q̄a
 aliqd̄ ē in pōna passiua natali ⁊ tū nō h̄z potē
 tia actiua naturalē sibi corrdentē. vt ala rō
 nal' h̄z potētia passiua naturalē ad pducit et tū
 nō h̄z potētia actiua natālē qz potētia dei nō ē
 potētia actiua naturalis. **Dōm** q̄ duplex est
 potētia. **Queda** ē potētia natural'. ⁊ sic aīa nō
 habet passiuam potentiam ad produci quia
 non potest produci per agens naturale. **Alia** ē
 potentia obedientialis que sumit per oꝝ dīnez
 ad potentiam actiuam supernaturalem scilz
 diuinam cui omnia obediunt. et sic anima h̄z
 potētia passiua ad pducit. **Illa** em̄ que creatur
 nō cadunt sub potentia naturali.

Arguitur **Contra** minorem **Anima** non ha
 bet aliquid quod est omnia in fieri. quia intel
 lectus possibilis in anima nō potest fieri terra
 neq̄ lignū ⁊ sic de alijs. **Dōm** q̄ duplicat d̄
 aliqd̄ fieri **Uno** mō fm̄ eē naturale. sicut vnūm
 elementum fit ex alio per generationē. et sic ani
 ma p intellectum possibilem nō potest fieri oia
 qz tunc nō maneret in sua natura. **Alio** mō di
 cit aliquid fieri fm̄ eē pportōnis fm̄ q̄ dicim⁹
 q̄ f̄sus sit oia sensibilia qz potest i se habere spe
 cies omniū rerum sensibiliū. et sic anima p itel
 lectū potest fieri oia qz potest in se recipe sicut
 dīnez omniū rerū materialū q̄ sunt pꝛie in
 telligibiles a nobis. **Et** hoc ē qd̄ dicit **Aresto.**

inferius q̄ aīma est quodāmo oīa quia in se h̄z
silitudines oīm rez

Arguitur Aīa nō p̄t in se suscipere spēs reruz
imaterialiū. q̄ aīa nō p̄t fieri oīa s̄m eē spiritua
le siue p̄portionis. **Dōm** q̄ ibi omne distribu
it in determinato genere sc̄z rerū materialū q̄a
intellect⁹ possibilis est in poīa ad recipienduz
oēs spēs rez materialū. et intellect⁹ agens est
potens facere oīa materialia que sunt poīa in
telligibilia actu intelligibilia. nō p̄ducendo ea
de nō esse ad esse sed faciendo ea actu intelli
gibilia. **Exempli gratia.** hō i **Sorte** et **Sortes**
nō sunt intelligibilia propter materialitatem
ergo oīz q̄ rep̄rent fantasinata et recipiant spe
cies intelligibiles in intellectu possibilē. sicut
ergo intellectus possibilis est in poīa natura
li ad recipiendū istas spēs intelligibiles. ita in
tellectus agens habet poīam actiua ad facien
dū spēs intelligibiles.

Arguit. Intelligibilia sunt actu a pte rei q̄
nō oīz q̄ fiunt actu intelligibilia p̄ intellectum.
probat quia homo et asinus et cetera intelli
gibilia sunt a pte rei. **Dōm** q̄ duplex est intel
ligibile vñū in poīa. et aliud in actu qd̄ est de
putatū a materia. **Dōm** est ergo q̄ intelligibile
in poīa est bene a pte rei sed nō intelligibile in
actu. fit em̄ intelligibile in actu p̄ intellectum
agentem.

Arguitur Sensibile est actu a pte rei. ergo
etiā intelligibile. **Dōm** q̄ nō est sile. qz sensi
bilia sunt omnino vñū nature put sunt a pte
rei et in sensu q̄uis habeat aliū modū. Sed in
telligibile h̄z omnino aliā naturam qm̄ est a pte
rei et qm̄ est apud intellectū. q̄a spēs intelligibilis
s̄m quā intelligibile est in intellectu est omnio
imaterialis et ideo nō p̄t h̄re eandē naturā cum
re intelligibili materiali. et ista est cā quare non
oportz ponere sensum agentē sicut intellectum
agentem

Querit Quod sunt opationes intellectus
agentis. **Dōm** q̄ due. Quaz prima est abstra
here spēs intelligibiles a fantasimatib⁹. Secda
est illuminare spēs formatas p̄ intellectū agentē
et receptas in intellectu possibilē

Arguit Contra primā opationē. Si intelle
ct⁹ abstrahit spēm intelligibile a fantasimatib⁹
cū illa spēs sit imaterialis nō videt posse pdu
ci nisi p̄ creationē ad quā nō pōt p̄tingere intel
lect⁹ agens. **Dōm** q̄ ista locutio nō ē intelligē
da q̄ intellect⁹ agēs crearet spēs intelligibiles
in intellectu possibilē. sed diffūdunt spēs a fan
tasimatib⁹ ad intellectu possibilē lumine intelle
ctuali qd̄ ē intellect⁹ agēs. Et si dicat. materiale

nō potest de se diffundere imateriale. sed fantasina
ta sunt materialia. ergo nō pōt de se diffundere
spēs imateriales. **Dōm** q̄ materiale nō pōt de
se diffundere imateriale nisi grā alicui⁹ agētis
immaterialis. Per hoc ergo dōm q̄ quīs fan
tasinata sunt materialia. i. h̄ntia p̄ditiones ma
terie. tñ intellect⁹ agens illuminans fantasina
ta facit resultare vñā spēs imateriale ad intelle
ctū possibilē. et hoc est abstrahere. et iō intellect⁹
agens requirit p̄pter fantasinata vt sc̄z fanta
sinata illustrent ad hoc vt de se diffundās spēs
intelligibiles. et sic p̄z q̄ nō ē eadē spēs siue s̄z nūe
rū siue s̄m spēm q̄ ē in fantasimatib⁹ et i intellectu
cū vna sit materialis et alia imaterial. **Ratio**
secunde opationis est quia nisi intellect⁹ agēs
p̄tinue illuminaret spēs existentes in intellectu
possibili tunc redirent ad materialitatē. qz vñū
qd̄z naturaliter redit ad suā originē vt q̄ ma
neant in illa imaterialitate necesse est continue
intellectū agentē illas spēs illuminare. **Ex quo**
p̄z q̄ intellectus agens illuminat fantasinata
et intellectu possibilē. **Illuminat em̄ fantasina**
ta antecedenter abstrahendo spēs a fantasinati
bus. et illuminat intellectu possibilē vt refuen
tur in ipso spēs intelligibiles

Querit Que opatio intellectus agentis sit
essentialior. **Dōm** q̄ scia qd̄ sic p̄bat. qz illa
opatio est eēntialior que est inseparabilior a re et
illā rem semp̄ p̄comitat. sed sic est de ista opatōe
scda. **Maiores** est nota a sili. q̄a ignis h̄z duas
opationes sc̄z calefacere et indurare. sed qz cale
factio est inseparabilior ergo est essentialior. **Di**
nor p̄z q̄a intellectus agēs semp̄ illuminat spe
cies existentes in intellectu possibili. sed nō sp̄
abstrahit q̄a postqz species abstrahit tunc non
amplius abstrahit illas et tñ semp̄ illuminat
illas. **Itē** intellectus sepatus a corpe nō abstra
hit nouas species et tñ illuminat spēs quas pri
us abstrahit cum fuit in corpe. sed qz tunc non
abstrahit est ideo qz nō h̄z fantasinata ex q̄ non
h̄z vires sensiuas in quib⁹ fantasinata h̄nt eē.
Ex quo soluit argumentū. **Intellect⁹** post sepa
tione nō pōt abstrahere. ergo sequit q̄ intellect⁹
agens tunc nō erit in aīa. **Dicendum** q̄ quīs
anima sepata nō habeat intellectu agentem tūc
s̄m primā opationem h̄z tñ cā s̄m alteraz eius
opationem que est illuminare species intelli
gibiles receptas. i. abstractas in intellectu possibi
li existentes

Ar. Contra hoc. pueri excedentes aī vsum
rōnis nō h̄nt spēs intelligibiles. ergo nō habe
bunt intellectu agētē. **Dōm** q̄ licz in aīa pueri
nō sunt acquire tñ de⁹ q̄ est auctor nature non

Dimittēs naturā vacuā infundit intellectui pos-
sibili spēs quas acquisiuit si puer habuisset
vsum rōms. et qz ille spēs sūt pporcionate spe-
cieb' hic acquisitis ergo intellect' agēs ipsas il-
luminat sicut et alias.

Querit Utrū istud lumē intellect' agentis
requirat ppter mediū v' ppter fantasmata
Dōm q' ppter fantasmata. sed lumē corpale re-
quirat ppter mediū. **Cur** ratio est quia ipa fan-
tasmata nō sunt nata se diffundere ad intellec-
tū possibile. et ideo si dāt se diffundere necesse
est q' illuinent. sed colores sūt p se visibiles sic
q' possunt se diffundere ad visum. et ita lumen
nō requirit propter colores sed propter mediū.
Ex quo dubiū est. an fantasma possit esse obiec-
tū intellect' cū moneat ipm itellectum. **Ad** hoc
respondet q' p' esse obiectū remotū. quia dicit
Aristo. q' sicut se habet sensibiles ad sensum. ita
intelligibile ad intellectū.

Arguit. Omne qd recipit ad modū recipiētis
recipit. sed intellect' possibilis est imaterialis
ergo recipit spēs intelligibilis in ipō imateriali-
ter nō curando itellectū agentem. **Dōm** q'
maior est vera si aliqd recipiat. s' fantasmata
nō pnt recipi in intellectū possibile nisi sint pri-
us depurata p intellectū agentē et ideo p' suppo-
nit intellectus agens anteq' species possit reci-
pi in intellectū possibile. qz spūalisatio spēi re-
quirat ante ei' receptionē. et sic p' q' ex pre intel-
lect' possibilis nō est defect' qn ipēs recipi pos-
sint dūmō sunt abstracte p intellectū agentem.

Ar. Ania hz spēs naturaliter inditas. q' nō o'z
ponere intellectū agentē Anis probat. qz sic est
de substantiis sepatis ergo etiā in anima. sequen-
tia tenet quia hō comunicat cū substantiis sepa-
tis in intelligendo **Dōm** q' quis hō communi-
cet cū substantiis sepatis i intelligendo nō tū in
modo intelligēdi. et hoc ideo quia q'to aliqua
natura est altior tanto habebit altiorē modū
opandi q' opatio sequit naturā. sed q' natura
angeli est supra naturā aie rōnalis ergo habebit
altiorē modū intelligēdi. et sic intelligit p spe-
cies infusas a deo. hō aut intelligit ministerio
sensuū. et q' hoc sit verū p' pmo posterior. vbi
dicit q' deficere aliquo sensu a natiuitate neces-
se est scientiam sensibilibus illius sensus deficere
q' nō eēt si spēs eēt nobis create

Arguit Ania est nobilior q' materia corpale.
sed materia corpale hz a principio suas formas
substantiales sicut celū et elemēta. ergo anima
a principio hz species intelligibiles. **Dōm**
q' nō est sile q' impossibile fuit materiā rerum
corpaliū fieri absq' forma substāiali. q' p' t'ez

formā materia hz eēt substāiale. sed intellectus
possibilis nō hz eēt substāiale p species intelli-
gibiles. et ideo potuit fieri intellectus possibilis
absq' spēs intelligibilibus.

Querit Utrū spēs intelligibiles efficiat in
animam mediantibus formis sepatis **Dōm**
q' nō qz sic nō o'z ponere intellectū agentē. et q' a
aliqs possit pcedere q' nō eēt intellect' agens et
q' forme vel species intelligibiles fuerent a sub-
stantiis sepatis ideo pōt aliter probari q' si sic
tunc anima frustra vniat corpi. **Paret.** q' a aia
vniat corpi vt p corpus acquirat scientias. et iō
substantie separe nō vniunt corpi cū habeant
species ipsas a deo createas. si ergo spēs intelli-
gibiles effluerent p formas sepatas tūc nō eēt
necesse h'z sciam p corpus

Arguit Omne qd est tale p participationē ē
ab aliquo qd est tale p eētā sedo methaphisi-
ce. Sed intellectus noster est intellectualis p pri-
cipationē. ergo sit intellectualis ab aliq' quod
est tale p eētā. **Dōm** q' est duplex principū
intellectualitatis in homine Aliquod est prin-
cipū et originale et tale principū est aliqd sepa-
tū ab intellectu et est prima causa omnis eētā-
tis. Aliud est principū proximū intellectu-
tatis. et hoc nō est aliqd sepatū sed est intellect'
agens iunctus aie qui abstrahit species a fan-
tasmatis. **Et** hoc arguit q' sicut deus crea-
uit superiora absq' medio. et inferiora pducunt
virtute agentū naturalū. sic superiora hnt sua prin-
cipia intelligēdi specie intelligibile a solo deo
inferiora sō hnt original' principia sua a deo.
sed immediate ab aliqua pōna sibi iuncta

Arguit Nihil ducit de pōna ad actū nisi p
hoc qd est in actu. sed intellect' possibilis ē in
pōna. ergo d'z reduci ad actū p aliqd sepatum
quia sepatū sunt forme tm. **Dōm** q' reducat
ad actū p intellectū agentē qui s'm Aristo. d'z
actu ens. et ideo nō o'z q' ducit ad actū p aliqd
sepatū

Querit Utrū intellect' agens et possibilis
sint distincte pōne **Dōm** q' sic q' s'm Arist. in-
tellect' agens se hz ad spēs intelligibiles sicut
causa efficiens. Sed intellect' possibilis se hz
ad ipsas sicut materia v' subiectū. sed materia
et efficiens nunq' coincidunt. ergo sunt distin-
cte potentie.

Arguitur Idem est obiectū intellect' agen-
tis et possibilis ergo est eadē potentia Anis pro-
bat quia quiditas rei materialis est obiectum
vtriusq'. **Dicendū** q' quis hnt idē obiectū
materialiter acceptū scz quiditate rei material.
hnt tū diuersa obiecta formaliter quia quidi-

tas accipit duplici. Uno modo ut factibilis et sic est obiectum intellectus agentis. quia intellectus agens facit quidditatem in ratione quidditatis abstractendo eam a fantasmatibus. Alio modo accipit ut facta per intellectum agentem et ut cognoscibilis. et sic est obiectum intellectus possibilis. quia intellectus possibilis cognoscit quidditatem rei materialis et non intellectus agens. et ergo intellectus agens dicitur intellectus non quia intelligit. sed quia est principium quod intelligit et possibilis intelligit.

Quoniam Quot nominibus nominat Aristoteles intellectum agentem. Dicendum quod tribus nominibus dicitur quod sit ars habitus et lumen ut patuit supra circa textum.

Arguitur Ars est principium rei artificialis. sed ipse intelligibilis non est res artificialis. ergo intellectus agens non est principium spiritus intelligibilis.

Ad idem quod ista nomina conveniunt intellectui agentem non ydeptice sic quod sit idem cum arte. sed est locutio metaphorica siue similitudinaria. sufficit ergo quod intellectus agens habeat similitudinem cum arte in hoc scilicet. Primo quia sicut ars inducit formam artificialem in suam materiam per suam operationem ita intellectus agens inducit spiritum intelligibilem in intellectu possibilem. qui consistit in illuminando fantasmatibus. ars ergo per hoc quod aptat materiam introducit formam. sic intellectus agens per hoc quod disponit et illuminat fantasmatibus inducit spiritum intelligibilem in intellectu possibilem. Secunda similitudo quod sicut ars introducit formam per quam materia determinatur. ita etiam intellectus agens inducit spiritum intelligibilem per quem intellectus possibilis determinatur ad aliquid certe intelligendum quia per spiritum intelligibilem homo intelligit hominem. et per spiritum intelligibilem asinus intelligit asinum.

Arguitur Contra secundum. Si intellectus agens esset habitus sequeretur quod esset subiective in intellectu possibile. quia omnis habitus intellectualis est subiective in intellectu possibile. Ad idem quod habitus non dicitur hic capi per habitum conatum vel acquisito sicut habitus communiter accipitur. quia omnis talis habitus presupponit intellectum agentem sed idem non presupponit seipsum quia antequam assentimus principibus ad quem assensum valet habitus conatus. necesse est prius cognoscere terminos que cognitio est per intellectum possibilem presupponentem intellectum agentem. Item omnis habitus intellectualis ordinatur ad cognoscendum. sed intellectus agens ordinatur ad abstractendum ergo non sunt idem. Sumitur enim hic habitus per entitatem per se quia talis est modus loquendi Aristoteles. quod quicumque aliquid duo dividunt aliquid generum tunc illud quod est perfectum in illo genere vocatur habitus. imperfectum vero privatio. cum ergo intellectus agens est in actu

ideo est aliquid perfectius intellectu possibili qui est in potentia et ideo vocatur habitus in ordine ad tale potentiam. Tertio dicitur lumen quia sicut lumen corpore extraneum facit diffusionem colorum ad visum non tamen requiritur propter colores sed propter medium. ita intellectus agens facit diffusionem spiritus ex fantasmatibus in intellectu possibilem. non propter medium quia tale non est ibi. sed propter fantasmatibus.

Et hic quidem intel.

Postquam Aristoteles posuit necessitatem ponendi intellectum agentem habet per assignat aditionem eiusdem intellectus. et ponit quatuor aditiones illi intellectus agentis. Quarum prima est quod intellectus agens est separatus scilicet ab organo corporeo. vel ut habet aliquid qui textus separabilis. et tunc intelligitur quod est separabilis sicut cum anima rationali. Secunda est quod est impassibilis. quia non potest pati passione corruptiva cum non habeat materiam que est principium illius passionis. Tertia est quod est imixtus scilicet ex rebus corporeis cum sit omnino immaterialis. Quarta est quod est subactu ens. id est quod est ens actu per suam naturam. et illa conditio convenit sibi soli. sed prime tres aditiones conveniunt tamen ipsi tamen intellectui possibili quod voluntati. Tunc probatur quod iste conditiones conveniunt vel insunt intellectui agentem. Et potest sic sumi ratio quo ad tres primas conditiones. Iste tres conditiones prime spectant ad dignitatem et conveniunt intellectui possibili. ergo etiam debent convenire intellectui agentem. consequentia tamen quia agens est honorabilis patiente et principium actuum materia. sed intellectus agens habet se sicut aliquid agens in ordine ad intellectum possibilem qui se habet ut patiente et recipiens spiritus intelligibiles. quod quod dignitatis convenit intellectui possibili etiam convenit intellectui agentem. Et quo etiam probatur quia conditio sic. Agens est nobilior patiente. et hoc ratio quia est in actu. quia illa est conditio cuiuslibet agentis. sed intellectus agens est agens respectu intellectus possibilis quod est subactu ens.

Arguitur Quod prima aditio non sit vera. probatur quia illud quod est coniunctum corpori non est separatum ab eo. sed anima cum suis potentibus est coniuncta corpori. ergo non est ab eo separata. Dicendum quod intellectum esse separatum potest intelligi dupliciter. Uno modo quod sit sine organo corporeo et sic est verum quod intellectus est separatus. Alio modo aliquid dicitur separatum quod sit subactu separata. et sic aliqui dicebant intellectum esse subactu separata. et accipiebant occasionem illius ex prima et ultima conditionibus intellectus agentis. In prima enim dicitur quod est separatum. in ultima vero quod est substantia. si autem illa coniungant tunc apparet quod sit substantia separata.

Arguit Uidet q intellectus agens sit suba
sepata. quia intellectus habet illuminare sed il
luminare est alicuius superioris sepata. ergo sequit
q intellectus agens est aliquid supra hominem et
aliquid sepatum ab homine. **D**dm q argumē
tū tunc pbat q est necesse ponere aliquid lumen
vle quod psumpt ab intellectu agente nubi
lomin tū oz ponere aliquid lumē particulare i aia
rōnali qd est intellectus agens. **P**rima ps pbat
sic. qz aia rōnalis hz tres cōditiones sue intel
lectualitatis. **P**rima est q est intellectualis per
participationē. **S**ecūda est q est mobilis in sua
opatione id est intelligens cū discursu. **T**ertia
est q nō est pfecta nec tota intellectiua qz ei con
iungit aia sensitua que nō est intellectual. **E**x
quib sic arguit **O**me qd est intellectiū p parti
cipationē et qd est mobile et impfectū reducit
ad aliquid qd est tale p essentia imobile et pfectū
oz ergo psumponere ante aiam rōnalē aliquid qd
est intellectuale p cētia imobile et pfectū qd est
lumē illuminans omnē hominē venientem in
hunc mundū. **S**ecūda ps ostendit sic. qz in oib
reb creatis pter causas vles etiā optet ponere
causas pticulares. quia nō solū sol generat ho
minē sed etiā hō. nō ergo sufficit ad intelligen
dū ponere lumē intellectuale vle. sed etiā optet
q vli lumini iungat ptus alicuius pticularis
luminis scz lumē intellectus agentis. **I**stud etiā
p p experientia qz p cipim nos abstrahere for
mas vles a pditionib pticularib. igit in nob
est hoc principū. **I**tem hō pōt libere intellige
re qn vult. h aut nō pōt dici si esset intellectus
suba sepata

Arguit Agens et patiens sufficiunt ad agendū
si ergo in aia rōnali sit intellectus agens et etiam
possibilis ergo nō est necesse hēre obiectū aliud
cū ibi sint agens et patiens. **D**dm q ē duplex
agēs. vnū est p pte dictū qd scz facit passiones
in patiente. et sic obiectū est agens in pōna pas
sua et tūc est verū q agens et patiens sufficiunt
ad agendū. **A**lio mō aliquid dicitur agens impro
prie quia scz facit obiectū q agit. et sic agēs nō
sufficit ad agendū sine obiecto. et illo mō intel
lectus agens dicitur agere. et sic p q intellectus
agens et patiens nō sufficiunt ad h q intellectus
intelligat nisi adiungat obiectū.

Arguit Contra vltimā p prietatē Intelle
ctus agens est pōna in scda spē q lītatis. q nō est
suba. **D**dm q ille terminus substantia in illa p
prietate pōt capi dupli. **U**no mō pōt est abla
tū casus et sic p pō est vera. quia est sensus q
intellectus agens est actu ens substantia. i. p sua

substantiā. i. naturā. **A**lio mō accipit substantia
vt ē nominatum casus. et sic pōt iterū exponi du
pliciter. **U**no fm q substantia significat rem
p se subsistentē. et sic intellectus agens nō est sub
stantia **A**lio mō accipit pōt substantia signifi
cat quicunqz essentia siue naturā cuiuscunqz p dī
camenti. et sic etiā q lītatis pōt dici suba. **P**rima tū
expositio fm quā suba ē ablati casus ē melior
Arguit Si in aia eēt simul intellectus agēs et
intellectus possibilis. sequetur q aia esset sū in
actu et in pōna qd est impossibile. quia p intel
lectū agentē esset in actu. et p intellectū possibi
lē eēt in pōna. **D**dm q idē nō pōt simul esse in
actu et in pōna fm idē et respectu eiusdē et h itō
qz cū pōna excludat actū et econtra p tradictō
ria verificarent de eodē **P**er h ergo ddm ē q q
uis aia rōnalis sit simul in actu et in pōna resp
ctu eiusdē. quia respectu speciei intelligibilis cū
intellectus agens faciat et intellectus possibilis reci
piat spēs intelligibiles. tū hoc nō est fm idē
qz h ptingit fm diuersas pōnas que sūt in aia
qz aia p intellectū agentē ē i actu et p intellectū
possibile est in pōna. **S**ile pōt esse in hoie cui
vna manus est alba et alia nigra. qatunc vnus
hō in ordine ad idē scz ad albedinē est in actu
fm vnā manū et est in pōna fm aliā manū.

Arguit Ab vno indiuisibili nō sūt diuersē po
tentie qz vna sit in actu et alia in pōna. sed aia
est cētia indiuisibilis. ergo ab ea nō pōt fluere
diuersē pōne quaz vna est in actu in alia in po
tentia. **D**dm q essentia aie rōnalis nō est sim
pliciter indiuisibilis et cū hoc in actu pfecto. h
cū pfectione quā hz etiam sibi iungit aliqua
impfectio. **E**st em aia rōnalis immaterialis et
ex ea pte hz pfectionē et sic sibi puenit pfectio in
tellectus agentis. sed ex ea pte q est pōnalis et
creata in orizonte formaz. i. in iunctione for
maz supioz imaterialiū et inferioz materialū
um **S**icut em orizon iungit supius emissiū
ad inferius emissiū. ita anima rōnalis habet
aliquid de supioribus formis scz imaterialita
tē et hz aliquid de inferiorib. quia etiā coniu
git materie sicut alie forme materiales. et ex illo
contingit q anima nostra nō est p pte intel
lectualis sed rōnalis. **I**tem anima dicitur creata ē
ymbra intelligentie. i. in defectu luminis intel
ligentie. **E**x omnib ergo his sibi conuenit q ex
ea fluat intellectus possibilis. qz sic hz in se aliqd
potentialitatis.

Queritur. **U**trum intellectus agens sit idē
in omnibus. **D**icendum q non **L**inus ra
tio est quia intellectus agens est potentia ipse

ait sicut dictum est et per primum est accens, sed accidens multiplicatur ad multiplicationem sui subiecti, et ergo etiam intellectus agens multiplicatur ad multiplicationem aiarum, sed in diuersis hominibus est alia et alia anima rationalis, ergo etiam alius et alius intellectus agens.

Ad. Intellectus facit vltimum quod est vnum, quod intellectus est magis vnum, quia propter quod vnumquodque tale, et illud magis. Dominum quod vltimum non fit vnum ab intellectu subiective quia scilicet subiectum in intellectu quia si sic tunc haberet unitatem numeralem ab intellectu, sed vltimum est vnum ab intellectu obiective, quia obiectum intellectui sicut cognitum ab ipso. Jam manifestum est quod in diuersis intellectibus etiam numero vel specie differunt per obiectum, et ideo vltimum manet vnum non obstante quod a diuersis intellectibus intelligatur, sicut color manet vnum non obstante quod a multis videatur. Et ergo si esset vnum species intelligibilis in omnibus tunc bene se queret quod esset vnus intellectus in omnibus.

Arguitur. Ubicumque est vna operatio ibi est vna potentia, sed omnes homines habent vnam operationem circa assensum principiorum, ergo habent vnum intellectum. Dominum quod est triplex unitas scilicet generica, specifica, et naturalis. Dominum est quod vbi cumque est vna operatio numero ibi est vnum operans numero, quia operatio cum sit accidens habet suum numerum a subiecto scilicet ex operante, scilicet vnitatis specifica non arguit unitatem numeralem ipsius operantis, et illo modo plures homines habent vnam operationem circa assensum principiorum.

Queritur. Utz ille potentie inueniatur in substantiis separatis. Dominum quod non et hoc propter duplicem rationem. Quia prima est, quia nos sumus quicquid intelligentes in actu et quicquid in potentia, ergo oportet ponere potentiam actiuam que ducat illam potentiam passiuam ad actum, substantie autem separate sunt a principio intelligentes et non sunt intelligentes in potentia cum sint create sicut cum speciebus intelligibilibus. Secunda ratio stat in hoc quod intelligibilia a nobis naturaliter sunt tamen intelligibilia in potentia, quia sunt materialia, quod oportet esse vnum intellectum qui faciat talia intelligibilia actu intelligibilia abstrahendo species a fantasmatibus, scilicet intelligibilia naturaliter a substantiis separatis sunt immaterialia et per primum sunt actu intelligibilia, et sic non est necesse ponere in eis aliquid intellectum qui faciat talia intelligibilia in actu.

Ad. Ubicumque est aliquid potens recipere, ibi est aliquid potens facere, sed in substantiis separatis est aliquid potens recipere, ergo ibi erit aliquid potens facere species. Dominum quod in substantiis separatis non est potentia naturalis ad omnia fieri, quia talis potentia non ducit ad actum per agens naturale, sed per agens supernaturale.

le quod est deus qui infundit intellectui separata species intelligibiles. Et sicut est dominum de intellectu possibili quantum ad immaterialia in nobis, quia intellectus possibilis non est in potentia naturali ad recipiendum immateriale in se sed solum in potentia obedientiali, et ideo non potest intellectus agens talia facere in actu. Unde patet quod in substantiis separatis eorum intellectus non debet proprie dici possibilis nec agens, quia ibi intellectus non facit species, ergo non est agens, nec etiam intellectus est in potentia ad recipiendum species, quia in principio habet illas, et per consequens non est possibilis.

Arguitur contra Intellectus agentis est illuminare, sed in substantiis separatis est illuminatio, ergo in eis est etiam intellectus agens.

Dicendum quod intellectus agentis est illuminare fantasmata, hoc autem non conuenit substantiis separatis cum ibi non sint fantasmata quoniam vnus angelus posset alium illuminare et facere cognitionem in eo.

Queritur. Utz necesse sit ponere in anima rationali intellectum agentem supposita opinione Platonis. Dicendum est quod non. Cuius ratio est quia intellectus agens ponitur ad hoc quod faciat potentia intelligibilia actu intelligibilia, res enim secundum veritatem sunt a parte rei cum conditionibus indiuiduantibus, sed ad hoc ut intellectus intelligat res oportet quod a talibus conditionibus res absoluantur, si ergo vniuersalia subsisterent a parte rei iam vniuersalia essent actu absoluta ab istis conditionibus, et sic statim intellectus possibilis possit illas res intelligere.

Idem autem et secundum

Postquam Aristotelem posuit conditiones intellectus agentis, consequenter ponit conditiones intellectus in actu. Et hoc ideo ne videretur esse idem intellectus in actu et intellectus agens. Et ponit tres conditiones intellectus in actu. Quia prima est quod scia rei scite est eadem cum intellectu in actu scilicet sic accens et subiectum. Secunda conditio est quod intellectus in potentia in vno et eodem prior est intellectu in actu, scilicet vltimus et in diuersis intellectus in actu est prior intellectu in potentia. Tercia conditio quod intellectus in actu consistit in ipso intelligere sic scilicet quod non quicquid intelligit et quicquid non intelligit sed semper intelligit. Ratio extra textum prime conditionis est, quia scia solum habet de rebus quoniam species intelligibiles sunt actu in intellectu que species prius intelligit per terminum scientiarum positum in prima conditione, cum ex lumine et ipsis speciebus resultat scia sicut dictum est, cum ergo tales species intelligibiles sunt in intellectu sicut accens in subiecto manifestum est quod species sunt

eidem subiecto cum scia rei scite. **Rō** scde pro
prietatis ē qz in vno et eodē sp fit pcessus ab i
perfecto ad pfectū a poña ad actū. ergo oportet
qz in eodem poña pcedat actū. et cū nihil pce/
dat de poña ad actū nisi p aliqd qd est in actu
sic pssupponitur in alio aliqd in actu quo illud
ducit in actū qd prius fuit in potentia. **Exem**
pli grā. Discipulus ē prius in potētia ad sciam
qz sit in actu tñ añ poñam que ē in discipulo p
supponit actu scia in magistro. **Rō** tercie con
ditiois ē qz intellectus in actu dō fm qd ē in ipō
intelligere siue in actu intelligendi et sic manife
stū est qz sp intelligit. qz omne qd ē qñ ē necesse
est esse. **Est** tamen considerandum qz iste con/
ditiones vel possunt intelligi de actu fm qd est
intellectus in actu primo scilicet in habitu. et
tunc est difficultas de tercia conditione. s; di
cendū est tūc qz intelligere capit hic etiā habi/
tualiter put significat habere spēm intelligibi/
bilem. et non accipit actualiter put est vti spe/
cie intelligibili. **Alio** pnt iste conditiones in
telligi capiēdo intellectū in actu secundo. et
sic apparet difficultas in prima conditione.
Potest tñ faciliter intelligi prima cōditio. qā
intellectus in actu. i. ipm intelligere est etiam
idem cū intellectu sicut accēs cū subiecto.

Circa istud qñt qd modis possit accipi itel/
lectus. **Dōm** qz trib⁹ modis. **Uno** accipit vt
est possibilis. et sic ē in potētia ad spēs intelli
biles sicut intellectus pueri primo nati q non
dñ hz vsum rōnis. et intellectus isto modo ac/
ceptus vocat sp in poña. **Alio** accipit intelle
ctus fm qz iam hz spēm intelligibile. et tñ non
vtit ea sicut est intellectus pñi dormientis. **Et**
iste intellectus pōt dici sil in actu et in poña. est
enī in actu. qz hz spēm intelligibile. et in po/
tentia ad vsum et ad actum scdm. **Et** iste intel
lectus vocatur intellectus in habitu. **Tercio**
accipit intellectus fm qd vtiē specie intelli
bili vel scia et sic vocat intellect⁹ i actu simpli/
citer. dictū ē ergo qz iste cōditiones pnt intelli/
gi tā capiēdo itellectū i actu p⁹ qz in actu scdo

Ar. Si intellect⁹ esset possibilis qd ē in po/
tentia ad recipiēdū spēs intelligibiles. tūc se
queret qz nullus adultus esset in potentia ad
spēs intelligibiles. et p pñs nō haberet intel/
lectū possibilē. **Dōm** qz quis adulti hnt a/
liquas spēs intelligibiles tñ carēt adhuc mul
tis alijs. **Et** sic tenent intellectum possibilem
qñtum ad illas species quas non habent.

Separatus autem

Postqz **A**resto. posuit cōditiones intellect⁹ a/
gentis et intellect⁹ i actu. hic pnter ponit cōdi/
tiones totius partis intellectiue. et sunt tres.
Prima ē qz intellect⁹ i. aia intellectiua ē sepa/
tus. qz scz nō hz poñas vtentes organis corpo
reis. **Secda** ē qz intellect⁹ ē id qd vere ē. i. pōt per
se subsistere qñ fm se hñs esse etiā sine corpore
Tercia cōditio ē qz aia ē ppetua a pte post et
corruptibilis. **Et** illa tercia cōditio pōt sequi ex
prima vel ex scda. **Dictū** ē enī in pñemio hui⁹
libri qz si aia habeat aliquā opatōem absqz cor
pore. tūc etiā erit sepabilis a corpe. qz g dicit
prima conditio qz aia hz opatōne absqz corpe
sic sequit tercia cōditio scz qz aia ē incorrupti/
bilis. **Vel** pōt tercia cōditio sequi ex scda. et hoc
isto modo. qz vere esse pōt duplr exponi. **Uno**
put significat esse fm se et sine adiuncto. **Alio**
put vere esse significat esse semp. et tūc erit icor
ruptibilis. qz aut iste text⁹ nō posset intelligi d
intellectu capto p poña pōt sic oñdi. qz tūc scda
cōditio nullo modo conueniret intellectui nul
lo enī modo verē ē qz intellectus potentia sit id
qd vere est. i. est id qd subsistit p se. ergo capit
hic intellectus pro anima intellectiua.

Ar. cōtra primā pprietatē **Act⁹** nō pōt sepa/
ri a ppria poña. s; aia ē act⁹ pprius corpis. g
nō pōt separari a corpe. **Dōm** qz pprius actus
nō sepat a ppria potētia siue materia qd diu ta/
lis potētia manet ppria materia illius actus
si aut nō maneat proportio materie fm qz con
gruit forme tūc aia sepatur. **Unde** p3 qz aia rō
nalis nō sepatur a corpe bene disposito. qz tale
corp⁹ est propria materia aie rōnalis.

Querit. **U**tr aia possit esse p se subsistens
Dōm qz sic. **Qui** rō ē qz quicqd pōt p se age
re hoc pōt p se subsistere. **Sed** aia rōnalis pōt a/
gere sine corpe. g pōt p se subsistere. **Maio**r p3
qz agere nō pōt esse digni⁹ qz esse. g si aliqd pōt
agere sine corpe mltomag⁹ pōt eē sine corpe. m/
nor p3 qz obiectū ei⁹ excedit materiā corpales
cū sit vltē qd ē sepatum a cōditōib⁹ materiali
b⁹. **Cū** g⁹ qlibet poña agat fm pōtōne obiecti
si obiectū excedit materiā corpale etiā o3 potē
tiā materiā corpale excedere. **Si** enī aia eēt cō
posita ex aliq re corpali tūc nō posset oia cor/
poralia intelligere sic prius dictū ē. **Secdo** p/
bat. intellect⁹ intelligit substātijs sepatas. g
excedit vltra corp⁹. et sic sua opatio nō fit p cor
pus. **Hē** tercio. **C**orpe idisposito itellect⁹ qñqz
pfectius intelligit et iudicat. g nō dependet itel
lect⁹ i sua opatōe a corpe. sic g⁹ cū opatō ei⁹ sit
sine corpe. g⁹ etiā essentia ei⁹ erit sine corpe

Arguit hoc non est per se subsistens quod non est hoc aliquid, sed anima non est hoc aliquid, ergo non est per se subsistens. **D**ominus quod hoc aliquid accipit dupliciter. Uno modo per quocumque subsistete, siue tale subsistens sit naturalis alterius siue non, et tunc anima rationalis est etiam per se subsistens. **A**lio modo accipit hoc aliquid per subsistente completo quod est completa substantia, et sic anima rationalis non est hoc aliquid, quia naturaliter est per se subsistens, sufficit ergo ad oppositum quod anima sit aliquid per se subsistens quousque incompleta in sua essentia. **E**t ideo anima spiritus habet reusum ad corpus quousque sit separata. **E**t addunt aliqui quod anima per tale reusum individuetur postquam separata est a corpore quod tamen dici non potest, cum relatio non sit principium individuationis, sed potest sic intelligi quod per reusum ad corpus anima individuetur quia anima individuat per individuationem quam prius recepit existens in corpore quam separata retinet et hoc est verum. **S**icut enim corpora tripliciter se habent ad figuratorem ita habent se forme tripliciter ad individuationem. **S**unt enim aliqua corpora que recipiunt figuratorem per propria quantitate sicut corpora solida siue dura ut lapis vel lignum, alia corpora recipiunt figuratorem ab alijs sicut liquida. **Q**uorum est ista forma, quia in aliquibus corrupto figurante manet figura prius accepta, sicut contingit in cera liquida que figurat ad figuram vasis, sed fracto vase remanet figura. **A**lia sunt liquida que non tenent figuram figurante corrupto, sicut vinum vel aqua non congelata. **S**ic tripliciter se habent forme ad individuationem, quedam enim forme individuuntur seipis, id est per se subsistentia, sic substantie separate. **A**lie autem forme materiales individuuntur per hoc quod sunt in alio scilicet in materia. **Q**ue tamen habent istam differentiam, quia anima rationalis individuat a materia et tenet eandem individuationem separata a materia uno materia corrupta. **A**lie autem forme naturales non manent individue corrupta materia. **A**lii. **A**lia non potest operari absque corpore, ergo non potest separari a corpore. **A**ns probat quod anima non potest per se irasci, igitur non potest per se operari, quia qui dicit animam irasci dicit eam terere vel edificare primo huius. **D**ominus quod duplices sunt operationes anime. **Q**ue dam sunt que conveniunt anime secundum quod est sensitiva, sicut sunt sentire irasci et confidere. **E**t sic verum est quod anima non potest habere illas operationes sine corpore, et hoc est quod dicit **A**ristoteles. **Q**ui dicit animam irasci dicit eam terere vel edificare, quia sicut irasci non fit nisi per organa corporalia sic nec terere nec edificare. **A**lie sunt operationes anime que conveniunt anime secundum quod intellectiva tamen, sicut sunt intelligere et velle, et istas operationes habet anima separata a corpore.

Arguit Anima non intelligit absque fantasmatibus, ergo non potest separari a corpore. **A**ns probatur, quia necesse est quocumque intelligentem fantasmata speculari. **D**ominus quod anima accipit dupliciter. Uno modo per statum coniunctionis ad corpus, et sic non potest absque fantasmate intelligere. **A**lio modo accipit anima secundum quod est separata a corpore et sic potest intelligere absque fantasmate. **C**uius ratio est quod anima ante separationem per separationem habet unam essentiam, ideo habet unam operationem, quia operatio sequitur essentiam, sed quia habet alium modum essendi in corpore et extra corpus, ideo etiam habet alium modum operandi, quia sicut essentia et operatio correspondent, ita modus essendi et modus operandi correspondent.

Querit **U**trum anima rationalis sit incorruptibilis. **D**ominus quod sic. **E**t ratio est quia omne quod corrumpitur vel corrumpit per se vel ad corruptionem alterius, sed anima rationalis nullo istorum modorum corrumpi potest, ergo est incorruptibilis. **M**inor probatur quia forma per se subsistens non potest per aliud corrumpi, quia non dependet ab alio, et ergo ab alio corrumpi proprium est illis formis quare esse naturaliter ab alio dependet. **N**ec etiam potest anima per se corrumpi, quia quicquid convenit alicui per se hoc est inseparabile ab eo, sed esse convenit anime et omni forme per se cum sit actus, ergo esse est inseparabile a forma, quia si esse separaretur a forma tunc forma non erit forma, sed corruptio accidit ex hoc quod esse separatur ab aliquo quod est impossibile separari a forma subsistente per se nisi per annihilationem. **E**t si anima sit composita ex materia et forma, sicut quidam dicunt quousque false, adhuc anima erit incorruptibilis, quia illa susceptio forme est sine contrarietate in materia, et ideo non est principium corruptionis talis forme. **S**ecundo quod unum quodque appetit esse secundum quod cognoscit appetitu naturali, sed intellectus et anima intellectiva naturaliter cognoscunt esse sub omni differentia temporis cum eius obiectum sit velle quod abstrahit ab hic et nunc et sic habens intellectum appetit appetitu naturali semper esse, sed ille appetitus non est frustratus igitur necesse est animam esse incorruptibilem quasi permanentem per omne tempus.

Ans. **H**ominum et iumentorum idem est interitum ut dicit **S**alomon, ergo sequitur quod anima sit corruptibilis. **D**ominus quod **S**alomon loquitur in illo libro bello sicut cottonator, id est aliquis loquens multitudini, quia ergo in multitudine sunt multi facti et multi sapientes, sic quousque loquitur in forma sapientium, et quousque in forma insipientium, dicit quod ista proponit secundum formam insipientium hominum sensualium que credunt eundem esse interitum omnium viventium.

Arguit Quoz est idem principium illoz est idem finis. sed iumēta z hoies eodē modo generant. g etiā eodē modo corrupunt. **Dōz** q minor ē falsa. qz non ē eadē generatio iumētoz z hoim. qz generatio homis fit pfectine a deo increante homin aiā rationale. sed in inmentis generatio forme fit completiue ab agēte naturali. qz virtus formatiua iumēti p̄t esse ctiue introducere aiā ipius iumēti in materiā cū talis forma sit tota materialis. sed aiā rōnalis ē forma immaterialis ideo nō inducitur per agens pure naturale q̄le ē semē hūanū q̄re nō est eadē generatio hoim z iumētoz.

Arguit Omne qd ē ex nihilo ē vertibile in nihil. sed aiā rōnalis est ex nihilo. g rē. **Di** cenduz q aliud ē dicere de corruptibilitate et annihilabilitate. qz oīs creatura ē annihilabilis p potentiā actiua cōseruantis. qz sicut deus per suā potentiā creauit res libere ita easdē libere cōseruat. **Un** si de suā cōseruatōem abstraheret a reb̄ tūc res tenderent in nihilū. ex hoc tū nō sequit q aiā sit corruptibilis. qz corruptibilitas significat aptitudinē vel potētiā in re corruptibili ad nō esse quā aptitudinē manifestum est aiā rōnalem non habere.

Arguit Aiā est accēs. g ē corruptibilis ad corruptionē subiecti. **Ans** pbat qz quicqd aduenit alicui post suū esse p̄pletū est accēs eius sed aiā aduenit corpi qd corpi ē cōpletū p formā substantiālē embrionis. **Dōm** q dupliciter aliqd aduenit enti cōpleto. **Uno** sic q esse illius qd aduenit nō cōicat substantiālē ei cui aduenit z sic accēs aduenit suo subiecto. **Alio** modo aliqd aduenit enti cōpleto sic tū q eius esse cōicat substantiālē illi cui aduenit. z sic aiā aduenit corpi. **Et** qd dictū ē q corpi hz p̄mo formā substantiālem embrionis. **Dōm** q illa forma nō manet adueniēte aiā vt dictū est i secundo huius.

Nō reminiscimur

Quia **Aresto** dixit q intellectus. i. aiā intellectiua est id quod vere est. i. est incorruptibilis. sic remouet vnū dubiū scz an aiā sepata a corpore habeat suas opatōes sic in corpore. **Et** vult q duplices sunt opatōes aiē. **Quedā** sūt opatōes aiē q̄s exercet aiā p organū corpale. sic sunt videre. audire et sic de alijs. z tales opatōnes nō hz aiā sepata a corpore. qz deficit instrumētū quo fieret opatio talis. z hoc ē qd dicit **Aresto**. q nō reminiscimur p̄ mortē. z ex hoc posset argui p locū a maiori. **Quia** si illud qd magis videt inesse nō inest. nec illud qd min⁹

videt inesse inest. **Sed** sup̄mus sensus. i. virtus cogitatiua nō p̄t h̄re suū actū post sepationē aiē a corpore. g nec aliq̄ virtus inferior. **Alię** sunt opationes q̄ sūt ab aiā absqz organo corpali. sic sunt intelligere z velle. z tales opatōnes hz aiā p̄ sepatoem a corpore. z hoc ē qd dicit **Aresto**. q intellectus q̄ sepatur a corpore ē impassibilis z sine organo corpali. sed intellectus passibilis. i. virtus cogitatiua q̄ p̄t pati ad corruptōnem corpis est corruptibilis cum corpore.

Arguit Intellectus nullo ē corruptibilis. **g** male dicit in textu q sit corruptibilis. **Dōm** q intellectus capis dupliciter. **Uno** p potētiā intellectiua q̄ ē in aiā rōnali s̄m q̄ h̄mōi. z sic intellectus ē simplr incorruptibilis. **Alio** accipit intellectus s̄m similitudinē put extendit ad virtutē cogitatiua quā vocat **Aresto**. intellectū nō simpliciter s̄ intellectū passiuū. z sic intellectus ē corruptibilis. p̄t at virtus cogitatiua vocari intellectus ex duob⁹. **Primo** ex eo qz cognoscit sic intellectus. **Secdo** qz ei⁹ cognitio ē s̄m redūdantia intellectus. sic p̄z i remiscētia q̄ fit cū qdaz p̄ticulari rōcinatione qd nō fit nisi cū redūdantia intellectus cui⁹ p̄p̄riū est rōcinari.

Ans. Homo reminiscit p̄ mortē. **Ans** pbat in textu euāgelij de diuine epulone q̄ habuit cognitionē suoz frat̄rū q̄ petēs abrahā vt dimitteret lazariū renūciare ipis de statu. igitur rē

Dōm q illa cognitio quā habuit diues epulone nō fuit p aliquā cognitōem sensitiua sed per cognitōem intellectiua. qz spēs intelligibilis q̄ fuit in intellectu suo retinuit illā habitū diuine ad singularia quā prius habuit cū diues ille affectatus fuit ad suos frat̄res. sic p spēm intelligibilem potuit intelligere suos frat̄res pl⁹ quā alios homines.

Ans. **Airca** hoc. vtz aiā sepata possit cognoscere singularia. **Dōm** q sic. **Pro** quo scien dū q̄ duplices sunt spēs q̄b⁹ vtz an aiā sepata. **Quedā** sūt spēs intelligibiles infuse a deo qd iō cōgruit qz oīs aiā cognoscere ea ad q̄ deputat s̄m meritū vel demeritū qd nō p̄t semp fieri p spēs hic acquisitas. per istas ergo spēs infusas nō solū aiā cognoscit vlē sed etiā p̄ticularē nō tū oīa p̄ticularia sed solū illa ad q̄ ordinat tālis aiā. q̄re aut p istas spēs cognoscunt singularia. ideo est. qz iste spēs intelligibiles sunt similitudines ydeaz existentiū in intellectu diuino. sed ille ydee. sicut sunt cause faciendi res s̄m formā et materiā. sic etiā sunt principium cognoscendi res s̄m formā. i. spēm et s̄m materiā. i. indiuiduū. z sic p̄t singularia cognosci p̄ tales spēs. **Sile** ē de ydea cōcepta in mente artificialis q̄ s̄m se rep̄ntat rem artificialē in gene

tali et ex sua voluntate determinat ydeā ad par-
 ticulare artificiatū. Ita voluntas diuina deter-
 minat spēm intelligibile infusā ad aliq̄ singu-
 laria s̄m modū status illi⁹ cui talis spēs infu-
 sa est. **Alie** sunt spēs acquisite i hac vita. et tūc
 est dicēdū q̄ p tales spēs aīa cognoscit directe
 vlt. qz talis spēs ē imago rei vltis siue q̄ditat̄
 rei materialis sic dictū est. **Possum** tū anime i
 telligere particularia p tales spēs illa scz particu-
 laria q̄ p tales species. siue imagines demonstra-
 tur. **Et hoc** contingit quattuor modis. **Uno**
 per pcedentē cognitionē qz ille spēs retinent
 ordinē quē prius habuerūt ad singularia. si ḡ
 talē spēm quqz applicat ad fantasmata aliquo-
 rā singulariū tūc etiā p̄ illa singularia itellige-
 re ad que singularia prius in vita exis appli-
 cauit spēm intelligibilem. **Secūdo** contingit
 per aliquam affectionem. quia per affectionem
 spēs intelligibilis aliq̄liter coniungit inferio-
 ribus viribus. et ideo hz tūc habitudines ad
 singularia que cognoscunt p vires inferiores.
Tercio cōtingit ex naturali habitudine. quia
 spēs intelligibilis habet naturalē habitudinē
 ad hoc fantasma a quo spēs intelligibilis ē ab-
 stracta. et ideo p speciem intelligibile p̄ hoc sin-
 gulare naturaliter representari. **Quarto** modo
 cōtingit ex diuina ordinatōne. qz deus quqz or-
 dinat illā spēm intelligibile ad cognoscendū
 aliq̄d singulare. sicut immaterialis spēs intel-
 ligibilis ignis ordinat ad cognoscendū particu-
 larē ignem inferni vel purgatorij. et sic soluitur
 argumētū quo arguit̄. **Intellectus** ē solum in
 aīa sepata. sed intellectus nō cognoscit singula-
 ria. ergo aīa post separationē nō cognoscit singu-
 laria. **Dōm** q̄ quāuis aīa de se nō posset cognosce-
 re singularia directe p speciem intelligibilem
 p̄ tū ex quattuor causis iam dictis etiā p speci-
 em intelligibile cognoscere singularia ad q̄ de-
 terminat talis spēs. et iō determinatius cogno-
 scit singularia p fantasmata in hac vita qz per
 spēm intelligibile post separationē. **Ex hoc** etiā
 cognosci p̄t qre aīa nō cognoscit oīa singularia
 quia ad oīa singularia nō determinat species i-
 telligibilis vt dictum est.

Queri vtz potentie aīe maneāt in aīa se-
 parata **Dōm** q̄ duplices sunt potentie aīe
 quedā sunt immateriales nō existentes in or-
 gano corporeo: et sunt tres scz intellectus agēs
 intellectus possibilis et voluntas. et tales po-
 tentie manent s̄m actū in aīa sepata. **Alie** sunt
 potentie cōiuncte organis corporeis. sicut sunt
 vegetatiue et sensitiue. et tales potentie manent
 quidē in aīa virtute. sed nullo modo s̄m actū

q̄ autē potentie immateriales maneāt s̄m actū
 pbaf. qz aīa se hz ad potentias immateriales
 vt principij. et vt subiectū. et iō ille ponē ma-
 nent simpliciter in actu in ipa aīa sepata. s̄ ad
 potentias corpales aīa se hz solū vt principij
 et nō vt subiectū. qz tales potentie sunt in cor-
 pore aīato tanqz in subiecto. vt visus in oculo
 et sic de alijs. **Ex quo** sic arguit̄. **Destructo** sub-
 iecto alicui⁹ accidentis non p̄t accēs manere
 s̄m actū. cū ergo corpus aīatū destruat qd est
 subiectū potentiaz tales potentie nō manent
 s̄z actū. sed qz aliquid manet in suo principio
 s̄m virtutē ideo adhuc manēt tales potentie i
 aīa s̄m virtutē. **In signū** cui⁹ qn̄ itez aīa cōi-
 git corpi statim effluunt tales potētia ex aīa
 et corpe. ergo fuerūt in aīa s̄m virtutē. qz ma-
 nent ibi sicut in principio effectiuo.

Ad. Omnes naturales pprietates manent
 manētē subiecto. s̄z ponē aīe sūt naturales pro-
 prietas aīe. ḡ manētē subiecto etiā manent
 ponē naturales q̄ sūt ei⁹ pprietates. **Dōm** q̄
 pprietas accipit̄ dupli. **Uno** p̄p̄. et sic p̄p̄eta-
 tes dicūt forme q̄ sūt ab aliq̄ subiecto et etiā
 p̄pletue sūt i illo subiecto. sic risibile ē p̄p̄rius
 hoīs. et sic maior ē vera. et minor flā. qz tūc ponē
 sensitiue sūt pprietates aīe s̄z sūt pprietates
 aīe et corpis. **Alio** accipit̄ pprietas cōiter s̄m
 q̄ omne illud d̄z pprietas qd ex alio sūt. sicut
 ex principio quāuis illud nō sit p̄pletū subiectū
 ei⁹. et sic maior ē falsa et minor vera. tūc enim
 p̄t manere principij nō manētē pprietate nisi
 s̄m virtutē. **Et hoc** est qd̄ dici solet q̄ ponā seq̄-
 tur s̄m virtutem essentia. et nō s̄m actum

Ad. Memoria manet p̄ separationē aīe a cor-
 pore et memoria spectat ad ponam sensitiuā. ḡ
 ponā sensitiua manet **Dōm** q̄ duplex ē me-
 moria. s̄ sensitiua et illa nō manet p̄ separationē aīe
 qz ē act⁹ ponāz sensitiuaz. **Alia** ē memoria in-
 tellectiua et tal̄ manet p̄ mortē. **Et si** dicat̄ de
 gaudio et tristitia q̄ maneāt i aīa p̄ separationē
 aīe a corpe. **Dōm** q̄ gaudium et tristitia s̄m q̄
 manēt p̄ hāc vitā nō s̄gn̄t passiones appetitū
 um. qz vt sic sūt cū motu corpali sanguinis vlt
 humorū q̄ mor⁹ ibi esse nō p̄t. s̄z accipiūt̄ gau-
 diū et tristitia s̄m q̄ significāt simplices actus
 voluntatis. et sic etiā in angelis ē gaudij scz in
 bonis angelis. et in malis angelis ē tristitia

Ad. Vtz habit⁹ scie acq̄site maneāt in aīa
 sepata a corpore. **Dōm** q̄ sic. **Cui⁹** rō est qz
 hoc manet in aīa sepata qd̄ non p̄t corrumpi
 sed habit⁹ scie post separationē nō p̄t corrumpi
 et iō semp manet. **Minor** p̄t qz accēs corru-
 pitur dupliciter. **Uno** per se et a suo cōtrario

sicut corrumpit frigiditas in aqua a calore ignis et sic habitus corrumpi non potest quia non habet contrarium nec secundum se. nec secundum suas causas sed secundum lumen et spiritum intelligibile. Alio accensio corrumpit ad corruptionem sui subiecti et sic non potest corrumpi habitus. quia subiectum eius sed anima est incorruptibile.

Arguitur In anima corrumpit scientia quoniam est corpori coniuncta. ergo sicut corrumpit in anima separata. Dicendum quod dupliciter potest habitus scientie corrumpi. Uno modo quantum ad suam substantiam. et sic corrumpitur per falsam argumentationem. sicut enim per syllogismum demonstrativum generatur scientia in anima ita per syllogismum falsigraphum corrumpit. Alio modo potest scientia corrumpi quantum ad usum. et sic corrumpitur ex defectu fantasie et sensuum interiorum. Utrumque autem horum invenitur in anima coniuncta corpori. quia ipsa potest decipi per falsam argumentationem sic totaliter scientia in ea corrumpit. Item talis anima potest habere defectum in sensibus interioribus. sed nullus istorum modorum potest contingere in anima separata quia anima separata non vitatur augmentacione. nec etiam habet modum intelligendi per sensum ut dictum est.

Arguitur Ex hoc sequeretur quod malus haberet prerogativam aliquam vel dignitatem quam non haberet bonus. probatur sequela quia cognitio de rebus est aliquid bonum et spectat ad dignitatem. Sed quod non est inconveniens aliquem malum aliquam habere prerogativam accidentalem ante ipsum bonum. sed excellentia bonorum supra malos post separationem anime a corpore consistit in cognitione divina et illam habent boni supra malos. Et si arguatur. ad minus damnati habebunt prerogativam supra quosdam salvatos. ut sunt philosophi damnati. Dicitur quod scientia acquisita in damnatis etiam cedit eis ad penam et non ad prerogativam. quia cognoscentes res sciunt se non habuisse bonum usum rerum et ex hoc multipliciter puniuntur. sicut ergo salvatis omnia sunt ad gloriam etiam scientia acquisita ita damnatis omnia sunt ad penam etiam scientia acquisita.

Arguitur Impossibile est duo accidentia numero divina esse in uno subiecto. sed in anima post separationem infunditur scientia. ergo in ea non potest esse scientia acquisita. quia differunt tamen numero. Dicitur quod scientia infusa a deo post separationem anime et scientia acquisita si quandoque potest esse in eodem tamen distinguuntur formaliter et specificiter. et hoc propter divinam speciem intelligibilem. quia species intelligibiles infuse sunt in anima secundum similitudinem ydearum existentium in mente divina. et ideo per illas species potest intelligere sicut prius dictum est. sed species acquirentes non sunt illius nature.

Indivisibilis qui
Postquam **Aristo.** posuit conditiones intellectus

possibilis sed quod ille intellectus est impassibilis quod est immixtus. et quod est sine organo corporeo. et quod ducit ad actum per speciem et obiectum. Deinde dicitur minuit de intellectu agente quod est de eius conditionibus. et etiam determinavit de intellectu in actu et de tota anima intellectiva. Dicitur inter distinguunt operationes intellectus possibilis. et primo distinguunt operationes. secundo determinat de eis. Duo ad primum vult quod est duplex operatio intellectus scilicet intelligentia indivisibilium. id est simplicium apprehensio. Exempli gratia. quoniam intellectus non intelligit hominem. animal vel aliquid simile. Et ponit conditiones istius operationis dicens quod in ista operatione non est verum nec falsum. quod potest dupliciter intelligi et verum est verum. Uno quantum ad obiectum scilicet quod in obiecto istius operationis non invenitur verum nec falsum sicut in obiecto scilicet operationis quod verum et falsum sunt in compositione. Secundo potest intelligi quantum ad actum scilicet quod in actu istius prime operationis decipit intellectus. sicut in actu scilicet operationis nisi forte per accensio sicut prius dictum est. Deinde dicitur quod secunda operatio intellectus est compositio intellectiva. id est compositio rerum intellectarum. Fuit enim prius dictum quod intellectus quoniam sumitur per obiecto

Quemadmodum enim

Dicitur comparat istas duas operationes ad falsam opinionem **Empedocles.** et vult quod sicut dixit **Empedocles** in sua opinione quod in principio institutionis rerum erant producta sine germinaverunt multa capita sine cervicibus et multa colla sine pedibus et sine cruribus. et postea amicitia regnante tales res fuerunt adinvicem compositae. et hoc ex casu. et quod illa que sunt casualia fiunt sine ordine. id est quoniam secundum eum contingebat quod partes adinvicem non compositibiles concurrebant ad constitutionem. sicut ea put capre cum pectore hominis. et sic talis res non permansit propter hoc quod non poterat generare sibi simile. Quoniam autem partes ex natura compositibiles concurrebant adinvicem. tunc compositio talis manebat sicut quoniam caput hominis concurrebat cum collo hominis et alijs partibus. Quoniam ipse concedebat quod in principio essent bonigine et vitigine. id est animalia per media partes vites et per media parte boues. sed talia non permanserunt. Est igitur similitudo ad istam opinionem. quod sicut secundum **Empedocle** res sunt in principio simpliciter producte absque compositio. ita etiam apud intellectum res accipiunt simpliciter absque compositio. et sic per ea res adinvicem sunt compositae quoniam quedam compositioes sunt venientes et quedam disconvenientes. et venientes manent in esse. disconvenientes vero non manent. ita etiam apud intellectum fiunt compositioes simplicium quoniam alia sunt convenientes. id est

vere et alique discōnientes. i. falsē. et sicut discōnientes nō manēt sic etiā falsum nō est. **¶** Quis ista opinio sit falsa. tñ inducit nos in cognitionē opatōis nostri intellectus. Et addit i textu q intellect⁹ nō semp cōponit ea que sunt in pñti. sic dyametru eē simetru vel dyametru esse asimetru. sed etiam facit cōpositōem eoz q sunt vel erūt. Et rō illi⁹ est. quia veritas est p portio rei intellecte ad intellectū. illa aut pportio nō solum est eoz que sunt sed pt esse eoz q erunt vel fuerunt. et qz cōpositio pportōis rei intellecte ad intellectū non est opus nature sed ipius intellectus. Ideo subiungit **Aresto.** q illud qd facit vnū qd qz intelligibiliū cōponendo scz ex cōponibilibus ppositōem hoc ē intellect⁹ q facit ex simplicib⁹ vnū. s. p cōpositōez

¶ Querit Que istaz sit vera scz an ista dyameter est simet⁹ vel dyameter ē asimeter. **¶** Dicit q duplex ē dyameter scz dyameter quadrati et talis ē asimeter ab a qd ē line et sin qd est con et metros mensura qsi nō mēsurabilis sue coste. Sed dyameter circuli ē simeter. i. cōmēsurabilis figure vel linee circulari. Dicit enī dyamet⁹ linea diuidēs circulū vel qdratū in duo equalia. talis aut linea ē cōmēsurabilis circulo. qz talis dyameter in circulo cōtinet a circulo cui⁹ septima eius parte. et sic circulus continet ter suā dyametru et septimā eius partem

¶ Sunt tres opationes intellectus. ergo male ponūtur hic tm due. **¶** Ddm dupliciter. Primo q **Aresto.** cōphendit terciā sub scda. Ponit enī p secūda opatione. cōpositōez et diuisionē. sed ē duplex ppositio scz categorica et illa cōpositio pōtinet scdam opationē intellect⁹. Alia ē cōpositio ypothetica. et illa cōtinet terciā opatōem intellect⁹. et sic cōpositio et diuisionē cōtinet terciā opatōem. Sed pt dici q **Aresto.** ponit hic opationes intellectus sed syllogistic⁹ discursus q ponit p terciā opatione nō ē pprie opatio intellect⁹ sed potius ipius rōnis. et ideo non ponit hic ab **Arestotele.**

¶ Utz iste opationes reperiant in substantiis separatis. **¶** Ddm q nō. et rō ē. qz intellect⁹ in substantiis separatis se hz sicut intellect⁹ nī in intelligēdo pncipia. et ideo dicūtur tales sbe intellectuales et nō rōnales. s. intellect⁹ noster statim intelligit pncipia. sed ad cōclusiones rōcinatur. qz q intellect⁹ noster elicit rōcinando cōclusionē ex pmissis. sequit q iste opationes sunt in nostro intellectu. sed substantie separe. ppter virtutē intellectualis lumis intelligit simpliciter intuitu. i. intueno p specie intelligibiles aliquā rem cognoscūt oia illa que tali rei con-

ueniūt scabiliter. et ideo intellect⁹ separet⁹ substantiaz cōmpat visui in nobis. et noster intellectus cōmpat tactui. qz p visum cognoscim⁹ aliq sil. s. p tactū cognoscimus aliq successiue. sic etiā intellect⁹ nī cognoscit aliq successiue q intellect⁹ substantie separet⁹ cognoscit simul.

¶ Arguitur Ex hoc sequeret q intellectus noster esset pfectior intellectu substantiaz separet⁹. quia intellectus noster intelligit cū discursu. et sic habet vnā opationem ultra intellectum substantiaz separet⁹. ergo est pfectior

¶ Ddm q est aliud dicere q substantie separet⁹ intelligunt cum discursu. et q intelligunt discursum. quia substantie separet⁹ bene intelligunt discursum sed non intelligunt cū discursu. sicut enī dictū est intelligunt conclusionem simplici intuitu sed non intelligunt istā cōclusionem p modū discursuū. et ideo qd pfectior nis est in nostro intellectu scz cognitio. hoc est in substantiis separet⁹. sed qd impfectior nis est in nostro intellectu scz cognoscere cum discursu hoc non est in substantiis separet⁹.

¶ Arguit **Angeli** cognoscunt creaturas i deo vel in verbo diuino. ergo cognoscūt eoz discursu. **¶** Ddm q substantie separet⁹ bene cognoscūt vnū in alio. sed non vnū per aliud. discurrere est aut vnū per aliud cognoscere. cognoscunt enī substantie separet⁹ creaturas in verbo diuino. sicut in quodam speculo eternitatis. nō aut dicit aliquis discurrere. quia videt aliquid in speculo.

¶ In remonibus est experientia. q ē ibi aliquis discursus. **¶** Ddm q ista locutio ē similitudinaria. qz experientia pprie accepta spectat ad cognitionē sensitiuā q nō ē in remonib⁹. Dicit tñ experiri. qz p suā cognitionē intellectuā cōparat pñtia ad futura sū q futura cōter euenire plueuerūt. et ex hoc idē elicit de futuro sic in pterito factū est. ista aut cognitio nō ē p discursu. qz nō cognoscūt pñs ex pterito. s. cognoscūt pñs sic se hze et hoc q i pterito sic factū est

Indivisibile autē

¶ Postq **Aresto.** distinxit duas opationes intellectus. hic determinat de vtraq opatione. Et primo de intelligentia indivisibiliū. Secdo de cōpositōne. Et qz intelligentia indivisibiliū ē prima opatio intellect⁹. ideo **Aresto.** primo distinxit qz modis dicit indivisibile vt scz sciat quō indivisibilia intelligat. dicit ergo indivisibile tripliciter. Uno⁹ dicit aliqd indivisibile continuitate. qz scz ē vnū sicut continuūt vt vna longitudo actu indivisa et talis longitudo pt duplici

capi. Uno^o fm suā totalitatē. et sic intelligitur intellectu indivisibili z indivisibili tpe. Alio^o accipit fm pres^o longitudinis segregari et tūc intellectus intelligit eam pprie divisibiliter.

Ar. Omne cōtinuum est divisibile. ergo i cōvenient dicit qd cōtinuum sit indivisibile. Dicendū qd cōtinuum caput duplicat. Uno^o fm suā ppria naturā. et sic omne cōtinuum ē divisibile in semp^o divisibilia. Alio^o caput cōtinuum p cōpationem ad intellectū. z sic cōtinuum ē indivisibile. qz hoc cōtinuum intelligit p modū vnus s^z vnū fm qd hmoi^o habet rōnē indivisibilis.

Quod aut non fm

Dic ponit fm modū indivisibilitatis dicens qd aliqd est indivisibile fm spēm z contingit i illis in qb^o multa colligunt ad vnā spēm sicut multe ptes essentielles in hoie colligunt i vnā naturā hūanā. p^o aut ista spēs qnqz esse naturalis sicut dicitur est de hoie. z qnqz artificialis sicut domus. Et itez istud indivisibile intelligitur a nobis simul et in tpe indivisibili inqz tum in tali indivisibili est species in qua intelligit oia que p^oialiter in specie colligunt. Dabit ergo iste modus similitudinē ad primum modū. qz sicut in indivisibili pmo mō est unitas quātitatatis ex qua sumit unitas intelligēdi ita in indivisibili. scdo mō est unitas specifica ex qua sumit unitas intelligēdi.

Arguit. Relatiū simul intelligit cū suo correlativeo et tūc sūt diversaz species. ergo illa que sūt diversaz species pūt simul intelligi. Dicendū qd in tali intellectuone principaliter intelligitur relatiū. z hoc p spēm intelligibilem relatiū. z correlativeū cognoscit solū p modū termini et non principaliter. z sic utiqz vez est qd nō possunt due spēs sūt intelligi eā pncipalit

Punctum autez et

Dic ponit terciū modū indivisibilis dicens qd terciō modo aliqd ē indivisibile negative sicut punctū qd est oīno indivisibile. z istud indivisibile manifestat intellectui sic p^ouatio. p^ouatio aut cognoscit ex habitu. et sic istud indivisibile cognoscit ex cōtinuo cui^o ē p^ouatio. Sic etiā intellectus noster ē cognoscens vnū cōtrarioz p alterū. et ex hoc manifestū est qd intellectu noster est cognoscens in potētia. qz ē in potētia ad vnū cōtrarioz qd nō hz. Si aut ē aliqua potētia q nō cognoscit vnū cōtrarioz per alterz sed p seipam cognoscit vtrūqz cōtrarioz. tunc talis potētia ē p^ouatus in actu z om

nino sepata a potentialitate. z talis ē intellect^o diuinus qui p seipm cognoscit oia. z ideo i suo intellectu nulla est potētia. Nō aut ē sic de intellectu substantiaz. sepataz. qz quis intellect^o eaz sit in actu p cōpationē ad intellectū nostrz ppter spēs ipi cōcreatas. nō tū simpliciter est i actu. sicut intellectus diuinus qui intelligit omnia sua essentia et vnico actu.

Arguit. Deus etiā cognoscit mala p bona. ergo sequit qd in deo sit aliq potētia. Dōm qd pprie loquendo de^o nō cognoscit mala p bona. sed cognoscēdo se cognoscit omēs alias res cum omib^o conditionib^o eaz. qz ergo in reb^o existentib^o sunt multi defectus q dicunt mala in ipis reb^o. adeo etiā deus sūt cognoscendo res cognoscit malū in rebus sed non puenit ad cognoscendum malū per bonum.

Querit. Ut intellectus noster prius intelligat divisibile vel indivisibile. Dōm qd divisibile caput triplicat. sicut dicitur ē. capicdo ergo indivisibile primo et scdo modis. tūc prius intelligit indivisibile qz divisibile. sed si accipiat^o indivisibile terciō modo. tunc prius intelligit divisibile qz indivisibile. Rō primi est duplex. Prima ē qz p aliquā potētia p^ous cognoscit obiectū potētie qz illud qd hz ordinē ad obiectū. sed indivisibile primo et scdo modo cadunt sub obiecto nostri intellectus qd ē qditas rei materialis. indivisibile aut terciō modo solū cōiungit obiecto qz cōiungit cont^onuo. Secūda rō est. qz vnū qd qz ē cognoscibile fm qd hz esse ex indivisibili primo mō. qd hz cognoscit ex eo. z sic postērius cognoscit indivisibile terciō mō. quia cognoscitur ex indivisibili primo modo.

Arguit. Partes diffinitionis cognoscuntur prius qz diffinitū. sed indivisibile terciō modo est ps diffinitōis indivisibilis. sicut patz de linea cui^o pars diffinitionis est punctū. Dōm qd linea accipit duplicat. Uno^o fm se z absolute. z sic punctū nō ē de rōe linee. qz infinitas non repugnat linee fm se accepte. sed in linea infinita nō sunt pūcta terminātia. Alio^o accipit li^onea fm qd ē recta et finita. et sic duo pūcta sunt de rōe illi^o linee. Dicit^o notāter recta z finita. qz de rōe linee circularis finite nō ē terminari duo bus punctis. qz linea circularis nō claudit^o pūctis. Un p^o qd pūcta nō sunt de diffinitōe linee ergo etiā nō cognoscuntur prius qz linea.

Ar. Termin^o cōis ē de rōe cōtinui. s^z pūct^o ē termin^o cōis cōtinui s^z linee. ergo ē de rōe linee Dōm qd quis pūctū cōtinuans sit de rōne

De *lxxix* anima

linee. tñ hoc punctū nō est i actu s; solū in pō-
tentia. z iō nō h; hoc punctū rōez indiuisibi-
lis s; in actū. qz actu nō est. si em̄ in pūcto pti-
nuate fier; diuisio nō resuleret vñū punctū
sed duo puncta.

Arguit. Indiuisibilia sūt pncipia diuisibi-
liū. s; p' p'gnosci' pncipia q; pncipiata q' idiu-
sibilia p'us; cognoscūt q; diuisibile. z sic indi-
uisibile terco mō nō est p'us; p'gnoscibile indi-
uisibili p'mo mō. **Dm̄** p'mo ad minores q'
duplex ē modus p'gnoscendi s; q' ad nos z q'
ad naturā rei. Quo ad nos tñc pncipia nō p'
us cognoscūt q; pncipiata. sed potius ipsa
pncipiata q'uis q' ad naturā rei pncipia p'p'
cognoscant q; pncipiata. **Secō** d'm̄ ad ma-
iore q' indiuisibilia nō sunt sp' pncipia cogno-
scendi ipōz diuisibilitū s; pot' ē. qz indiuisi-
bilia p'mo z scōdo modis q' tñ sunt aliquatiter
diuisibilia sunt pncipia p'gnoscendi indiuisi-
bilis qd nullo mō ē diuisibile s; indiuisibil'
terco mō. z sic ē est vez s; q' diuisibile ē p'p'
cipiū cognoscēdi indiuisibile sicut habitus ē
pncipiūz cognoscēdi pncipiatōez.

Arguit. Dis cognitō sit p' assimilatiōez cog-
noscentis ad cognitūz. s; indiuisibile terco mō
est magis sile intellectui nō. q' magis cognos-
cūt q; indiuisibile p'mo vel scōdo mō. **Dm̄**
q' duplex est silitudo. Quedā est silitudo s; m̄
naturā z talis nō est pncipiūz p'gnitōis. si ē ei
sunt mag' silia indiuisibile terco mō z itellec'
et oia immaterialia sunt sic magis silia intel-
lectui. **Alio** mō aliqd ē s; simile alteri s; m̄ p'por-
cionē s; s; m̄ sp'z intelligibile z sic intellectus
est magis silis indiuisibilib' p'mo z scōdo mo-
dis. qz noster intellectus h; silitudines illoz
indiuisibilū. s; nō pōt intellectus noster h; ē
apud se silitudines indiuisibilis terco mō qz
h' indiuisibile p'gnoscit ex indiuisibili p'mo mō

Est autem ut dictō

Postq; Arel. determinauit de p'ria opatione in-
tellectus s; de apphensione indiuisibilū q'
mō s; talia indiuisibilia p'gnoscatur. **Hic** de-
clarat de scōda opatōe intellect' z dicit. q' scōda
opatō intellectus ē sicut dictō. i. sicut affirma-
tio vel negatō. qz intellectus dicit aliqd de ali-
q'. z hoc p'ingit qūq; de z qūq; false. z iō ille i-
tellectus pōt in se h;e veritate z falsitate. s; in-
tellectus q'ntuz ad primā opatōez que ē ipius
qd quid ē s; m̄ q' h'mōi sp' ē verus. **Et** rō est. qz
intellectus in p'ma opatōe nō cōponit aliqua
admittē. sed i cōpositōe est vez vel falsuz. n̄
autē in simplici apphensione.

Arguit. Intellectus i p'ria opatione nō est
verus. q' qd dictū est falsus est. **Ans** p'bat. qz
veritas ē in scōda opatōe intellectus. s; in p'po-
sitiōe z diuisiōe vt d; in p'mo p'iamemas. s;
in p'ma opatōe nō est talis p'positō. **Dm̄**
q' ē triplex veritas. Quedā est veritas entis z
illa est i ente sicut i subiecto s; m̄ q' ens refertur
ad intellectū a'q' depēdet z tñc ens z vez nō di-
stinguuntur nisi s; m̄ rōez. **Alia** ē veritas assimi-
latōis. z tunc veritas ē in potentis s; m̄ q' assi-
milatur suis obiectis. **Un** visus d; verus qñ
in se h; sp'z sensibile vel visibile illi' qd p' vi-
suz p'cipit. illis q' duobus modis intellectus
pōt esse verus i p'ria opatione. **Pōt** em̄ esse ve-
rus p'mo mō qz est ens. z etiā scōdo mō qz pōt i-
se habere silitudinē sui obiecti. **Tercia** ē veri-
tas cōpositōis z illa ē in p'pōe vel enūciatiōe
vel p'positōe cōcepta sicut in subiecto. z qz cō-
positō spectat ad scōdam opatōez intellect'. sic
p'nter dicere possumus q' talis veritas sit in se-
cūda opatōe intellectus nō p'prie subiectiue
sed obiectiue. qz est in obiecto scōde opatōis.
Exēpli g'ra. Nos dicim' q' illa p'pō sit vera hō
est aial ex hoc s; qz ē debita habitudo rez con-
ceptaz adinnicē in scōda opatōe intellectus. z
sic p'pō vocalis est vera ex eo q' est debita habi-
tudo rez significatarū p' terminos i ordine ad
cōceptōez intellectus. z de illa veritate loquēs
Aresto sexto metaphisice dicit. q' vez z falsuz
sunt in aia. sicut em̄ bonū z maluz accipiuntur
p' cōparatōez ad appetitū. ita vez z falsuz ac-
cipiuntur p'paratōez ad intellectū. **Est** tñ p'fide-
randū q' ois veritas qdāmodo pōt dici ee in i-
tellectu sicut i diuinitate v' cognoscēte. loquē-
do em̄ de veritate incōplexoz. siue de veritate p'
mo mō accepta tunc veritas ē in rebus sicut i
subiecto. qz in illo ē veritas qd denotaf vez si-
cut illud d; albū qd in se habet albedinē. s; res
denotatur s; q' veritas repit in reb'. **Veritas**
tñ nō est in tali re nisi p' cōparatōez ad intelle-
ctū non quēcumq; s; ad illū intellectuz a'q' res
depēdet. **Un** naturalia sunt s; p' cōparatōez
ad intellectū diuinū qz depēdent ab intellectu
diuino. sed artificialia sunt vera veritate entis
p' cōparatōez ad intellectū nostrū qz intellectus
n̄ est pncipiū rez artificialiūz.

Arguit. Intellectus n̄ est sup' tēpus. q' nō
est aliq' opatio p'ma scōda vel terciā. **Dm̄** q'
operatio intellectus pōt capi dupliciter. **Uno**
mō ex parte obiecti. z sic non mensuratur tpe.
qz eius obiectuz ē v'le qd est vbiq; z sp'. **Alio**
mō accipitur ex pte actus. z tunc adhuc acci-
pitur dupliciter. **Uno** modo s; m̄ q' talis act'
absolute refertur ad intellectū z tunc itez non

est mensurabilis tpe q̄a tūc act⁹ intellect⁹ pōt es-
se circa intelligibile in instāti sicut cōtingit in
sūstantiis sepatis. Alio modo accipitur act⁹
intellectus s̄m q̄ est cū fantasmatibus. et sic ac-
tus intellectus ē in tpe p̄tinuo. et hoc iō q̄ fan-
tasmata sunt corpalia et i organo corpaliibus
q̄z visus taliū fantasmatū sūt in tpe p̄tinuo. et
iō in sūstantiis sepatis quelibet res ē spēs est
apud intellectū sube separate intelligit in in-
stanti. Verum tamē est q̄ plures nature nō
intelliguntur i vno instanti. sed i pluribus istā-
tib⁹ in tpe discreto sibi succedētib⁹. et iō mē-
surant intellectōes taliū subaz tpe discreto. et
sic dicit b̄tus Aug⁹ q̄ deus monet subaz sp̄na-
lez p̄ tēpus scz discretū et nō p̄tinuū.

Idem autem est se

Hic Ares. resumit id qd̄ p̄us dictū est de intel-
lectu et actu. et vult q̄ scia in actu ē eadē cum re
scita. et q̄ scia in actu ē posterior tpe scia in po-
tētia sed simplr et i diuersis scia in actu ē por-
scia in potētia. et illa exponēda sunt sicut p̄ius
exposita sunt.

Querit. Ad qd̄ vtilis sit resumptio aliq̄z
dictōz. Dōm ad tria. P̄io vt melius intel-
ligant p̄us dicta et p̄fectius intellectui impri-
matur. Secdo q̄ q̄nq̄ in resumptōe plus ad-
dit q̄ p̄ius fuit dictū. Tercō q̄ in resumptō-
ne p̄us dictū aliq̄liter corrigat.

Queritur Utrū tres sunt opatōes itellec-
tas. Dōm q̄ sic si intellectus extēdat ad rōez
eo mō quo est in hoibus. si autē accipiat intel-
lectus p̄cise s̄m q̄ reperitur in sūstantiis sepatis
tunc iste opatōes nō inueniunt in intellectu
Ex quo sumit causa quare in nostro intellectu
iste tres opatōes inueniunt quia intellectus
noster ex statu sue icreatōis ē imperfectus q̄ opoz-
tet q̄ vtat multis opatōnibus ad hoc q̄ cōse-
quat p̄fectaz cognitōez de rebus. sed in intelle-
ctu p̄fecto qualē hnt sube sepate nō ōz tam
multiplices opatōes pōnere. q̄ p̄ vnā p̄fectaz
opatōez habēt cognitōez de rebus.

Querit Intellectus n̄ non pōt s̄l̄ plura in-
telligere. q̄ nō est aliq̄ tertia opatio intellect⁹.
Dōm q̄ intellectus h̄z multiplicē opatō-
nez vt dictū est. In p̄ma q̄ opatōe intelligit
simplr aliqd̄ vnū. sed in scda et tertia opatōi-
bus q̄uis ibi intellectus intelligat plura. nō
tū intelligit plura p̄ modū pluriū sed p̄ modū
vniū. q̄ in scda opatōe intelligit plura s̄m
q̄ cōueniūt in vna rōne. p̄pōis. sed i tertia ope-
ratōe intelligit m̄lta s̄m q̄ sunt vniū syllogis-
mus sine vniū discursus.

Querit. Intellectus in p̄ma opatōe pōt
plura intelligere. q̄ male d̄z q̄ non pōt plura in-
telligere. Ans p̄bat. q̄z plures spēs intelligen-
les sunt s̄l̄ in intellectu. q̄ intellectus pōt vti
pluribus spēbus intelligibilibus. m̄a p̄bat.
q̄z habitib⁹ vtuntur q̄n volum⁹. tercō ethico.

Dōm q̄ q̄uis i p̄ma opatōe intellectus
possum⁹ vti pluribus spēbus intelligibilibus
successine nō tū s̄l̄. Et rō istius est. q̄z sicut im-
possibile est idē corpus disponi s̄m diuersas
figuras et tū figure nō opponūtur adinuicem.
ita etiā est impossibile q̄ intellectus n̄ vtatur
s̄l̄ pluribus spēbus intelligibilibus q̄uis ta-
les spēs intelligibiles adinuicē nō opponant
s̄m essentiā. est tū repugnātia q̄stuz ad vsuz di-
uersarū spēz cuius spēs intelligibiles ante vsuz di-
earū non sunt p̄fecte in actu s̄z soluz sunt i ha-
bitu. et iō non repugnat intellectui habere m̄l-
tas spēs sed vti eis repugnat.

Querit. In p̄ia opatione intelligimus s̄
p̄iora et inferiora que sunt multa. Dōm q̄
superiora et inferiora sunt idē realiter et ideo n̄
intelliguntur in p̄ia opatōe intellectus p̄ mo-
dū pluriū sed p̄ modū vniū. et iō intellectus
noster intelligit q̄dditatez rei materialis q̄ cō-
prehendit superiora et inferiora nō per modum
compositōis q̄si cōponendo superiora et inferi-
ora. sed p̄ modū simplicis intelligētie inq̄stuz
omia illa sunt vnū diffinitū.

Querit. Que istarū operationū sit p̄fecti-
oz. Dōm q̄ p̄fectio in aliq̄ sumū pōt dupli-
Uno mō q̄stuz ad modum op̄andi. q̄sic p̄ma
opatō est p̄fectior. q̄z per illā opatōez in-
tellectus n̄ p̄uenit cū intellectu subarū sepa-
ratarū. Alio mō accipit intellectus q̄stuz ad
rem intellectā. et sic tertia opatō est p̄fectior.
q̄z per illā intelligimus p̄ncipia et cōclusiones.
et illa opatō p̄supponit alias sicut p̄fectum
p̄supponit imperfectū. et totuz p̄supponit par-
tē. sicut q̄ totū est p̄fectius suis partibus. sic
etiā tertia opatō ē p̄fectior et dignior alijs
opatōibus intellectus. q̄ etiā p̄cedit alias.

Querit Utrū rō et intellectus sint vna potē-
tia. Dōm q̄ sic. q̄z sicut se hnt moueri et qui
escere in rebus naturalibus. ita se habent intel-
ligere et rōinari in intellectu. sed moueri et qui
escere spectat ad eāde pōnāz i reb⁹ naturalib⁹
q̄ etiā intelligere et rōinari in intellectu hu-
no. Est em̄ vna potētia p̄ quaz lapis mouetur
deorsum et quiescit deorsuz. sic etiā est vna potē-
tia p̄ quā intellectus noster intelligit. i. simpli-
citer apprehendit veritatez et rōinatur. i. p̄ce-
dit ab vno i aliud. et ex hoc p̄z q̄ substantie se

parate non rōcinantur euz operatio eaz intel-
lectualis sit perfecta. sed nostra operatio intel-
lectualis est imperfecta.

Arguit. Aia nostra cōuenit cū substantijs
separatis in rōcinando. q̄ sube separate sunt rō-
nales. Añs p̄z. qz illa que cōueniūt in aliqua
forma habet eandē formā sicut cōuenientia al-
bedine hñt albedinez. Dōm q̄ rō accipit du-
pliciter. Uno mō fm̄ p̄maz z scōaz operatōes
et sic per rōnale aia rōnalis cōuenit cū substā-
tys separatis. qz ille opationes inueniūtur i
substātys separatis si cut i aia rōnali. Alio
mō accipit rōnale fm̄ terciā opatōez. z sic dif-
fert intellectus n̄r p̄ rōez a substātys separatis
qz sube separate non habet rōez. i. intellectum
fm̄ terciā operationē.

Arguit. Ergo p̄ intellectū anima cōuenit cū
substātys separatis z discōuenit. Dōm q̄
hoc nō est incōueniēs grā diuersarū operatio-
nū. qz intellectus cōuenit cū substātys separa-
tis q̄stuz ad duas p̄mas opatōes. z discōuenit
q̄stuz ad terciā. Et ē s̄te de albedine imperfecta.
que albedo imperfecta est p̄ncipiuz cōueniendi
cū albo p̄fecto inq̄stuz est albedo. z est p̄ncipiū
discōueniendi cum albo p̄fecto inq̄stuz est albe-
do imperfecta.

Uidetur autēz sen

Postq̄z Aresto. determinauit de intellectu possi-
bili z de intellectu agere z de opatōibus intel-
lectus possibilis. Dic̄ p̄ur determinat de intelle-
ctu p̄ cōparatōez ad sensuz. z p̄mo oñdit quō-
modo reducatur sensuz ad actū. Scōdo assilat illū mo-
tū ad motū quo intellectus ducit ad actū. Et
tercō facit hoc q̄ ad obiectū. Quo ad p̄mum
vult q̄ sensibile ducit sensuz de pōna ad actuz
sine alteratōe pp̄rie dicta. vñ sentire nō est mo-
tus qui est actus imperfecti sicut determinatur de
motu in tercō phōz. sed sentire ē motus q̄ est
actus p̄fecti. i. ipius sensus facti in actu p̄ sp̄z
sensibilem. Ex q̄ pōt colligi q̄ motus capit du-
pliciter. Uno mō pp̄rie sicut diffinit̄ tercō phō-
rū. z tunc motus ē actus ex̄ntis in pōna. z illū
motū vult Ares. h̄ic excludere. Alio mō acci-
pit motus p̄ quacūq̄ opatōe sicut d̄r de mo-
uet seipm̄ qz intelligit seipm̄. z illo mō sentire
ē motus. qz sentire ē quedā operatio que fit p̄
sensuz motū a sensibili.

Sentire quidēz igi

Hic assilat motū intellectus ad motuz sen-
sus. Et p̄rio ponit duas cōueniētiās. scōdo du-
as d̄nas. P̄ria p̄ueniētia est. qz sicut sensus

p̄mo app̄hendit sensibile absolute. ita intelle-
ctus p̄mo app̄hendit intelligibile absolute. et
hoc i p̄ria opatione intellectus. Scōda est. sicut
ad app̄hensionē sensus sequuntur delectatō z
tristitia. z post delectatōez z tristitia fit fuga l̄
p̄secitō rei sensate. ita etiā in intellectu. qz in-
tellectus solū aliquid p̄sequitur vl̄ fugit postq̄z
affirmauit vel negauit. i. postq̄z cognouit ali-
qd̄ p̄ modū veri vl̄ falsi. Scōdo est duplex dif-
ferētia. P̄ria est. qz sensus nō sequitur vel fugit
aliqd̄ nisi post app̄hensionē delectatōis l̄ tri-
sticie. s̄ intellectus immediate p̄ app̄hensionē
fugit vel p̄sequitur aliqd̄ absq̄z media delectatōe
vel tristitia. Et rō istius ē. qz intellectus intel-
ligit bonū vl̄ qd̄ est simplr bonū. z iō imme-
diate p̄sequitur vel fugit. sed sensus ē circa bonū
p̄ticulare qd̄ nō p̄sequit nisi delectet. nec fugit
nisi tristet. Scōda d̄na est qz hoc qd̄ intellec-
tus affirmat vel negat ē bonū simplr. sed illud
qd̄ sensus p̄sequitur vel fugit ē bonū p̄ticulare.
Et qz Ares. vltus ē istis termis delectari z tri-
stari iō diffinit illos di. q̄ delectari z tristari ē
agere quadā medietate s̄tutis sensitīue ad bo-
nū vel ad malū sez fm̄ sensuz cōez q̄ est quedā
medietas vel centrū cōe oim̄ sensūuz exteriorū.
Et si dicat. delectari z tristari spectant ad appe-
titū. Dōm q̄ delectari z tristari possunt acci-
pi dupliciter. Uno mō ex̄ pre obiecti. z sic spec-
tāt ad s̄tutes appetitiuā. sine p̄cupiscibiles qz
hñt. p̄ obiecto bonū vel maluz. Alio accipiū-
tur delectari z tristari ex̄ parte organi z sic spec-
tāt ad sensuz cōez. qz s̄tus p̄cupiscibilis est in
sensū coi sicut in organo vt infra patebit.

In intellectu autēz

Hic comparat Ares. p̄ur intellectū ad sensum
ex̄ parte motiui vtriusq̄z z vult q̄ sicut se habz
motiū intellectus ad intellcū. ita motiū
sensus ad sensuz. qd̄ pōt duplr̄ intelligi. Uno
mō sic q̄ sicut sensibile est obiectuz sensus. ita
fantasma ē obiectū intellectus. qd̄ est vez lo.
quēdo de obiecto remoto. qz fantasma ē obiec-
tū remotū intellectus z q̄dditas rei material̄
ē obiectū p̄pinquū intellectus. Alio mō sic ex-
ponit q̄ sicut sine sensibili nō fit sensatio. ita si-
ne fantasmate nō fit intellectio. z istū intellc-
tū magis p̄sequit̄ Aresto. in textu. p̄mū au-
tē intellectū pōnit Ares. postea i textu ibi. Quā
ār p̄ter res. Cōcludit q̄ ex̄ his Ares. q̄ aia ne-
quaq̄z intelligit sine fantasmate.

Queritur Quotuplex pōt illa. pp̄o intel-
ligi. nequaq̄z intelligit aia sine fantasmate. Di-
cendu q̄ dupliciter. Uno mō aūcedenter. i. nō

intelligit intellectus nisi antecedenter moueat
p fantasinata ex qbus fantasinatibus resultat
spes intelligibilis ad intellectum possibile. Et
illu intellectu Arel. h pseqt r utendit. Alio
mo potest intelligi q intellectus no intelligat
sine fantasinate pnter qz scz postq intellectus
hz spes intelligibile tnc adhuc necesse e in vfu
talis sps se reflectere vl couertere ad fantasina
ta. r istu intellectu poit. Ar. postea i textu vbi
dicit q cu intellectus speculat. i. intelligit rez
necesse est simul intellectuz aliqd fantasina spe
culari.

Sicut enim aer pu

Hic Arel. manifestat pmu intellectu scilicet q
fantasma sic mouet intellectum sicut sensibile
sensuz. r hoc pcpue i visu q est pmus sensus.
Et dicit Arel. q sicut aer immutatus a colo
re vltorius imutat ocula r organu. r pupilla
vltorius imutat sensuz coez qui e termin' om
niu sensuz exteriorz distinguens inter diuersa
sensibilia. sic intellectus nr est vnus cois ter
minus oim fantasinatn distinguens int diuer
sa fantasinata. i. repntata p diuersa fantasina
ta. Et io dicit Arel. q aia intelligit spes in
tellectu in fantasinatibus. i. spes rez intellec
taru snt in intellcu ex fantasinatibus. vel sic.
Intellectus intelligit re fm qd est imutabilis
psequibil' vel fugibilis inqtuz repntat i fan
tasinatibus. r hoc io. qz pfecto vel fnga non
fit p intellectu speculatiue acceptu. sed p intel
lectu applicatu ad res singulares fm q res p
sentantur in fantasinatibus.

Arguf. Si se hz fantasina ad intellectu si
cut sensibile ad sensuz. g fantasina ent obiectu
nostri intellectus. sicut sensibile e obiectu sen
sus. pna t3 a sili. Ddm q bene e sile q ad ali
qd. qz sicut sensus non mouet absqz sensibili.
ita etiā intellectus no mouet absqz fantasina
te. r io pot etiā dici fantasina obiectu remotu
sed no ppinquū vel ppiū. Scda silitudo e.
qz sicut a sensibili resultat spes ad sensuz. ita a
fantasinate resultat spes ad intellectu. Sed in
duobus est dīna. Prio qz sensibile r sensus
habēt pportōez adinuicē. qz vtrūqz e materia
le. g sensibile pot immediate mouere sensuz. n
āt fantasina pt. prime mouere intellectu. Se
cūda est. qz spes intelligibiles manēt pfecte in
intellectu. s3 spes sensibiles no manēt pfecte in
sensu. saltē exteriori.

Queritur. Quid est fantasina. Ddm q
fantasina est spes siue imago rei sensibilis rete
ta in sensibus interioribus. in sensibus em ex

terioribus no manēt spes sensibiles. g referuā
tur pprie i duobus sensibus interioribus scz
in imaginatiua r meōratiua.

Et omnino i actōe

Hic Arel. cōparat adinuicē cognitōez intel
ctus practici r speculatiui. r vult q intellect'
sine actōe. i. intellectus speculatiuus. r intel
ctus i actōe. i. intellectus practicus p quez sit
actio sunt i eodez genere siue illud gen' sit bo
nū siue malū. qd dcm pt duplr itelligi. Uno
mō sic q res intellecta siue practice siue specu
latiue qnqz est bona r qnqz est mala. Nec per
hoc diuersificat genus rei qd cōsiderat practi
ce vel speculatiue. Ex q sumit q intellect' pra
cticus r speculatiuus habēt idē obiectū. qz ge
nus rei cognite no est diuersuz fm qd cōsidera
tur practice l' speculatiue. Alio mō pt sic intel
ligi q ipa cognitō rei sit quoddā bonū tam in
tellectus practici qz speculatiui. s3 speculatiui
est bonū in vli. r practici e bonū in ordine ad
particulare opabile. r hoc est qd addit Arel. q
drnt istu intellectus i eo q est simplr. i. vlr qd
spectat ad intellcm speculatiuū. r qdammodo
. i. particulariter qd spectat ad intellcm practicu
ex q expōne sumit q eadem est opatio intellec
tus speculatiui r practici. Unde ex vtraz ex
positōe accipit q intellectus practicus r specu
latiuus no drnt realiter. qz ex pma expōe habe
tur q non drnt penes obiectū. r ex scda habet
q n drnt penes actū. g cuz poñe distinguat pe
nes act' r obiecta. sic manifeste pz q sunt vna
potentia.

Querit Vtr intellcns pctic' r speculatiu'
sint vna potentia. Ddm q sic. qz sunt vna
poña scz intellectus possibilis. r hoc sic pbat.
qz intellectus speculatiuus differt a practico
in h. qz intellect' speculatiuus apprehendit ali
qd intelligibile absolute. s3 intellectus pctic'
apphēdit aliqd fm q ordinat ad op'. sic pbs
apphendit comuz absolute. r artifex fm q fac
tibilis est in materia. id intellectus speculati
uus no mouet s3 manet. i. quiescit fm Arel.
postea. Ex q sumit tale argumētuz. qcquid se
hz accidētalit ad rōez poñe hoc no diuersificat
rōez illius poñe sicut accidit colorato qst ma
gnū vel puuz. r p h q coloratū est magnuz no
diuersificat rō visus. s3 accidit apphenso p in
tellectū q ordinat ad opus. g ordinatō ad op'
no diuersificat rōez poñe. r sic intellect' practi
cus q sic cōsiderat obiectū no est aliuz ab intel
lectu speculatiuo q absolute cōsiderat illud.

Arguf. Apprehensiuū r motiuū sunt dē

nerfa genera potētiaz. sed intellectus speculatiuus ē apphensiuus et peticus ē motiuus. g̃ sūt diuersa genera potētiaz. **Dōm** q̃ duplex ē motiuus. aliqd̃ est motiuus executiuus motus. et tūc potētia motiua p̃ncipaliter cōsistit i corde in neruis et i musculis exequētibz motū. et illo mō motiuus est realr̃ distinctū ab apphensiuo. qz tale motiuus nō est cognitiuus nec apphensiuus. Aliud ē motiuus qd̃ impat motū. et tale nō est distinctū ab apphensiuo ymo ē apphensiuus. **Uñ** **Aref.** postea dī. q̃ intellectus appetitus et fantasia sunt p̃ncipiū motiuū sine potētia locali ter motiua. Per hoc g̃ dōm est q̃ intellectus p̃cticus ē p̃ncipiū motiuū quasi dirigēs motū nō quasi exequēs motū. et h̃ p̃cūit sibi fm̃ mō dū sue apphensionis. apphendit ei aliqd̃ fm̃ q̃ ordinabile ad opus.

Arguit. Diuersa rō obiecti diuersificat potētia. s̃ obiectū intellectus speculatiuus ē vtz et obiectū intellectus practici ē bonuz. g̃ intellectus speculatiuus et practici nō sunt vna potētia. **Dōm** q̃ obiectū intellectus p̃ctici nō est bonū. qz bonū est obiectū volūtatis cui sit appetibile. **Sz** obiectū intellectus p̃ctici ē vtz nō absolute sumptū s̃ ordinabile ad res exterioriores in q̃bus inuenit bonuz. et iō quodam mō intellectus practicus extēdit speculatiuū. et hoc ē qd̃ dicit solet q̃ intellectus speculatiuus ex tēssione fit practici. qz sc̃z extēdit se ad res exteriores fm̃ q̃ sunt i rez natura. Intellectus at̃ speculatiuus solū opatur circa rez ab intra et nō ordinat suos p̃ceptus ad opus. Et ex isto vltērius pōt sumi sicut aliq̃ dicit quō d̃nt spēs i intelligibilis et ydea artis. qz sunt idēz fm̃ rez s̃ d̃nt fm̃ rōez. Spēs em̃ intelligibilis d̃r fm̃ q̃ absolute aliqd̃ p̃ eā intelligim̃. Et d̃r ydea fm̃ q̃ p̃ intellcū practiciū ordiat ad op̃. Alij em̃ pbabilius dicit q̃ ydea sit p̃bz intelligibile practiciū qd̃ nō est subiectiue i intellectu sicut spēs intelligibilis s̃ soluz obiectiue sicut etiā verbū intelligibile speculatiuū.

Quēz **Utz** sunt plures potētie in aīa imateriales q̃ tres. **Dōm** q̃ sunt ibi t̃m tres imateriales realiter et specificē distincte. s̃ intellectus agēs. intellectus possibilis et voluntas. Cuius rō est. qz ad faciendū actu oīa intelligibilia sufficit intellectus agēs. et ad suscipiendū actu intelligibilia et ad ea cognoscendū sufficit intellectus possibilis. Pro inclinatioe autē ad talia intelligibilia sufficit voluntas. cuius g̃ nō sunt plures opatōes nō sūt et̃ plures potētie in anima rōnali.

Arguit. Intellectus i actu. intellectus i ha

bitū. intellectus adeptus. et intellectu s̃ eroic̃ sunt etiā potētie nō enumerātur hic. g̃ sunt plures q̃ tres. **Dōm** q̃ oīa ista sunt vna potētia fm̃ rē. s̃ intellectus possibilis d̃nt t̃m fm̃ rōez qz intellectus d̃r possibilis fm̃ q̃ est in potētia ad spēs intelligibiles. d̃r em̃ possibilis q̃i potens recipere spēs intelligibiles. Et d̃r intellectus in habitu fm̃ q̃ actualr̃ acq̃siuit spēs intelligibiles. **Sz** d̃r intellectus in actu. qz actualiter vtz tur illis spēs sicut aliq̃s actu intelligēs. **Sz** d̃r intellectus adeptus. qz acq̃siuit sibi omēs spēs intelligibiles. q̃lus intellectus fuit i primo hoīe. s̃. **Adaz** et in christo. Et addunt aliqui q̃ postq̃ intellectus possibilis ē factus adeptus tūc cōiungit sibi intellectus agēs vt forma quia nisi sic intellectus agēs eēt frustra. qz tūc nō h̃z abstrahere spēs intelligibiles cū habeat eas g̃ oīz vt intellectus agēs sibi cōiungat vt forma vel spēs intelligibilis. et tūc vltērius addunt q̃ intellectus possibilis vt sic posset intelligere substantias separatas de q̃ inferi dicit. **D̃r** at̃ intellectus eroic̃ q̃ intelligit p̃ eleuatoez sicut ille intellectus q̃ intelligit p̃ singularē influentiā diuini luis sicut sc̃s Paulus intellexit.

Arguit **Sinderesis** et p̃scialetia spectāt ad aīaz rōnalez. g̃ erūt plures potētie aīe rōnalis **Dōm** q̃ ista ponūtur in aīa rōnali nō sicut potētie sed sicut habitus vel actus. qz sinderesis noiat habitū assensiuū p̃ncipioz i practiciis vel agibilibz. Sicut em̃ intellectus fm̃ q̃ intellectus sig̃t habitū assensiuū p̃ncipioz primoz et spectat ad intellcū speculatiuū sic sinderesis ponit i intellectu practico ad assentiēdū p̃ncipijs practiciis. et iō quilibet hō naturaliter assentit p̃ncipijs p̃cticiis. sicut assentit illi p̃ncipio. **D̃nt** bonuz ē faciendū et t̃m nō se facit h̃. qd̃ p̃tigit ex appetitu inferiori et ex fantasia sicut inferius patebit. **Sz** p̃scia sig̃t actū sicut p̃z ex noīe p̃scie. qz p̃scia ē applicatō scie fm̃ ordinē ad aliqd̃ opabile. et ille actus orit̃ ex sinderesi fm̃ quā sinderesim̃ ip̃e intellectus de precat̃ ad oprima. et iō ponit q̃nqz p̃scia p̃ tali habitu. et sic d̃r p̃scia sp̃ manere p̃pter sinderesim̃. vñ etiā sit iuramētuz p̃ p̃sciam. i. p̃ naturale indicatoriū qd̃ est insitū hoī p̃ diuiaz sciaz sicut g̃ possumus iurare p̃ deū inuocādo deū in teste. ita etiā possumus iurare p̃ p̃sciaz que est imago diuine scie.

Arguit. Rō superior et rō inferior sunt i aīa rōnali g̃ adhuc sunt plures q̃ tres. **Dōm** q̃ iste due d̃nt itez inueniunt i vno intellectu. sc̃z possibili q̃ fm̃ rōez distinctus d̃r superior et inferior. **D̃r** em̃ intellectus possibilis rō superior

fm q̄ intelligit deū z subas separatas. z hoc ē qd̄ dicit Aug. q̄ rō supior est q̄ intendit eter- nis cōspiciendis z cōsulendis. cōspiciendis p̄ intellem̄ speculatiuū. z cōsulendis p̄ intellem̄ p̄c- ticum. Et p̄ opposituz d̄z rō inferior q̄ intēdit istis inferiorib⁹ corruptibilibus cōspiciendis p̄ intellem̄ speculatiuū z cōsulendis p̄ intel- ctū practicuū. Unde p̄ aliq̄s in aliquā opera- tionē p̄cedere q̄nq; ex rōe supiori z tunc marie meret̄ premiū eternū. Exēpli grā. aliq̄s pōt vi- sitare ecciaz qz hoc placet deo z ab eo p̄cipitur et sic facit illud opus ex rōne supiori. Alio mo- do p̄t visitare ecciaz qz ē honestū apud hoīes. et sic hoc opus p̄cedit ex rōne inferiori.

U Arguit. Aref. dicit. vi. ethico. q̄ aliud ē p̄n- cipiū q̄ aīa cognoscit necessaria. z aliud est p̄ quod cognoscit cōtingentia. qz p̄ rōez supiorē cognoscit necessaria. s; p̄ inferiorē cōtingentia q̄ vident̄ esse alia p̄ncipia. Ddm̄ q̄ ē duplex p̄ncipiū cognoscēdi scz primū z h̄ est habit⁹. et tunc est vez q̄ ē aliud z aliud p̄ncipiū cog- noscēdi. qz est aliud habitus q̄ cognoscimus supiora necessaria scz deū z suā essentia. z alia que ad deū spectāt quē sapia. Et est alius ha- bitus q̄ cognoscit inferiora scz scia vel opinio. Aliud ē p̄ncipiū cognoscēdi p̄muū qd̄ ē po- tētia. z tūc est idēz p̄ncipiū intelligēdi p̄tingē- tia z necessaria scz intellect⁹ possibilis. z de illi p̄ncipio nūc loq̄mur qd̄ scz ē potentia.

Abstractione autez

Ex quo Ar. sup̄ dixit q̄ absq; fantasmate aīa non pōt intelligere z fantasmata sunt similitudi- nes rez materialū. Dic p̄nr̄ oñdit quō intel- ligi p̄nt mathematicalia ex q̄ ip̄a non vident̄ eē i materia s; abstracta sunt a materia. z vult Aref. q̄ quīs mathematicalia nō sunt i mate- ria sensibili q̄ scz ē determinata q̄litatebus sensi- bilib⁹. sunt tñ i materia imaginabili. i. in ma- teria accepta cū q̄titate. z iō etiā mathemati- calia p̄nt h̄e fantasmata q̄bus intelligantur. Est tñ vez q̄ intellectus i intelligēdo mathe- maticalia sepat̄ ea a materia sensibili.

Utrum autez con

Dic mouet q̄oes circa illa que sunt simplr̄ se- parata a materia. sicut sunt sube separe. Et di- cit q̄ p̄sterius cōsiderādus ē scz i metaphisica lib⁹. Utr̄ p̄tigat nostrū intellem̄ nō sepatum a magnitudine. i. corpe intelligere aliq̄d̄ separa- toz. i. aliquā subas separataz ex q̄ em̄ ille sube nō habet fantasmata. sic simplr̄ apparet q̄ ille nō sunt intelligibiles a nobis p̄ hoc statu.

Querit. Quare Aref. nō soluit istā q̄oes. Ddm̄ q̄ ista q̄o nō pōt hic solui. qz nondū est manifestuz aliq̄s esse subas separe. nec mani- festū est que z q̄les sint substantie separe. S; ista q̄o non pōt solui nisi sciat̄ essentia subarū separe. z iō hec q̄o spectat ad metaphisicum q̄ determinat de substantijs separe. z tñ nō inue- nit̄ soluta a metaphisici. z h̄ pōt esse ex aliq̄ tñū cāz. qz l' p̄lemētuz illi⁹ scie ad nos nondū p̄- ueit. vel qz liber nō est ad nos trāslatus quīs etiā sit factus. l' qz Aref. occupat⁹ morte z p̄- uetus nō fecit vltimos libros. Vel p̄t dici q̄ Aref. aliq̄liter int̄ ad istaz q̄oes scdo metaphi- cū dicit q̄ intellectus n̄ se h̄z ad ea q̄ sunt ma- nifestissima nature. q̄les sunt sube separe sicut oculus nycticozoris ad lumē sol. Et. ix. meta- phi. dicit q̄ intellectus n̄ nō habz se ad unna- terialia sicut cecitas.

Querit Utr̄ in hac vita possi⁹ intelligere subas separe. Ddm̄ q̄ duplex ē cognitō de sub- stantijs separe. scz cognitō q̄ ad qz est. qz scz sunt in rez natura. z sic possumus h̄e noticiā de eis. sic em̄ Aref. ex motu inuestigat numerū subarū separe. xij. metaphi. z h̄ ex motu cor- porū celestiuū. Alio mō pōt aliq̄d̄ cognosci q̄ ad qd̄ est. que ē p̄fecta cognitō. z sic aīa huāna in hac vita non pōt cognoscere subas separe. Cui⁹ rō est. qz sp̄s intelligibilis substantie se- parate non pōt venire ad intellem̄ nostruz in hac vita. qz talis sp̄s recipit̄ ex fantasmatib⁹. sed substantie separe nō habet fantasmata. s; eti- am nō habet sp̄s intelligibiles i intellectu. et iō res naturales p̄nt cognosci q̄ ad quid̄ ē. qz h̄nt sp̄s intelligibiles apud intellectū. Sed hic est cōsiderādus q̄ fm̄ opinionē Platonis primo intellecta a nobis sunt substantie sepa- rate. quia ip̄e posuit ydeas immateriales que sunt p̄rio a nob̄ intellectu. Auerrois aut̄ dicit q̄ possumus intelligere substantias separe per continuatōez intellectus possibilis ad in- tellectum agentem quem ip̄e dicit esse substan- tiam separe. Modus autē vniōis fm̄ euz talis est. quia cum intellectus agens se habeat vt lumē eodē mō accipit̄ intellectus agens i in- tellectum possibilem sicut nunc recipit̄ lumen corporale in visum. sed lumen corporale reci- pitur simul in visum cum obiecto scz cum co- lore. ergo etiam intellectus agens recipitur in intellectu possibilem simul cū obiecto intel- lectus. qz ergo in fine intellectōnis omniū re- rum speculata p̄fecte vniōtur intellectui pos- sibili. s; est tñc p̄fecte vniō ei intellectus agens et cū iste intellectus agens sit substantia separe.

De *hxy* anima

fm euz. q̄ sit intellectus possibilis agnoscit ma-
terialia et imaterialia. et in h̄ dicit Averrois co-
sistere hoīs felicitatē. s̄z hec opinio multipliciter
deficit. Pr̄mo q̄ p̄supponit intellectus agentē eē
subas separatas qd̄ est p̄us rep̄batus. q̄z p̄batus
ē q̄ intellectus agens sit accēs aīe. unde si fm
veritatē intellectus agēs uniret intellectū possi-
bili. tunc adhuc nō cognoscerem⁹ subas sepa-
tas. q̄z accēs nō sufficiēt ducit in noticiā s̄b-
stantie. si tñ suppositus eēt vez tñ ista opinio
habere app̄arēt. Sc̄do deficit ista positō q̄z
si intellectus agēs esset suba separata tunc illa nō
uniret intellectū possibili p̄ suā subas s̄z solū
p̄ lumē vel p̄ aliqd̄ accēs. sicut nunc in fili pu-
pille oculi uniret lumē solis et nō suba solis. sic
etiā possit lumē illius sube uniri intellectū n̄
at suba. Tercō deficit i hoc q̄z dicit q̄ ista suba
uniret nobis p̄ hoc q̄ intellectus n̄ haberet
cognitōez oīm rez. hoc em̄ dictū h̄z duplices
defectū. Pr̄mo q̄ n̄ p̄t alieū p̄rigere q̄ heat p̄g-
nitōez oīm rez et h̄ loquēdo de intellectu possi-
bili de q̄ hic loquimur. q̄z sunt multe spēs artōz
plātarū et aialūz in diversis regionibus et p̄-
cipue in paradiso terrestri in q̄ oīa individua
fructū d̄nt sp̄e que p̄ intellectū cognosci nō
p̄nt. Sc̄do q̄z si uniretur nob spēs intelligi-
biles oīm rez naturalūz tñ adhuc sube sepa-
rate nō essent intellectū n̄o unibiles. q̄z sube
separate excedūt p̄fectōez oīm rez naturalūz
Itē deficit q̄ ad hoc qd̄ dicit in hoc eē heis
felicitatē. q̄z fm p̄hos felicitas cōsistit in opti-
mo intelligibili s̄z optimū intelligibile nō est
suba separata s̄z ipse deus. et sic videt ista opinio
reprobata tanq̄ falsa.

Arguit. Sile a simili agnoscit. sed sube se-
parate sunt magis files intellectū n̄o q̄z res
materiales q̄z intellectus ē imaterialis. Di-
cendū q̄z intellectus sit magis filis substan-
tijs separatis i similitudine nature que nō est cā-
cognitōis. tñ nō in similitudine p̄portōis q̄ est
causa cognitōis.

Arguit. Excellentia intelligibilia maxime
p̄ficiūt intellectū. s̄ intellectus n̄ maxie d̄z in-
telligere subas separatas. D̄m q̄ excellentia
intelligibilia maxie p̄ficiūt intellem̄ illuz a q̄
p̄nt cognosci. s̄z sic nō est de substantijs sepa-
tis i ordine ad intellectū nostruz. C̄rō est. q̄z
sicut in sensu sensibilis p̄p̄r̄cōnata cognoscē-
tur p̄ sensuz. ita etiā in intellectu solū p̄p̄r̄cō-
nata intelligibilia agnoscētur p̄ intellem̄. ta-
lis at nō sunt sube separe in ordine ad intelle-
ctū nostrū s̄z ista materialia. ex q̄ em̄ intellem̄
noster ē p̄tuz in pōna et p̄tuz in actu. sic potius

intelligit res materiales q̄ h̄nt materiā p̄ quā
p̄tuz in pōna et h̄nt formā p̄ quā p̄tuz
sunt in actu.

Arguit. Si sube separe nō intelligūt a nob̄
q̄ sunt frustra. q̄z sunt naturalit̄ intelligibiles
si q̄ nō intelliguntur s̄z sunt frustra. D̄m q̄
q̄z nō intelligūt a nobis sufficit tñ q̄ in-
telligūt a se invicē et a deo. et eas itelligi a no-
bis nō est finis subas separati. s̄ licet non in-
telligūt a nobis n̄ tñ sunt frustra. q̄z frustra
d̄z qd̄ ordinat ad aliquē finē quē nō attingit.

Arguit. Sensus agnoscit oīa sensibilia. s̄
intelligit intellectus oīa intelligibilia. p̄na t̄z
a fili. D̄m q̄ nō est file nec ex p̄te pōne nec
ex p̄te obiecti ex p̄te potētie nō est file q̄z h̄o h̄z
p̄fectos sensus et iō p̄t oīa sensibilia agnoscere
s̄z nō h̄z p̄fectū intellem̄ et iō nō p̄t oīa intel-
ligibilia cognoscere. Ex p̄te obiecti. q̄z oīa sensi-
bilia p̄nt immutare sensuz. s̄z nō p̄nt oīa intel-
ligibilia immutare intellem̄ s̄z solū illa q̄ h̄nt fā-
tasmata apud sensuz. q̄z ex illis fantasmatis
resulrāt spēs intelligibiles ad intellectū.

Querit. Utr̄ possumus devenire in cogni-
tōez subas separatas ex rebus materialibus.

D̄m q̄ possumus devenire i eaz noticiāz
q̄ ad quia ē. q̄z s̄z habet eē sicut Ar̄. xij. meta-
phisice ex numero motū cor̄porū celestū pro-
bat numerū aīarū nobilū que sunt sube sepa-
rate. s̄z nō quo ad qd̄ ē. q̄z ista materialia mul-
tū distāt a p̄fectōe subas separatarū. et iō ex eis
nō p̄t cognosci q̄ditas subas separatarū. cui non
sunt p̄p̄r̄ effectus subas separatarū.

Arguit. Ar̄. dicit. ij. metaphi. q̄ intellectus
noster non h̄z se ad imaterialia sicut cecitas
q̄ sicut visus. sed visus cognoscit visibilia. et
go intellectus n̄ cognoscit imaterialia.

D̄m q̄ q̄ ad quia est nō h̄z se intellectus n̄ si-
cut cecitas. s̄z q̄ ad quid est et p̄ statu h̄ vite h̄z
se sicut cecitas. et hoc habet ex Ar̄. ij. metaphi-
sice q̄ sic dicit. q̄ sicut se h̄z oculus nycticora et
ad lumē solis. ita se h̄z intellectus n̄ ad mani-
festissimā nature. i. ad subas separatas. s̄z mani-
festū est q̄ oculus nycticoracis nō p̄t cognos-
cere solē nisi in vmbra siue i effectu e. nō ei p̄t
p̄fecte intreri radios solares. ita intellectus n̄
q̄ est debilis i virtute intellectuali nō p̄t intreri
naturā subas separatarū s̄z solū vmbra ea-
rū s̄z effectū. et ex effectu possumus devenire in
noticiā earū quo ad quia est.

Arguit. Scientie sunt de substantijs sepa-
ratis. sed scie acquiruntur p̄ demonstrationez
cuius mediū est diffinitio. s̄ substantie sepa-
rate cognoscuntur p̄ diffinitōez et p̄ p̄ns p̄ ipsuz
m uij

Arguitur Aug^o. Dicit q^d tres sint vires ani-
me scz memoria intelligentia et voluntas. ergo
memoria est alia poⁿa ab intellectu. Dicit
dñ q^d vis capi^t dupl^r. Uno modo p^r poⁿa ani-
me et sic nō sunt tres vires anime quia vis sine
moratiua est eadē cuz intellectiua. Alio modo
accipit p^r p^ruierate ipsius anime. et tūc vna po-
tentia pōt habere plures vires id est plures p^r-
etates. sicut intellect^o possibil^r hz vni retinēdi
spēs. et sic vocat^r memoria. etiā habet vni cog-
noscedi et sic vocat^r intelligentia. Et sic pōt sol-
ui aliud argumētū qd sumit^r ab eodē Aug^o. q^d
intelligentia orit^r ex memoria. sed idē nō oritur
a seipso. ergo intelligentia nō est memoria. Dñz
q^d dupl^r aliquid orit^r ex alio. Uno modo sicut
poⁿa a poⁿa. et sic intelligentia nō orit^r a memo-
ria vt pbat argumētū. Alio mō aliqd oritur ex
alio sic act^o ex actu. et sic intelligentia orit^r ex me-
moria. qz ex illo actu q^d aliqs pseruat spēs qd
spectat ad memoriā orit^r ali^o act^o scz act^o intelli-
gendi q^d spectat ad intelligentiā.

Arguitur. In potētis sensituiis ē alia potē-
tia cognitiua et alia reseruatuiua. ergo etiā intel-
lectus possibilis debet eē vna poⁿa et memoria
alia. pna tenet a sili. Dñm q^d nō est sile. quia
poⁿe sensituiue sunt corpales sed in corpali^o nō
est idē bñ receptiuum et reseruatiuū qz humi-
dū bene recipit et siccū bene reseruat. s; in incor-
pali^o pōt idē esse receptiuū et reseruatiuū. Scdo
dicendū est q^d pns et pteritū pnt esse dñe potē-
tiar sensituiar sed non intellectuiar. cū g me-
moria accipiat penes pteritū sic pōt diuersifica-
ri poⁿa sensituiua et nō intellectuiua.

Quoniam aut pre.

Quia Aresto. iā dicit q^d intellect^o ē oia intelli-
gibilia. posset aliqs credere q^d intellect^o nō depē-
deat a sensu in sua opatōe cū habeat apd se spe-
cies intelligibiles. Probat g Aresto. q^d etiā in-
tellectus hñs spēs intelligibiles indigeat sen-
sib^o in sua opatione. qd sic pbat qz vniqdqz in-
telligit sicut hz esse. sed res a nobis intellecte nō
sunt pter magnitudines sensibiles tāqz separe
ab eis sicut dicit Plato. ergo oportet si homo
debeat discere scientiā v^l si debeat de nouo intel-
ligere vtendo scientia habita oportet q^d sp vras
sensu qz oportet q^d formet sibi aliqd fantasma
in q^d videat illud intelligibile. et hoc est qd dicit
Aresto. Necessē est cū intellect^o speculat. i. specu-
latiue cognoscit siml^r aliqd fantasma speculari
Deinde addit qd sit fantasma dicēs q^d fantas-
mata sunt sensibilia accepta sine materia. i. sine
conditionib^o materie.

Quoniam Utr^o necesse sit aiām intelligere cū
cōuersione ad fantasinata. Dñm q^d necesse ē
aiām rōnalem p statu hui^o vite intelligere cum
cōuersione ad fantasinata. qd pbat autoritati
b^o rōnib^o et signis. Autoritatib^o Aresto. in hoc
tercio q^d dicit q^d intellect^o passiu^o est corruptibi-
lis. i. sensus interior. et sine hoc nihil intelligit
aiām. i. sine sensib^o interiorib^o in quib^o sunt fan-
tasinata. Scdo compando sensum ad intellec-
tus dicit q^d nequaqs aiām sine fantasinate intel-
ligit Tercio in hoc tertio dicit q^d cū intellectus
speculat necesse ē aliqd fantasina speculari. Se-
cūdo pbat trib^o rōnib^o. Prima sumit^r ex parte
anime. Scda ex pre obiecti. Tercia ex parte
spci intelligibil^r. Prima stat i hoc Mod^o opā-
di seqtur modū essendi. sed aiā p iuncta corpi
habet modū essendi in corpe. ergo etiā hz mo-
dū opandi per corpe. ergo oportet q^d vras orga-
nis corpali^o in suis opationib^o. talia ar orga-
na hñt in se fantasinata ergo intellectus intel-
ligit p fantasinata. Scdo pbat ex parte obiec-
ti intellectus et stat rō in hoc. Obiectū intellec-
tus est qditas rei material^r. illa ar qditas non
hz esse per se subsistens sicut dicit Plato. s; hz
esse in particularib^o. ergo etiā illa qditas nō p-
fecte intelligit nisi fm ordinē ad particularia.
s; particularia hñt pntari per fantasinata. ergo
oportet q^d intellect^o intelligat cū pueruione ad
fantasinata. Tercia rō stat in hoc. spēs intelli-
gibil^r abstrahit a fantasmatib^o nihil aut abstra-
hit ab alio nisi habeat naturalē cōuersionē ad
ipm a q^d abstrahit. cuz ergo spēs intelligibiles
abstrahantur a fantasmatib^o ille spēs intelligibi-
les hñt naturalē ordinē ad fantasinata. g oportet
vsum spci intelligibilis fieri p fantasinata
Tercio pbat ex duob^o signis. Primū est qz in-
tellect^o noster etiā postq^d hz spēm intelligibiles
impedit in sua opatione per lesionē sensus. vtz
in infirmitatib^o v^l in notabili lesioe v^l vulne-
ratōe capitis vel ebrietate. oia ei ista impediūt
vsum scie ppter lesioes sensuū interior^o in q^d
sunt fantasinata. Scdm signū est qz quicunqs
aliqs vult aliquā rem intelligere v^l vult alias
ad intelligēdum inducere tūc format sibi aliq^d
fantasmata p modū exemploz in q^d bus exem-
plis videat pnticulariter hoc q^d vult vniuersali-
intelligere. et iō docētes alios format varia exem-
pla vt pceptiāt aliqd vniuersale dictū in parti-
culari fantasinate.

Arguitur. Habitib^o vtimur qñ volum^o sed
spēs intelligibiles hñt se vt habit^o. g intellect^o
hñs spēs pōt intelligere qñ vult absqz fantasma-
te. Dñz q^d duplices sunt hñt^o Aliq sunt hñt^o

quib⁹ utimur absq³ aliquo extrinseco. sic sunt intellectus et sideres q³ sunt habit⁹ assensui principior⁹ et illis habitib⁹ utimur q³ volum⁹ absq³ aliq³ extrinseco. Alij sunt h⁹ q³ us⁹ dependz ab aliq³ extrinseco et illis h⁹ uti n⁹ possum⁹ nisi adiecto tali extrinseco. sic p³ exem⁹ plari⁹ in habitu pratico. q³ liberalitate v⁹ magnificetia uti n⁹ possum⁹ absq³ pecunia. sic ec⁹ spe⁹ bus intelligibilib⁹ uti n⁹ possum⁹ p³ statu hui⁹ vite nisi addat⁹ fantasinata extrinseca in q³bus videat⁹ illud q³ vniuersaliter intelligitur.

Arguitur. ymaginatio magis dependet a sensu q³ intellect⁹ ab ymaginatioe. s³ ymaginatio pot⁹ esse sine sensu. ergo intellectus pot⁹ esse absq³ ymaginatioe. **Dom q³** ymaginatio et intellectio p³nt capi dupl⁹. Uno mo⁹ q³ ad primam receptione⁹ spe⁹ in ymaginatioe v⁹ in intellectu. et sic necessario dependet ymaginatio a sensu et intellect⁹ ab ymaginatioe. Alio mo⁹ accipiunt⁹ q³ ad opatoem post receptione⁹ spe⁹. et sic n⁹ h⁹nt se eq³liter q³ tunc intellectio dependet ab ymaginatione. i. a sensu interiori. sed ymaginatio n⁹ dependet a sensu exteriori q³ virtus ymaginatioe retinet ap³ se similitudine⁹ rei particularis. et ideo n⁹ indiget alia similitudine⁹ rei particularis s³ intellectus h⁹ apud se similitudine⁹ rei vniuersalis. et ideo etia⁹ in sua opatoe indiget alia similitudine⁹ rei particularis que est in sensibus interioribus.

Arguitur. Omne q³ conuider suo q³. sed id q³ intellect⁹ intelligit est vniuersale. ergo etia⁹ id mediate quo intellectus intelligit erit vniuersale. ergo intellect⁹ n⁹ intelligit p³ fantasinata. **Dom q³** est duplex q³ in intellectu. Unu⁹ est primu⁹ et p³ri⁹ s³ spe⁹ intelligibil⁹ et hoc e⁹ in intellectu subiectiue. Aliud est q³ remotum s³ quo mediate intellectus iuuat ad intellige⁹ d⁹ vniuersale q³ rep³ntat p³ spem intelligibile⁹ et hoc q³ est fantasma. et io intellect⁹ vtes fantasmate n⁹ intelligit singulare nisi q³ vti fantasmate reflexe vt p³ dictu⁹ est de obiecto intellectus. et ex isto p³ sumi causa q³ re sepe obliuiscimur sciencia⁹ cu⁹ t³ sp⁹ intelligibiles sp⁹ manent apud intellectu⁹. Ro⁹ p³ esse quia fantasmata p³re³nta sensib⁹ interiorib⁹ sine q³ fantasmatib⁹ non p³nt ee⁹ vsus sciencie vt p³ dictu⁹ est.

Queritur. Utz cognitio intellectiua dependat a sensu. **Dom q³** sic q³ vni⁹ q³ h⁹ cog⁹ nosci sicut h⁹ esse. sed res materiales vniuersales q³ nos cognoscim⁹ n⁹ h⁹nt esse nisi in singularib⁹ cu⁹ n⁹ habeant ee⁹ p³ se sicut dixit Plato. s³ h⁹nt etia⁹ cognosci p³ singularia s³ cognitio singulari⁹ fit p³ sensum. ergo cognitio intellectiua fit

et dependet a sensu.

Arguitur. Superi⁹ n⁹ dependet ab inferiori in sua opatione sed intellectus est superior sensu. ergo n⁹ dependet a sensu in sua opatione.

Dom q³ duplex est supius. Unu⁹ est quod nihil accipit ab inferioribus et sic de⁹ est superior creaturis. et sic est v⁹ q³ tale supius n⁹ dependet ab inferioribus. Aliud est supius q³ sumit obiectu⁹ ab inferiori. sic extra p³positu⁹ vt architector sumit suu⁹ obiectu⁹ a manu artificis. et t³ supius p³ impedi⁹ ab inferiori. q³ architector n⁹ p³ vti nani nisi nautis sit facta et sic intellectus sumit suu⁹ obiectu⁹ a sensu.

Arguitur. Aliquis vere syllogizat in somno sed tunc sensus sunt ligati. ergo intellectus n⁹ semp⁹ vti⁹ sensu. Dicend⁹ q³ in somno non ligatur sensus interiores quib⁹ vti⁹ intellect⁹ nisi forsan in ebrys vbi cerebrum est turbatu⁹ et tales in somno n⁹ habent somniu⁹. sed soluz ligant⁹ sensus exteriores et illis n⁹ vti⁹ tuc intellectus. Est tam⁹ ibi sciend⁹ q³ in somno fit syllogisatio cu⁹ magna deceptione. quia fantasmata n⁹ ordinant⁹ fm imperiu⁹ ronis. et io non correspondet res p³ceptib⁹ et sic fit multiplex deceptio.

Est autem fantasia

Quia **Aresto.** dicit q³ intellect⁹ dependet a sensu. etia⁹ p³ dictu⁹ est q³ fantasia dependet a sensu quia est motus sensuum. sic posset apparere q³ essent idez. ideo **Aresto.** ponit d⁹nam inter fantasiam et intellectu⁹ quoad duas opationes intellectus. Primo ergo quoad sedam opatoem et hoc sic. fantasia n⁹ est eade⁹ cu⁹ intellectu coponente et diuidete. quia talis intellect⁹ semp⁹ est verus aut falsus. sed in fantasia n⁹ est veritas v⁹ falsitas s³ compositiois vel diuisionis quus ibi possit esse veritas adequatois. prius ei dictu⁹ est q³ multe fantasie sunt false quibus s³ n⁹ conuider ipsa res. sed in fantasia n⁹ e⁹ veritas copositiois q³ illa est soln⁹ in obiecto scde opatois intellectus sicut p³ dictu⁹ est.

Primi autem intel

Hic ponit d⁹nam int⁹ fantasiam et intellectu⁹ quoad primam opatoem intellectus. Et dicit q³ intellectus et fantasia habent alia obiecta. quia intellectus est vniuersaliu⁹ fm eius p³ma opatoe. et ipsa fantasia est singulari⁹.

Querit. Utz aia sepata a corpe intelligat substantias separatas. **Dom q³** sic q³ aia sepata post separatione⁹ est immaterial⁹ et est eiusdem

pportionis ad intelligēdū sicut substātie sepa-
rate. qz ergo manifestū est qz substātie sepa-
te intelligūt se mutuo ergo etiā aīa sepa-
ta intelligit substātiā sepa-
tas. **Ex** qz etiā accipit qz sic sub-
stātia sepa-
ta intelligit seipsam p eēntiā z nō p
spēm intelligibile. sic etiā aīa sepa-
ta a corpe in-
telligit seipsam p eēntiā suā. z nō p spēm intel-
ligibile. sed qz dū aīa est in corpe tūc intelligit
se p suū actū z p spēm intelligibile qz tūc intel-
ligit aīa p uersionē ad fantasinata. s; p sepa-
tōem nō habet ordinē ad fantasinata sed ad ea
q sunt p se intelligibilia. qz vnūqzqz recipitur
ad modū recipieris. z vnūqzqz est in alio ad
modū illi in q est. iō aīa rōnalis ipsecti intel-
ligit substātiā sepa-
tas qz intelligit aīas sepa-
tas a corpe. z ipsecti intelligit substātiā sepa-
tas qz substātie sepa-
te intelligūt seinnice. **Ex** qz
b oib p q aīa sepa-
ta a corpe hz impfectā cog-
nitionē de angelis. z hoc est verū de cognitōe
naturali.

Arguit. Aīa pūcta corpi nō p̄t intelligere
substātiā sepa-
tas. qz nec aīa sepa-
ta. p̄ba f
qz est vna aīa pūcta z sepa-
ta. **Dm** qz aīa
rōnalis p̄t dupl̄r capi. Vno mō fm pfectōem
sue nature. z sic aīa rōnalis est pfectior pūcta
corpi qz sepa-
ta a corpe. cui rō est qz anīa est na-
turali ps hoīs. oīs at ps est pfectior in natura
pūcta toti qz sepa-
ta a toto. Alio mō accipitur
aīa rōnalis fm modū z libertatē intelligēdi. et
sic aīa rōnalis sepa-
ta est liberior z pfectior hz
modū intelligēdi qz tū ad oīa intelligibilia. i.
pedit enī in corpe eris ppter grauitatē corpis
z nō habzillā libertatē ad intelligēdū corpi cō-
iuncta sic p sepa-
tōez. z iō qz quis intelligat de-
minati z pfecti in corpe ipsa materialia tū se-
pa-
ta intelligit plura. sed intelligit materialia
impfectiori mō qz nūc intelligit loqndo de cog-
nitione naturali.

Arguit. Phi p̄suerūt felicitatē hoīs in co-
gnitōe substātiā sepa-
tas. qz oportet qz aīa rō-
nalis pfecte cognoscat substātiā sepa-
tas p se-
patōem. **Dm** qz felicitas hoīs p̄sistit in co-
gnitōe substātie sepa-
te nō cuiuscūqz s; supme
q est de z illā substātiā sepa-
tas cognoscit hō fe-
lix etiā pfecte. qz de. videt sicuti est. i. p suā eēn-
tiā a q̄libet intellectu felici creato.

Querit. Utrū aīa sepa-
ta a corpe intelligat
oīa naturalia. **Dm** qz aīa sepa-
ta intelligit
oīa sed sub qdā p̄fusione. **Pria** ps p̄ba f duab
rōib. **Pria** est. aīa sepa-
ta intelligit p spēs a deo
infusas. sed ille mod⁹ cognoscēdi est natural
substātiā sepa-
tis. z ideo p tales spēs oīa cog-
noscent pfecte substātie sepa-
te. s; aīe cognoscent

per tales spēs res impfecte. z qz ille spēs infuse
rep̄ntat naturalia. sic aīa p̄t oīa naturalia cog-
noscere. **Secda** rō est. qz ille species infuse sunt
pportionate spēs p qz cognoscit intellect⁹ di-
uino. sed manifestū est qz ille spēs sunt p̄cipia
cognoscendi z faciendi naturalia in intellectu
diuino. qz s; in aīa sepa-
ta rep̄ntant naturalia.
qz tū dictū est. vnūqzqz recipit ad modū illi
in q est. iō ille spēs ppter impfectōez intellect⁹
nostri faciūt in nostro intellectu impfectā cog-
nitionē z confusam sed faciūt in substātiā se-
patis cognitōez pfectā ppter pfectōez intellec-
tus earum.

Arguit. Ex hoc sequeret qz studiū hic factū
esset frustra. qz de. infundit spēs intelligibiles
p qz res intelligūtur. **Dm** qz est duplex co-
gnitio rez naturalū. Vna est p̄fusa z indeter-
minata. z talis hēt de reb⁹ naturalib⁹ p spēs in-
fusas a deo. Alia ē cognitio pfecta z p̄p̄ia. z ta-
lis hēt p spēs acq̄sitas in corpe. z iō phi loq̄n-
do de cognitōe naturali pfecti coḡsunt res na-
turales qz aīa sepa-
ta. z iterū intellect⁹ sepa-
ta p̄ho pfecti cognoscit res naturales qz intel-
lect⁹ sepa-
tat p̄deote. z iō sic aīa intelligit substā-
tiā sepa-
tas sub qdā p̄fusione. sic ec̄ intelligit
oīa naturalia sub confusione quadā.

Queritur. Utrum anima separata cognos-
cat ea que agunt in hac vita. **Dicendū** qz ge-
neraliter z vniuersaliter non cognoscit ea que
aguntur in hac vita. z hoc potest dupliciter pro-
bari. quia anime sepa-
te nō cognoscūt singu-
laria vniuersalit. sed illa que aguntur circa nos
aguntur singulariter. ergo nō cognoscūt ea que
aguntur circa nos. possunt tamē aliqua singula-
ria cognoscere vt dictum est. **Secda** rō est
quia anime sepa-
te coniungūtur substātiā sepa-
tis z conuersatōm earum siue sint bone
siue male z ideo cognoscunt substātiā sepa-
tas et actus earum. ergo non cognoscūt ea que
aguntur apud nos. **Loquendo** autē de anima
bus beatis tūc anime beate cognoscunt illa sin-
gularia in essentia diuina que spectāt ad earū
accidētalem beatitudinem z ideo cognoscunt
orationes ordinatas ad tales animas. **Illumi-**
nātur etiā inferiores angeli de multis singula-
ribus per superiores angelos. z simile potest di-
ci de animabus beatis qz saltez illuminātur per
angelos. **Contingit** etiā animas damnatas cog-
noscere quedā singularia. quia ex illis singu-
laribus accipiūt penam. sicut dicit **Gregorius**
Qd pena hereticorum semper magis crescit in
inferno quanto plures labuntur in talem heretism.

De ~~hxxv~~ anima

Arguitur. Anima sepata h3 curā eoz q̄ agūtur in hac vita ergo cogit ea q̄ agūtur in hac vita. Ans p̄batur de diuite epulone q̄ cognouit fratres suos 7 petiuit dici fratribus suis vt pctā canerēt ne veniret ad talē mirabilē locuz tormētoz. Ddm q̄ nō est incōueniēs dicere q̄ aīa habeat curā de q̄busdā singularib⁹. qz de q̄busdā h3 aīa sepata cogitōes p̄ aliquē q̄ttuoz modoz p̄us dictoz. 7 sic diues epulo hūit curā de suis fratrib⁹ ne ip̄veniret ad penā in q̄ ip̄e fuit ne ip̄e magis puniret. Vel p̄t alit̄ dici q̄ q̄ngz habem⁹ curā de hīs q̄ ignoram⁹. sic habem⁹ curā de aīab⁹ defunctoz faciēdo p̄ eis suffragia 7 tñ ignoram⁹ an sint dānati v̄l nō. Vel p̄t dici q̄ aīe dānatoz cognoscūt aliq̄ singulāria p̄ alias aīas eis adueniētes 7 s̄l̄r ē in purgatorio.

Arguit. Sic q̄ngz apparēt in istis inferiorib⁹ pctēdo suffragia ergo cognoscūt ista inferiora. Ddm q̄ hoc fit miraculose vel fit p̄ opatōes bonoz l̄ maloz āgeloz mortuis īgrātib⁹ 7 hoc q̄ngz ex dispositione diuina ad terrorem viuētiā vel ad instructionē.

Omnia autē ani

Postqz Aresto determinauit de trib⁹ p̄tib⁹ aīe. s. de vegetatiua sensitua 7 itellectiua. hic p̄r determinat de alia p̄te aīe. s. motiua. Et p̄rio dicit de q̄ est intētio. 7 dicit sic qz aīa diffinita est ab antiq̄s p̄ poñam cognitiuā 7 motiua. 7 de cognitiuis nūc dictū est qz poñe cognitiue sunt sensitue 7 intellectiue. nūc p̄r dicendū est de motiua.

Querit. Que sit rō ordis. Ddm q̄ ista. qz poñe cognitiue de q̄b⁹ p̄us dictū ē sunt p̄cipiū motus localis. qz q̄ p̄us determinādū ē de p̄cipiū id p̄us de eis fuit determinādū. 7 sic ordine doctrine p̄us determinādū fuit de illis p̄cipiis q̄ sunt p̄cipiū poñe executiue mot⁹ localis.

Arguit. Poñe localis motiua ē notior 7 scōmūioz potētis intellectiuis 7 sensituiis. q̄ d3 p̄cedere. Ddm q̄ in ordine doctrine sunt duo p̄siderāda. s. notioritas p̄m q̄ notiora sunt p̄ra ignotis. 7 sic poñe localis motiua p̄cedit itellectiua 7 sensituiā. Aliū est rō p̄ncipiū 7 p̄m illā rōz poñe cognitiue p̄cedūt motiua qz poñe cognitiue sunt p̄cipiū mot⁹ localis.

Queritur. Quid sit poñe localis motiua in aīalib⁹. Ddm q̄ poñe localis motiua est duplex. q̄dā est impatiua sine directiua mot⁹ localis 7 tñ poñe localis motiua est intellēs 7 voluntas in hoīe vtēte rōe. vel sensus 7 appetit⁹ in homine nō vtēte rōe 7 in alijs aīalib⁹. qz hoīes

nō vtētes rōe mouēt ex sensu 7 appetitu sic bruta. Alia ē poñe motiua executiua mot⁹. 7 sic significatiua poñam q̄ est p̄cipali in corde 7 qz cor p̄tinuat neruis 7 muscul⁹ q̄ sunt in aīali. Itē ista p̄cipia p̄nt in aīali reali diuidi qz in q̄dā aīali p̄t inueniri poñe localis impatiua absqz executiua sicut p̄z in aīalib⁹ hūitib⁹ defecitū in mēbris corp̄alib⁹ sicut p̄tingit in febricitatib⁹. In alijs at̄ ecōtra est poñe motiua executiua 7 nō impatiua sicut in fatuis hūitibus vsūm mēbroz. qz indēmiate mouēt. Aresto. q̄ determinat de vtraqz poñe 7 p̄rio de ipatiua motus. Scōdo de executiua mot⁹ ibi. Tñc at̄ in sūma dicamus.

Habet autē dubita

Consequē p̄sequitur Aresto. sūa intētoez p̄sequit̄ de poñe locali motiua ipatiua 7 qz talis potētia ipatiua p̄tinet sub aliq̄ genere poñe. s̄l̄r etiā executiua. p̄mo p̄ modū disputatōis inq̄rit diuisionē poñaz. Et p̄rio p̄mittit diuisiōz quā ponebāt antiq̄. 7 dicit qz ipossibile est distinguere poñas aīe p̄m opationes spēales aīe. q̄a tales sunt infinite 7 indēmiate. q̄ oportz distinguere p̄tes aīe p̄m opationes in genere. ali. et sic antiq̄ diuidebāt poñas aīe in rōnale irascibile 7 p̄cupiscibile. Alij aut̄ diuidūt eas in rōnale 7 irrōnale.

Secundū enim dif

Dijicit p̄tra istas diuisiones quattuor rōib⁹. Quaz p̄ma stat in hoc. qz mēbra diuidentia debēt euacuare totā naturā diuisi sed sunt aliq̄ poñe que nō p̄tinet sub p̄ticulari diuisionis sicut sunt poñe vegetatiue 7 sensitue. quia poñe tales nec sunt rōnales nec irrōnales nec irascibiles nec concupiscibiles.

Arguitur. Sensus sunt irascibiles 7 p̄cupiscibiles. quia virtus cōcupiscibilis est in sensu cōmuni 7 irascibilis in virtute cogitatiua.

Ddm q̄ duplices sunt poñe sensitue. Que dā sunt cognitiue qz sc̄z vel cognoscūt vel ordinant ad cognoscendū sicut sunt reseruatine et de illis Aresto. hic loq̄tur qz ille poñe sensitue nō p̄tinet sub aliq̄ mēbroz. Alio mō accipiūt poñe sensitue p̄ sensituiis appetitiuis. 7 tunc est v̄z qz poñe sensitue p̄hendūt sub irascibili 7 p̄cupiscibili.

Arguitur. Ista diuisio datur p̄ affirmatōz 7 negatōz. q̄ ē sufficiens diuisio. Dd3 qz irrōnale

capit' dupl'r. Uno mō pure negative s'm q' d'r
irrōnale q'si nō rōnale t' tūc oīs poña aīme est
rōnalis v'l irrōnal. sed sic irrōnale nō p't eē dif
ferētia p'stituēs aliquā poñaz qz negatio nihil
p'stituit. Alio mō accipit irrōnale p'uatiue. t' sic
itez diuisio nō valet. qz poñe sensitīue in bru
tis nō sunt rōnales nec irrōnales. Et si dicatur
istā diuisiōne ponit **Aristo.** in fine p'mi ethi co
rū. Dōm q' ista diuisio est bona p' accūs s'i. s. cō
trahat ad aliqd' p'ticulare subiectū qd' ē hō. tūc
enī in hoīne oēs poñe v'l sunt rōnales sic sunt
poñe intellectuēz sensitīue. dicunt' ei sensitīue
rōnales poñe nō p' eētā s'z p' p'ticipatōz quia
p'ticipat' t' dirigūt p' rōez in hoīe nō s't in bru
tis. S'z vegetatiue sunt tūc irrōnales qz non
p'ticipat' rōez nec dirigūtur a ratōne.

Adhuc autem et fanta

Hic ponit scōaz rōez t' stat in hoc. Illa diuisio
est insufficiēs sub cui' mēbris nō p'tinet oīa cō
tenta sub diuisio. s'z sic est hic. qz ps fantastica
p'tinet ut poñas aīe t' tūc nō p't p'tineri sub ali
q' p'ticula diuisiōnū p'ri' dictaz. qz nec ē rōnal
nec irrōnalis nec cōcupiscibil' nec irascibil'. qz
ps fantastica est sensitīua cognitiua.

Adhuc autem et ap

Consequenter ponit terciā rōez t' stat in hoc. Ali
q' est poña aīe q' nō p'tinet sub istis mēbris s'z
vis appetitiua rōis. s. volūtas qz nō p't p'tineri
sub poña rōnali cū illa sit cognitiua nec p't p'ti
neri sub irascibili v'l cōcupiscibili cū tales p'ti
neāt ad sensum. Oportebit q' ponere tria mem
bra appetit' sic q' diuidat' appetit' in appetitūz
irascibile cōcupiscibile t' volūtatē.

Et etiā de quo nūc

Quarta rō est qz est eē vna poña locali motia
de q' nūc dicim' q' nō p't p'tineri sub aliq' mēbro
rū diuidetiū. q' illa diuisio nō est b'n affigta.

Bed de motu secū

Hic p'cedit ad p'cipale p'positū. s. inq'redo qd'
sit p'cipiū mot' local' in aīalib'. t' p'rio p'cedit
disputatiue. Scōdo ponit veritatē ibi. videtur
aut. Oñdit q' q' poña vegetatiua nō sit p'cipi
um mot' local'. Deīn q' nec ps sensitīua Tertio
q' nec rōcinatiua. Quarto q' nec appetit'. Cir
ca p'mū ponit duas rōes q'rū p'ma stat in hoc.
Mot' p'gressiu' de q' iam loq'mur sit s'm aliqd'
ymaginatiū t' desideratiū qd' p'bat **Aristo.** quia
aīal nihil appetēs vel fugiēs nō mouet. s'z mai

festū est q' ps vegetatiua nō est cognitiua. q' nō
potest esse p'cipiū motus localis

Amplius autem et

Hic ponit scōaz rōez ad idēz t' stat in hoc. Si
ps vegetatiua eēt p'cipiū mot' local' p'gressi
u. q' etiā plāte mouerēt localit' t' haberēt p'tes oz
ganicas aptas ad hūc motū qd' est falsum. seq'
la t'n patz quia posito p'cipio eē ponitur p'ri
cipiatum.

Arguit' In plātis est mot' local' q' nō sit ibi
nisi a potētys vegetatiuis qz nullas alias h'nt
ergo tē. Dōm q' in plātis nō est poña mot'
ua localis p'gressiua de q' hic loq'mur licz ibi sit
mot' s'm dilatarōez v'l cōstrictōez v'l s'm augmē
ntū t' decremētū t' tal' mot' eē p'tee i' vegetabilib'
t' illoz motū p'cipiū p't eē poña vegetatiua

Similiter autē ne

Hic p'bat q' ps sensitīua nō p't esse p'cipiū
mot' local'. t' stat rō in hoc. qz si sensus eēt suffi
ciēs p'cipiū mot' local' p'gressiu'. q' vbi eēt q' ē
sensus ibi erit mot' local' p'gressiu' qz posita cā
ponit effect' s'z hoc est falsum. Quia oīb' aīali
bus inest sensus sed non oīa mouētur locali
ter sicut conche t' ostree. t' quod non moueātur
localiter p'bat **Aristo.** sic quia natura in p'fect'
nō deficit in necessarijs. sed ista animalia sunt
p'fecta ergo natura puidisset eis organa ad mo
tum localem. sed manifestū est q' natura nō de
dit eis organa ad talem motū. ergo etiā non
mouētur localiter. Maior patet quia natura
dirig'it ab intelligentia nō errante. t' ergo non
deficit in necessarijs. Minorem p'bat **Aristo.**
quia hoc est p'fectū quod sibi potest generare
simile sed ista animalia possunt generare sibi si
mile. ergo sunt p'fecta. Vult ergo **Aristote.** q'
sunt p'fecta in sua sp'e licz sint imp'fecta p' cō
pationē ad alias sp'es aīalis

Stuero neqz ratio.

Hic p'bat q' intellectus nō est p'cipiū mot'
localis t' p'imo de intellectu speculatiuo. Se
cundo de intellectu p'actico. t' stat p'ima ratio
in hoc. Ille intellectus nō est p'cipiū mot'
localis qui non considerat agibile vel fugibile
p'sequi. sed intellectus speculatiuis nō consi
derat aliquod agibile aut fugibile. ergo nō est
p'cipiū motus localis. Maior patet quia
illa est ratio quare animal nūc mouet' t' nō p'ri
us. quia nūc nititur aliquid fugere magis qz

De xxxv anima

prius. Minor p[ro]p[ter] quia intellectus speculativus
solum considerat aliquid speculabile. et ideo addit
Aristo. q[uod] multoties intelligimus aliquid delecta-
bile aut triste et tamen intellectus non incipit timere
vel desiderare. et hoc ideo quia hoc intelligimus
solum speculative et non practice. i. per applicatio-
nem ad opus.

Simplius et precipi-

Consequenter ostendit Aristoteles q[uod] intellectus practicus non
sit principium motus localis. et stat ratio in hoc. Illud
non est principium motus localis sufficiens ad quod non
sequuntur illa que movent localiter. sed illa que movent lo-
caliter non sequuntur intellectum practicum sed op-
positum illi. quod precipit intellectus practicus. quod agunt
per concupiscentiam sic patet in incontinentibus quod illi
mouentur ad hoc quod precipit ab eis per concupiscentiam
et intellectus practicus non est sufficiens principium mo-
tus localis. Et Aristoteles ponit simile in medicinis
quod medicus habens artem medicine non solum sanat quod non
semper operatur secundum intellectum practicum. i. secundum regulas
medicine.

Queritur. Que sit divina incontinentia et inte-
patia. Respondetur q[uod] inquitur dicitur ille qui peccat ex ma-
lo habitu et signum illi est si delectetur in malo. quod
signum generati habitus est delectatio operis siue hoc
sit bonum siue malum. et ideo Aristoteles. ii. ethicorum com-
parat eam palinco que habet habitum infirmitatis. sed in-
continentes dicitur qui peccat ex passione et si habet habitum
bitum. et ideo in tali intellectu practico precipit aliquid
faciendum et tamen facit oppositum propter appetitum
sensitivum qui trahit ad oppositum et dicitur incontinentis
quod si non simul tenes eam rationem. i. non operatur secundum iudi-
cium rationis.

Attuero neque appeti-

Hic patet probatur q[uod] appetitus sensitivus non sit princi-
pium sufficiens motus localis. quod illud non est principium
sufficiens motus localis ad quod non sequitur motus loca-
lis. sed sic est de appetitu sensitivo. quod hoc princi-
pium ea que movent se non persequuntur sed persequuntur
quod eis repugnat per intellectum sic patet in principibus
ergo appetitus sensitivus non est principium sufficiens
motus localis.

Videtur autem due

Postquam Aristoteles disputative inquisitum de principio
motus localis. hic ostendit veritatem. et vult
q[uod] intellectus et appetitus sunt principium motus localis
sic tamen q[uod] sub intellectu comprehendat fantasiam. et ratio
stat in hoc. Illud est principium motus quod sequuntur
omnia illa que movent sed omnia que moventur localiter vel se-

quuntur intellectum et appetitum intellectivum sicut
homines viventes secundum rationem vel sequuntur fantasiam et
appetitum sensitivum sic bruta et homines relinquentes
rationem sed illa sunt sufficiens principium motus localis
Maior pars quod ex hoc q[uod] aliquid sequuntur principium
impativum motus sic executive moventur. Exempla.
quod ex hoc q[uod] intellectus cognoscat aliquid bonum et vo-
luntas impatit illud sic sequitur ulterius executio mo-
tus per membra exteriora. Simile est in brutis quod si
brutum cognoscat aliquid bonum sensibile tunc statim
nisi aliquid impediatur sequitur motus localis ad persecu-
tionem talis boni.

Queritur. Quare sub intellectu potest comprehendere
fantasia. Respondetur q[uod] ideo. quod sicut intellectus moue-
tur in absentia intelligibilium. per spiritum intelli-
gibilem qui reservatur in intellectu. ita et fantasia mo-
vetur in absentia sensibilium per spiritum sensibilem re-
tentum in sensu exteriori. Secundo dicitur q[uod] quod superiora
includunt inferiora virtualiter et excellenter. sic potest
intelligentia que est superior ad fantasiam comprehendere
sub se fantasiam sic perfectum includit imperfectum.

Intellectus autem

Postquam Aristoteles posuit duo principia moventia im-
patia. iam ostendit illa duo moventia ad unum
et vult q[uod] hoc unum principium motum est appeti-
bile. et hoc sic probatur quod intellectus qui movet loca-
liter impatiens est practicus. sed intellectus practi-
cus movetur ab eodem a quo appetit. scilicet ab appetibili-
bus. et est unum principium movendi. scilicet appetibile.

Circa primam partem est considerandum q[uod] intellectus
practicus et speculativus dicitur sine. quod intellectus spe-
culativus non ordinatur ad aliquid operis. sed intellectus
practicus ordinatur ad aliquid operis. et ideo appetibile
est principium intellectus practici. et hoc ideo quod ap-
petit est circa aliquid bonum quod est finis. sed finis est
principium actionis et intellectus practici agens. et ideo
prima motus ipsius intellectus practici incipit a fine
et simile est de appetitu sensitivo et de fantasia quia
fantasia non movet sine appetitu sensitivo.

Queritur. Quare appetitus non movet sub
ratione intellectus sicut intellectus movet sub
ratione appetitus. id est quare intelligibile non
est principium motus localis sicut appetibile.

Dicendum q[uod] intellectus non movet sine appe-
titu. quia intellectus se habet naturaliter ad op-
posita. sed non potest fieri motus nisi aliquid mo-
uens determinetur ad unum. talis autem determina-
tio fit per appetitum. ergo intellectus non movet
nisi sub ratione appetitus. et ideo appetibile est
principium motus localis. Exempla gratia. per in-
tellectum aliquid precipit ambulatores ad aliquem lo-

cum et non ambulatorem ad illum locum. ergo intellectus absolute acceptus non est principium mouendi nisi secundum quod determinat per appetitum quod determinat ad unum. Et hoc est quod dicitur Aristoteles in tertio quod intellectus non est motus sine appetitu sensitivo vel intellectivo. intellectivo quod est quia voluntas est appetitus. per tamen contra appetitum mouere propter rationem sicut patet de appetitu sensitivo. Et est considerandum quod Aristoteles plus loquitur de cupiditate quam de ira. quia cupiditas nihil precipitat de ratione sed ira precipitat rationem licet non secundum debitum modum. et ideo iracundi sunt plus laudabiles quam irascendi. quia passio iracundia trahit ex origine propria complexionis. sed cupiditas fit ex consuetudine quam aliquis derelinquit per.

Quoniam. Ut voluntas moueat intellectum vel intellectus voluntate. Dicitur quod aliquid dicitur aliquid mouere dupliciter. Uno modo per modum finis. et illo modo intellectus mouet voluntatem quia bonum intellectum est obiectum voluntatis. obiectum autem est finis ponere. Alio modo aliquid mouet alterum in ratione agentis. et sic voluntas mouet intellectum et alias inferiores vires. Ratio prima est quia omnis appetitus est de se ceteris. id est appetitus non habet apud se spiritum per quem fit cognitio. ergo oportet quod cognitio fiat per aliquam potentiam cognitiuam. et per illam cognitionem sequitur inclinatio in aliquid quod inclinatio est appetitus sicut est potentia sensitiva cognitiua ponit obiectum appetitui sensitivo. ita etiam intellectus ponit obiectum suo appetitui. scilicet voluntati. et sic mouet voluntatem per modum finis. Ratio secunda est quia in omnibus potentis subordinatis superioris potentia que respicit finem vlem mouet alias potentias que respiciunt fines particulares. sed voluntas respicit bonum et finem in communi rationem suam obiectum. quilibet autem alia potentia tendit in aliquid singulare bonum sicut visus tendit in cognitionem coloris. intellectus in cognitionem veri que sunt quedam bona particularia. ergo voluntas mouet alias potentias ad suos actus. Maior probatur inductie ratione in naturalibus quam in politicis. Videmus enim in naturalibus quod celum mouet ista inferiora effectiue. et hoc ideo quod celus vel mouet ad generationes generabilia et corruptibilia. alia autem corpora habent quedam particulares effectus circa generabilia et corruptibilia. Sicut est in politicis quia rex qui intendit communi bono mouet omnes alios inferiores quia inferiores non intendunt bono communi sed aliquo particulari bono.

Querit. Ut intellectus sit nobilior voluntate vel e contra. Dicendum quod intellectus est simpliciter nobilior voluntate. sed voluntas est dignior intellectu secundum quod probatio prima est. quia nobilitas potentie simpliciter debet sumi ex illo a quo sumitur natura potentie. natura autem potentie sumitur per comparationem ad obiectum. sed intellectus

obiectum est dignior obiecto voluntatis. ergo intellectus simpliciter et in sua natura est dignior voluntate. Minor probatur quia obiectum intellectus est immateriali simpliciter et abstracti. Est enim obiectum voluntatis bonum agile quod inuenitur in rebus exterioribus. sed obiectum intellectus est quidditas rei materialis siue ratio rei. sed ratio rei est simplicior quam ipsa res. Secunda pars patet quia voluntas fertur in rem secundum quod in se est. sicut intellectus fertur in rem secundum quod per speciem accipitur. prout ergo quod alique res non possunt accipi per speciem sicut sunt immaterialia. et tamen voluntas potest tendere in illas res. ergo quoad illa immaterialia voluntas est superior. quia voluntas potest proprie illis coniungi in hac vita. sed illa non possunt per intellectum cognosci. Potest etiam probari idem ex alio. quia illa potentia est dignior que habet digniorem habitum sed intellectus habet digniorem naturalem habitum scilicet sapientiam. et voluntas habet iusticiam. sed sapientia est multo altior iusticia. ergo intellectus est altior voluntate et nobilior.

Arguitur. Voluntas est simpliciter nobilior intellectu. probatur quia obiectum voluntatis est vltimus finis qui est prima causa et perfectissima sicut dicitur secundo philosophorum. Dicendum quod obiectum voluntatis scilicet bonum et obiectum intellectus scilicet quidditas possunt dupliciter ad invicem comparari. Uno modo secundum viam causalitatis. et sic obiectum voluntatis est dignior quia causalitas respicit bonum quia bonum est diffusivum sui ipsius. et dicitur Augustinus quod de bono est sumus. sed creata participat bonitatem ab illo et ex hoc arguitur quod voluntas mouet intellectum effectiue ut dicitur est. Alio modo comparantur ad invicem bonum et verum secundum simplicitatem nature veritatis et sic verum est simpliciter bono quia secundum Aristoteles. secto metaphisice. bonum et malum sunt in rebus. verum et falsum in anima. sed aliquid est simpliciter et dignius in anima quam in rebus.

Arguitur. Intellectus precedit voluntatem naturaliter. ergo est imperfectior cum priora sunt imperfectiora. Dicendum quod dupliciter aliquid est prius alio naturaliter. Uno modo via generationis et in eodem. et sic imperfectiora sunt priora perfectis. quia idem naturaliter ducitur ab imperfecto ad perfectum. et sic intellectus non est prior voluntate. Alio modo aliquid precedit aliud naturaliter in diuersis rebus perfectis et illo modo intellectus est prior voluntate. Cuius ratio est quia finis via perfectis est prior aliis causis. cum ergo intellectus moueat voluntatem finaliter sicut dicitur est. ergo precedit voluntatem via perfectionis.

Arguitur. Voluntas non mouet intellectum quia motus est nobilior motu. sed voluntas non est

De *hxxvii* Anima

nobilior intellectus ergo non mouet intellectum

Dicitur quod tam voluntas quam intellectus capiuntur dupliciter. Uno modo accipiuntur intellectus prout est apprehensio veri et entis in vltimo. Alio modo secundum quod est determinata potentia ad hunc determinatum actum. Sic voluntas capiuntur dupliciter. Uno modo secundum comitatum sui obiecti quod est bonum in communi. Alio modo prout est determinata potentia hunc determinatum actum. Tunc est dicendum quod omnibus istis modis intellectus est nobilior voluntate excepto vno scilicet secundum quod intellectus est determinata potentia hunc determinatum actum et voluntas sunt secundum comitatum sui obiecti sic est obiectum intellectus comprehendit sub obiecto voluntatis. quia tunc intellectus est circa aliquod particulare bonum. scilicet omnibus alijs modis intellectus est dignior. Verum est ergo quod voluntas mouet intellectum secundum quod est potentia siue virtus respectu finis et ipsius boni in communi et secundum quod intellectus est determinata potentia et illo modo voluntas est dignior intellectu. Etiam dicendum quod omne mouens in quantum mouens est dignius moto. sed voluntas non mouet intellectum quocumque modo sed solum in quantum huius obiectum quod est bonum in communi. et illo modo voluntas mouet intellectum in quantum est vna determinata particularis potentia in hoc modo etiam voluntas sit dignior intellectu.

Arguitur mouens non mouet a moto nisi per accidens. sed intellectus mouet voluntatem. ergo voluntas non mouet intellectum. **D**icitur quod mouens non mouet a moto eo modo quo mouet. Intellectus enim non mouet voluntatem eo modo quo mouet a voluntate quia intellectus mouet voluntatem finaliter et obiectualiter sed voluntas mouet intellectum effectiue. quia dirigunt omnes alias potentias ad operandum.

Intellectus quid est

Dicitur Aristotele. ex predictis assignat eam quare sepe erramus in actionibus nostris. quia enim dicitur quod nos mouemur ad agendum ex appetitu. quia scilicet appetibile est primum principium motus et actionis. id est dicitur Aristotele. quod quis intellectus sit semper rectus scilicet ille intellectus qui est principium operationis scilicet

intellectus practicus. quia ille habet vnam habitum quod vocatur sinderesis proprie habitum id est deprecat ad optima. Quia tamen fantasia et appetitus sensitivus quique habent rectitudinem et quique non. id est contingit fieri operationem secundum iudicium fantasie et appetitus sensitivum. talis autem appetitus sensitivus est circa bonum non apparens. id est potest in hoc bono fieri error.

Circa istud est sciendum quod in qualibet actione nostra intellectus operans implicite vult syllogismo practico. cuius maior est ponit intellectus practicus. et si idem intellectus subsumat minorem tunc non fit error in conclusionem. sed si minor subsumat per fantasiam et appetitum sensitivum tunc in conclusionem fit error. quia secundum loykos conclusio sequitur debiliore parte premissarum. quia ergo maior est vltimus et minor particularis conclusio erit particularis. **E**xempli gratia Intellectus practicus assumit in quolibet operatione ista propositionem. omne bonum est faciendum quoniam tunc sub tali propositione intellectus practicus subsumit aliquod simpliciter bonum. Exempli gratia. visitare ecclesiam est bonum. vel diligenter studere est bonum tunc non fit error in conclusionem. si autem fantasia siue appetitus inferior subsumat sic. delectari in aliquo propter rationem est bonum. tunc male concludit. et idem dicit Aristoteles. in ethicis quod omnis malus est ignorans quia omnis malus ignorat. i. errat in subsumptione minoris propositionis in syllogismo practico. et etiam quia ignorat in eligendo quia proponit sensualitatem rationi.

Diuidentibus autem

Dicitur Aristoteles. excludit diuisionem quam ponebant antiqui de potentis anime diuidentes potentias anime in rationale irascibile et concupiscibile. **E**t vult quod multe sunt potentie anime que plus dunt quam iste potentie anime scilicet sensitiuum appetituum vegetatiuum et intellectiuum. **E**t hoc accipiendo consiliatiuum proprie prout est aliquod spectans ad intellectum. et appetituum proprie appetituum sensitivum. quia tunc appetituum et consiliatiuum prout realiter diuidi in diuersis. In brutis enim est appetituum et non consiliatiuum. Sic vegetatiuum et intellectiuum prout realiter diuidi scilicet in plantis et in hominibus. ergo ista plura differunt.

Quonia autem appetituum

Hic excludit vnam rationem que prius videbatur probare quod appetituum non est principium motus localis. quia dictum fuit quod continetes non sequuntur appetituum. quia sequuntur rationem. **V**ult ergo Aristoteles. quod omnia que mouentur sequuntur appetituum. et quis continetes et bruti non sequuntur appetituum sensitivum in sequuntur appetituum intellectiuum. **U**n addit quod in hominibus sunt

contrarij appetit^o scz intellectiu^o z sensitiu^o. et h^o pbat qz qnqz in vno hoie de eodē sunt con-
trarij motus fm appetitū qz concupiscentia. i. appetitus sensitiu^o cognoscens aliqd iā bonuz
.i. bonū vt nūc iudicat hoc esse appetendū z p-
sequendū sed intellectus qui cognoscit etiā fu-
turū iubet retrahere. i. iubet nō pseq^o hoc qd ap-
petit p appetitū p^o futurū qz in futuro aliqd ma-
lū culpē z pene seq^o pt. **Exempligrā** extra tertuz
In die ieiunij appetit^o sensitiu^o iudicat cibum
esse capiendū qz hoc est p nunc delectabile. sed
intellectus q^o etiā cognoscit futurū sciens q^o pēa
sequet ex fractione ieiunij iubet cibū nō esse ca-
piendū. **Et istis psonant verba apli. Qz caro**
.i. appetitus sensitiuus corporalis concupiscit ad
uersus spm. iterū addit **Videō** aliā legē esse in
mēbris meis. i. in appetitu inferiori repugnan-
tē legi mentis mee. i. intellectui. **Ex isto textu**
pōt pbabiliter elici q^o **Aresto**. fuit de statu sal-
uandoz qz in lege nature requirebat et sufficie-
bat q^o hō cognosceret suā naturā esse contractaz
et q^o ppter talem contractionē nature hō deside-
raret vnu repatorē nature. qz ergo **Aresto**. i. isto
textu satis dicit z cognoscit naturā hominis eē
contractā z diuisam in duas ptes. **Et in libro**
de pomo et morte inuocat repatorē nature ideo
pt satis pbabiliter sumi q^o **Ar.** fuit de numero
saluandoz

Querit Quō differēter se hnt ad cognoscē-
dum res sensus exterior. sensus interior. intelle-
ctus creatus z intellect^o diuin^o. **Dm** q^o s^o sus
exterior solū cognoscit pns. sed interior pns et
p^oteritū qz memoria est p^oteritor. **Sed intelle-**
ctus creatus cognoscit pns p^oteritū z futurū sic
est in sua cā. sicut nūc astrologi cognoscūt futu-
ram eclipsim ex motu celi qui est causā eclipsis
Sed intellect^o diuin^o cognoscit pns p^oteritū
z futurū fm se. **Ratio** est qz cognoscit omia in
nūc eternitatis. sed nūc eternitatis ambit omē
tpūs **Et iō bñ dicit Ar.** q^o intellect^o iubet retra-
here ab illo qd sensus iudicat esse faciēdū ppter
futurū qd scz intellectus cognoscit fm q^o est in
sua causā

Querit **Utz** ista rebellio inferioris appetit^o
z superioris appetit^o sit naturalis vel ptra natu-
rā **Dm** qd natura hūana capif duplr. **Uno**
mō fm q^o est instituta in primo statu innocētie
z sic ista rebellio et inobedientia est omnino cō-
tra naturā. qz in isto statu innocētie in aīa fuit
originalis iusticia qua vires inferiores imobi-
liter subtebant^o superiorib^o virib^o. et iō nihil po-
terant inferiores vires appetere nisi qd fuit deli-
beratū p vires superiores scz p rōnem **Alio** acci-

pitur natura humana fm se. et sic ista inobediē-
tia siue rebellio pt capi duplr **Uno** fm q^o tra-
hit rōem a sua rectitudine. z sic iterū ista rebel-
lio est immaturalis qz in tali motione sit pecca-
tū. se oē pctm fm **Damascenū** est ptra naturā
ergo etiā illa motio qua sic vires inferiores mo-
uent est cōtra naturā **Et rō** est qā dicit **Aresto**.
infra q^o sicut spera mouet sperā ita appetit^o appe-
titū. sed naturale est q^o superior spera moueat inte-
rior. sed omnino esset ptra naturā q^o inferior
spera traheret superiorē a sua rectitudine. **Alio**
pt capi appetit^o fm q^o absolute fert in suū obie-
ctū absqz hoc q^o trahat rōem. z sic appetit^o infe-
rior est naturalis qz naturale est cuilibet pōne
q^o fert in suū obiectū

Querit **Utrū** appetit^o sit spēialis pōna aīe
Dm q^o sic. **Et rō** est. qā ad quālibet formam
creatā sequit inclinatio. sed aīa est forma creatā
ergo habebit inclinationē. sed inclinatio aīe in
res est appetitus. ergo in aīa est appetit^o **Ma-**
ior pz qā omne impfectū naturalr appetit p^ofici
sed oīs forma creatā est impfecta tanqz distās
a principio p^ofectionis. ergo oīs forma creatā tē-
dit ad p^ofectionē. **Sic** etiā suba sepata est imp-
fecta respectu prime causē

Querit **Utrū** in oibus rebus creatis sit idē
appetit^o **Dm** q^o nō **Et rō** est. qā sicut ad for-
mā creatā sequit appetit^o vt dicitū est. ita ad al-
tiorē formā creatā seq^o altior appetit^o. **In his**
ergo entib^o que cognitione carent sicut in pure
naturalibus in qb^o sicut inuenit^o forma determi-
nans ad vnu esse scz naturale. ita etiā ibi inue-
nit^o appetitus naturalr tm. qā inclinatio illa nō
sequit cognitionē sed naturā rei. sicut enī mate-
ria appetit formā sic forma finē. **Sed** in ha-
bētib^o cognitionē vbi ens nō solū hz eē natura-
le p subalē formā. sed etiā recipit in se formas z
similitudines aliar^o rerū vt est in aīatis. sicut sen-
sus recipit spēs sensibiles. z intellect^o spēs itel-
ligibiles. z hoc ideo qā qzto aliq^o res plus acce-
dit ad rei similitudinē tanto plura in eo existunt
qā in deo oīa excellenter existūt fm **Dyonisium**
isti g^o enti aīato puenit altior inclinatio. z sic nō
solū inclināt ad ea q^o sibi pueniūt ex forma na-
turali fm quē modū in eo est appetit^o naturalr
sed etiā in eo est inclinatio ex formis receptis ab
extra. scz ex formis p^osibilib^o vel intelligibilib^o. et
qā ista inclinatio sequit cognitionē necesse ē di-
cere q^o sit spēialis pōna aīe. h^o aut non est verū de
appetitu naturali quia tal^o appetit^o naturalr nō
est res distincta ab eo in quo est talis appetit^o.
sicut appetit^o materie est ipsamet materia. h^o ap-
petit^o sensitiu^o nō est ipsa aīa sensitiva sed spēal

poña anime Et p hoc soluit argumētum quo.
 Arguitur. Appetere est cōe aiatis z maiatis q̄
 nō est poña ipsi^o aie. qz maiata nō hnt aimam
 Dōm q̄ appetere puenit alicui duplr. Uno^o
 ex forma fm quā res est. z talis appetit^o est in
 inaiatis z nō est poña aie. Ali^o ē appetit^o q̄ pue
 nit alicui p p̄t formā q̄ ē p̄ncipiū cognitōis ali
 cui^o rei. et tal^o appetit^o ē sp̄ialis poña aie qz tal^o
 inclinatio coniungit alicui poñe cognitue et
 sic oꝝ q̄ ibi sit aliq̄ forma supaddita

Ar. Appetere ē cōe oī poñe aie. qz oīs poña
 appetit suū obiectū sic suū bonū z finē. Dōm
 q̄ nō ē incōueniēs in potētis aie esse duplicem
 appetitū scz naturalē fm quē potētie appetunt
 sua obiecta sicut oīa pfectibilia appetit suas p
 sectiones. z p̄ter h̄ in poñis cognituis est ali
 quis altior appetit^o q̄ cōuenit eis post obiectū
 cognitū. Illa aut̄ inclinatio est altior q̄ puenit
 potētis ex cognitōe qz illa q̄ cōuenit eis ex na
 tura. Un̄ in intellectu est appetit^o naturalis q̄
 scz appetitū. omnis hō naturalr scire desiderat
 qz p talē appetitū intellectus inclinā in suū
 obiectū. z p̄ter hoc est appetitus intellectual
 quo intellectus tendit in hoc quod est cognitū
 p̄ intellectū

Ar. Dis appetit^o sequit^o cognitōe. q̄ null^o
 est appetit^o natalis. Dōm q̄ est duplex cogni
 tio. Una est q̄ est diuncta illi qd̄ appetit. et sic
 aīis est falsum in appetitu naturali. sed est verū
 in appetitu aiāli z intellectuali. q̄a ibi cognitō
 est diuncta illi qd̄ appetit. Alio^o accipit cogni
 tio generalr p̄ cognitōe diuncta illi qd̄ appe
 tit vel sepata ab eo. z sic aīis etiā est verū de ap
 petitu naturali. q̄a ille appetit^o sequit^o cognitō
 nē q̄ est sepata ab eo qd̄ appetit vt ignis p ap
 petitū inclinā ad locū sursum. sed illū locū nō co
 gnoscit ignis sed nata vniuersalis dirigit ignē
 ad locū sursum

Ar. Appetit^o sequit^o formā apphensaz. ergo
 nō est poña aie. Dōm q̄ ista p̄pō pt duplr i
 telligi. Uno mō capiēdo appetitū p̄ actu appe
 tendi. z sic est verū qz actus appetēdi sequit^o co
 gnitōe et formā apphensā. qz cognitō ē solū
 ex forma apphensa. Alio mō accipit appetit^o
 p̄ poña appetēdi et sic adhuc capit^o dupliciter
 Uno mō fm se z sic p̄pō est falsa. q̄a poña non
 sequit^o talē formā apphensā sed p̄cedit eā cū
 oīs poña natalis sūt cū aīa pducā. sed forma
 apphensa p̄ actū aīe acquirit. Alio mō accipit
 illa locutio quo ad nos. z sic p̄pō est vera quia
 nos distinguim^o duos appetit^o fm formā app
 hensam. vel sensibiliter z sic est appetit^o sensiti
 uū. vel intelligibilr z sic ē appetit^o intellectu

Ar. Itē est obiectū poñe appetitue z cogni
 tiue. ergo sunt vna poña. Dōm q̄ q̄uis sit
 idē obiectū materialr acceptū qd̄ appetit et co
 gnoscit tñ hoc idē sub alia formali rōe appetit
 et cognoscit. qz cognoscit sub rōne veri z appeti
 tur sub rōne boni. Et ratio est. qz oīa bonū ap
 petit. sufficit ergo. qz sit alia formalis rō in co
 gnoscibili et appetibili.

Querit Quō diuidat appetit^o q̄ ē poñe aie
 Dōm q̄ diuidit in sensitiuū z in intellectuū.
 et ratio est duplex. Prima est q̄a ad altiorē for
 mā sequit^o altior appetit^o z pfectior. sed manife
 stū est qz intellectus est altior forma qz sensus.
 ergo etiā habebit altiorē appetitū. Ille ergo ap
 petitus qui sequit^o intellectu vocat^o voluntas.
 que nihil aliud est qz inclinatio ad bonū app
 hēsum p̄ intellectu. Sēda ratio stat in h̄. Dis
 poña passiuā ē distinguibilis fm distinctionē
 poñe actiue. qz oꝝ agens z patiens esse p̄portio
 nata adinuicē et necesse est actiuū p̄portio nari
 passiuo. q̄a ergo poña appetitiua est passiuā et
 nata est moueri ab apphensio p̄ poñam cogiti
 uā iō oꝝ talē poñam distinguim^o fm ordinē ad ap
 prehensum p̄ poñam cogitiuā. sed manifestū
 est qz alteri^o generis est illud qd̄ est apphensum
 p̄ intellectu scz vlt. et alterius generis est illud
 qd̄ ē apphēsiū p̄ sum. s. p̄ticulare q̄ etiā oꝝ illos
 duos appetit^o distinguim^o. Et ex ista rōne potest
 sumi planior rō talis scz Poñe distinguuntur
 p̄ obiecta. sed obiectū appetitus sensitiuū ē app
 hensum p̄ sensum et obiectū appetit^o intellectu
 est apphensum p̄ intellectu sed illa sūt diuer
 sa ergo poñe sunt diuerse. Maior p̄z ex pri^o di
 ctis. q̄a omnis appetit^o de se est cecus iteo optet
 qz moueat^o a potētia cogitiua z ab obiecto ei^o

Ar. Penes accidentales dīas obiecti nō dī
 sumi distinctio potētie. sed esse apphēsum
 p̄ intellectu vel sensum accidit obiecto. q̄ penes
 hoc nō debet sumi distinctio potētiā scz appe
 titū diuersoz. Dōm q̄ illa p̄ditio esse app
 hēsum pt duplr accipi in aliquo obiecto Uno
 mō fm qz tale obiectū opatur ad p̄nam cogi
 tiuā. z sic omnino accidit sibi qz sit apphensum
 Cui^o ratio est qz potētia cogitiua nō fert^o in
 apphensum sed in apphensibile. Alio mō acci
 pit illa p̄ditio in obiecto fm qz opatur ad potē
 tiā appetitiuā. et sic esse apphensum nō accidit
 tali obiecto. q̄a appetit^o fert^o p̄ se in bonū appre
 hensum. et iteo esse apphensum p̄ sensum et p̄ i
 ntellectū p̄nt distinguere appetitus

Ar. Dis appetit^o est sensitiuū. q̄ null^o ē ap
 petit^o intellectu. Aīis p̄z. q̄a oīs appetit^o ē re
 spectu singularis appetibilis. sed appetit^o sin
 uū

gularis est sensitivus quia est circa bonum particulare. **D**ominus quod cum ois appetitus ferat in res secundum quod sunt extra animam ois quod ois appetit ferat in aliquod singulare. Sed est notandum quod singulare capit dupliciter. Uno modo secundum rationem singularis et sic appetitus sensitivus fert in singulare. Alio modo accipit singulare secundum rationem universalem et sic appetitus intellectivus fert in singulare. **E**xemplum. **A**ristoteles quod aliquis potest odire et impugnare aliquod malum vel sicut habemus odio omnem generem latronum et per oppositum diligimus omnes iustos. Potest etiam aliter dici quod aliquid sit quod non potest cognosci per sensum sic sunt immaterialia et ad illa habemus inclinationes habent non potest fieri per appetitum sensitivum ergo sit per appetitum intellectivum per hoc dicitur ad argumentum quod appetit intellectivus scilicet voluntas vel est circa singularia immaterialia vel est circa singularia materialia secundum aliquam vellem rationem.

Aristoteles. Si est duplex appetitum quod erit duplex motum scilicet est tamen unum motum quod non erit nisi unum appetitum quod appetit est principium motus localis.

Dominus quod non est simile quia quibus appetitus inferior posset aliquid appetere sine appetitu superiori non tamen potest superior appetitum movere absque inferiori. **C**uius ratio est quod ois per appetitum inferiorem membra ois dinari ad motum et ideo superior appetitum movet mediante inferiori.

Queritur. Utz appetitum sensitivum bene subdividatur in concupiscibile et irascibile. **D**ominus quod sic. **E**t ratio est quod illud quod invenitur in rebus naturalibus tanquam consequens illarum formarum hoc magis et altiori modo reperitur in parte sensitiva. **C**uius ratio est quod rebus perfectioribus convenienter perfectiores conditiones sed in naturalibus reperitur duplex inclinatio una est ad consequendum convenientiam alia est ad resistendum prohibentibus illam primam inclinationem naturalem sicut per de igne quod per levitatem inclinatur ad consequendum locum sursum sicut aliquid sibi conveniens. **S**ecundo ignis habet in se caliditatem per quam resistit impediens talis motum ea comburendo ergo erunt due inclinationes in presentia una que est ad consequendum convenientiam alia que est ad impugnandum nocivam.

Queritur. Utz iste due operationes spectant ad unam positionem. **D**ominus quod non sed spectant ad duas positiones quod per ex tribus causis. **P**rima est quod quicquid anima ingerit se tristibus contra inclinationem concupiscibilem vel scilicet impugnet nocivam ergo per illam inclinationem ad tristitia ponere unam positionem que sit alia ab illa qua aliquis inclinatur ad delectabilia sicut est inclinatio concupiscibilis. **A**ntes per exemplariter sic canis exponit se periculo vel persequitur appetitum concupiscibilem et hoc quod appetit per ap-

petitum concupiscibilem. **S**ecunda ratio ad idem est quod passiones appetitus irascibilis sunt contrarie passionibus concupiscibilis ergo spectant ad diversas positiones. **C**irca quod sciendum quod sex sunt passionibus in appetitu concupiscibili tres respectu boni scilicet amor desiderium et delectatio et tres respectu mali scilicet odium fuga et tristitia. **E**t quicquid sunt passiones in appetitu irascibili tres respectu boni scilicet timor audacia et spes. **D**ue respectu mali scilicet despatio et ira. **E**t dicuntur passiones quia sunt cum motu corporali ipsius habentis tales passiones sicut ira fit cum motu sanguinis ad cor et ideo operationes intellectivae non vocantur passiones quia non sunt cum motu corporali. **Q**uia autem ipsius irascibilis et concupiscibilis sunt contrarie passiones per. **N**am concupiscentia intensam minuit iram et ira intensam minuit concupiscentiam non ergo possunt iste passiones spectare ad eandem potentiam cum se mutuo impediatur. **T**ertia ratio stat in hoc quod irascibilis est sicut per pugnat concupiscibilis quod insurgit contra ea quae impediunt concupiscentiam sed poena quae per pugnat est superior illa poena gratia cuius fit per pugnatio quae irascibilis poena est superior concupiscibili. **U**nus passiones irascibilis incipiunt a concupiscibili et iterum terminantur ad concupiscentiam sic canis movetur ad iram ex delectatione cibi quam delectationem canis cupit retinere et postquam per irascibile retinuit illum cibum tunc de novo delectatur in illo cibo.

Queritur. Que sint obiecta istorum appetituum. **D**ominus quod obiectum appetitus concupiscibilis est bonum particulare absolute acceptum secundum quod est conveniens sensui sed obiectum virtutis irascibilis est bonum particulare arduum sive difficile quia appetitus irascibilis non fertur in aliquod bonum particulare nisi secundum quod hoc particulare bonum accipitur vel difficultate acquiribile. **S**icut per ex passionibus illius appetitus non est timor audacia aut spes nisi respectu magni boni nec despatio et ira nisi respectu magni mali. **E**t organa eorum sunt ista quia in eodem organo in quo est sensus communis est appetitus concupiscibilis et in eodem organo in quo est virtus cogitativa est appetitus irascibilis quia appetitus concupiscibilis est circa aliquod bonum delectabile et sensus communis est circa aliquod quod delectabile ergo appetitus concupiscibilis coniungitur sensui communi. **E**t hoc est quod super dicitur Aristoteles cum loquitur de motu sensus et intellectus quod delectari et tritari est agere sensitiva medietate sed medietas sensitiva est sensus communis. **S**ed appetitus irascibilis coniungitur virtuti cogitative et hoc est in eodem organo in quo est virtus cogitativa quod requirit alteri organum cum sit altior appetitus.

Arguitur Multa concupiscim⁹ que non pnt
cognosci p sensum communē ergo appetitus concu-
piscibilis coniungit virtuti cogitatiue. **D**ōm q
duplī aliq̄ pōna coniungit alteri. Uno mō essen-
tialiter. et sic appetitus concupiscibilis coniungit
sensui communi. Alia mō virtualiter. et sic appeti-
tus concupiscibilis est etiā in virtute cogitatiua.
Cur⁹ ratio ē quia quicquid pnt pna inferior h̄ etiā
pnt superior et amplius cū ergo sensus communis q̄
est sensus inferior cognoscat delectabilia multo
magis virtus cogitatiua potest illa delectabilia
cognoscere. ergo etiā sibi coniungit inclinatio ad
delectabilia. Et ista concordant cū dictis beati
Augustini q̄ dicit q̄ virt⁹ sensitua ē sicut serpens
et caput ē virt⁹ irascibilis. et cauda virt⁹ concupiscibilis.
sic. q̄ serpens est aliquod vnū ira etiā appetitus
concupiscibilis et irascibilis videt^r pertinere ad vnā
pōnaz scz ad virtutē cogitatiua.

Arguit^r Est tñ vnā pōna contrarior. ergo nō
oz ponere vnā potentia p puenienti et alia pro
discōuenienti. **D**ōm q̄ est vnā pōna pueniē-
tis et discōueniētis. scz concupiscibilis qz ipa pōna
fm aliquas passiones ē pueniētis scz fm amo-
rem desiderii et delectationē. sed fm alias ē dis-
conuenientis scz fm odiū fugā et tristitia. et iō
nō ponit virtus irascibilis p pōna discōueni-
entis sed p resistantia discōuenientis qz impu-
gnat discōueniens.

Arguitur Appetitus sentiū⁹ est solū pueni-
entiū. ergo non est appetit⁹ irascibilis respectu
discōueniētis. **D**ōm q̄ aliquē appetitū eē cō-
uenientis pnt duplī intelligi. Uno⁹ formaliter
et sic est falsum qz etiā est appetit⁹ discōueniē-
tis. Alio⁹ finaliter et sic est verū. qz sicut dictū
est passiones irascibilis terminant ad concupiscē-
tia. vt pz exemplariū qz canis impugnat aliqd
impediens psecutionē nutrimenti vt delectet
in tali nutrimento

Querit^r Utrū ista dñā sit in intellectu scz qz
sit aliq̄s appetit⁹ intellectiū⁹ concupiscibilis et
aliquis irascibilis. **D**ōm q̄ nō. et rō est qz si
sit aliq̄ pōna respiciens aliqd obiectū fm com-
munē rōnem tunc tal' pōna nō diuersificat fm
spēales rōnes contentas sub tali obiecto. sicut
visus q̄ respicit colorē in cōmuni nō diuersifica-
tur p albū et nigrū. sed obiectū appetitus intel-
lectiū ē bonū in cōmuni. ergo diuersē rōnes cō-
tente sub tali bono nō diuersificant illā pōnaz
sed qz sensus respicit bonū particulare et nō bonū
in q̄ntū bonū ergo diuersē rōnes bonoz pnt di-
uersificare illā pōnam. qz bonū particulare cōueni-
ens respicit appetitū concupiscibile et bonum
particulare arduū respicit appetitū irascibilem.

Arguitur Intelligibiliū sunt concupiscen-
tia et odiū. ergo etiā ista diuisio hz locū in intel-
lectu sicut in sensu. **D**ōm q̄ iste passiones amor
odiū et concupiscētia et hmoi pnt duplī capi.
Uno⁹ pprie fm q̄ sūt cū qdam transmutatōe
corpali et sic spectant ad appetitū sensitiuū. et
ideo pprie dicunt^r passiones qz tunc subiectuz
p eas aliqd patit^r. Alio⁹ accipiunt^r fm q̄ nomi-
nant simplices actus volūtatis. et sic etiā pnt
reperi in intellectu. qz sic inueniunt^r in substan-
tijs separatis. est em̄ ibi amor boni. i. inclinatio
in bonū. et odiū mali. i. naturalis fuga mali p
appetitū intellectiū. Et iō pnt voluntas dici
irascibilis et concupiscibilis p similitudinē. Dicit^r
ei irascibilis fm q̄ fugit malū. et h̄ ex iudicio rōis
Et dicit^r concupiscibilis fm q̄ desiderat bonū et h̄
iterū ex iudicio rōis

Specie quidē igit^r.

Quia **A**resto. iam dixit q̄ ad motū locale mul-
ta cōcurrūt. ideo consequenter ont ordinē eoz q̄
in motu reperiunt^r. Et circa hoc tria facit. **P**rimo
ont quō illa sunt vnū q̄ in motu locali cōcurrūt
Scdo quō ordinant^r adiūcē i mouēdo. **T**ertio
ponit ea que ad motū executiue requirunt^r. Et
vult q̄ntū ad primū q̄ in oī motu locali ē vnū
mouēs locale qd. scz ē vnū fm spēm. qd̄ intelligit
nō de spē nate scz d̄ spē appetibili. Est ei aliqd p-
mo mouēs qd̄ mouet appetitū et intellectu p̄cti
cū sicut appetibile. Et p hoc soluit argumentū
quā arguit^r q̄ sunt multa appetibilia fm species
que mouent fm locū vel localiter. **D**ōm q̄
spēs nō est hic accipienda p specie nature. quia
appetibilia que mouēt localiter hūt diuersas
naturas. sed sūt vnū mouēs in specie appetibi-
lis qz. scz oīa talia mouent appetitū in q̄ cōsistit
spēs appetibilis.

Quoniam autē tria.

Hic ponit ordinē eoz que requirunt^r in motu.
Et vult q̄ tria requirunt^r in motu scz mouēs or-
ganū quo mouēs mouet et illud qd̄ mouet. sed
mouens subdiuidit^r qz qdā est mouēs immo-
bile. et aliqd est mouēs qd̄ mouet. oīa ergo ista
sunt inuenienda in motu aīalis. qz appetibile
est mouens imobile. et mouēs mobile est ipse
appetitus qui mouet ab appetibili. medius q̄
mot⁹ sic est pōna localiter motiua et motū ē al
Quid autē sit organū q̄ aliqd mouet cōsiderādū
est in libro de motu aīaliū.

Querit^r Utrū sit similitudo in motu animal-
um et in motu vniuersi. **D**ōm q̄ sic. quia in
vniuerso aliquod est mouens imobile sic deus.

et aliqd est mouēs motum qđ scz mouet a deo et vltim^o mouet alia sicut sube separe speculatiue. alia sunt que mouent et mouentur executiue sicut aia nobilis cum celo. et ista inferiora sunt solū mota. **S**ilr ē in motu aiali qz appetibile mo et nō mouet. appetit^o mouet et poñam localiter motiua et mouet ab appetibili. poñam aut localiter motiua mouet executiue cor. et cor mouet alia mēbra q mouent et nō mouent. Est tñ in istis dōz qz appetibile mouet appetitum solū finaliter sed deus mouet intelligentiā finaliter et efficienter.

Hunc autē in sūma

Postqz **A**resto determinauit de poñam localiter motiua impatiua. hic pñr determinat de principio motus localis executiuo. Et vult qz pñcipiū mot^o localis executiuū est quedā poñam que est in corde fm q sibi iungunt alia mēbra. Et hoc pot sic pbari. qz illud est pñcipiū executiuū mot^o qđ est pñcipiū et finis mot^o. sed cor est pñcipiū et finis cuiuslibet motus in aiali. q poñam localiter motiua est in corde. **M**inor pz qz cor hz duplicē motū scz gibbosū. i. cōuexum et cōcauū et ideo hz motū sicut glingūm. i. circularē. et fm vnū motū scz pcauū ē finis. et fm aliū motū ē pñcipiū. **U**n qđāmodo cor mouet circularit. i. hz similitudinē mot^o circularis. sic qz illud qđ circulariter mouet fm totū quietat et fm pres mouet ita etiā est de motu cordis.

Arguit Poñam localit motiua pñcipiū i nervis adiuuicē iungentib^o organa que sunt pñcipia mot^o localis. **E**xempli grā in crurib^o sūt nervi quidā q adiuuicē iungunt organa mot^o localis. **D**ōm q cor accipit duplr. **U**no^o fm se et sic i corde nō ē poñam motiua localit. **A**lio^o caput cor fm q sibi iungunt alia mēbra. q recipiunt naturaliter insurū a corde. et sic cor ē subiectū poñam motiue localiter. **E**t sic dicit **A**resto. in libro de aialib^o q aia est in corde qđ nō ē fm de aia qlitercūqz accepta s; de aia motiua. **I**ta ergo potētia localiter motiua est realiter distincta ab alijs potētijs pñs dictis qz est vis qđā motiua que est in corde fm q ei alia mēbra coniungunt

Querit Quid sit pñcipiū mot^o localis in aialib^o. **D**ōm q aliud ē qñere de pñcipio motus localis et de poñam localiter motiua. **U**n si querat de pñcipio. **D**ōm est q duplex est pñcipiū motus localis. s. immobile et mobile. **I**mmobile est appetibile. qz hoc mouet appetitū ex e^o motu sequit motus aialis. **P**ñcipiū mobile est duplex scz impatiuū et est appetitus et fan-

tafia. vel est appetitus et intellectus sicut pñs dictū est. **S**ed executiuū est poñam q est in corde et in alijs mēbris sibi iunctis. **S**i aut qñat de poñam localiter motiua tñc excludit appetibile. qz qñis appetibile sit pñcipiū motus localis tñ nō est poñam motiua localiter. ergo ē tunc dōm q duplex est poñam motiua. **Q**uedā est impatiua et est appetitus cū fantasia. vel appetitus cū intellectu. **A**lia est executiua que est pñcipaliter in corde fm q alia mēbra sibi iunguntur. **E**t p hoc soluit qñtio scz an poñam localiter motiua sit vna distincta poñam. **D**ōm q sic et h loqñdo de poñam executiua et nō impatiua.

Immo quidem.

Postqz **A**resto determinauit de principio motus localis in cōi. hic pñter determinat de ipso p compositionem ad diuersa animalia. **E**t pmo dicit quid sit cōmune oibus aialibus pñcipiū motus. **E**t vult qz omne animal inqñtū appetitū est sūpū motiū. qz appetit^o est pñcipia causa motus. **C**ui^o rō est qz qñis pñcipiū motus localis sit ab aliqua cognitione tñ cognitio non est sufficiens pñcipiū mot^o localis nisi cognitōi addat appetitus. qz cognitio de se est ad opposita. sed appetit^o determinat poñam ad vnū. **E**t hoc ē qđ dicit **A**resto. q appetitus qui mouet nō ē sine fantasia rōnali vel sensibili. qñ diceret q talis appetit^o necessario pñsupponit cognitōem rōnalem vel sensibilem.

Arguit **N**ulla fantasia ē rōnalis. ergo male dicit q appetit^o nō mouet sine fantasia rōnali vel sensibili. **D**ōm dupliciter. **P**rimo q fantasia dicit rōnalis p pñcipationē licet non per essentiā. et tñ qz **A**resto. hic extendit fantasiam ad rōnem. ergo dōm est q illa pñt habere vnū cōmune nomen que hñt vnā cōem pñcipitates cū ergo cognitio sit cōis fantasie et intellectui. q ppe ē rō sic etiā p fantasia existēdi ad itellectū quia noticia in fantasia est nobis notior qz in intellectu.

Considerandus at

Hic **A**resto. inquit quid sit pñcipiū mot^o in animalibus imperfectis quibus solum inest sensus tactus. **E**t vult q fantasia indetermiata et pñcipientia indetermiata illam fantasiam consequens sūt pñcipiū motus localis in illis animalibus quibus solum inest sensus tactus. **E**t hoc sic pbat. quia eo modo quo animalibus inest motus localis. eo modo ipis inest pñcipiū motus localis. sed istis animalibus inest motus indetermiatus quia solus mouent in

pr̄tia sensibiliū q̄ determinate eis pponuntur ergo etiā p̄cipium eoz est fantasia indetermi nata et concupiscētia illā p̄seqns. eo em̄ modo quo illis inest fantasia etiā eis inest concupiscētia.

Sensibilis quidem

Consequēter dicit **Aristo.** quid sit p̄cipium motus localis in animalibus p̄fectis. Et vult q̄ in illis p̄cipiū motus localis est fantasia sensibilis absentis. quia illa mouētur s̄m fantasia dēterminatā. qd̄ intelligit̄ cōiungendo tali fantasie appetitū. Deinde ostēdit quid sit p̄cipiū motus localis in hominib⁹. et dicit q̄ fantasia deliberas. i. rō deliberatiua q̄ pōt vocari fantasia sicut dicitur est. **U**l̄ p̄t etiā exponi de fantasia sensitua que est deliberatiua p̄ p̄cipatōem. et sic fantasia sensitua etiā vocat̄ deliberas. **I**stud em̄ sic p̄batur. **I**llud est p̄cipiū motus localis in hominib⁹ quo vnū p̄eligit̄ alteri in agibilibus. qz ex tali electōe aliqd̄ mouet̄ ad vnū et nō ad alterū. sed talis electō fit p̄ rōem deliberatiua ergo rō deliberas est p̄cipiū motus localis in hoīe oportet em̄ q̄ illa ratō deliberas accipiat aliqz cōem regulā quā applicando ad agibilia vnū p̄eligit̄ alteri. illa aut̄ regula p̄t eē p̄cipiū omnium agibilibū scz q̄ omne bonū sit faciēdū et quia bruta nō possūt vti tali syllogismo. **P**rius que vnū p̄eligit̄ alteri. ideo sequunt̄ duo. **P**rius q̄ bruta nō h̄nt opinionē qz opinio generatur ex tali syllogismo. **S**ecūdo sequit̄ q̄ bruta statim mouent̄ p̄ fantasia ad concupiscendū vel ita scilicet qd̄ nō h̄nt deliberationē qua p̄nt p̄eligere hoc vel illud.

Vincit aut aliqando.

Dicit **Aristo.** n̄t vn̄ tacite questionē qua quis posset dicere q̄ hō sepe moueat̄ ad aliqd̄ p̄tra rōem deliberatiua qz nō semp̄ facit illud qd̄ deliberat. **R**ndit **Aristo.** q̄ qn̄ hō mouet̄ s̄m p̄p̄riam naturā hominis tūc semp̄ mouet̄ s̄m rōem deliberantē. sed qn̄qz p̄tingit̄ q̄ hō mouet̄ nō vt hō sed vt brutū. sicut p̄tingit̄ qn̄ appetit⁹ inferior vicit̄ superiorē appetitū et deliberationē remouendo hoīem ab eo qd̄ deliberauit rō. **E**x quo sequit̄ q̄ sic i toto vniuerso superior celestis spherā mouet̄ inferiores naturalr̄. sic etiā appetit⁹ superior mouet̄ naturaliter inferiorē. sed sic omnino motus fieret p̄tra naturā si inferior spera moueret̄ superiorē et traheret̄ eā ad suū motū. sic etiā est contra naturam q̄ inferior appetitus trahat̄ superiorē a sua rectitudine. et ideo ex hoc contingit peccatum.

Querit̄ **Utrū** virtus irascibilis et concupiscibilis moueant̄ a rōne et obediant ei. **D**dm̄ q̄ sic et hoc est verū s̄m aptitudinē taz quo ad intellectū qz quo ad voluntatē. rō em̄ qn̄qz extēdit ad appetitū rōnalem qui est voluntas. **Q**uā aut̄ appetitus inferior obediat rōni sic p̄batur qz appetitus p̄iungit̄ s̄m estimatiue p̄ncipaliter in homine que virtus estimatiua est rō particularis. **E**x quo sic arguit̄. **R**ō particularis dirigit̄ a rōne vli sicut p̄ in syllogizatione vbi p̄positiones singulares concludunt̄ ex vlib⁹. **C**ū ergo intellectus sit rō vli et estimatiua particularis. sic dirigit̄ estimatiua et appetit⁹ sibi coniunctus a rōne vli. **E**t ista est cā quare ouis estimans p̄ virtutē estimatiua lupū p̄ntem absqz deliberatione statim fugit. sed hō etiā si estimet p̄ virtutē cogitatiua aliqd̄ piculū sibi imminere primo deliberat anteqz fugiat. **E**t qz syllogizare n̄ est opus simplicis intellectus ideo dicunt̄ iste virtutes plus obedire rōni qz intellectui. idem p̄t ex experimento qz ex vlib⁹ syllogizationib⁹ mitigant̄ passionē sicut ira vel concupiscentia vel aliqd̄ h̄mōi et etiā obedunt̄ isti appetit⁹ voluntati. qd̄ etiā p̄t ex experimento qz videm⁹ q̄ hō si apprehendat aliqd̄ concupiscibile nō tū statim p̄sequit̄ illud sed aspicit̄ motū voluntatis rōnalis. **R**ō illius est quia vt prius dictū est voluntas est superior pōna iter pōnas aīe. sed semp̄ superior pōna mouet̄ inferiorē. q̄ etiā voluntas naturalr̄ mouet̄ inferiores pōnas.

Arguit̄ **Augustinus** vocat̄ sensualitatē spētem quia nō obedit rōni. ergo sequitur q̄ appetitus inferior nō obediat rōni. **D**dm̄ q̄ appetitus sensituius accipit̄ dupl̄. **U**no s̄m q̄ fert̄ in obiectū absolute p̄ter rōnē. et sic vocat̄ serpens qz sic mouet̄ p̄tra dñū rōnis superioris et inferioris. **A**lio accipit̄ appetit⁹ inferior s̄m q̄ in appetitū redūdat̄ intellectus. et sic appetitus vocat̄ rōnalis. potest em̄ pōna superior dirigere inferiorē ad suū actum.

Arguit̄ **D**dm̄ repugnat alicui nō obedit ei. scz sensualitas repugnat rōni. ergo nō obedit ei. **M**inor p̄t in incōtinentibus. **D**dm̄ q̄ sicut in animalibus est duplex principatus scz despoticus in quo principatu inferior nō h̄t p̄tātē resistendi superiori sicut dñs principatur suo p̄no. **A**lius est principatus politicus siue regalis et in illo principatu subditi h̄nt p̄p̄riā voluntatem resistendi domino suoz superior. sicut rex dominat̄ ciuib⁹. **D**dm̄ est ergo q̄ sicut in homine reperit̄ duplex principatus. quia aīa dñatur cor poris principatu despotico. et iō p̄t aīa vti corpe et corpe aīe resistere nō potest. **S**ed voluntas nō

diat appetitui inferiori tali p̄cipatu s̄ p̄nci/
patu politico et id appetit⁹ inferior p̄t resistere
appetitui superiori. **U**n patz q̄ ista p̄pō appeti-
tus inferior obedit rōni est accipienda s̄m q̄ obe-
dit dicit aptitudinē sic q̄ sit sensus appetitus
obedit. i. aptus nat⁹ ē obedire q̄uis etiā nat⁹ sit
repugnare rōni

Arguit Poñā sensitiva cognitiva nō obedit
rōi ergo nec appetitua. **A**ñs p̄z q̄a nō videm⁹
q̄n volum⁹ p̄na p̄z. q̄a appetit⁹ s̄ctur cogniti-
onē. **D**ōm q̄ duplīes sunt sensus s̄z extērio-
res ⁊ tales nō obediūt rōni q̄a tales nō mouen-
tur nisi p̄ntib⁹ sensibilibus. cū ergo p̄ impium
volūtatis nō sit obiectū p̄ns. ergo nō p̄t videre
vñs q̄n volum⁹. **S**ed sensus interiores mo-
uent s̄m impīn volūtātē q̄ illi sensus p̄ponūt
fantasmata s̄c dirigunt a libtate volūtatis

Querit **U**tr appetit⁹ sensitiv⁹ moueat vo-
lūtātē **D**ōm q̄ q̄z p̄t appetit⁹ sensitiv⁹ moue-
re volūtātē **C**ui⁹ rō est q̄ obiectū volūtatis ē
bonū sed s̄m appetitū sensitivū q̄nq̄z indicam⁹
aliq̄d esse bonū. ergo appetit⁹ sensitiv⁹ p̄t moue-
re volūtātē. **M**aior est manifesta ⁊ minor p̄z
q̄a q̄d alicui videat aliq̄d esse bonū hoc p̄tigit
ex dispōne illius q̄d p̄ponit tale bonū sic gust⁹
infect⁹ indicat hoc esse dulce q̄d p̄uenit. sibi s̄z
suā infectionē. cū ergo ex passione appetit⁹ sensi-
tivi q̄nq̄z hō imutet ad dispōnem aliquā. seq̄t
q̄ s̄m illā dispōnem appareat aliq̄d bonū quod
extra illā dispōnem nō esset bonū. ⁊ sic p̄z q̄ ap-
petitus sensitiv⁹ mouet volūtātē ex pte obiecti

Añ. **A**ppetit⁹ superior est mouēs ⁊ mouēs est
p̄stātius moto et dignius eo. q̄ appetitus sensi-
tius q̄ est appetitus inferior nō p̄t mouere ap-
petitū superiorē. **D**ōm q̄ nō est incōueniēs q̄
aliq̄d sit dignius altero simplr. ⁊ tñ alterū pōt
esse dignius illo s̄m q̄d **P**er h̄ ergo est dōm q̄
appetitus sensitivus accipit duplr. **U**no⁹ s̄m
se ⁊ sic mouet a volūtate. ⁊ sic s̄p appetitus intel-
lectivus est dignior. **A**lio⁹ appetitus sensitiv⁹
accipit s̄m q̄ subiacet passioni. ⁊ sic appetitus
sensitivus dñatur appetitui intellectivo. quia
mouet appetitū intellectivū ad p̄sequendū passi-
onē q̄ dñatur in appetitu sensitivo.

Arguit **V**irtus p̄ticulari nō agit in causam
vlem. ergo appetitus sensitivus nō agit in vo-
lūtātē que est circa bonū vlem. et appetitus sensi-
tivus est circa bonū p̄ticolare **D**ōm q̄ virtus
p̄ticularis nō agit in b̄tutē vlem nisi etiā talis
virtus vñs applicet ad aliq̄d p̄ticolare agibi-
le **E**xempligrā extra p̄positū. **V**irtus celi q̄ est
vñs p̄t impediri p̄ aliq̄d p̄ticolare agens circa
p̄ductionē alicuius plante ⁊ tñ virtus celi est

vñs nō q̄ vñs est verū q̄ b̄tus p̄ticularis nō im-
pediat virtutē vlem. et ergo p̄t appetitus sensi-
tivus disponi p̄ aliquā passionē vt in hoc par-
ticulari agibili trahat rationē a sua rectitudine

Scientificum autē

Quia **A**ñ. supra dixit q̄ in homine mouet rō
deliberativa. iō **A**ñ. h̄ dicit que sit illa rō mouēs
Et p̄tio vult q̄ illa nō est rō speculativa q̄ illa
nō mouet sed manet. i. q̄escit. **I**lla em̄ rō nō cō-
siderat aliq̄d agibile. et iō vocat eā scientificam
q̄a p̄ illā absolute aliq̄d scimus **R**atio q̄ q̄ mo-
uet est p̄ctica q̄ iterū est duplex s̄z vñs q̄ cōsi-
derat vñā p̄cipia agibiliū. ⁊ p̄ticularis q̄ ap-
plicat tale vñe ad aliq̄d p̄ticolare agibile **E**xem-
pligrā **R**ō vñs dicit q̄ p̄ntes sunt honoradi.
sed rō p̄ticularis dicit q̄ ille pater sit honoradi.
mouet ergo vtrāq̄ ratio p̄ctica. sed differēt
q̄a rō vñs p̄ctica mouet sicut cā p̄tima. s̄z rō
p̄ctica p̄ticularis mouet sicut p̄tima cā. op̄z
em̄ si motus debeat seq̄ q̄ vniuersalia applicet
tur ad p̄ticularia agibilia. **E**t ex isto p̄t faciliter
sumi rō q̄re rō p̄ctica p̄ticularis corrupit
q̄a in ista p̄ticulari applicatione contingit p̄ti-
cularem rōnem corrupi p̄pter delectationem
vel p̄pter aliam passionē quam delectationē vel
passionem in electione sequitur ratio p̄ctica
p̄ticularis.

Queritur **U**trum homo sit liberi arbitrii.
Dicendum q̄ sic. quia nisi sic tunc frustra el-
sent consilia. exhortationes p̄cepta. p̄z em̄ et
pene quod est falsum. **C**uius ratio est quia de
his que fiunt necessario non est consilium vt di-
citur tertio ethicorum. sed de his que possūt sic
esse vel non esse. fiunt ergo consilia vt vnum eli-
gatur per liberum arbitrium et non alterum.
Similiter fiunt exhortationes vt eligatur ali-
quod bonum et eius oppositum non eligatur.
Similiter p̄cepta sunt de his que homo po-
test facere vel non facere. **P**remiū autem datur
bonis ⁊ pena malis. **C**irca quod sciendum
q̄ quedam res agunt sine iudicio ⁊ sine cogni-
tione. sicut lapis tendit ad locum reorsum. et
alique agunt iudicio et cognitione sed non libe-
ro quia agunt naturali instinctu sicut bruta. s̄z
homo agit iudicio etiā libero. agit enim iu-
dicio quia per vim cognitiuam homo iudicat
quid sit agendum et quid dimittendū. **E**t istud
iudicium nō est ex naturali instinctu sed ex col-
latione ip̄i⁹ rationis in p̄ticulari operabili.
Cuius ratio est quia appetitus noster sequitur
rationem. sed ratio nostra in p̄ticularibus
agibilibus est circa contingētia circa illa autē

ratio habet viam ad opposita. p̄t enī rō p̄sua-
dere in aliquo p̄ticulari agibili duo contraria
sicut patz in rhetoricis p̄suasionibus. etiam in
Dyalecticis syllogisimis. Unde patet q̄ origo li-
bertatis ē ex rōe p̄suadente aliquid agendum
vel non agendum.

¶ Ar. Aresto. dicit. q̄. ethicoz. Qualis vnus
quisq̄ ē talis finis debet ei. Ex quo sic arguitur
aliq̄s ē aliquis ex habitu et natura. q̄ homo
nō ex libero arbitrio opaf. sed ex habitu vel na-
tura ordinat ad finē. Dōm q̄ in hoīe ē du-
plex q̄litas. scz naturalis et acquisita vel super-
ueniens. Naturalis q̄litas p̄t accipi vel circa i-
tellectū. vel circa corpus et virtutes corpi amē-
tas. ex naturali aut q̄litate intellect⁹ hō appe-
tit vltimū finē. et ideo nō vult libere vltimū fi-
nē sed necessario. Et ideo p̄ cōparationē ad vlti-
mū finē nō habet voluntas libertatē. qz hoc est
luminū bonū ad qd̄ naturalis oīa inclinatur
Ex p̄te autē corpoz hō p̄t habere qualitates in-
clinantes ipm ad aliqd̄. sed illis inclinationi-
bus p̄t resistere p̄ voluntatē. et p̄ qualitates su-
peruenientes acquisitas aut infusas. etiā incli-
natur homo ad aliqd̄ opus sed nō necessario. et
ideo adhuc p̄t nō agere opa illi⁹ habitus. et hō
p̄pter triplicem cām. Prima qz p̄t p̄uenire ac-
quisitionem habitus. Secda qz p̄t non vti ta-
li habitu. Tercia qz p̄t p̄ cōtrarios motus id ē
actus tales habit⁹ corūpe. Dōm ē ergo ad ar-
gum. n̄tū. q̄ quis habit⁹ inclinatur ad aliqd̄ o-
pus nō tū necessitat ad tale opus. qz p̄t aliq̄s
hōs habitū nō opare p̄ talē habitū.

¶ Querit. Utz liberū arbitriū sit sp̄calis po-
tētia aīe. Dōm q̄ nō qz ē ip̄amet volūtas.
qd̄ sic p̄bat. qz optet pōnas appetitivas eē p̄-
porcionatas apprehensivis. qz appetitive mo-
uent ab app̄hensivis. sed in intellectu ē quedā
vis itellectiva q̄ vnū ex alio eligim⁹. ergo pro-
porcionabilis sic erit in appetitiva. Est igitur
vna vis in appetitiva q̄ simpliciter finē appeti-
m⁹ et vocat volūtas. Alia ē vis electiva siue li-
beri arbitrii fm̄ quā vnū eligit aut aliud. sic q̄
intellect⁹ et iō sūt vna pōna ita volūtas et libe-
rū arbitriū. et iō fm̄ aliq̄s liberū arbitriū dicit
vis electiva qz p̄ illā vim vnū peligit alteri.

¶ Ar. Naturale et deliberatiū nō p̄nt esse v-
na pōna s̄ ē aliq̄ volūtas naturalis q̄ vocatur
thelesis. et aliq̄ ē volūtas deliberativa q̄ vocat
vulesis. ergo sunt distincte pōne. Dōz q̄ vo-
lūtas naturalis q̄ vocat thelesis. et volūtas de-
liberativa que vocat vulesis nō d̄nt vt diuer-
se pōne. sed d̄nt fm̄ actū p̄fectū et imp̄fectum
qz thelesis dicit volūtatē imp̄fectā q̄ nō est cō-

sumpta p̄fecte deliberationi et cōplete. nec est ac-
cepta fm̄ oēs circūstantias siue cōditiones. sed
vulesis ē volūtas accepta cū p̄fecta deliberatōe
et fm̄ hoc cōtingit q̄ aliq̄s vult opposita s̄z di-
uerfas volūtates. q̄nq̄ enī ante p̄fectā delibera-
tionē vult aliquā re quā tū nullo mō vult post
deliberatōem p̄fectā. Ut martyres volūtate na-
turali volebāt nō mori. sed volūtate deliberati-
ua et p̄fecta volebāt mori ne abnegarēt fidem.

¶ Ar. Pōne distinguunt p̄nes act⁹. s̄ ē alius
actus volūtatis et liberi arbitrii. q̄ sunt diuer-
se potentie. Maior est nota. et minor pz. qz vo-
lūtas ē act⁹ pōne volūtie s̄z q̄ absolute inclinatur
ad finē. s̄ electō p̄p̄t diuisitatē eligibilū ē act⁹
liberi arbitrii. Dōm q̄ sunt duplices actus.

Quidā sunt qui se accidentali⁹ h̄nt ad aliquā
pōnam. et tales nō diuersificant pōnam. Alii
sunt actus q̄ essentialiter se h̄nt ad potēcias. et
illi diuersificant pōnas. sicut in sensibus sūt au-
dire et videre. tales enī actus diuersificant potē-
cias. Per hoc q̄ ē dōm q̄ electio et voluntas se
h̄nt p̄ accūs ad liberū arbitriū. qz volūtas est
act⁹ pōne volūtie fm̄ q̄ absolute inclinatur i fi-
nē. s̄ electio ē act⁹ volūtatis fm̄ q̄ vnū peligit
alteri p̄pter aliqd̄ bonū p̄ns. Et ille ē de intel-
ligere et rōcinari quo ad pōnam itellectivam.

¶ Ar. Est duplex intellect⁹ scz agens et possibi-
lis. q̄ etiā erit duplex volūtas p̄na tenet a fili
Dōm ē dupliciter. Primo qz volūtas nō mo-
uet a duplici intellectu. s̄z solum ab intellectu
possibili. Et iō sicut i intellectu possibili ē vis
itellectiva et rōcinativa. ita in volūtatē ē vis
volūtiua et electiva. Secdo ē dōm qz itellect⁹ cō-
paf ad volūtatē vt mouēs. et ideo nō oportet
distinguerē duplicē volūtatē. qz nulla est vo-
lūtas agens cū oīs volūtas sit mota.

Vegetabilē quidē

Postq̄ Aresto. i p̄cedētib⁹ determinauit d̄ sūt
gulis p̄tib⁹ anime scz de anīa vegetatiua. sen-
sitiva. itellectiva. et motiua fm̄ locū. hic p̄nt
vult oñdere q̄no se h̄nt iste p̄tes ad viuētia. et
primo q̄no se habeat aīa vegetatiua ad viuē-
tia. scdo q̄no aīa sensitiva. Vult ergo qz anima
vegetatiua est in omnibus viuētibus. Et hoc
sic p̄bat. qz omne viuēs vel habet t̄ps augmē-
ti sicut in principio post generatōem. Aut ha-
bet t̄ps decrementi. sicut q̄n viuēs rēdit ad cor-
ruptōes. Vel h̄z t̄ps stat⁹ sicut q̄n nec augetur
nec decreuit. sed in oībus istis statibus neces-
se est viuēs vti alimento. sed vti alimento spe-
ctat ad aīam vegetatiuā. ergo necesse est omne
viuēs habere animā vegetatiuā.

Querit Quotuplex est tempus in reb⁹ ge-
neratis. **D**dm q³ triplex. Aliquod est temp⁹
in quo ppter calozē naturalem plus aggenera-
tur de alimento substantie aliti q³ deperditū fuit
et hoc est tempus augmenti. Aliud est temp⁹
in quo plus remouet de substantia aliti q³ ag-
generet et hoc ppter defectū calozis naturalis
et hoc est tempus decrementi. Aliud est temp⁹
in quo equaliter aggenerat sicut deperditū fuit
et hoc dicit tempus status. Dicit tamen aliq³
q³ non sit tempus stat⁹ nisi quo ad nos. q³a vel
homo semper crescit et augmentetur vel decre-
scit. et hoc capiēdo augmentum et decremen-
tum improprie fm q³ aliquid dicit augeri q³
est factū maius q³ imediate ante hoc fuit. et hoc
dicitur crescere q³ est factum minus q³ im-
mediate ante hoc fuit.

Sensuum autez ne

Dic ondit q³o se habeat sensus ad viuētia.
et dicit q³ non est necesse omnib⁹ viuētib⁹ in
esse sensum. et hoc sic pbat quia primus tact⁹
scz sensus consistit in quodā temperamento q³li-
tatum primariū. q³ sicut prius dictū est. nihil
aliud est sensus tactus q³ medietas calidi. fri-
gidi. humidi. et sicci. sed sunt multa viuētia
que habent corpus simplex. sicut sunt plante.
ergo illis non inest aliquis sensus.

Arguit Plante habent corpus mixtum. q³
non habent corpus simplex. **D**dm q³ dupli-
citer d^r aliq³ corpus simplex. Uno mō q³ nō
est compositum ex quattuor elementis. et sic ce-
lum et quattuor elementa sunt corpora simpli-
cia. et illo modo verū est q³ plante non sunt cor-
pora simplicia. Alio modo dicit aliq³ corp⁹
simplex in virtute et in potentia. et sic illud dici-
tur corpus simplex q³ non potest fundare sen-
sum tactus. et sic plante habent corpora sim-
plicia. q³ non habent in se illā medietatē qua-
litatū primaz in qua fundatur sensus tactus
Ubi notandū est q³ aliqui exponebant corpus
simplex ad significandū corpa que sunt soluz
elementaria vt scz sit sensus q³ aliqua sunt vi-
uentia scz calozemones et cacozemones q³ ha-
bent corpa simplicia scz aerea tantū. **E**t quis
illo modo posset intelligi textus nō tamen vi-
detur esse ad ppositū sicut prima expositio.

Animal autē neces.

Consequenter ondit **A**resto. q³o se hz sensus
ad viuētia. **E**t vult q³ quis sensus non inest
oib⁹ viuētib⁹ sicut dictū est. necesse est ta-
mē sensus eē i quolibet aiali. et hoc pbat sup-

pōnendo duas autoritates. **P**rima est q³ nati-
ra nihil facit frustra. **S**cōda q³ omnia que fiūt
a natura subsistūt ppter finē vel accidūt his que
fiūt ppter finē. ex quib⁹ sumit talis rō. **S**i al-
nō haberet sensuz tūc nō posset distinguere in-
ter nutrimentū cōueniēs et discōueniēs. q³ per
nutrimentū discōueniēs corripit. et iō sic gene-
ratio talis aial esset frustra. q³ frustra generat⁹
q³ statim corripit q³ ē cōtra primā autorita-
tē. **E**t hnt pgressiua aialia organa q³ nō habe-
rent aliq³ finē nisi aial haberet sensuz q³ est
ptra scōdaz autoritatē. **E**t q³ possz aliq³ dicere
q³ al hēret intellectū et p intellectū fugeret discōue-
niētia et psequeret cōueniētia et sic nō eēt neces-
se habere sensuz **A**resto. soluendo dicit q³ hoc
est impossibile q³ aia intellectua sit sine sensu i
aliquo corpe. et hoc ideo q³ talis unio ad cor-
pus tale nec esset ppter bonū aie nec ppter bo-
nū ipius corpus. **N**ō propter bonū aie. q³ aia
in tali corpe extū nō intelligit q³ nō p^t recipe-
re sensibus cognitionē sicut facit p corp⁹ senti-
tiū. **N**ec esset ppter bonū corpus. quia aia cō-
seruat corpus in esse et non econtra. cū ergo ta-
lis aia nō esset in corpe subiectiue nō posset cō-
seruare corpus in esse **E**t quo textu p^t capi q³ a
nima nobilis non vni^t celo p informationem
sed solum per assistentiam.

Atuero si sensum.

Quia **A**resto. supra dixit q³ necesse ē oē aial
habere sensum. hic pnter ondit que sensuz ne-
cesse sit omne aial habere. **E**t vult q³ necesse est
habere oē aial sensuz tactus. **E**t rō stat in hoc.
Omne aial aut hz corpus simplex aut mixtū
nō aut p^t habere corp⁹ simplex. q³ in tali cor-
pore nullus sensus subiectari p^t. sed prius pba-
tum ē q³ necesse ē oē aial habere aliq³ sensum
et si ē corp⁹ mixtū tūc fundat sensum tact⁹. q³a
tactus cōsistit in quadā medietate pportionis
q³litatū primaz. s. calidi. frigidi. humidi et sicci.

Propter quod qui

Dic elicit correlarie q³ etiā pter tactū necm est
oē al hēre gustū. et hoc sic pbat. q³ gust⁹ ē q³dā ta-
ct⁹. si g³ necesse ē al hēre tactū. g³ etiā et gustū. **I**tes
gust⁹ ē sent⁹ alimētū. s. sine alimēto al nō p^t p^t
stere. g³ eē nec sine gustu. alij at sensus nō faciūt
ad alimētū s. apphēdūt delectatōez circa alimē-
tū. et hoc ē vez d sensu olfact⁹. et hoc probat in-
ductiue. q³ color et son⁹ nihil faciūt ad alimē-
tū sed odor ē delectatio circa alimētū sicut pro-
bat **A**resto. in libro de sensu et sensato.

Arguitur **P**rius dictū est in scōdo hui⁹ q³ so

lus tactus necessari^o sit aiali. ergo male dicitur hic q^d gustus et tactus sunt necessarij oi aiali.

Dom q^d gust^o capit^o dupli^r. Uno^o fm q^d est discretivus alimenti fm q^d in alimento sunt qualitates tangibiles scz calidū. frigidū. humidū et siccū. et sic gustus est vna potentia cum tactu. qz tact^o exis circa alimentū vocat^o gustus. et tactus exis circa alia tangibilia vocat^o tact^o. Alio modo accipit^o gustus fm q^d est discretivus alimenti inqstu^o alimētū est saporosus et sic gustus est specialis potentia. qz h^{ab}z speciale obiectum scz saporem. Et isto modo gustus nō est in quolibet aiali. qz conchilia et aialia imperfecta nō habent talem gustū. saluant^o enī talia animalia in aqua salia. qz illa est calidior qz aq^{ua} dulcis. et in aqua dulci talia aialia corrūperēt

Aliū autēz propter

Ex q^d **A**resto. dicit q^d duo sunt sensus necessarij oib^{us} aialib^{us} inquit iā p^{ro}nter in q^{ui}b^{us} aialibus alij sensus sunt necessarij et vult q^d alij sens^{us} nō sunt necessarij oib^{us} aialib^{us} sed illis quibus cōuenit querere alimētū in distātia sicut sunt aialia p^{ro}gressiva. qz necesse est talia aialia habere sensus quib^{us} cognoscat aliq^{uod} distans. s^{ed} tactu et gustu non cognoscat aliq^{uod} distans. sed alijs trib^{us} sensib^{us}. et hoc p^{ro}bat qz alijs trib^{us} sensibus primo mouet mediū et medio moto mouetur sensus. Et ponit duo similia. vnū est in motu locali. scdm in motu alteratōnis. In motu enī locali q^{uic}qz contingit q^d vno motu mouet alterum. et istud alter mouet terciū. sicut cōtingit in motu p^{ro}ctor in quib^{us} ptes aeris successiue mouent^{ur}. sic etiā fit i motu mediū in istis trib^{us} sensib^{us} q^{uod} mediū p^{ri}mo mouet anq^{uam} pōna. Scdm sile est de alteratōne. qz q^{uic}qz aliq^{uod} alterat vnā rem que alterata alterat aliā. sic etiam contingit in sensib^{us} et in medio. Et ponit exem^{plum} de sigillo et cera. Est tñ ista d^{ic}ta i tertio. qz sigillū nō imprimit figurā cere vsqz ad p^{ro}fundum. sed tñ vsqz ad superficiē. sed visibile imprimit suā figurā vsqz ad finē. i. vsqz ad p^{ro}fundum.

Quod at impossibi

Hic **A**resto. p^{ro}bat q^d prius supponebat siue cōcludebat scz q^d corp^{us} simplex nō p^ot esse corp^{us} aialis et hoc p^{ro}bat sic. Necesse est oē al^{iquid} h^{ab}ere sensū et p^{ri}ncipue sensus tactus. qz p^{ro} sensum differt aial a nō aiali qz sensibile est d^{ic}ta aialis. s^{ed} in corpe simplici nō p^ot esse tact^{us}. qz necesse est tactū cōst^{it}uere in quadā medietate q^ualitātū primaz que medietas est solū i mixtione illaz q^ualitātū. in si^{gnis} enī si sint aliq^{uod} ptes in aiali in quib^{us} nō est

tal^{is} medietas cōmixtionis sed ptes sunt terrestres in illis nō erit sensus tactus neqz alius sensus. Et ideo ossa capilli et vngues non sentiunt. quia habundant in terrestreitate.

Ar. In libro de sensu et sensato d^{icitur} q^d organū tact^{us} sit de natura terre. q^{uod} male d^{icitur} hic q^d iⁿtrib^{us} aialiū in quib^{us} est abundātia terrestreitatis nō sit sensus tact^{us}. **D**om q^d tactū esse de natura terre p^ot duplici^{ter} intelligi. Uno^o p^{ro} cōpatōnem ad alios sensus. et sic est vez. qz est magis terrestri^{us} quā alij sensus. Alio^o p^{ro} siderat^o fm se et a domi^{no}. et sic est falsus. qz in oi sensu absolute accepto d^{icitur} aer vel aq^{ua}. Et rō d^{ic}ta fuit. qz sensus d^{icitur} esse receptivus sp^{iritu} sensibiliū. sed terra nō est bene receptiua q^ua est nimis grossa.

Manifestum ergo

Ex p^{ro}dictis **A**resto. o^{mn}dit habitudinē sensuum ad aialia. et p^{ri}mo sensus tact^{us}. scdo alioz sensuum. Quo ad p^{ri}mū dicit q^d ex p^{ro}dictis manifestū est q^d p^{ro} p^{ro}uatiōne tactus necesse est aialia mori et nō p^{ro}manere. et hoc ideo qz ille sensus est necessarius aiali quo ad esse. nō aut^{em} sic est de alijs sensibus. qz etiā corruptis alijs sensibus adhuc aialia p^ot manere in esse sicut sunt multi ceci et surdi. Ex quo vlt^{er}ius cōcludit q^d excellētia alioz sensuum nō corrūpit aial licet bene sensus vt excellēs color bñ corrūpit visus s^{ed} nō corrūpit aial sed excellētia tāgibilia etiā corrūpit aial et nō solū sensum vt excellens calor vel frigus.

Ar. Apoplectici carēt sensu tactus. et tñ viuūt in illa pte vbi humores sunt corrupti. q^{uod} male d^{icitur} est q^d p^{ro} p^{ro}uatiōne tactus ipm aial corrūpatur. **D**om q^d in illa pte que patit apoplexiam non est sensus tactus fm actū scdm. est tamen ibi adhuc sensus tactus fm actum p^{ri}mū. quia ibi adhuc est anima. impeditur tamē influxus qui est a capite ad cetera membra. et ideo illa membra sunt quasi mortua donec reuertat ille influxus qui fuit p^{er} humores impeditus. et tñ ibi iterū est actus scdm tactus.

Ar. Videt^{ur} q^d etiā sensibilia alioz sensuum corrumpant totū aial. qz sonus q^{uic}qz corrūpit aial vt p^{ro} in tonitruo. **D**om q^d in tonitruo sunt tria cōsideranda. Primo sonus qui potest q^{uic}qz corrumpere auditum si sit sonus vehemens. Secundo in tonitruo est aer violent^{er} motus et talis aer potest hominem precipitare ad terram. et si iste homo interficiatur est ex precipitatōe. Tercio in tonitruo emittuntur ex nube quidam venenosi vapores qui spargunt^{ur} ad aerem. et ideo si homo attrahat tales vapores tñ homo inficitur ex veneno attracto

Tabula

et sic iste vapor potest interficere hoies et non
sonus. et quia p pluuiā ista materia impeditur
et debilitatur vel extinguitur. ideo cōter dicit
quod tonitruum non est periculosum tempore
pluuię.

Alios autēz sensus

Hic ostendit **A**restoteles qualiter alij sensus
se habeant ad alia animalia. Et vult q alios
sensus habet aial non ppter necessitatem sui
esse. sicut habet gustum et tactum. sed ppter be-
ne esse id est vt animal melius et conuenienti-
us viuat sicut animal habet visum vt videat ali-
quid pcul p aliqđ mediū qđ ē dyaphanū et ha-
bet gustum vt sentiat delectationem in alimen-
to capiēdo gustum pprie. et habent aialia au-
ditum vt eis aliquid significetur. quia per au-
ditum audiūt sermones alioz. et sic habet lin-
guam vt sonando significet suas affectōnes al-
teri. Hoc tamen differenter in homine et alys
animalibus contingit. quia alia animalia faci-
unt voces illiteratas. vt in capitulo de voce di-
ctum est in secundo hui⁹ in quo excedit homo
alia animalia et naturalia ppter perfectionem
nature sibi a deo collate qui super omnia est be-
nedictus in seculoz secula Amen.

Notata diligenter visa et pūgali cura au-
scultata circa tres libros de Anima Arestote-
lis Lamberti de monte artiu magistri ac sacre
theologie professoris iuxta doctrinam insignis
et sancti doctoris Thome de Aquino ordinis
fratrum pdicatorum expliciunt feliciter.

Incipiunt tituli q

tionū triū libroz de aia s̄m numerū folioz ad
signati. Et in primo folio habet figura que p̄n-
cipalem materiam totius libri in se compre-
hendit.

Questiones phemiales

- Utrū de anima sit scia. folio. ii.
Utrū scia de anima sit vna. ii.
Utrū scia de aia sit phisicalis. iii.
Cui p̄ti phie subordinet ista scia. iii.
Quē ordinē habeat liber de aia inter libros
phisicales. iii.
Quid sit subiectum libroz de anima. iii.
Utrū ois scia speculatiua sit bona et honorabi-
lis. iii.
Quotuplex sit bonum. iii.
Utrum omnis noticiā sit de numero bonoz
honorabilium. v.
Utrū in artibus possint inueniri due iste con-
ditiones dignitatis. v.
Quis istoz mōz certitudis sit dignior alio. v.
Quare Aresto. vocat sciaz d̄ aia historiā. v.
Utrū historia de aia sit in p̄mis ponenda v.
Quō se h̄nt ad dignitatē et certitudinē metha-
phisica. mathematica et phisica. vi.
Utrū scia libri de aia valeat ad oēm sciaz vi.
Quare Aresto ponit i phemio tm̄ duos mo-
dos inuestigandi qđ quid est vii.
In quo genere sit anima. vii.
Utrū act⁹ et poia multū differant. vii.
Utrū ois aia sit eiusdē sp̄i cū q̄libz aia. ix.
Quare Aresto. mouet dubitationem circa v-
nitatem diffinitionis anime. ix.
Utrū sit danda vna cōis diffinitio aie. ix.
Ex quot motiuis fuit Plato motus ad ponē-
dum ydeas separatas. ix.
Quō possum⁹ venire in cognitionē istoz vni-
uersaliū. s. i noticiā vlis i re añ rē et post rē x.
Utrū ista tria vlia distiguat realit̄ l̄ moralit̄. x.
Utrū vniuersale sit generabile. x.
Utrū rō aialis s̄m vnūqđqz animal sit altera et
altera. xi.
Utrū accidentia magnā partem conferant ad
cognoscendum qđ quid est. xi.
Utrū acc̄ns nccario diffiniat p̄ suū subiectū. xi.
Utrū diffinitōes dyalerice sint caste et vae. xii.
Utrū aia sit sepabilis a corpe. xii.
In quo pdicamento sit ira xii.
Sequitur prim⁹ de aia s̄m cōes phos. Et ha-
betur q̄st̄ ad principalia puncta in duob⁹ fo-
liis scz in. xiiij. et in. xv. vbi specialiter notant̄
noue aurozitates. Reliq̄ s̄nt d̄ errorib⁹ atiq̄

Sequitur secundus de anima folio. xv. i fine.
Sub quo membro sibe continetur anima xvi.
Quare in principio scđi ponit divisiones ex parte corporis. cũ tñ anima nõ sit corpus. xvi.
Utz diffinitio anime sit bene assignata. scđ anima ẽ actus primus zc. xviii.
Utz distinctio q̄ est in vna anima ronalĩ fm multos gradus pfectionis sit realis. xix.
Utz ex corpe et anima fiat vñũ et quõ. xix.
Quare Aresto. posuit istã dubitatõem. xix.
Utz anima vniat corpi absqz media dispõne. xix.
Utrũ anima vniat corpi mediãte spũ. xix.
Utrũ i diffinitõe anime phisicũ debeat pcedere organiciũ vel econtra. xx.
Utrũ in diffinitione anime debeat addi vitã habentis in potentia. xx.
Quare sepata forma substãtiali alicui rei res non manet nisi equiuoce. xx.
Quare nõ ponit in diffinitione anime. Anima ẽ actus corporis hñtis vitã in actu. xx.
Quõ scđã diffinitio tetragonisimi dicit causas primam. xxi.
Utrũ ps decisa ab aiali sit aial xxii.
Utrum anima sit in toto tota et in qualibet eius parte tota. xxii.
Utrũ anima vegetatiua. sensitua. z intellectiua sint vna anima vel plures anime xxiii.
Utrũ in generatiõẽ hois sint multe forme substantiales sibi inuicẽ succedentes. xxiii.
Utrũ anima ronalis debeat esse in corpe corruptibili sicut in propria materia. xxiii.
Que sit scđã diffinitio anime. xxv.
Quõ ista scđã diffinitio demonstrat pma. xxv.
Que istarum diffinitionũ sit materialis z que formalis xxv.
Quot sunt anime et quot gradus vite et quot genera potentialium. xxvi.
Quare vocantur genera potentialium xxvi.
Que sit rõ ordis illoz generũ ponaz. xxvi.
Utrũ plures sint anime i anima. xxvi.
Quot sunt anime anime ronal corpi pfecte. xxvii.
Utrũ anime anime distinguantur ab anima. xxvii.
Utrũ anime anime sunt in anima vt in subiecto. xxvii.
Utrũ anime anime fluat ab ipa anima. xxviii.
Utrũ edueniente anima ronalĩ anima sensitua corrumpatur. xxviii.
Quare in quibusdã animis reperit vegetatiũ sine sensitua. xxviii.
Quare tactus inuenitur in omni animali z nõ alij sensus. xxix.
Quare intellectiũ vocat vltimũ et minimũ in textu. xxix.

Utz anime anime distinguantur p actus z obiecta. xxx.
Utrũ anime anime in diuersis animalibus diuersarum specierũ sint vni speciei vel non. xxx.
Utz naturalissimũ opoz in viuentibus sit generare sibi simile. xxx.
Quis sit ordo actũ anime vegetatiue. xxxi.
Utrũ homo posset dici finis oim rerũ. xxxii.
Utrũ anima sit causa z principũ corporis in triplici genere cause. xxxii.
Utz i oibz eodẽ mō sumat sursũ z deorsũ. xxxii.
Utrũ calor qui est causa nutritionis sit eiusdem speciei cum calore ignis. xxxiiij.
Utrũ oia a fine appellari iustũ sit. xxxiiij.
Utz tñ tres sint anime anime vegetatiue xxxiiij.
Utz ad oẽz nutritõem seqtur augmentatõ. xxxv.
Quot sunt in nutritione z quid significat nutritio. xxxv.
Que ordmẽ habeat anime vegetatiue xxxv.
Utz iste anime vegetatiue in diuersis animalibus sint vni speciei vel diuersarum. xxxv.
Utz sensus sit virtus passiuã. xxxvi.
Utrũ ebrietas impediãt sciã. xxxviij.
Utz sciã acqrat p motũ aut p altatõẽz. xxxviij.
Utrũ vniuersalia sunt in anima. xxxviij.
Quare Aresto. prius determinauit de sensibilibus qz sensibus. xxxviii.
Quare visus et tactus p̄cipiunt ista duo sensibilia. scđ magnitudinẽ z figurã z ñ alij sensus. xxxviii.
Que sit rõ qz triplex est sensibile. xxxix.
Utrũ in potentis anime sit ordo. xxxix.
Utrũ vna potentia anime oriatur ex anima mediante alia. xl.
Quid sit obiectũ visus. xl.
Utrũ lumẽ requirat ad videndũ ppter colores aut ppter medium. xli.
In quo pdicamento sit dyaphaneitas. xli.
Utz ista dyaphaneitas in diuersis corporibus sit vni speciei. xli.
Utrũ lumẽ et color differant specie. xli.
Utrũ lumen sit corpus. xliij.
Utz lumẽ equaliter repiat in oibz. xliij.
Quare color prius mouz mediũ qz sensũ visũ. xliij.
Utrũ color sit vni speciei fm qz est i obiecto medio et organo. xliij.
Utrũ sensibile positum supra sensũ faciat sensationem. xliij.
Quare Aresto. i scđo de anima determinat de generatione soni et nõ de generatione obiectoꝝ alioꝝ sensuum. xliij.
Quare non dicimus audio aerem cum tamen in aere sit sonus subiectiue. xliij.
Utrum sonus perueniat ad auditum per motum localem. xliij.

Utrū sonus sit forma naturalis.	xlvi.	Quare nō est aliq̄s hū ^o i volūate iclinās ad bonū sic ē hū ^o intellect ^o inclinās ad vez.	lxiiij.
Utrū sonus echon sit sonus.	xlvi.	Utrū ex tēru possēt elici q̄ sit aliq̄s sensus alti or sensu cōmuni	lxv.
Utrū son ^o echon sit idē son ^o cum sono p̄ncipi/ pali.	xlviij.	Utrum intellectus possēt velari p̄ infirmitate passionem aut somnum.	Ibidē
Utrum sonus echon fiat in aere realiter vel in tentionaliter.	xlviij.	Utrū diffinitō fatāsie sit bñ assignata.	Ibidē
Utrum sit idem sonus qui p̄cipitur in aurib ^o dīversorum audientium	xlviij.	S equit̄ tertius de anima folio.	lxv.
Que sit rō q̄ ista tria scz continuitas melodia et discretio requiruntur ad vocem	xlviij.	Que sit rō ordinis q̄ pone intellectue p̄cedit potentiam fm locum motuā	lxv.
Quot modis differant son ^o et vox.	xlviij.	De q̄ d̄terminat̄ i isto tercio libro.	Ibidē
Quare solum aialia habentia calidū sangui/ nem faciunt sonum vocem	xlviij.	Quare A resto. dicit in principio tercij De par te anime.	Ibidē.
Utrū diffinitio vocis sit bñ assignata.	xlx.	Quare A resto. mouet q̄stionē de separatōe itelle ctus et nō soluit eā et q̄no debet solui.	lxv.
Que sit cā q̄ hō habet p̄auū olfactū.	xlx.	Utrū intellectus sit sepabilis ab alijs potētys magnitudine. i. loco et subiecto.	lxv.
Que sit causa q̄ homo hz maius cerebrū q̄ a/ lia animalia.	xlx.	Utrū positio anaxagori aliq̄lit possz eē s̄a	ibidē
Quare hō hz calidissimū cor int̄ cetera aialia. l.		Que errore excludit A resto. cū dicit aiam esse locum specierum.	lxvi.
Quare hoies iudicant̄ potius ingeniosi penes tactū q̄ penes alios sensus.	l.	Utrū spēs intelligibiles sp̄ maneāt i intellectu vel vtz ille spēs sic recepre corrupat̄.	lxvi.
Quare magis sumunt̄ d̄rue odoz penes dif/ ferentiam saporū q̄ penes qualitates tangibi/ les cum ille sint nobis notissime.	l.	Utrū aia debeat plus dici sepata a corpe v̄l in tellectus.	Ibidē
Utrū odores sint in aere realit̄ l' itētōnalit̄.	li.	Utrū itellec ^o possibil' sit s̄ba sepata.	Ibidē
Utrū tact ^o sit vn ^o sensus vel plures	liij.	Quot dispositōes p̄t h̄re intellectu n̄r	lxvij.
Utrū aer sit humidior aqua.	liij.	Quare A resto. dicit i textu q̄ itellec ^o h̄ns spēm nō sit eodē mō i pōna sic an addiscere	lxvij.
Utrum inter duo corpa se tangentia necesse sit esse medium.	liij.	Utrū spēs itelligibil' sit s̄ba vel accis.	lxvij.
Quare sensus sit virtus in organo.	liij.	In quo p̄dicamēto sit illa forma accentat̄.	ibidē
Quare sensus p̄nt distinguī p̄ organa.	liij.	Utrū idē sit eētia. i. natura z suppositū.	lxvij.
Utrū sint quq̄ sensus exteriores	liij.	Utrū quiditas rei materialis sit obiectū no/ stri intellectus.	Ibidē
Utrū visus videat se videre.	liij.	Quare nō intelligim ^o p̄mo spēm sp̄calissima p̄ imaginē sed ens.	Ibidē.
Utrū necesse sit ponere aliq̄s sens ^o iteriorēs.	liij.	Utrū singulare possz p̄gnosci p̄ n̄r itellec ^o .	lxvij.
Utrū necesse sit ponere plures sensus interio/ res vel vtz sit tm vnus sensus interior.	liij.	Utrū eodē mō p̄gnoscat̄ natā z suppositū.	ibidē
Utrū p̄t haberi ex A resto q̄ sint quattuor sens ^o interiores.	liij.	Quot errores excludit A resto. p̄ hoc q̄ dicit i tellectū nostrū eē sicut tabulā rasam.	lxv.
Quid sit obiectū sensus cōis.	liij.	Utrū scie sint nobis cōcreate.	Ibidē
Qui sint actus istoz sensuum.	liij.	Utrū in his que sunt sine materia idem sit in tellegens et qd̄ intelligit̄.	Ibidē.
Quot sunt act ^o virtutis cogitative.	liij.	Utrū intellectus sit p̄ se intelligibilis.	Ibidē
Quid sit spēs z quid intentio.	liij.	Utrū aia intelligat se p̄ suā essentia.	lxvi.
Ubi sint organa itoz sensuū iteriorū	liij.	Quid sit habit ^o itellec ^o et vñ oriat̄.	lxvi.
Utrū fatāsia sit vna pōna ab alijs distincta.	liij.	Quomodo cognoscit̄ habitus.	Ibidē
Utrū sensus interiores sint perfectiores interi/ oribus.	liij.	Quō cognoscit̄ actus intellectus.	Ibidē
Utrum argumentum antiquoz quo p̄bant in tellectū esse sensum valeat.	liij.	Utrū itellec ^o possz itelligere actū volūtāt̄	ibidē
Utrū voluntas augeat̄ in hoibus.	liij.	Utrū spēs intelligibilis sit id qd̄ intelligit̄ vel id quo aliquid intelligit̄.	lxvij.
Quis dicat pater viroz et deoz	liij.	De intellectu agente q̄no p̄bat̄ q̄ ipm ponere sit necesse.	Ibidē.
Utrum corpa celestia possint agere in nostruz intellectum.	liij.	Quot sunt opationes intellectus	lxvij.
Quare A resto. enumerat solum tria p̄ncipia cognoscendi	liij.		

Que opatio intellectus agentis sit eternalior ibidem.
 Utrum lumen intellectus agentis requiratur propter
 medium vel propter fantasmatum lxxij.
 Utrum species intelligibiles effluant in animam me-
 diantibus formis separatis ibidem
 Utrum intellectus agens et possibilis sint distin-
 cte potentie. lxxij.
 Quot nominibus nominatur intellectus agens. lxxij.
 Quattuor sunt proprietates intellectus agentis. Ibidem
 Utrum intellectus agens sit idem in omnibus. lxxij.
 Utrum iste potentie inveniuntur in substan-
 tiis separatis. lxxv.
 Utrum necesse sit ponere in anima rationali intellectum a-
 gentem supposita opinione Platonis. lxxv.
 Utrum anima possit esse per se subsistens. ibidem
 Utrum anima rationalis sit incorruptibilis. lxxvi.
 Utrum anima separata possit cognoscere singularia. lxxvi.
 Utrum potentia anime maneat in anima separata lxxvii.
 Utrum habitus scientie acquisite maneat in a-
 nima separata a corpore. ibidem
 Utrum ista sit vera vel falsa diameter est syne-
 ter. lxxvii.
 Utrum due operationes intellectus reperiantur
 in substantiis separatis. ibidem.
 Utrum intellectus noster prius intelligat di-
 uisibile vel indivisibile. ibidem
 Utrum tres sint operationes intellectus. lxxix.
 Que istarum operationum sit perfectior. ibidem
 Utrum ratio et intellectus sint una potentia. ibidem
 Quotupliciter possit illa propositio intelligi. ne
 quaquam intelligit anima sine fantasmate. lxxx.
 Quid sit fantasma ibidem
 Utrum intellectus practicus et speculativus
 sint una potentia. ibidem.
 Utrum sint plures potentie immateriales in ani-
 ma quod tres. lxxxi.
 Utrum in hac vita possimus intelligere sub-
 stantias separatas. ibidem.
 Utrum possimus devenire in cognitionem substan-
 tiarum separatarum ex rebus materialibus lxxxij.
 Quo debet intelligi ista auctoritas. scientie se-
 cantur sicut et res. ibidem
 Utrum in anima intellectiva sit aliqua memoria. lxxxij.
 Utrum memoria intellectiva sit eadem cum intellectu. ibidem
 Utrum necesse sit animam intelligere cum conversio-
 ne ad fantasmatum. Ibidem
 Utrum cognitio intellectiva dependeat a sensu. lxxxij.
 Utrum anima separata a corpore intelligat sub-
 stantias separatas. Ibidem
 Utrum anima separata a corpore intelligat omnia
 naturalia. Ibidem. lxxxij.
 Utrum anima separata cognoscat ea que agn-
 tur in hac vita. Ibidem

Quid sit potentia localis motiva in animalibus. lxxxv.
 Que sit differentia inter incontinentem et intempe-
 ratum. lxxxvi.
 Quare sub intellectu potest apprehendi fantasma. Ibidem
 Quare appetitus non movetur sub ratione intelle-
 ctus. sicut intellectus movetur sub ratione appetitus. ibidem
 Utrum voluntas moveatur intellectum vel intel-
 lectus voluntatem. Ibidem scilicet. lxxxvi.
 Utrum intellectus sit nobilior voluntate vel
 econtra. Ibidem
 Quo differenter se habent ad cognoscendum res
 sensus exterior. sensus interior intellectus crea-
 tus. et intellectus divinus. lxxxvij.
 Utrum rebellio inferioris appetitus et superio-
 ris sit naturalis vel contra naturam. lxxxvij.
 Utrum appetitus sit specialis potentia anime Ibidem
 Utrum in omnibus rebus creatis sit idem appetitus. Ibidem
 Quo dividatur appetitus qui est potentia anime. lxxxvij.
 Utrum appetitus sensitivus bene subdividatur in co-
 cupiscibilem et irascibilem lxxxvij.
 Utrum iste due operationes spectant ad unam po-
 tentiam. Ibidem.
 Que sint obiecta istorum appetituum Ibidem
 Utrum sit aliquis appetitus intellectivus concu-
 piscibilis et aliquis irascibilis. lxxxix.
 Utrum sit similitudo in motu animalium. et in motu
 universi. Ibidem
 Quid sit principium motus localis in animalibus. ibidem
 Utrum virtus irascibilis et concupiscibilis mo-
 veantur a ratione et obediant ei. xc.
 Utrum appetitus sensitivus moveatur volunta-
 tem. xc.
 Utrum homo sit liberi arbitrii. Ibidem
 Utrum liberum arbitrium sit specialis potentia anime. xci.
 Quotuplex sit tempus in rebus generatis. xci.

Explicit tabula omnium questionum
 in huius libri de anima.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]